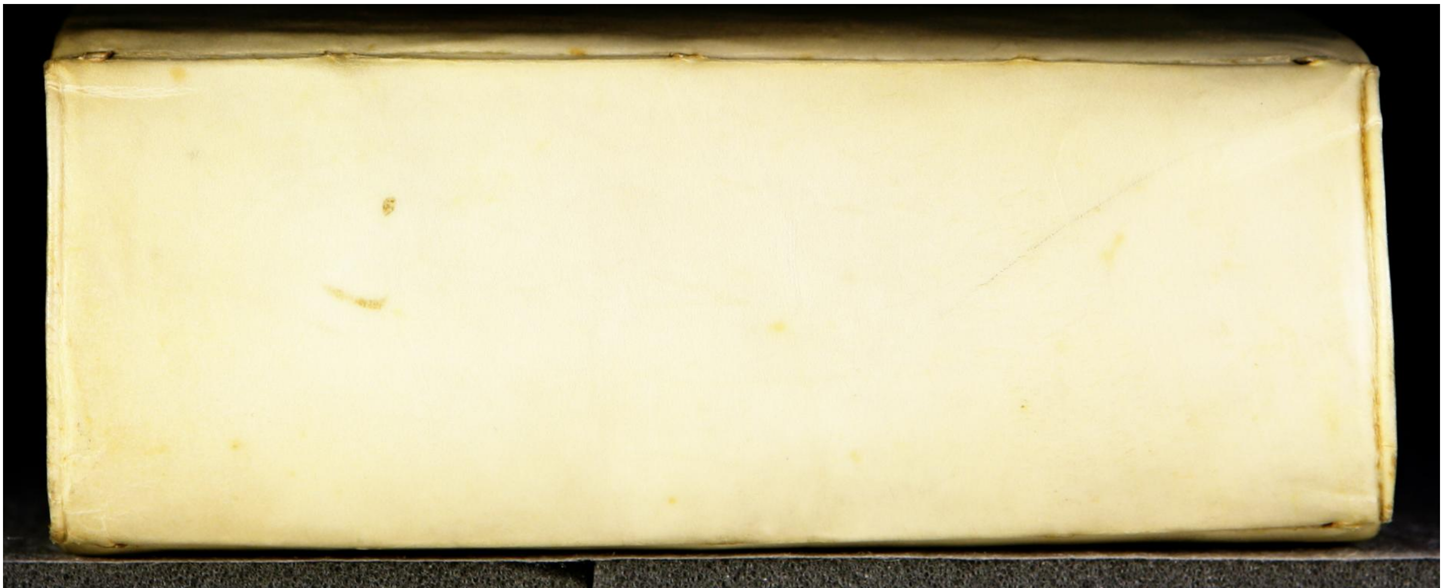
Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

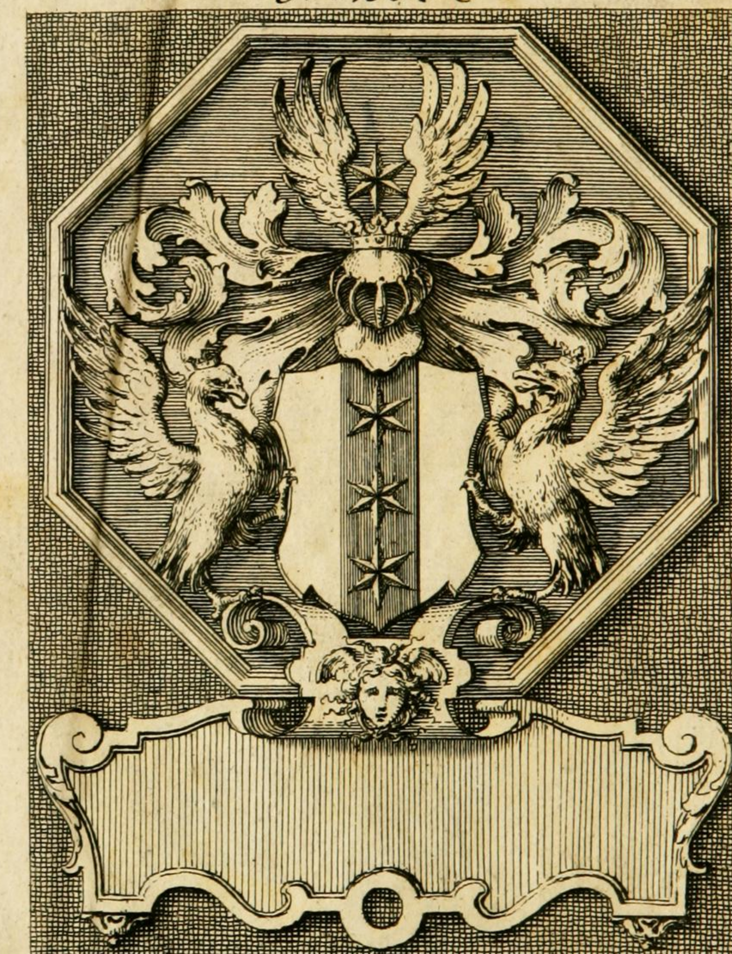
Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

~~76.~~ ~~303.~~

DA BOX

~~1126~~

No. 2058.

M Tuscher fecit

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

L N 677

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

1 — 16

GRA

TICA LA

VSVM DANIÆ

uniformita

HERMANNI T

tyni commentaria

partem Alexa

Iohannis Deſpauterij

Eiuſdem Deſpauterij de

maticalibus Libellus.

Anthonij Mancinelli F

ADDITA EST PRA

Doctoris Petri Pal

FRANCOFORTI A

EX OFFICIN

EICHO

ANNO M

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

GRAMMATICA LATINA IN VSVM DANIÆ IVVENTVTIS

uniformitatis cauſa.

HERMANNI TORRENtyni commentaria in primam partem Alexandri.

Iohannis Deſpauterij Syntaxis.

Eiuſdem Deſpauterij de Figuris Grammaticalibus Libellus.

Anthonij Mancinelli Proſodia.

ADDITA EST PRAEFATIO Doctoris Petri Palladij.

FRANCOFORTI AD ODERAM, EX OFFICINA IOAN. EICHORN.

ANNO M. D. LIX.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Nec te colaudes, nec te culpaueris ipse

Johannes Nicolai: manū propria: Ano 1580

Me possidet Laurentius Olai

PR

PETRVS

DOCTOR, SEL

clesiarum Superint

uialium Scholarū

gia, Islandia, &

moderatoribu

sto fratri

risimi

DEI GRATIA

D per Iesum Christum

rissimi fratres uniuer

quam in Ecclesijs Christi

habeant utrinque, quod de d

tate conquerantur. Sicut enim

stentes in Ecclesia, non pa

tuum & caeremoniarum o

stici quoque praelectionum G

passim in Scholis, mirum

& de loco, ad locum, de

inde, migrare compellu

uerberibusque adacti tam

extremum Vale dicere

hodie querela est in Sch

gi pueris, unum aliquem

torem, sed diuersos, in

ac ediscendis examine

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

PRAEFATIO.

PETRVS PALLADIVS, DOCTOR, SELANDICARVM EC- clesiarum Superintendens, omnibus Triuialium Scholarum in Dania, Noruegia, Iſlandia, & Farenſibus Inſulis, moderatoribus, ſuis in Chriſto fratribus chariſsimis.

DEI GRATIAM ET PACEM per Ieſum Chriſtum. Studendum eſt chariſsimi fratres uniformitati, tam in Scholis, quam in Eccleſijs Chriſti, quantum fieri poteſt, ne habeant utrinq;, quod de diſcrepantia & diuerſitate conquerantur. Sicut enim imbecilles adhuc exiſtentes in Eccleſia, non parum diſsimilitudine rituum & cæremoniarum offenduntur, ita Scholaſtici quoq; prælectionum Grammatices diuerſitate, paſsim in Scholis, mirum in modum commouentur, & de loco, ad locum, de Schola, ad Scholam, ſubinde, migrare compelluntur, donec affecti tedio, uerberibuſq; adacti tandem, in uniuerſum literis extremum Vale dicere cogantur. Nam communis hodie querela eſt in Scholis Triuialibus, non prælegi pueris, unum aliquem certum Grammatices Autorem, ſed diuerſos, in quibus legendis, conſtruendis ac ediſcendis examinentur, ac exerceantur. Quæ

 diuerſi-

diuerſitas ſeu diſcrepantia, non tantum confuſionem ingeniorum, ſed etiam Scholarum & Scholaſticæ pubis ac iuuentutis diſsipationem parit.

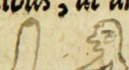
Poſtquam enim Scholaſticus aliquis, Grammaticales, huius aut illius Autoris regulas, exempla, ſententias, ſub ferula ſui Præceptoris, ſumma diligentia & ſedulitate perdidicerat, & ea Schola quacunq; tandem neceſsitate urgente, relicta (liberum eſt enim Scholaſticis locum & Scholam commutare, nuncq; ſub hoc, nunc ſub illo Ludimoderatore, prout eis commodum uiſum fuerit, militare) uicinam, uel aliam quamcunq; Scholam Triuialem uiſitare propoſuerit, ibi, quia non eſt prælectus ille Autor Grammatices, quem ipſe didicerat, dum examinatur in regulis, ſententijs & exemplis, mox ultra reliquos omnes uerberibus afficitur & flagellatur, ut ſunt interdum pleriq; Præceptores, & ij præſertim qui cum alios doceant, ipſimet bonas artes non fideliter didicerunt, intantum plagoſi, & feroces, ut Oreſte & Orbilione ſæueriores eſſe uideantur. Hic Scholaſticus in ea Schola, tanquam in alieno foro uerſatur, ignarus uidelicet illius Grammatices, quam Scholæ illius gubernator ſuis diſcipulis prælegere ſolet, libellus uero, quem ipſe perdidicerat, ſub alio Præceptore, non prælegitur in ea Schola, cui ſe addixit, ita fit, ut in alienis re-

gulis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

gulis examinatus & uerberibus affectus tedio quoque Scholaſticæ diſciplinæ tandem afficiatur, & aliud uitæ genus eligendum ſibi proponat. Hæc iniuria multos profecto mouet, ut à literis deficiant, non ſine magno Relligionis ac Reipub: detrimento. Ideo præſtat, ut ſit concors aliqua ſimilitudo & uniformitas in Scholaſticis prælectionibus præſertim Grammaticalibus, quam ut tanta diuerſitate Scholæ diſsipentur, & Reſpub: detrimentum patiatur. Qua de cauſſa ſinguli quoq; Superintendentes huius regni Daniæ duas tabulas ex Antuorſchoenſi Synodo ſecum domum reportauerunt, & ſuis Scholis Triuialibus, ut uniformitati locus non deeſſet, obtulerunt.

Quapropter & nunc etiam, ut occurratur huic diuerſitatis malo, non ſolum precamur uos Ludimoderatores in Dania, Noruegia, Iſlandia & Farenſibus Inſulis, ut tabulas illas, in Scholis ueſtris obſeruare, ſed etiam unum, præ alijs, Autorem Grammatices, in cuius regulis, pueri perpetuo ſunt examinandi, ueſtræ Scholæ prælegere uelitis. In quem uſum ſingularem offerimus uobis denuo correctam, editam & ad utilitatem puerorum ueſtrorum accommodatam, Hermanni Torrentini Grammaticam, Iohannis Deſpauterij Syntaxin, una cum libello eiuſdem de Fignris Grammaticalibus, &

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Proſodia Anthonij Mancinelli, non ut uel colendiſſimi noſtri Præceptoris Philippi Melancthonis, uel aliorũ libellos Grammatices, pueris è manibus excutiamus, ſed ut in Torrentino, ſeorſim, propter uniformitatem ſeruandam, pueri Triuialium Scholarum examinentur, & exerceantur, ne diuerſitate nimia deterriti, & confuſi cœtum Scholaſticum deſerere, diſciplinam contemnere, totumq; illud, ad quod apti natiq; eſſe uideantur, omittere cogantur. Quod ſi uos ueſtra prudentia & diligentia, quantum fieri poteſt, auerteritis, Deo rem gratam, & utilem Reipub: Chriſtianæ præſtabitis, mercedem promiſſam (de qua Daniel, Cap. 12. ſic ſcribit, Qui alios docens, ſplendebunt, ut ſplendor Firmamenti, & qui multos ad iuſtitiam adducunt, ut ſtellæ ſempiternis temporibus) reportaturi. Fœliciter omnes in Chriſto Ieſu Saluatore noſtro (qui dixit, Sinite paruulos uenire ad me) Valete.

Haffniæ in die Apoſtolorum Simonis & Iudæ. Anno. 1552.

PARAENESIS EX D. ERASMO, Baptiſta Guarino & alijs excerpta, qua Tempus ſtudendi, Ratio & Ordo diſcendi, Modus item repetendæ lectionis, compendio explicantur.

Tempus

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

TEMPVS LITERARVM ſtudio cum primis idoneum.

AVRORA MVSIS AMICA eſt, apta ſtudijs, & ad eruditionem ac ſapientiam parandam nulla diei pars accommodatior, quam diluculum, cum Sol nouus exoriens vigorem & alacritatem adfert rebus omnibus, ac diſcutit nebulas è ventriculo exhalari conſuetas, quæ mentis domicilium ſolent obnubilare. Vnde homo matutinis horis totus eſt homo, dum habile eſt ad omne miniſterium corpus, dum alacer viget animus, dum omnia mentis organa tranquilla ſunt ac ſerena, dum deniq; auræ diuinæ, ut ait ille, particula ſpirat ac ſapit originem ſuam, rapiturq; ad honeſta. Expertum eſt etiam in ſtudijs plus effici vna hora matutina & antemeridiana quam tribus pomeridianis, idq; nullo corporis detrimento. Audi quid apud Solonem cœleſtis illa ſapientia nobis dicat, Qui mane ad me vigilauerint, me inuenient.

ORDO STVDENDI.

ORDO potiſsimum in ſtudendo adhibendus eſt. Hic autem & in temporis & in authorum partitione conſiſtit.

Statas igitur horas habere ac ſingulas ſingulis authoribus accommodare oportet: alioqui animus iſta tum horarum tum authorum confuſione ita diſtrahitur, ut nullibi certum ſibi domicilium conſtituere, nec memoria ſuo ſatis officio fungi queat. Mens enim non poteſt ſe commodè in diuerſa intendere.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Porro in quauis arte literaria, vnum è multis, qui in illa quam diſcere cupis, arte præ alijs floruerit, tibi deligas, quem pro ingenij viribus imitari coneris. Optima enim ab optimis diſcuntur.

Hos igitur authores, quos legendos ſelegimus, familiares nobis facere oportet, adeo ut omnes eorũ ſententias ac præcepta, tanquam digitos ac vngues noſtros, teneamus, ut ſi quando diſputatio inciderit, penitus notos habeamus, quos in conſilium hac de re adhibeamus.

ORDO IN LVDO ſeruandus.

IN LVDO cum verſaris, toto tibi agendum eſt pectore, quod is locus poſtulat. Eſt autem Ludus ſiue Schola locus bonis tum literis tum moribus ac caſtis Muſis omnino dicatus.

1 Ante præceptoris ingreſſum lectioni tuæ totis, ut dicitur, neruis incumbito, ac modis omnibus operam dato, ne merito vapules, ne quid dicto factôue vel præceptorem offendas, vel condiſcipulos tuos.

2 Docere aut interrogare commilitones tuos prodeſt plurimum.

3 Præceptorem interpretantem non attentus modo ſed & auidus auſcultato.

4 Charta & calamus cum atramento in lectione ſemper ad manum ſunto, ut ſi quid præceptoris ore dictatum fuerit, illico excipiatur.

5 Interrogatus à præceptore, diſtinctè ac clare aperiſq; tibijs, ut aiunt, reſpondeto, quo & tuæ claſsis pueri omnes te audire ac percipere queant.

6 Hoc itidem inter exponendum agito. Quod ſi præceptor proxime te ſedentem interrogauerit, caue illi quicquam inſuſurres, id enim neutiquam beneficium ſed veneficium eſt, nam hoc pacto per ſemet nihil ipſe eſt repetiturus, ſed ſemper ab ore tuo pendebit. Hand forlader ſig altit paa dig.

7 Latine loqui aſsiduè, quantum adferat commoditatis nemo ſtudioſorũ non nouit.

8 Si quid interpretandum eſt Vernacula lingua, quod pudorem aut horrorem inijciat, figurate ac ciuiliter efferendum eſt.

9 Tũ voces vernaculæ ſint & ipſe emunctæ, nec ruſticitatẽ ſed vrbanitatem ſapiant.

10 Inter legendum non prius pedem figere oportebit, quam curſus periodi metam attigerit.

11 Vitanda, cane peins & angue, ut eſt in prouerbio, quæ per ſonos accidũt, vitia oris & linguæ, Iotaciſmos dico, Iſthnothetas, Labdaciſmos, Metaciſmos, Cœloſtomiam, Plateaſmos, ac cætera id genus vicia, quæ demonſtrari ſcripto vix poſſunt, id quod & præceptoris officium eſt, ut videlicet imprimis vicia, ſi qua ſunt, oris in ipſis pueris diligenter emendet, ut expreſſa ſint verba, ut ſuis quæquæ literæ ſonis enuncientur. Vide Fab. lib. 1. cap. 10. & 19. Ludouicum Cæliũ li. antiquarum lectionum Septimo cap. 22.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Et Martianum Capellam libro 5. de elocutione. Diomed. libro 2. inter Barbariſmi vicia recenſet.

POST PRAECEPTORIS interpretationem.

MOX à præceptoris prælectione, audita ne effluant, aut apud temetipſum, aut cum alijs retracta. Nam alijs quæ ipſe audieris, exponere, nihil hoc erit vtilius, vel Fab. teſte, qui aſſerit optimum proficiendi genus eſſe, docere quæ ipſe didiceris.

Nec ſciſcitari, ſi quid dubitabis, nec caſtigari, ſi quid errabis, ſit pudor.

Præterea memineris aliquam temporis partem tacitæ cogitationi tribuere. Quam vnam D. Aurelius, tum ingenio tum memoriæ imprimis conducere ſcripſit.

MODVS REPETENDAE Lectionis.

1 LECTIO à præceptore audita, è veſtigio tibi relegenda eſt, ita, ut vniuerſam ſententiam paulo altius animo infigas.

2 Deinde à calce rurſus ad caput redibis, ſingula verba excutere incipies, ea duntaxat inquirens, quæ ad Grammaticam curam attinent.

3 Hoc vbi egeris, rurſum de integro percurrito, ea iam potiſsimum inquirens quæ ad artificium rhetoricum ſpectant.

4 Hoc diligenter curato, ne pigeat quarto iterare, ac quæ ad philoſophiam maxime vero Ethicen referri poſſe videantur, circumſpi-

cumſpi-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

cumſpicies, ſi quod exemplum, quod moribus accommodari poſsit. Quid autem eſt, ex quo non vel exemplum viuẽdi, vel imago quædam, vel occaſio ſumi queat? Nam in aliorum pulchre ac turpiter factis, quid deceat, quid non, iuxta videmus. Hæc ſi facies, iam vel edidiceris, quanquam aliud egiſti.

5 Tum demum, ſi libet, ad ediſcendi laborem accedito, qui tum aut nullus erit, aut certe per quam exiguus.

6 Reſtat, ut cum ſtudioſis congrediaris, tuas annotationes in medium proferas, viciſsimq; illorum audias, alia laudabis, alia reprehendes, tua partim defendes, partim caſtigari permittes.

7 Poſtremo quod in alijs laudaſti, tuis in ſcriptis imitari conaberis. Hęc D. Eraſmus.

PRECATIVNCVLA ad Deum patrem.

DEVS Patrum noſtrorum & Domine miſericordiarum, qui omnia verbo feciſti tuo, Da mihi ſedium tuarum aſſeſtricem ſapientiam, mitte illam de cœlo ſanctitatis tuę, & à ſede magnitudinis tuæ, ut mecum ſit, ac mecum laboret, ut ſciam quid acceptum ſit coram te omni tempore. Qui viuis ac regnas Deus in æternũ benedictus, Amen.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

GRAMMATICA EST RECTE ſcribendi loquendiq́; ars, cum enarratione authorum. Hæc teſte Fab. in receſſu plus habet quàm in fronte promittit, quæ niſi oratoris futuri fundamenta fideliter iecerit, quicquid ſuperſtruxeris, corruet: neceſſaria pueris, iucunda ſenibus, dulcis ſecretorum comes. Dicta eſt à Græco nomine γράμμα, id eſt litera, quod à literis incipiat, quas in ſyllabas cogit, unde partes orationis prodeunt, quæ orationem abſoluunt. Huius porrò officium eſt, referente Capella, docte & ſcribere & legere, tum erudite intelligere ac probare.

GRAMMATICAE ARTIS DIVISIO.

ARS Grammatica duplex eſt, Methodice & Hiſtorice. μεθοδική, id eſt, Doctrinalis ſiue præceptiua, eſt quæ præceptis compendio comprehenſis orationis partes, illarumq́; accidentia conquirit: ſyntaxim præterea & orationis ſtructuram rimatur. Hæc à Diomede ὁριστική, id eſt finitiua nuncupatur. ἱστορική uero enarratiua, eſt quæ iudicium ſumit de metrica & oratione pedeſtri. Hæc à Diomede ἐξηγητική, id eſt expoſitiua appellatur.

Partes methodicæ Grammatices numero ſunt quatuor, Orthographia, Etymologia, Syntaxis, & Proſodia.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Proſodia. Quibus ſubijciuntur ueluti partes materiales, Litera, Syllaba, Dictio & Oratio.

DE ORTHOGRAPHIA.

ORTHOGRAPHIA pars eſt Grammatices, quæ rectè ſcribendi formam tradit. Hæc circa literarum poteſtatem uerſatur: Et tribus conficitur partibus, Aſpiratione, Diphthongo, & Conſonantium recta diſtributione, ut hymnus non ympnus, Hodœporicum, cum œ in ſecunda ſyllaba, re-gnum, ſanctum, em-ptum. Tribus contra modis corrumpitur, Adiectione, ut ammo pro amo, ſolempnis, pro ſolennis. Detractione, ut ordeum pro hordeum. Immutatione, ut ſet pro ſed, ptiſis pro phthiſis. Huic parti ſubiecta eſt litera quæ ita definitur.

Litera eſt uox quæ ſcribi poteſt, indiuidua. Dicta eſt autem litera, uel quaſi legitera, quod legenti iter præbeat: uel potius à litura, quod antiquitus in ceratis ſcribebatur tabulis, in quibus literæ plærunq; lituram patiebantur.

Literas etiam elementa nominant, hoc tamen diſcrimine, quod elementa ipſa pronunciationes ſint ſiue literarum ſoni, notæ autem ſigna aut figuræ earum literæ. Id tamen authores, ueluti quoq; plurima, uertunt,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Literæ porrò adinuentæ ſunt propter rerum memoriam, ne obliuioni tradantur.

Literæ apud Latinos duæ ſunt & uiginti, A b c d e f g i k l m n o p q r ſ t u x y z. H præter figuram ac in uerſibus ſitum, literæ nihil habet, ſed aſpirationis eſt nota. Quæ quidem omnibus uocalibus præponi, conſonantibus duntaxat quatuor c t p r poſtponi poteſt, ut uel ſonus earum uegetior ac robuſtior eſſet, uel uocis ambiguitas tolleretur. Vt, Eſt hara porcorum, diuorum dicimus aras. Porrò y & z Latini propter Græcas dictiones à Græcis mutuo acceperunt. K quoq; litera alioqui ſuperuacanea, à quibuſdam in fronte Græcæ dictionis uſurpatur, ut Kalendæ, kyrios, Katharina &c. Kappa Græcum eſſe uidetur.

Literæ accidunt quinq;, Nomen, Figura, Poteſtas, Cognatio, & Ordo. Nomen eſt uocabulum, quo litera nominatur & à qualibet alia diſcernitur, ut, A B C. Figura eſt qua litera depicta cernitur. Poteſtas eſt literæ uis ac officium, quod habet, ut A uocalis, B conſonans. Cognatio eſt qua litera una in aliam per affinitatem atq; adeo euphoniæ gratia tum in deriuatione, tum in compoſitione demigrat: ut aucupis ab auceps, e in u: imperitare, a in i: auſero, b in u: imbibo, n in m, &c. Quæ literarum mutatio-

nes natu-

nes naturali quadam uocis ratione ob celeriorē linguæ labiorumq́; motum ac faciliorem pronunciationem excogitatæ ſunt. Ordo eſt in dictione genuina literarum ſeries, ut a e o uocales præpoſitiuæ ſunt: ſubiunctiuæ e i u, ut æ ei œ au eu, &c.

LITERARVM DIVISIO.

Literarum aliæ Vocales ſunt, aliæ Conſonantes. Vocales quidem & per ſe mouentur ad perficiendam ſyllabam, & ſecum conſonantes commouent.

Conſonantes uero ſine uocalibus, perinde ac corpora animabus deſtituta, per ſe moueri nequeunt.

Vocales ſunt quinq; a e i o u, & y Græca, quæ non niſi Græcis dictionibus intercalatur. Vocales dictæ, quod uocem habeant ſonoram, nec his ſine ulla proferri ſyllaba poßit. Ex his diphthongi conflantur.

Eſt autem Diphthongus geminus unius ſyllabæ ſonus. Et ſunt quatuor, æ œ au & eu. Accedit ei, qua ueteres Latini utebantur ubiq; loco i longæ: nunc autem huius ferè uſus eſt in accuſatiuis nominum aliquorum pluralibus tertij declinatus: ut parteis, omneis, treis, &c.

Conſonantes ſunt ſexdecim, b c d f g k l m n p q r ſ t x z. Sic appellatæ, quod uoca-

libus

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

libus conſonent, cum ipſe per ſe uocem perficere articulatam nequeant. Ex his, aliæ Semiuocales, aliæ Mutæ, aliæ uero Liquidæ.

Semiuocales ſex ſunt, l m n r ſ x. Sic dictæ, quod plenam uocem non habeant, perinde ac uocales: quantum tamen ab his uincuntur, tantum ſuperant mutas.

Mutæ ſunt nouem, b c d f g k p q t. Mutæ uocantur, quod ad aliarum comparationem literarum uocem ædant exiliorem.

Liquidæ ſunt quatuor, l m n r. Hæ uocalem breuem cum muta præcedente ancipitem ac communem efficiunt: unde & nomen ſumunt. Vt, Nox tenebras profert, phœbus fugat inde tenebras. Ouid. Metam. 13. Et primo ſimilis uolucri, mox uera uolucris.

Duplæ ſiue Duplices ſunt tres, x z & i poſita inter duas uocales. Sic dictæ, quod pro duabus ponantur literis: nam x pro cs ſiue gs: z pro ſs: i pro geminato ponitur, ut nex, grex, patrizo, Troia, maior.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

DE PRIMA DECLINA- tione nominum.

REctis as es a dat declinatio prima. Atq; per am propria quædam po- nuntur Hebræa.

Ntũs AS ES A.

Am.

Prima Declinatio tres habet terminationes Latinas & Græcas. ſ. A, as, es, & vnam barbaram & Hebraicam. ſ. Am. vt Adam & Abraham, nec plura ſunt talia quæ declinantur. Declinatio eſt dictionum per caſus in fine variatio. Partes Declinabiles ſunt quatuor, Nomen, Pronomen, Verbum & Participium. Participium habet tres declinationes ſimiles tribus primis nominum declinationibus: ideo nihil ſingulariter agitur de illis. Nominũ declinationes ſunt quinq;: quæ maxime diſcernuntur per genitiuos & datiuos ſingulares: aut alios obliquos. Etiam diſcerni poſſunt per terminationes nominatiui: ſed non tam luculenter. Omnia in A deſinentia non neutri generis, ſunt primę declinationis, vt, Poeta, arca, nauta. Neutra verò in A ſunt tertiæ declinationis, præter tria barbara: Paſcha, Mammona, Manna, quæ primæ ſunt, nec plura ſunt eiuſmodi, vt quidam falſò ſcripſerunt. Paſcha tamen & Manna etiam tertiæ declinationis leguntur. In As terminata nomina primæ declinationis, omnia ſunt maſculini generis, & omnia ſunt propria virorum, vt Aeneas, Dametas, Eſaias: præter Boreas & Satanas, nam Dorcas tertiæ non primæ eſt. Deſinentia in es primæ declinationis

Declinatio.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

omnia ſunt aut Græca aut barbara, ſemper maſculini generis. Eorum alia ſunt propria nomina virorum : vt Alcides, Anchiſes, Manaſſes. Alia appellatiua : vt Prophetes, Leuites, Moabites, quæ etiam in a deſinunt ſecundum Latinos. Multa tamen propria virorum in a, in as & in es ſunt tertiæ declinationis : vt Athlas, Calchas, Lenas, Dares, Chremes, Herodes. Poeta interpretatur Latine factor, & eſt qui facit Poemata. Arca, id eſt, ciſta, vel vbi aliquid includitur. Inde arcula, id eſt, parua arca. Arra eſt pignus vel nummus, qui datur in contractibus : guds pending. Inde verbum ſubarrare, id eſt, per arram firmare. Moabites vel Moabita eſt vir de regione Moab. Moabitis Moabitidis fœmininum eius eſt.

Poeta
Arca
Arra
Moabites

Dans æ diphthongon genitiuis atq; datiuis.

Gtũs
æ
Dtũs

Genitiuus & datiuus primæ declinationis deſinunt in æ diphthongon, vt Muſæ, aulæ, caulæ. Diphthongus eſt duarum vocalium vim ſuam retinentium in vna ſyllaba complexio, & ſunt quatuor apud Latinos, ſcilicet, Au, eu, æ, œ, vt Aurum, Eurus, Muſa, cœna. Nota quòd Poetæ poſuerunt ai Græcam diphthongum diuiſam per æ, vt Aulai pro aulæ, nepai pro nepæ, aquai pro aquæ. Verg. Aulai in medio libabāt pocula Bacchi. Lucre. Commoda præterea patrai prima putare. Cicero. At oculos vrget pedibus pectuſq; nepai. Prudent. Non dedignatum medicæ purgamen aquai. Item nomina fœminini generis in a

apud

apud veteres habebant as in genitiuo more
Græco, vt apud Neuium, Filij terras, id eſt,
terræ. Verg. Nihil ipſa nec auras, nec ſoni-
tus memor. Sic in vſu eſt familias pro fami-
liæ, vt Paterfamilias, materfamilias &c. Nota
quòd hæc nomina, vna, vlla, nulla, ſola, &c.
non habent æ in genitiuo & datiuo, ſed ius,
vt ibi dicetur, Vnus & vllus &c. Muſa eſt Muſa
carmen vel Poetica Dea carminis. Aula eſt Aula
domus Principis. Inde aulicus, qui moratur Caula
apud Principem. Caula eſt ſtabulum ouium. Nepa
Nepa eſt animal venenoſum cauda aculeata, Aura
ſcilicet Scorpio. Aura eſt ventus aut ſplendor Patria
aut fauor. Patria eſt locus natiuitatis, vt na-
tale ſolum.

Am ſeruat quartus, tamen an aut en re- am
perimus. Actus an
Cum rectus fit in as vel in es, vel cum en.
dat a Græcus.
Rectus in a Græci facit an quarto bre-
uiari.

Accuſatiuus nominum primæ Declinationis deſinit in am, vt Cellam, cameram, peltam. Sed Græca nomina primæ Declinationis in as, habent in accuſatiuo am more Latino, vel an productā more Græco. Ouid. Horriferum contra boream ouis arma miniſtrat. Idem. Aeneam animo nocte dieq́; refert. Et Græca nomina in es habent an vel en, ſed magis en. Verg. Anchiſen facio certum. Item Græca nomina in A habent an

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Sella. Cella. Camera. Pelta. Boreas. Oſſa. Aegina.

curtam. Verg. in Aetna. Pelion oſſa creat, ſummus præm itoſſa olympus. Statius. Namq; ferunt raptam proprijs Aeginam ab vndis. Sella, ſtoel. Plaut. Dare iſti ſellam vt aſsideat. Cella, kammer. Cellarius, qui præeſt cellis, vel procurator peni. Camera eſt teſtudo templi, vt domus. Pelta eſt paruum & rotundum ſcutum. Boreas eſt ventus Aquilonis. Oſſa eſt altus mons in Græcia. Aegina eſt nomen mulieris & Inſulæ.

Vtũs a. Quintus in a dabitur, poſt es tamen e reperitur.

Abltũs a. A ſextus, tamen es quandoq; per e dare debes,

Barbarũ am. Am recti repetes, quinto ſextũ ſociando.

Vocatiuus huius declinationis deſinit in A breue, niſi fuerit à nominibus in as, quæ producunt a in vocatiuo. Ablatiuus in a productum ſemper deſinit. Sed Græca in es quandoq; e habent in vocatiuo & Ablatiuo. At nomina in am deſinentia in his duobus caſibus habent am, nam cum ſint barbara, non declinantur niſi in genitiuis & datiuis, quandoq; etiam prorſus ſunt indeclinabilia, vt filius Abraham. Fiunt etiam Latina cum additur vs, vt Adamus, Abrahamus. Baptiſta. Lanigeras Abrahamus oues per littora paſcens.

Sagena. Lagena. Fidelia.

Sagena eſt magnum rete piſcatorum. Lagena eſt vas in quo viatores potum deferunt. Fidelia eſt amphora fictilis, ſtenkrus eller leer gryde. Perſius. Tumet alba fidelia vino.

Primo

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

PRimo plurali decet æ quintoq́; locati.
Atq́; ſecundus habet arum, niſi ſyncopa fiet.

Ntūs æ
Vtūs
Genitiuus arum.

Nominatiuus & vocatiuus plurales primæ declinationis deſinunt in æ dyphthongon, ſicut genitiuus et datiuus ſingulares. Genitiuus autem pluralis terminatur in arum, niſi fuerit ſyncopa, quia tunc a & r ſubtrahuntur, vt cœlicolum pro cęlicolarum, Aeneadum pro Aeneadarum. Vergil. Quis genus Aeneadum? quis Troię neſciat vrbē? Idem. Cœlicolū regi mactabam in littore taurum. Syncope interpretatur conciſio, & eſt ablatio literæ vel ſyllabæ de medio dictionis cauſa metri. Nota hic quod multa nomina carent numero plurali, vt fama, vita, gloria, &c. de quibus dicitur in heteroclitis. Item, Manna, Paſcha & Mammona carent numero plurali. Baſilica eſt domus regis vel templū. Cataracta eſt aquæductus, id eſt, per quod aqua fluit cum impetu. Eſt etiam ferratum oſtiū pendens in portis, ſkodport. Palpebra e curta, eſt pellicula ſuper oculum, & ponitur pro oculo. Dolabra eſt lata ſecuris, vel ferramentum planandi ligna, hoffel.

Baſilica
Cataracta
Palpebra
Dolabra

Tertius & ſextus habet is, tamen abus habent hæc,
Filia, nata, dea, liberta, equa, mula, duæ ambæ.
His animam, dominam, famulam coniungit abuſus.

Dtūs is
Abtūs

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Abus Famula Dea Aſina Filia Liberta Mula Anima Nata Equa Ambæ Duæ

Accuſatiuus pluralibus as ſociamus.

Datiuus & ablatiuus plurales habent is productam: exceptis octo nominibus in verſu poſitis: quæ habent abus: vt filiabus, deabus. Sic etiam ſecundum vſum indoctorum habent anima, domina & famula, quæ tamen melius faciunt is ſecundum Doctores. Nota quòd ſecundum Laurentium Vallam, non ſunt plura nomina, quæ habent abus in his caſibus, quod & Priſcianus & Sulpitius approbant. Focas Grammaticus adiungit his aſinabus, quod Valla negat: quia & in ſacris literis legitur aſinis ab aſina. Accuſatiuus in as productum definit: vt valuas, maluas.

Liberta

Liberta eſt mulier, quæ fuit ſerua, ſed eſt libera facta. Libertus eſt vir liber factus ex ſeruo.

Anima

Anima eſt ſubſtantia ſpiritualis viuificans corpus, & ponitur pro vento, pro anhelitu & pro vita.

Valua Malua

Valua eſt ianua & proprie duæ fores coniunctæ dicuntur valuæ: vt in templis & penarijs. Malua eſt quædam herba mollis, kattoſt. Martialis: Vtere lactucis & mollibus vtere maluis.

ER vel ir vtrꝗ vel vm, vel vs aut eus pone ſecunda.

er ir ur Ntũs um eus us.

Secunda nominum Declinatio ſex terminationes habet: Er, ir, ur, us, eus, vm. Multa in er deſinentia ſunt tertiæ declinationis: ſed omnia quæ ſecundæ ſunt, maſculini generis ſunt, vt Ager, caper, Magiſter, &c. In ir tria ſunt ſecundæ Declinationis, Treuir, leuir &

vir

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

vir cum compoſitis, reliqua ſunt tertiæ. In vr vnum tantum ſecundæ Declinationis eſt, ſcilicet ſatur, alia ſunt tertiæ. In vs deſinentia non facile diſcerni poſſunt. Nam multa in vs maſculini generis ſunt, declinationis ſecundæ, multa etiam quartæ, pauca tertiæ. Neutra verò in vs omnia ſunt tertiæ Declinationis præter vulgus & pelagus, quæ ſecundam habent declinationem. In eus & vm deſinentia omnia ſecundæ ſunt, ſi tamen declinantur. Nam centum & pedum ſunt indeclnabilia, & nullius declinationis. Pedum eſt baculus paſtorum, hiurdeſtaff, & Foca teſte non declinatur. Pedum

I genitiuus erit, ſed quando rectus habebit.
Ir aut vr aut eus, genitiuus eũ ſuperabit.

Genitiuus, id eſt qui aliquando nominatiuum ſuperat, aliquando non.

Genitiuus nominum ſecundæ declinationis in i longum deſinit, vt huius Magiſtri. Sed nomina in ir, vr & eus, ſemper creſcunt in genitiuo, quia genitiuus illorum eſt vna ſyllaba longior nominatiuo, vt vir viri, ſatur ſaturi. Et nota quod iſti genitiui breuiant penultima ſyllaba. Verg. Saltus & ſaturi petito longinqua tarenti. Vir eſt homo maſculus. Semiuir eſt medius vir. Duumuir, id eſt, vnus de duobus viris habentibus ſummam poteſtatem. Vir. Triumuir vnus de tribus viris ſummis. Pruden. Vltima ſanguineus quaſſauit ſecla triumuir. Decemuir vnus de decem viris habentibus aliquam poteſtatem. Item centumuir vnus de centum viris. Leuir eſt frater mariti vel vxoris, ſuager. Treuir eſt aliquis de

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Satur Tydeus

ciuitate Treuirenſi. Luca. Tu quoq; lætatus mutari prælia Treuir. Satur, id eſt, ſatiatus cibo. Verg. Ite domum ſaturæ, venit Heſperus, ite capellæ. Inde verbum ſaturo as are, id eſt, facio ſaturum. In Pſalmo, Pauperes eius ſaturabo panibus. Tydeus eſt nomen viri.

Vm par fiet & vs, ſed quod fit in er variamus.

Nomina in vs & vm deſinentia non creſcunt in genitiuo, vt hircus hirci, circus circi, colum coli, ſolum ſoli. Ab hac regula excipiuntur quædam nomina compoſita, vt monſclarus, iuſiurandum, &c. quæ creſcunt in genitiuo. Excipiuntur etiam hæc nomina, vnus, vllus, nullus, ſolus & totus, quoniam creſcũt.

Circus Hircus Circinus Colum Solum Symbolũ

Circus eſt locus rotundus & circularis in quo fiunt ludi gladiatorij, quæ Circenſes vocantur. Hircus eſt mas caprarum, Buck. Circinus i curta, eſt inſtrumentum acutum, quo formantur circuli, circkel. Colum eſt vaſculum, per quod funditur liquor vt purgetur, ſie. Vnde colare perfundere cauſa purgandi, at ſie. Solum, id eſt, terra. Naſo. Omne ſolum forti patria eſt vt piſcibus æquor. Symbolum eſt collatio vel contributio, vt fit in conuiuijs vbi quiſq; dat aliquid. Teren. Pamphilus ſymbolum dedit. Ita dicitur ſymbolum fidei, quia quiſque Apoſtolorum vnum articulum contulit.

Er ſp iuncta ſuperabit & er ſine muta.

Nomina quæ habent ſp ante r, creſcunt in genitiuo, vt Aſper aſperi, proſper proſperi. Et nomina, quæ non habent mutam imme-

diate

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

diate ante er, etiam creſcunt in genitiuo, vt
gener generi, tener teneri, puer pueri, miſer
miſeri. Et hæc nomina corripiunt penulti-
mam in obliquis. Mutæ ſunt nouem literæ,
ſcilicet b. c. d. f. g. k. p. q. t. Aſper dicitur non **Aſper**
planus vel durus vel acutus vel amarus vel
iratus, huas. Inde verbum aſpero, id eſt, aſpe-
rum facio. Verg. Et glacialis hyems Aquilo-
nibus aſperat vndas. Statius. Conſtitit & ſa-
cras ita vocibus aſperat iras. Exaſpero, id eſt,
moleſto, vel iratum facio. Sapiens. Maledi-
ctus à Deo qui exaſperat matrem. Proſper eſt **Proſper**
fortunatus uel fœlix. Vnde aduerbium pro-
ſpere, vt eatis proſpere. Proſperare, id eſt, fa-
cere proſperum, vt Deus proſperet opus tuũ.
Gener eſt maritus filiæ. Tener, id eſt, mollis **Gener**
vel non fortis, vt tener agnus. Inde tenellus, **Tener**
a, um, nomen diminutiuum. Puer, baarn, pro **Puer**
filio & pro famulo ponitur. Miſer, id eſt, in- **Miſer**
fœlix. Plautus. Miſer eſt homo qui amat. In-
de aduerbium miſere. Miſere viuere ſatis eſt
rogare. Miſellus diminutiuum, id eſt, parum
miſer.

St ſi præſit, genitiuus non ſuperabit.
Huic normæ ſuberit, ternam ve ſequeſter
habebit.

Nomina quæ deſinunt in ſter non creſcunt in genitiuis, vt auſter auſtri, oleaſter oleaſtri, ſudaſter ſudaſtri, ſequeſter ſequeſtri, quod vltimum nomen etiam tertiæ declinationis eſt, & tunc genitiuum habet ſequeſtris. Nota quod plura ſunt nomina in er ſecundæ & tertiæ declinationis, vt Mulciber, cancer & iber,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Auſter
Surdaſter
Recaluaſter
Magiſter
Sequeſter
Sequeſtrare.

& ſecundum aliquos Iudicer. Auſter eſt ventus flans à meridie, ſyndenueer. Etiam eſt illa pars mundi, quæ eſt inter Orientem & Occident, vt in Euangelio. Regina Auſtri, id eſt, Aethiopiæ. Surdaſter dicitur aliquanculum ſurdus. Recaluaſter, id eſt, aliquantulum caluus, ſcilicet, qui caret capillis in anteriore capitis parte. Magiſter, id eſt, qui docet vel regit. Sequeſter, id eſt, mediator inter litigantes, forliger. Sequeſtrare, id eſt, ſeparare.

Par eſt eum mutæ ſubit er, per a dans
  muliebre.
Hinc tamen excipias quæ de gero vel fe=
  ro formas.
Creſcunt quæ dant vs, ſed adulter erit ſu=
  perandus. (atq;
Celtiber atq; Iacer, liber, ſocer, ac Iber
Presbyteri cum Mulcibero memor eſſe
  memento.
Dexter format eri, poteris quoq; dicere
  dextri.

Nomina quæ habent mutam ante er, & formant fœmininum genus per a, non creſcunt in genitiuo, vt faber fabri, glaber bri, caber bri, ſacer, pulcher, vafer, æger, niger, piger, ater, teter, &c. Excipiuntur ea quæ formantur à verbis gero & fero, vt clauiger, corniger, laniger, dapifer, ſignifer, opifer, ſtellifer, crucifer, Lucifer, &c. Quorum genitiui creſcunt. Excipiuntur etiam quæ habent

vs, vt

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

vs, vt alter & vter. Item adulter, Celtiber &
reliqua in textu poſita creſcunt in genitiuis,
quibus adduntur hæc quatuor, Gibber, ceter,
deter & exter. Dexter autem habet dextri vel
dexteri, Nota quod omnia nomina in er hu-
ius declinationis quæ habent creſcentiam cor
ripiunt e in obliquis, pręter Iber & Celtiber,
quæ producunt e in obliquis & er in rectis.
Verg. Aut impacatos â tergo horrebis Ibe-
ros. Faber dicitur qui fabricat non ſolum de Faber
ferro, ſed etiã de ligno vel alia materia. Vnde
dicitur faber ferrarius & faber lignarius. Etiã
capitur adiectiue. Glaber, id eſt, caluus & ſine Glaber
crine. Inde glabretum, i. locus caluus in capi- Scaber
te vel in agro. Scaber, id eſt, ſordidus & quaſi
ſcabioſus. Vafer, id eſt, callidus. Cic. Non ſunt
in diſputando vafri. Vaframentum, id eſt, cal- Vafer
liditas. Apher, i. aliquis de Aphrica. Aeger, id Apher
eſt, infirmus vel non contentus animo. Caper Aeger
eſt hircus, ſed proprie caſtratus. Inde capra. A Caper
quo capella, quod eſt magis in vſu, & ſigni- Ater
ficat fœminam capri, gied. Ater, id eſt, valde
niger, ſuort. Atrare, id eſt, facere atrum. Atra-
mentum, id eſt, ater liquor quo ſcribitur, &
non dicitur encauſtum pro atramentum, nam
encauſtum ſignificat muſtum. Teter, id eſt, Teter
turpis vel deformis. Clauiger qui gerit clauẽ, Clauiger
vnde Hercules ita vocatur. Ouid. Emenſus
longi clauiger orbis iter. Idem. Quanta cla-
uigeri Peantis Herculis hæres. Vulgo etiam
dicitur clauiger, qui claues gerit, vt B. Petrus
dicitur eſſe clauiger cœli. Laniger qui lanam Laniger
gerit, vt aries. Setiger qui gerit ſetas, id eſt, Setiger
duros crines, vt porcus. Corniger qui cornua Corniger
gerit, vt bos.

Belli-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Belliger
Signifer
Lucifer
Opifer
Salutifer
Letifer
Somnifer
Caducifer
Adulter
Celtiber
Iber
Lacer
Liber
Socer
Presbyter
Mulciber
Gibber
Cæter
Deter
Exter.

Belliger qui bella gerit. Lact. Belliger ad cœlos ampla trophea refers. Signifer qui fert ſignum bellicum. Lucifer, id eſt ſtella matutina, quaſi ferens lucem. Opifer, id eſt, adiutor, vel qui fert opem. Salutifer, id eſt, ſalutem ferens. Chriſtus venit ſalutifer orbi. Letifer, id eſt, ferens letum vel mortem, vt letifer arcus. Somnifer ſomnum afferens, vt ſomnifer potus. Caducifer, id eſt, ferens caduceum, hoc eſt, virgam pacis. Adulter qui violat matrimonium. Celtiber aliquis de Celtiberia, quæ eſt regio Hiſpaniæ. Iber, id eſt, Hiſpanus vel aliquis de Iberia. Iberia eſt regio quæ & Hiſpania vocatur. Lacer, id eſt, laceratus vel qui lacerat. Liber adiectiuum, ſignificat non ſeruum. Liber ſubſtantiuum ſignificat Bacchum, id eſt, Deum vini. Et pro iſtis duobus ſignificatis prima ꝓducitur, & creſcit in genitiuo. Liber prima curta ſignificat corticem⁹, tunc non creſcit in genitiuo. Socer eſt pater vxoris, ſuager, & refertur ad generum. Ouidius. Viuitur ex rapto, non hoſpes ab hoſpite tutus. Non ſocer â genero, fratrum quoq; gratia rara eſt. Presbyter Græce, ſenior Latine, ſed Græce dicitur presbyteros. Mulciber dicitur Vulcanus, id eſt, Deus ignis ſecundum Poetas. Gibber qui habet gibdum, id eſt, tumorem in dorſo. Cæter, id eſt, alius. Vergil. Pars cætera pontum pone legit. Deter, id eſt, detritus vel malus, vnde deterior comparatiuus. Exter, id eſt, externus vel extraneus. Exter honos, ait Statius.

Cætera cum muta dic eſſe frequentius æqua.

Alia

Alia nomina habentia mutam ante r, faciunt genitiuũ æqualem nominatiuo, vt aper apri, coluber colubri, ager agri, &c. Nota quòd hæc regula intelligitur de ſubſtantiuis, & quæ non habent fœmininum per a, alioquin eſſet regula ſuperflua, vt fiber, liber, onager, Meander, &c. Aper eſt ſylueſter porcus. Aper
Vnde aprinus adiectiuum, vt apprinus callus. Coluber
Coluber eſt ſpecies ſerpentis, quaſi colens Fiber
vmbra. Fiber eſt animal aquatile, heſſuer. Ager
Ager eſt terra circa ciuitatem, vbi aratur vel paſcitur, vel pars ruris, quę colitur. Inde agellus, id eſt, paruus ager. Onager eſt ferus vel Onager
ſylueſter aſinus. Nam onos Græce dicitur aſi- Vmber
nus, & agrios agreſtis. Vmber eſt canis venaticus, vel aliquis ex Vmbria. Meander eſt flu- Meander
uius Aſiæ flexuoſus & curuus. Vnde ponitur pro flexura vel fraude. Prudentius. O tortuoſe ſerpens, qui mille per Meandros, &c. Cul- Culter
ter, knyff. Inde cultellus, id eſt, paruus culter. Cancer
Cancer eſt animal aquatile octo pedibus, etiã eſt ſydus cœleſte. Vergilius. Aethiopem verſemus oues ſub ſydere cancri. Eſt etiam morbus quidam, & pro illo ſignificato putatur eſſe tertiæ declinationis.

Vnus & vllus vter & nullus ſolus & alter.
Totus, dãt in ius genitiuos, addis alius.
Namq; tenent: normam Pronominis iſta ſecundam.

Octo nomina in textu poſita habent ius in genitiuo, quia declinantur ſicut Pronomina

ſecundæ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ſecundæ Declinationis. Nota quod omnia nomina adiectiua in vs vel in er deſinentia, quæ habent fœmininum per a, ſunt ſecundæ Decinationis, præter hæc octo. Vnus & vllus &c. quæ habent ſecundam declinationē Pronominis, apud veteres tamen habebant i in genitiuo, & o in datiuo, quod Priſcianus multis probat exemplis. Teren. Quandoquidem tam iners, tam nulli conſilij ſum. In Euangelio, dico vni, Vade, & vadit, & alio veni, & venit, ibi alio eſt datiui caſus. Nota quod iſti genitiui in proſa producunt i ante vs, præter alterius quod corripit i. In verſibus autē penultima ponitur ad placitum. Corripis alterius ſemper, ꝓducis alius. Rectus vult alius, ſed vult genitiuus alius. Vllus, id eſt, aliquis, ſed ſemper ponitur vel interrogatiue vel cum negatione, vt ibi, Non haberes in me poteſtatem vllam, niſi tibi datū fuerit deſuper. Verg. Non vlli paſtos illis egere diebus. Vter eſt qs de duobus. Horat. Vter eſt inſanior horum? Vter etiam ſignificat vas, ſed eſt tertiæ declinationis. Ab vter fit neuter, quod eſt nullus duorum, ſed habet i in genitiuo. Nota ꝙ alter & alius ita differunt ſecundū Priſci. Alter dicitur de duobus. Alius verò de pluribus. Item alius in neutro genere bet aliud, cum reliqua nomina habeant neutra per vm.

Vllus

Apocope i.

Cum datur ij bina, iacitur quandoq; ſuprema.

Eus eos ei.

Eus dat ei vel eos genitiuo more pelaſgi

Nomina quę habent duo ii in fine genitiui, quandoq; abijciunt vltimum i per apocopen,

vt

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

vt Antoni pro Antonij, oci pro ocij. Et iſtud
fit tantum in metris. Verg. Pauperis & tugu-
ri congeſtum ceſpite culmen. Idem. Nec ſpes
libertatis erat, nec cura peculi, pro peculij &
& tugurij. Iuue. Antoni gladios potuit con-
temnere ſi ſic. Subdit Alexander quod nomi-
na in eus non ſolum habent in genitiuo ei,
ſed etiam eos, quia ſunt Græca nomina, vt
Tydeus Tydei vel Tydeos, Tereus Terei vel
Tereos. Stat. iij. Thebaidos, Tydeos egregij
perfoſſum pectus & arma. Martia. Flet Phi-
lomela nefas inceſti Tereos, & quæ muta pu-
ella fuit, garrula fertur auis. Tugurium eſt Tuguriū
domuncula ruſtica paſtorum. Peculium ſigni- Peculium
ficat proprium bonum. Religioſis non licet
habere peculium. Inde peculiaris adiectiuum
id eſt, proprius. Tydeus & Tereus ſunt pro-
pria nomina virorum, et omnia in eus termi-
nata ſignificant viros, & habent Græcam de-
clinationem & Latinam.

Tertius o poſuit, ſextumq́ʒ ſibi ſociabit. Dtūs
o
Sed dabis i terno cū feceris vs genitiuo. Abltūs

Datiuus & ablatiuus ſingulares ſecundæ Dtūs i.
declinationis deſinunt in o productum, vt Bolus
Magiſtro, Domino. Excipiuntur ea, quæ ha-
bent vs in genitiuo, quia illa in datiuo habent
i, ſed o in ablatiuo, vt vnus vnius vni vno.
Nota quòd datiuus in hac Declinatione for-
matur à genitiuo mutando i in o. Sed datiuus
in i deſinens formatur à genitiuo deponendo
vs, vt totus totius toti. Alius tamen mutat vs
in i, quia habet alij in datiuo. Bolus eſt fru-
ſtrum rei comeſtibilis, ſtyck eller byd. Teren.

Doleo

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Bolus
Dolus
Tholus
Pertica
Botulus

Doleo tantum dolum mihi ereptum è faucibus. Dolus, id eſt, deceptio, ſuig. Verg. Ille dolum ridens. Inde ſubdolus, a, um, id eſt, callidus. Tholus eſt pertica in templo, ad quam dona ſuſpenduntur. Pertica eſt longum lignum. Botulus eſt farcimen de carne ſuilla, metiſter. Inde botellus idem.

Actũs vm

Vm retinet quartus, ſed neutris prouideamus.
Primum cum quarto quintoq; ſono dabis vno.

Scrupulus
Scopulus
Capulus
Temetũ
Temulentus
Tomentum
Tomaculum
Vulgus

Accuſatiuus ſingularis ſecundæ Declinationis in vm deſinit, vt ſcrupulum, ſcopulum. Sed neutra notanda ſunt, quæ ſemper habent accuſatiuum & vocatiuum ſimiles nominatiuo, vt vulgus, pelagus, &c. Nota quòd in omni declinatione nomina neutri generis, faciunt accuſatiuum & vocatiuum nominatiuo ſimiles in vtroq; numero, quæ regula nullam habet exceptionem. Scrupulus eſt lapillus in arena pedes ambulantium lædens, vnde ponitur pro dubio vel moleſtia. Terent. Vnus mihi ſcrupulus reſtat, qui me male habet. Scopulus eſt mons lapideus in mari vel prope mare. Capulus eſt quo capitur vel tenetur aliquid, vt capulus cultri, hantfang. Etiam eſt vas, in quo cadauer ſepelitur. Temetum ſignificat vinum bonum. Temulentus vinoſus vel ebrius. Tomentum eſt lana quæ detondetur panno. Tomaculum eſt farcimen factum ex epate ſuillo, leuerpols. Vulgus eſt inferior pars populi, almue. Claudianus. Mobile muta-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

le mutatur ſemper cum Principe vulgus. Pelagus eſt mare.

On iunges Græcis, Menelaon erit tibi teſtis. *On in Græcis*

Cum tenet eus rectus, aliquando fit per a quartus. *Eus a:*

Quædam Græca nomina in vs, habent in accuſatiuo more Græco, vt Menelaus Menelaon, Pergamus Pergamon, Rhodus Rhodon. Verg. in Aeneid. Quis non Argolico defleuit Pergamon igni? Ouid. Ardet amore tui. ſic & Menelaon amauit. Pſalmus. Dilexi mandata tua ſuper aurum & tapazion. Addit Alexander, quòd nomina in eus quandoq; faciunt accuſatiuum per a, vt Orpheus Orphea, Tydeus Tydea. Verg. Orpheaq́; in medio poſuit ſyluasq́; ſequentes. Horat. Quo teneam vultus mutantem Protea nodo. Stat. Tydea magnanimũ ſtimulis ingentibus agunt. Nota quòd omnia hæc nomina & ſimilia etiam faciunt accuſatiuos in um more Latino, vt Anteus Antea vel Anteum. Verg. Antea Sergeſtumq́; videt. Boetius. Strauit Anteum Lybycis arenis. Pergamus eſt nomen vrbis Troianæ. Menelaus eſt nomen viri, qui fuit maritus Helenæ. Topazius eſt lapis pretioſus viridis colore. *Pergamus Menelaus Topazius*

Rectus in r vel in vm ſimilem faciet ſibi quintum, *er Vtũs vm*

Ex er quãdoq; per methateſim repetis re, *Er re*

Recti diphthongus dabit eu quinto quaſi Græcus. *Eus eu.*

C Nomina

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Nomina ſecundæ Declinationis quæ deſinunt in r literam & in vm, faciunt vocatiuum ſimilem nominatiuo, vt ô Magiſter, ô vir, ô ſatur, ô Euſtochium. Sed nomina in er quandoq; habent vocatiuum in re per metatheſim, id eſt, per tranſpoſitionem literarum, vt ô Teucre pro Teucer, ô Timbre pro Timber. Verg. Nam tibi Timbre caput Euandrius aſtulit enſis. Item nomina in eus diphthongon deſinentia faciunt Græcum vocatiuum eu. Ouid. Quo fugis exclamo ſcelerate reuertere Theſeu. Item, Flecte ratem Theſeu verſoq; relabere vento. Nota hic regulam de Græcis vocatiuis. Omnia nomina Græca in s literam deſinentia, cuiuſcunq; declinationis faciunt vocatiuum deponendo s, vt Anchiſes ô Anchiſe, Achilles ô Achille, Panthus ô Panthu, Melampus ô Melampu. Verg. Quo res ſumma loco Panthu quam prendimus arcem. Methateſis eſt ſpecies metaplaſmi, quando literæ tranſponuntur cauſa metri. Euander Teucer & Timber ſunt propria nomina virorum. Dicitur etiam Euandrus Teucrus & Timbrus, teſte Priſciano.

Metatheſis. Euander

Ius i

Cum proprium dat ius, tenet i quinto faciens vs.

Vs e

Vs mutabis in e, ſed filius excipe fili.
Quinto dant vs & e populus fluuius Deus agnus.

Exceptio

Propria nomina in ius faciunt vocatiuum in i deponendo vs, vt Fabius Fabi, Lucius Luci, Laurentius Laurenti, &c. Alia nomina

in vs

in vs deſinentia mutant vs in e, vt ſocius ſo-
cie, primarius primarie. Excipitur filius, quod
facit ô fili, tamen antiqui dicebant filie ſecun-
dum Priſcianum, quod nunc exoleuit. Item
Deus, agnus, populus, fluuius habent vs & e
in vocatiuo. Plura his addere non oportet,
nam quis legit annus, chorus vel infernus in
vocatiuo? Vulgus autem et pelagus cum neu-
tra ſint, e habere non poſſunt, & quòd vs ha-
bent ſuperius patuit ibi (ſed neutris proui-
deamus) Nota quòd vocatiuus proprij nomi-
nis in ius deſinentis, erit vna ſyllaba breuior
nominatiuo, vt Pompeius eſt triſyllabum, er-
go Pompei vocatiuus habet duas tantum ſyl-
labas. Horat. Pompei meoꝝ prime ſodalium.
Item, vultei habet tres ſyllabas, vultei vocati-
uus habet duas. Horat. Durus ait vultei ni-
mis attentusq; videris. Caius eſt dictio diſſyl-
laba, Cai monoſyllaba, Legitur tamen Caius
per tres ſyllabas, & Cai in vocatiuo per duas.
Martia. Peruigil in pluma Caius ecce iacet.
Idem, quòd peto da Cai, non peto conſilium.
Caius quamuis ſcribatur per c. tamen per g. Canterius
profertur. Canterius eſt equus caſtratus. La- Lanius
nius qui laniat carnes pecorum, & eas vendit. Tabella-
Tabellarius qui defert tabellas, id eſt, epiſto- rius.
las. Cementarius qui parat cementa, id eſt, la- Cemen-
pides cedit. Statuarius qui facit ſtatuas, bille- tarius
deſnider. Populus prima correpta ſignificat Statua-
homines. Inde popularis adiectiuum, id eſt, rius
pertinens ad populum. Populus prima longa, Populus
ſignificat arborem quandam, & hoc habent
tantũ in vocatiuo. Naſo. Popule viue precor.
Inde adiectiuum populeus, vt populea virga.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Verg. Qualis populea mærens Philomela ſub vmbra. Agnus eſt fœtus ouium. Inde agninus
Agnus adiectiuum. Item, agnus habet fœmininum agna. Ouid. Et placeat cæſo non minus agna boue.
Deus Deus eſt mens vniuerſi, vel omnium optimus maximus conditor & rector.
Fluuius Fluuius eſt aqua ſemper fluens. Inde fluuialis, id eſt, pertinens ad fluuium, vt aqua fluuialis eſt melior ſtagnali:·.·

Ntũs i Vtũs Neutra a.

PRimo plurali quinto ſimul i ſociabis,
Hos caſus neutri quartumq; decet per a poni.

Nominatiuus & vocatiuus plurales ſecundæ declinationis deſinunt in i productam, vt Palus pali, talus tali. Sed nomina neutri generis, faciunt nominatiuum accuſatiuum & vocatiuum plurales in a, vt fercula, ſecula, &c. Nota quòd nominatiuus & vocatiuus plurales ſecundæ declinationis ſunt ſimiles genitiuo ſingulari, vt clare patet. Tamen Deus habet duplicem nominatiuum pluralem & vocatiuum ſcilicet Dij & Dei. Similiter habet duplicem datiuum & ablatiuum ſcilicet Dijs & Deis·:· Verg. Dijq; Deæq; omnes ſtudium quibus arua tueri. Luca. Et veniam meruere Dei. Idem, O vtinam cœliq; Deis erebiq; licere. Verg. Dijs aliter viſum eſt. Nota quòd multa ſunt nomina huius declinationis carentia numero plurali, vt mundus, pontus, aurum, argentum, &c. vt dicetur in ſecundo
Palus capitulo. Palus eſt craſſus ſtipes. Vnde paxil-

lus, id

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

lus, id eſt, paruus palus. Qualus eſt ſporta. Qualus
Quaxillus vel quaſsillus, id eſt, ſportula. Ta- Talus
lus eſt os quadratum, etiam eſt tuber circa
imum pedis, anckel. Inde talaris, ad talũ per-
tinens, vt tunica talaris. Ferculum eſt in quo Ferculum
fertur aliquid, ſcilicet ſcutella, & ponitur pro
cibo, etiam eſt ſedile in quo portatur homo,
roſsbar. Sarculum eſt inſtrumentum fodien- Sarculum
di. Seculum eſt tempus humanæ vitæ, vt Hoc Seculum
factum eſt ſeculo noſto. Ephippium eſt ſella Ephippiũ
equina, ſaadel. Horat. Optat ephippia bos pi-
ger, optat arare caballus.

Dic (niſi conſciſis) orum fieri genitiuis, orũ Gtũs
Tertius is finit, ſextusq́ ſibi ſociabit, um
Os faciet quartus, niſi neutris a damus illis. Dtũs. is. Abltũs. Actũs os.
Excipis ambo duo, tamen hæc heteroclita pono. * Ambo. Duo.

Genitiuus pluralis huius declinationis in orum definit, vt diuus diuorum, lituus lituorum. Sæpe tamen abbreuiatur per Syncopen, vt Deum pro Deorum, diuum pro diuorum, lituum pro lituorum, & hoc apud Poetas. Verg. Chara Deum ſoboles. Idem. Diuum pater atq; hominum Rex. Inſequitur clamorq́ virum ſtridorq́ rudentum. Luca. Concinuit ſtridor lituum clangorq́ tubarum. Nota quòd aliqui genitiui ſyncopantur, etiam in proſa vel in oratione ſoluta, vt Deum pro Deorum, liberum pro liberorum, nummum pro nummorum, denarium pro denariorum, centenum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

pro centenorum, duum pro duorum. Hæc apud Tullium & Liuium & Plinium ſæpe leguntur. Datiuus & ablatiuus in is productum deſinunt. Accuſatiuus autem in os productum, vt vitulos, catulos, pullos. Sed accuſatiuus neutrorum deſinit in a, vt prædictum eſt. Hæc nomina ambo duo excipiuntur à duabus regulis. Primum ab illa regula: Primo plurali, &c. Hos caſus neutri, quia nominatiuus pluralis iſtorum nominum deſinunt in o tam in maſculino genere, quàm in neutro. Secundo excipiuntur ab illa regula, Tertius is finit. Nam datiuus & ablatiuus iſtorum deſinit in bus. Sed de illis dicetur in heteroclitis.

Diuus Diuus eſt Deus vel beatus, vt Diuus Paulus, Diua Barbara. Inde adiectiuum diuinus, a, um.

Lituus Lituus eſt tuba curuata, qua vtebantur in prælijs.

Nummus Nummus, pending. Inde nummatus, id eſt, multos nummos habens.

Nummularius Nummulus, id eſt, paruus nummus. Nummularius, veſſeler.

Denarius Denarius eſt nummus argenteus, valens decem nummos æreos. Denarius etiam eſt adiectiuum ſicut binarius, ternarius, &c. vt numerus denarius, id eſt, decem rerum.

Catulus Catulus non ſolum dicitur iuuenis canis, ſed etiam fœtus cuiuslibet feri animalis, vt catulus leonis, catulus lupi, catulus murus vel murinus.

Pullus Pullus eſt fœtus auium, & omnium manſuetorum animalium præterquam boum & ouium, vt pullus anatis, anſeris & gallinæ. Item pullus equi, aſini & muli. Dicitur etiam pullus anatinus, pullus anſerinus, pullus gallinaceus, pullus equinus, &c.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

O Dabit eq; vel a tibi Declinatio terna. — a e o Ntũs

C iunges a vel e, d vult i ſola præeſſe. — Ac ec id

L cum vocali patietur qualibet addi. — Al,el,il, ol vl.

N u non iunge, reliquis vocalibus adde. — An,en, in,on,

Hic ponuntur terminationes nominum tertiæ Declinationis, quæ ſecundum Priſcianum & Donatum ſunt ſeptuaginta octo vel paulo plures. Tertia Declinatio habet tres terminationes vocalium, ſcilicet, a vt poema, e vt cubile, o vt homo. Litera c facit duas terminationes, ſcilicet, ac & ec, vt lac, halec. d facit vnam ſcilicet id, vt Dauid. Priſcianus dicit ud, ſicut Bogud, quod eſt nomen viri. Donatus autem non ponit d inter literas terminales tertiæ Declinationis, eò quòd eius nomina non ſunt Latina, ſed barbara. Litera terminales l facit quinq; terminationes, ſcilicet, al, el, il, ol, ul, vt Sal, fel, nil, Sol, Conſul. Nota quòd tertia Declinatio habet vndecim literas terminales, quæ ſunt: A, e, o, c, d, l, n, r, s, t, x. Donatus dicit decem, quia non ponit d, vt prædictum eſt. Litera terminalis dicitur vltima litera dictionis. Sed terminatio dicitur vltima litera cum vocali præcedente. Litera n facit quatuor terminationes, ſcilicet, An, en, in, on, vt Titan, ſemen, Delphin, Demon. Et hæc nomina pleraq; ſunt Græca.

Cuilibet r iunges, S inſuper omnibus addes. — Ar, er, ir, or, vr.

as, es, is, os, vs. abs, ebs ibs, obs, ubs. vls, ems. ans, ens, ins, ons, vns. aps, eps, ips, ops, ars, ers, ors, vrs. ars, aus, irps, ut.

B quoque præpoſita datur omnibus a ſo-
ciata.
Vls vt puls ſequitur, ſed ems vt hyems
reperitur.
N ſi præponas s omnibus addere debes,
Non u ſed reliquis s p præeunte locabis.
Non i ſed reliquæ præeunt r s ſociatæ.
Dicimus aes vt praes, aus vt laus iunge-
re debes.
Irps vt ſtirps iunges, u ſolam t ſociabis.

Litera terminalis r facit ſex terminationes ſcilicet, ar, er, ir, or, vr & yr, vt Cæſar, pater, gaddir, doctor, ſulphur, martyr. Litera terminalis s facit nouem & viginti terminationes, quarum ſex ſunt vbi vocalis præcedit s, ſcilicet, as, es, is, os, us, ys, vt mas, pes, ignis, honos, corpus, erinnys. Quinq; ſunt in bs, vt arabs, plebs, calybs, ſcobs, vrbs. Vna in ls, vt puls. Vna in ms, vt hyems. Quinq; in ns ſcilicet, ans, ens, ons, uns, yns, vt glans, mens, mons, quincuns, tiryns, cuius genitiuus eſt tirynthos, & eſt nomen vrbis. Quatuor terminationes ſunt in ps, vt daps, adeps, ſtips, Cyclops. Item quatuor in rs, vt ars, iners, mors, tyburs nomen gentile. Item duæ ſunt terminationes in s præcedente dyphthongo, ſcilicet, aes & aus, & praes & laus. Item vna eſt terminatio in irps, vt ſtirps. Et ita ſunt viginti nouem terminationes de litera s, & poſſent plures formari ſi velimus cum Priſciano diſtinguere as longum & as breue, es longum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

longum & es breue, is longum & breue, vs longum & breue. T facit tantum vnam terminationem, ſcilicet, vt, quod probat caput. Nam alia nomina in t,u non pręcedente,non declinantur,vt gith,ſcarioth, ſabaoth,&c.

X cum vocali patietur qualibet addi. Ax, ex, ix ox, vx. Alx, anx, arx vnx.
Alx dabit anx arx vnx,vt calx lanx arx quoque coniunx.

Litera terminalis x facit decem terminationes ſecundum Alexandrum,ſcilicet ax, ex, ix,ox,ux,yx,alx,anx,unx,arx. Vt fornax,cilex, ilix, velox, redux, ſtyx, falx, lanx,coniunx,arx. Adduntur quatuor terminationes, ſcilicet, aex, diphthon. vt fax, aux, erx, vt merx,inx,ut ſyrinx. Vocabulorum interpretationem dicemus de genitiuis.

Format nomen in a genitiuum tis ſibi iuncta. Gtūs nominis in a facit tis.

Nomina tertiæ Declinationis in a aſſumunt tis in genitiuo, vt dogma huius dogmatis, aroma aromatis. Nota quòd nomina tertiæ declinationis in a ſic debent agnoſci, quia omnia ſunt neutri generis, habentia m ante a,ſuntq́ Græca verbalia. Veteres tamen vſurpabant aliqua ſecundum primam declinationem, vt Poema & ſyrma & ſchema, autore Priſciano. Drachma eſt aduc primæ & Drachma tertiæ declinationis, ſed ſecundum diuerſa ſignificata diuerſamq́ ſcripturam, nam Drachma per ch pro pondere vel nummo eſt primæ declinationis, & fœminini generis. Dragma

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Dragma Drama Doma Aroma Dogma

verò per g pro manipulo, eſt tertiæ & neutri generis. Drama matis, eſt genus carminis vel actio, quod nomen illiterati ſcribunt per g. Doma, id eſt, domus. Salomon. Melius eſt ſedere in angulo domatis, quàm cum muliere litigioſa. Aroma ſignificat vnguentum vel odoramentum. Dogma ſignificat decretum vel ſtatutum, non ſignificat doctrinam, nec formatur à doceo, cum ſit Græcum nomen.

E is

Is facies ex e, veluti mare ſiue cubile.

Nomen in e deſinens mutat e in is in genitiuo, vt mare maris, cubile cubilis. Nota quòd hæc regula intelligitur de Latinis nominibus, quia Græca habent s in genitiuo, vt Phebe phebes, &c. de quibus infra. Item aliqua in e ſunt indeclinabilia, vt quinque, mille & cepe.

Mantile Ouile Equile Porcile Conclaue

Mantile eſt peplum quo manus terguntur, vel quodlibet peplum. Ouile eſt ſtabulum ouium, ſicut bouile ſtabulum boum. Equile ſtabulum equorum. Porcile ſtabulum porcorum. Conclaue a producta eſt cella concluſa, lonligt herbere. Alia quære de generibus:

Onis habes ex o, ſed inis do perficit & go.

Fœmineo genere, nemo ſociatur homoq́;
Ordo vel margo cardo cũ turbine virgo.
Sic & Apollo facit, britonis brito caroq́;
carnis.

In o deſinentia nomina onis faciunt in genitiuo o producta, vt Aquilo Aquilonis, ligo ligonis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ligonis, prædo prædonis,&c. Sed fœminina deſinentia in do & go habent inis, vt albedo albedinis, cupido, grando, arundo, ſartago, vorago,&c. Item homo,nemo,ordo,margo, cardo,virgo,turbo & Apollo habent inis,caro facit carnis. Gentilia in o breuiant onis,vt Macedo, Brito, Saxo, hæc tamen interdum o producunt. Luca. Longiſq; leuis Saxones in armis. Martia. Quam veteres bracce Britonis pauperis & quam. Sed hic Brito videtur proprium nomen viri. Nota quòd ab iſta regula, Sed inis do perficit & go, excipitur hoc nomen Dido, quia cum ſit fœminini generis, habet tamen onis in genitiuo. Etiam habet Didus,quia (vt ait Priſcianus) Græca nomina in o longũ habent in genitiuo us more Græco, vel onis more Latino, vt Calypſo, huius Calypſus vel Calypſonis, Clio Clius vel Clionis. Ouid. Nec mihi ſunt viſæ Clio Cliuſue ſorores. Item præſto, pondo, argo, echo &
pſeudo non delclinantur. Aquilo eſt ventus Aquilo
quidam, Nordenueer, vel eſt illa pars mun Paro
di.Paro eſt nauis prædatoris,roſikib.Pero eſt Pero
calciamentum ruſticum & magnum. Perona- Prædo
tus,id eſt, peronibus indutus. Prædo, id eſt, Cerdo
raptor qui prædam aufert. Cerdo qui vendit Ligo
corium vel mercator quilibet.Ligo eſt ferra- Mango
mentũ curruum quo purgantur foſſæ.Mango Capedo
qui vendit homines vel alias res. Spado qui Interca-
caſtratus eſt.Capedo eſt vaſculum fictile,id eſt pedo
de terra factum.Intercapedo. i. diſtantia vel Crepido
differentia.Crepido i longũ eſt magnus lapis, Libido
ſicut ponitur ſuper ſepulchra.Libido. i. dele- Formido
ctatio & proprie carnalis.Formido.i. timor.

Inde

Grando Inde formidulοſus, id eſt, timidus. Grando,
Hirudo haſſuel. Verg. Tam multa in tectis crepitans
Teſtudo ſalit horrida grando. Arundo roer. Hirudo
eſt vermis aquaticus ſugens ſanguinem, ijll.
Teſtudo eſt animal teſta tectum,ſnegel.Poni-
tur pro Cithara. Horat. Saxa mouere ſono
teſtudinis & prece blanda. Accipitur pro ca-
Indago mera,id eſt, lapideo tecto, huelling. Indago
eſt inquiſitio. Vnde verbum indagare, id eſt,
Propago inquirere. Propago eſt ramus vitis infixus
terræ.Eſt etiam progenies. Prud.O clari ſal-
uete Duces generoſa propago. Inde propa-
Fuligo gare,id eſt,dilatare,at foroge.Fuligo eſt craſ-
Caligo ſus fumus, ſuod. Caligo,id eſt,obſcuritas vel
ignorantia. Iuuenalis. Et genus humanum
Albugo damnat caligo futuri. Albugo eſt albedo vel
Ferrugo alba macula. Ferrugo eſt color ferri, vt Pur-
Erugo pura vel nigredo. Erugo eſt rubigo aeris vel
Salſugo viride ſuper pecuniam antiquam, ruſt. Salſu-
Salſilago go eſt ſalſus humor,ſaltuand. Salſilago idem.

Lac lactis ponit, halec halecis habebit.

Lac in genitiuo habet lactis,halec halecis.
Alia nomina in c terminata non declinantur,
vt Iſaac,Melchiſedech, Ammalec. Tamen Ba-
Lac ptiſta declinauit Melchiſedech. Pectore ſa-
crifici Melchiſedicis erat. Lac eſt ſuccus vbe-
rum. Inde lacteus, id eſt, de lacte factus vel
Lactare albus. Lactare, id eſt, lac dare vel decipere.
Antiqui dicebant lacte in nominatiuo ſecun-
Halec dum Priſcianum. Halec eſt quidam piſcis, &
quidam liquor ciborum,ſild. Alia ſunt pro-
pria nomina virorum.

Is poſt

Is poſt l pone,ſed lis mel felq; dedere. L lis

Al alis, longam dat neutro, cætera curtam. Al alis

Curtam pone ſalis, longam dant elis & olis. El elis

Vl dat ulis, il ilis, conſul pugil eſt tibi teſtis. Vl vlis Il ilis.

Nomina deſinentia in l in formando genitiuo accipiunt is, vt animal animalis, Sol ſolis. Sed mel & fel accipiunt lis in genitiuo, vt mellis, fellis. Subdit Alexander de quantitate vel accentu dicens: quòd nomina neutri generis in al producunt a in obliquis, vt vectigal, puteal, reliqua in al corripiunt a in obliquis, vt Hannibal, Haſdrubal. Sal quoq; corripit a. Verg. Et ſalis occultum referunt in lacte ſaporem. In el & ol deſinentia producunt penultimam genitiui, vt Daniel Danielis, Sol ſolis. In il & vl terminata, corripiunt penultimam obliquorum, vt vigil, Conſul. Nota quòd multa nomina in l terminata ſunt indeclinabilia, vt nil, nihil, & multa barbara, vt Baal, Tubal, Betel Bel, Micol. Item Abel Iſrael, Michael, Saul quandoq; leguntur declinata, quandoq; non, vt Rex Iſrael vel Iſraelis. Bap. Pinguibus & priſcum donis immittet Abelem. Saul inuenitur u producere in obliquis. Sed vſus corripit. Animal eſt corpus animatum ſenſibile, vel quicquid habet animam ſenſitiuam. Vectigal eſt tributum vel redditus. Tullius. Non intelligunt homines quantum vectigal ſit parſimonia.

Animal

Vectigal.

Vectiga-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Minutal — Vectigalis, id eſt, dans vectigal. Minutal eſt quidam cibus ex oleribus aut carnibus minutim conciſis. Puteal eſt operculum putei. Subtel eſt cauum pedis. Mel & fel nota ſunt, & hæc duo nomina duplicant l in obliquis cauſa differentiæ. Nam melis & felis ſunt alia nomina. Melis eſt animal magnitudine vulpis, duro corio, de quo fiunt pharetræ. Felis eſt animal quod vulgo cattus vocatur. Pugil qui pugnat ſingulari certamine. Mugil eſt quidã piſcis qui in metu caput abſcondit. Conſul eſt qui vulgo dicitur Magiſter ciuium. Proconſul qui foris gerit conſulatum. Præſul dicitur Epiſcopus. Exul qui exulat vel expulſus eſt ex vrbe.

(Margin: Puteal, Subtel, Melis, Felis, Pugil, Mugil, Conſul, Proconſul, Præſul, Exul)

An anis. — **An erit is iuncta, fiet penultima longa.**

Nomen in an deſinens, in genitiuo accipit is, & producit a in obliquis, vt Titan Titanis, Pean Peanis, quod etiam habet Peantis, vt mox dicetur, ſicut Euan Euantis. Hæc omnia ſunt Græca, quare etiam habent os in genitiuo, vt Pan Panos. Verg. Parrhaſio dictum Panos de more Lycei. Sunt & barbara in an quæ non declinantur, vt Aman, Laban.

Titan — Titan fuit frater Saturni, alio nomine Titanus, & ponitur pro Sole. Ouid. Nullus adhuc mundo præbebat lumina Titan.

Pean — Pean dicitur Apollo, etiam ſignificat carmen aut laudem. Verg. Lætum Peana canentes. Peana eſt Græcus accuſatiuus. Item Pean eſt nomen proprium viri, & tunc genitiuum habet Peantis.

Pan — Pan huius panis vel Panos eſt fabuloſus Deus naturæ vel Paſtorum. Pan huius Pantos, ſignificat

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

gnificat omne. Inde Pantominus,id eſt,iocu-
lator, omnia geſtibus imitans. Pandecta, id Pandecta
eſt, omnia continens. Euan eſt nomen Bac- Euan
chi. Verg. Illa choros ſimulans euantis origia
circum. Item & pellican non legitur.

E ſuper n dat inis curtam, ſed deme lie- En inis
nis, enis
Renis, Syrenis, ſplenis, ſed in dabit inis. In inis

Nomina deſinentia in n, habent inis cur-
tam in genitiuo, vt numen, ſumen, flumen, in-
guen. Sed lyen, ren, Syren, ſplen, habent enis
productum, quibus adduntur hyemen ſeben
damen anien et trezen, quæ etiam habent enis
productum. teſte Priſciano. Quorum nomi-
natiuus eſt in, producunt inis in genitiuo, vt
Salamin, Delphin, quæ ſunt Græca. Cain &
reliqua barbara non declinantur. Numen eſt Numen
Deus vel diuina poteſtas. Sumen eſt vber ſuis Sumen
cum lacte ſuo aſſatum. Perſius. Calidum ſcis
ponere ſumen. Abdomen o longa ſignificat Abdomē
id quod ſumen, vel eſt pinguedo ventris. In- Inguen
guen eſt pudenda pars corporis. Iuuena. In-
guinis & capitis quæ ſunt diſcrimina neſcit. Gluten
Gluten eſt viſcus, lijm. Inde glutinare, id eſt, Bitumen
coniungere. Bitumen eſt tenax humor. Lien Lien
& ſplen idem ſignificant, ſcilicet quoddam
inteſtinum, milt. Lienoſus & ſpleneticus, id
eſt, qui male habet in ſplene. Ren vel rien, Ren
quoddam inteſtinum, nyre. Renunculus, id eſt Syren
paruus ren. Syren dicitur monſtrum mari- Damen
num ſuperne mulier, inferne piſcis. Accipitur Anien.
pro meretrice. Horat. Vitanda eſt improba
Syren. Damen & Seben ſunt virorum nomi-
na. Anien

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

na. Anien eſt quidam fluuius prope Romam. Luca. Quas Anienis aquas,&c. Etiam dicitur Anio in nominatiuo. Reliqua vocabula quære de generibus.

On onis ontis.

On ſibi copulat is, ſed quædam propria dant tis.

Nomina quæ deſinunt in on, accipiunt is in genitiuo, vt Simon Simonis. Sed quædam propria virorũ nomina aſſumunt tis, vt Stilbon Stilbontis, Demophon, Charon, Leon. Et quædam propria nomina fluuiorum, vt Acheron, Phlegeton. Item quædam habent ontis, vt Horizon, chameleon byſon. Nota quòd multa nomina in on producunt o in obliquis, vt agon, artemon, lacon, pyton, trigon, triſton. Item quædam nomina vrbium & locorum, vt Babylon, Sydon, Ancon, Aſcalon, Hericon, Citheron. Item multa propria virorum, vt Symeon, Damon, Abſalon, Gedeon, Salomon, Solon, Egon, Dion, Endymion, Simon, Chiron. Sequentia nomina corripiunt o, vt canon, Dæmon, Syndon, La. Lacedemon, gnomon, Hyperion, Gorgon, Halcyon, Strymon. Item multa propria virorum, vt Acteon, Arion, Memnon, Agamemnon, Echion, Pandon, Iaſon, Eſon, Amphion, Machaon, Licaon, Palemon, Philemon, quæ omnia producunt penultimam nominatiui, & corripiunt penultimam genitiui. Orion inuenitur quandoq; o producere, quandoq; corripere. Luca. produxit o. Enſiferi nimium fulget latus Orionis. Statius corripit o. Atq; auró rude fulmen habent Orionis alti. Sic

Oui dius

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Ouid. Aut Helicen iubeo ſtrictumue Orionis enſem. Simo quoq; quod vſus corripit, quandoq; productum legitur. Iuuencus. Ille Simonis erat tectis quem lurida lepra. Nota quòd dicitur Simon vel Simo. Pluton vel Pluto, Caton vel Cato, &c. Agon, id eſt, certamen. Artemon eſt genus veli. Pyton, eſt ſpecies ſerpentis. Triton animal marinum. Trigon quidam piſcis venenoſa cauda. Lacon aliquis de Laconia, ſed Laocoon ontis nomen viri. Aedon per tres ſyllabas e longa Græce dicitur philomela. Canon, id eſt, regula. Dæmon, id eſt, peritus vel ſciens. Cacodæmon, id eſt, malus Dæmon. Lacedæmon quædam vrbs. Gnomon interpretatur cognitor, & eſt ſtilus in medio horologij, vmbra ſua indicans horas. Halcyon eſt auicula marina quæ in hyeme oua producit & pullos, vintelfuel. Hyperion ponitur pro Sole. Tullius. Vt cum Luna means Hyperionis officit orbi. Orion quoddam ſydus vel cœleſte ſignum. Horizon dicitur terminus viſus noſtri. Byſon quoddam animal ferum ſimile tauro, ſed iubas & pilos habens, vild oxe. Chameleon eſt animal quod ſolo vento paſcitur.

Agon, Artemon, Pyton, Tryton, Trigon, Lacon, Aedon, Canon, Dæmon, Cacodæmon, Lacedemon, Gnomon, Halcyon, Hyperion, Orion, Horizon, Byſon, Chameleon

Quod nomen proprium, quod non ita ſit tibi notum,
Id proprium dices, quod non notat vniuoce res.
Plures, nanque duo ſenſu non ſignat in vno.
Non licet vniuoce proprium tibi plura notare.

De qualitate nominis.
Propria qualitas.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Appellatiuis varias res vniuocabis.

Nomen eſt duplex proprium & appellatiuum. Proprium nomen eſt quod vniuoce ſignificat vnam rem, vt Petrus, Iohannes, Paulus. Nam licet proprium nomen quandoq; plura ſignificat, hoc non eſt vniuoce, ſed æquiuoce. Vniuoce, id eſt, vno nomine & vna ratione. Et æquiuoce, id eſt, vno nomine, ſed diuerſa ratione, vt quod Petrus ſignificat plures homines, non eſt vna ratio, ſed diuerſa. Appellatiuum nomen eſt quod vniuoce plura ſignificat, vt homo, lapis, lignum. Nota ſecundum Priſcianum propriorum nominum quatuor ſunt ſpecies ſcilicet, Prænomen, nomen, cognomen & agnomen. Prænomen eſt quod præponitur nomini cauſa differentiæ, & ſæpe ſcribitur vna litera, vt Caius, Marcus Publius. Nomen eſt cuiq; ſuum proprium, vt Vergilius, Tullius. Cognomen eſt quod ſignificat cognationem vel totam familiam, vt Scipio, Cicero, Cæſar. Agnomen eſt, quod imponitur ex aliquo euentu, vt Africanus, Creticus, Atticus. Quandoq; tamen cognomen pro agnomine ponitur apud Autores. Nota quod idem nomen quandoq; eſt proprium & quandoq; eſt appellatiuum, vt Murena, Scipio, lupus, catulus. Murena cum eſt appellatiuum, ſignificat piſcem quendam. Scipio cum eſt appellatiuum, ſignificat baculum quo ambulantes vtuntur. Catulus prædictum eſt. Et hæc omnia etiam ſunt nomina propria virorum. Alia his ſimilia habes de generibus ibi, (maſcula ſunt.)

Murena
Scipio

Is poſt

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Is poſt ar pone, ſed far facit r geminare. Ar aris.
Quæ primaria ſunt, niſi naris, curta ma-
nebunt.
In deriuatis neutro producitur aris.
Excipias iubaris, dic nectaris, epatis,
epar.
Simplicium norma formabis compoſi-
tiua.

Nomina in ar terminata accipiunt is in genitiuo, vt par paris. Sed far aſſumit ris, quia habet farris. Ab hac regula (is poſt) excipitur epar, cuius genitiuus eſt epatis. Et lar cum eſt proprium nomen, habet lartis, teſte Priſciano. Excipiuntur etiam indeclinabilia, vt inſtar, & nomina barbarorum, Tamar, Agar, Baltaſar, quod tamen quandoq; declinatur. Inſtar veteres declinabant. Subdit Alexander de quantitate horum obliquorũ dicens, quòd primitiua in ar breuiãt a in obliquis, vt Arar, par, baccar, laſpar, aſpar, boſtar & cætera propria. Excipitur nar quod producit a. Deriuata verò neutri generis, producunt a in obliquis, vt Altar, exemplar, ſpecular, ſubligar, cochlear, calcar, lupanar &c. Hic excipitur iubar, quod à cor. Epar autem & nectar quamuis a breuiant, tamen hic non ſunt excipienda, quia non ſunt deriuata cum ſint Græca. Cæſar verò quamuis deriuatum tantum ſit, tamen non continetur ſub regula, cum non ſit neutri generis. Item ille verſus, Aſparis vſus habet, eſt ſuperfluus, quia aſpar & boſtar continentur ſub regula. Quæ primaria ſunt & ſunt pro-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

pria virorum. Nec boſtar ſignificat ſtabulum
boum, vt indocti delirant. Far eſt ſpecies
Far — frumenti, quod vulgo ſpelta vocatur. Lar eſt
Lár — domus. Lares olim dicebantur Dij domeſtici.
Arar — Arar quidam fluuius Galliæ. Baccar quædam
Baccar — herba. Dicitur etiam Araris & Baccaris in
Altar — genitiuo. Altar, id eſt, altare. Pruden. Altar
Calcar — tepeſcit fletibus. Calcar, ſpare. Ouid. Expedit
Exemplar — admiſſo ſubdere calcar equo. Exemplar eſt ad
Lupanar — quod facimus aliud, vnde ponitur pro li-
bro ex quo ſcribimus. Lupanar eſt domus lu-
Puluinar — pæ, id eſt, meretricis. Puluinar hoedyuc, vel
lectus. Iuuena. Fœda lupanaris tulit ad pul-
Specular — uinar odorem. Specular eſt per quod ſpecula-
Torcular — mur, ſcilicet feneſtra. Torcular eſt prælũ quo
Subligar — torquentur vuæ, vinpres. Subligar, id eſt, cur-
Laquear — ta velamen, quod circumligatur lumbis. La-
Lucanar — quear, id eſt, teſtudo domus vel connexio tra-
Inſtar — bium. Lucanar idem. Inſtar eſt magnitudo vel
imago. Etiam ſignificat ad imaginem. Verg.
Inſtar montis equum diuina Palladis arte,
Nectar — Aedificant. Ad inſtar non recte dicitur ſecun-
Epar — dum Seruium, tamen aliqui vſurpant. Nectar
Iubar — eſt dulcis potus. Naſo. Flumina iam lactis,
Nar — iam flumina Nectaris ibant. Epar Græce, ie-
cur Latine, & Græce ſcribitur per ita in prin-
cipio, quare primam ſyllabam producit. Iu-
bar eſt Sol, dictus quod iubas, id eſt, radios
emittat, ponitur pro ſplendore. Nar eſt flu-
uius quidam. Sed naris dicitur foramen naſi.

Er eris / Cer cris — **Er tibi præbet eris, cer molibe vertitur in cris.**

Ter tris — **Ter per tris forma, ſint Iupiter ac iter extra.**

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Ether eris dat ſibi later, cliſterq́ʒ character.

Ver crather, panther, mulier, ſtater, eris habebunt.

Imber cum natis, celeberq́ʒ ſaluber habent bris.

Nomina in er deſinentia habent in genitiuo eris e curta, vt aer, ager, carcer, anſer celer. Sed Adiectiua in cer faciunt cris, acer acris, alacer, alacris, volucer volucris. In ter exeuntia tris habent, vt pater, mater, venter, vter. Excipiuntur later, ether, character, cliſter & luter, quæ habent eris e curta ſecundum abuſum, quamuis vltima tria verius producant e in obliquis. Item ſtater, alter, præſter, ſoter, panther, phyſeter habent eris e producta, & ſunt Græca nomina. Excipitur etiam iter is, vel itineris, de quo infra. Et Iupiter, tris vel teris ſecundum Priſcianum, ſicut opiter, dieſpiter, marſpiter habent tris vel teris in genitiuo, ſed ſecundum vſum Iupiter habet genitiuum commodatum, ſcilicet Iouis, qui etiam nominatiuus eſt apud Apul. Quem tremit ipſe Iouis quem numina terrificantur. Item ver & mulier producunt e in obliquis. Imber, September, October, Nouember, December, celeber, ſaluber, habent bris in genitiuis. Aer, lufft. Inde aerius adiectiuum, id eſt, ad aerem pertinens vel altus. Agger eſt alta terra oppoſita aquæ, à verbo aggero. Anſer eſt auis latis pedibus, quam indocti vocant aucam. Inde anſerinus, a. um, vt anſerinus pes.

Aer
Agger
Anſer

Carcer Carcer eſt locus clauſus, vbi coercentur &
Acer includuntur aliqui. Acer ſubſtantiuum eſt ar-
bor quædam, & tunc facit aceris in genitiuo.
Vter Acer adiectiuum, id eſt, fortis vel durus vel
acutus, & ſic habent acris in genitiuo. Vter
eſt vas de corio factum, vel ſaccus de pelle.
Vtriculus, id eſt, paruus vter. Vnde vtricula-
Later rius dicitur qui canit tibijs infixis vtriculo,
& vocantur tibiæ vtriculares. Later eſt lapis
coctilis, tegelſteen, ſed ſingulare non eſt in
vſu præter accuſatiuum, propter hoc nomen
Ether latus. Ether eſt ſupremum elementum, ſcilicet
Chara- ignis, & ponitur pro cœlo. Character, id eſt,
cter forma vel ſignum. Græcum nomen eſt, ſicut
Cliſter ether. Cliſter eſt inſtrumentum quo aqua pro
Luter ijcitur, vel quo fit purgatio corporis, Criſteer.
Luter eſt lauacrum. Sed Lutra eſt animal quod
Chrater dam, Odder. Chrater eſt vas amplũ cui potus
Stater imponitur. Stater quoddam pondus vel qui-
Panther dam nummus. Panther eſt quædam fera, alio
Preſter nomine Panthera. Preſter eſt turbo ardens &
quidam ſerpens, qui quod mordet adurit. Lu-
canus. Oraq; diſtendens auidus ſpumantia
Soter Preſter. Soter, id eſt, ſaluator, Græcum nomen
eſt producens vtranque ſyllabam. Inde ſoteria
pluraliter tantum, id eſt, dona quæ offeruntur
pro ſanitate recepta. Martialis. Aegrotas vno
decies aut ſæpius anno. Nec tibi, ſed nobis
hoc Policarme nocet. Nam quoties ſurgis ſo-
teria poſcis amicos. Sit pudor ægrota iam
Phyſeter Policarme ſemel. Phyſeter media longa eſt
marina belua. Ruffus. Delphinos virides &
Iuppiter Phyſeteras anhelos. Iuppiter eſt vnus Plane-
tarum, & ſummus Deus ſecundum Poetas,
quaſi

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

quaſi iuuans Pater. Opiter idem ſignificat quaſi opis, id eſt, auxilij pater. Dieſpiter, id eſt, Iupiter vel dies, quaſi Pater diei. Horat. Sæpe Dieſpiter neglectus inceſto addidit integrum. Marſpiter, id eſt, Mars, Deus belli fabuloſus. Opiter Dieſpiter Marſpiter

Ir breuiabit iris, martyr fiet tibi teſtis. **Is iris.**

Nomina in ir habent in genitiuo iris vel iros i curta, & ſunt Græca, vt Martyr, pyr, gaddir. Sed abadyr vel abdyr & hyr non declinantur autore Priſciano, quamuis Chariſius hyr declinauerit. Martyr Græce, teſtis Latine. Inde martyrium, id eſt, teſtimonium. Hyr eſt vola vel interior pars manus, à verbo hæreo ſecundum Pontanum. Pyr Græce ignis dicitur. Vnde pyra apud nos idem ſignificans. Chir Græce dicitur manus, vnde chirotheca, id eſt, theca chiros, Handſke. Chirurgus, id eſt, medicus vulnerum. Martialis. Chirurgus fuerat nunc eſt veſpillo Diaulus. Chiragra eſt morbus vel dolor manuum. Martyr Hyr Pyr Chir Chirurgus Chiragra

Is poſt or pone, cor cordis debet habere. **Or oris.**
Mas aut commune dabit oris, fœmineumq́ꝫ,
Format oris Rhetor memor arbor, neutraq́ꝫ Caſtor.
Et quædam propria velut Hectoris aſſociantur.

Nomina quæ deſinunt in or, aſſumunt is in genitiuo, vt amor amoris. Sed cor aſſumit

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

dis, vt cordis. Maſculina & communia in or producunt oris, vt vapor, ſapor, olor, fragor, nidor, pedor, autor, melior. Similiter fœminina, vt vxor & ſoror. Excipiuntur rethor, caſtor, arbor, memor, indecor, dedecor, bicorpor, tricorpor, quia corripiunt o in obliquis. Similiter neutra, vt equor, marmor. Item propria nomina Græca in or breuiant o, vt Hector, Neſtor, Mentor, Nicanor, Actor, &c. Latina verò producunt o, vt victor, melior, Nabor. Nota quòd aliqua in or terminata non declinantur, vt ador, de quo in heteroclitis. Item hoc nomen quatuor & multa barbara, vt Nachor, Nabuchodonoſor, Tabor, quod vltimum Baptiſta declinat. Aſſyrij colles aſſurrexere Taboris. *Si iuga flexerunt.* Rancor dicitur corruptio carnium, quæ ex vetuſtate habent ingratũ ſaporem. Inde ran-

Rancor — cidus a, um, harſt. Rancor accipitur pro odio.

Mucor — Mucor eſt corruptio panis ex vetuſtate. Vnde panis mucidus vocatur, non muſcidus, forſkimmelt.

Vapor — Vapor, id eſt, fumus. Inde vaporare, id eſt, fumigare. Verg. *Succedunt matres, & templum thure vaporant.*

Pedor — Pedor eſt ſordes vel immunditia vel fœtor.

Marmor — Marmor eſt lapis duriſsimus & pretioſus, & ponitur quandoq́ pro mari.

Aequor — Aequor eſt mare, & accipitur pro campo. Verg. *At prius ignotum ferro quam ſcindimus æquor.*

Rhetor — Rhetor Græce, orator Latine, vel qui ſcit aut docet Rhetoricam. Iuuenalis. *Si fortuna volet, fiam de Rhetore Conſul. Si volet hæc eadem, fiam de conſule Rhetor.*

Caſtor — Caſtor eſt animal, alio nomine Fiber, beſfuer. Etiam eſt viri nomen.

Caſtoreũ — Caſtoreum eſt

quoddam

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

quoddam medicamen de teſticulis Caſtoris.
Indecor, id eſt, inhoneſtus. Dedecor idem ſi- Indecor
gnificat. Et hæc duo nomina non formantur Dedecor
à decor, quod o producit in òbliquis, ſed â
decus, nam corripit o. Verg. Non tamen in-
decorem tua te Regina relinquit. Bicorpor, Bicorpor
id eſt, habens duo corpora. Tricorpor, habens Tricor-
tria corpora. Verg. Et forma tricorporis vm- por
bræ. Tabor eſt quidam mons in Galilæa. Re- Tabor.
liqua ſunt propria nomina.

Vr tibi curtat vris, ſed fur longat tibi fu- ris. Vr vris.

Robur præbet oris, ebur iecur & femur adde. Vr oris.

Nomina quæ deſinunt in vr, corripiunt
vris in genitiuo, vt guttur, ſulphur. Sed fur
producit v in obliquis. Item robur, ebur, ie-
cur & femur habent oris o curta. Guttur eſt Guttur
phiſtula colli. Sed guttus eſt vas fictile ſupe-
rius anguſtum, dictum â gutta, quia liquor
inde per guttas effunditur. Sulphur ſuaffel. Sulphur
Inde ſulphureus adiectiuum, id eſt, de ſul-
phure factus. Fulgur blix. Inde verbum ful- Fulgur
gurat, at blixe. Dicitur etiam fulgur, quod
oris producit. Horat. Vrit enim fulgore ſuo,
qui prægrauat arces. Robur, id eſt, fortitudo. Robur
Inde adiectiuum robuſtus, id eſt, fortis. Ro-
borare, id eſt, fortificare. Robur etiam eſt
ſpecies arboris, glandiferæ ſimilis quercui.
Inde roboreus, a, um, vt roboreus Aſſer. Etiã
accipitur robur pro magno ligno. Ebur eſt Ebur
os vel dens Elephantis. Inde adiectiua ebur-
nus eburneus & eboreus, id eſt, de ebore fa-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Iecur — ctus. Iecur quoddam inteſtinum, læuer. Apud Plinium legitur genitiuus iecinoris, Iecuſculum eſt paruum iecur. Fœmur ſuperior pars cruris, à coxa vſq; ad genu. Vnde dicitur fœmur gallinaceum, fœmur anſerinum vel olorinum. Fœmen idem quod femur.

Fœmur

Fœmen.

As atis antis.

Ex as eſt atis, Elephas Gigasq́; dant antis.
Et garamas adamas, veterum quoque nomina quædam.

As aris, ſis, dis.

Mas maris, as aſsis, vas vaſis, vas vadis, iſti,
Iunges & Pallas, ſic format lampas & arcas.
His ſimilem formam dant Patronymica quædam.
Sic breuis as format, genitiuus Græcus os addit.

Nomina in as exeuntia in genitiuo habent atis a producta, vt Abbas Abbatis, facultas, ſimultas, probitas, &c. Sed Elephas, Gigas, garamas, & adamas habent antis in genitiuis. Similiter propria nomina Græca, vt Abas Abantis, Athlas, Bias, Calchas, Thoas, &c. Latina verò propria atis habent, vt Mœcenas Ienas, &c. Mas genitiuum facit maris, as aſsis, vas pro continente vaſis, Vas pro ſponſore vadis habet. Item Pallas pro Dea gentili habet Palladis, ſed pro nomine viri Pallantis. Item lampas lampadis, Arcas Arcadis vel Arcados. Et Patronymica in as, & multa Græca

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

in as breue deſinentia habent adis & ados in
genitiuo, vt Olympias, decas, dipſas, hebdo-
mas, cyclas, dorcas, ogdoas, hymnas. Nota ꝙ
nomina in as, quæ habent adis in genitiuo,
breuiant à in obliquis, ſed quæ habent atis,
producunt a, præter anas quod corripit. Ma-
cer. Anſeris aut anatis mixta pinguedine
thuri. Ruffus. Latipedemq́; anatem cernes ex
cedere poto. Simultas eſt odium. Iuuena. In- Simultas
ter finitimos vetus ac antiqua ſimultas. Pra- Prauitas
uitas eſt malitia vel iniquitas. Probitas eſt Probitas
honeſtas. Elephas eſt maximum animalium Elephas
terreſtrium. Etiam dicitur Elephantus Ele-
phanti. Terentius. Quem Rex Elephantis
præfecerat. Gigas dicitur grandis homo. Inde Gigas
giganteus adiectiuum e producta. Petrus eſt Garamas
gigantea ſtirpe progenitus. Garamas dicitur
aliquis de Garamantibus. Garamantes ſunt
populus in finibus Aphricæ. Diamas autem
quod loco huius nominis poſitum fuit, Lati-
num non eſt. Adamas eſt lapis duriſsimus, qui Adamas
nec igne caleſcit, nec ferro frangi poteſt, niſi
cruore hircino liniatur, deemant. Mas eſt ani- Mas
mal maſculini ſexus. As eſt pondus duodecim As
vnciarum, & accipitur pro nummo & pro to-
ta poſſeſsione, vt iſte eſt hæres ex aſſe, id eſt,
hæres omnium bonorum. Vas vadis, id eſt, Vas
qui ſpondet pro alio, forloffuer. Vadimoniū Vadimonium
eſt pignus. Pallas adis, filia Iouis, quæ habe- Pallas
batur Dea ſapientiæ. Pallas antis nomen viri.
Lampas Græce fax aut ſplendor Latine, lich- Lampas
nus penſilis lampe. Arcas dicitur aliquis de Arcas
Arcadia, quæ eſt regio Græciæ. Olympias eſt Olympias
tempus quinque annorum. Ouid. In Scythia
nobis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Cyclas nobis quinquennis olympias acta eſt. Cyclas
eſt precioſa veſtis deauratis circulis. Etiam eſt
Decas Inſula. Nam Cyclades ſunt Inſulæ in circulo
poſitæ. Decas eſt numerus denarius, ett tal paa
Hebdomas ti. Hebdomas eſt numerus ſeptenarius, quod
etiam dicitur hebdomada dæ. Ogdoas eſt nu-
Ogdoas merus octonarius. Trias numerus ternarius
Trias vel Trinitas. Monas, id eſt, vnitas. Dipſas ſer-
Monas pens ſitum faciens percuſsio. Dorcas ſpecies
Dipſas capræ ſylueſtris. Errant qui putant eſſe primæ
Dorcas declinationis. Gymnas ſignificat exercitium
Gymnas. ſiue certamen. Vnde ludus Gymnicus, id eſt,
certamen luctandi.

Es itis. **Mas aut commune ſi fiet in es breuiatam**
E mutans dat itis, miles ſtipes tibi teſtis.

Nomina quæ deſinunt in vs breue, & ſunt
maſculini vel communis generis, habent itis
in genitiuo i curta. Maſculina, vt Palmes, tra-
mes, limes, fomes, ceſpes, gurges, poples, ames
merges. Communis generis, vt Eques, miles,
Trames pedes, diues, ſoſpes, hoſpes, ales. Trames eſt
Ames tranſitus, dictus à tranſmeare. Ames eſt ſtipes
Palmes quo ſuſtentatur rete aucuparium. Palmes eſt
Ceſpes ramus vitis. Virg. Turgent in palmite gem-
Limes mæ. Ceſpes dicitur quadratum vel rotundum
fruſtrum terræ graminoſæ, torff. Limes eſt via
Fomes diſtinguens agros, aut lignum aut lapis agros
determinans. Fomes, id eſt, nutrimentum, vt
Poples Ligna ſicca ſunt fomes ignis, Vinum eſt fo-
mes libidinis. Poples eſt genu, vel curuatura
Merges ſub genu. Merges eſt manipulus ſegetum. Er-
rant qui putant etis habere in genitiuo. Gur-
ges eſt locus profundus in flumine poſitus.
Ouid.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Ouid. Quo minime credis gurgite piſcis erit. Ingurgitare eſt replere. Reliqua vocabula quære de generibus.

Vt præpes dat etis dyphthongus in ante ſuprema,
Quæ deriuantur à verbis, aſſociantur.
In quibus e curta reperitur in ante ſuprema.
Inquies eſt curta, tamen etis erit ſibi longa.
Fœmineum dat etis curtam, ſeges eſt tibi teſtis.

Triplicia nomina habent in genitiuo etis curtam. Prima, quæ diphthongum in penultima habent ſyllaba, vt Præpes præpetis. Vergilius. Et volucrum linguas & præpetis omnia pennæ. Nec plura ſunt talia. Altera nomina, quæ habent etis e curta, ſunt quæ deriuantur à verbis, vt Teres, hebes, perpes, impes, interpres. Tertia ſunt duo fœminina, ſeges & teges, quæ etiam corripiunt etis. Inquies autem habet etis e producta, ſicut & quies, ſed illud deſinit in es longum. Præpes quandoq; eſt adiectiuum, ſignificans id quod velox vel in altum tendens. Etiam eſt ſubſtantiuum ſignificans auem. Teres, id eſt, longus & rotundus, vt teres haſta. Hebes non acutus vel non intelligens. Hebetare, facere hebetem. Cruda poma hebetant dentes. Perpes, id eſt, perpetuus. Vnde aduerbium perpetim, id eſt, perpetuo. Impes dicitur impetuoſus.

Prepes

Teres

Hebes

Hebetare

Perpes

Impes

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

tuoſus, vel impetens aliquem. Ponitur etiam pro impetu. Ouid. Impete nunc vaſto ceu concitus imbribus amnis. Interpres, qui interpretatur, id eſt, declarat aliquid de vna lingua in aliam. Seges eſt frumentum in ſpicis. Spica axæ. Teges eſt quo tegitur lectus, ſcilicet, vile ſtragulum. Iuuena. Aula palatino regentem præferre cubili, hoc eſt, maluit iacere in lecto vili quàm precioſo. Tegeticula, id eſt, parua teges. Martia. Dat tibi ſecuros vilis tegeticula ſomnos. Inquies adiectiuum dicitur inquietus. Inquies ſubſtantiuum dicitur inquietudo vel non quies.

Interpres
Seges
Spica
Teges
Tegeticula
Inquies

Es edis. A pede compoſitum dat edis, ſed apes remouebis,

Es idis Quod præbet ſedeo, formabit idis genitiuo.

Nomen pes cum ſuis compoſitis habet edis e curta in genitiuo, vt compes, ſonipes cornipes, &c. Excipitur apes, quod habet in genitiuo apis. Sequitur quòd nomina in es formata à compoſitis verbis ſedeo habent idis in genitiuo, vt præſes, deſes, reſes, obſes obſidis. Sedes autem habet ſedis, quia hoc terminatur in es longum. Pes quoq; cum compoſitis producit es, quamuis hic ponatur inter s breue. Ouidius. Et puto pes illi longior alter erat. Præſes dicitur qui præſidet loco, ſcilicet Iudex vel Rector. Deſes qui deſidet, id eſt, deorſum ſedet, ſcilicet piger. Claudian. Deſidis aurigæ non audit curtus habenas. Reſes, id eſt, reſidens vel quietus. Verg. Ocia qui rumpet patriæ reſideſq; vocabit Tullius in arma

Præſes
Deſes
Reſes

viros

viros. Obſes, qui obſidem ſedet. Obſides ſunt Obſes
homines, qui dantur pignori. Pes & compo-
ſita habes in generibus.

Es longũ mutabis in is, ſed deme quietis Es is
Hæredis Cereris mercedis vel locupletis
Magnetis iunges, Agnetis dicere debes.

Nomina in es longum deſinentia mutant es
in is in genitiuo, vt labes, nubes, pubes, cla-
des, ſtrages, cædes, moles, proles, rubes, vul-
pes, &c. Excipiuntur quies quietis, hæres, [redacted]
hæredis, Ceres Cereris, merces mercedis, lo-
cuples locupletis, Agnes Agnetis, magnes
magnetis. Nota quòd plura ſunt nomina in
es, quæ producunt etis in genitiuo, vt lebes,
tabes, manſues, & cres. Item multa propria
virorum, vt Thabes, Chremes, Hermes, quod
etiam primæ declinationis eſt. Laches, Co-
pres, Ramnes, Dares. Sed hæc propria etiam
habent eris in genitiuo ſine creſcentia. Labes Labes
dicitur macula vel ruina. Clades eſt occiſio Clades
vel mors. Verg. Quis cladem illius noctis,
quis funera fando, Explicet? Strages eſt pro- Strages
ſtratio, vt ventus fecit ſtragem arborum. Cæ- Cædes
des eſt occiſio. Tullius. Cædem in foro feci-
ſti. Lues dicitur corruptio vel peſtilentia. Lues
Ouid. Dira lues quondam Latias vitiauerat
vrbes. Reliqua exempla regulæ quære de ge-
neribus. Hæres dicitur qui capit hæredita- Hæres
tem, id eſt, bona de mortuis. Horat. Parcus ob
hæredis curam nimiumqꝫ ſeuerus, Aſsidet in-
ſani. Ceres fuit filia Saturni, quæ dicitur in- Ceres
ueniſſe vſum ferendi fruges, vnde ponitur
pro frumento, & etiam pro pane. Verg. Dant
famuli

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

famuli manibus lymphas Cereremq́ꝫ caniſtris,
Merces Expediunt, id eſt, exponunt panem de ſportis. Merces dicitur præmium. Iuuena. Noſſe
Locuples volunt omnes, mercedem ſoluere nemo. Merces eſt etiam pluralis numeri à nomine merx, de quo infra. Locuples, id eſt, diues qui habet
Agnes multos agros. Agnes eſt nomen virginis. Di-
Magnes citur etiam in nominatiuo Agne, cuius geni-
Tapes tiuus eſt Agnes. Magnes eſt quidam lapis at-
Lebes trahens ferrum. Tapes eſt pretioſus pannus
Manſues & depictus. Lebes eſt olla ærea. Verg. Vigin-
Cres ti fuluos operoſo ex ære lebetes. Manſues, id eſt, manſuetus. Cres huius Cretis, id eſt, Cretenſis, vel aliquis de Creta Inſula.

Ies ietis. **Cum præit i formabis etis, paries tibi teſtes.**

Nomina quæ habent i ante es, habent etis in genitiuo e curta, vt abies, aries, paries, Hinc excipitur quies cum compoſitis, quæ producunt etis, vt prædictum eſt. Nota quòd requies & abies indifferenter ſunt tertiæ declinationis & quintæ. Dicitur etiam requies
Abies requietis vel requiet. Tullius. Tantum requietis habeo. Abies in quinta Declinatione. Luca. Et ſectas abies. Abies eſt arbor excelſa,
Aries quæ naſcitur in montibus. Inde adiectiuum abiegnus, vt abiegnus aſſer. Aries eſt mas ouium. Verg. Aries ſua vellera ſiccat. Etiam
Paries eſt inſtrumentum bellicum, quo muri franguntur, ſcilicet magna trabs cum acutis ferramentis. Paries eſt murus domorum de qua-
In is gtũs cunq́ꝫ materia.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Is correpta ſibi ſimilē faciet genitiuum. *In is gtūs ntō ſimilis.*
Cuſpidis & lapidis & caſsidis excipiantur.
Sanguinis & dices, exanguis & aſpidis addes. *Exceptio*

Nomina quæ deſinunt in breue is, habent genitiuum nominatiuo ſimilem, vt cratis, bilis, ouis, clauis, auis, nauis, &c. Excipiuntur cuſpis, lapis, caſsis, quæ habent idis, & ſanguis, quod habet ſanguinis, ſed exanguis eius compoſitum habet genitiuum ſimilem nominatiuo, quia eſt adiectiuum, & nullum adiectiuum in is habet creſcentiam, vt pinguis, dulcis, viridis, &c. Nota tamen quòd caſsis habet duplicem genitiuum ſecundum duplex ſignificatum, vt habetur in heteroclitis (Caſſus idis galea, &c. Nota quòd omnia fere nomina in is corripiuntur, præter ſex, ſcilicet, dis, lis, vis, Samnis, Quiris, glis, Ergo valde multa ſunt ibi exempla. Is correpta, quorum ſignificata quære de generibus: Cuſpis eſt acies haſtæ vel alterius rei acutæ. Sanguis eſt cruor & progenies. Ponitur pro vita & pro peccato. Exanguis, id eſt, carens ſanguine, ſcilicet, pallidus vel mortuus. Aſpis eſt ſpecies ſerpentis, & interpretatur ſcutum. Reliqua quære poſterius.

Cuſpis
Sanguis
Exanguis

Egidis atq; notes, ſic Patronymica formes.
Thetyos & Thetydis dices Paris is dat idisq;.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Sardis inis, dat iaſpis idis, ſic ibidis ibis,
Iſidis adiungis, indeclinabile ſemis.
Eſt pro dimidio, pondus ſemiſsis habeto,
Tigridis & Trigris Tibriſq; Quiriſq;
Quiritis.

Multa nomina Græca in is habent idis vel idos in genitiuo, vt egis, pixis. Pyramis, chlamys, endromis, bolis, paropſis, abſis, diplois. Item nomina librorum, vt Aeneis, Thebais, Achilleis. Et nomina gentilia, vt Colchis, Sunamitis, Moabitis. Item nomina virorum, vt Paris, Adonis, Alexis, Daphnis. Et nomina mulierũ, vt Miſis, Chryſis, Bacchis, Thais. Et nomina Idolorum, vt Apis, Seraphis, Oſiris, Anubis, Iſis. Item nomina fluuiorum, vt Tybris, Tygris, Phaſis, &c. Sed hæc propria nomina quandoq; habent ios in genitiuo, vt Tethys os, pro marina Dea, Memphis, Memphios, &c. de quibus poſtea apud Patronymica. Semis pro dimidio, non declinatur, & ſic ſæpe componitur, vt ſemiuir, ſemibos, ſemipaganus. Semis pro medio aſſe, habet in genitiuo ſemiſsis. ita quoq; legitur declinatum, cum ſignificat medium. Egis ſignificat ſcutum tectum pelle caprina. Pixis, id eſt, vaſculum cui aliquid imponitur, boicke. Pyramis eſt forma ignis, ſicut turris. Chlamys eſt veſtis militaris. Endromis o curta, eſt veſtis piloſa & hirſuta. Bolis eſt iaculum. Paropſis eſt ſcutella cibaria & ſcribitur in medio per o, quia fit à Græco nomine opſon, quod ſignificat cibum, vnde & obſonium. Abſis eſt curuatura vel arcus in muro. Diplois dicitur veſtis duplex.

Semis
Egis
Pixis
Pyramis
Chlamys
Endromis
Bolis
Paropſis
Abſis
Diplois

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

34

duplex. Nebris eſt pellis Damæ. Sardis eſt quidam lapis precioſus, ſed apud Autores legitur Sardius. Iaſpis eſt quidam viridis gemma: Ibis quædam auis Aegyptia ſimilis ciconiæ. *Nebris Sardis Iaſpis Ibis.*

Quod dedit r dat eris, vomis puluisq́;
 cinisq́;
Et cucumis pariter prædictis annumerabis *Is vel es eris.*

Nomina in is, quæ olim deſinebant in r, habent eris ingenitiuo, vt vomis, puluis, cinis & cucumis. Inueniuntur & alia quæ in is & in er deſinunt, vt aſsis & aſſer, impubis & impuber. Sed hæc duo cum deſinunt in is, non habent eris in genituo, ſed habent is ſine creſcentia. Verg. Comitemq́; impubis Iuli. Cucumis quoq; poteſt facere genitiuum ſimilem nominatiuo. Nam apud Plinium legitur Cucumim ſylueſtrem. Vomis vel vomer eſt ferramentum aratri. Ouid. Sauciat vt duram vomer aduncus humum. Puluis eſt res contrita, puluer. Puluerulentus, id eſt, plenus puluere. Puluerare eſt condire puluere aromatico. Cinis aske. Incinerare, eſt in cinerem redigere vel comburere. Cucumis eſt quædam herba, cuius fructus dicitur melo vel pepo, vel etiam cucumis. Verg. Totusq́; per herbam Creſcerat in ventrem cucumis. Cucurbita eſt alia herba, quæ profert lagenas, quæ etiam cucurbitæ vocantur. *Vomis Puluis Cinis Cucumis Cucurbita.*

Is itis producta dabit, glis excipe gliris. *Is itis.*

Nomina deſinentia in is productum habent itis in genitiuo, vt litis, dis ditis. Sam-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

nis, Quiris itis. Excipitur glis, quod habet gliris, nam gliſsis aut glitis Latine non dicitur. Excipitur etiam vis, quod ſecundum aliquos habet vis in genitiuo, ſecundum alios caret genitiuo. Errant qui ponunt hic Memphis Memphitis,& metis metitis. Nam Memphis in genitiuo habet Memphios, vt in Prophetia legitur, Principes Memphios. Memphitis autem non eſt genitiuus à Memphis, ſed nomen factum à Memphis forma Patronymica,& ponitur quaſi adiectiuum fœminini generis, vt apud Lucanum, Conſeritur bibula Memphitis cymba papyro. Memphitis cymba, id eſt, Memphitica nauis. Metis metitis plane non legitur. Hamis quoq; hamitis non dicitur, ſed tamen itis ſine h, vt prædictum eſt. Lis eſt diſcordia verboſa. Litigare, at træde. Glis eſt animal ſomno pingueſcens. Samnis quidã populus Italiæ. Legitur etiam Samnitis in nominatiuo apud Prudentum. Quiris dicitur ciuis Romanus, quidam dicunt Quiritis in nominatiuo. Memphis fuit vrbs Aegypti.

Lis · Glis · Samnis · Quiris · Memphis

Os oris · Os otis

Oris formabit os pro mare, deme nepotis.
Cætera dant oris, ſed compotis impotis effer.
Sed bouis & gloris demantur os oſsis & oris,
Cuſtodis ſimul herois ſociabitur iſtis.

Os onis · oris oſsis

Maſculina in os terminata, habent oris in genitiuo, vt mos moris, flos floris, ros roris, honos

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

honos, lepos. Excipitur nepos, quod habet
nepotis. Similiter excipiuntur monoceros,
Aegoceros & Rhinoceros, quæ habent oris
in genitiuo. Martia. Et pueri naſum Rhino-
cerotis habẽt. Alia nomina in os habent otis
in genitiuo producta, vt cos cotis. dos dotis.
icos, ſacerdos. Sed compos & impos habent
otis curta. Cuſtos facit cuſtodis, & heros he-
rois o longa. Baptiſta. Effigies herois erat,
qui fortibus armis. Ita Tros habet Trois, &
Minos Minois. Item tripos tripodis o curta,
quod etiam dicitur tripus tripodis, vt infra.
Sunt quoq; multa Græca nomina in os, quæ
habent u in genitiuo, vt logos logu, &c. De
quibus infra dicetur. Mos eſt conſuetudo. In- **Mos**
de moratus, id eſt, mores habens. Bene mora-
tus, qui bonos mores habet. Male moratus,
qui malos mores habet. Moroſus, qui peruer-
ſos mores habet. Et vulgo dicitur mirabilis.
Morem gerere, ſignificat facere voluntatem **Lepos**
alicuius. Lepos eſt iucunditas in verbis aut **Honos**
factis. Inde lepidus eſt iucundus. Honos, id
eſt, honor. Nam veteres quandoq; ponebant
os pro or, vt colos pro color, labos pro la-
bor. Nepos eſt filius filij, vel filius fratris aut **Nepos**
ſororis. Nepos etiam ſignificat prodigum. **Aegoce-**
Horat. Vincit enim ſtultos ratio inſanire ne- **ros**
potes. Aegoceros eſt cœleſte ſignum, quod **Monoce-**
Latine dicitur Capricornus, id eſt, capra cor- **ros**
nuta. Monoceros eſt animal in fronte habens **Rhino-**
cornu, & Latine vocatur vnicornis. Rhino- **ceros**
ceros eſt aliud animal quod cornu habet in **Compos**
naribus. Compos, id eſt, potens, vt ſum com- **Impos**
pos voti, id eſt, acquiſiui quod volui. Impos,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Glos id eſt, impotens, vt impos animi. Glos eſt ſoror viri. In genitiuo habet gloris ſecundum Priſcianum. Nam quòd aiunt quidam gloſsis & gloſis, deliramentum eſt. **Heros** Heros eſt magnus dominus. Dicitur etiam herus, id eſt, dominus, & hera, id eſt, domina. Sed heros producit primam ſyllabam, herus & hera corripiunt. Heros habet fœmininum herois, quod in genitiuo habet heroidis vel dos, & ſignificat magnam dominam. **Tros** Tros fuit quidam rex **Minos** Troiæ, etiam id quod Troianus, Minos fuit quidam Rex Cretenſis, & Poetice dicitur iudex apud Inferos. **Tripos** Tripos eſt menſa.

Vs oris eris
Vs curtam dat oris neutro, ſed etis damus illis
Quæ dant lus nus dus, ſed oris præbet tibi fœnus.

Vs vtis
Et facinus pignus, intercus vtis tibi p̃bet
Dat pecus hęc pecudis, pecus hoc pecoris ſibi iungit.

Nomina quæ deſinunt in vs curtam, habent in genitiuo oris o curta, vt corpus, littus, decus, nemus, tergus. Sed quæ deſinunt in lus, nus, dus habent eris, vt vellus, ſcelus, olus Venus, vulnus, ſydus, fœdus, rudus. Excipiuntur fœnus, penus, facinus & dignus, quæ habent oris, quanq̃ pignus etiam habet eris ſecundũ Priſcianũ, cum ſignificat paandt. Intercus habet intercutis in genitiuo u correpta. Pecus neutri generis facit pecoris ſecundũ regulam. Vs curtam dat oris. Sed pecus fęminini generis habet pecudis. **Corpus** Corpus eſt ſubſtantia ſenſibilis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

bilis, id eſt, quicquid tangi vel ſentiri poteſt. Sæpe tamē accipitur corpus pro carne. Decus, id eſt, honor. Sed decor eſt pulchritudo vel ornatus. Dedecus, ſkam. Vnde verbum dedecoro o curta. i. afficio dedecore, at beskeme. Plaut. Caſtiga hominem probe qui dedecorat te, meq; amicosq; alios flagitijs ſuis. Nemus eſt amena ſylua. Verg. In nemus ire parant. Tergus ſignificat coriū vel pellem. Verg. Tergora diripiunt coſtis et viſcera nudant. Littus eſt terra prope mare. Scelus, id eſt, peccatum. Tullius. Quid ego tantū ſceleris admiſir Vellus eſt lana ſic dicta, ꝙ olim euellebatur, non tondebatur. Etiā eſt pellis cum lana. Holus eſt omnis herba qua veſcimur. Inde holitor, qui holus venditat. Funus dicitur mors. Verg. Funeris heu tibi cauſa fui. Etiam ſignificat corpus mortuum & exequias defunctorū. Teren. Ego quoq; eius cauſa prodeo in funus. Funebris, id eſt, ꝑtinens ad funus. Funeſtus funere pollutus. Sydus eſt ſtella vel potius ſignū cœleſte, ꝙ multas ſtellas continet. Fœdus. i. pactū pact. Rudus ſignificat fruſtra lapidum. Fęnus ſignificat lucrum pecunię, uel q̊dlibet lucrum. Inde fœnero. i. do pecuniam ad fœnus. Fœneneror deponentale idem ſignificat. Penus dicitur cibus. Penarium, keller eller ſpiskamer. Facinus. i. factum vel opus bonum vel malū. Teren. Non fit ſine periculo facinus magnum et memorabile. Pignus paandt. Pignero. i. pignus accipio. Iuuena. Cuius & alueolos & lenam pignerat Atreus. Lena eſt veſtis quędam. Pecus eſt omne animal p̄ter hominem, ſæpe tñ accipitur ꝓ oue vel capra. Intercus quære de generibus.

Decus | Dedecus | Nemus | Tergus | Littus | Scelus | Vellus | Holus | Funus | Sydus | Fœdus | Rudus | Fœnus | Penus | Facinus | Pignus | Pecus.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Vs eris. Hæc formas in eris quæ ſunt confinia verbis.
In quibus e curta reperitur in ante ſuprema.
Tempus frigus oris faciunt, lepus aſſociatur.
Neutrum producit, niſi plus quod comparat oris.

Nomina in vs quæ formantur â verbis habentibus e breue in penultima ſyllaba, corripiunt eris in genitiuo, vt latus, vetus, glomus, opus, hulcus, vulnus, munus, acus. Excipitur tempus & frigus, quæ habent oris, quamuis dicatur tempero temperas, & frigeo friges. Comparatiua in vs habent oris productum, ſicut comparatiua in or, vt melius melioris.
Latus Excipitur plus pluris. Latus, ſijde. Laterare coniungere latus lateri. Dicitur etiam latus lata latum, id eſt, amplus, vijd, vt lata domus.
Vetus Inde dilatare, id eſt, latum facere. Vetus, gammel. Veterare, id eſt, vetus facere. Vnde veteraſco, id eſt, vetus fio. Item à vetus fit diminutiuum vetulus, a, um. Opus eſt res facta, vn-
Opus de & libri dicuntur opera. Opuſculũ eſt paruum opus. Operor aris, id eſt, opus facio. Opus etiam ſignificat id quod neceſſarius, & ſic eſt adiectiuum indeclinabile. Etiam eſt nomen vrbis, & ſic genitiuum habet opontis, vt
Hulcus dicetur paulo poſt. Hulcus eſt collectio corrupti ſanguinis in corpore, buld. Hulceroſus, plenus hulceribus. Hulcerare. Exulcerare capitur pro lædere, vt Epiſtola tua exhulcerauit

animum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

37

animum meum. Scribuntur hæc omnia per h, quia fiunt â Græco nomine helco, quod eſt hulcus. Munus, id eſt, donum. Inde munero vel muneror indifferenter, id eſt, munus do. Munus etiam ſignificat officium vel opus. Verg. Suſceptum perfice munus. Acus aceris, aſſn. Aceroſus plenus acere, vt frumentum eſt aceroſum. Tempus, tid, etiam ſignificat partem capitis inter frontem & aurem. Verg. Cingite tempora ramis. Frigus, froſt eller kuld. Lepus haare. Lepuſculus, id eſt, paruus lepus. Leporinus adiectiuum.

Munus — *Acus* — *Tempus* — *Frigus* — *Lepus*

Vs ꝓducta tibi dabit vtis, deme paludis.
Tellus telluris, incus incudis habebit.
Formabunt uris monoſyllaba, grus gruis
& ſus.

Vs vtis producta. — *Vs vris.*

Nomina in vs productum habent vtis in genitiuo, vt ſalus, virtus, ſeruitus. Excipiuntur palus paludis, incus incudis u producta, & tellus telluris. Item monoſyllaba in vs habent vris in genitiuo, vt ius iuris, rus, crus, ſed grus habet gruis, & ſus ſuis. Excipiuntur etiã pus, quod ſecundum Priſcianum non declinatur, tamen eius obliqui leguntur, vt oſtendetur ibi, Aptota neutra tene. Nota quòd ſunt Græca nomina in vs longum, quæ habent odis in genitiuo o curta, vt apus, tripus, chitrapus, ſciopus, antipus, melampus, œdipus, quod vltimum etiam eſt ſecundæ Declinationis, & hæc omnia formantur â Græco nomine pus, cuius genitiuus eſt podos. Alia ſunt nomina locorum in vs longum, quæ habent vntis in genitiuo, vt Amathus amathuntis,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Virtus opus opuntis, hydrus hydruntis, ſciopus ſci-
opuntis. Virtus eſt optimus habitus animæ.
Tullius. Virtutis laus omnis in actione con-
ſiſtit. Accipitur virtus pro fortitudine, vt ſæ-
pius in Pſalmis. Virtuoſus Latine non dici-
Salus tur, ſed virtute præditus. Salus, id eſt, ſalua-
tio, etiam eſt ſalutatio, vt Petrus dixit mihi
Iuuentus tuo nomine ſalutem. Iuuentus eſt proprie
multitudo iuuenum. Poeta. Diſce bonas artes
moneo Romana iuuentus. Accipitur pro iu-
Senectus iuuenta, id eſt, ætate iuuenum. Senectus, alder
Senecta dom. Tullius. Senectus eſt natura loquacior.
Seruitus Senecta idem ſignificat. Ouid. Iam veniet ta-
cito curua ſenecta pede. Seruitus eſt neceſſa-
rius famulatus. Seruitus & libertas ſunt con-
Palus traria. Palus eſt aqua nigra & non fluens. Di-
citur etiam palus pali, id eſt, magnus ſtipes.
Tellus Tellus, id eſt, terra, & ſecundum Poetas eſt
Incus Dea terræ. Incus, amboldt. Poetæ ſemper pro
ducunt u in obliquis huius nominis. Horat.
Et male tornatos incudi reddere verſus. Iu-
uenalis. Non fornace graues qua non incude
catenæ. Verg. Quinq; adeo magnæ poſitis in-
Ius cudibus vrbes. Statius. Non tam grande ſo-
Iurulen- nat motis incudibus Aetna. Ius, ret. Etiam ſi-
tus gnificat aquam cibi lixati, ſaad. Et ſemper ha-
bet iuris in genitiuo. Iurulentus, id eſt, iure
Rus plenus, vt carnes iurulentæ. Rus, land. Inde
Crus ruſticus, qui rus colit. Crus, læg, & dicitur à
Sus curro. Sus eſt porcus vel porca. Vnde adiecti-
uum ſuillus, id eſt, porcinus, vt ſuillum ro-
Grus ſtrum, ſuilla caro. Grus eſt auis quædam, traa-
Antipus ne. Tripus eſt menſa trium pedum. Antipus
quaſi contra pedem, nam Antipodes dicuntur
homines

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

homines ſub nobis, & contra nos pedes habentes. Chitrapus eſt ferreus tripes, ſuper quem ponitur cacabus, vel eſt olla ærea tres pedes habens. Sciopus, id eſt, vmbram faciens pede, nam Sciopodes ſunt monſtruoſi homines, ſinguli habentes vnum pedem ita latum, vt ſupini iacentes vmbram ſibi faciant pede. Apus eſt auicula ſine pedibus. Melampus eſt nomen viri & canis, & interpretatur niger pes. Chitrapus Sciopus Apus Melampus

Aes eris dabitur, pres predis, laus quoq; laudis. Aes æris Pres edis

Fraus fraudis iunges, ſed Emaus non flectere debes. Aus dis

Hic ponuntur nomina habentia dyphthongum ante s, & ſunt quatuor, ſcilicet æs æris, præs prædis, &c. Sed Emaus eſt indeclinabile. Plinius tamen declinat Emaus Emai ſub ſecunda declinatione, ut non ſit dyphthongus ſed terminetur in us per tres ſyllabas, quod tamen uſus non ſeruat. Aes eſt quoddam metallum. Accipitur pro pecunia. Horat. Mancipiis locuples eget æris Capadocum Rex. Aes alienum, id eſt pecunia debita. Hinc adiectiua æneus, æreus & ahænus. Item ahenum, id eſt, cacabus vel vas æneum. Præs eſt fideiuſſor, forloffuer. Laus, loff. Fraus eſt dolus malus vel deceptio. Inde fraudulentus, id eſt, fraude plenus. Fraudare, id eſt, decipere. Emaus nomen oppidi. Aes Præs Laus Fraus Emaus

Si præit s b vel m vel p faciens genitiuum. Bs bis Ms mis

Inter-

Interpones i, tamen e ſi b præit aut p.
E mutatur in i, ſi non monoſyllaba fiant.
Aucupis excipitur, ex auceps quod reperitur.

Nomina quæ deſinunt in bs, ms & ps in formando genitiuo accipiunt i ante s, vt trabs trabis, hyems, hyemis, daps dapis. Sed polyſyllaba quæ habent e ante bs vel ps, mutant illud e in i breue, vt celebs celibis, Princeps principis, ſed auceps mutat e in u, vt aucupis. Excipiuntur etiam nomina in ceps formata à nomine caput, quæ duplicem creſcentiam habent, vt præceps præcipitis, anceps ancipitis, de quibus infra dicit. Quæ das à capite. Nota quòd polyſyllaba deſinentia in ps & bs, corripiunt penultimam genitiui. præter Cyclops & hydrops quæ producunt o. Verg. Immemores ſocij vaſto Cyclopis in antro. Nam hæc nomina Græce habent o mega, id eſt, o longum vel magnum.

Cyclops
Hydrops.

Trabs eſt lignum craſſum, bielke. Plebs eſt inferior populus. Dicitur etiam plebes in nominatiuo, ſicut trabes & ſæpes, pro trabs & ſeps. Luca. Neſcit plebes ieiuna timere. Inde plebeius, id eſt, pertinens ad plebem, vt plebeius homo. Plebecula, id eſt, parua plebs.

Trabs
Plebs

Stips eſt nummus paruus: Pauper mendicat ſtipem. Inde ſtipendium, id eſt, præmium militiæ. Paulus. Stipendium peccati mors.

Stips

Auceps qui aues capit. Horat. Et veluti merulis intentus decidit auceps In puteum. Aucupor aris, id eſt, aues capio. Canis aucuparius. Cyclops dicitur Gygas vnoculus. Vide in Elucidario. Hydrops eſt aqua

Auceps

intercus

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

intercus vel morbus creans malos humores & aquam ſuperfluam. Inde hydropicus, id eſt, qui patitur illum morbum.

Ls aut ns aut rs, s remouebis, Ls, ns, rs, tis.
Tis iunges, frondis lendis glandisq́ꝫ remotis.
Quæ cor vel pendo componit eis ſociando.

Nomina in ls & ns & rs, ablata s habent tis in genitiuo, vt puls pultis, gens gentis, ars artis. Vnum duntaxat eſt nomen in ls, ſcilicet puls pultis. In ns & rs ꝑmulta ſunt, vt amans, picens, Tyrins, Aruns, ars, iners, mors, Tyburs. Nota quòd frons & lens habent tis & dis in genitiuo ſecundum diuerſa ſignificata, vt dicetur de Heteroclitis, ibi lens lendis capiti, &c. Sed glans habet tantum glandis, & non glantis, vt quidam putant, cui additur, iuglans, quod habet dis. Similiter libripens & compoſita à cor, vt concors, diſcors, excors vecors dis in genitiuo. Puls eſt cibus ex farina factus. Inde pulmentum & pulmentarium, id eſt, puls vel mollis cibus. Picens eſt nomen gentile, ſcilicet aliquis de Piceno, id eſt, de illa regione. Tyrins eſt nomen vrbis in Achaia, vnde Hercules dicitur Tyrinthius, quia ibi nutritus fuit aut habitauit. Aruns eſt nomen viri. Sulpitius ſcripſit quòd habeat Aruncis in genitiuo, quod ei quidem non aſſentio. Tyburs dicitur aliquis de oppido Tybure, & inde adiectiuum Tyburtinus. Glans eſt fructus quercus ilicis & fagi, & aliarum quarundam arborum. Etiam eſt globus plumbeus.

Puls

Picens

Tiryns

Aruns

Tyburs

Glans

Eſt

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Concors / Diſcors / Excors / Socors / Vecors / Libripens.

Eſt etiam tumor vel tuber colli, vnde glandium eſt ceruix porci, quia in illa ſunt multæ glandes. Iuglans quaſi iuuans glans vel Iouis glans, eſt maior nux, valnod. Concors, ſamdrechtig. Diſcors, tuedrechtig eller vuenig. Excors, id eſt, ſtultus, quaſi ſine corde. Socors id eſt, piger. Vecors, id eſt, ſtultus vel piger. Hinc concordia diſcordia, &c. Vecordia, id eſt, tædium & pigritia. Socordia, id eſt inertia pigritia. Libripens eſt ſtipis ponderandę penſator, vt ait Plinius, id eſt, qui tenet libram, vel qui ponderat, nam pendo quandoq; idem eſt quod pondero.

Iens euntis.

Semper iens cum prole ſua formabit euntis.
Ambio lege caret, vnciſq; quod vncia format.

Iens participium à verbo eo, excipitur à regula prædicta, quia habet euntis in genitiuo cum ſuis decompoſitis, vt abiens abeuntis, exiens exeuntis, præteriens prætereuntis. Sed ambiens habet regulariter ambiētis. Item quiens à queo, & nequiens à verbo nequeo etiam habent vntis autore Priſciano. Vnciſq; quod vncia format, id eſt, nomina in vns quæ formantur à nomine vncia, habent vncis & non vntis in genitiuo, vt quincuns, decuns, ſeptuns. Multi tamen hæc nomina ſcribunt per x in fine, vt qnincunx, deunx, & id putamus eſſe melius, nam Priſciauus inter nomina in ns non meminit iſtorꝫ nominum.

Vncia.

Vncia eſt quoddam pondus ab vno dictum, quia As habet duodecim vncias. Vnciola eſt parua vncia. Vn-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

cia. Vnciatim,id eſt, per vncias, vt piper emitur vnciatim. Alia vocabula ſunt in generibus. Et partes aſsis. (bis.

Vt tibi format itis, ſic per caput eſſe ꝓba Vt itis

Solum vnum eſt nomen in te declinabile, ſcilicet caput cum ſuis compoſitis, ſinciput, occiput. Nam quot & tot,git,bereit,&c.non declinantur.Caput hoed.Accipitur pro principio, vt caput libri, caput ieiunij. Item pro principali parte. Item pro homine ponendo partem pro toto,& pro vita. Capitulū,id eſt, paruum caput.Inde capitellum, quod idem ſignificat. Sinciput eſt anterior pars capitis. Plaut. Non ſanum eſſe tibi adoleſcens ſinciput intelligo.Occiput eſt poſterior pars capitis. Perſi.Occipiti cęco poſticæ occurrite ſannæ. Etiam dicitur occipitium & ſincipitium pro eodem.Plaut.Hęc anus in occipitio quoque habet oculos.

Caput

Capitulū.

A verbis in go veniens x gis tibi format X gis.
Coniugis n remouet, cum rectus n ſibi ſeruet.

Nomen in x formatum à verbo definente in go habet in genitiuo gis, vt lex legis,Rex regis,grex gregis, remex, remigis. Additur frux frugis,ſecundum Priſcianum. Excipitur coniunx, ꝗ habet quidē gis,ſed remouet n in obliquis. Ouid.Coniugis ille ſuæ complexus colla lacertis. Addunt aliqui ſubiunx ſubiugis, & iniunx iniugis. Lex eſt ius ſcriptum, ſcilicet quod legi poteſt. Rex qui regit. Auſonius. Qui recte facit, etſi non dominatur, erit Rex. Regulus,id eſt paruus rex·Grex eſt congre-

Lex
Rex
Grex

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Remex congregatio quorumlibet animaliũ. Remex, qui remigat. Stultus qui puppim ſine remige ducit in altum. Remus eſt inſtrumentum quo nauigatur, aare. Inde remigare, at roo. Ramigium eſt remigatio.

Coniunx Coniunx eſt maritus vel

Subiunx vxor. Subiunx, id eſt, ſubiugatus vel ſub iugo

Iniunx poſitus. Iniunx ſine iugo, vel nondum ſubiu-

Frux gatus. Frux, id eſt, fruges. Auſoni. Ante quidem campis quàm ſpicea ſuppeteret frux.

Cis iungunt alia, tamen x prius inde remota.

Omnia alia nomina in x, remota x accipiunt cis in genitiuo, vt faux faucis, arx, ar-

Arx cis, lanx lancis, &c. Arx eſt caſtrum. Marx eſt

Merx res venalis. Plaut. Proba merx facile emptorem repperit. Inde mercor aris, id eſt, merces

Faux emo. Faux eſt ſummitas gutturis. Lactant. Et

Falx de fauce lupi ſubtrahit agnus oues. Falx eſt ferramentum curuum quo aliquid ſecatur vel amputatur, & eſt multiplex. Eſt enim fœnaria falx, qua fœnum metitur. Arboraria falx qua putantur arbores. Lunaria falx, qua ſpinæ ſecantur, nam luma eſt genus ſpinæ. Vineatica falx, id eſt, qua vineæ putantur. Falcarij ſunt meſſores. Falcare & defalcare, id eſt, tollere vel amputare. Falcatus, id eſt, curuatus ad modum falcis, vel falcibus armatus, vt falcati

Fex currus. Fex eſt purgamentũ cuiusq; rei. Lanx

Lanx. eſt lata ſcutella.

E ſuper x, niſi ſint monoſyllaba compoſitumue.

Ex icis.

Ex ipſis e per i mutat, quæ vult breuiari.

Lodicis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Lodicis demas, veruecis dicere debes.

Polyſillaba in x mutant in obliquis e in i
curtam, vt apex apicis, codex codicis. Excipi-
tur lodex lodicis i producta, & veruex ver-
uecis, quod tenet e longam. Iuuenalis. Quis te
cum ſectile porrum. Sutor & elixi veruecis
labra comedit. Excipitur etiam vibicis i pro-
ducta. Perſi. Si puteal multa cautus vibice fla-
gellas. Quidam etiam excipiunt larex, putan-
tes quod habeat larecis, ſed falluntur, quia la-
rex habet laricis regulariter. Luca. Et larices
fumoq; grauem ſerpentibus vrunt. Apex eſt Apex
ſummitas. Vertex eſt ſummitas capitis vel ar- Vertex
boris, et quælibet ſummitas. Vortex eſt aqua- Vortex
rum inuolutio vel fluctus. Caudex eſt trun- Caudex
cus. Codex, id eſt, liber. Etiam eſt id quod Codex
caudex. Iuuena. Horrida quale facit reſidens Podex
in codice pellex. Podex, id eſt, culus. Pumex Pumex
eſt lapis foraminoſus & leuis. Lodex eſt quod Lodex
ſternitur ſuper lectum. Priſcianus & Phocas
ſcripſerunt lodix, vnde fit lodicula. Vibex eſt Vibex
ſignum flagelli, ſtrim effter ſlau. Veruex eſt Veruex
caſtratus aries. Larex eſt ſpecies arboris duriſ- Larex
ſima.

Si mas fiet in x dat ſcis, maſtix dabit icis. Is icis
Phœnix Pœnicis, bombix, bombicis habebit.

Maſculina in x deſinentia corripiunt in obliquis, vt calix, calicis, fornix, onyx, varix, hiſtrix, erix, Sardonix. Excipiuntur maſtix, Phœnix, bombix, Ceyx, quæ producunt i. Ouid. In faciem Ceycis abit ſumptaq; figura. Maſtix tamen inuenitur corripere. Sere. Ma- Maſtix

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ſticis addentur iam fracti millia farra. Et ſæ-
pius apud eundẽ. Vbi nota quòd in hoc verſu
ponitur generis fœminini. Maſtix autem eſt
reſina lentiſci arboris. Quam tamen Plinius
nominat maſtiachi. Vnde et Perottus ait, ꝙ in
nominatiuo dicitur maſtiche, ꝓ hoc gummi,
& non maſtix. Maſtix huius maſtigos, Græcũ
nomen eſt, ſignificans flagellum. Inde maſtiga
id eſt, verbero vel dignus flagellis. Item Ho-
meromaſtix dictus eſt Zoilus detractor Ho-
Calix — meri Poetæ. Calix eſt vas potoriũ. Hora. Fœ-
Fornix — cundi calices quem non fecere diſertum? For-
nix eſt arcus in muro, & ponitur pro lupana-
ri. Iuuena. Lenonũ pueri quocunq; in fornice
Onyx — natis. Inde fornicari, id eſt, luxuriari. Onyx
eſt quidam lapis præcioſus & vaſculũ vnguen
Sardonix — tarium. Sardonix eſt etiam lapis prætioſus.
Erix — Eryx eſt mons in Sicilia. Hiſtrix eſt ſpecies
Hiſtrix — Ericij. Calphurius. Venit & hirſuta ſpinoſior
Varix — hiſtrice barba. Varix eſt vena tumida in cor-
pore humano. Varicoſos tumidos habens va-
rices. Hinc præuaricor, id eſt, tranſgredior.
Diuarico vel diuaricor, id eſt, pedes diſtendo.
Phœnix — Phœnix eſt auis vnica in Arabia, de hoc plura
Bombix — in generibus. Bombix eſt vermis texens telã
ſicut aranea, de quibus telis fiunt ſubtiles ve-
ſtes, quæ vocantur bombicinæ. Iuuena. Quare
delicias pannus bombicinus vrit. Veſtis bom-
bicina etiam dicitur ſerica, licet origo diuer-
Ceyx — ſa ſit. Ceyx vel Caeyx per diphthongum, eſt
nomen viri.

**Cætera quæ dant x, producunt ante ſu-
premam,**

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Sed gregis atq; crucis facis & nucis et pi-
Excipis atq; trucis ducis & (cis inde,
ſalicis ſilicisq;.

Omnia alia nomina in x deſinentia, id eſt, quæ non ſunt polyſillaba in x neq; maſculina in x producunt penultimã genitiui, vt nomina in ax, ox, ux, & fœminina vel adiectiua in x, vt fornax, nicticorax, ferox, atrox, pollux, radix, ceruix, cornix, perdix, ibix, pernix, fœlix. Ab hac regula excipit Alex. xi. nomina, ſcilicet, grex, crux, trux, fax, pix, dux, nux, ſalix, filix, nix & ſenex, qbus addimus abax, ſimilax, ſtyx, phryx, oryx, lelex, allobrox, gis ilix cis, cappadox, quę omnia corripiũt penultimã genitiui & obliquorum. Perſi. Cappadoces rigida pingues pauiſſe catafta. Fornax eſt in quo aliquid ſiccatur vel coquitur, oon. Inde fornacula. i. parua fornax. Nycticorax eſt auis, & interpretatur noctis coruus, qa nix huius nictos Græce dicitur nox Latine, & corax coruus. Ferox, id eſt, animoſus. Atrox crudelis vel terribilis. Pollux proprium nomen viri. Radix, rood. Radicula, id eſt, parua radix. Radico. i. radices mitto vel creſco. Eradico i longa, ſignificat radices tollo. Ceruix poſterior pars colli, homo duræ ceruicis. i. tenax propoſiti. Cornix eſt auis nigra. Cornicula, parua cornix. Perdix, aggerhon. Ibrix eſt genus ſylueſtris capræ. Pernix eſt velox, & proprie pedibus, & pducit i ſicut alia. Verg. Nec fat virgo pnicibus ignea plantis. Quidã putant q pernix ſignificet id q nociuus, et tũc habeat i curtã in obliqs, q vanum eſſe cenſeo.

Fornax
Nycticorax
Ferox
Atrox
Pollux
Radix
Ceruix
Cornix
Perdix
Ibrix
Pernix

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Grex Grex interpretatum eſt ante. Eius compoſita
ſunt ſegrex, id eſt, ſegregatus vel ſeparatus.
Congrex Congrex,id eſt,congregatus,quæ etiam cor-
Trux ripiunt penultimam obliquorum. Trux,id eſt
crudelis. Luca. Vangiones Batauiq; truces,id
eſt, Hollandini, quos ære recuruo Stridentes
acuere tubæ. Inde truculentus, id eſt, valde
trux, & trucido i longa, id eſt, occido. Verg.
Fit via vi rumpunt aditus primosq; trucidãt.
Fax Fax eſt lumen piceum in ſtipite. Inde facula.
Nux Nux eſt arbor & fructus pro arbore. Iuuena.
Annoſam ſi forte nucẽ deiecerit Eurus. Item
nux dicitur omnis fructus arboris, habens
durum operimentum, vt auellana, caſtanea,
amigdalum, iuglans. Nucula, id eſt, parua
nux. Nucleus eſt molle in nuce, quod come-
Pix ditur. Pix eſt reſina combuſta. Inde piceus,id
eſt,de pice factus vel niger. Et picatus, id eſt,
Dux pice linitus. Dux qui vel quæ ducit. Inde tra-
Redux dux,id eſt,traductus vel traductio. Redux,id
eſt, reducens vel reductus, nam actiue & paſ-
ſiue ponitur. Ouid. Littora Theſſaliæ reduci
tetigiſſe carina. Idem. Sim reducis coniunx
Crux ſicut euntis eram. Crux eſt pœna. Inde crucia-
Salix re,id eſt,punire. Salix eſt arbor nota. Inde ſa-
licetum, id eſt, locus vbi ſunt multæ ſalices,
vel ipſæ ſalices. Inde ſalignus adiectiuum.
Filix Filix eſt herba quædam noxia ſegeti. Horat.
Abax Neglectis vranda filix innaſcitur agris. Abax
Pharnax eſt menſa, alio nomine Abacus. Pharnax eſt
Silax nomen viri. Silax eſt herba ſimilis hæderæ,
Cappadox ſed albo flore. Cappadox eſt aliquis de Cap-
padocia. Illix,id eſt illiciens. Prudent. Quo
Ilix mage ſancta ducum corda illice flecteret arte.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Nec g nec c tenent quæ dant nix noxq́ꝫ
ſuppellex.
Dic ſenis & noctis niuis & ſphingis quo-
que ſphingos.
Crementum duplex debet formare ſup-
pellex.
Quæ dãs à capite velut anceps, iunge bi-
cepsq́ꝫ.
Ac iter optat eris, ſed non vt regula q̃rit.
Per prędicta tibi, patet exceſſus genitiui.

Omnia nomina in x deſinentia vel habent
gis vel cis in genitiuo, præter hæc quatuor,
nix niuis, nox noctis, ſenex ſenis, & ſuppel-
lex ſuppellectilis, quod duplicem habet cre-
ſcentiam, ſicut iter itineris, & nomina in ceps
à caput facta, vt biceps bicipitis, anceps itis,
ita præceps, triceps, &c. Item ſphinx habet in
genitiuo ſphingis vel ſphingos, cui adduntur
multa alia nomina Græca, vt phalanx, ſyrinx
lelex, oryx, iapix, ſtyx, ſtrix, phrix, quæ omnia
habent gis vel gos in genitiuo. Statius. Au-
deo iam rapidæ curſum ſtygis atraq́ꝫ ditis flu-
mina. Sunt etiam Græca in ax, quorum geni-
tiuus deſinit in ctis vel ctos, vt aſtyanax hu-
ius aſtyanactis vel actos, hypponax hyppona-
ctis vel actos. Nix, ſnc, huius nominis geni- Nix
tiuum non expreſſerat Alexander, ſed auto-
ritas docet eſſe niuis. Ouid. More niuis la-
chrymæ Sole liquentis eunt. Niueus, id eſt, de
niue vel candidus. Niuoſus, id eſt, plenus ni-
ue. Niualis, id eſt, frigidus. Nox, naat. Inde Nox

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

noctua, id eſt, auis nocturna. Noctiuagus,id
Pernox — eſt, noctibus vagans. Pernox in generibus.
Senex — Senex eſt vetus homo, quandoq; tamē de alijs
Sphinx — animalibus dicitur,ſed improprie. Sphinx eſt
animal piloſum in deſertis ſimile homini.
Poetæ fingunt monſtrū fuiſſe, habens faciem
virginis, pennas auium & pedes leonū, quod
ſtans circa vrbem Thebas in alto colle tran-
ſeuntes,interrogauit hoc ęnigma. Quod ani-
mal eſt mane quadrupes, meridie bipes, ve-
ſperi tripes? Omnes neſcientes id ſoluere ne-
cabat, ſed tandem Oedipus ſoluit, dicens eſſe
Phalanx — hominem. Phalanx eſt exercitus. Syrinx eſt
Syrinx — phiſtula. Oryx quoddam animal in deſertis.
Oryx — Iapix quidam ventus occidentalis eſt, qui &
Iapix — Circius dicitur. Styx dicitur à Poetis fluuius
infernalis, & ponitur pro inferno. Inde Sty-
Strix — gius,id eſt,infernalis. Stryx eſt auis nocturna
Phryx — quę noctibus ſtridet. Phryx eſt aliqs de Phry-
Lelex — gia vel Troia. Phrygius,id eſt,Troianus. Le-
lex & Allobrox ſunt nomina gentilia. Le-
leges ſunt quidā Græci. Allobroges ſunt po-
Aſtyanax — pulus Galliæ,id eſt, Sabaudienſes. Aſtyanax,
Hyppo- — eſt nomen proprium filij Hectoris. Hyppo-
nax — nax quidam Poeta Græcus. Suppellex eſt res
Suppellex — domeſtica. Olim nominatiuus erat ſuppelle-
ctile, vt ait Priſcianus, vnde manſerunt obli-
Iter — qui. Iter & itio, vei eller reiſe. Vnde dicimus,
Quale fuit iter tuum? Eſt autem verus geni-
tiuus eius iteris. Neuius. Ignoti iteris ſumus.
Iuuencus. Ecce iteris medio clarus ſe oſtendit
Ieſus. Sed nunc dicimus iter itineris, qui ta-
mē genitiuus fit à nominatiuo itiner. Varro.
Expectant itiner longū ſermone leuare. An-

ceps

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ceps, id eſt, dubius vel incertus. Horat. Ius anceps noui cauſas defendere poſſum. Item gladius dicitur anceps, id eſt, vtrinq; ſcindens. Præceps dicitur cum capite decidens. Inde præcipitare, id eſt, deijcere. Item præceps dicitur audax & inconſideratus. Item feſtinus. Verg. Non fugis hinc præceps dum præcipitare poteſtas. Triceps, id eſt, habens tria capita. Biceps habens duo capita.

Anceps
Præceps
Triceps
Biceps

Is genitiuus habet, ſed tertius i tibi præbet.

Gtūs is
Dtūs i

Omnis Latinus genitiuus ſingularis tertiæ Declinationis deſinit in is correptam, præter vnum monoſyllabam nomen, ſcilicet vis, quod habet in genitiuo huius vis, is producta ſecundum Priſcianum. Datiuus autem formatur à genitiuo abiecta s & producta i, vt Schema ſchematis ſchemati, Mare maris mari. In Græcis tamen nominibus reperitur quandoq; datiuus in i curtam. Statius in Achillei. Palladi littore celebrabant Scyrus honorem. Schema eſt habitus vel figura. Thema eſt poſitum vel poſitio, vel ſuper quod ponitur ſermo. Scyrus eſt quædam Inſula.

Schema
Thema
Scyrus

Cum dedit s Græcus, fit ſæpe per i genitiuus.

Bs Græcū
i gtūo
dat.

Nomina Græca in es quandoq; habent i in genitiuo, & tunc ponitur datiuus pro genitiuo, vt Priſcianus ait, ad vitandum cacophaton, id eſt, malum ſonum, quia malus ſonus eſt quando multæ dictiones ſimul poſitæ deſinunt in s. Propterea in iſtis tollitur s. Verg.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Troas reliquas Danaum atq; immitis Achilli. Idem. Nomine Achimenides comes infœlicis Vlyſsi. Idem. Præcipue pius Aeneas nunc Acris Oronti. Achilles, Vlyſſes, Orontes ſunt propria nomina virorum. Et nota quòd melius ſcribitur Vlyſſes vel Olyſſes, quàm Vlyxes.

Achilles Vlyſſes Orontes

Actũs em im.

Em retinet quartus, ſed in im quandoq; locamus.
Magudarim turrim peluimq; ſitimq; ſecurim,
Vim burim reſtim tuſsim puppimq; charibdim.
His quædam propria ſociamus paucaq; Græca.
Vt Tigrim Tripolim Tybrim Syrtim vel Eclipſim.
Iris & hypocriſis ſociantur eis & erynnis,
Em dat & im turris reſtis puppisq; ſecuris.

Accuſatiuus huius Declinationis fit â genitiuo is in em mutando, vt Patris patrem, ouis ouem. Sed nomina in is deſinentia, quorum genitiuus ſimilis eſt nominatiuo, habent quandoq; im, vt illa quæ ponuntur in textu, buris, Mugudaris, &c. Nota circa illum verſum (His quædam propria) quia multiplicia ſunt nomina propria, quæ habent im in accuſatiuo, ſcilicet propria virorum, vt Alexis, Daphnis. Propria mulierum, vt Iſis, Chriſis, Miſis.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Miſis. Propria vrbium, vt Neapolis, Necro-
polis, Heliopolis. Propria fluuiorum, vt Ara-
ris, Phaſis, ſed Iordanis non habet im. Pro-
pria morborum, vt phthiſis, pleureſis, febris.
Propria figurarum, vt Prolepſis, Syllepſis.
Alia Gręca quæ habent im, vt diocœſis, phra-
ſis, hæreſis, geneſis, poeſis, phyſis, metropolis, Magydaris
decapolis. Magydaris vel magudaris eſt quæ-
dam herba, alio nomine dicta Laſerpinum.
Peluis eſt vas in quo perluimus, id eſt, laua- Peluis
mus. Sitis eſt appetitus bibendi, & ponitur Sitis
pro quocunq; appetitu. Sitibundus, id eſt, ſi- Securis
tiens. Securis eſt ferramentum quo ſecatur.
Inde ſecuricula, id eſt, parua ſecuris. Securus,
a, um, ſine cura. Vis eſt potentia vel violen- Vis
tia, ſed de hoc in Heteroclitis. Buris eſt cauda Buris
aratri, alio nomine bura. Reſtis eſt funis. Re- Reſtis
ſticula, id eſt, parua reſtis. Reſtio & reſtiarius
qui facit reſtes. Puppis eſt vltima pars nauis, Puppis
& ponitur pro naui. Tuſsis, huſte. Tuſsire, at Tuſsis
huſte. Charibdis eſt periculoſus locus maris Charibdis
inter Italiam & Siciliam. Phthiſis eſt exulce- Phthiſis
ratio pulmonis cum tabe & extenuatione to-
tius corporis. Inde phthiſicus, qui laborat il-
lo morbo. Pleureſis eſt morbus lateris acutus Pleureſis
cum febri & tuſsi. Pleureticus qui patitur il-
lum morbum. Phyſis eſt natura. Phraſis eſt Phyſis
locutio. Diocœſis penultima producta & per Phraſis
œ diphthongum in ſecunda ſyllaba, eſt gu- Diocœſis
bernatio vel diſpoſitio & regimen, ſed vſus Metropolis
(imo abuſus) nunc ſcribit o pro œ, & corri-
pit penultimam. Metropolis eſt principalis Decapolis
ciuitas. Decapolis eſt regio decem ciuitatum. Tripolis
Tripolis eſt regio trium ciuitatum. Syrtis eſt Syrtis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

periculoſus in mari locus, propter copiam arenæ. Eclipſis eſt defectus. Iris eſt cœleſtis arcus. Hypocriſis, id eſt, ſimulatio vel fictio. Hypocrita ſimulator. Erynnis eſt furia vel impatientia animi. Ouid. Qua terra patet vera regnat Erynnis. Nota quòd Græca nomina etiam habent in pro im in accuſatiuo. Vergilius. Daphnin ad aſtra feremus, amauit nos quoq; Daphnis. Ouid. Irin ad herſiliam deſcendere limite curuo. Idem. Et fletu madidis Ibin adite genis. Nam Græci nunquam ſcribunt m pro vltima litera dictionis, ſed n.

Eclipſis Iris Hypocriſis Erynnis

Item nomina in is duplicem habent genitiuum, vnum per creſcentiam, alterum ſine creſcentia. Etiam habent duplicem accuſatiuum. Nam genitiuus creſcens facit accuſatiuum in em vel a, & non creſcens, facit accuſatiuum in im, vt Paris iſis iris. Dicimus enim Irim vel iridem, parim vel paridem, iſim vel iſidem vel iſida.

Accuſatiuus multorum in A

Quinetiam multa per a ponuntur quaſi Græca.

Neutra notare decet, ſic nulla regula fallit.

Neutra ſimilem dant ntō actūm & vocatiuū.

Omnia Græca nomina tertiæ Declinationis, non neutri generis præter prædicta, habent a in accuſatiuo more Græco, vt Titan, Pan, Pean, Syren, Delphin, Dæmon, agonar, æter, crater, martyr, Hector, lampas, adamas, pallas, magnes, egis, pixis, iaſpis, heros, thorax, ſtix, Phænix, et ſimilia. Verg. Mecum vna in ſyluis imitabere Pana canendo. Idem. Veſcentes lætumq; choro Peana canentes. Iuue.

Nullam

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

46

Nullam Syrena flagellis Comparat Antiphates, id eſt, crudelis homo. Ouid. Nauita puppe ſedens Delphina videbimus inquit. Idem. Ingentem manibus tollit cratera duabus. Verg. Volat illa per aera magnum. Horat. Vt ſtudio maiore petant Helicona virentem. Ouid. Pallida nonne vides iaculatricemq́ Dianã. Verg. Aegidaq́ horrificam turbatus Palladis arma. Idem. Princeps ardentem coniecit lampada turnus. Stat. Gaudentes Heroas erunt. Iuue. Viridem thoraca iubebit Afferri. Ouid. Ad ſtyga tenaria eſt auſas deſcendere porta. Hæc breuiter allata ſunt carmina exemploꝝ gratia. Et hæc omnia ſi habent plurale, habent as in accuſatiuo plurali. Item aliqua prædictoꝝ mutant accuſatiuum in nominatiuum. Nam legitur in nominatiuo ethera, aera & cratera. Apul. Prima cratera ad ſitim pertinet, ſecunda ad hilaritatem, tertia ad voluptatem, quarta ad inſaniam. Vocabulorũ interpretatio prius eſt habita.

Par recto quintus, ſed ſæpe tamen tenet vſus. Vocatiui formatio.

Ad morem Græci, ceu palla thebai colchi

Es Græci longe ſimul es ſubiungitur eq́.

Vocatiuus ſimilis eſt nominatiuo, vt ô pater, ô miles, &c. Sed Græca nomina in s deſinentia, in vocatiuo formando deponunt s, vt Pallas ô Palla, Achilles ô Achille, Thebais ô Thebai, Melampus ô Melampu. Et talis vocatiuus ſi deſinit in i corripitur, ſi in a, e & u, producitur. Verg. Non hæc ô Palla dederas promiſſa parenti. Ouidius. Cum cuperes patria Col-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

tria Colchi manere domo. Idem. Tempus aterla veniet tua quo ſpoliabitur arbor. Verg. Mirabar quid mœſta Deos Amarylli vocares. Sic Alexi, Adoni, Tybri, Daphni meri. Ouid. Qua merui culpam fieri tibi vilis Achille. Terent. Quid dixi Chreme. Sed hæc omnia poſſunt habere vocatiuum Latinum nominatiuo ſimilem. Pallas, Achilles, Chremes, Alexis, Adonis, Daphnis, Meris, ſunt propria nomina virorum. Amaryllis nomen mulieris. Thebais eſt poema de Thebanis. Extant autem duæ Thebaides, vna Senecæ Tragœdia, altera Thebais eſt Papinij de bello Thebano. In cuius operis fine Statius librũ ſuum ſic alloquitur: Durabis procul á Dominoq; legere ſuperſtes. O mihi bis ſenos multum vigilata per annos. Thebai iam certe præſens tibi fama benignum, Strauit iter. Altero modo Thebais ſignificat mulierem Thebanam, id eſt, de Thebis vrbe Græciæ. Etiam eſt regio ſuperioris Aegypti propinqua Arabiæ.

Amaryllis

Thebais

Colchis

Colchis eſt quædam regio Aſiæ, alio nomine Colchos in Ponto. Etiam ſignificat fœminam de Colcho, ſcilicet Medeam filiam regis Colchorum.

Abltũs in e.

Sextus in i vel in e, quandoq; tamen dat vtrumq;.

Ablatiuus definit in e curtam, vel in i longam, vel in vtramq; vocalem i habent nomina in e, & adiectiua in is & in er, & nomina in al & in ar, quæ producunt a in obliquis. Item compoſita ab imber, & tria nomina menſium in is, & omnia quæ habent im in accuſatiuo,

& i & e habent gentilia in as longum, & nomina in is habentia duas conſonantes ante is, et adiectiua quæ non terminantur in er vel in is. Reliqua habent e. Sed hæc modo declarabuntur per ordinem textus.

I dat nomen in e, quædam retrahi decet inde. I a ntō in e.

Gauſape præſepe preneſte cepe ſoracte.

Nomen Latinum in e deſinens habet *i* in ablatiuo, vt mare, ouile, ſedile, conclaue. Excipiuntur gauſape, præſepe. &c. in textu poſita, quibus addunt aliqui rete, nam ſæpe legitur rete in ablatiuo. Ouid. Cur tibi pro Lybicis clauduntur rete leenis, Imbelles capræ ſollicitusq; lepus. Sed ſciendum quòd multa nomina in e terminantur etiam in is, vt præſepe & præſepis, Preneſte & preneſtis, gauſape & gauſapis, rete & retis. Et hæc nomina in quantum nominatiuus deſinit in is, habent ablatiuum in e, ſed in quantum nominatiuus terminatur in e, faciunt ablatiuum in i, niſi rete faceret ablatiuum reti, pluralis nominatiuus non faceret retia. Reperitur etiam mare in ablatiuo per licentiam Ouidij. Exiguam pleno de mare demat aquam. Cepe non erat hic ponendum, cum ſit indeclinabile, ſicut mille & quinq;. Rete gaarn. Reticulum paruum rete. Retiaculum idem. Gauſape eſt genus veſtis ex vtraq; parte villos habentis. Inde gauſapinus adiectiuum i curta. Martia. Menſe vel auguſto ſumere gauſapinas. Præſepe eſt locus clauſus, à verbo præſepio, quod ſignificat antemunio. Præneſte eſt oppidum in mon- Rete Gauſape Præſepe Preneſte

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

in monte non longe à Roma. Inde præneſtinus, vt præneſtina nux, id eſt, auellana. Cepe eſt bulbus tunicatus. Dicitur etiam cepa cepæ. Ouid. Cædenda eſt hortis eruta cepa meis. Soracte quidam mons in Italia in agro Faliſco.

Cepe — *Soracte*

Er vel is nti ſi ſequitur e neutrum i dat ablatiuo.

Cum præit er aut is per e ſi neutrale ſequatur,
Ablatiuus in i debet tantummodo poni.

Adiectiua in er & in is deſinentia, quæ habent neutrũ in e faciunt i in ablatiuo, vt celer celeri, celeber celebri, vtilis vtili, futilis futili. Celer, id eſt, velox. Ouid. Quale ſit id quod amas celeri circumſpice mente. Et tua læſuro ſubtrahe colla iugo. Vtilis, id eſt, aptus vti. Futilis, dicitur ineptus, vel nihil retinens. Vergil. Conſilijs habitus non futilis autor. Nota quòd in textu dicitur: Adiectiua in er quæ neutrum habent per e. Nam pauper, viber, tuber, quia non habent neutrum per e, non faciunt ablatiuum in i tantum, ſed in i & in e, vt poſt dicetur.

Celer — *Vtilis* — *Futilis*

Ablatiuo al ar.

Quod fit in al vel in ar ſic formas, dum genitiuo.
A longam teneas.

Neutra in al & in ar producentia a in obliquis, habent etiam i in ablatiuo, vt animal animali, exemplar exemplari. Nec oportet hinc excipere Sal, par, far & lar, quia illa corripiunt a in obliquis, nam q; far producitur in obliq̃s, hoc facit poſitio, Ergo ſuperflue additur in textu (Dat e far &c.) & (Cum lare ſal demas) Vocabula ſupra.

Quod

Quod ſit in as longam gentile per i vel e ponam.

As gentile dat i uel e.

Gentilia nomina in as longa deſinentia, faciunt ablatiuum proprie in i, & quandóque etiam in e, vt ait Priſcianus. Omnia autem deſinunt in as longam, quæ habent atis in genitiuo, vt Aquinas, id eſt, aliquis de Aquino. Arpinas aliquis de Arpino oppido. Rauennas aliquis de vrbe Reuenna, &c. De quibus dicetur in capitulo de generibus. Gentilia nomina ſunt quæ gentem vel populum ſignificant. Arcas, quamuis eſt gentile, tamen as corripitur, ideo non habet i, ſed e tantum.

Arpinas Rauennas

Conſona ſi præit is dupla, ſextus in i vel in e ſit.

Teſtis cum peſte per e ſit, iuncta ſibi veſte.

Duplex conſona ante is dat i vel e.

Nomina ſubſtantiua in is habentia duas conſonantes ante is in eadem ſyllaba faciunt in ablatiuo i & e, vt ignis, amnis, vectis. Lucanus. Igne vago luſtrare iuuat tibi numine ab omni. Verg. Vulnus alit venis & cæco carpitur igni. Excipit Alexander, teſtis, peſtis, veſtis, quæ habent e tantum. Priſcianus addit huic regulæ nomina in uis & guis, vt auis, nauis, ciuis, anguis, vnguis, quæ in ablatiuo habent e & i, vt multis exemplis probat Priſcianus. Sed omnia hæc intelliguntur tantum de ſubſtantiuis, nam de adiectiuis in is iam dictum eſt, quòd habent i tantum, etiam ſi habeant duas conſonantes ante is, vt triſtis, cœleſtis, &c.

Quatuor

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Compoſita ab imber dant i. Nomina menſium.

Quatuor imber habet quibus i tantummodo præbet.

I dant tres menſes, ſolam dat e ſoſpes & hoſpes.

Compoſita ab imber, & alia tria menſium nomina in is finita, habent i in ablatiuo, vt September, October, Nouember, December, Aprilis, Quintilis, Sextilis. Iuuena. Pallere & vinum toto neſcire Decembri. Ouid. Cæſar in Aprili quod tuearis habes. Imber habet e & i. Statius. Lacera ora putreſcꝗ ſanguineo videt imbre genas. Idem. Proijcit hic cartus imbri ventoꝗ rigentes. Imber, id eſt, quod pluuia vel quicunꝗ aqueus humor. September dicitur ſeptimus menſis à Martio, qui olim primus menſis fuit. October octauus menſis à Martio, &c. Aprilis eſt primus menſis poſt Martium, dictus quaſi Aperilis, quia tunc terra ſe aperit ad herbas proferendas. Quintilis eſt quintus menſis poſt Martium, qui & Iulius vocatur à Iulio Cæſare. Sextilis eſt ſextus menſis poſt Martium, alio nomine Auguſtus. Item omnia hæc menſium nomina ponuntur etiam adiectiue, vt Pridie Calendas Aprilis. Horat. Age libertate Decembri.

(Margin: Imber. September. October. Aprilis. Quintilis. Sextilis.)

Nomina trium generum.

Quidam pro certo reputant e vel i dare ſexto,

Cuncta trium generum, ſed degener vber e tantum.

Ipſa tamen reperimus in i, ſed non niſi raro.

Omnia

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Omnia adiectiua ſub vna terminatione trium generum, habent in ablatiuo e & i, vt par, impar, demens, frequens, amans, vetus, audax, ſupplex, artifex, præceps, concors. Memor tamen ſæpius habet i, quia olim in nominatiuo dicebatur memoris. Adduntur huic regulæ communia duum generum adiectiua, vt vigil, pauper, diues, hebes, teres, & omnia comparatiua. Sed hoſpes & ſoſpes, pauper, vber, degener ſecundum Priſcianum leguntur tantum per e facere ablatiuum, tamen vber & degener inueniuntur per i. Vnde in Pſal. 91. dicitur. Adhuc multiplicabuntur in ſenecta vberi. Et Seneca. Et omne quicquid vberi cingit ſolo. Luca. Si me degeneri ſtrauiſſent fata ſub hoſte. Item victrix & vitrix, quam adiectiue capiuntur habent i & e. Luca. In ſua victrici conuerſum viſcera dextra. Ouid. Victima quæ dextra cecidit victrice vocatur. Sacerdos autem non habet i & e, cum ſit purum ſubſtantiuum.

Ponunt alterutrum ſi fiat mobile fixum.

Vnum & idem nomen nunc adiectiuum eſt, nunc ſubſtantiuum, & ſecundum hoc variatur ablatiuus, nam clemens, conſtans, valens, fœlix, cum ſunt adiectiua, habent e & i per regulam præcedentem. Sed in quantum ſunt ſubſtantiua, id eſt, propria virorum nomina, tunc habent e tantum. Item rudis adiectiuum habet rudi, ſed ſubſtantiuum habet e. Iuuena. Accepta rude cœpiſſet veniente videri. Ouid. Me quoq; donari iam rude tempus erat. Rudis adiectiuum, ſignificat ineptũ vel recentem, vt rudis homo. Rudis ſubſtan- Rudis.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

tiuum fœminini generis eſt virga, qua donati gladiatores ceſſabant à gladiatura. Item martialis & cerealis adiectiua habent i, ſed ſubſtantiua e habent. Martialis adiectiuum, id eſt, bellicoſus vel ad Nartem pertinens. Cerealis adiectiuum, id eſt, pertinens ad Cererem vel frumentum, ſed ſubſtantiue ſunt nomina virorum.

Cætera dant e.

Inuenies alia per e ſæpius eſſe locata.

Alia nomina, de quibus prædictum non eſt, habent e in ablatiuo, vt omnia nomina in a, o, el, ol, ul, n, er, ſubſtantiua. In ir, or, vr, as, non gentilia. Item ſubſtantiua in es, os, vs & is, creſcentia. Item nomina in t & x ſubſtantiua, &c. Dicit autem ſæpius, quia Poetæ quando ponunt i pro e, vt ruri pro rure apud Terentium, claſsi pro claſſe apud Vergilium, ſtrigili pro ſtrigile apud Horatium, Furtiua mutat ſtrigili. Strigilis eſt ferrum aut lignum, quo corpus in balneis ſtringitur, id eſt, purgatur à ſudore.

Strigilis

Im accuſatiui dant i.

Quod dedit im quarto caſu, ſolet i dare ſexto.

Nomina quæ habent accuſatiuum per im, faciunt ablatiuum per i, vt ſitis ſitim ſiti, vis vim vi. Item quæ habent accuſatiuum per em & im, faciunt ablatiuum per e & i, vt turris, peluis, puppis, ſecuris. De quibus ſupra dictũ eſt.

Ntũs accuſatiuus & vctũs plurales es. A neutra.

PRimus pluralis dabit s, & ei ſocieus. Quartum cum quinto, ſed a debes ponere neutro.

Nomi-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Nominatiuus accuſatiuus et vocatiuus plurales tertiæ declinationis nominis non neutri generis deſinunt in es productam, & formantur à genitiuo ſingulari mutata is in es, vt cardo cardinis cardines, Conſul conſulis conſules, auis aues. Vnde quandoq; nominatiuus pluralis ſimilis eſt nominatiuo ſingulari, vt vates, ſedes, proles, vulpes. In neutris aũt hi caſus in a finiunt, de quibus iam ſequitur.

Si ſexto dabitur i ſola, vel i ſimilis æque.
Fit neutrum per ia, quod comparat inde retracta.
Ludicra vel vetera dices ampluſtria vel tra.

Ia ab ablatiuo in i tm̃, vel in i & in e ſimul.

Neutra quæ habent i tantum in ablatiuo, vel e i ſimul, in nominatiuo accuſatiuo & vocatiuo plurali habentia. Exempla primi ſunt omnia neutra in e, in al & ar deſinentia, vt monile, monilia, ancile ancilia, animal animalia, calcar calcaria. Hinc Alexander excipit ludicre & ampluſtre, faciunt ludicra & ampluſtra, quamuis dicatur etiam ampluſtria. Manlius. Incipit Argiuamq; ratẽ ampluſtria ſumma. Siluius. Et tranſtra & mali laceroq; ampluſtria velo. Exempla ſecundæ partis de his, quæ habent in ablatiuo e & i, vt audax, mendax, fœlix. Hinc excipiuntur comparatiua, quæ non habent i ante a. Dicimns enim meliora, maiora, plura, quod tamen etiam legitur pluria. Excipitur etiam vetus, ꝙ licet in ablatiuo facit e & i, tamen non habet in plurali ia. Ludicer ſignificat ad ludum pertinens, & licet Priſcianus quem ſeqtur Alexander, po-

Ludicer

 nat in

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

nat in tertia Declinatione, tamen ſecundum Laurentium Vallam, verius eſt ſecundæ Declinationis, quia habet fœmininum ludicra, & neutrum ludicrum. Plaut. Meum cor cœpit artem facere ludicram. Horat. Valeat res ludicra ſi me palma negata Macrum donata reducit opimum. Perottus ſcripſit ludicrus,a, um. Item ludicrum ſubſtantiuum eſt res, qua luditur, vel ipſe ludus.

Amplustre Ampluſtre vel ampluſtra, nam vtroq; modo dicitur, eſt ornamentum, nauis ſuper malum. Et fit ab amplius, vel ab a, quod ſignificat ſine, & pleo, quod eſt nauigo, quia ampluſtre non eſt neceſſe ad nauigationem. Accipitur etiam pro gubernaculo nauis.

Ancile Ancile dicitur rotundum ſcutum & paruum. Luca. Et ſalius læto portans ancilia collo.

Monile Monile eſt ornamentũ gutturis in homine aut equo. Verg. Aurea pectoribus demiſſa monilia pendent.

A ab ablatiuo in E.

Cum dedit e ſolam ſextus, ſolam dat a rectus,

Nomina neutri generis quæ habent e tantum in ablatiuo ſingulari, in nominatiuo plurali habent a, vt dogmata, corpora, capita, corda, gauſapa. Perſi. Iam chlamides Regum iam lutea gauſapa captas. Vocabula poſita ſunt ſuperius de genitiuo ſingulari & ablatiuo.

Is pro es frequenter.

Prædictis ſæpe tribus is veteres poſuere.

Alexander hic vult quòd veteres ſæpe poſuerunt, is pro es in tribus caſibus prædictis, ſcilicet in nominatiuo, accuſatiuo & vocatiuo. Priſcianus autem ait quòd ſunt quædam Græca

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Græca nomina, quæ hos caſus finiunt in is, vt Sardis, trallis, alpis, ſyrtis. De Latinis autem Priſcianus & Seruius ſcribunt, quòd accuſatiuum pluralem ſæpius mittunt in is, ſcilicet nomina quæ habent ium in genitiuo plurali, vt tris, ouis, omnis, pinguis, acris, decembris, ꝑ es. Verg. Tris pateat cęli ſpaciũ nõ amplius vlnas. Idem. Et formoſus ouis ad flumina pauit Adonis. Saluſtius. Omnes homines qui ſe ſtudent præſtare cęteris animantibus. Eſt etiã quando iſte accuſatiuus in as curtam deſinit, quia nomina Græca quorum ſingularis accuſatiuus in a deſinit, habent as in accuſatiuo plurali. Verg. Crateros magnos ſtatuunt & vina coronant. Ouid. Pyxidas inuenies, & rerum mille figuras. Statius. Nebridas & fragiles Thyrſos portare putaſtis. Idem. Aut monſtrare lyra veteres heroas alumno.

Vm vel ium pone genitiuo, vel dat vtrunq́ꝫ. Gtũs um ium.

Genitiuus pluralis huius declinationis deſinit vel in vm tantum, vt patrum, vel in ium tantum, vt partium, vel in um & ium ſimul, vt amantum vel amantium. Naſcitur autem hic genitiuus ab ablatiuo ſinguli, vt ait Priſcianus, & in ſequentibus docet Alexander.

Quod dedit i ſexto formabit ium genitiuo.

Et præbens e vel i, quod comparat hinc volo demi.

Artificum iunge memorum veterum vigilumq́ꝫ.

Ium ab ablatiuo in i tm̃, vel in i & in e ſimul.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Vmq́ꝫ tenent ſupplex complex diues locuplesq́ꝫ.

Nomen habens i in ablatiuo, habet ium in genitiuo plurali, vt mare marium, omnis omnium, animal animalium &c. Item quæ habent e & i in ablatiuo, vt concors concordiū, audax audacium, fœlix fœlicium. Excipiuntur comparatiua præter plus, vt maior maiorum, minor minorꝶ. Item alia nomina in textu poſita, vt artifex, memor, &c. Miror etiam quòd in exceptione ponebantur ſacerdos & cuſtos, quæ cum ſint ſubſtantiua, non videntur facere in ablatiuo e & i, ſed e tantum. Vnde Priſcianus cum alia hic poſita etiam ponat, iſta non ponit. Nos igitur textum correximus. Artifex proprie eſt adiectiuum ſignificans id quod artificioſus. Vnde Plinius ait: Vir tam artificis ingenij. Ponitur tamen ſubſtantiue. Plautus. Plus artificium mihi quàm robur. Hinc artificium, id eſt, ars, & quod vulgo dicitur officium, vt Quod artificium pater tuus exercet? Supplex, id eſt, ſupplicans & humiliter rogans. Supplicium dicitur pœna. In plurali numero quandoq́ꝫ ſignificat ſupplicantes. Complex dicitur complicatus vel ſociatus in malo. Prudent. Fert opera ingenij de ſemine complicis hydri. Quidam cenſent non eſſe Latinum.

[margin: Artifex — Supplex — Complex]

C per ium fit & el, laus & fraus um tibi præbent.

[margin: C, el, ium, Aus um.]

Nomina in c & in el deſinentia habent ium, vt halec, ſubtel, mel. Nec ſunt plura exempla, nam lac & fel carent numero plurali, ſed halec &

lec & mel rarenter leguntur in plurali, niſi mella. El in textu melius videtur eſſe ſyllaba, quàm litera, quia de al iam dictnm eſt in regula prçcedenti. De il et ul dicit poſtea. Dempta carne per um. De ol nullum eſt exemplũ, cum Sol careat plurali, licet legamus Poetice Soles & Solibus. Aliqui tamen contendunt debere eſſe literam l, vt intelligatur etiam de his duobus nominibus ſal & Sol, quæ ſi habent genitiuum pluralem, vtiq; habent ium.

Non creſcens per ium, facitis aut s geni- (tiuum.
Vm dat apis volucris panisq;
canis iuuenisq;.
Hæreſis & ſoboles. cum fruge vel indole vates.

Is & es non creſcens dat ium. Vm.

Nomina in is & in es, quæ non creſcunt in genitiuo ſingulari habent ium in genitiuo plurali, vt ouis ouium, auis auium, nubes nubium, vulpes vulpium, ſodales ſodalium. Excipiuntur apis, volucris, panis, canis, &c. quæ habent um. Apis ſæpiſsime legitur habere ium. Ouid. Melliferarum apium ſine membris corpora naſci. Iuuena. Examenq; apium longa conſederat vua. Boetius. Dulcior eſt apium labor. Sed vſus dicit apum, & forte ad differentiam nominis apium apij, quod ſignificat herbã quandam. Poetæ ſyncopant etiam multa alia nomina in is. Vergilius. Cœleſtum vis magna iubet. Idem. Et nos agreſtum præſentia numina Fauni, &c. Fauni dicuntur à Poetis Dij ruſtici, ſimiles Satyris, à fando dicti. Volucris dicitur omne animal volans,

Volucris nam auis ſolum dicitur quæ pennas & plu-
mas habet. Ergo muſcæ Papiliones & apeſ
ſunt volucres, ſed non aues. Panis notum eſt.
Panis Panis cibarius, id eſt, communis. Panarium eſt
Panarium corbis aut ſaccus vbi panis imponitur, brod-
Hæreſis korff. Hæreſis eſt opinio vel ſecta. Et ſcribi-
Soboles tur initio per æ diphthongum. Soboles eſt
progenies vel filius. Verg. Chara Deum ſo-
Fruges boles. Fruges eſt fructus terræ vel arborum.
Indoles Indoles eſt natura. Cice. Adoleſcentibus bona
indole præditis ſapientes ſenes delectantur.
Quidam ſcripſerunt quod indoles eſt ſignum
virtutis, & tamen etiam de vitijs dicitur. In-
doles & ſoboles rarò leguntur in plurali nu-
Vates mero. Vates eſt Propheta vel Prophetiſſa,
quia eſt communis generis. Etiam ſignificat
Vaticiniũ Poetam. Vaticinium, id eſt, Propheta, & vati-
cinor aris, id eſt, propheto. Ouid. Hæc ego
vaticinor, quia ſum deceptus ab illo.

Ium ons rs. Ons per ium formes, s iungis r præeunte:
Conſors atq; cohors demantur, nam fa-
ciunt tum.

Nomina in ons & in rs habent ium in ge-
nitiuo plurali, vt mons montium, ars artium,
ſors ſortium. Sed conſors & cohors habent
um per Syncopen, ſicut etiam legitur ſontum
pro ſontium à ſons. Statius. Cui ſeruire dati
manes æternaq; ſontum Supplicia. Sed con-
ſors etiam differentiæ cauſa habet ium, quia
Sors conſortium conſortij dicitur. Sors eſt fortui-
tus euentus. Inde ſortior ſortiris, id eſt, ſor-
tem mitto, vel ſortem acquiro. Conſors, id
Conſors eſt, particeps. Conſortium, id eſt, ſocietas vel
partici-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

participatio. Exors, id eſt, non particeps. Cohors eſt multitudo vel militum vel aliarum rerum. Ita cohors dicitur locus in villis, vbi anſeres & gallinæ nutriuntur. Ouid. de vulpe. Abſtulerat multas illa cohortis aues. Dicitur etiam cortes cortis pro illo loco. Martialis. Vagatur omnis turba ſordidæ cortis. Idem. ~~Non porcus, non cortis aues,~~ non oua ~~ſuperſunt.~~

Exors
Cohors

Sæpe per um vel ium facit ans aut ens
  genitiuum.

Ans vm
Ens ium

Glans dat ium, gens mens dens lens ſo-
  ciabitur ens puls.

Dictiones in ans & in ens deſinentes, ſæpius habent vm vel ium in genitiuo plurali, vt amans amantum vel amantium, cliens clientum vel clientium. Ita ſerpens, parens, prudens, bidens. Nota quòd aliqui dicunt ſubſtantiua tantum habere vm, falſum eſt. Nam Horatius ait: Dos eſt magna parentiũ. Idem. Tentare multa cæde bidentium. Idem dicit, clientium, & alibi clientum. Priſcianus etiam allegat Tullium ſcribentem, parenum à parens. Ergo omnia alia prædicta proprie habent ium, ſed um per Syncopen. At monoſyllaba in ns habent ium tantum, vt glans, gens, &c. in textu poſita.

Dempta carne, per vm facies a vel o ſo-
  ciando.
IL vel VL nec ſimul, er ſolam iungimus
  irque.

Gtũo um a.o,il, vl, u,er,ir,or vr, as.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Cor demas, or & ur ponas, as addere debes.

Quæ monoſyllaba ſunt adimes, mas eſt tibi teſtis.

Ponitur hic regula de nouemplicibus nominibus, quorũ genitiuus pluralis deſinit in um. Prima ſunt omnia nomina in a, vt Sophiſma tum. Secunda ſunt omnia nomina in o præter caro, quod habet carniũ, vt virgo virginum. Deinde nomina in il & vl, vt pugil pugilum, exul exulum. Item nomina in n literam deſinentia, vt acarnan acarnanum, ſyren ſyrenum, Delphin delphinum, canon canonũ. Item nomina in er, quæ non habent i in ablatiuo, vt vber vberũ, agger aggerum. Quidam putant ꝙ venter & vber habeant potius ium. Item in ir, vt martyr rum. In or, vt amor amorũ. Excipitur cor cordium. In vr, vt turtur turturum. Item in as, vt ciuitas ciuitatum, prçter monoſyllaba, quæ habent ium, vt as aſſum, mas marium, vas vadium. Sed vas vaſis habet vaſorũ. vt in heteroclitis patebit. Item gentilia in as longum habent ium, quia ablatiuus eorũ deſinit in e & i, vt Arpinas arpinatium. Sed Arcas habet Arcadum, quia in ablatiuo habet e tantum, vt ſupra dictum eſt. Priſcianus tamen ſcripſit quòd nomina Latina in as habent ium in genitiuo plurali, vt ciuitas ciuitatum, probitas probitatum. Et ſubdit quod ſæpe per conciſionem faciunt vm, vt ciuitatum, probitatum. Idem dicitur in textu (er ſolam) propter adiectiua in er, quæ non ſolum er, ſed is & e habent in nominatiuo, vt acer, celer, &c.

Si cre-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Si creſcant is aut es dant vm, monoſyllaba demas. Is & es creſcens dant um.

Nomina in is & in es deſinentia, quorum genitiuus ſingularis creſcit, habent vm in genitiuo plurali, vt lapis lapidis lapidum, eques equitis equitum. Excipiuntur monoſyllaba, vt dis ditium, lis litium. Excipiuntur etiam poliſyllaba in is productum, vt Samnis ſamnitium, Quiris quiritum. Horat. Hunc ſi nobilium turba Quiritium. Prudent. Seruat ſalutem virgo Quiritiũ. Monoſyllaba in es puto non excipienda, quia pes vt in textu ſequetur habet pedum, & præs, etſi non legi genitiuum, reor tamen quòd habeat prædum, quia prædum eſt nomen per ſe ſignificans partem agri. Plura non ſunt niſi æs, ꝙ caret genitiuo plurali. Nota quòd ſunt nomina in is habentia duplicem genitiuũ ſingularem, vnum per creſcentiam, alterũ ſine creſcentia, & illa etiam habent duplicem genitiuum pluralem, vt caſſis caſſidis dum, & caſſis huius caſſis caſſium. Tigris pro animali tigrium vel tigridum.

Plus dat ium, ſed pes dabit um, pluralia ſola. Es ium.

Quæ dant es fiunt per ium, ſed deme Penatum

Plus habet plurium, pes pedum. Nomina in es tantum pluralia habent ium, vt manes manium, fores forium, grates gratium, tres trium, vires virium, &c. de quibus in heteroclitis. Excipiuntur Penates & proceres, quod infra ponitur, quia vim habet. Priſcianus

tamen dicit Penatium, nam ponit pro exemplo huius regulæ, nihil dicens Deum, puto tamen quòd ſyncopari poſsit, ſicut procerum & cœlitum legitur à cœlites. Manes ſunt Inferi, id eſt, Dæmones & animę infernales. Fores ſunt ianuæ, quæ foris aperiuntur. Penates dicebantur à gentilibus Dij quidam domeſtici. Etiam ſignificat domum. Cœlites ſunt cœleſtes.

Manes
Fores
Penates
Cœlites.

Genitiuo um, os, us bs, ps.

Præter os, um faciunt os & us, ſed & s præeunte.
B m p ponas & t, monoſyllaba demas.
Ops formabit opum, ſicut inops inopum.

Nomina in os & in vs deſinentia, habent um in genitiuo plurali, vt flos florum, mos morum, heros heroum, tempus temporum, mus murum, ſus ſuum. Excipitur os oſsis, quod habet oſsium, nam os oris caret genitiuo plurali, vt in Heteroclitis dicetur. Licet Plinius dicat orium. Excipitur etiam plus, de quo eſt habitum. Subdit Alexander, quòd nomina in bs, ps, ms, & nomina in t deſinentia etiam habent um, vt Arabs Arabum, Princeps principum, hyems hyemum, caput capitum. Horat. Belua multorum capitum. Excipiuntur monoſyllaba in bs & ps, quæ habent ium, vt plebs plebium, trabs trabium, ſeps ſepium, &c. Tamen ops habet opum, ſicut inops inopum. Excipiuntur etiam nomina in ceps à caput compoſita, quæ habent ium per regulam primam, Quod dedit i ſexto, &c. Erant hic quatuor verſus ſuperflui, quos omiſimus.

X fixum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

X fixum dabit vm, niſi nix nox atq; ſuppellex, — *X fixum dat vm.*
Calx & falx faux, merx per ium, lanx, arx ſociamus.

Subſtantiua nomina in x habent vm in genitiuo plurali, vt lex legum, Rex regum, Dux ducum, vox vocum, meretrix meretricum. Ouidius. Non mihi ſacrilegas meretricum vt proſequar artes. Cum totidem linguis ſint ſatis ore decem. Excipiuntur nix niuium, nox noctium, ſuppellex ſuppellectilium, &c. in textu poſita, quæ habent ium. Dicitur autem in textu, X fixum, id eſt, ſubſtantiuum, quia adiectiua habent ium per illam regulā. Quod dedit i ſexto, vt fœlix fœlicium. Fex & crux, quem habeant genitiuum pluralem non ſatis conſtat, quia non inueni, cum tamen habeant alios caſus plurales.

More metri demit his vſus ſępe vel addit
I proceres iacit, uq; boues, u ſuſcipit ales.

Genitiuus pluralis tertiæ Declinationis exigente neceſsitate metrica, quandoq; breuiatur per Syncopen, quandoq; prolongatur per Epentheſim, quæ eſt figura contraria Syncopæ. Breuiatur, vt apum, procerum, agreſtum, &c. in quibus i tollitur. Item boum pro bouum, quia haberet duplex u, quod etiam in datiuo & ablatiuo facit bobus vel bubus pro bouibus. Item Macedum dicitur per Syncopen in genitiuo plurali pro Macedonum. Statius. Fraxineas vibrant Macedum de more

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ſariſſas, id eſt, lanceas. Prolongatur etiam genitiuus pluralis, vt alituum pro alitum, Amazonidum pro Amazonum. Verg. Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis. Idem. Alituum pecudumq́ue genus ſopor altus habebat. Ales enim habet alitum in genitiuo plurali, ſed cauſa metri u. Amazones fuerunt mulieres bellatrices, nominatiuus ſingularis eſt Amazon. Macedones ſunt quidam Græci.

Amazones
Macedones
Proceres

Proceres ſunt capita trabium eminentia in ædificijs. Etiam proceres ſunt capita populi vel Principes. Perſi. At bona pars procerum tacita lababit acerra, id eſt, thurribulo.

Dtũs ablatiuus ibus.

Tertius eſt in ibus, & ei ſextum ſociemus.
Dicemusq́ue boum ſeu bobus duplice caſu.

Datiuus & ablatiuus plurales deſinunt in ibus, & formantur à genitiuo ſingulari interpoſita ſyllaba bu inter i & s finalem, vt à patris fit patribus, ab hominis hominibus, &c. Excipitur bobus à bos per Syncopen. Item nomina in a leguntur apud veteres facere hos caſus more ſecundæ Declinationis, vt Poema poematis, emblema emblematis, in datiuo & ablatiuo pluralibus ſæpe legimus. Sed putant aliqui quòd tales datiui & ablatiui non ſint à nominibus tertiæ declinationis in a deſinentibus, ſed potius à nominibus ſecundæ declinationis in um, nam indifferenter dicimus: Poema poematis, & poematum poemati, vt innuit Priſcianus in 7. libro.

Quarta

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

QVarta dat vs recto, dabit u, ſed non niſi neutro. | De quarta Declinatione. Ntūs us u.

V non mutabis, donec plurale videbis.

Quartæ decliationis ſunt duæ terminationes, ſcilicet vs & u, ſed nomina in u ſunt ſemper neutri generis, & in ſingulari non declinantur. Aliqua eorum etiam carent plurali, vt dicetur in Heteroclitis, vt gelu, aſtu. Omnia nomina quartæ Declinationis in vs deſinentia ſunt ſubſtantiua, & vel maſculini generis vel fœminini, ſed plura ſunt maſculini generis, & pleraq; ſunt verbalia, vt riſus, viſus, rictus, victus, nictus. Rictus eſt roſtrum vel os. Prudent. Spumanti feruida rictu. Et fit à verbo ringo, de quo infra. Nictus eſt motus. Vnde dicimus: In nictu oculi, quod melius eſt, teſte Valla) quàm in nictu oculi. Victus eſt quo viuimus, id eſt, cibus & potus.

Rictus

Nictus

Victus

VS genitiuus habet, ſed ternus ui tibi præbet. | Gtūs vs. Dtūs ui.

VM quarto dabitur quintus recto ſimulatur.

V ſextus retinet, ſed flecte domum ſapienter.

Nominatiuus et vocatiuus ſingulares quartæ Declinationis deſinunt in vs correptam, ſed genitiuus ſingularis, & nominatiuus & accuſatiuus & vocatiuus plurales in vs productum. Apud veteres etiam legitur genitiuus in is, vt domuis, anuis. Terent. Ipſam offendi-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

offendimus veſtram veſte lugubri eius amuis cauſa opinor, quæ erat mortua. Datiuus fit in in ui, & fit à genitiuo mutando finale s in i, vt ſenatus ſenatui. Poetæ tamen quandoq; vtuntur ablatiuo pro datiuo. Verg. de apibus. Namq; aliæ victu inuigilãt. Idem. Quod nec concubitu indulgent. Accuſatiuus in um deſinit, Vocatiuus ſimilis eſt nominatiuo, ablatiuus in u productam. Aliqui tamen aiunt duo eſſe huius Declinationis nomina, quæ in ablatiuo habeant non u ſolum, ſed etiam e, ſcilicet impetus & ritus. Ouid. Impete nunc vaſto ceu concitus imbribus amnis. Verior tamen eſt opinio, quod impetus & ritus habeant u in ablatiuo ſicut alia nomina, & quòd impete eſt ablatiuus non â nomine impetus, ſed à nomine impes, de quo ſupra. Item quòd rite eſt aduerbium loco nominis poſitũ cauſa metrĩ. Domus tamen non habet u in ablatiuo. Nam cum ſit ſimul ſecundæ Declinationis & quartæ, tamen vocatiuus eius ſingularis cum datiuo & ablatiuo pluralibus ſunt tantũ quartæ Declinationis, & ablatiuus ſingularis eſt tantum ſecundæ declinationis. Vnde eſt illud vulgare: Tolle me mu cum mis ſi declinare domus vis. Priſcianus tamen in ſexto libro ait, omnes caſus huius nominis in vtraq; declinatione reperiri, præter datiuum & ablatiuum plurales, qui ſemper ſunt quartæ. Senatus eſt multitudo ſenatorum, Raad. Magiſtratus eſt multitudo Magiſtrorum vel rectorum, etiam eſt ipſum regimen vel dignitas, vt Iſte gerit magiſtratum, id eſt, præturam vel Conſulatum, vel alium ſtatum. Ritus eſt mos

Senatus

Magiſtratus

Ritus

vel

vel conſuetudo. Inde aduerbium rite, id eſt, recte vel ſecundum ritum. Commeatus eſt facultas, vel licentia proficiſcendi. Etiam ſignificat victum. Plaut. Interclude inimicis commeatum. Comme- atus Aeſtus eſt vehemens calor. Verg. Aeſtus Aut rubicunda Ceres medio ſucciditur æſtu. Luxus eſt luxuria vel abundantia. Terent. Luxus. Adoleſcens luxu perditus.

PRimo plurali dabis vs, binos ſociando. Ntūs Actūs
Neutra notare decet, genitiuus uum tibi præbet. Vtūs vs Neutra notantur

Nominatiuus, accuſatiuus & vocatiuus plurales ſimiles ſunt genitiuo ſingulari, quia terminatur in vs productam. Geniti- uus uum. Sed neutra, id eſt, nomina in u deſinentia, habent in his caſibus a, ſicut nomina neutra cuiuſcunq; Declinationis, vt Cornua, genua. Genitiuus autem pluralis in vum deſinit, vt fructuum, cornuum, paſſuum. Sed in hoc caſu quandoq; fit Syncope, tollendo vnum u. Verg. Quæ gratia currum armorumq; fuit. Martia. Cum duo ſunt quæ nos diſtinguant millia paſſum, pro paſſuum et curruum. Fructus eſt vtilitas. Cicero. Fructus Non parum fructus in ſe habet eloquentia. Fructuoſus, id eſt, plenus fructu. Item fructus eſt quod naſcitur in arboribus ad vſum noſtrum, & pro puero ponitur. Ructus, id eſt, Ructus eruptio ſtomachi. Ructare, iacere ructum. Paſſus eſt extenſio pedum in eundo. Verg. Paſſus. Sequiturq; patrem non paſsibus æquis. Eſt etiam menſura quinq; pedum.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Dtūs Ablatūs ibus.

Datq; datiuis ibus ſextusq; ſed excipie=mus.

Ante bus u ſeruant ficus tribus arcus a=cuſq;.

Artus cum verubus, portus, partusq; la=cusq;.

Et ſpecus & quercus, illis penus aſſocia=mus.

Datiuus & ablatiuus plurales deſinunt in ibus, vt gradibus, ſaltibus. Excipiuntur duodecim in textu poſita, quæ habent vbus, ſcilicet, ficus, tribus, arcus, &c. quibus Valla addit queſtus pro querela, ad differentiam alterius nominis quæſtus, quod lucrum ſignificat, & habet ibus. Scriptores tamen hoc non obſeruant. Aliqua horum nominum habent vbus cauſa differentiæ, vt arcus, artus, paruus, nam arcibus artibus & partibus formantur ab **Gradus** iſtis nominibus, arx, ars & pars. Gradus eſt greſſus, gang. Verg. Siſte gradum. Eſt etiam **Saltus** gradus, per quod graditur quis ſurſum & deorſum, ſcilicet pars ſcalæ, trappe. Saltus eſt **Ficus** actus ſaliendi. Etiam eſt ſylua. Ficus eſt arbor **Tribus** quædam, & fructus eius & morbus. Tribus eſt progenies. Tribulis qui de tribu eſt. Con**Arcus**tribulis, id eſt, conſanguineus, quæ nomina producunt u. Arcus vel arquus eſt, quo ſagit**Acus** **Artus** tatur. Arquites ſunt ſagittarij. Acus eſt quo ſarciatur aut connectitur aliquid. Artus ſunt membra, & rarò legitur ſingulariter, vt in **Verū** Heteroclitis. Veru eſt inſtrumentum, quo aſſatur. Vergilius. Pingui atq; in verubus tor-

rebimus

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

rebimus extra colurnis, id eſt, corylo factis. Eſt etiam inſtrumentū bellicum, quod etiam dicitur verutum. Portus locus vbi naues tutæ ſunt, haffn. Terent. Ego in portu nauigo, id eſt, ſum extra periculum. Partus eſt actio pariendi, vel puer qui paritur. Lacus eſt aqua lata, ſoo. Etiam eſt vas, in quod fluit muſtum de torculari. Ouid. Præmia de lacubus proxima muſta tuis. Specus eſt ſpelunca. Quercus eſt arbor glandifera. Pecus eſt cibus. Inde penarium vel penuarium, id eſt, locus vbi penus ſeruatur.

Portus
Partus
Lacus
Specus
Quercus
Penus

ES rectus quintæ dat ſemper, & eſt muliebre.
Mente diem memori volo compoſitumq́ꝫ teneri.

De quinta Declinatione.
Ntūs es.

Quinta declinatio habet vnam terminationem nominatiui, ſcilicet es longam. Et omnia nomina quintæ declinationis ſunt fœminini generis, præter dies, quod in ſingulari numero eſt dubij generis, & in plurali maſculini generis. Et compoſitum eius meridies eſt maſculini generis. Item omnia nomina quintæ declinationis ſunt ſubſtantiua & appellatiua. Vnde fides quando eſt proprium nomen virginis, eſt tertiæ declinationis. Item multa nomina poſſunt eſſe quintæ Declinationis, & etiam primæ, vt luxuries luxuria, nequities nequitia, ſæuities ſæuitia, maceries maceria, materies materia. Aliqua etiam ſunt huius declinationis et ſecundæ, vt proluuies et proluuium, diluuies & diluuium, &c. Item aliqua nomina fuerunt olim quintæ Declinationis,

& nunc ſunt tertiæ, vt plebes, fames, quies, cuius compoſitum requies adhuc eſt quintæ, licet etiam comperiatur tertiæ declinationis.

Gtũs datiuus ei. Actũs em Vctũs s Abltũs e

Ei dicet is genitiuus atq; datiuus.
Em quarto, quinto damus es, decet e dare ſexto.

Sententiæ ſunt faciles. Nota quòd illa nomina, quæ habent i ante es in nominatiuo, producunt e ante i in genitiuo & datiuo, vt rabies rabiei, macies maciei, &c. Sed quæ habent conſonantem ante s, corripiunt penultimam genitiui & datiui, vt fides fidei, res rei, ſpes ſpei. Prudent. Et ſcelus & placidæ fidei fraus inficiatrix. Apud veteres inuenitur genitiuus ſimilis ablatiuo in e. Saluſt. Dubitauit acie pars. Verg. Libra die ſomniq; pares vbi fecerit horas. Ouid. Prima fide vociſq; rate tentamina ſumpſit. Rabies eſt furor. Inde rabidus, id eſt, furioſus. Macies, mauerhed, vt iſte confectus eſt macie. Cæſaries eſt capillus, & proprie viri. Caries eſt putredo vel corruptio. Plinius. Cariem non ſentiunt Cupreſſus & Cedrus, &c. Carioſus carie plenus, vt lignum carioſum. Effigies, id eſt, imago.

Rabies
Macies
Cæſaries
Caries
Effigies.

Ntũs acſatiuus vocatiuus es. Gtũs erum. Dtũs ablatiuus ebus.

PRimo plurali dabis es, qui vult ſibi ſubdi.
Quartũ cum quinto, tribuens erum genitiuo.
Tertius & ſextus ſemper formantur in ebus.

Nominatiuus accuſatiuus et vocatiuus plurales huius declinationis ſimiles ſunt nominatiuo ſingulari. Genitiuus deſinit in erum, vt dierum. Datiuus & ablatiuus in ebus, vt diebus. Ingluuies eſt guloſitas. Colluuies eſt collectio ſordium, vel aqua ſordida in qua lotum eſt, nam venit â verbo colluo, quod eſt lauo. Proluuies vel proluuium eſt profuſio vel emiſsio. Verg. Fœdiſsima ventris proluuies. Segnities, id eſt, pigritia. Idem. Quæ nos tam ſera moratur ſegnities. Pernicies, id eſt, damnum. Pernitioſus, damnoſus.

Ingluuies
Colluuies
Proluuies
Segnities
Pernicies

Deſunt plurali genitiui ſiue datiui:
Et ſexti quintæ, niſi res ſpeciesq; diesq;.
Progenies acies facies dic materiesq;.

Omnia nomina quintæ Declinationis carent genitiuo, datiuo & ablatiuo pluralibus, præter illa quæ ponuntur in textu. Priſcianus autem ait, quòd ferè omnia carent iſtis caſibus ſecundum vſum, præter duo quæ ſunt res & dies. Nam illa ſæpiſsime comperiuntur in genitiuo, datiuo & ablatiuo pluralibus. Cætera verò quæ Alexander ponit, rarius. Tullius etiam in Topicis dubitat, an Latine dici poſsit ſpecierum & ſpeciebus, ſed illa iam magis vſitata ſunt. In libro Machabæorum legitur ſpebus ablatiuus à ſpes. Noli extolli vanis ſpebus. Res eſt omne ens. Capitur pro negocio, vt quid rei eſt tibi illic pro pecunia? Ouid. Re ſine nullus eris, id eſt, ſine pecunia. Item pro imperio, vt hic potitur rerum, &c. Species eſt idem quod forma. Specioſus, id eſt formoſus. Dies, dag. Dies naturalis eſt vna

Res
Species
Dies

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

reuolutio primi mobilis, vel tempus 24. horarum. Dies artificialis eſt præſentia Solis ſuper terram, & eſt tempus ab ortu Solis ad occaſum. Dies etiã capitur pro tempore. Teren. Aut illud falſum eſt, quod vulgo audio dici, diem adimere hominibus ægritudinem, id eſt triſtitiam. Progenies, id eſt, genus, â verbo progenero. Materies, id eſt, materia, ſcilicet vnde res fit, & præcipue ſignificat ligna. Vergilius. Iacet omnis ad nudam materies. Acies quaſi acuties, id eſt, res acuta. Accipitur pro pugna, & pro quouis acumine. Facies eſt forma vel ſuperficies vel apparentia cuiuſcunq; rei, vt facies maris & terræ.

Progenies · *Materies* · *Acies* · *Facies.*

De Declinatione compoſitorum ex duobus integris.

Rectos compone ſimul inflectuntur vtrinq;,
Non ſic alterutrum declines, nec Leopardum.

Ponit Alexander tres regulas de Declinatione compoſitorum, ſumptas ex quinto libro Priſciani. Prima regula. Dictio compoſita ex duobus nominatiuis declinat̃ ex vtraq; parte recti, vt hæc Reſpublica, huius reipublicæ, &c. Iuſiurandum, huius iuriſiurandi. Vnuſquiſq; vniuſcuiuſq;. Item egoipſe, tuipſe, malumpunicum, decimuſquintus. Excipitur alteruter & Leopardus, quæ ſolum declinantur in fine, vt hic alteruter, hæc alterutra, hoc alerutrum. Genitiuo huius alterutrius. Datiuo huic alterutri, &c. Item Leopardus, leopardi, &c. Attamen Leopardus non oportet excipi à regula, nec Priſcianus excipit.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Nota ergo quòd requiruntur duæ conditiones, ſi compoſitum ex duobus nominatiuis declinabitur vtrinq;. Prima eſt, quòd ambo nominatiui ſint declinabiles, ergo viginti duo, vigintitres non declinantur vtrinq;, quia prior nominatiuus non eſt declinabilis. Altera eſt conditio, vt ambo nominatiui maneant integri, ideo vndecimus & Leopardus non declinantur vtrinq;. Leopardus enim non componitur à Leo, ſed à Lea vel Leena & Pardus. Item duodecimus ſolum declinatur ex parte finis, qa fit à nomine duodecim, in quo duo non declinatur, ideo nec in duodecimus declinatur duo. Puerpera non eſt compoſitum ex duobus rectis, ſed potius ex duobus obliquis corruptis, ſcilicet puerum pariens. Nota quando alter nominatiuorum in dictione compoſita caret aliquo caſu vel numero, ille defectus peruenit ad totam dictionem compoſitam. vnde iuſiurandum caret genitiuo & datiuo & ablatiuo pluralibus, eo quòd ius caret illis caſibus. Item vnuſquiſque caret plurali, quia vnus caret plurali. Suiipſius caret nominatio, quia ſui caret nominatiuo. Vtrinq; in textu eſt aduerbium loci ſignificans ab vtraq; parte. Reſpublica eſt res communis. Reſpriuata eſt res propria. Malumpunicum eſt pomum ex Aphrica. Et poſſunt hæc omnia eſſe duæ dictiones. Alteruter dicitur vnus vel alter. Leopardus eſt animal nigris maculis, natum ex Leena & Pardo, vel ex Leone & Pardali. Pardus eſt animal varij coloris, cuius fœmina dicitur Pardalis vel panthera.

Reſpub.
Reſpriuata
Malumpunicum
Alteruter
Leopardus
Pardus.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Obliquo rectum componens iungis in vnum.

Ex ſola parte recti decet hanc variare.

Quando dictio componitur ex obliquo & nominatuio, vel ex nominatiuo & obliquo, ſolus nominatiuus declinatur. Ex obliquo & nominatiuo, vt Iuriſperitus, ſenatuſconſultū, plebiſcitum, legislator. Ex nominatiuo & obliquo, vt Paterfamilias, orbisterræ, tribunusplebis, præfectusurbis. Poſſunt tamen hæc eſſe duæ dictiones, nam dicimus peritus iuris, &c. Nota quòd nominatiuus componi poteſt cum quolibet obliquo. Cum genitiuo, vt paterfamilias. Cum datiuo præfectusurbi. Nam ſecundum Priſcianum dicitur præfectus urbis & præfectusurbi. Cum accuſatiuo, vt agricola, id eſt, agrum colens. Cum ablatiuo, vt vſufructus, Iureconſultus, quod etiam per genitiuum dicitur iuriſconſultus. Iuriſperitus dicitur doctus in iure. Iureconſultus idē ſignificat. Senatuſconſultum, id eſt, quod ſenatus conſuluit vel inſtituit. Plebiſcitum eſt ſtatutū plebis. Tribunusplebis dicitur Princeps & defenſor plebis. Præfectuſurbis dicitur quem Princeps præfecit vrbi. Vſufructus eſt vſusfructuum alicuius agri. Buſcumducis eſt oppidum Brabantiæ.

Iuriſperitus
Senatusconſultū
Plebiſcitū
Tribunus plebis
Præfectus urbis
Vſufructus
Buſcumducis.

Si componantur, obliqui non variantur.

Compoſita ex duobus & ſolis obliquis non declinantur, vt huiuſmodi, cuiuſmodi, eiuſmodi, huiuſcemodi, iſtiuſmodi. Dicimus enim huiuſmodi vir, huiuſmodi viri, huiuſmodi viro, huiuſmodi virum, huiuſmodi viros. &c.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Sunt enim genitiui qui poſſunt addi cuilibet nomini ſubſtantiuo. Huiuſmodi, id eſt, talis vel huius modi, nam poſſunt fieri duæ dictiones. Cuiuſmodi, id eſt, qualis vel cuius modi. Sic exponuntur alia.

Huiuſmodi
Cuiuſmodi.

DAt Patronymica tibi Declinatio prima.
Quæ dantur maribus, & in es rectum faciemus.
Am quartus caſus aut en, gerit e vel a quintus,
Et reperitur in es.
Ablatiuus in e vel in a, nec cætera muta.

De declinatione Patronymicorum Et primo maſculinorum.
Ntũs s.
Actũs am en.
Quintus e vel a vel es.
Ablatiuus a e.

Patronymicum (vt ait Priſcianus) eſt quod â proprijs tantummodo deriuatur patrũ nominibus ſecundum formam Græcam, quod ſignificat cum genitiuo primitiui filios vel nepotes, vt Eacides Eaci filius vel nepos. Quandoq; etiam formantur Patronymica à nominibus Regum, & tunc ſignificant populum, vt Romulidæ dicuntur Romani à Romulo primo Rege eorum. Cecropidæ & Theſidæ dicuntur Athenienſes, à Cecrope & Theſeo ſuis regibus. Arſacidæ dicuntur Parthi ab Arſace rege. Dardaniæ dicuntur Troiani à Dardano rege primo. Quandoq; etiam formantur à nominibus matrum, vt Iliades, id eſt, Romulus vel Remus filius Iliæ. Item à nominibus auorum, vt Atlantiades, id eſt, Mercurius nepos Atlantis. Item à nominibus fratrũ, vt Phaetontias, id eſt, ſoror Phaetontis. Qua-

Cecropidæ
Arſacidæ
Dardanidæ.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

tis. Quatuor ſunt terminationes Patronymicorum, ſcilicet des, is, as, ne. Des eſt principalis terminatio, quia ſignificat mares, id eſt, filios & nepotes, & ideo Patronymica in des ſunt maſculini generis, & declinantur ſicut alia nomina Græca primæ Declinationis in vtroq; numero, ſunt enim appellatiuæ qualitatis. Alia vero Patronymica in is, as, ne deſinentia, ſunt fœminini generis, quia ſignificant fœminas, & ſæpius formantur à Patronymicis in des, vt poſtea dicetur. De formatione Patronymicorum nota. Si proprium nomen fuerit primæ Declinationis, patronymicum formatur à genitiuo ſingulari, mutando vltimum e in a breue, & addendo des, vt Aeneas, Aeneæ, Aeneades, Hippotes, Hippote Hippotades. Excipitur Anchiſes quod facit Anchiſiades. Item quandoq; reperitur Aenides pro Aeneades. Verg. Sit ſatis Aenide telis impune Numanum opetijſſe tuis. Si autem proprium nomen fuerit ſecundę declinationis, facit Patronymicum tripliciter. Nam ſi genitiuus deſinuerit in ſimplex i, illo correpto additur des, vt Priamus, Priami, Priamides. Si autem genitiuus habuerit duo ij, vltimum mutatur in a breue, & ſic additur des, ut Menerius Menetij. Inde Menetiades. Quia ſi genitiuus terminatur in ei, & illa terminatio ei mutatur in longam i, & additur des, vt Theſeus Theſei Theſides, Atreus Atrei Atrides. Ouid. Coniugis Atrides victima dira fuit. Sic ab Aegeus Aegides, à Peleus Pelides, ab Aeneus Aenides. Sed Tydeus etiam mutat d in t, & dicimus Tytides. Verg. Quos

neq;

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

neq; Tytides nec Lariſſeus Achilles. Porro ſi proprium nomen fuerit tertiæ declinationis, fit Patronymicum à datiuo correpta i, & addita des, vt ab Hector Hectorides, à Cecrops Cecropides. Excipitur Atlantiades ab Atlas, & Abantiades ab Abas, & Scipiades à Scipio, pro Atlantides Abantides & Scipionides. Id enim fit cauſa metri.

TErtia fœminea Patronymica tibi format.
Is recto præbens, genitiuus idis vel idos dat.
Tertius i format, a vel em quartus tibi præbet.
Quintus i ſeruabit, ſed rectum non ſuperabit.
E ſolam ſextus tenet, eſq; vel as reperimus.
Plurali quarto, reliquos dat tertia caſus

Ptronymica fœminini generis. Nrũs is. Grũs is. vel os creſcit. Actũs a vel em. Vctũs i non creſcens. Ablũs e. Actũs as vel es.

Patronymica in is ſunt tertiæ Declinationis fœminini generis, & formantur à Patronymicis in des non habentibus a ante des, deponendo has duas literas d, e, vt à Dardanides fit Dardanis, à Tyndarides Tyndaris, à Tantalides Tantalis. Quandoq; formantur ab illis quæ habent a ante des, ſed a deponitur, vt ab Atlantiades fit Atlantis, ab Aeneades Aeneis, vbi a in i mutatur. Poſſet etiam dici quod formatur à genitiuo proprij nominis, Quod proprium nomen ſi fuerit primæ Declinationis, Patronymicum habet e longum

ante

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ante is, vt à Chryſis Chryſeis, à Bryſes Bryſeis, &c. In ſecunda Declinatione formatur à genitiuo addendo s, vt Dardanus Dardanis, à Pierus Pieris, à Nereus Nereis. In tertia à datiuo addendo s, vt ab Atlas Atlantis, à Titan Titanis, ab Heros Herois idis. Fiunt etiã irregulariter à nominibus localibus, vt à Sicelia Sicelis, ab Auſonia Auſonis, à Pannonia Pannonis, à Theba Thebais, ab Aſia Aſis idis, &c. Et hæc ponuntur vt adiectiua fœminini generis. Verg. Sicelides Muſæ paulo maiora canamus, id eſt, Sicilienſes. Luca. Pannonis haud aliter poſt ictum ſæuior vrſa, id eſt, Pannonienſis vrſa. Ouid. Capta fuit Lyricis Auſonis ora modis. Auſonia eſt Italia. Ergo Auſonis ora, id eſt, Italica regio. Idem. Egeas metiris aquas & in Aſide terra, id eſt, in Aſiatica terra. Item à Trinacria quæ eſt Sicilia, fit Trinacris, à Sidonia Sidonis, à Colcho Colchis, à Teſſalia Theſſalis. Hæc nomina habent in genitiuo ſingula idos vel idis. In datiuo idi, in accuſatiuo idem vel ida, in vocatiuo i ſine creſcentia. In accuſatiuo plurali habent ides vel idas, &c. Ouid. Prodigioſa perit Titanidos atria Circes.

Ntũs ias.

Interdum per ias hæc Patronymica formas.

Gtũs adis vel ados.

As breuis in recto dat adis vel ados genitiuo.

Actũs em vel a.

Em vel a dat quartus, in e fit tantummodo ſextus.

Dant

Dans reliquos terna, nihil mutat in his niſi metra. Abltūs e.

More vides Græci tamen es quinto remoueri.

Patronymica in ias non adeo multa ſunt, & quandoq; formantur à proprijs nominibus hominum, vt ab Oeta Cetias, id eſt, Medea filia Oetæ regis, & eſt diphthongus in principio nominis. Ouid. Concipit interea validos Oetias ignes. Item à Thoas Thoantis fit Thoantias, id eſt, Hypſiphile filia Thoantis. Idem. Hæc ego coniugio fraudata Thoantias oro. Thaumantias, id eſt, Tris filia Thaumantis. Verg. Ad quem fit roſeo Thaumantias ore locuta eſt. Fiunt etiam à proprijs locorū nominibus, vt Lemnos inſula. Inde fit Lemnias. Statius. Lemnias et longa ſolatur damna querela. Item à Phaſis fluuio fit Phaſias, id eſt, Medea. Apelius qui eſt mons in Theſſalia, fit Pelias. Ouid. Tranſeat Hectoreum Peleas haſta latus. Et intelligit haſtam Achillis. Quod ſi quis velit à Peleus qui fuit pater Achillis formare Pelias, non refragabor. Et declinantur hæc ſicut alia Græca tertiæ declinationis in as deſinentia in vtroq; numero.

Thaumantias.

Neq; pleriſq; damus, quibus e normam ſociamus. De patronymicis in ne.

Cum dedit e Græcus rectus, tenet es genitiuus. Ntūs Grēcus e. Gtūs s.

Em dat & en quartus, reliquos recto ſociamus. Actūs em vel en.

Pauca

Pauca ſunt Patronymica in e, vt Nerine, Adraſtine, Acriſione, quæ producunt penultimam, & declinantur ſicut alia Græca in e deſinentia, vnde ſimul docentur hic declinari. Igitur omnia Græca nomina in e longum deſinentia, habens es in genitiuo, em & en in accuſatiuo, in alijs caſibus eſt ſicut in nominatiuo, raro leguntur in plurali numero, vt Phœbe, paraſceue, pentecoſte, ſtacte, agape, hyle, arete, ſyncope. Quædam Græca in e noſtri mutant in a, vt cripte cripta, theriace theriaca, ſtrophe ſtropha, grammatice grammatica, &c. Nerine, id eſt, filia Nerei fabuloſi Dei maris. Verg. Nerine Galathea thymo mihi dulcior hyble. Adraſtine filia Adraſti Regis. Acriſione Danae filia Acriſij. Phœbe eſt Diana aut Luna. Paraſceue eſt præparatio, & eſt feria ſexta apud Iudæos. Pentecoſte Latine dicitur quinquageſima, & eſt feſtum Spiritus ſancti, quod eſt quinquageſima die poſt Paſcha. Agape, id eſt, dilectio. Arete media curta eſt virtus. Crypte vel Crypta eſt ædificium ſubterraneum, & quaſi penarium in templis. Theriace vel theriaca, driackel. Strophe vel ſtropha eſt verſutia vel deceptio. Hyle, id eſt, ſylua vel materia. Stacte eſt pretioſum gummi. Ile, id eſt, ala vel turma. Ode vel oda eſt cantus.

Nerine
Adraſtine
Acriſione
Phœbe
Paraſceue
Pentecoſte
Agape
Arete
Crypte
Theriace
Strophe
Hyle
Stacte
Ile. Ode.

Ntũs Græcus os.
Gtũs os vel u.
Actũs on

Cum Græci rectus tenet os, par eſt genitiuus.
Sed facit u Græcus, logos anthropos tibi teſtis.

Quartus

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Quartus on, os quintus, o tertius atq; ſupremus. — *Vrũs os. Dtũs o. Abltũs o.*

Græca nomina in os deſinentia in genitiuo ſæpius habent u, vt Archos archu, logus logu, kyrios kyriu, anthropos anthropu. Argos pro candido, & pro nomine viri habet Argu, ſed pro vrbe Argeos. *[Argos]* Item eros pro amore bono habet eru, ſed pro Cupidine vel amore turpi habet erotos, ſed Heros herois, vt ſupra. Nota quòd Græci pro litera u ſcribunt oy diphthongon, qui tamen ſonat u, ſicut apud nos diphthongus æ ſonat e. Item quòd ait Alexander par eſt genitiuus, intelligunt aliqui quòd hæc nomina poſſunt poni indeclinate. Sed nos iſtis Græcis rarius vtimus. Anthropos, id eſt, homo, & producitur media, quia Græce habet o mega, id eſt, o magnum. *[Anthropos]* Kyrios vel cyrios, id eſt, dominus. *[Kyrios]* Vnde Kyrieleiſon, id eſt, Domine miſerere. Melos e curta eſt cantus, ſed habet meleos in genitiuo ſecundum Ioannem Caſtronum. *[Melos]* Logos quære de generibus. *[Logos.]*

Sæpe dat is rectus, dat ios vel eos genitiuo. — *Ntũs Græcus is. Gtũs ios vel eos.*

Im quartus dabit i, quintus, neuter ſuperabit. — *Actũs im*

Fit quintus recto par declinante latino. — *Vtũs i.*

Græcorum nominum in is, quibus nos vtimur, aliqua in genitiuo habent idos, vel ſecundum Latinos idis, vt Chlamys, pyramis, &c. de quibus ſupra, Egidis atq; notes. Alia ſunt quæ habent ios vel eos in genitiuo. Ios,

vt piſtis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Piſtis. Lexis. Baſis. Craſis. Eneſis. Phyſis. Metamorphoſis. De declinatione huius nominis geneſis. Gtiũs is vel os. Actũs im Aliĩ caſus i.

vt piſtis, baſis, lexis, eneſis. Eos, vt Phyſis, metamorphoſis, decapolis, hæreſis, &c. Item erynnis habet yos. Philel. in Satyra. Quo turbata ſoles ciuilis erynnios igne. Piſtis eſt idẽ quod fides. Lexis, id eſt, dictio, à Græco verbo lego, quod eſt dico. Baſis eſt ſuſtentatio vel fundamentum vel gradus. Craſis eſt temperamentum vel complexio. Eneſis vel melius aeneſis eſt laudatio. Phyſis, id eſt, natura. Philel. Phyſeos doctrina latentis. Metamorphoſis eſt transformatio. Reliqua quære ſupra.

Dat geneſis quintum ſimilem ſibi, dat genitiuum:
Is vel os, tenet im quartus, reliqui dabunt i.

Geneſis. Genea. Genealogia.

Geneſis nomen Græcum vnum de his de quibus docet regula præcedens, ponitur hic pro exemplo. Et illud addit, quòd huiuſmodi nomina etiam poſſunt facere genitiuum ſimilem nominatiuo. Geneſis Græce generatio Latine. Iuuena. Nota mathematicis geneſis tua. Hinc primus liber Bibliæ dicitur Geneſis, in quo continetur generatio mundi, & primorum hominum. Genea Græce dicitur generatio. Inde genealogus, id eſt, qui loquitur aut ſcribit de generatione. Genealogia eſt ſermo de generatione.

De Decli. huius nominis Moſes. De delinatõe huius nominis Ieſu.

Dat Moſes Moſi, reliquos ternæ ſociabis.
Dat Ieſum um quarto, reliquis u ſemper habeto.

Moſes in genitiuo habet Moſi, ſicut Græca nomina

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

nomina in es, de quibus ſupra (Cum dedit es Græcus) legitur etiam Moyſeos in genitiuo apud Ioſephum in libro antiquitatis Iudaicę. Nitebatur Rex in Moyſeos nece graſſari. Et ſæpe ibidem, quod eſt more Græco. Eſt autem Moyſes nomen Aegyptiacum, & interpretatur ex aqua ſaluatus, quia moys aqua, yſes ſaluatus dicitur ſecundũ Ioſephum. Græci tamen & Latini Scriptores ſcribunt Moſes. IESVS eſt dictio triſyllaba, vt apud bonos Poetas ſemper legitur. Iuuencus. Interea in puppi ſomnũ carpebat Ieſus. Idem. Quem miſerans animo verbis compellat IEſus. Et ſæpius alibi. Et propter hoc Philel. putat h interponendum. Prudentius autem ſemper ſcripſit Iheſus pro Ieſus, quod ſciendum, non ſequendum eſt. IEſus interpretatur ſalutaris vel Saluator.

De declinatione huius nominis Ieſu.

IESVS

EST declinandi Pronomina norma quaterna.
Eſtq́ꝫ mei vel mis in prima tuiq́ꝫ ſuiq́ꝫ.
Sed non rite ſuos tamen obliquos ego format.

De declinatione Pronominum.

Prima declinatio.

Quatuor ſunt Declinationes in Pronomine. Primæ declinationis ſunt tria Pronomina, ſcilicet, Ego, Tu, Sui, quorum genitiuus ſingularis terminatur in i, & quandoq́ꝫ in is, vt Ego mei vel mis, Tu tui vel tis. Sui autem eſt genitiuus ſolus, quia non dicitur ſis. Item ſui non habet nominatiuum, & obliqui ſunt ſimiles vtroq́ꝫ numero, Nam cum dicimus:

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Petrus oblitus eſt ſui, hic ſui eſt ſingularis numeri. Et cum dicitur homines obliuiſcuntur ſui, nunc eſt pluralis numeri, quia vt ait Priſcianus, nominatiuus primæ perſonæ diſſonus eſt à genitiuo ſui, vt Ego mei. Nota quòd ego & tu habent duplices genitiuos in vtroq; numero, vt mei vel mis, tui vel tis, noſtrum vel noſtri, veſtrum vel veſtri, qui ſic differunt, quia mei, tui, ſui, noſtri & veſtri ſignificant paſsiue, & mis, tis, noſtrum & veſtrum, ſignificant actiue vel poſſeſsiue. Vnde mis & tis non ſunt in vſu, quia pro eis vtimur poſſeſsiuis, meus & tuus, ergo amor mis vel meus dicitur quo ego amo. Amor mei, quo ego amor ab aliquo. Odium tis vel tuum id eſt, quod tu habes, vel quod tu odis, odium tui, quo tu odiris. Item cura mea quam ego habeo, cura mei, quæ habetur ab alio de me.

Sic cura noſtri, quæ habetur de nobis, cura veſtri, quæ habetur de vobis. Item vnus noſtrum & vnus veſtrum dicitur, & non vnus noſtri aut veſtri. Econtrario, ſis memor noſtri, ſum memor veſtri, & non memor noſtrum aut veſtrum.

Secunda declinationis.

Debet ius facere genitiuum norma ſecundæ.

Debes formare per eam Pronomina quinq;.

Pronomina ſecundæ declinationis mittunt genitiuū in ius, & hoc dupliciter, nam quandoq; i ante vs eſt vocalis, vt ille illius, quandoq; fit conſona, vt hic huius. Et ſunt quinq; Prono-

Pronomina ſecundæ declinationis, ſcilicet, ille, ipſe, iſte, hic & is, cuius compoſitum eſt idem vel ijſdem, quod declinatur ſicut is. Generis maſculini, Idem eiuſdem eidem eundem ab eodem. Et pluraliter, eidem vel ijdem eorundem eiſdem vel ijſdem eoſdem ab eiſdem vel ijſdem, &c. Nota quòd Is eius in nominatiuo plurali habet ei vel ij. Item in datiuo & ablatiuo pluralibus eis vel ijs. Hic autem in plurali habet hi, in datiuo & ablatiuo his per vnum i.

His octo ſpecies primaria dicitur eſſe,
Monſtrant & referunt hæc, & quaſi fixa manebunt.

Octo Pronomina prædicta, quoꝝ tria ſunt primæ declinationis, & quinq; ſecundæ, ſunt primitiuæ ſpeciei, quia non formãtur ab alijs, & ſeptem alia de quibus poſtea dicetur, ſunt deriuatiuæ ſpeciei, quia deriuantur à tribus Pronominibus primitiuis. Item aliqua illorum octo ſunt demonſtratiua, vt Ego, tu, hic, iſte, &c. Aliqua ſunt relatiua, vt Sui, ipſe, is. Et omnia ſtant ſubſtantiue, quia poſſunt reddere ſuppoſitum verbo perſonali, vt ego lego. Attamen omnia mouentur per tria genera, & aliqua per tres terminationes, vt Ille illa illud, Ipſe ipſa ipſum. Alia per tria genera & vnam terminationem mouentur, vt Ego, tu, ergo proprie ſunt adiectiua, ſed propter certam intellectionem rei demonſtratæ vel relatæ ponuntur & ſubſtantiua. Nota quòd veteres dixerunt ipſius pro ipſe. Terent. Eſt ne hic ipſus de quo agebam.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Is ſuus ipſe ſui referunt, ſed cætera monſtrant.

Ille refert monſtrat.

Quindecim ſunt Pronomina, quorum quatuor ſunt relatiua, cætera verò demonſtratiua, præter ille quod eſt relatiuum & demonſtratiuum ſimul. Similiter ipſe ſecundum Priſcianum eſt nunc relatiuum nunc demonſtratiuum. Tunc demonſtratiuum eſt, quando alteri Pronomini adiungitur. Verg. Ipſe ego paulisper pro te tua munera inibo. At quando per ſe profertur (inquit Priſcianus) relatiuum eſt, vt ipſe dixit & facta. Item is videtur etiam eſſe demonſtratiuum & relatiuum. Demonſtratiuũ, vt Is eſt bonus qui bene agit. Relatiuum, vt Petrus legit, & is cantat.

Deq; tribus primis ſeptem fit origo ſupremis.

Septem Pronomina deriuatiua deriuantur à tribus primis, quæ ſunt: Ego, Tu, Sui. Ab Ego formantur tria, à Tu etiam tria, & à Sui vnum. Ab ego fiunt tria Pronomina, quia à genitiuo eius ſingulari fit meus, à genitiuo plurali formantur noſter & noſtras. Item à genitiuo ſingulari Pronominis Tu fit tuus, et à genitiuo eius plurali formantur veſter & veſtras. A Sui fit ſuus. Et quia noſter & veſter noſtras & veſtras formantur à genitiuis pluralibus, ideo intrinſecus ſignificant pluraliter. Vnde cum dico noſter liber, ſignifico quòd ad plures pertinet. Suas autem quia fit à ſui, quod eſt vtriusq; numeri, ideo etiam eſt

vtriusq;

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

vtriuſq; numeri intrinſecus, vt ait Priſcianus.

Perſonas duplices hæc deſignare videntur,
Cum poſſeſſore poſſeſsio, ſignificatur.

Priſcianus ſic ait: In omnibus deriuatiuis Pronominibus duæ intelliguntur perſonæ, intrinſecus poſſeſſoris, extrinſecus poſſeſsionis. Dicit enim quòd in deriuatia intelligit genitiuus ſui primitiui, qui genitiuus ſignificat poſſeſſorem, & ipſi deriuatiuo ſemper additur aliquod nomen ſubſtantiuum, quod ſignificat poſſeſsionem, vt meus liber.

Formans quis vel qui Donato crede minori. Quis vel qui.

Quis & qui declinantur ſicut docet Donatus. Non tamen ſunt pronomina, ſed nomina, vt Priſcianus dicit, & etiam rationibus ſic probatur. Omne Pronomen aut eſt demonſtratiuum aut relatiuum, ſed quis nec eſt demonſtratiuũ nec relatiuum, ergo non eſt pronomen. Item omne pronomen ſignificat certam & finitam perſonam, teſte Priſciano, ſed quis & qui non ſignificant certas perſonas, ergo non ſunt pronomina. Quis & qui differunt, quia quis eſt interrogatiuum aut infinitum, Qui verò relatiuum, quandoq; etiam interrogatiuum ſecundum Priſcianum. Item quis nominatiui caſus corripitur, ſed datiui & ablatiui caſus producitur. Iuuena. Exitus ergo quis eſt? ô gloria vincitur idem. Verg. Quis ante ora Patrum Troiæ ſub menibus altis, Contigit oppetere? Compoſita à quis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ſunt : Quiſquis, quiſnam, quiſquam, quiſqꝫ, quiſpiam, ecquis, ſiquis, nequis. A qui compoſita ſunt : Quidam, quiuis, quicunqꝫ, quilibet. Pronomina etiam componuntur, vt egomet, tuimet, ſuimet, ipſemet, ſed tumet in nominatiuo non dicitur, ne putetur eſſe verbũ, ſed tute & tutemet. Item ablatiui Pronominum poſſeſsiuorum accipiunt hanc ſyllabam pte, vt meopte meapte, tuopte tuapte, ſuopte ſuapte, noſtropte noſtrapte. Terent. Noſtrapte culpa facimus. Et nota quòd iſte adiectiones, ſcilicet met & pte, adduntur Pronominibus cauſa diſcretionis & ſignificantiæ, quia cum dico, egomet feci, ſignifico quòd non alius fecit quâm ego. Item meopte ingenio, id eſt, meo proprio ingenio. Met autem per ſe nihil ſignificat. Vnde male dicunt aliqui, ipſe fecimet. Item hæc ſyllaba ce additur caſibus huius Pronominis hic qui in s deſinunt, vt huiuſce, hiſce, hoſce, haſce. Item eiuſdem Pronominis nominatiuis et accuſatiuis et ablatiuis ſingularibus additur cine, vt hiccine, hunccine, hæccine, hanccine, hoccine, & hæccine in plurali neutri generis. Sed proprie loquendo omnia prędicta non ſunt compoſita, quia non poſſunt diuidi in duas partes ſignificatiuas. Eſt ergo in his vt Priſcianus ait, non compoſitio, ſed metaplaſmus, id eſt, paragoge, quæ eſt ſpecies metaplaſmi habens fieri, quando fini dictionis aliquid additur. Vnde illud, Aufert apocope finem quē dat paragoge. Dicitur etiam eccum, id eſt, ecce eum. Eccam, id eſt, ecce eam. Eccos & eccas, id eſt, ecce eos & ecce eas. Item ellum et ellam, id eſt, ecce

illum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

illum & ecce illam,&c.quæ Priſcianus ait eſſe Pronomina. Lauren. Vallen. aduerbia putat. Componuntur autem Pronomina quandoq; ex duobus integris, vt Egoipſe, tuipſe, illeipſe, quandoq; ex corrupto & integro, vt Iſtic ab iſte & hic, illic ab ilie & hic. Sed iſta habent ſolos illos caſus qui in c deſinunt, vt Iſthic iſthæc, iſthoc, iſthunc, Iſthanc,iſthac, quæ crebra ſunt apud Terentium.

Tertia per primam fit nominis atq; ſecundam. *Tertia declinatio.*

Has tres diſtinguit Donatus ſufficienter

Quarta quidem ternæ par debet nominis eſſe. *Quarta declinatio.*

Tertia declinatio Pronominis cognoſcitur ex prima & ſecunda declinatione nominis, quia Pronomina tertiæ declinationis habent maſculinum genus in vs vel in er, fęmininum in a, neutrum in vm, vnde declinatur ſicut albus & niger. Sunt autem quinq; ſcilicet, meus, tuus,ſuus,noſter & veſter. Non tamen omnino declinantur ſicut nomina in vs & in er,quia tria eorum, ſcilicet, tuus,ſuus, & veſter carent vocatiuo, meus habet vocatiuum in i. Vnde ſubdit Alexander, quòd Donatus ſufficienter declinauit Pronomina primæ, ſecundæ & tertiæ Declinationis, ita vt non ſit neceſſe de his multa verba facere. Sed quare Donatus non declinauit Pronomina quartæ Declinationis ? Reſpondeo, quia non putauit eſſe Pronomina, ſed potius nomina. Quia vetuſti Gramatici diſtinguebant prono

nomina & nomina penes modum declinandi. Vnde Diomedes inter Pronomina poſuit, vnus, vllus, vter, nullus, ſolus, &c. quæ habent ius in genitiuo. Idem poſuit inter Pronomina qualis & talis, quæ videtur etiam Donatus putare Pronomina. Quartæ Declinationis pronomina declinantur ſicut nomina tertiæ declinationis in as communis generis, ſicut gentilia in as, vt Aquinas, Arpinas, &c. quia & iſta pronomina noſtras & veſtras ponuntur pro gentilibus nominibus. Noſtras enim dicitur aliquis vel aliqua de noſtra gente. Veſtras, id eſt, aliquis vel aliqua de veſtra gente. Et ſunt tantum hæc duo, & habent in plurali etiam neutrum, vt hi & hæ noſtrates & hęc noſtratia. Cicero in Epiſtola. Non ſolum illa veſtra oratoria verba, ſed etiam hæc leuia noſtratia. Item in genitiuo plurali habent ium, quoniam in ablatiuo habent e & i.

Noſtras Veſtras.

Capitulũ ſecundum eſt de heteroclita declinatione.

HAEC tibi ſignabis quæ declinans variabis.

In hoc capitulo docet Alexander nomina Heteroclita, id eſt, varie declinata. Nam heteros Græce, varius aut alius Latine, & clitos declinatus. Vnde nomina dicuntur heteroclita multipliciter. Primò, quando variant genus, vt cœlum. Secundo, quando variant declinationem, vt vas vaſis. Tertio, quando variant & genus & declinationem, vt epulum. Quarto, quando aliqui obliqui non ritè formantur à nominatiuo, vt Iupiter Iouis, iter itineris. Quinto, cum caſus deficiunt, aut alter numero-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

numerorum, vt Tabi aurum diuitiæ. Sexto, quando nomen habet duas declinationes, vt domus. Septimo, quando habet varias ſignificationes in diuerſis caſibus, vt ops. Octauo, quando habet diuerſos obliquos pro diuerſis ſignificatis, vt frons, lens. Nono, quando nomen habet diuerſas terminationes, vt tignus & tignum. Decimo, quandocunque nomen non ſequitur regulas prædictas in præcedenti capitulo, ſicut ambo & duo.

De heteroclitis genere & declinatione ſimul

Paſcua ſola datur, ſed paſcua plura dabuntur.
Eſt zizania, ſunt zizania, plura niæque.

Paſcua & zizania in ſingulari numero ſunt fœminini generis & primæ declinationis, at in plurali ſunt neutri generis & ſecundæ declinationis. Vnde ſunt Heteroclita genere & declinatione. Inueniuntur tamen etiam in plurali fœminini generis & primæ declinationis, ſcilicet paſcuæ & zizaniæ, & ſic non ſunt heteroclita. Quinetiam legitur paſcuum in nominatiuo ſingulari. Seneca in Tragœdia ſecunda. Fatale ſacro monte paſcuum tegens. Reperitur etiam adiectiue paſcuus, a, um. Plaut. Paſcuus ager eſt, id eſt, in quo pecora paſcuntur. Cicero in Topicis. Si compaſcuus ager eſt, ius eſt compaſcere. Quidam addunt his plura nomina, ſcilicet, Ceraunia, Chronica neomenia, & artium nomina, vt Grammatica, Rhetorica, Dialectica, &c. quæ etiam in plurali ſunt neutri generis. Dicimus enim, didici Grammatica vel Rhetorica. Sed tamen iſta non ſunt pluralia ab illis ſingularibus

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Grammatica, Rhetorica, ſed potius ab adie-
ctiuis, quæ ſubſtantiue ponuntur in neutro
Ceraunia genere. Ceraunia dicitur & ſingulariter &
pluraliter, ſed ſub diuerſis ſignificatis. Nam
Ceraunia ſingulariter eſt quædam arbor &
fructus eius, alio· nomine Siliqua. Ceraunia
vero pluraliter ſunt alti montes in Epiro.
Vergilius. Prouehimur pelago vicinia Ce-
Chronica raunia iuxta. Chronica ſunt hiſtoriæ tem-
porum, nam docti vſurpant pluraliter tan-
tum neutri generis. Vulgus autem vtitur ſin-
Neomenia gulariter & fœminino genere. Neomenia in-
terpretatur nouilunium, & eſt in vtroq; nu-
mero primæ declinationis, & fœminini ge-
Paſcua neris. Paſcua eſt locus vel pars ruris, vbi peco-
ra paſcuntur. Hinc paſcualis, id eſt, ad pa-
ſcuam pertinens, vt paſcualis bos, id eſt, qui
adhuc paſcitur, neq; pinguis eſt. Zizania Græ-
Zizania cæ ſignificat herbam, quæ Latine lolium dici-
tur. Et legitur zizanium. Hieronymus. Ziza-
nium mixtum eſt tritico.

Balnea dic vel eas, ea non primo ſed eum das.

Sic & amygdala dic la fractus, luſq; fit arbor.

Balneum & amygdalum in ſingulari ſunt
neutri generis, & ſecundæ declinationis, at in
Balneum plurali ſunt tum neutra ſecundæ, tum fœmi-
nina primæ declinationis. Balneum eſt in quo
lauamur, quod & balnearium dicitur. Inde
balneolum, id eſt, paruum balneum. Iuuena.
Amygdalum. Balneolum gabijs Romæ conducere furnos.
Amygdalum eſt ſpecies nucis, mandel. Voca-
tur etiam

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

tur etiam nux longa & nux Thaſia à loco. Inuenitur etiam fœminini generis amygdala. Plinus. Intus nucleus amygdalæ eſt. Amygdalus dicitur arbor ipſa. Vnde adiectiuum amygdalinus i curta. Serenus. Fertur amygdalinæ ſuccus nucis eſſe bibendus.

Delicium tibi ſit, mihi ſemper deliciæ ſint.

Hoc epulum comedis, epulæq; parantur amicis.

Delicium & epulum ſunt in ſingulari numero neutri generis & ſecundæ Declinationis, in plurali vero fœminini generis, & primæ Declinationis. Addunt aliqui cepe, quod in ſingulari eſt neutrum indeclinabile, & in plurali cepæ ceparum. Tamen legitur etiam cepa cepæ, vt ſupra dictum eſt. Delicium eſt delectatio vel res qua delectamur. Martia. Delicium paruo donabis Dorcada nato. Deliquium eſt derelictio vel defectio. Delicatus, id eſt, in delicijs viuens. Epulum eſt conuiuiū. Iuuena. Viue bidentis amans & culti villicus horti. Vnde epulum poſsis centum dare Pythagoreis. Salomon. Qui diligit epulas, in egeſtate erit. Hinc epulor verbum deponens, id eſt, epulum facio. Verg. Extruimusq; toros dapibus epulamur opimis.

Delicium

Deliquiū

Epulum

Eſt locus atq; loci ſunt artis, ſunt loca terræ.

Eſt iocus atq; ioci, ſunt & ioca plurima genti.

Baltheus addatur.

De hete-clitis genere ſolum.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Locus,iocus,baltheus,in ſingulari ſunt maſculina tantũ, ſed in plurali maſculina & neutra indifferenter. Nam quòd dicunt aliqui locis in plurali pro ſpacio terræ eſſe neutrum, & pro ſede argumenti, maſculinum, hoc falſum eſt, quia ſæpe legitur maſculinum in plurali pro ſpacio terræ. Saluſt. Proximos noſtro mari locos occupauere. Idem. Inter illos & Numidiam multi vaſtiq́ꝫ loci ſunt. Verg. Deuenere locos lætos & amœna vireta. Idem. Vt primum lux alma data eſt exire, locosq́ꝫ, Explorare nouos. Locus proprie dicitur quicquid aliquid continet. Verg. Hic locus vrbis erit. Ponitur à Dialecticis & Rhetoribus pro ſede vel fundamento argumenti. Etiam ponitur pro genere. Saluſt. Natus haud obſcuro loco. Item pro tempore. Terent. Item alia multa, quæ non eſt narrandi locus. Capitur & pro materia. Verg. Nunc locus aruorum ingenijs. Dicimus enim: Habui te loco filij,id eſt, pro filio, & ac ſi filius fuiſſes. Diligo te loco fratris,id eſt, ac ſi frater eſſes. Loculus eſt paruus locus aut ſacculus, ſed magis legitur pluraliter, vt nil erat in loculis. Locare eſt in loco ponere. Etiam ſignificat alteri tradere, vt locaui filiam meam, locaui pecuniam,locaui domum. Iocus iocoſus ioco plenus,iocari,iocum facere. Item à iocus fit ioculus diminutiuum. A quo iocor aris. Inde ioculator, id eſt, ſcurra, qui iocos facit. Balteus eſt proprie cingulum militare. Iuuena. Aſt illis quos arma tegunt & balteus ambit. Etiam eſt lorum, quo milites arma portant. Verg. Humeroq́ꝫ apparuit alto balteus, &c.

Locus

Loculus

Iocus

Balteus.

Carba-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Carbaſus vna ratis, & carbaſa plura videbis.

Arbutus eſt ſimilis, huic intyba pergama iungis.

Hæc quatuor nomina carbaſus, arbutus, intybus, Pergamus in ſingulari ſunt fœminini generis, & in plurali neutri generis, teſte Phoca Grammatico. Carbaſus eſt genus lini, aut linea veſtis. Inde carbaſeus adiectiuum. Ponitur ſæpe pro velo. Verg. Tumidoq; inflatur carbaſus Auſtro. Carbaſus inuenitur maſculini generis. Valerius. Cum carbaſum, quem optimum habebat, foculo impoſuiſſet, ſubito ignis emicuit. Arbutus eſt arbor fructuoſa, quæ toto fere anno & flores & fructus habet. Nam fructus, qui ruber eſt et vuedo vocatur, toto anno pendet antequam matureſcat, & interim alij flores ſubnaſcuntur. Legitur in plurali etiam fœmininum. Horat. Impune tutum per nemus arbutos quærunt latentes. Vnde Priſcianus dicit, hæc arbutus pro arbore, & hoc arbutum pro fructu, ſicut hæc pirus, hoc pirum. Et ſic non eſſet heteroclitum, quia arbuta non eſt plurale ab arbutus, ſed ab arbutum ſecundum Priſcianum. Attamen Poetæ ſæpe ponunt arbuta plurale pro arbore. Vnde Phocas (quem ſequitur hic Alexander) heteroclitum poſuit. Verg. Iubeo frondentia capris arbuta ſufficere. Intybus eſt quædam herba ſponte naſcens lenta radice, alio nomine Sicorium, quæ in Aegypto comeditur. Verg. Quoq; modo potis gauderent intyba riuis. Apud Plinium legitur

Carbaſus

Arbutus

Intybus

tur etiam intybum in ſingulari, & intybi in plurali. Vnde credo quòd dici poſsit intybus & intybum, vtrumq; perfecte & ſine heteroclisi. Pergamus vel Pergamũ eſt vrbs in Aſia, vbi primum inuentæ ſunt chartæ, quæ ob hoc dicuntur Pergamenæ. Ponitur etiam pro vrbe Troia apud Plautum. Sed Poetæ magis vtuntur pluraliter. Verg. Pergama cum peteret inconceſſosq; hymeneos.

Perga-mus.

Cui cœlum ſeruit, cœlos & cuncta creauit.
Sic raſtrum raſtros, porrumq; facit tibi portos.
Frenum detur equo, frenos & frena teneto.
Sic clauſtrum formas, filum pariterq; capiſtrum.

Cœlum.

Cœlum, raſtrum, porrum in ſingulari ſunt neutri generis, in plurali vero maſculini. Itẽ frenum, clauſtrum filum, capiſtrum in ſingulari ſunt neutra, in plurali verò tum neutra tum maſculina. Cœlum quandoq; late accipitur pro tota machina diuina vel pro vniuerſitate, & ita mundus & cœlum idem ſunt. Altero modo capitur pro ſummo loco beatorum. Inde cœlites dicti ſunt qui cœlum habitant. Item cœlum capitur pro aere, vt cum dicimus, volucres cœli. Significat etiam palatum, id eſt, ſummitatem oris. Plinius. Cerebrum viſcerum excellentiſsimum eſt, proximumq; cœlum capitis. Item cœlum eſt fer-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

reum inſtrumentum, quo cœlatur, id eſt, ſcul-
pitur, quod indocti vocant celtem. Quin-
tilianus. Non enim ſcientia deſiderat, in-
ſtrumentum, ſed opifex, vt cœlator cœlum, &
pictor peniciliũ, ſed pro iſto ſignificato non
eſt heteroclitum, quia in plurali quoq; neutri
generis eſt. Raſtrum eſt inſtrumentum ruſti- Raſtrum
cum, quo terra raditur, habet enim dentes li-
gneos. Verg. Non raſtros patietur humus,
non vinea falcem. Inde raſtellum, id eſt, par-
uum raſtrum, riffne. Porrum eſt herba graui- Porrum
ter olens, cuius folia viridiſsima ſunt. Vnde
porraceus dicitur viridis. Porrum duplex eſt,
capitatum, & ſectiuum vel ſectile. Capitatum
porrum eſt, quod in caput latius creſcit. Mar-
tialis. Mittit præcipuos memoralis aritias
porros. In niueo virides ſtipite cerne comas.
Sectiuum porrum eſt, cuius folia ſæpius ſe-
cantur, vt profundius creſcat. Martialis. In
quibus eſt lactuca ſedens & ſectile porrum.
Idem. Fila Tarentini grauiter redolẽtia por-
ri, Ediſti quoties, oſcula clauſa dato. Porrum
igitur non eſt quod creſcit ſuper tecta, quod
ſemper viuum dicitur. Frenum eſt quo eques Frenum
regit equum. Ouid. Tempora lenta pati fre-
na docentur equi. Frenare, id eſt, regere. Ver-
gilius. Iuſtitiaq; dedit gentes frenare ſuper-
bas. Clauſtrum eſt clauſura, vel quo aliquid
clauditur, kluſter. Verg. Portarum ingentia
clauſtra. Clauſtrarius, qui facit clauſtra. Clau-
ſtrinus, qui præeſt clauſtris, vel portarius.
Filum, traad. Ouid. Omnia ſunt hominum te- Filum
nui pendentia filo, Et ſubito caſu, qua value-
re ruunt. Capiſtrum eſt funis, quo ligantur Capiſtrũ.
iumenta.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

iumenta. Et ponitur pro quocunq; vinculo. Iuuena. Stulta Martiali iam porrigit ora capiſtro. Capiſtrare eſt capiſtro ligare.

Dicimus altilia ſi plura, ſit altilis vna.
Conſimiliq; modo ſit declinanda ſuppellex.

Altilis & ſuppellex in ſingulari numero ſunt fœminini generis, at in plurali ſunt neutri generis. Dicimus enim altilia & ſuppellectilia, nam olim, teſte Priſciano, nominatiuus ſingularis erat ſuppellectile. Altilis. Altilis vno modo eſt adiectiuum ſignificans id quod alitus vel ſaginatus, qa fit à verbo alo. Multa enim ſunt adiectiua in tilis deſinentia, quę formantur à ſupinis verborũ, & ſignificant fere idem quod participia præteriti temporis, vt coctilis lapis, id eſt, coctus, ſutilis, id eſt, ſutus, conflatilis, id eſt, conflatus, ſculptilis, id eſt, ſculptus, penſilis, id eſt, pendens vel ſuſpenſus. Penſilis vrna, ait Horatius. Fictilis, id eſt, fictus vel de terra factus. Ductilis, id eſt, ductus, vt tuba ductilis. Sed etiam altilis, id eſt, altus vel alitus. Vnde Varro ait, boues altiles, & aper altilis, inquit iuuenalis. Altilis etiam ponitur ſubſtantiue, & ſignificat auem impinguatam. Iuuena. Ad vos iam veniet minor altilis. Alia in ilis etiam ponuntur ſubſtantiue, ſed ſemper in neutro genere. In lib. Iudicum. Fecerunt ſibi ſculptile atq; conflatile, id eſt, idolum ſculptum & conflatum. In Pſalmis. Confundantur omnes qui adorant ſculptilia. Iuuena. Fictilibus cænare pudet, id eſt, vaſis figulinis. Suppellex ſupra.

Tartarus

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Tartarus ater habet, plurale ra vinaq; dant rum.

Sibilus hic dices, ſed ſibila plurima iunges.

Supparus eſto comes, prius hic tenet us, ſed a ſubdes.

Tenarus infernus, ſic Mænala dic & auernus.

Dindyma, pileus, iſmara, gargarus aſſociamus.

Tartarus, ſibilus, ſupparus &c. in textu po- Tartarus
ſita ſunt in ſingulari maſculini & in plurali
neutra. Tartarus eſt locus profundiſsimus &
horrendus infernorum, vbi impij cruciantur.
Et dicitur à Græco verbo taratto, quod eſt
conturbo, vel à tartarizin, quod eſt horrere ac
tremere. Verg. in ſexto. Tum tartarus ipſe
Bis patet in præceps tantum tenditq́; ſub vmbras.
Quantus ad æthereum cœli ſuſpectus
olympum, id eſt, tartarus eſt bis tam profundus,
quàm cœlum eſt altum. Tartarum eſt fex
vini indurata. Tartari ſunt populus vagus in
Scythia, qui olim dicebantur Nomades. Sibi- Sibilus
lus eſt ſibilatio vel flatus proprie. Legitur in
plurali etiam maſculini, in lib. Iudic. Vt audias
ſibilos gregum. Ponitur & adiectiue.
Verg. Sibila lembebant linguis vibrantibus
ora. Sibila ora, id eſt, ſibillantia. Supparus vel Supparus
ſupparum, nam vtroq; modo dicitur autore
Priſciano, ſecundum Nonium Marcellum eſt
fœmorale lineum pendens vſque ad talos, di-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ctum hoc quod ſubtus appareat. Feſtus vero ait eſſe lineum veſtimentum puellarum, quod & ſubucula dicitur, id eſt, camiſia. At Perottus dicit eſſe genus togæ leuis & anguſtæ, dictum quod ſuperinduitur. Lucanus. Suppara nudatos ſtringunt anguſta lacertos. Ponitur etiam, inquit, pro ruga. Idem. Imaq; pandent Suppara velorum perituras colligit auras. Ego puto ſupparum eſſe linteum, quod annectitur ipſo velo. Statius in Achilleide. Partitiq; vices, vos ſtupea tendite mali Vincula, vos ſummis annectite ſuppara velis.

Tænarus — Tænarus per æ diphthongum, & non trænarus, eſt promontoriū Laconiæ iuxta Spartam vrbem, habens in ſummitate ſpecum, in quo ventus ſtrepitum facit terribilem. Vbi finxerunt Poetæ, quòd ibi ſit porta Inferi. Et tenarius ponitur pro inferno. Inde adiectiuum tenereus.

Infernus — Infernus proprie eſt adiectiuū, ſicut ſupernus, quæ ſunt contrariæ ſignificationis. Verg. Infernas accede domos. Idem. Quando hic inferni ianua regis. Nam ab infra formatur infernus, ſicut à ſupra ſuperinus, ab intra internus, ab extra externus, quæ omnia ſunt adiectiua. Ponitur tamen infernus ſubſtantiue, vt ibi, Infernus hians vlulat.

Mænalus — Mænalus eſt mons nemoroſus in Arcadia.

Auernus — Auernus eſt lacus in Campania, quondam propter circumſtantes arbores tam fœtidus, vt aues cum fugerent. Vnde Græco nomine dicitur Auernis, quaſi aornis, id eſt, ſine auibus. Ponitur pro inferno, vel propter fœtorem, vel propter necromantiam, quæ ibi fiebat. Ponitur etiam adiectiue. Silius. Degeneres ani-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

res animas tenebris damnauit auernis, id eſt,
infernalibus. Etiam dicitur auernalis. Legi-
tur etiam auerni pluraliter in maſculino ge-
nere. Claudia. Dij quibus innumerum vacui
famulantur auerni. Dindymus eſt mons Phri- Dindy-
giæ, in quo colebatur Cybele mater Deum, mus
quæ ideo appellabatur Dindymene. Quidam
putant dici tantum pluraliter Dindyma. Sed
Propertius ponit ſingulare, Dindymus & ſa-
cra fabricata iuuenta Cybele. Pileus vel pileū Pileus
eſt tegmen capitis, dictum à pilus, quod eſt
crinis, vel quia fit de pilis, vel quia tegit pilos
capitis. Inde pileatus, id eſt, pileum habens in
capite. Pileolus, id eſt, paruus pileus. Iſmarus Iſmarus
eſt mons in Thracia. Gargarus eſt mons & Gargarus
oppidum in Troade, ſed tantum legitur plu-
raliter. Ouid. Gargara quod ſegetes, quot ha-
bet Methymna racemos. Garganus a longa eſt
mons in Apulia. Luca. Appulus Adriacas exit Garganus
Garganus in vndas. Iſtis nominibus additur
Maſsicus, quod in plurali legitur neutri ge-
neris. Verg. Vertunt felicia Baccho Maſsica
qui raſtris. Maſsicus eſt mons Campaniæ. Maſsicus.

Vas vaſis ternam, tibi dat plurale ſe- cundam.

Vas vaſis in ſingulari numero eſt tertiæ declinationis, in plurali ſecundæ, nam dicimus vaſa vaſorum. Dicit autem vas vaſis, quia vas vadis non eſt heteroclitum. Huic nomini vas vaſis contrarium in heterocliſi eſt hoc nomen iugerum, quod in ſingulari numero eſt ſecundæ declinationis, & in plurali tertiæ, ſecundum Phocam & Vallenſem. Alij tamen

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

dicunt in ſingulari eſſe etiam tertiæ. De hoc etiam dicetur ibi. Er maribus detur, &c.

De hete- rocli. de- clinatio- ne.

Iſta ſolent quarta variari ſiue ſecunda,
Cum lauro quercus penus cornus quoqꝫ
ficus.
His colus atqꝫ domus, penus & lacus aſ-
ſociemus.

Nomina in textu poſita ſunt indifferenter ſecundæ vel quartæ Declinationis; licet ſub vna declinatione ſint magis vſitata quàm ſub altera, quia ſepe legimus lauro, raro lauru. Item acus, arcus, anus, faſtus, cœſtus, cœtus, hortus pro diuerſis ſignificatis ſunt nunc ſe-

Acus cundæ nunc quartæ declinationis. Nam acus aci ſignificat piſcem quendam. Martia. Et ſatius tenues ducere credis acos. Acus huius acus, eſt inſtrumentum acutum. Item arcus huius arci, eſt Iris. Lucret. Cum color in ni-

Arcus gris exiſtit nubibus arci. Arcus quartæ declinationis, eſt quo ſagittatur. Anus ani eſt po-

Anus ſterior pars corporis. Anus huius anus eſt vetus mulier. Faſtus faſti, eſt dies non feſtus, id eſt, in quo fas eſt operari, ſicut nefaſtus dici-

Faſtus tur dies, in quo nefas eſt agere. Faſtus huius faſtus, eſt faſtidium vel ſuperbia. Cœſtus cœſti, eſt cingulum, vnde cœſticulus ſignificat id quod mulieres imponunt capiti, quando por-

Cœſtus tabant aliquid. Cœſtus huius cœſtus, eſt lorum cum maſſa plumbea, quo pugiles inter ſe cædunt. Verg. Seu crudo fidit pugnam committere cœſtu. Cœtus cœti eſt idem quòd cœ-

Cœtus ta. Cœtus huius cœtus eſt congregatio. Can-

thus

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

thus canthi eſt ferrum, quo rotæ circumdan- **Canthus**
tur. Perſius pro rota poſuit, Vertentem ſeſe
fruſtra ſectabere canthum. Cantus us. ui. id **Cantus**
eſt, cantio. Ortus vel hortus ti, eſt locus vbi
naſcuntur holera & arbores. Ortus ortus, **Ortus**
oprindelſe eller opgang. Sinus ſini vel ſinum
eſt vaſis genus. Sinus ſinus, eſt laxitas veſtium **Sinus**
ſupra cingulum vel curuitas. Laurus eſt ſpe- **Laurus**
cies arboris, quæ apud Romanos ſignificabat
victoriã, & dicata fuit Apollini. Vnde etiam
Poetæ lauro coronabantur. Laurea eſt corona
de lauro. Quercus eſt arbor glandifera. Inde **Quercus**
adiectiuum quercinus. Pinus eſt arbor alta **Pinus**
habens folia ſimilia capillis, & emittit reſi-
nam ſicut abies. Verg. Fraxinus in ſyluis, pul-
cherrima pinus in hortis. Cornus eſt arbor **Cornus**
non magna, ſed prædura, de qua fiunt vena-
bula. Plinius. Vulua cornus in venabulis nitet
inciſuris nodata ob decorem, ponitur pro ha-
ſta. Verg. Sonitum dat ſtridula cornus & au-
ras Certa ſecat. Eſt & aliud nomen cornus, de
quo poſtea. Ficus eſt ſpecies arboris, & etiam **Ficus**
eſt fructus eius. Etiam eſt quidam morbus vel
vlcus circa pudenda, ſed tunc eſt tantum ſe-
cundæ declinationis maſculini generis. Mar-
tialis. Dicemus ficus, quas ſcimus in arbore
naſci. Dicemus ficos Ceciliane tuos. Idem de
Ephippio. Stragula ſuccincti venator fume
veredi. Nam ſolet à nudo ſurgere ficus equo.
Veredus eſt equus. Colus eſt ſtipes, cui circun **Colus**
datur, rock. Ouid. Et colus & fuſus digitis
cecidere remiſsis. Fuſus, teen. Penus ſupra in **Fuſus**
quarta declinatione. Dicitur etiam Penus Pe-
ni pro Carthaginenſi. Lacus ſupra in quarta

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

declinatione. Nota quòd ſpecus & penus ſunt tertiæ & quartæ declinationis, & maſculini, fœminini & neutri generis, ſed ſub neutro genere ſunt tantum tertiæ declinationis, teſte Priſciano. Ergo hæc duo nomina habent tria genera, & tres declinationes, & etiam tres terminationes, quia non ſolum deſinũt in vs, ſed etiam in um & in u. Dicitur enim penus penum & penu, & ſpecus ſpecum, & ſpecu, vno etiam ſpeca ſcripſit Cato.

Is vel vs iſta ſuis dices dare compoſitiuis,
Cera iugum limus animus colus arma bacillus,
Cum norma neruum, cum freno collige cliuum.

Compoſita iſtorum nominum cera, iugum, limus, animus, & aliorum in textu poſitorum ſunt adiectiua, & indifferenter ſecundæ Declinationis vel tertiæ, vt à cera ſyncerus, a, um, vel hic & hæc ſynceris & hoc ſyncere. A iugum, bijugus, quadrijugus vel bijugis quadrijugis. A limus, ſublimus & is i longa. Ab animus, magnanimus, vel is exanimus vel is. A norma, enormus vel is. A bacillus, imbecillis vel lis. Ab arma, inermus vel is. A neruus, eneruus vel is. A freno, effrenus infrenus vel is. A cliuus, decliuus, accliuus vel is. His adduntur compoſita à ſomnus, vt inſomnus vel is. A barba, imberbus vel is, ſecundum Marcellum. Item infirmus vel infirmis. Ilarus vel is, ſecundum Caprum. Neceſſus, a, um,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

vel neceſsis, & neceſſe ſecundum Donatum.
Item perennus & perennis ſecundum Sulpi-
tium. Nota quòd compoſita ſæpe ſunt adie-
ctiua, cum ſimplicia ſint ſubſtantiua, & tunc
ſæpe mutant etiam terminationem, vt à plu-
ma fit hic & hæc implumis & hoc implume,
id eſt,ſine plumis. A cœna, incœnis,id eſt,ſi-
ne cœna. A forma, conformis, informis,de-
formis. A pœna, impunis,id eſt,ſine pœna.A
damno, indemnis,id eſt, ſine damno. A mu-
nus,immunis,id eſt,ſine munere, vel ſine mo-
leſtia. Cera, uox. Cereus ſubſtantiue eſt can- Cera
dela de cera. Cereus adiectiuum ſignificat de
cera factus,vel mollis,vel ſimilis ceræ. Synce- Syncerus
rus,id eſt,purus. Horat. Syncerum eſt niſi vas
quodcunq; infundis,aceſcit. Ouid. Nulla eſt
ſyncera voluptas. Inde fit aliud compoſitum
inſyncerus,id eſt, impurus. Verg. Inſyncerus
apes tulerit cruor. Iugum eſt altitudo. Verg. Iugum
Dum iuga montis aper fluuios dum piſcis a-
mabit. Eſt etiam inſtrumentũ quo boues iun-
guntur quando arant.Ouid.Non iuga taurus
amat, quod tamen odit habet. Inde iugare &
coniugare, id eſt, iugo coniungere. Biiuges
ſunt duo animalia coniugata. Verg. Martis
equi biiuges. Quadriiugi vel es,ſunt quatuor
animalia coniuncta. Vel quadriiugus dicitur
currus,cui quatuor equi ſunt iũcti.Verg.Cen
tum quadriiugos agitabo ad flumina currus.
Limus ſubſtantiue eſt molle lutũ, vt Deus fe- Limus
cit hominem de limo terræ. Inde limoſus, id
eſt,plenus limo,& illimus. i. purus et ſine li-
mo. Ouid.Fons erat illimis nitidis argenteus
vndis. Limus adiectiuũ eſt tranſuerſus.Ouid.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Altera nam memini, limis ſubriſit ocellis.
Hinc ſublimus vel ſublimis,id eſt, eleuatus in
altum. Verg. Sublimes in equis redeunt pa-
cemq́; reportant. Sublimare ſignificat exalta-
Animus re. Animus eſt mens vel anima, vel voluntas,
vel audacia, vt eſto bono animo. Exanimus,
id eſt,mortuus.Exanimare,id eſt,occidere vel
terrere. Terent.Hæc oratio me miſeram exa-
nimat metu. Magnanimus habens magnum
Puſillani- animum. Puſillanimus habens puſillum ani-
mus mum.Semianimus,id eſt,ſemiuiuus.Lucanus.
Inanimus Semianimes alij vaſtum ſubiere profundum.
Columis Inanimus, id eſt,ſine anima. Columis, vt qui-
dam ſcripſerunt, dicitur ſanus. Vnde incolu-
mis,id eſt,valde columis, & ſemper inuenitur
tertiæ declinationis. Horat. Incolumem tibi
Arma me præſtant ſeptembribus oris. Arma ſunt
munimenta corporis, etiam ſignificant in-
ſtrumenta. Inermis, id eſt,ſine armis,vel non
Bacillus armatus. Bacillus eſt paruus baculus. Iuuena.
Nullo dextram ſubeunte bacillo. Imbecillis,
id eſt,debilis,quaſi ſine bacillo. Tullius. Quia
Norma fuit imbecillis Aphricani filius. Norma eſt
regula fabrorum, id eſt, linea artificum, ad
quam dirigunt opera. Anormis dicitur irre-
gularis,& non ad normam factus. Horatius.
Ruſticus anormis ſapiens craſſaq́; Minerua.
Enormis quaſi extra normam & turpis. De-
normis idem, vnde denormare, id eſt, facere
denormem. Horat. O ſtangulus iſte Proxi-
mus accedat, qui nunc denormat agellum.
Neruus Neruus eſt naturale vinculum corporis, quo
colligata ſunt membra.Iob.Oſsibus & neruis
compegiſti me. Accipitur pro vinculo carce-
rali.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

rali. Plaut. Tu in neruo iam iacebis, niſi mihi argentum reddatur. Item pro chorda arcus. Verg. Primaq; per cœlum neruo ſtridente ſagitta Hyrtacide iuuenis volucris deuerberat auras. Neruoſus, id eſt, fortis. Eneruus eſt debilis aut mollis. Valerius. Eneruos animos odiſſe virtus ſolet. Eneruare eſt debilitare. Tullius. Non plane me eneruauit ſenectus. Frenum paruit ſupra. Infrenus, id eſt, indomitus, quaſi ſine freno. Verg. Et Numidæ infreni cingunt. Effrenus idem ſignificat. Verg. Gens effrena virum, id eſt, virorum. Cliuus eſt collis vel monticulus. Accliuus vel accliuis, id eſt, eleuatus, altus quaſi ad cliuum. Decliuus, id eſt, depreſſus & inclinatus quaſi de cliuo. Boetius. Decliuemq; gerens pondere vultum. Procliuus, id eſt, inclinatus aut facilis, Iſte eſt procliuus in riſum. Dicitur etiam acclinis per n, quod ſignificat acclinatus, ſicut reclinis reclinatus. Verg. Corpusq; leuabat Arboris acclinis trunco. Prudent. Corpus licet fatiſcens iaceat recline paulum. Inde reclinare, quod eſt inclinare. Inſomnis ſine ſomno, vt hanc noctem duxi inſomnem. Ilaris, id eſt, lætus, & ſcribitur ſine h. Perennis, id eſt, Perpetuus, a per & annus.

Cliuus

Ilaris.

De heteroclitis quæ deficiunt in caſibus vel numero.

Pluralem numerum retinent æs atq; metallum.

Raro per reliqua dabitur plurale metalla.

Nunc Alexander ea nomina ponit, quæ ſunt heteroclita ex defectu, & primo quæ deficiũt in numero plurali, deinde quæ ſingulari ca-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

rent. Primo dicit quòd nomina ſignificantia metalla, raro habent pluralem numerum, prę-

Metallum ter æs & metallum, aurum & argentum. Metallum dicitur omnis dura materia, quæ reperitur in viſceribus terræ, nam Plinius etiam lapides vocat metalla. Iſidorus autem ponit ſeptem metallorum nomina magis vulgata, ſcilicet, aurum, argentum, æs electrum, ſtannum, plumbum & ferrum. Sub quibus comprehenduntur aurichalchũ vel orichalcum, quod eſt ſpecies æris, & chalybs, quod eſt ſpecies ferri. Aliqua tamen iſtorum leguntur pluraliter. Martialis. Vera minus flauo radiant electra metallo. Statius. Emicat effigies & ſparſa, orichalca renident. Sed aurum, argentum, plumbum, ſtannum, ferrum, vitrum, quod Priſcianus ponit inter metalla, nunquam leguntur pluraliter, neq; licet dicere duo ferra, ſed duo ferramenta dicendum eſt. Priſcianus non excipit æs ab hac regula, ſed ponit inter illa, quę carent plurali, quia æs habet tres caſus in plurali, & tribus caſibus caret, ideo habet & non

Aurum habet plurale. Aurum dicitur ab aura, id eſt, à ſplendore. Sapiens. Multos perdidit aurum & argentum. Item multi ſunt in aura caſus. Aureus, id eſt, de auro factus. Auratus, id eſt, auro circumdatus. Auraria, locus vbi aurum effoditur, ſicut argentaria, ferraria, æraria, vbi

Argentũ argentum, ferrum, æs effoditur. Argentum Græce dicitur argyron, vnde philargyria eſt

Electrum auaritia, vel cupiditas argenti. Electrum eſt pretioſum metallum habens ruborem auri & nitorem argenti, quod etiam quandoq; formatur ex mixtura auri & argenti. Etiam ele-

ctrum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ctrum eſt quoddam velut gummi ex arboribus quibuſdam fluens, de quo fiunt glauci lapides, brent ſteyn, quod alio nomine vocatur ſuccinum. Aurichalcum vel orichalcum, meſſing, ab auro, quia habet colorem auri, vel ab oros, quod eſt mons, quia inuenitur ſub montibus. Calchos Græce æs. Stagnum vel ſtannum, tin. Plumbum, bly. Plumbare plumbo ſolidare. Plumbata eſt globus plumbeus reſti alligatus. Aes ſupra dictum eſt. Aurichalcum. Stagnum Plumbum

Aequor & vnda fretum mare melcp latex aqua vinum.

Pocula fons flumen fluuius pluralia ſeruant.

Cætera pluralem retinent humentia raro

Lex menſuratis tamen & penſis datur iſta.

Nomina ſignificantia res humidas.

Nomina ſignificantia liquores, qui menſurari aut ponderari ſolent, raro habent plurale, vt Lac, oleũ, butyrum, mulſum, nectar, acetum, cereuiſia, ptyſana, pyx, piper, ſeuum, minium, crocum cera. Vergilius tamen ceras poſuit. Lardum quoqꝫ pluraliter ponit. Ouid. 1. Faſto. Pinguia cur illis miſcetur larda diebus. Excipiuntur in textu poſita, quamuis multa eorum non pertineant ad menſuras, vt æquor vnda, fretum, &c. melius omiſſa fuiſſent, Vnda eſt fluxus. Vndare, id eſt, fluere. Inde abundo, redundo, exundo. Fretum eſt anguſta pars maris. Latex eſt aqua, dicta ſic q, latet in venis terræ. Accipitur pro vino. Verg. Dixit & in menſa laticum libauit honorem. Aqua notum vocabulum. Vnda Fretum Latex.

Vinum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Vinum Vinum, vin. Ouid. Vina parant animos, faciuntq́ coloribus aptos. Cura fugit multo diluiturq́ mero. Tunc veniunt riſus, tunc pauper cornua ſumit. Tunc dolor & curæ, rugaq́ frontis abit.

Poculum Poculum eſt vas ex quo potatur. Vergilius. Pocula bina nouo ſpumantia lacte quotannis. Inde pocillum, id eſt, paruum poculum. Pocillator qui pocula in conuiuijs replet.

Flumen Flumen & fluuius eſt aqua fluens.

Mulſus Mulſus eſt potus ex aqua & melle, ſcilicet, medo, quod non eſt Latinum. Mulſum eſt potus ex melle et vino. Alio vero nomine dicitur mellicraton.

Seuum Seuum eſt durum pingue, in bobus, tallig.

Minium Minium eſt ruber color. Inde miniare, id eſt, minio colorare vel rubricare.

Crocum Crocum, Saffraan.

Pendere. Pendere quandoq́ ſignificat ponderare. Inde penſus ponderatus. Penſum ſubſtantiue.

Nomina ſignificantia ſemen terræ.

Ordea frumenta faba meloneſq́ citruli,
His plurale damus, ſic dant far piſa lupinus.
Raro ſeminibus alijs plurale tenemus.

Nomina ſignificantia ſpecies frumenti aut leguminis raro habent plurale, exceptis his, quæ ponuntur in verſibus, ſcilicet, ordeum, frumentum, faba, melo, &c. Exempla de frumentis, vt triticũ, auena, ſiligo, milium, pannicum. De leguminibus, vt canabis, cicer, linum, vita, eruum. Frumenta ſunt quæ ſpicis continentur, vt ordeum, triticum. Legumina quæ folliculis continetur, vt faba, piſa, &c.

Frumentum Frumentum à verbo fruor. Inde frumentarius, id eſt, mercator frumenti. Frumentari ſignificat

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

gnificat afferre frumentum, vt Paulus profe-
ctus eſt frumentatum. Ordeum, byg. Verg. Ordeum
Grandia ſæpe quibus mandauimus ordea ſul-
cis. Infœlix loliū & ſteriles dominantur aue-
næ, vbi etiā auena habet plurale. Faba, boon. Faba
Inde adiectiuū fabalis, vt ſtipula fabalis, bon-
ſtro. Melo eſt ſpecies cucumeris grandioris, Melo
quæ & pepo & melopepo vocatur à Plinio.
Palladius autem melonem ſæpe apellat. Ci- Citrullus
trullus eſt ſpecies cucumeris, qui à doctis vi-
ri vocatur citrinus, nam citrullus vulgare no-
men eſt, & minime Latinum. Cucumis enim Cucumis
triplex eſt, teſte Platina, ſcilicet, citrinus, liui-
dus, & anguinus, id eſt, longus ſicut anguis &
contortus. Far ſupra. Piſa notum eſt. Lupinus Lupinus
vel lupinum, eſt legumen ſimile magnæ fabæ,
ſed amarum, ter in anno floret, & quottidie
cum Sole circumuagatur, horas agricolis de-
monſtrans, vt ait Plinius. Eſt etiam lupinus
adiectiuum à lupus. Triticum, hueed. Inde Triticum
triticeus. Siligo media producta, ruu. Plinius Siligo
ſcripſit ſiliginem eſſe delicias tritici, & opti-
mum fieri ex ſiligine panem. Et multa alia
dicit idem, quibus perſuaſi mihi ſiliginem re-
ctius dici id frumentum, quod triticum ap-
pellamus. Zea eſt genus frumenti peculiare Zea
Orienti, id eſt, Aegypto, Aſiæ et Syriæ, inquit
Plinius. Naſcitur etiam in Campania, & ſe-
men appellatur per excellentiam. Ex zea fit
alica optima. Alica eſt genus leguminis. Mi- *Alica*
lium eſt paruum ſemen, vnde fit puls, herſſ- *Milium*
gryn. Pannicum eſt quoddam frumentum à Pannicū
panniculis dictum, quia grana eius in diuerſis
locis collecta, ſedent ſicut panniculi. Credo
eſſe

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

eſſe quod fagitriticum vulgus appellat, boghuede. Canabis, hamp. Cicer infra de generibus. Vitia eſt legumen equis vtile & columbis. Erutum eſt legumen quoddam in Italia, quod bobus datur.

Canabis
Vitia

Pax
Sanguis
Vulgus
Pelagus
Tellus
Humus
Gelu

Raro plurale vult pax & ſanguis habere.
Neutra facis ſine plurali vulgus pelaguſq́;.
Neſcio telluris vel humi plurale geluq́;.

Pax & ſanguis raro habent plurale, quandoq́; tamen inueniuntur pluraliter prolata. Horat. Hoc paces habuere bonæ ventiq́; ſecundi. Idem. Bella quis & paces longum diffudit in æuum. In Pſalmis. Libera me de ſanguinibus. Addit Alexander quod hæc neutra vulgus & pelagus etiam carent plurali numero, vel vſu vel natura. Vſu, vt puluis, ſanguis. Natura, vt Petrus. Et propria nomina hominum & locorum, prꝑter illa quæ ſunt tantum pluralia, vt Athenæ, Venetiæ, tamen propria nomina euentu ſæpe habent plurale, vt quando euenit plures vocari vno nomine, vt tres Petri, Iacobi, pariles. Verg. Extulit hæc Decios Marios magnóſque Camillos. Nam Decius, Marius & Camillus ſunt propria nomina multorum virorum. Quædam maſculina vſu carentia plurali ponuntur his verſibus: Aer Sol pontus mundus quoq́; viſcus & æther. Cum fumo fimus, ſanguis cum puluere limus. Hæc maribus dantur, nec plurali ſociantur. Adde penus & muſcus ſecundum Diomedem. De fœmininis ſunt hi verſus, Fa-

fus : Fama fames lux vita fides pax gloria tel-
lus, Atq; ſalus labes ſitis ac humus atq; lues
mors. Indoles cum ſobole, prolesq; iuuenta
iuuentus. Prædictis addes tabesq; ſenecta ſe-
nectus. Hæc ſunt fœminina, nec plurali ſocia-
ta. Adde nomina virtutum & vitiorum, vt
humilitas, ſapientia, prudentia, eloquentia,
pigritia, ſocordia. item culpa, memoria. Iu-
ſtitia tamen inuenitur ſæpe pluraliter, vt ibi.
Ego iuſtitias iudicabo. Item. Omnia iudicia
iuſtitiæ tuæ. Similiter lux, vita, ſalus, quan-
doq; reperiuntur pluraliter. Ouid. Perq; no-
uem luces, id eſt, dies. Boetius. Tu cauſſas ani-
mas paribus vitasq; minores. Item de neutris
ſemper ſingularibus ſunt hi verſus : Pus æ-
uum fœnum fel manna lutum quoque cæ-
num. Lætum fasq; nefas, baratrum vtriuſque
ſolum ver. Nil nihil & nihilum pluralibus
iſta carebunt. Adde nomina metallorum &
liquidorum, de quibus ante dictum eſt. Pon- Pontus
tus eſt mare & quædam regio Aſiæ. Viſcus, Viſcus
lym. Fimus eſt ſtercus animalium. Muſcus eſt Fimus
lanugo arborum & littorum, moeſs. Lues eſt Muſcus
corruptio & deſtructio vel mortalitas. Aeuũ Lues
eſt idem quod ætas vel ſeculum. Inde æquæ- Aeuum
uus & coæuus, id eſt, eiuſdem æui vel eiuſdem
ætatis. Grandæuus, id eſt ſenex. Cœnũ eſt li- Cœnum
mes vel ſordes. Inde obſcœnus, id eſt immun-
dus. Lætum, id eſt, mors. Horat. Eſt calcanda Lætum
ſemel via læti. Solum eſt terra. Reliqua quære Solum
alibi.

Neſcit ador normæ contrariæ norma Ador.
mouere.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Ador non declinatur propter vitandam contrarietatem duarum regularum, quia per vnam regulam produceret, in obliquis, per alteram corriperet. Vna eſt regula, quòd nomina in or deriuata à verbis producentibus o in penultima, ipſa etiam ꝓducunt o in obliquis, vt à verbo honoro fit honor honoris, ita à verbo adoro ſecundum Priſcianum fit ador, quod per hanc regulam debet o in obliquis producere. Altera eſt regula, quòd nomina neutri generis in or corripiũt o in obliquis, vt æquor æquoris, ſic etiam ador per hanc regulam corriperet o. Inuenitur tamen apud veteres declinatum o quandoq; producta, quandoq; correpta. Vgannius. Hic adoris dat primitias ſibi ſanguine libat. Idem. Emicat in nubes nidoribus ador adoris. Auſon. Mox ador atq; adoris de polline pultificum far. Ador eſt ſpecies farris ſpelte, dicta ſecundum aliquos ab edendo, ſecundum alios ab adurendo, ſecundum Priſcianum ab adorando, quia ſolebat immolare. Inde adorens adiectiuum. Verg. Et adora liba per Hecham Subijciunt epulis. Item adorea ſubſtantiue ſignificat gloriam aut victoriam. Claudia. Hæc omnes veterum reuocauit adorea Laurus.

Ador

Pus, fas, hir, nefas, fors. Tabes tabi tabo.

Aptota neutra tene, pus & fas irq; nefasq;.
Obliquũ de ſe non format fors niſi forte.
Tabes declino, nec dat tabi niſi tabo.

Pus, fas, hir, nefas ſunt aptota neutra. Priſcianus lib. 5. ſic ait: Aptota proprie ſunt dicenda nomina, quæ nominatiuum ſolum habent,

bent, qui tamen plerunq; & nominatiuus inuenitur, vt Iupiter, dieſpiter. Neutra aptota habent tres caſus ſub vna voce, vt fas, nefas, hir, pus. Monoptota vero ſunt nomina indeclinabilia, quę ſub vna terminatione pro omni caſu accipiuntur, vt Quatuor, quinq;, ſex, &c. nequam, quot, tot, pondo, gummi, nugas. Nota ſex ſunt formæ caſuales. Monoptata ſunt, quæ vnum caſum vel vnam terminationem habent, vt prædictum eſt. Diptota ſunt, quæ duos tantum diuerſos caſus habent, vt fors & forte, verua & verubus, nam veruum in vſu non inuenimus inquit Priſcianus. Triptota ſunt, quæ tres terminationes habent, vt templũ. Tetraptota quæ quatuor, vt puer. Pentaptota quæ quinq; terminationes habent, vt Dominus. Hexaptota quæ ſex diſtinctas terminationes habent, vt totus, ſolus, vnus. Ptotos Græce dicitur caſus, & ſcribitur pro o mega, vnde omnia hæc nomina aptota, diptota, triptota, &c. proprie producunt o, quod tamen vſus vel potius abuſus non ſeruat, ſicut etiam in idolum, antiphona, anthropos corripit o, cum iure produceretur. Nota tamen quòd pus inuenitur declinatum. Cornelij nepos in vita Attici. Vt extreme tempore per lumbos fiſtulæ puris erumperent. Plinius. Ad puris & ſanguinis excreationes. Prudent. contra gentes. Impreſſam penitus putredine pure pereſam. Pus autem eſt corru- Pus
ptus humor in corpore. Tabes eſt corruptio Tabes
vel conſumptio, & ſecundum Phocam habet ſolum nominatiuum, accuſatiuum & ablatiuum ſingulares. Legimus etiam genitiuum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

tabis apud Quintilianū in potione odij. Tabi eſt genitiuus,& tabo ablatiuus, nec habet alios caſus in vſu. Nominatiuus erit tabum, quo vſus eſt Quintilianus in paſtu cadauerum hoc modo. Nunc occurrunt effuſa præcordia & liuidæ carnes, & expreſſum dentibus tabum. Tabum eſt idem quod tabes, Verg. In ſtabulis turpi dilapſa cadauera tabo. Fors eſt fortuna vel euentus quod cum ſuo ablatiuo forte ponitur pro aduerbio. Verg. Fors & vota facit.

Fors

Ilia, menis, manes ſunt tm̄ pluralis numeri.

Ilia declinat tibi tertia, nec niſi plura.
Ipſaq́ plurales declinat menia manes.
Dicamus Proceres pluraliter atq́ Penates.
Nec niſi plurali tenebras aut exta notaui
Arma vel inſidias artus ſponſalia iungas.
Diuitias nuptias dic inducias q́ minasq́

Proceres, Penates, arma, inſidiæ, artus, ſponſalia, diuitiæ, minę, nuptię induciæ, tenebræ, exta ſunt tantum pluralis numeri.

Hic Alexander ponit aliqua nomina tantum pluralia, quæ ſic diſtinguenda ſunt, nam alia nomina ſunt fœminina primæ declinationis, alia maſculina aut neutra ſecundæ declinationis, alia maſculina, fœminina aut neutra tertiæ declinationis, alia quartæ declinationis. Fœminina primæ declinationis, ſemper pluralia ſunt hæc. Argutiæ ſubtilitates, induciæ ceſſatio breuis in bello. Blanditiæ, ſmiger. Cæremoniæ ſacrificia. Illecebræ delectationes. Feriæ feſti dies. Neceſsitas ferijs caret. Inferiæ ſacrificia pro mortuis. Bigæ duo equi in curru. Quadrigæ quatuor equi in curru.

Blanditiæ
Cæremoniæ
Illecebræ
Feriæ
Inferiæ
Bigæ.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

in curru. Phaleræ ornamenta. Reliquiæ partes relictæ. Excubiæ cuſtodiæ. Manubiæ ſpolia. Exuuiæ quæ exuuntur. Induuiæ quæ induuntur. Literæ epiſtola. Exequiæ executiones. Calendæ, primæ dies cuiuſq; menſis.

Scopæ quibus ſcopatur. Nonæ quintus aut ſeptimus dies cuiusq; menſis. Nundinæ dies mercandi. Nugæ mendacia vel ineptiæ. Quiſquiliæ purgamenta vel ſordes. Iſidiæ, deceptiones. Minæ, terrores vel ſummitates muri. Nuptiæ, legittima coniunctio maris & fœminæ. Athenæ, Baiæ, Cumæ, Mycinæ, Thebæ, Syracuſæ, Venetiæ, Fidenæ ſunt nomina ciuitatum. Primitiæ, primi fructus vel primæ partes. Decimæ, rerum decimæ partes. Thermæ calida balnea.

Phaleræ. Reliquiæ. Excubiæ. Manubiæ. Calendæ. Scopæ. Nonæ. Nugæ. Inſidiæ. Nuptiæ. Nomina ciuitatū. Primitiæ. Decimæ. Thermæ.

Maſculina nomina ſecundæ Declinationis ſemper pluralia ſunt hæc: Cani, albi capilli. Cancelli, fori foramina. Superi, qui ſuperius ſunt. Inferi, qui inferius ſunt. Liberi, filij legittimi. Poſteri, poſt nos venturi. Philippi, Gabij, Parrhiſij. Puteoli, Fundi, Rubricarpi, Circei, ſunt nomina ciuitatum.

Nomina maſculini generis pluralis numeri tantum.

Neutra ſecundæ declinationis tantum pluralia. Arma, inſtrumenta. Exta, quædam inteſtina. Præcordia, loca iuxta corda. Multicia, veſtimenta mollia. Crepundia, quibus pueri ludunt. Cunabula vougge. Compita, qua multæ viæ conueniunt. Equirea ludi in quibus equi currebant certatim. Munia, id eſt, officia. Teſqua, loca inculta. Dionyſia feſta Bacchi. Latina quædam feſta Romana. Oſtia, Bactra, Cythera, Solyma, Artaxata, ſunt propria nomina locorum.

Nomina neutri generis, plu. num. tm. Arma. Exta. Multicia. Cunabula. Equirea. Munia. Teſqua.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Nomina maſculini generis et fœminini pluralis numeri tantum.

Maſculina & fęminina tertiæ declinationis ſemper pluralia. Ante ſaxa ante ædificia. Sales vrbani loci. Cœlites cœleſtes Dij. Natales progenitores. Proceres principes. Maiores progenitores. Minores poſteri. Optimates optimi ciues. Pugillares tabulæ ceratæ. Lemures ſpiritus nocturni. Sentes ſpinæ. Vires krafft. Gades inſula Hiſpaniæ. Grates tack. Crates connexio. Fores ianua, hoc tamen ſingulariter legitur.

Nomina neutri generis tertiæ decli. plura. nu. tantum. Ilia, Menia, Sponſalia.

Neutra tertiæ declinationis tantum pluralia. Ilia inteſtina, induoller. Menia muri ciuitatis. Sponſalia promiſsiones nuptiarum. Magalia domus ruſticæ. Mapalia idem. Viſcera carnes aut inteſtina. Megaleſia ludi Circenſes. Quinquatia feſta Palladis. Saturnalia feſta Saturni. Bacchanalia feſta Bacchi. Compitalia feſta Compitorum. Parentalia ſacrificia pro parentibus defunctis.

Quartæ declinat. duo ſunt pluralia tantum.

Quartæ Declinationis duo ſunt nomina ſemper pluralia. Artus, id eſt, oſſa vel membra, & Idus quidam dies in menſibus. Lucanus tamen ſingulariter protulit artus, dicens, Tunc omnis palpitat artus. Inde articulus, id eſt, paruus artus. Item morbus articularis dicitur podagra vel ciragra. Deartuare eſt frangere artus ab inuicem, vel diſcerpere.

Cornu Genu Veru.

Cornua mutatur, ſed cornu non variatur.
De genibus verubus normam ſeruabis eandem.

Nomina quartę declinationis in u deſinentia non declinantur in ſingulari numero, ſed tantum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

tantum in plurali, quod etiam ſupra dictum eſt (V non mutabis, &c.) Et putant aliqui, quòd omnia alia in u carent plurali, præter tria in textu poſita, quod falſum eſt, q̃a Phocas Grammaticus ponit etiam pecua à pecu, ſpecua à ſpecu, tonitrua à tonitru. Plautus. Non didici pecua ruri paſcere. Idem ponit artua pro artu. Ego huius oſſa atq; artua com minuam. Quædam tamen carent plurali numero, vt aſtu & gelu, quod ſuperius dixit in textu. Cornu horn. Corniculum eſt paruum cornu. Vnde bicornis, tricornis, id eſt, duo & tria cornua habens, vt furca, bicornis. Genu kne. Geniculum, id eſt, paruum genu. Geniculari, id eſt, flectere genua. Genua genuæ eſt ciuitas Ligurtæ. Veru ſupra in quarta declinatione. Priſcianus tamen dicit genitiuum veruum non eſſe in vſu. Pecu, id eſt, pecus. Specu, id eſt, ſpecus. Aſtu, id eſt, aſtus vel calliditas. Artu, id eſt, artus. Gelu, id eſt, frigus. Inde gelidus, id eſt, frigidus. Gelare, id eſt, frigore conſtringi.

Cornu

Genu

Pecu
Specu
Aſtu
Artu
Gelu.

De nece deq; prece dic quod rectis caru= ere.
Primus atq; dapem ſocia vice iugis eiſ= dem.

Necis, pręcis, dapis, vicis, carent nominatiuo & vocatiuo.

Hæc quatuor nomina necis, precis, dapis & vicis carent nominatiuis & vocatiuis ſingularibus ſecundum vim. Quibus Phocas addit frondis, remigis, verberis & opis pro auxilio. Quandoq; tamen inueniuntur iſtorum nominatiui apud veteres. Cicero. Inſidiatori & latroni quæ poteſt afferri iniuſta nex. Li-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

uius Androni. Quæ hæc daps eſt, quis feſtus
Nex dies. Nex eſt necatio vel interfectio. Preces
Preces ſunt orationes. Inde precor,id eſt,rogo.Pre-
Dapes carius, id eſt, precibus acquiſitus. Dapes ſunt
Vices lautiores epulæ. Vices ſunt tempora, vt can-
temus per vices. Capitur etiam pro loco, vt
faciam vice tua,id eſt,pro te. Item pro fortu-
na. Tullius. Reipublicæ vicem doleo. Viciſ-
ſim aduerbium ſignificat per vices, vt lega-
mus viciſsim. Vicarius, id eſt, vicem alterius
ſeruans, vt ſi ipſe venire non potes,mitte vi-
carium. Viciſsitudo,id eſt,mutatio per vices.
Terent. Omnium rerum viciſsitudo eſt.

Vis. Vis vim viq; dabit, ſed nec plurale tenebit.

Plus. Plus neutri generis, ſed in obliquis tene omne.

Plurali numero penitus genus omne tenebit.

Priſcianus dicit vis habere in genitiuo huius vis, & nihil dicit de huius nominis defectu in ſingulari numero. Vnde puto quod in ſingulari habeat omnes caſus ſub tribus terminationibus, ſicut multa alia nomina in is, plurali vero caret, licet Saluſtius poſuerit vis in accuſatiuo plurali,teſte Priſciano. Nam vires eſt aliud nomẽ carens ſingulari ſecundum Priſcianum. De nomine plus idem autor dicit lib.7. quod nominatiuus eius ſit neutri generis, ſicut omnis comparatiuus in vs, ſed genitiuus,datiuus & ablatiuus ſingulares ſunt omnis generis, & quòd ablatiuus eius ſit pluræ vel

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

vel pluri. Ergo ſecundum Priſcianum plus in ſingulari ſicut in plurali numero habet omnes caſus. De accuſatiuo ſingulari dubium eſt, de quo Priſcianus nihil dicit. Aliqui dicunt accuſatiuum eſſe ſimilem nominatiuo, vt ſit tantum neutri generis. Alij verò dicunt hunc & hunc & hanc plurem & hoc plus, ſed omnes hi caſus ſingulares in vſu raro ſunt, præter plus & pluris. Philel. in epiſtola vtitur ablatiuo pluri. Vis eſt robur. Horat. Vis conſilij expers mole ruit ſua, vim temperatam Dij quoq; prouehunt. Vis eſt etiam violentia. Seneca. Per vim facta non ſunt rata. Vis.

Quæ quærunt quæ diſtribuunt referuntq; negantq;.
Infinita quoq; caſu caruere vocantur.
Aſt omnis collectiuũ ſeruat tibi quintũ.

Interrogatiua, diſtributiua, relatiua, negatiua, infinitiua carent vocatiuo. Omnis.

Nomina quæſitiua vel interrogatiua, vt quis, vter, diſtributiua, vt omnis, quicunq;, relatiua, vt qui, qualis, negatiua, vt nullus, nemo, infinita, vt aliquis, ſi quis, carent vocatiuo. Nota quis, qualis, quantus, cuius, cuias, quotus, quot, accipiuntur tripliciter, Primo interrogatiue, ſecundo relatiue, tertio infinite. Infinitum nomen (vt ait Priſcianus) eſt interrogatiuo contrarium, vt quis, qualis, quantus, cum proferuntur graui accentu, id eſt, quis pro aliquis, qualis pro qualiſcunq;, &c. Dialectici verò infinita dicunt, vt non homo, non canis, &c. Nomen diſtributiuum eſt idem quod ſignum vniuerſali, vt omnis, quicunq;,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

vterq;,ambo,nemo, neuter. Omnis accipitur duobus modis, vno modo diſtributiue,quando terminum communem cui additur, facit ſtare pro omnibus ſuis inferioribus, vt omnis homo eſt animal, & ſic caret vocatiuo. Alio modo capitur collectiue,& hoc tantũ in plurali numero, & ſic habet vocatiuum, vt Omnes Sancti martyres obdormiuerunt in Domino.

Omnia Pronomina carent vtõ, exceptis quatuor.

Quatuor exceptis Pronomina nulla vocabis.
Tu meus & noſter noſtras habuere vocantes.

Nullum Pronomen habet vocatiuum præter hæc quatuor, Tu, meus,noſter & noſtras, quæ habent vocatiuum nominatiuo ſimilem, excepto meus, quod habet mi, quia olim pro meus dicebatur mius, vt docet Priſcianus. Eſt tamen triplex mi. Primum eſt datiuus ſyncopatus ab ego. Verg. Eſt mi genus â Ioue ſummo,id eſt, mihi. Alterum mi eſt vocatiuus à meus. Terent. Mi Eſchine, ô mi Germane. Tertium mi eſt interiectio blandiendi, in lib. Ruth. Reuertere filia mi. Item apud Plautũ, Mi homines, mi ſpectatores. Item legitur meus pro mi, vt ibi, Popule meus quid feci tibi.

Os, Es, far, Thus, Lus, Rus.

Tres in plurali caſus os oris omittit.
Et far ius thus rus illi ſociare ſolemus.

Nomina in textu poſita carent tribus caſibus in plurali numero,ſcilicet genitiuo, datiuo & ablatiuo. Et adduntur eis ſecundum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

85

Priſcianum mare, mel, ordeum, vinum, licet marium & maribus legatur. Et vinis ponat Ouid. Et venus in vinis, ignis in igne fuit. Sed & illa quæ ponit Alexander, quandoq; leguntur in illis caſibus. Plinius lib. 20. Vitia orium graueolentiamq; ſanare affirmat Cato. Verg. Componens manibusq; manus atq; oribus ora. Plautus. Omniũ legum atq; iurium fictor. Vocabula habes ſupra. Memento quoq; quòd multa nomina quintæ declinationis carent his tribus, vt ſupra dictum eſt (Deſunt plurali.

Terra fit ops, & auarus opes, ſed opem petit æger.

Ops vt ait Alexander in nominatiuo ſingulari ſignificat terram, in obliquis ſingularibus auxilium, & in plurali diuitias. Ops, Opis, Opi, Opem, Ops, Ope, eſt proprium nomen mulieris, quæ fuit filia cœli & vxor Saturni. Alio nomine Rhea, quæ habita fuit Dea terræ, vnde pro terra ponitur, hinc opis opi opem, &c. & in vtroq; numero pro auxilio, quod nomen aliqui dicunt carere nominatiuo. Alij vero dicunt opis eſſe nominatiuum, cui ſimilis eſt genitiuus. Verg. Nec ſpes opis vlla dabatur. Idem. Non hæc humanis opibus, non arte magiſtra Eueniunt. Horat. Donec minor in certamine longo implorauit opes hominis. Ecce hic in plurali ſignificat auxilia. Etiam opis ſignificat poſsibilitatem. Verg. Grates perſoluere dignas. Non opis eſt noſtræ. Opes pluraliter ſignificat diuitias. Boetius. Non expleturas cogat auarus opes. Ops

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Inde opulentus, id eſt, valde diues. Etiam opes ſignificat auxilia, vt iam dictum eſt. Opitulor ſignificat auxilior vel opem fero. Inops eſt adiectiuum ſignificans ſine opibus aut ſine terra.

Opitulor

Inops.

Lens lendis capiti, lens lentis conuenit

Frons frondis ſolium, frons frontis ſit capitis pars.

Caſsis idis galea, capitur fera caſſe retenta.

Lens lendis eſt vermiculus capitis, aut veſtium. Lens huius lentis eſt quoddã legumen. Verg. Nec Peluſiacæ curam aſpernabere lentis. Inde lenticula, id eſt, parua lens, & vaſculum cui imponitur oleum. Lentigo eſt macula in facie ad ſimilitudinem lentis. Huic nomini ſimile eſt, quia frons frondis eſt folium arboris, aut ramus cum folijs. Frons frontis eſt anterior pars capitis. Iuuena. Frontis nulla fides. Ponitur ꝓ verecundia, vt dicitur ibi, Et Princeps effrons. Caſsis huius caſsidis ſignificat galeam, & eſt fœminini generis. Statius. Capiti tremit ærea caſsis. Caſsis ſine creſcentia maſculini generis, ſignificat rete venatorum, & raro legitur in ſingulari. Ouid. Incidit in caſſes præda petita meos. His nominibus non adduntur glans et glis et glos, quia illa non variant obliquos, vt habes in primo capitulo.

Lens

Lentigo

Frons

Caſsis.

Hic dat & hæc hoſpes, hæc hoſpita ſoſpita ſoſpes.

Hoſpes & ſoſpes ſunt communis generis, & quan-

& quandoq; etiam neutri, vt dicetur in generibus,et tamen habent fœminina per a. Ouid. Acta per æquoreos hoſpita nauis aquas. Iſtis addunt antiſtes, Dux & Sacerdos, quæ cum ſint communis generis, etiam habent fœmininum per a. Ouid. Tractisq; comis antiſtita Phœbi. Item Dux facit fœmininū duciſſa, ſacerdos ſacerdotiſſa,quod nomen vſurpat Aulus Gellius. Nota hoſpita & inhoſpita ſunt etiam adiectiua pluralia neutri generis. Stat. Hoſpita ne ſubito terreret mœnia cœtu. Naſo. Arcados hinc ſedes & inhoſpita tecta Tyranni. Ingredior. Hoſpes eſt amicus in alio loco habitans, ad quem libere poſſumus accedere & grati eſſe. Hoſpitium eſt beneuolentia inter hoſpites, hoſpitari hoſpitio ſuſcipere aut ſuſcipi. Hoſpitalis qui multos hoſpitatur. Inhoſpita loca, vbi nemo hoſpitio accipitur. Soſpes,id eſt,ſanus. Soſpitas ſanitas. Antiſtes,id eſt,præſul aut ſacerdos.

Hoſpes
Hoſpitiū
Soſpes
Antiſtes

Veſper re ra rum, pars eſt extrema diei. Veſper

Nunc Alexander ponit quædam nomina diuerſas terminationes habentia pro eodem ſignificato, vt hic veſper, hæc veſpera, hoc veſperum & hoc veſpere, ſignificant finem diei, vel principium noctis. Veſper etiam ſignificat ſtellam veſpertinam, qui & veſperugo vocatur & heſperus. Verg. Ite domum ſaturæ venit Heſperus ite capellæ. Item veſper ſecundum Perottum, quandoq; capitur adiectiue, & tunc eſt idem quod veſpertinus. A veſper fit aduerbium veſperi. Terent. Nunquam tam mane egredior, neq; tam veſperi domum reuertor,&c.

Veſpere
Veſpera
Veſperū
Veſper.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Verſpertina | Veſperti. | Veſpillo.

Veſpertina eſt cibus veſpertinus. Veſpertilio eſt auis volans veſpere, fledermus. Veſpillo, q cadauera veſpere effert ad ſepulchra. Martialis. Nuper erat medicus, nunc eſt veſpillo Diaulus.

Tignus vel tignū, Piſa vel piſum. | Cornus vel cornu | Glomus glomi vel glomeris.

Tignus vel tignum declines piſaq́ʒ piſum.

Cornus vel cornu dices, tonitrus tonitruue.

Hic glomus atqʒ glomi, glomus hoc glomeris ſibi iungit.

Tignus | Curriculus | Iubilus | Baculus | Carrus | Cubitus | Guttus | Theſaurus | Commentarius | Chirographus | Peribolus | Dipondi. | Cryſtallus

Hic ponunt̃ nomina habentia diuerſas terminationes nominatiui, et diuerſa genera ſub eodem ſignificato. Et multa ſunt eiuſmodi, de quibus ordine dicetur. Sequentia nomina indifferenter deſinunt in us vel in ium. Tignus vel tignum aptum ædificio. Inde tigillum, id eſt, paruum tignum. Curriculus vel lum, eſt curſus, currus eſt ſpacium in quo curritur.

Iubilus vel lum, vox lætantis. Baculus vel lum, kiep. Inde bacillus vel lum. Carrus vel rum, kier. Cubitus vel tum, vlna vel vtriusq́ʒ manus extenſio. Guttus vel tum, eſt vas anguſto ore. Theſaurus vel rum, eſt theca pecuniæ, vel ipſa pecunia, vel repoſitorium. Commentarius vel rium, ſcriptura, aut liber, aut interpretatio. Chirographus vel um, ſcriptura manus propriæ. Peribolus vel lum, id eſt, circumitus. Dipondius vel ium, duo pondo.

Cryſtallus vel lum, Kriſtal. Item quædam nomina arborum, vt hebenus, taxus, buxus, papyrus vel um. Item herbarum nomina, vt crocus,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

crocus, coſtus, hyſſopus, nardus vel um, de quibus in generibus.

Sequentiá nomina deſinunt in a & in um.

Piſa vel piſum eſt legumen notum. Item Piſa
Piſa vrbs in Græcia. Cingula vel lum, beltc. Cingula
Ouid. Vt noua velocem cingula lædit equum. Piſtrina
Piſtrina vel num, vbi pinſitur. Textrina vel Textrina
num, vbi texitur. Poſtica vel cum, poſterior Poſtica
ianua. Inde poſticus adiectiue pro poſterior. Marga-
Margarita vel tum, lapis pretioſus, perle. rita

Spica vel ſpicum, in quo naſcitur frumen- Spica
tum, axe. Menda vel dum, id eſt, macula, vel Menda
vitium, vel error. Cruſta vel ſtum, res dura, Cruſta
ſed cruſtum eſt rei eſibilis, cruſta alterius. Ganea

Ganea vel eum, locus turpitudinis vel lu- Buccina
xuriæ. Buccina vel num, tuba. Rapa vel pum, Rapa
roue. Symbola vel lum, id eſt, collatio, de hoc Symbola
ſuperius in ſecunda declinatione.

Sequentia nomina deſinunt in um vel o. Contagiũ

Contagium vel contagio, id eſt, contactus Conſor-
& macula vel corruptio. Conſortiũ vel con- tium
ſortio, id eſt, ſocietas. Alluuium & alluuio, id Alluuium
eſt, ablutio. Colluuium & colluuio & collu- Colluuiũ
uies eſt collectio ſordium. Item tapetum vel tapes tapetis patuit ſupra ibi (Es longam mutabis, &c.)

Iſta ſunt primæ declinationis in a, vel quintæ in es.

Nequitia & nequities, luxuria & es, maceria & es, materia & materies, ſæuitia & es. De quibus vide in quinta declinatione. Sunt etiã
quæ deſinunt in es & o ſemper tertiæ decli- Compa-
nationis, vt Compages compago, id eſt, com- pages
poſitio. Ambages & ambago, id eſt, circumi- Ambages
tio. In-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Indages tio. Indages & indago, id eſt, inquiſitio. Sunt
Strabus alia quæ deſinũt in vs & o, vt pauus & pauo
Capus auis nota, paafful. Strabus vel ſtrabo, q obliq̃s
Scorpius habet oculos, Skiel. Capus & capo, dicitur
gallus caſtratus. Scotpius ſcorpio, vermis cauda vncata, & quoddam flagellum nodoſum. Item quædã nomina quartę declinationis deſinũt in us & u, vt cornus cornu, tonitrus tonitru, aſtus aſtu, artus & artu, ſpecus & ſpecu, penus penu, quæ ſuperius ſunt interpretata. Item hic glomus glomi, & hoc glomus eris. eſt globus filiorum. Glomerare, facere glomos vel congregare & adiuuare. Perottus ſcripſit glomer glomeris. Item glomus glomi eſt panis rotundus ad modum glomi.

Ambo Ambo duoq; mari faciunt neutrum aſſimulari.
Duo. Par primo quintus, orumq; tenet genitiuus.
Sæpe duum dabimus neutro, ſi Syncopa fiat.
Cum terno ſextus facit obus, & os ſociamus.
Quarto, ſed neutrum formabis in o quaſi primum.
Proſus fœmineum datur ad morem dominarum.

Ambo & duo ſunt heteroclita, quia non ſequuntur aliquam certam declinationem niſi in fœminino genere, & ſunt tamen pluralis numeri. Neutrum genus ſimulatur maſcu. in nomina-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

nominatiuis genitiuis datiuis & ablatiuis, quia ſicut in maſculino genere, dicitur hi ambo duo, horum amborum duorum, his ambobus duobus. Sic etiam in neutro genere, ut duo viri duo animalia. Ambo caret vocatiuo cum ſit diſtributiuum. Duum pro duorum per ſyncopam dicitur non ſolum in neutro genere, ſed etiam in maſculino. Prudent. de ſanctis apoſtolis Petro & Paulo, Diuidit oſſa duum Tybris ſacer ex vtraq; ripa. Iuuencus, Medioq; duum me ſtare neceſſe eſt. Plinius. Duum pedum longitudine. Duo in accuſatiuo maſculino habet non ſolum duos, ſed etiã duo. Horat. Duo ſi diſcordia vexat inertes. Fœminina eorum ſcilicet ambæ & duæ declinantur ſicut dominæ dominarum.

HVnc gradibus ternis qui comparat ire notabit.
De primis ambos debes formare ſupremos.

Tertium capitulũ eſt de tribus gradibus comparationis.

Tres ſunt gradus comparationis, ſcili. Poſitiuus, comparatiuus & ſuperlatiuus. Comparatiuus autem & ſuperlatiuus formantur à poſitiuo, ſicut iufra patebit. Nam illa eſt materia huius capituli, docere quomodo nomina comparantur. Nota quòd ſunt quædam comparationes imperfectæ, quæ non habent tres gradus, vt ocyor ocyſsimus, carent poſitiuo Latino, quia formantur à Græco nomine ocys, quod eſt velox. Temperior eſt ſolus comparatiuus, ſignificans idem quod tempeſtiuior. Vnde temperius, vel vt alij ſcribunt,

temporius,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

temporius, id eſt, tempeſtiuus. Ouid. Modo ſurgis eo Temperius cœlo modo, ſerius incidis vndis. Item ſunt quæ carent ſuperlatiuo, ſunt quæ carent comparatiuo, vt infra dicetur.

Eſt adiectiuis graduum collatio talis,
Dum valet augeri ſua proprietas minuiue.

Sola adiectiua ſignificantia qualitatem quæ poſsit augeri aut minui, comparantur, vt albus, niger, magnus, bonus, ſimilis, prudens. Sed omnis, nullus, primus, vnus, &c. non comparantur, quia non ſignificant proprietatem quæ poſsit augeri vel minui. Quandoq; tamen etiam ſubſtantiua comparantur, ſcilicet, quando accipiuntur pro adiectiuis, vt Salomon Salomonior, pro ſapiens. Punus punior, apud Plautum pro callidus, nam Punus dicitur Apher, & Aphri ſunt callidi. Item à Pronomine ipſe Plautus fecit ſuperlatiuum ipſiſſimus. Sunt etiam variæ partes orationis quæ ſupplent vicem poſitiui, vt dicetur ibi (Verbum quandoq;) Conferre quandoq; ſignificat comparare. Inde collatio in hoc loco eſt idem quod comparatio. Etiam collatio eſt collocutio vel contributio.

Conferre

Oĩs poſitiuus eſt ſecundæ vel tertiæ declinat.

De formatiõe comparatiui à poſitiuo ſecundæ declinationis.

Declinat terna poſitiuum ſiue ſecunda.
Si tibi declinat poſitiuum norma ſecundæ,
Taliter inde gradum debes formare ſecundum.

89

I breuies quam dat genitiuus, & or ſuper addes.

Ternę conſimili formabunt more datiui.

Inde ſiniſterior & iunior excipiantur.

Et potis & nequam aliam præbent tibi formam,.

De formatione comparatiui à poſitiuo tertiæ declinationis.

Omnis poſitiuus principalis aut eſt ſecundæ declinationis aut tertiæ. Si ſecundæ, facit comparatiuum à genitiuo ſingulari correpta i, & addita or, vt albus albi albior, niger nigri nigrior. Excipitur ſiniſter, quod facit ſiniſterior, cum ſecundum regulam faceret ſiniſtrior. Excipiuntur etiam bonus, malus, magnus, paruus & multus, de quibus inferius. Si autem poſitiuus fuerit tertiæ declinationis, format comparatiuum à datiuo correpta i, & addita or, vt Similis ſimili ſimilior, diues diuiti diuitior, fœlix fœlici fœlicior, dis diti ditior. Excipiuntur iuuenis, quod per Syncopam facit iunior, cum faceret iuuenior, potis potior, & nequã nequior. Nequam eſt indeclinabile, ergo non poteſt regulariter facere comparatiuum. Item potis ſecundum Seruium eſt indeclinabile, quare obliqui eius non leguntur. Priſcianus autem putat quod potis ſecundum vocem comparatur regulariter, ſed irregulariter ſecundum ſignificationem, quia potis eſt idem quod potens. Verg. Nec potis Ionios fluctus æquare ſequendo. Sed potior ſignificat melior, & potiſsimus optimus. Perſius. Quis potior iudex, pueriſue qs aptior orbis? Item potius aduerbium ſigni-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ficat magis. Horat. Hic tibi ſit potius quàm tu mirabilis illi. Potiſsimum, id eſt, maximè. Terent. Vbi tu dubites quod ſumas potiſsimum. Excipiuntur etiã à priore parte regulæ nomina dicus, ficus, loquus & volus definentia, formata à verbis dico, volo, facio & loquor, vt maledicus maledicentior, magnificus magnificentior, beneuolus beneuolẽtior, vaniloquus vaniloquentior. Et ſimiliter faciunt ſuperlatiuum, vt munificentiſsimus, beneuolentiſsimus. Quidam excipiunt etiã hæc nomina amicus, inimicus, pudicus, impudicus & ſpurcus, dicentes quòd comparatiuus aſſumat vnam ſyllabam, vt amicus amicior, pudicus pudicitior. Sed ſæpe legimus hæc facere comparatiuum regularem. Tullius. Nemo & illis erat te mihi amicior. Statius. Illum præſagis quo nullus amicior aſtris. Maledicus ſ curta dicitur qui maledicit. Falſidicus qui falſum dicit. Veridicus, qui verum dicit. Magniloquus, qui magna loquitur. Multiloquus, qui multa loquitur. Beneuolus, id eſt, bene volens nobis. Maleuolus, qui male vult alicui. Multiuolus, qui multa vult. Catull. Multiuola eſt mulier. Pudicus i longa, id eſt, caſtus. Spurcus, id eſt, turpis, immundus.

Maledi. Falſidicus Veridicus Magniloquus Multiloquus Beneuol. Maluolus Multiuolus Pudicus Spurcus.

De formatione comparatiui à poſitiuo impropriè.

Verbum quandoq;, vel quæ ſunt præpoſitiui.
Voces, audiui ſupplere vicem poſitiui.
Formæ conſimilis aduerbia ſæpe videbis.
Participans iungis quod tunc pro nomine ſumis.

Detero

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Detero poſt extra pridemq́ʒ vel ante vel infra.

Intra vel citra ſapiens vltra prope ſupra.

Verbum, aduerbium, præpoſitio quandoq́ʒ ſupplent vicem poſitiui deficientis. Verbum, vt detero, deterior, deterrimus. Aduerbium, vt pridem prior primus, ſæpe ſæpior ſæpiſſimus. Præpoſitio, vt ante anterior, poſt poſterior poſtremus, infra inferior infimus, citra citerior citimus, prope propior proximus &c. Addit Alexander quod Participia nominaliter poſita etiam comparantur, vt amans amantior, doctus doctior ſimus. Nota tantum vnū eſt, verbum ꝙ ponitur loco poſitiui, ſcilicet detero, nam potior potiſsimus fiunt à nomine potis, vt prædictum eſt, & non à verbo potior. Et pauca ſunt aduerbia, quæ ſupplent vicem poſitiui, ſcilicet pridem, ſæpe & penitus penitior, tamen penitus etiam nomen eſt ſignificans id, quod internus, Vnde Plautus ait. Ex penitis faucibus. Præpoſitiones ſunt, quæ ponuntur in textu. Attamen leguntur multa vetuſta nomina poſitiua, quorum locum ſupplere dicuntur hæc verba, aduerbia & Præpoſitiones. Nam à verbo detero, inquit Perottus, fit nomen deter detera deterum, id eſt, deterius, vnde comparatiuus deterior, id eſt, minus bonus, & ſuperlatiuus deterrimus, minime bonus. Item inuenitur exter, vnde fit exterior, & citer, vnde citerior, & poſterius, vnde poſterior. Horatius. Poſtera lux oritur multo gratiſsima nobis. Detero, ſignificat auffero vel deſtruo, & eſt

Detero.

M 2 compo-

compoſitum à tero. Plinius. Nimia cura deterit magis quàm emendat. Poſt, effter, vt Tu poſt carecta latebas. Pridem, id eſt, nuper. Etiã ſignificat diu. Inde quampridem, id eſt, quam diu. Infra, vnder, cui opponitur ſupra. Intra, inden, cui opponitur extra. Horat. Iliacos intra muros pugnantur & extra. Citra, neden, cui opponitur vltra. Et quandoq; ſunt aduerbia. Quintilia. Melius vltra quam citra ſtat oratio. Nota Participia futuri temporis non comparantur, quanquã in dus deſinentia nunc comparat abuſus quandoq;.

Poſt
Pridem
Infra
Intra
Citra

Vſq; ſecunda tenens, ſuperantem de genitiuo.
Sic format, iunges s, atq; ſimus ſuperaddes.

De formatione ſuperlatiui à poſitiuo ſecundæ declinationis in vs.

Quando poſitiuus eſt ſecundæ declinationis, & terminatur in vs, ſuperlatiuus fit à genitiuo poſitiui, addita s & ſimus, vt blandus blandi blandiſsimus, doctus docti doctiſsimus. Excipiuntur hinc bonus, malus, magnus paruus & multus, quæ irregulariter comparantur, vt infra patebit. Excipiuntur etiam maledicus maledicentiſsimus, beneuolus beneuolentiſsimus, beneficus beneficentiſsimus, &c. de quibus ſupra. Item ſecundum Priſcianum excipitur maturus, faciens maturrimus, licet Cicero poſuerit maturiſsimus. Excipitur etiam celſus celſior ſummus, quod falſum eſt, quia celſiſsimus eſt ſuperlatiuus huius nominis. Tullius in oratione pro Sylla. In hanc celſiſsimam ſedem dignitatis & honoris. Columella. Iudeæ gentis hominem proceriorem celſiſsi-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

~~celſiſimo Germano~~. Apuleius. Vides ne inſiſtentem celſiſsime illi rupi montis ardui verticem?

Cum tenet r rectus, rimus eſt illi ſociandus.

Excipias dexter, quod dat timus atq; ſiniſter.

De formatione ſuperlatiui à poſitiuo ſecundæ declinationis in R.

Quando poſitiuus ſecundæ declinationis in er deſinit, ſuperlatiuus fit à nominatiuo poſitiui, addendo rimus, vt tener tenerrimus, piger pigerrimus, &c. Excipiuntur dexter & ſiniſter, quæ faciunt dextimus & ſiniſtimus. Saluſtius. Sylla cum equitatu apud dextimos erat. Perottus tamen in Cornucopiæ ſcripſit dexterrimus eſſe ſuperlatiuũ à dexter. Dextimus autem & ſiniſtimus apud vteteres poni pro dexter & ſiniſter. Additur exterior extimus. Boet. Polum relinquat extimum. Plaut. Factus ſum quaſi extimus à vobis. Quidam etiam ſatur ſaturiſsimus faciens, & non rimus.

In terna formo ſimus addens eum genitiuo.

Sed tamen er recti ſibi vult rimus aſſociari.

Dant tibi quinq; limus, quæ ſignat dictio fagus.

Et ſua compoſita ſunt illis aſſocianda.

De formatione ſuperlatiui à poſitiuo tertiæ declinationis.

Facilis
Agilis
Gracilis
Humilis
Similis.

Quaudo poſitiuus eſt tertiæ declinationis, ſuperlatiuus fit à genitiuo ſingulari addendo ſimus, vt à fortis fortiſsimus, locuples locu-

pletis locupletiſsimus,audax audacis audaciſ-
ſimus. Excipiuntur nomina in er, quæ for-
mantur à nominatiuo addẽdo rimus, vt pau-
per pauperrimus,acer acerrimus.Similiter fa-
ciunt nomina in bris communis generis,quia
illa deſinunt in ber, vt celebris celeberrimus.
Excipitur etiã vetus, quod facit veterrimus.
Verg. Ingens ara fuit iuxtaq; veterrima lau-
rus. Nam olim dicebatur veter pro vetus, te-
ſte Priſciano. Excipiuntur etiam quinq; no-
mina notata per dictionem fagus, ſcilicet,fa-
cilis,agilis,gracilis, humilis, ſimilis,quæ cum
ſuis compoſitis faciunt ſuperlatiuũ in limus
per duplex li, vt facillimus, difficillimus, ſi-
millimus,&c. Verg.Circuit & quæ ſit fortu-
na facillima tentat. Idem. Ipſa ingens arbos
faciemq; ſimillima lauro. Quibus addit Lau-
Facilis rentius Vallenſis,docilis docillimus. Facilis,
læt. Terent.Nulla res tam facilis eſt quin dif-
ficilis fiat, ſi inuitus facias. Perfacilis, id eſt,
valde facilis. Difficilis, non facilis. Tullius.
Agilis Amanti nihil eſt difficile.Agilis dicitur leuis
& mobilis, & qui facile ſe agit,id eſt,mouet.
Gracilis Agilitas leuitas mobilitas. Gracilis,id eſt, te-
nuis,non craſſus. Gracilis puer inquit Horat.
Gracilitas,id eſt,tenuitas. Humilis,id eſt,non
altus,vt humilis herba.Verg. Non omnes ar-
buſta iuuant humilesq; miricæ.Ita dicitur hu-
milis homo, id eſt, modicæ autoritatis & vi-
Humilis lis. Humilis etiam dicitur,qui ſeipſum vilem
Similis putat,vel qui non eſt ſuperbus. Similis,id eſt,
eiuſdem qualitatis. Perſimilis,id eſt, valde ſi-
milis. Diſsimilis, id eſt, non ſimilis. Abſi-
Docilis milis idem ſignificat.Docilis,id eſt,aptus do-
ceri,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ceri, vel qui facile obedit, aut credit docenti. Quintil. Diſcipulorum eſt prębere ſe dociles. Indocilis, id eſt, non docilis, qui doceri non poteſt.

Dat remus ſupra, cui poſt ſociatur & extra.
Solus erit minimus, faciunt ximus prope magnus.
Datq; timus citra bonus intra iungitur vltra.
Infimus eſt ſolus de pridem fit tibi primus.

De formatione ſuperlatiui à poſitiuo impropriò.

Priſcianus ait, quòd octo ſunt formæ vel terminationes ſuperlatiuorum, quarum duæ ſunt principales, ſcilicet, ſimus & rimus, ſex aliæ ſunt iſtæ, remus, limus, ſimus, mimus, timus & ximus. De ſimus, limus & remus iam dictum eſt. Addit nunc Alexander quòd tres ſuperlatiui deſinunt in remus, ſcilicet, ſupremus à ſupra, poſtremus à poſt, extremus ab extra, licet etiam legatur extimus, vt ſupra patuit. Subdit quod vnus eſt ſuperlatiuus in nimus, ſcilicet minimus à paruus. Duo ſunt in ximus, vt proximus à prope, maximus à magnus. Item ſex ſuplatiua in timus, ſcilicet, dextimus à dexter, ſiniſtimus à ſiniſter, citimus à citra, optimus à bonus, intimus ab intra, & vltimus ab vltra. Vnus etiã eſt ſuperlatiuus in ſimus deſinens, vt ab infra infimus. Pridē habet ſuperlatiuū primus i ꝓducta, cum omnes alij ſuperlatiui corripiant i ante mus. Supremus dicitur ſummus, vel ꝙ eſt maxime ſupra.

Supremus

 Etiam

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Etiam dicitur vltimus. Terent. Si id facis, hodie poſtremum me vides. Inde poſtremo aduerbium. **Extremus** Extremus, id eſt, vltimus. Horatius. Occupet extremum ſcabies. Eſt etiam maximus. Saluſt. Fruſtra niti & nihil aliud ſe fatigando niſi odium quærere, extremæ dementiæ eſt. **Proximus** Proximus, id eſt, maxime propinquus, quod nomen licet ſit ſuperlatiuum, tamen accipitur pro poſitiuo, & facit de ſe comparatiuum, ſcilicet proximior, quo vtitur Vlpianus Iureconſultus, & Vegetius. Proximior dextra ſit quæ plagam poſsit inferre. **Citimus** Citimus, qui eſt maxime citra, id eſt, ab hac parte vel proximus. Tullius. Luna vltima à cœlo citima terris luce lucebat aliena. **Intimus** Intimus, id eſt, maxime intra. Terent. Ipſe mihi Dauus, qui intimus eſt eorum conſilijs dixit.

Vltimus Vltimus, qui eſt maxime vltra, den ſyſte. Accipitur pro primo. Verg. Tu ſanguinis vltimus autor. **Infimus** Infimus qui eſt maxime infra, non ſolum loco, ſed etiam qualitate. Terent. Tace tu, quæ ego eſſe infra infimos omnes puto homines.

De comparatione irregulari quantum ad comparatiuũ & superlatiuum.

Res bona, res melior, res optima, res mala peior.
Peſsima, res magna, res maior, maxima rerum.
Parua minor minima dic multus plurimus addes.
Plus pluris neutro, totum plurale teneto.

Hic ponit quandoq; nomina quæ irregulariter comparantur, ſcilicet, Bonus melior, optimus,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

93

optimus, malus peior peſsimus, magnus maior maximus, paruus minor minimus, multus plurimus, quod in nominatiuo ſingulari caret comparatiuo, præterquam in neutro genere, vbi dicitur multum plus plurimum, nam in obliquis & in plurali eſt integra comparatio, quia plus habet omnes obliquos, vt ante patuit. Oroſius, Gregorius, Boetius & Iſodorus ſcripſerunt paruiſsimus pro minimus, quod tamen non habet autoritatem veterum. Nota quòd aduerbia quæ formantur à nominibus adiectiuis, comparantur ſicut ipſa nomina, vt à doctus fit docte doctius doctiſsimum vel doctiſsime, à clemens fit clementer clementius clementiſsimum vel clementiſsime. Item à bonus bene melius optimum vel optime. A malus male peius peſsimum vel peſsime. A magnus magne magis maximum vel maxime. A paruus parue minus minimũ vel minime. A multus multum plus plurimum.

I vel u ſi præit us ſequitur magis & poſitiuus.
Aut u ſi præit is, tenuis fiet tibi teſtis.

De comparatione irregulari in qua nõ eſt comparatiuus niſi per ſupplementum.

Poſitiua in vs deſinentia quæ habent i vel u ante vs, non faciunt compartiuum niſi circumloquutum per poſitiuuum & aduerbium magis, vt pius magis pius, egregius magis egregius, ita dubius, arduus, ſtrenuus, induſtrius, incuruus. Idem eſt intelligendum de nominibus habentibus e ante us, vt idoneus, rubeus, ceruleus. Addit Alexander quod etiã carent comparatiuo, quæ habent a ante is, vt

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

tenuis. Sed hoc Priſcianus non dicit, neq; verum puto, quia ſæpe inuenitur tenuior apud optimos autores. Tull. in Offic. Hæc benignitas etiam Reipublicæ vtilis eſt, redimi è ſeruitute captos, locupletari tenuiores. In eodem. Neq; tenuiores propter imbecillitatem circumueniantur. Plinius lib. 11. Animalia fortiora, quibus ſanguis craſsior, ſapientiora quibus tenuior. Eadem tamen ratione tenuis comparatiuo caret, qua illa priora, ſcilicet, quia inter duas vocales poſita fit conſonans, & ſic compartiuus non eſt longior poſitiuo. Sed tantorum Oratorum autoritas eſt omni ratione fortior. Omnia tamen prædicta bene habent ſuperlatiuos, vt pijſsimus, ſtrenuiſsimus. Pius dicitur qui Deum colit, & deinde parentes & conſanguineos. Induſtrius, id eſt, diligens. Induſtria, id eſt, diligentia. Incurius id eſt, negligens & ſine cura, Incuria, negligentia. Iniurius, faciens iniuriam. Inglorius id eſt, ſine gloria. Vergil. Maluit & multas agitare inglorius artes. Strenuus, id eſt, velox & diligens. Arduus, id eſt, altus & difficilit. Martialis. Ardua res hæc eſt, opibus non tradere mores.

Pius
Induſtrius
Incurius
Iniurius
Inglorius
Strenuus
Arduus.

Ante ſenex iuuenis adoleſcens quatuor iſta.
Sola quidem ſolis vtuntur comparatiuis,

Iſta quatuor in textu poſita, carent ſuperlatiuo, quibus additur diues, nam ditiſsimus non eſt ſuperlatiuus à diues, ſed à dis ditis. A diues ſæpe legitur comparatiuus, ſed non ſuper-

ſuperlatiuus. Terent. Quis me Athenis diuitior. Ouid. Diuitior forma quales audire ſolemus. Idem. Oppida ſunt regni diuitiora mei. A ſenex quandoq; inuenitur ſuperlatiuus ſeniſsimus, ſed pulcrius pro illo dicitur maximus natu. Adoleſcens, qui pueritiam exceſsit. Iuuenis, qui adoleſcentiam tranſiuit, id eſt, iuuenis vir. Inde verbum iuueneſco, id eſt fio iuuenis. De ætatibus hominũ verſus ſunt. Infans, inde puer, adoleſcens, hinc iuuenis vir. Dicitur inde ſenex, poſtea decrepitus.

Adoleſcens Iuuenis

Voce gradus medij ſuperant primos niſi quini.
Iunior & maior peior prior & minor iſta.
Et non plura ſuis æqualia ſunt poſitiuis.

Hic autor ponit quæ dam notabilia.

Omnis comparatiuus ſuperat ſuum poſitiuum vna ſyllaba vel duabus, præter quinq; in textu poſitos, qui ſunt æquales ſuis poſitiuis, vt facile patet. Exempla de his, quæ ſuperant vna ſyllaba, vt doctus doctior, fortis fortior. Quæ duabus ſyllabis, vt fœlix fœlicior, amans amantior. Priſcianus autem dicit ſic: Oportet comparatiuum vna ſyllaba vincere genitiuum ſui poſitiui, niſi ſint anomala. Ab hac regula excipitur plus, quod etiam breuius eſt ſuo poſitiuo, ſcilicet, multum.

Capitulũ quartum eſt de generibus nominũ. Et primo per regulas generales.

IN quantum potero de nomine quolibet in quo.
Ponatur genere, præſens eſt cura docere.

Genera nominum ſunt quatuor, Maſculi-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

num, fœmininum, neutrum et commune. Maſculinum genus eſt quod ſignificat maſculum. Fœmininum, quod ſignificat fœminam. Neutrum quod nec maſculinum nec fœmininum ſignificat. Commune eſt duplex, ſcilicet commune duum & commune trium. Commune duum eſt quod duo genera, ſcilicet maſculinum & fœmininum complectitur. Commuue trium eſt, quod tria genera complectitur, & vſitatius dicitur omne genus. Sub communi etiam comprehenditur epicenũ genus, de quo infra. Dubium non eſt diſtinctum genus, ſed quædam nomina ſunt dubij generis, ſcilicet, de quorum genere dubitatur, et vt Priſcianus ait, Illa nomina ſunt dubij generis, quæ nulla ratione cogente, autoritas veterum diuerſo genere protulit, vt hic vel hæc finis. Cognitio generum in nominibus eſt ſumme neceſſaria, tum in declinationibus, tum in conſtructionibus ac orationibus Latinis. Genera nominum cognoſcuntur tribus modis. Primo, per ſignificationem, vt omne nomen ſignificans virum aut fluuium eſt maſculini generis. Secundum per terminationem, vt nomen in a eſt fœminini generis. Tertio, per autoritatẽ, vt calybs eſt generis maſculini, quia Vergilius ait, Vulnificusq́ꝫ calybs vaſta fornace liqueſcit. Iſte modus eſt certiſsimus, ſed difficillimus propter autorum multitudinem. Ideo pueris ab Alexandro proponuntur duo priores modi. Nam primo ponit regulas generales, quibus ducuntur genera nominum per ſuas ſignificationes. Deinde ponit regulas ſpeciales ſecundum ſingulas terminationes.

Omne

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Omne viri proprium tenet hic, tenet hæc mulieris.

Propria nomina virorum & mulierum.

Omnia nomina virorum, ſunt maſculini generis, & omnia nomina mulierum ſunt fœminini generis. Nomina virorum, vt Ieſus, Ioannes, Sylla. Seneca, Nerua, &c. Mulierum, vt, Paula, Euſtochium, Niſa, Myſis, &c. Nota quædam nomina quandoꝗ ſunt propria, quandoꝗ appellatiua, & ſecundum hoc variant genus, vt Iuba vno modo eſt proprium nomen viri, qui fuit Rex Maurorum. Alio modo iuba ſignificat longum crinem in collo equi aut leonis, ſic eſt fœminini generis. Item valens, conſtans, clemens, pertinax, fœlix, vno modo ſunt propria virorum. Altero modo adiectiua omnis generis.

Nomen gentile commune genus retinebit.

Nomina gentilia.

Vt macedo galata, tollas duplicantia rectum.

Nomina gentilia, id eſt, quæ ſignificant gentes aut populos, ſnnt communis generis, dummodo habent tantum vnam terminationem nominatiui, vt Aaronita, Donatiſta, Origeniſta, Ebionita, Iſraelita, Leuita, Niniuita, Areopagita, Epirota, Zodomita, Aſcolonita, Friſo, Saxo, Brito, Macedo, Tiburs, Ligur, Aquinas, Arpinas, Picens, Laurens. Quandoꝗ hęc gentilia habent duas terminati ones vnam maſculinam, aliam fœmininam, vt hic Teucer, hæc Teucra, id eſt, Troianus, hic Apher, hæc Aphra, id eſt, de Aphrica, hic Italus

hæc

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

hæc Itala, hic Teutonus, hæc Teutona, id eſt, de Teutonia, hic Gallus, hæc Galla, id eſt, de Gallia. Item hic Phenix, hæc Pheniſſa, id eſt, de Phenicia, hic Lybs, hæc Lybiſſa, id eſt, de Lybia, hic Cres, hæc Creſſa, id eſt, Cretenſis, hic Lacon, hæc Lacona, id eſt, vir vel fœmina de Laconia. Aaron fuit frater Moyſi, & primus pontifex Iudæoꝝ. Aaronita dicitur aliqs
Aaron — de tribu Aaron. Donatus, Origenes, Nicolaus & Ebion fuerunt hæretici. Inde Donatiſta, Origeniſta, Nicolaita & Ebionita, id eſt, qui imitatur Donatum, Origenem, Nicolaum
Niniuita — & Ebionem. Niniuita qui vel quæ eſt de Ni-
Areopagita — niue ciuitate Aſsyriæ. Areopagita, id eſt, de Areopago, qui erat pars vrbis Athenienſis.
Epirota — Epirota, id eſt, aliquis de Epiro. Epirus i longa, eſt regio iuncta Græciæ.
Zodomita — Zodomita vir vel mulier de Zodomis vel impudicus. Prudent. A Domino Dominus flammas pluit in Zodomites.
Aſcolonita — Aſcolonita, id eſt, de Aſcolone ciuitate.
Macedo — Macedo e curta, id eſt, aliquis de Macedonia.
Brauita — Brauita vir vel mulier de Brabantia.

Nomina appropriata.

Maſcula ſunt cuncta quæ ſunt maribus
propriata.
Fœminei generis ſunt quæ dantur mu-
lieri.
Communi iunge ſexum quod ſignat v-
trumq̃.
Si tamen in recto ſemper ſit terminus
vnus.
Excipe mancipium, quod neutrũ ſit quo-
que ſcortum.

Omnia

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

96

Omnia nomina conuenientia ſolis viris ſunt maſculini generis, vt Papa, Patriarcha, nauarcha, tetracha, nauta, pyrata, lixa, athleta, trapezita, ſcurra, proxeneta, ſcriba, collega, fullo. Quæ autem conueniunt ſolis mulieribus, ſunt fœminini generis, vt nutrix, obſtetrix, ſaga. Quæ vero conueniunt vtriq; ſexui, ſub vna terminatione ſunt communis generis, vt auriga, verna, idolatra, hypocrita, myropola, aſſecla, homicida, accola, incola, indigena, terrigena, & reliqua quæ fiunt à verbis colo & gigno, præter verbigena, ignigena & rubigena, quæ ſunt maſculina. Item communis generis ſunt perfuga, transfuga, conuiua, conuena, aduena & pincerna. Item pellio, reſtio, conuiuio, epulo, vates, ſacerdos, quod tamen pro presbytero eſt maſculini generis. Sed Poeta & Propheta quamuis vtriq; ſexui conueniant, tamen ſunt maſculini generis, quoniam habent fœmininum ſub alia terminatione, vt hic Poeta vel Poetes, hæc poetria vel poetris idis, hic Propheta vel tes, hæc
propheti ſſa vel tis idis. Papa, vel vt Græci di- Papa
cunt Papas, ſignificat patrem, & nunc accuſa- Patriar.
tur pro ſummo Antichriſto, ſed olim quiuis Nauarcha
Pontifex dicebatur Papa. Patriarcha inter- Monar-
prætatur princeps patrum vel ſummus pater. cha
Nauarcha eſt princeps nauis. Monarcha, id eſt Tetrar-
ſolus princeps. Tetracha dicitur princeps ha- cha
bens quartam partem regni, vel (vt alij di- Hæreſiar-
cunt) habens quatuor principatus. Hæreſiar- cha
cha princeps hæreticorum. Heliarcha tribu- Heliar-
nus militũ, id eſt, habens ſub ſe mille milites. cha
Nauta, Skibmand. Nauita idem. Ouid. Quid Nauta.

tibi

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

tibi cum gladijs dubiam rege nauita puppim. Pyrata eſt prædo marinus,ſoroffuer. Athleta, id eſt, pugnator. Trapezita, id eſt,nummularius,veſſeler. Lixa dicitur coquus in exercitu. Lix enim cinis eſt. Inde lixinium vel lixinia, lud. Collega e longa dicitur ſocius in dignitate. Scriba dicitur ſecretarius. Scurra qui riſum mouet cauſa lucri, kringeldriffuer. Proxeneta mediator inter ementem & vendentem,megeler. Fullo,feruer. Nutrix quæ puerum nutrit,amme. Obſtetrix, quæ aſtat parturienti. Saga incantatrix.trolquind. Auriga qui vel quæ regit currum. Verna ſeruus vel ſerua in domo Domini natus, vnde vernaculus adiectiuũ, id eſt, domeſticus vel proprius, vt ſermo vernaculus & lingua vernacula, id eſt,materna. Idolatra vel potius idololatra, id eſt, idolorum cultor. Hypocrita, id eſt, ſimulator, qui fingit ſe bonum cum non ſit. Myropola, qui vel quæ vendit vnguentum. Myropolium,apoteck. Bibliopola,id eſt,venditor librorum, & producit o in penultima. Martia. Et faciet pretiũ bibliopola triphon. Pharmacopola, venditor pharmaci,id eſt,medicinæ, apoteker. Accola, qui vel quæ prope habitat, vt accola Rheni,id eſt, habitans prope Rhenum. Incola,qui incolit,id eſt,habitat alienum locum vel peregrinus. Indigena, id eſt,genitus in eo loco. Terrigena in terra genitus vel homo. Verbigena verbum genitum id eſt, Chriſtus. Ignigena dicitur Bacchus, quaſi genitus igne, quia mater eius fulmine perijt.Nubigena dicitur Centaurus, quaſi genitus de nube.Conuiua,gaſt.Conuiuio idem.

Pyrata
Athleta
Trapezita
Lixa
Collega
Scriba
Scurra
Proxeneta
Fullo
Nutrix
Obſtetrix
Saga
Auriga
Verna
Idolatra
Miropola
Hypocryta
Bibliop.
Pharmacopola
Accola
Incola
Indigena
Terrigena
Verbigena
Ignigena
Nubige.
Conuiua
Homicid.

Homi-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Homicida qui vel quæ occidit hominem. Transfuga qui vel quæ in bello transfugit ad hoſtes. Perfuga idem ſignificat. Conuena qui vel quæ conuenit. Aduena qui vel quæ aduenit aliunde. Pincerna,Skenck. Pellio qui vel quæ facit veſtes pelliceas. Reſtio qui vel quæ facit reſtes. Vates, futura prædicens. Epulo, id eſt, conuiua. Mancipium eſt ſeruus vel ſerua. Scortum, puer meritorius vel meretrix. Hæc duo nomina ſunt neutri generis, quamuis conueniant vtriq; ſexui.

Homici. Transfuga Perfuga Aduena Pincerna Reſtio Vates Epulo Mancipium.

Quę fiunt propria fluuiorũ pone marina.

Nota regulam de nominib. fluuiorũ.

Dicit quòd propria nomina fluuiorum ſunt maſculini generis, vt Tyberis, Iordanis, Moſa, Sequana, Schalda, Garumna, vnde Tybullus ait, Magnusq; Garumna. Vergilius. Ceruleus Tybris cœlo gratiſsimus amnis. Quandoq; tamen leguntur fluuiorum nomina poſita in fœminino & neutro genere, quia intelligitur aliquod ſuperius, ſcilicet, aqua vel flumen. Albula eſt nomen fluuij, qui alio nomine dicitur Tybris, quod nomen Ouidius poſuit in fœminiuo genere, dicens, Albula pota Deo. Item Hiader quod eſt nomen fluuij in Illyricis. Lucanus poſuit in neutro genere. Ibi. Et tepidum in molles Zephyros excurrit Hiader, hic intelligitur flumen, illic aqua. Item Styx & Lethæ, quæ ſignificant aquas infernales, ſunt generis fœminini. Iordanis eſt fluuius in Galilæa, in quo Chriſtus baptizatus fuit. Euphrates a longa eſt fluuius Parthorum tranſiens Babylonem. Tygris & Tybris ſupra. Sequana matrona Arar Rhodanus a curta ſunt fluuij Galliæ. Rhenum nonnunq̃ legitur neutri generis.

Albula Hiader Iordanis Euphrates Tigris Sequana.

Alia regula de nominib. arborum.

Nominis arborei vis hæc ſibi vult ſociari.
Hic dat pinaſter, ſpinus, rubus, ac oleaſter
Robur acer ſiler hoc retinent, adiungeq́ʒ ſuber.

Nomina quæ ſignificant arbores ſunt generis fœminini, vt fagus, quercus, eſculus, pyrus, prunus, malus, populus, ſalix, ilex, larex, vitis, abies, pinus, ficus, laurus. Excipiuntur rubus, pinaſter, ſpinus & oleaſter, quæ ſunt maſculini generis. Excipiuntur etiam ſuber, robur, acer & ſiler, quæ ſunt neutri generis. Item ſiler pro arbuſcula eſt neutri generis, qa Vergilius ait, Molle ſiler. Eſt enim frutex ſimilis ſalici, vnde fiunt vincula vitium. Siler etiam eſt quidam fluuius Lucaniæ, de quo Lucanus, Radensq́ʒ ſalerni tecta ſiler. Rubus eſt arbor ſpinoſa, hanuentorn. Quidā poſuerunt fęminini generis. Serenus. Manditur apta rubus ginguis & bona labris. Prudent. Quem contorta rubus denſis cruciatibus edit. Sed Vergilius in maſculino vſus erat, Ferat & rubus aſper amomum. Ruberum eſt multitudo ruborum. Rubeta eſt magna & venenoſa rana latens in rubis, alio nomine bufo. Oleaſter eſt ſylueſtris et ſterilis olea. Oleo eſt arbor ex cuius baccis fit oleum. Pinaſter eſt ſylueſtris pinus. Spinus eſt arbor prunorꝝ generis maſculini ſecundum Seruium. Fagus, bogetre. Inde faginus & fageus adiectiua. Malus, abbeltre. Malum, eble. Malus maſculini generis eſt arbor nauis, quæ velum tenet. Luca. Fractaq́ʒ velli-

Rubus

Oleaſter
Pinaſter
Spinus

Fagus

Malus

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

veliferi ſonuerunt pondera mali. Prunus, kre-
getre. Prunum eſt ipſe fructus. Verg. Addam — Prunus
cerea pruna. Platanus eſt arbor ſterilis, habēs — Platanus
lata folia, ſub qua potabant veteres, & corri- — Fraxinus
pit mediam. Fraxinus, esketre. Eſculus eſt ar- — Eſculus
bor glandes ferēs ſicut quercus. Taxus, hulſt. — Taxus
Buxus, busbomtre. Sambucus, hildetre. In- — Buxus
uenitur ſine m ſabucus apud Seruium. Vlmus — Sambucus
eſt arbor alba & alta, birckətre. Suber, korck- — Vlmus
tre. Acer eſt arbor de qua fiunt pretioſæ men- — Suber
ſæ. Nota quòd arborum nomina faciunt de ſe — Acer
nomen in um, quod in fructiferis arboribus
ſignificat fructum, vt malum, pyrum, pru- — Hebenus
num. In ſterilibus ſignificat lignum vel ipſam
arborem, vt Buxum hebenum. Hebenus me-
dia correpta eſt arbor nigra, quæ nec vetuſta- — Morus.
te, nec igne corrumpi poteſt. Verg. Sola In-
dia nigra fert hebenum. Morus eſt arbor ni-
gros fructus habens. Ouid. Ardua morus erat
gelido contermina fonti. Eius fructus dicun-
tur mora, quæ primo ſunt alba, deinde rubra,
tandem cum ſunt matura, fiunt nigra. Mora
etiam ſunt fructus rubri.

Angelicum nomen dabit hic, Seraphin Cherubinq́ꝫ. — Regula de Angelis.

Interdū neutra ſunt, interdumq́ꝫ marina.

Angelorum nomina ſunt maſculini generis, vt Michael, Gabriel, Raphael, Cherubin, Seraphin. Sed Cherubin & Seraphin leguntur nunc maſculina nunc neutra indifferenter ſecundum Hieronymum. Et ſcribuntur indifferenter in fine per m & n, quia ſunt pluralis numeri, & indeclinabilia.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Attamen hæc duo non ſunt propria Angelorum ſicut nec virtus dominatio & poteſtas, & & propterea non oportet excipere aut mentionem de illis facere. Item Cherub & Seraph non ſunt propria angelorum nomina, ſed appelatiua, quorum pluralia ſunt Cherubin & Seraphin. Angelus eſt Græcum nomen, quod Latine ſignificat nuncium, quia Angeli ſunt nuncij & miniſtri Dei. Damaſcenus ita definit, Angelus eſt ſubſtantia intellectualis, ſemp mobilis, arbitrio libero, incorporea, Deo miniſtrans, immortalitatē ſuſcipiens, ſecundum gratiam, non naturam. Nouem ſunt Angelorum chori vel ordines, qui partim habēt Hebræa nomina, vt Seraphin, quod interp̄tatur plenitudo ſcientiæ. Partim habent Græca nomina, vt Archangelus, angelus & thronus, quod Latine ſedem ſignificat. Alia habent latina nomina, vt virtus, poteſtas, &c. Item in angelis ſunt tres hierarchiæ, id eſt, ſacri principatus. In prima hierarchia ſunt Seraphin, Cherubin & throni. In ſecunda ſunt dominationes, Principatus & poteſtates. In tertia ſunt virtutes, Archangeli & Angeli. Virtutes dicuntur Angeli, qui operātur miracula. Dominationes ſunt angeli, qui dominantur alijs. Principatus ſunt angeli, qui regunt Principes. Poteſtates ſunt angeli, qui dæmones coercent. Archangeli ſunt qui magna nunciant. Angeli qui parua. Throni ſunt angeli, in quibus Deus ſedere dicitur, cum exercet iuſtitiā. Michael interpretatur quis, vt Deus.

Angelus

Michael

Regula de idolis.

Idola dicta Dei dant hic, gerit hæc Dea dictum.

Nomina idolorum, quæ putabantur à gen-
tilibus eſſe Dij, ſunt generis maſculini, vt
Mars, Iuppiter, Pluto, Vulcanus, Bacchus,
Cupido. Item nomina idolorum, quæ puta-
bantur eſſe Deæ, ſunt generis fœminini, vt
Cybele, Iuno, Pallas, Iſis, Venus, Perſephone. Idolum
Idolum Græce ſignificat ſimulachrum, id eſt,
ſtatuam vel imaginem, & proprie mediam
producit, quia Græce ſcribitur per omega.
Baptiſta. Verum etiam qui vana ſacris idola
prophanis, &c. Sed abuſus corripit. Idolum
ſignificat templũ aut locum vbi ſtat idolum.
Idololatria, cultura idolorum, ſed per Synco-
pen ſcribitur idolatria. Iuppiter ſupra. Mars Mars
erat Deus belli, qui & Mauors & Gradiuus
dicitur. Et ponitur pro ipſo bello. Martius, Bacchus
id eſt, bellicoſus. Bacchus dicebatur Deus vi- Vulcanus
ni, quia fertur inueniſſe vſum vini. Item vo- Neptu-
catur Liber, Lyeus, Bacchus, Dioyſius, quæ nus
nomina etiam pro vino ponuntur. Vulcanus Nereus
habebatur Deus ignis, & colitur pro igne. Cupido

Neptunus Deus maris. Nereus Deus alius Pluto
maris, et pro mari ponitur. Cupido filius Ve- Eolus
neris, Deus amoris. Pluto Rex inferni. Eo- Iuno
lus rex ventorum. Iuno Dea regnorum, ſo- Cybele
ror & vxor Iouis. Cybele vel Cybelle mater Venus
Deorum. Venus Dea amoris & libidinis, & Ceres
capitur pro libidine. Ceres Dea frugum, acci- Perſe-
pitur pro frugibus & pro cibo. Perſephone phone
vxor Plutonis, alio nomine Proſerpina &
Diana & Phebe, id eſt, luna. Apollo ſupra.

Quę ſignant volucres vna ſub voce feras Nomina
Et piſces ſexu nõ certo ſunt epicena. (ꝗ. volucrum ferarum & piſciũ.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Nomina auium & ferarum & piſcium, quæ ſub vna voce ſignificant vtrumq; ſexum, qui non facile diſcerni poteſt, ſunt generis epiceni, vt Aquila, pica, paſſer, accipiter. De feris, id eſt, beſtijs, vt dama, lutra, viuerra, vulpes, martes, felis, melis. De piſcibus, murena, ſepia, ſalmo, carpio, lupus, ſed anguilla eſt fœminini generis, non epiceni, quia caret ſexu, Item columbus & columba, gallus & gallina, lupus & lupa, & ſimilia, non ſunt epicena, qa habent duas terminationes. Item bos & canis non ſunt epiceni generis, ſed communis, quia ſexus facile in illis diſcernitur. Epicenũ Græce, interpræatur Latine promiſcuum, id eſt, permixtum, vel plus quam commune, quia nomen epiceni ſub vno articulo ſignificat vtrumq; ſexum, quod nomen commune generis, facit ſub duobus articulis. Et nota quòd nullum nomen eſt epiceni generis, niſi quod ſignificat animal vtriusq; ſexus. Ergo apes, muſca, culex, & ſimilia, non ſunt epiceni generis. Item nominibus epicenis præponuntur articuli & adiectiua ſecundum ſuas terminationes, vnde maſculinus articulus vel maſculinum adiectiuum datur omnibns nominibus auium & piſcium, quæ terminantur in o, en, & or, ur & us, vt Falco, ſtruthio, attagẽ, anſer olor, vultur & turdus. Alijs terminationibus ſcilicet, A, as, es, is, x, do, datur articulus fœmineus, & adiectiuum fœmineum, vt Pica, anas, palumbus, achantis, nycticorax, hirundo. Attamen grus & bubo ſecundum Priſcianum ſunt dubij generis. Similiter dama, talpa & panthera. Nota ad diſcernendum ſexum nomini-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

nominibus epicenis addi debent hæc nomina mas & fœmina, vt cygnus mas, cygnus fœmina, pica mas, pica fœmina. Philomela, nachtgaal. Eadem auis dicitur luſcinia & edon. Pſitacus, papegoye. Perdix, aggerthon. Olor & cygnus, ſuaan. Falco, falck. Struthio, ſtruis. Gryps gryphis, fuel gryff. Turdus, en fuls naſſin. Coturnix idem. Otus eſt auis habens magnas & plumoſas aures. Idem vocatur Aſio. Picus, ſpecht. Achantis & carduelis, riſtelfinck. Merula, droſkel. Palumbes, holderuue. Dicitur etiam hic palumbus, hæc palumba. Palumbus torquatus, ringelduue. Martia. Inquina torquati tardant hebetantq́ palumbi. Columbus perraro inuenitur. Gallus non ſolum ſignificat auem, ſed etiam hominem de Gallia. Etiam fluuium Aſiæ, & olim ſacerdotē Cybeles, et ꝓprium nomen viri, vnde pro aue additur adiectiuū, vt gallus gallinaceus. Etiā dicitur pullus gallinaceus, ouum gallinaceum, id eſt, gallinæ. Dama eſt ſpecies ſylueſtris capræ. Vnde damula dimnutiuum. Muſtela, veſelken. Etiam eſt piſcis quidam, lampre. Martes eſt genus muſtelæ ſylueſtris, maarder. Lutra, odder. Talpa, molduerp. Panthera eſt animal varij coloris. Vulpes, reff. Cuniculus, konnike. Martia. Gaudet in effoſſis habitare cuniculus antris. Balena eſt maximum animal marinum, valfiſch. Ceta dicitur omnis piſcis magnus. Vnde cetarius, qui cetas capit aut vendit. Cetaria dicitur foſſa prope mare, in quo capiuntur cete. Murena eſt piſcis fere ſimilis anguillæ. Inde murenula, id eſt, reſtis, vel aurea vel argentea et ornamentū colli. Se-

Philomela
Pſitacus
Perdix
Olor
Falco
Struthio
Gryps
Turdus
Otus
Picus
Achantis
Merula
Palumbes
Gallus
Dama
Muſtela
Martes
Lutra
Talpa
Panthera
Vulpes
Cuniculus
Balena
Ceta
Murena

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Sepia
Sarda
Mullus
Lupus
Sciurus.

pia eſt piſcis habens atramentũ pro ſanguine, & ponitur pro atramento. Perſi. Nigra quod infuſa vaneſcit ſepia Lympha. Sarda, ſild. Mullus eſt piſcis barbatus. Lupus eſt piſcis vorax, qui ab indoctis vocatur Lucius, gedde. Sciurus u longa, eſt animal crinita cauda, egern.

De nominibus adiectiuis.

Adiectiua trium generũ dic ſine ſub vno.
Finibus aut geminis quandoq; tribus
variantur.

Omnia adiectiua ſunt generis omnis, quandoq; ſub vna terminatione, vt hic & hæc & hoc par, impar, deſes, diſcors, ſolers, vetus, intercus, amans, demens, audax, fœlix, trux.

Quandoq; ſub duabus terminationibus, vt hic & hæc dulcis & hoc dulce, hic & hæc viridis & hoc viride. Quandoq; ſub tribus terminationibus, vt hic albus hæc alba hoc albũ. hic niger hæc nigra hoc nigrum, hic celeber hæc celebris hoc celebre. Nota quod omnia adiectiua ſecundæ declinationis in us, er & vr deſinentia frequenter habent fœmininum per a, ſed adiectiua tertiæ declinationis nunquam habent fœmininum per a, & rarò mouentur per tres terminationes, p̃ter illa quæ deſinunt in er, quę habent fœmininum per is. Inter adiectiua ſunt etiam nomina numeralia, vt vnus duo, tres, &c. quæ omnia ſunt generis omnis ſub vna terminatione præter tria prima & ab illis compoſita, præter compoſita à centum, vt hi ducenti, hæ ducentæ, hæc ducenta. Ita trecenti, quadringenti, quingenti, ſexcenti, ſeptingenti, octingenti, nongenti, tæ, ta. Mille quandoq; eſt ſubſtantiuum neutri generis,

ſingularis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ſingularis numeri,cuius plurale eſt millia millium, vt vnum mille duo millia. Sæpius autem mille eſt adiectiuum generis omnis & numeri pluralis, ſed millia nunquam eſt adiectiuum. Item hæc oratio, Ex tribu Iuda duodecim millia ſignati,ſic conſtruitur,Homines ſignati ex tribu Iuda erant duodecim millia. Item dedit ei duodecim millia drachmas, poteſt ſic conſtrui, Dedit ei drachmas quæ erant duodecim millia. Quidam putant drachmas eſſe genitiuum Græcum. Centum ſemper eſt adiectiuum generis omnis, quare non poteſt dici,duo centum,tria centum,ſed bis centum, ter centum. Nota quòd adiectiuum & ſubſtantiuum diſcernuntur per ſignificationes, nam adiectiua ſunt quibus addi poteſt in bono ſenſu hoc nomẽ res, aut aliud nomen ſubſtantiuum. Subſtantiua ſunt,quibus præponi poteſt hoc nomen vnus vel bonus.

Oppida fœmineis iungas,ſed ur um dato neutris.

De nominibus locorum.

Vrbium & oppidornm nomina ſunt fœminini generis,vt Epheſus,Tyrus,Hiericho, Caſtulo, Hieruſalem, Corinthus, Bethleem, Betel, Niniue. Sed deſinentia in ur & um neutra ſunt,vt Auxur, Tibur, Tarentũ,Traiectum. Item neutra ſunt Argos, Gaddir & Præneſte,ſecundum priſcianum. Sed Seruius vult Præneſte eſſe fœminini generis, & ita reperitur, gaddir, vt infra ſcribemus. Sunt etiam nomina ciuitatum pluralis numeri tantum,quorum quæ deſinunt in i ſunt maſculina, vt Gabij, Veij, Pompeij, Parrhiſij,Bargi.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Quæ autem in a deſinunt neutra ſunt, vt Artaxata, Blactra.

De nominibus literarum & dictionibus materialiter poſitis.

Litera neutralis eſt, & vox materialis.

Nomina literarum ſunt neutri generis, vt a, b, c, betha, iota, theta. Perſius. Et potis es nigrum vitio præfigere theta. Quandoq; tamen nomina literarũ vſurpantur genere fœminino, vt a longa, e breuis, &c. Sed hoc fit figurate vt ſubaudiatur ſuperius, ſcilicet, litera. Altera regula tangitur in verſu, videlicet quod vox materialiter poſita eſt neutri generis, quod intelligitur de voce complexa & incomplexa, vt pulchrum benedicamus, dominicale kyrie eleiſon, vnum miſerere, &c. Vox ponitur materialiter, quando non ponitur ſignificatiue, ſed pro ſola voce. Kyrie eleiſon eſt oratio Græca, Latine dicitur Domine miſerere.

Kyrie eleiſon.

De verbis & aduerbijs nominaliter poſitis.

Eſt neutri generis verbum pro nomine ſumptum.
Sic aduerbia dic, ſed fęmineis dabo ſponte,

Verba & aduerbia nominaliter poſita ſunt neutri generis, vt meum velle, tuum poſſe, illud aue, bonum mane. Perſius. Scire tuum nihil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter. Idem. Iam clarum mane feneſtras intrat. Idem. Iam cras heſternum conſumpſimus, ecce aliud cras. Excipitur ſponte, quod nominaliter poſitum fœminini generis eſt. Verg. Sponte ſua ſandix paſcentes veſtiget agnos. Sed quidam putant ſponte eſſe verum nomen, cuius genitiuus legitur apud Philelphum & Gellium, ſcilicet,

ſcilicet, ſpontis. Nota quod aduerbia nominaliter accepta declinantur quandoꝗ, vt ait Sergius qui declinat. Nominatiuo hoc mane. Genitiuo huius manis. Datiuo huic mani, &c. Et allegat Plautum, A primo mane vſque ad veſperum.

SIT tibi nomen in a muliebre, ſed excipe plura.
Hic dat Planeta, Propheta, Cometa, Poeta.

De generibus nominum per regulas ſpeciales.

Nunc ponuntur regulæ ſpeciales de nominum generibus ſecundum ſingulares eorum terminationes. Nomen in a definens eſt fœminini generis, vt phiſtula, puſtula, ſtipula, ſitula. Excipiuntur quatuor maſculina, ſcilicet, Planeta, Propheta, Cometa & Poeta, quæ Græce in es definunt. Addunt aliqui Adria. Luca. Sonat ionio vagus adria Ponto. Sed hoc eſt nomen idoli, & ideo non eſt ponendum. Etiam Adria eſt nomen vrbis, ſed tunc fœminini generis eſt. Phiſtula, pibe. Inde phiſtulare, at pibe. Puſtula, bleen. Stipula, ſtro eller ſtoppel. Situla vas quo hauritur aqua. Planeta dicitur ſtella erratica, quamuis Sol & Luna etiam ſint Planetæ. Septem ſunt Planetæ, quorum nominibus dies appellamus, ſcilicet, Sol, Luna, Mars, Mercurius, Iupiter, Venus, Saturnus. Propheta, qui prædicit aliquid. Poeta, id eſt, factor vel qui Poemata componit. Cometa eſt ſtella crinita vel caudata, ſignificans aliquid mali.

Phiſtula
Puſtula
Stipula
Situla
Planeta
Propheta
Poeta
Cometa

Quod declinatum dat tertia, ſit tibi neutrum.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Et neutri generis ſunt mammona, mannaq́ꝫ paſcha.

Nomina tertiæ declinationis in a ſunt neutri generis, vt Poema, problema, diadema, &c. quibus adduntur tria barbara, ſcilicet, paſcha, manna & mammona. Polenta ſemper legi fœmininum, vt multis exemplis probari poſſet apud Ouidium, Dulce dedit teſta quod coxerat ante polenta. Non debet conſtrui dulce polenta, quia dulce eſt hic ſubſtantiuum & polenta caſus ablatiui, vt ſit ſenſus, Dedit ei aliquid dulce quod coxerat in teſta de polenta. Non enim dedit ei polentã, id eſt, hordeum, ſed potum de polenta factum. Item apud eundem. Cum liquido mixta perfudit diua polenta. Hic aperte eſt fœminini generis, quia conſtruitur ſic, Diua perfudit enim polenta mixta cum liquido, id eſt, liquore.

Polenta — Polenta eſt hordeum madefactum & iterum ſiccatũ, vnde fit potus. In Bucco. Bapt. Mantuani (quod opus cum hos Commentarios ſcriberem, nondum erat editum) ponitur polenta neutri generis, ſed hoc factum eſt licentia poetica, quæ Grammaticas leges quandoq́ꝫ tranſgreditur, vt in eodem opere ſcriptum eſt natis pro natabus. Et alibi ſcripſit idem autor memphitis pro memphios genitiuum, ſcilicet à nomine memphis. Sic & alij Poetæ quędam licentioſe ſcripſerunt nequaqam imitanda.

Problema — Problema, id eſt, propoſitio, & ſcribitur ſine u.

Diadema — Diadema eſt precioſus pannus qui circundatur regio capiti.

Anadema — Anadema idem ſignificat.

Anathema — Anathema, id eſt, maledictio vel execratio.

cratio. Manna dicitur cœleſtis panis Mammona interpretatur pecunia vel diuitiæ.

Manna Mammona.

Neutrum nomen in e facit, vt præſepe cubile.

Adiectiua notes, hæc barbara Græcaq; poſcunt.

Neutrũ plurale fit cete, recollige tempe.

Nomen ſubſtantiuum & Latinum in e deſinens eſt generis neutri, vt mare, cubile. Adiectiua ſunt omnis generis, quandoq; ſub vna voce, vt quinq; mille, quandoq; ſub tribus vocibus, vt hic vterq;, hæc vtraq;, hoc vtrunq;, hic quicunq;, hæc quæcunq;, hoc quodcunq;, hic quiſq;, hæc quæq;, hoc quodq;. Græca & barbara in e ſunt fœminini generis. Græca, vt Campe, epitome, ethice, paraſceue, Phœbe. Barbara, vt Niniue, ſed phaſe eſt neutri generis. Addit Autor quòd cete & tempe ſunt neutri generis, & pluralis numeri, vnde Vergilius ait, Immania Cete & frigida tempe.

Mare

Mare ſæpe ponitur pro quacunque aqua grandiori, ſcilicet pro lacu, vt mare Galileæ. Ponitur etiam pro amplo vaſe, in quo aqua continetur, vt in libris Regum legitur, quam Salomon fecit mare æneum. Marinus in mari ens, vt marinus piſcis. Maritimus ens ad mare, vt maritima vrbs. Cubile, vbi cubatur, id eſt, lectus. Cubiculum vero eſt cella in qua eſt cubile. Alia ſupra. Campe eſt vermis erodens frondes, qui & eruca vocatur, teſte Columella, qui alio loco hos verſus canit, Nec ſolum teneras audent erodere frondes. Im-

Cubile

Campe

plicitus

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Epitome plicitus conchæ limax hirſutaq́ꝫ campe. Epitome ſignificat breuiarium, id eſt, opus abbreuiatum, quod non recte aliqui vocant epitoma epitomitis. Ethice Ethice dicitur moralis ſcientia. Alia ſupra. Cete Cete ſunt grandes piſces & marinæ beluæ. In Geneſi. Creauit Deus cete Tempe. grandia. Tempe peramœnus eſt locus in Theſſalia, & ponitnr pro quolibet loco amœno. Verg. Viuiq́ꝫ lacus & frigida tempe.

I. **I neutrum ponis, tamen adiectiua notabis.**

Nomen in i eſt neut. generis, vt gum̃i, nauci, ſinapi, ſed adiectiua ſunt omnis generis, vt nihili, frugi, huiuſmodi. Nota tamen quòd nomina in i pluralis numeri tantum non ſunt neutri generis, ſed maſculina, vt cani, cancelli, Nauci fori, &c. de quibus in heteroclitis. Nauci eſt putamẽ nucis, vel membrana in nuce iuglande. Capitur adiectiue pro inutilis. Plaut. Qui homo timidus erit in rebus dubijs nauci non Gummi erit. Idem. Amas hominem non nauci. Gum- Piperi mi eſt viſcus ex arboribus fluens. Piperi, id Sinapi eſt, piper. Sinapi, ſennep, dicitur etiam ſina- Frugi pis. Columella. Seq́ꝫ laceſſenti fletum factura Nihil ſinapis. Frugi dicitur vtilis & probus. Tullius. Homo frugi omnia recte facit. Horat. Sum bonus & frugi. Nihil, id eſt, nullius precij, & poteſt eſſe genitiuus à nomine nihilum, ſicut frugi datiuus à frux vel fruges. Frugalis dicitur etiam vtilis & parcus & non abutens rebus. Item omnia nomina in i ſingularia ſunt indeclinabilia.

O. **O ſicut cento maribus ſociare memento.**

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Nomina in O maſculini generis ſunt, vt cento, tyro, titio, ſtellio, ternio, quaternio, pugio, ganeo, carbo, ſcipio. Cento eſt ſtragulum lecti groſſum & piloſum, dictum ſic à multitudine pilorum, id eſt, lanarum, ſengkled. Iuuena. Intrauit calidum veteri centone lupanar. Centunculus, id eſt, paruus cento. Cento etiam dicitur carmen collectum ex multis & varijs locis Autorum, quale ſcripſit Auſonius ex Vergilio, Et proba mulier. Quæ carmina vocantur Vergilio centones. Similiter ex Homero collecta carmina dicuntur Homerocentones. Quidam formari dicunt à nomine centum, alij à Græco verbo cento, quod eſt pugno. Tyro eſt nouus miles. Tyrunculus paruus tyro. Titio eſt lignum ſemiuſtum, braand. Ternio dicitur numerus ternarius. Quaternio numerus quaternarius. Vnde tres chartæ libri compoſitæ dicuntur ternio, & quatuor chartæ quaternio. Pugio eſt culter quo pungitur, qui vulgo trufile dicitur. Ganeo, qui frequentat ganeum. Carbo, kuol. Carbunculus paruus carbo, & lapis præcioſus. Stellio eſt paruum animal, quaſi ſtellis depictum. Scipio eſt ſtipes qui manu tenetur.

Cento — Tyro — Titio — Ternio — Pugio — Ganeo — Carbo — Stellio — Scipio.

Quæ dant do vel go bene ſignes, ſi tamen ex o — DO GO.
Obliquos facit i, quæ poſcunt hæc ſibi ſubdi.
Hic recipit cardo, margo ſociatur & ordo.

Nomina in do & go, quæ habent in geni-
tiuo inis, ſunt fœminini generis, præter or-
do, cardo & margo, quæ ſunt maſculina. Ta-
men margo legitur etiam fœminini generis.
Iuuena. Plena iam margine libri. Item cardo
apud antiquos legitur fœmininum. Exempla
Grando de regula. Grando, haffuel. Arundo, roor.
Arundo Cupido, id eſt, cupiditas, quod etiam legitur
Cupido maſculinum. Horat. At bona pars hominum
decepta cupidine falſo. Sillius. Ambobus ve-
lox, virtus geminusq́; Cupido. Nam cupido
etiã ſignificat fabuloſum Deum amoris. Plau-
tus. Cupido quantus eſt, & illud genus manet
ſæpe pro alia ſignificatione, vt patet in auto-
Imago ritatibus præmiſsis. Imago, bylled. Imagun-
Sartago cula, id eſt, parua imago. Sartago, bradpande.
Carthago Carthago proprium nomen vrbis in Aphri-
Vligo ca. Vligo eſt naturalis humor terræ. Colu-
mella. Si humidus erit ager abundantia vli-
Vitiligo ginis ſiccetur foſsis. Vitiligo eſt alba vel ni-
Lanugo gra macula in corpore. Lanugo eſt quaſi tene-
ra lana in quibuſdam floribus arefactis. Salo-
mon. Spes impij quaſi lanugo, quæ à vento
tollitur. Etiam lanugo eſt prima barba. Ouid.
Signarat teneras dubium lanugine malas, id
Siligo eſt, maxillas. Siligo eſt hic fœminini generis.
Etiam pro pane. Iuuena. Tot medicaminibus
coctæq́; ſiliginis offas. Plura vocabula habes
ſnperius ibi, Onis habes ex o, &c.

Omne dabit pſeudo præſto, dabit hoc tibi pondo.

Eſt communis homo pariter cum virgine latro.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Pſeudo & præſto ſunt omnis generis, qui-
bus addunt aliqui ſoluendo. Item pondo eſt
neutri generis, cui addunt quidam phonaſco,
ſed male, quia dicitur hic phonaſcus, id eſt,
magiſter vocis, qui vocem alicuius emendat.
Subdit autor quod homo virgo & latro ſunt
communis generis. Vbi nota quòd multa
ſunt nomina communis generis in o,quorum
quædam ſunt gentilia,vt Friſo, Saxo, alia ſi-
gnificant officia vtriusque ſexus, vt pellio,
Phrygio,bibo,mando,erro,id eſt,qui vel quę
errat, &c. de quibus ſupra. Pſeudo nomen
Pſeudo
Græcum,id eſt,falſus, ſed vtimur tantum per
compoſitionem,vt Pſeudapoſtolus,id eſt, fal-
ſus Apoſtolus, pſeudologus,id eſt, falſidicus,
pſeudographus, id eſt, falſarius vel falſo ſcri-
ptus.Pſeudodelphus,id eſt,falſus frater. Præ-
Præſto
ſto,id eſt, præſens. Tullius. Stator tuus mihi
præſto fuit. Ouid. Ante meos oculos præſto
eſt tua ſemper imago.Et videor vultus mente
videre tuos. Inde verbum præſtolor, id eſt,
præſto ſum vel expecto. Soluendo, id eſt,po-
Soluendo
tens ſoluere. Ambroſius. Aes alienum ſubire
cum debitor ſoluendo non eſt. Tullius. Cum
ciuitates ſoluendo non eſſent.Pondo eſt pon-
Pondo
dus duodecim librarum,& ponitur pro libra,
quod & aſsipondium dicitur. Item duo pon-
do vel dipondium ſignificat duas libras. Tri-
pondo vel tripondium ſignificat tres libras.
Et omnia iam dicta nomina ſunt indeclina-
bilia. Item ſecundum aliquos pondo eſt plu-
ralis numeri tantum, quod Perottus negat.
Virgo raro dicitur de viro,quia vir caſtus di-
Virgo
citur cœlebs. Virgo quandoq; ſignificat iuue-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

nilis ætatis mulierem quamuis habeat virum. Virguncula, id eſt, parua virgo. Latro q clam homines necat. Inde latrocinium, mordt. Latrocinor, id eſt, committo latrocinium. Inde latrones dicuntur ſatellites & milites mercenarij, à Græco verbo latreuo quod eſt, ſeruio. Inde latrunculus; id eſt, paruus latro.

Latro.

IO.

Hæc dat verbale per io, caro talio iungo.
Vnio pro lapide vel puncto mas retinebit.
Sed vult fœmineum concordia quando notatur.

Omne verbale nomen in IO deſinens eſt fœminini generis, vt natio, ratio, factio, auctio, acutio, quibus adduntur caro & talio & vnio pro vnitate vel concordia. Addamus etiam echo, argo, & nomina ciuitatum, vt Caſtulo, Narbo, Hiericho, quæ ſunt fœminini generis. Plinius. Inimica eſt apibus echo. Sillius. Fulget præcipuis Parnaſia Caſtulo ſignis. Idem. Tarrato vitifera. Sed Sulmo eſt maſculini generis, licet ſit oppidi nomen. Ouid. Sulmo mihi patria eſt gelidis vberrimus vndis. Nota quòd multa ſunt irregularia verbalia in io, quæ ſunt fœminini generis, vt legio, regio, communio, opinio, ditio, contagio, conſortio, alluuio, ſuſpitio, optio, ſuperſtitio. Sed ſtellio, gurgulio, ternio, ſenio, &c. quæ non ſunt verbalia, neq; ſunt fœminini generis, ſed maſculini. Natio eſt progenies vel gens. Cicero. Stultorum quidem magna na-

Natio

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

gna natio eſt,& fit à verbo naſcor. Ratio eſt
pars aut vis animæ, qua bonum à malo di-
ſtinguimus. Ratio eſt etiam computatio, vt Ratio
ibi, Redde rationem villicationis tuæ. Item
ratio eſt reſpectus,vt Habenda eſt ratio ſalu-
tis. Etiam eſt cauſa finalis, etiam eſt modus.
Horat. Inter cuncta leges & percontabere
doctus, Qua ratione queas traducere leniter
æuum. Factio eſt conſpiratio in malis. Au- Factio
ctio eſt venditio publica per actionem pretij. Auctio
Plautus. Auctionem hic faciam, & vendam
quicquid eſt. Talio eſt talis & æqualis reddi- Talio
tio mali. Vnio quandoq; ſignificat vnum Vnio
punctum, quandoq; ſignificat lapidem præ-
cioſum, ſcilicet, margaritam. Et pro illis ſi-
gnificatis eſt maſculini generis. Plinius. In
aqua mollis vnio exemptus dureſcit. Etiam
eſt idem quod vnitas vel concordia, & ſic eſt
fœminini generis, vt Facta eſt vnio inter il- Echo
los Principes. Tamen apud veteres in eo ſen- Argo
ſu non legitur ſecundum Vallam. Echo eſt Legio
reſonantia quæ fit in locis concauis. Argo Regio
fuit nauis Iaſonis.Legio eſt magnus numerus Religio
militum. Regio,id eſt,locus. Religio timor Rebellio
diuinus. Rebellio, reſiſtentia. Communio, Commu-
id eſt, participatio vel conſortium. Ditio, id nio
eſt, poteſtas. Portio, id eſt, pars. Contio eſt Ditio
populus congregatus. Superſtitio eſt falſa re- Portio
ligio vel mala credulitas. Suſpitio, miſtanck. Contio
Gurgulio eſt fiſtula vel meatus à naribus ad Superſti-
pulmonem. Etiam eſt vermis rodens frumen- tio
ta. Senio ſignificat ſex puncta in taxillo. Per- Suſpicio
ſius. Quid dexter ſenio ferret. Etiam eſt nu- Gurgulio
merus ſenarius, id eſt, ſex rerum. Senio.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

V.C. V c d vel t neutris debes ſociare.
D.T. Quod tot dat omne genus, & quæ nos de tot habemus.

Nomina in u, c, d, t, deſinentia ſunt neutri generis. Exemplum de u, vt cornu, gelu, veru. De c, vt lac. De d, vt quid, quod, aliud. De t, vt caput. Sed quot & tot cum ſuis compoſitis, vt aliquot, quotquot ſunt omnis generis. Halec eſt quidam piſcis & quoddam liqua-
Halec men, id eſt, liquor qui comeditur. Plinius dicit, quo halec eſt garus imperfectus. Garus eſt
Garus præcioſum liquamen ex inteſtinis & ſuperfluitatibus piſcium, & alijs condituris. Halec Nonius inter aſpirata ſcribit, & quandoq; legitur fœminini generis. Vnde Plinius ait, Halec imperfecta nec collata. Martial. Cui portat gaudens ancilla paropſide rubra, Halecem ſed quàm protinus illa vorat. Item diminutiuum halecula legitur apud Columellam. Horatius autem neutro genere poſuit.
Tot Tot, id eſt, tam multi. Quot, id eſt, quam
Quot multi. Quotquot, id eſt, quotcunq; vel quam multi. Aliquot, id eſt, aliqui. Et ſunt iſta indeclinabilia & numeri pluralis. Quid et quod
Quid differunt. Quid eſt ſubſtantiuum, & tantum ponitur interrogatiue, & poteſt regere geni-
Quod tiuum, vt quid noui refers? Quod eſt adiectiuũ, & ponitur nunc interrogatiue, vt quod animal eſt hoc? Nunc relatiue, vt omne animal quod currit, habet pedes.

AL. SIt tibi nomen in al neutrum, ſic pone tribunal.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Hic ſal hocq́; dabit, tantum eſt plurale marinum.

Nomen in al deſinens eſt neutri generis, vt animal, thoral, bidental, &c. Excipitur ſal, quod in ſingulari numero eſt indifferenter generis maſculini et neutri, ſed in plurali maſculini generis. Et falſum eſt quòd aliqui dicunt pro condimento ciborum eſſe neutrum, pro ſapientia maſculinum. Sal enim proprie eſt condimentum. Et accipitur tropice pro diſcretione vel prudentia, & ſæpius legitur maſculine. Varro. Melior eſt foſsilis ſal quàm marinus. Plin. Quicunq; ligno conficitur, ſal niger eſt. Idem. Seruandis carnibus aptior eſt ſal acer & ſiccus. Columel. Sal candidiſsimus conijcitur in vrceũ fictilem. Luca. x. Aequoreosq; ſales longo miteſcere tractu. Accipitur etiam pro ioco vel vrbano riſu, & hoc in
vtroq; numero. Salina locus vbi paratur ſal. Salina
Salinum vaſculum cui imponitur ſal. Tribu- Tribunal
nal eſt altum ſedile iudicis. Triental genus Triental
vaſis, quod capit tertiam partem ſextarij. Perſius. Calidumq́; triental, Excutit è manibus.
Bidental dicitur quod fulmine ictum eſt. Per-
ſius. Triſte iaces lucis euitandumq́; bidental. Bidental
Toral veſtis qua torus ornatur. Horat. Ne Toral
turpe toral, ne ſordida mappa. Ceruical eſt Ceruical
puluinus qui capiti ſupponitur aut ceruici.

EL neutrum pone, ſed propria nomina tolle. EL

IL dabit hoc, demas hic & hæc vigil, ſed pugil eſt mas. IL

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

OL. Ol tenet hic, vt ſol, dicetur fęmina micol.

VL. Vl dabit hic vt conſul, hic & hæc dant præſul & exul.

Nomen in el deſinens eſt neutri generis, vt mel, fel, ſubtel. Nomen in il eſt neutri generis, vt nil, nihil. Excipitur vigil quod eſt communis generis vel omnis generis, ſecundum Priſcianum, & pugil eſt maſculinum, cui additur mugil ſecundũ Phocam. In ol vnum eſt Latinum nomen, ſcilicet Sol, quod eſt generis maſculini. In vl eſt vnum maſculinum, ſcilicet conſul cnm ſuis compoſitis, vt proconſul, exconſul. Et duo ſunt communia, ſcilicet præſul & exul, quod etiã Priſcianus ait. Tamen Phocas ait præſul eſſe maſculinum, quod mihi verius videtur, cũ ſignificat Epiſcopum. Sed ſi accipiatur pro Principe, poſsit

Fel eſſe commune. Fel, galle. Auſon. Quam validum eſt hominis quota portio ceruleum

Nil fel. Nil fit à nihil, nihil à nihilum, nihilum fit à non & hilum, quod ſignificat illud paruum quod in ſummitate adhæret fabæ, & ponitur pro paruo & exiguo. Lucilius. Neq; proficis hilum. Vnde nihil ſcribitur ſine c. Reliqua patent in primo capitulo.

AM. Omne genus dabit am, ſic debes ponere nequam.

EM. Tantundem neurrum, totidem plurale fit omnis.

Hoc breuiabis idem, ſed pro mare protrahis idem.

Nomen

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Nomen in am eſt omnis generis, vt nequam & compoſita à quis, & quæ ſunt generis omnis ſub tribus vocibus, vt quiſnam, quænam, quodnam, quiſpiam, quæpiam, quippiam, quidam, quædã, quoddam & quiddam. Item quiſquam, quæquam, quicquam. Tantundem eſt neutri generis, ſicut tantum à quo formatur, & totidem eſt omnis generis, & plurale ſicut tot à quo componitur. Idem prima producta maſc. eſt, quod veteres dicebant iſdem. Idem i curta neutri generis. Nequam ſupra. Tantundem ſignificat tantum. Plaut. Malo benefacere tantundẽ eſt periculum quantũ bono malefacere. In genitiuo habet tantidem, cæteris caſibus caret. Totidem ſignificat tot. Horat. Millia quot capitum viuunt totidem ſtultorum, id eſt, cupiditatum. Iuuena. Rari quippe boni, numero vix ſunt totidem quot Thebarum portæ vel diuitis oſtia Nili. Idem componitur ab is eius & demum. Tantundem. Totidem

Vm neutrum facies, mulierum nomina ſignes. VM.

Nomina in um ſunt neutra, vt naulum, lorum, lutum, proſtibulum. Excipiuntur nomina mulierum, vt Euſtochium, Glicerium, Sophronium, Delphinum, Philenium, Silenium, Erotium, &c. & multa apud Plautum. Item puerorum nomina ponit Plautus, Pegnium & Dinarium, quæ ſunt maſculina. Naulum eſt præmium nauigandi. Lorum proprie eſt corigia de corio, vnde ponitur pro cingulo & pro qualibet reſte. Vergilius pro habena accipit, Flectere equos curruſq; volans Naulum Lorum

dat lora ſecundo. Lorare, id eſt, ligare. Loramentum, id eſt, ligamen. Lorarius qui homines ligat, ſcilicet tortor. Lutum prima correpta, eſt humida terra. Inde luteus, id eſt, de luto factus, & lutoſus plenus luto. Lutum prima longa, eſt ruber color habens parum albedinis. Verg. Iam croceo mutabit vellera luto. Inde luteus prima longa, id eſt croceus. Idem. Aurora in roſeis fulgebat lutea bigis. Proſtibulum dicitur domus meretricis. Proſtibula eſt ipſa meretrix. Stabulum eſt locus non ſolum vbi pecora ſtant, ſed etiam vbi homines feſsi ſe reficiunt, id eſt, diuerſorium, hoſpicium. Veſtibulum eſt principium domus. Sagum eſt groſſus & piloſus pannus.

Lutum

Proſtibulum

Stabulum

Veſtibulũ

Sagum

AN. **Hic dat nomen in an, teſtis fiet tibi Titan.**

Nomen in an eſt maſculini generis, vt Titan, azan, arcanan, pean. Azan eſt mons Arcadiæ. Statius. Venit & ideis vlulatibus æmulus azan. Titan eſt Sol. Ouid. Nullus adhuc mundo præbebat lumina Titan. Reliqua vocabula dicta ſunt in primo capitulo. Excipitur vnũ Hebræum nomen, ſcilicet man, quod eſt generis neutri, & ſignificat id quod manna.

Azan

Titan

EN. **En dabit hoc, ſed ren dabit hic, pecten ſimul & ſplen.**

Atq; lien iungas, & eis quæ de cano formas.

His adiungis hymen, tenet hic faciens ſacra flamen.

Hæc

Hæc retinet Syren, illi coniunge troezẽ.

Nomen in en eſt neutri generis, vt fulmen, culmen, pollen, omen, &c. Excipiuntur ren, ſplen, pecten, lyen, hymen, & quæ formantur à cano, vt oſcen, tubicen, fidicen, &c. Additur etiam attagen ſignificans quandã auem. Horatius. Non attagen Ionicus. Item flamen pro ſacerdote, eſt maſculinum, nam pro flatu neutrum eſt. Syren eſt generis fœminini, cui additur Troezen nomen ciuitatis. Statius. Et quis vicina Troezen iungit opes. Fulmen, Fulmen
blix. Culmen tectum domus vel ſummitas. Culmen
Pollen eſt groſsior puluis tritici. Cribrum Pollen
polinarium eſt ſaccus per quem farina purgatur. Omen
Omen eſt diuinatio ſumpta ex ore, id eſt, ſermone alicuius, quia homo quandoq; prædicit quod poſtea contingit. Vnde quando loquimur de aliquo malo ſic dicimus, Si contigerit noſtros ſuccumbere, quod omen Deus auertat, nulla tamen nobis eſſet ſpes reliqua. Pecten eſt inſtrumentum quo pectitur capil- Pecten
lus aut lana, etiam quo texitur. Item quo cithara percutitur. Eſt etiam piſcis quidam. Pectunculus dicitur paruus pecten. Tubicen qui Tubicen
canit tuba. Fidicen qui canit fidibus. Oſcen Fidicen
qui canit ore. Horat. Oſcinen curuum prece Oſcen
ſuſcitabo. Liticen qui canit lituo. Lituus ſu- Liricen
pra. Tibicen qui canit tibia, & iſtud nomen Tibicen
producit i cum alia corripiant eam. Horat. Tibicen didicit prius extimuitq; magiſtrum. Et habent fœminina in a, vt fidicina, tibicina, &c. Hymen Græce dicitur pellicula, ſed Poe- Hymen
tæ accipiunt pro Deo nuptiarum, & ſemper

legitur maſculino genere. Ouid. Turpia formoſus corpore coniungit hymen. Stat. Motus hymen verſæq; faces. Ouid. Affluit & fortis tempora vinctus hymen. Flamen vno modo eſt verbale à verbo flo, & ſignificat idem quod flatus. Altero modo flamē dicitur quaſi filamen, & ſic ſignificat ſacerdotem, quia ſacerdotes olim habebant filum ſuper caput. Flamen Dialis dicebatur ſacerdos Iouis. Alia vocabula dicta ſunt ſuperius.

Flamen

IN. In dat hic vt Delphin, ſed multa localia dant hæc.

Nomen cuius terminatio eſt in, eſt generis maſculini, vt Delphin. Luca. Nec placet incertus qui prouocat æquora Delphin. Excipiuntur nomina ciuitatum, vt Salamin, Trachin, Eleuſin, quæ ſunt fœminini generis. Iuuenalis. Ille tamen qualis rediit Salamine relicta. Delphin eſt animal marinum lato dorſo & curuo roſtro, cui os eſt pene in ventre. Etiā dicitur Delphin & Delphinus. Et eſt etiam cœleſte ſignum vel ſydus.

Delphin

ON. On maribus iungas, tamen vrbes hæc retinebunt.

Hæc icon ſindon, ſed plurima Græca volunt hoc.

Nomina deſinentia in on ſunt maſculina, vt agon, canon, dæmon. Excipiuntur propria nomina ciuitatum, quæ ſunt fœminina, vt Aſcalon, Babylon, Sydon, Lacedæmon, Ancon. Crocon. Luca. Cunq; ſuperba foret Babylon ſpolianda trophæis. Iuuena. Ante domum

mum Veneris quam Dorica ſuſtinet Ancon. Excipitur Ilion quod eſt neutrum, ſed tamen dicitur hæc Ilios. Ouid. Tunc cum triſtis erat defenſa eſt Ilios armis. Montium vero nomina ſunt maſculina, vt Helicon, Citheron, Pelion, Aulon. Horat. Et amicus Aulon fertilis Baccho. Stat. Motusq; Citheron. Sed Sion eſt fœminini generis. Item Sindon eſt fœminini generis. Martia. Nec ſic in Tyria Sindone tutus erit. Icon quod ſignificat imaginem, Icon
eſt etiam fœminini generis ſecundum Neſtorem. Item multa Græca in on, ſunt neutri generis, vt diateſſaron, diapaſon, colon, barbiton. Dia, Græca præpoſitio ſignificat de. Theſſara quatuor. Inde diateſſaron dicitur Teſſara
conſonanti Muſica de quatuor tonis. Sindon Sindon
eſt ſpecies lineæ veſtis ex ſubtiliſsimis filis. Barbiton eſt inſtrumentum Muſicum maius Barbiton
Lyra. Et dicitur hæc barbitos. Colon eſt mem Colon.
brum.

Ponis nomen in ar neutrum, ſotular dat hic & lar. AR.

Sed tria dant genera par & ſua compoſitiua.

Nomen in ar eſt neutri generis, vt iubar, calcar, nectar, bacchar. Excipit Autor lar & ſotular maſculina. Nar, Arar & Cæſar etiam ſunt maſculini, ſed per regulas generales, quia Nar & Arar ſunt fluuij, & Cæſar ibi. Maſcula ſunt cuncta. Item par cum ſuis compoſitis eſt communis generis, vt compar, diſpar.

Bacchar eſt genus vaſis vinarij, quod & bac- Bacchar
chium & baccharium dicitur. Baccar ſine h,

eſt

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

eſt quædam herba, & illud eſt generis fœmi-
Lucar nini. Lucar eſt erogatio quæ fiebat in luctis, id eſt, ſiluis, vel pecunia collecta in luco, & iſtud eſt neutrum. Etiam lucar eſt auis canens prima luce, & ſic eſt fœmininum vel epice-
Sotular num. Sotular eſt calceus, quod quidem multi putant eſſe barbarum. Legi tamen apud diuum Hieronymum Sotularis in nominatiuo. Hic ſotularis videtur nobis nouus et elegans. Nota quòd par accipitur quandoq; ſubſtantiue in neutro genere. Cicero in Philip. de duobus viris malis ita ſcribit. Ecce tibi geminum in ſcelere, par inuſitatum, inauditum, barbarum. Reliqua vocabula ſupra.

ER. Er maribus detur, iter hoc ſpinterq; ſequetur.

Nomen in er deſinens eſt maſculini generis, vt ager, agger, carcer, &c. Excipiuntur duo neutra, iter et ſpinter. Excipiuntur etiam alia quæ ſequuntur in textu. Nota ſecundum Priſcianum, Omnia nomina ſecundæ declinationis in er deſinentia, ſunt maſculini generis, nullo excepto. Sed nomina tertiæ declinationis in er habent varia genera. Nam quædam ſunt maſculina, vt pater, agger, venter. Quædam fœminina, vt linter, mater. Quædam neutra ſunt, vt iter. Quædam communia, vt pauper. Sed Priſcianus inter neutra non ponit, veſper, ruder & iuger, ſed alio loco ponit rudus & iugerum vel iugus iugeris, ergo iuger & ruder latina non videntur, quia nuſquam inueniuntur. Veſper autem maſculini generis eſſe multis Autoribus oſtendam.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Verg. Solis ad occaſum cum frigidus aera veſper Temperat, & ſaltus reficit iam roſida Luna. Statius 12. Theba. In lachrymis exempta dies, nec ſerus abegit Veſper, amant miſeri iumenta malisq; fruuntur. Ouid. 4. Faſt. Veſper vbi eſt tectus ſupra noua vellera corpus Ponit, adorato per ſua verba Deo. Iuuencus. Si ruber aſtrifero ꝓcedit veſper olympo. Eſt etiam tertiæ declinationis. Vergilius. Mutati tranſuerſa fremunt, & veſpere ab atro Conſurgunt venti. Luca. Et maturato præcedit veſpere lucem. Ouid. Nocte volant ſeroq; tenent à veſpere nomen. Spinter teſte Priſciano, eſt fibula in humeris aut armilla. Fibula eſt vncus, quo veſtes nectuntur. Armillia eſt ornamentum in brachijs.

Spinter
Fibula
Armilla

Campeſter volucer alacerq; pedeſter
equeſter,
Sylueſter celeber acerq; celerq; ſaluber.
His in bis quinq;, tenet hic er, & hæc is,
& hoc e.
Dat ſequeſter idem, quod ternæ ſiue ſecundæ.
Sicq; paluſter erit, hic & hæc alacris retinebit.

Decem nomina in textu poſita ſub terminatione er ſunt maſculina, ſub is fœminina, ſub e neutra, vt hic acer, hæc acris, hoc acre. Idem genus habēt paluſter & ſequeſter, quod etiam eſt ſecundæ declinationis, & tunc habent fœmininū per a, & neutra per um. Item

fere

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

fere omnia iſta nomina poſſunt eſſe communis generis, ſub terminatione is, vt hic alacer, hæc alacris, hoc alacre, vel hic & hæc alacris & hoc alacre. Priſcianus etiam ſcripſit, quòd apud veteres leguntur ſub vna terminatione er communis generis, quod nunc non ſeruamus. Campeſter ſignificat ad campum pertinens, vt campeſter locus. Horatius. Ludere qui neſcit campeſtribus abſtinet armis. Campus eſt planicies terræ. Arma campeſtria ſunt inſtrumenta, quibus luditur in campis. Campeſtre ſubſtantiue eſt breue veſtimentum, quo vtuntur ludentes. Horat. Penula ſolſtitio campeſtre naualibus auris. Volucer, id eſt, volans vel velox. Alacer, id eſt, lætus vel geſtum faciens ex lætitia. Pedeſter ad pedites pertinens, vt pedeſter exercitus. Etiam ſignificat humilem & non altum, vt ſermo pedeſter. Equeſter ad equites pertinẽs, vt equeſter exercitus, id eſt, conſtans ex equitibus. Equeſter ordo, ridderſchafft. Vir equeſtris ordinis, en Ridder. Sylueſter pertinens ad ſyluam, vt ſylueſter homo, ſylueſtris ſimia. Celeber, id eſt, nobilis, vt celeber vir, & celebris locus, id eſt, ad quem multi venire ſolent. Acer, id eſt, fortis & vehemens. Acriter vehementer. Acrimonia, vehementia vel acies. Eſt etiam acer ſubſtantiuum, de quo alibi.

Campeſter | Volucer | Alacer | Pedeſter | Equeſter | Sylueſter | Celeber | Acer

Celer, velox. Celerare, id eſt, celeriter facere. Verg. Tum celerare fugam patriaq́ excedere ſuadet. Saluber, ſanus vel dans ſalutem aut ſanitatem, & producit u. Ouid. Vt faueas cœptis Phœbe ſaluber ades. Inſaluber vel inſalubris, id eſt, non ſaluber. Plinius. Belus

Celer | Saluber

amnis

amnis inſalubris potui, ſed cæremonijs ſacer.

Paluſter, ad paludem pertinens, vel in palude exiſtens, vt rana paluſtris, canna paluſtris, locus paluſter. Phocas addit his nominibus mediocer, ſed magis legitur hic & hæc mediocris, quod ſignificat medio modo ſe habens. Non mediocris, id eſt, valde magnus vel nimius. Paluſter

Tertia dans ver aut ber dabit hoc, tamen hic tenet imber.

Et ſua compoſita ſunt adiectiua notanda

Nomina tertiæ declinationis, quorum terminatio eſt uer aut ber, ſunt neutra, vt cadauer, ver, ſuber, vber, tuber, verber. Excipiuntur imber, quod eſt generis maſculini cum ſuis compoſitis, quæ quandoq; capiuntur adiectiue, vt pridie Calendas Decembres, tertio Idus Octobres. Sunt & alia adiectiua in ber iam dicta, ſcilicet, ſaluber, celeber. Nota quòd vber dupliciter accipitur. Vno modo ſubſtantiue, & ſic eſt neutri generis. Altero modo capitur adiectiue, & ſic eſt communis generis per regulam ſequentem, (Degener & pauper hic & hæc) Et propter hæc ait Alexander, Sunt adiectiua notanda. Cadauer Cadauer eſt corpus mortuum. Verg. Pedibusq; informe cadauer protrahitur. Ver ſupra. Suber Suber eſt arbor, quæ glandes profert, & eſt quaſi tota cortex, & pro cortice accipitur. Tuber Tuber eſt tumor rotundus in corpore aut arbore, & in terra quidam fructus, & quaſi pomum terrenum dicitur tuber. Martia. Rumpimus altricem tenero de vertice terram, Tubera boletis

poma

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

poma ſecunda ſumus. Legitur etiam maſculini generis. Suet. Oblatos tuberes ſeruari iuſſit in craſtinum. Vber ſubſtantiuum eſt mamma, ſed proprie pecoris. Ouid. Fertilior ſeges eſt alieno ſemper in agro, Vicinumq; pecus grandius vber habet. Verber eſt lignum vel aliud quo verberatur. Verbero dignus verberibus. Imber cum ſuis compoſitis ante dictum eſt. Verg. Maximus agricolis pelagoq; parabitur imber. Martia. Horridus ecce ſonat Boreæ ſtridore December.

Vber.

Verber

Imber.

Fœminei generis lynter mater mulier ſunt.

Fœtibus hoc terræ dat terna, ſed hic cucumer vult.

Dicit quod mater, mulier & lynter ſunt generis fœminini, nec ſunt plura in er fœminini generis. Et nomina tertiæ declinationis in er ſignificantia fœtus terræ, id eſt, herbas vel fructus vel arbores & fructus earũ ſunt neutri generis, vt ſiler, cicer, papauer, lauer, quod vltimum tamen Plinius nunc vſurpat in neutro genere, nunc in fœminino, ſed tunc intelligitur herba. Excipit Alexander cucumer, quod Priſcianus non excipit, quia magis in vſu eſt cucumis. Priſcianus ab hac regula excipit acer pro arbore, quod ipſe vult fœmininum. Sed Plinius vſus eſt neutro genere, dicens acer gallicum, & idem ſæpius. Cicer eſt quoddam legumen ſuperius acutum, quod licet ſit neutrum, tamen diminutiuũ facit cicercula fœminini generis. Papauer eſt herba habens ſemen in vaſculis, valmu. Lauer eſt herba naſcens

Cicer

Papauer

Lauer

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ba naſcens in riuis, quæ cocta medetur tor-
minibus, vt ait Plinius. Mulier à mollicie Mulier
animi dicta eſt. Vnde ait Salomon, Mulierem
fortem quis inueniet? Item mulier tantum
dicitur de humana natura, fœmina vero de
omni animali. Inde adiectiuum muliebris, id
eſt, pertinens ad mulierem, vt muliebris vox,
muliebre conſilium. Lynter eſt lignum caua- Lynter
tum, trou. Etiam eſt nauicula. Tibullus po-
ſuit in maſculino genere, Græcos imitatus.

Degener & pauper, hic & hæc dant puber & vber.

Hæc etiam neutris interdum conſociantur.

Sunt aliqua nomina in er communis gene-
ris, vt puber, vber, degener, pauper, quæ in
obliquis etiam ſunt omnis generis, quia ad-
duntur ſubſtantiuis neutris. Philel. Superas
annos iam puberis æui. Lactant. Eccleſiæ pa-
ſtos vbere lacte ſinu. Luca. Pone Duces pri-
ſcos & nomina pauperis æui. Stat. Pugna eſt
de paupere regno. Puber diciur maturus ad Puber
generandum vel concipiendum. Vnde adole-
ſcens qui attigit annum 14. dicitur puber,
quia tunc ei naſcitur pubes, quæ eſt lanugo
vel crinis circa genitalia. Impuber vel impu-
bis dicitur puer, ſcilicet, qui non habet pu-
bem. Pubertas eſt adoleſcentia vel finis pue-
ritiæ, in qua pubeſcunt, id eſt, pubes acquirũt
homines. Pubes etiam ſignificat multitudi-
nem adoleſcentum vel iuuenum. Horat. Iam
iam ſecundis vſq; laboribus Romana pubes
creuit. Vber dicitur fertilis vel abundans. Vber

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Vbertas, id eſt, abundantia. Vbertim aduerbium, id eſt, abundanter. Exubero ſignificat abundo. Verg. Pomisq́ꝫ exuberat annus. Degener ignobilis vel ignauus non ſequens virtutem ſuorum parentum. Verg. Degeneres animos timor arguit. Idem. Pomaq́ꝫ degenerant ſuccos oblita priores. Pauper qui paucum habet. Pauperare, facere pauperem. Plautus. Boni viri me pauperant, improbi alunt.

Degener

Pauper.

IR. Ir maribus detur, pyr & hir neutris ſocientur.

Eſt hic & hæc Martyr, hoc debes dicere gaddir.

Nomen in ir eſt maſculini generis, vt vir, leuir, treuir, abadir. Excipiuntur hir & pyr, quæ ſunt neutri. Item martyr eſt communis generis, & Gaddir neutrum, quod autoritate Saluſtij ꝓbat Priſcianus. Tamen Ruffus Feſtus poſuit genere fœminino, dicens. Gaddir prima fretum ſolida ſupereminet arce. Attollitq́ꝫ caput geminis incerta columnis. Eſt autem Gaddir ciuitas in finibus Hiſpaniꝫ, in Inſula quæ Gades dicitur, vel eſt ipſa Inſula. Cętera vocabula habes ſupra.

Gaddir

OR. Or maribus ſocia, ſed plurima ſunt retrahenda.

Nomen in or eſt maſculinum, vt amor, dolor, meror, &c. Meror eſt magnus vel internus dolor. Rumor, id eſt, fama. Horat. Frigidus à noſtris manat per compita rumor. Dulcor, id eſt, dulcedo. Fulgor, id eſt, ſplendor, vel idem quod fulgor. Verg. Namq́ꝫ improuiſo vibratus ab æthere fulgor.

Meror
Rumor
Dulcor
Fulgor.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Omne memor iungit, quod comparat ad duo tranſit.

Mas tantum ſenior, hic & hæc ſed dicitur autor.

Memor eſt generis omnis in ſingulari numero, nam in plurali eſt generis communis, quia non habet neutrum in plurali. Comparatiua in or ſunt communis generis, vt albior nigrior. Senior autem in quantum capitur ſubſtantiue eſt maſculini generis, ſed adiectiue vel comparatiue captum eſt generis communis vt alia, & habet neutrum per vs. Ambroſius. Vt Fides aſtrueretur exemplo ſenioris fœminæ. Seneca Tragicus. Fama miratrix ſenioris æui. Autor eſt generis communis, ſub quo comprehendimus Rhetor, & verbalia in ſor, quæ non habent fœmininum in trix, vt ſponſor, inceſſor, luſor poſſeſſor, licet aliqui dixerint poſſeſtrix teſte Marcello. Ouid. Sponſor coniugij ſtat Dea picta ſui. Mapheus Vegius. Virgo interceſſor noſtra fer ante Deum. Memor, hukommelſe. Immemor. i. non memor. Senior ſubſtantiue dicitur vir ſenex & honorabilis. Autor eſt idem quod factor vel efficiens cauſa, vt Deus eſt autor mundi. Quis eſt autor huius libri, vel huius rei. Facias autore me. i. ego iubeo. Tul. ad Atticum. Ego tibi non ſum autor, ſi Pompeius Italiam reliquerit, te quoq; profugere, id eſt, ego non iubeo vel ſuadeo. Autor etiam dicitur ſuperior vel principalis. Vnde autoritas eſt dignitas & audientia. Autorare ſignificat obligare & ſubijcere vel autoritatē dare. Memor Senior Autor.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Horat. Autoratus es an turpi clauſus in arca. Autoramentum eſt præmium vel obligatio. Seneca. Nullum ſine autoramento malum eſt. Exautorare eſt autoritate vel ſtipendio priuare. Plinius. Centurionem Cæſar exautorauit, atq; etiam relegauit. Auctor ſecundum Philelphum per c ſcribi debet, quia, vt ait, ab augeo fit, & non ab authente, quia tunc per th ſcriberetur.

Aequor ador marmor & cor ſunt neutra, ſed arbor
Hæc tenet, atq; ſoror ſexu noſcuntur & vxor.

Quatuor ſunt nomina in or neutri generis, ſcilicet, æquor, ador, marmor, cor. Et tria ſunt fœminini, ſcilicet, arbor, vxor & ſoror.
Cor Cor, hierte. Salo. Omni cuſtodia ſerua cor tuum, quia ex ipſo vita procedit. Corculum, paruum cor. Cordatus, prudens. Cordolium
Arbor eſt dolor cordis vel commiſeratio. Arbor vel os, tree. Arbuſcula eſt parua arbor. Arbuſtum dicitur locus vbi multæ ſunt arbores paruæ.
Soror Soror, ſuſter. Sororius, ad ſororem pertinens,
Vxor vel maritus ſororum. Vxor eſt viri coniunx, huſtru. Vxorcula, parua vxor, ſicut ſororcula parua ſoror. Vxorius, pertinens ad vxorem, vel vir deditus vxori. Verg. Pulchraq; vxoris vrbe.

A color & corpus decus orta tenent genus omne.

Nomina in or, quæ formantur ab illis nominibus color, decus & corpus ſunt adiectina

generis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

generis omnis, vt Concolor, vnicolor, bicolor, decolor, indecor, dedecor, bicorpor, tricorpor. Sed color eſt generis maſculini per primam regulam, quia eſt ſubſtantiuum. Color vel colos, farffue. Concolor ſimiliter coloratus. Aues concolores volant vna. Vnicolor, id eſt, vnius coloris. Bicolor duplicis coloris. Plinius. Intus omne ouum eſt bicolor. Tricolor, triplicis coloris, Multicolor, multi coloris, vel multos colores habens. Verſicolor, id eſt, varios colores habens. Decolor, id eſt, mali coloris. Diſcolor, diuerſi coloris aut multiplex. Perſius. Mille hominum ſpecies & rerum diſcolor vſus. Indecor, inhoneſtus. Dedecor idem ſignificat. Statius. Pro funere pulchro Dedecorem amplexi vitam reditusq; pudendos. Et nota quòd Priſcianus hæc duo nomina prædicta formari dicit à nomine decor, & non à decus, à quo fit compoſitum dedecus. Ergo eſt duplex decor, vnum eſt ſubſtantiuum, quod ſignificat ornatum, alterum eſt decor nomen adiectiuum ſignificans id, quod honeſtus. Primum producit o in obliquis, alterum corripit. Priſcianus probat verſu Iambico Neuij, Dedecoremq; ditem duxerant. Vbi primus pes eſt anapeſtus, ſecundus Iambus. Bicorpor habens duo corpora. Tricorpor habens tria corpora.

Color
Concolor
Vnicolor
Bicolor
Tricolor
Multicolor
Verſicolor
Decolor
Diſcolor
Indecor

Bicorpor
Tricorpor.

VR.

Nomen quod ſit in ur dabit hoc, teſtis tibi murmur,
Multus erat murmur, veteres quoq; ſic poſuere.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Nomen in vr deſinens eſt neutri generis, vt guttur, fulgur, murmur, ſulphur, tibur, fœmur, ebur, &c. Legitur tamen in Euangelio Ioannis murmur maſculini generis. Et multus murmur de eo erat in turba. Plautus etiã guttur poſuit maſculinũ. Et ne obturet gutturem inferiorem, ſed hoc non licet imitari, quia Vergilius & omnes autores vſi ſunt his
Murmur nominibus in neutro genere. Murmur eſt ſtrepitus vel ſonus non ſatis intelligibilis, eſtq́; nomen à ſono factum. Inde murmuro verbum, id eſt, facio murmur. Apud Plautum legitur murmillum pro murmur, & murmil-
Mimphur lare pro murmurare. Mimphur eſt lignum loro circundatum quo vtuntur tornatores. Reliqua ſupra.

Hic vultur furfur, hic aut hæc dabit tibi turtur.
Dat cicur omne genus, triplicas cum voce ſaturq́;.
Communis generis fur ligur, augur & aſtur.

A prædicta regula excipiuntur duo maſculina, vultur & furfur, & vnum dubij generis turtur, & cicur, quod eſt generis omnis ſub vna terminatione, ſed ſatur habet omne genus ſub tribus terminationibus, vt hic ſatur, hæc ſatura, hoc ſaturum. Augur, ligur, aſtur et fur ſunt communis generis, quia conueniunt vtriq́; ſexui. Nota quòd omnia nomina in vr ſunt tertiæ declinationis, præter vnum, ſcilicet ſatur, quod eſt ſecundæ declinationis, vt prædi-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

prædictum eſt. Item omnia ſunt ſubſtantiua, præter ſatur & cicur, quæ ſunt adiectiua, ſed cicur non mouetur niſi in nominatiuo ſecundum vocem. Vultur eſt auis quædam, Gyer. **Vultur** Legitur etiam vulturus apud Ennium,et vulturius apud Catullum. Furfur eſt groſsities **Furfur** farinæ,kly. Turtur eſt quædam auis,ſic appel- **Turtur** lata à ſono vocis ſuæ. Et etiam quidam piſcis Cicur, id eſt,manſuetus vel mitis. Tul. Beſtias **Cicur** immanes alias, quaſdam vero cicures eſſe natura voluit. Cicurare, id eſt, facere cicur vel domare. Augur qui vel quæ futura coniectat **Augur** ex garritu auium. Augurium talis diuinatio. Aſtur aliquis vel aliqua de Aſturia,quę eſt re- **Aſtur** gio Hiſpaniæ. Auſturco eſt eſt equus de Aſturia, alio nomine Gradarius, Ganger. Ligur aliquis de Liguria, quæ eſt regio Italiæ. Dicitur etiam Ligus teſte Priſciano. Vnde Li- **Ligur** guſticus adiectiuum. Fur,qui abſtulit alienam **Fur** rem inuito domino. Accipitur ꝓ ſeruo. Verg. Quid domini facient audent cum talia fures.

A S.

Hæc dat nomen in as,facit hic as vas vadis & mas.
Nomen gentile cōmune locatur in arcas.
Quæ ſunt conciſa velut arpinas ſociātur.

Nomen in as eſt fœminini generis, vt bonitas, charitas, facultas, Cyclas,quod tam pro veſte quàm Inſula eſt fœminini generis, vt habes ſupra, ibi (Sic breuis as format) exemplum Propertij vbi pro veſte eſt fœmininum, pro Inſula. Sillius. Cunctaq; canenti perfunditur æquore Cyclas. Subdit Alexander quòd

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

gentilia & conciſa in as ſunt communis generis, vt Arcas, Arpinas, Aquinas, Rauennas, Capenas, noſtras, veſtras, quæ omnia præter Arcas olim terminabantur in aris, vt hic & hæc Capenatis, Rauenatis dicebant antiquiſſimi, vt ſæpe monet Priſcianus, ſed poſtea perdiderunt duas literas, i & t, qnia dicimus Capenas, ideo dicuntur conciſa, id eſt, ſyncopata. Et non legas in textn Alpinas, ſed Arpinas, quia Alpinas atis non legitur, ſed Alpinus. Ouid. Exigis Alpino Roma ſub hoſte iacet. Verg. Alpinas obdura niues & frigora Rheni. Item hæc gentilia leguntur etiã neutri generis. Cicero. Cum ea nunc in Arpinati prædio erat. Arpinas dicitur aliquis natus in Arpino, quod eſt oppidum Italiæ, patria Tullij, de quo Iuuenalis: Sed vigilat Conſul vexillaq; veſtra coercet. Hic nouus Arpinas ignobilis, et modo Romę Municipalis eques. Rauennas, aliquis de vrbe Rauenna. Aquinas aliquis de Aquino, quod eſt oppidum Campaniæ, & patria fuit Iuuenalis & ſancti Thomæ Doctoris. Noſtras, de noſtra patria. Veſtras, de veſtra patria. De quibus inter pronomina ſuperius. Bonitas, godhed. Ponitur pro manſuetudine. Tullius. Quid eſt tam populare quàm bonitas? Populare, id eſt, gratum populo. Charitas eſt dilectio. Caritas eſt pręcioſitas, cui opponitur vilitas. Tullius. Ex tanta caritate annonæ ſubito tanta vilitas facta eſt. Annona eſt frumentum vel cibus. Facultas eſt poſsibilitas. Etiam ſignificat artem, etiam ſignificat poſſeſsionem. Quintil. Cunctas facultates in precia collegi. Alia vocabula habes ſupra.

Arpinas

Rauennas

Aquinas

Noſtras

Veſtras

Bonitas

Charitas

Facultas

Omne

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Omne tenet nugas, nec declinabile cre-
das.
Hic abbas pone boreas primasq́ gigasq́
Hoc fas atq́ nefas retinet, ſic vas quoq́
vaſis.

Nugas adiectiuum indeclinabile, omnis
generis. Abbas, Boreas, primas & Gigas ſunt
maſculina, quibus addimus adamas, agragas,
tiaras, elephas & pharias, quod eſt ſpecies ſer-
pentis, de quo Luca. Et contentus iter cauda
ſulcare pharias. Agragas eſt vrbs Siciliæ. Ver- Agragas
gilius. Arduus inde Agragas oſtentat mœnia
longe. Tiaras vel Tiara eſt pileus Phrigius. Tiaras,
Verg. Sceptrumq́ lacerq́ tiaras. Adamas ſu-
pra. Quod autem ſit maſculinum oſtendit
Iuuenalis, Myrthina deinde adamas notiſſi-
mus Elephas. Luca. Nec tutus ſpacio eſt Ele-
phas. Item Atlas pro monte etiam eſt maſcu-
lini generis. Idem. Vicinus gadibus Atlas.
Abbas interpretatur pater. Boreas eſt ventus Abbas
ſeptentrionalis, qui & Aquilo dicitur, Noer- Boreas
denueer. Primas dicitur primus in dignitate, Primas
vt primas Germaniæ, id eſt, principalis Epi-
ſcopus. Et illi nomini adduntur optimas, ſum
mas, ſupernas, infernas. Sed hæc omnia magis
dicuntur pluraliter. Optimates ſunt optimi Optima-
ciuitatis. Summates ſummi. Supernates ſu- tes
perni. Infernates inferiores, vel qui habitant
in locis decliuibus. Nugas, id eſt, mendax. Nugas
Dicitur etiam nugax. Item nugæ arum, ſunt
mendacia vel vanitates. Item tria ſunt neutra
in as, fas, nefas, & vas vaſis, nam vas vadis eſt

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Fas maſculinum, vt ſuperius patuit. Fas ſignificat licitum vel ius. Perſius. Publica lex hominum naturaq́ꝫ continet hoc fas, Vt teneat vetitos

Nefas inſcitia debilis actus. Nefas, id eſt, illicitum vel peccatum. Iuuena. Credebant hoc grande nefas & morte piandum, Si iuuenis vetulo non aſſurrexat. Inde nefarius, id eſt, malignus & nequam. Et hæc duo nomina etiam ſunt indeclinabilia. Priſcianus ponit adhuc vnum neutrum, ſcilicet, ceras ceradis, quod eſt proprium nomen cuiuſdam loci.

Es breuis Es breuis hic ponit, ſeges & teges hæc ſociabit.

Et compes, triplicat pes cætera quæ tibi format.

Præter apes vel apis, quæ fœmineis ſociabis.

Nomen in es breue eſt maſculini generis, vt Palmes, ames, trames, ceſpes, limes, fomes, gurges, termes. Excipiuntur ſeges, teges & compes, quæ ſunt fœminini. Alia compoſita à pes in quantum capiuntur adiectiue, ſunt omnis generis, vt bipes, tripes, ſegnipes, palmipes. At in quantum capiuntur ſubſtantiue, ſæpius ſunt maſculini, vt ſonipes, ſemipes, præter apes, quod eſt fœminini generis, & indifferenter dicitur apes vel apis, ſicut valles

Termes vel vallis, torques vel torquis, & quædam alia. Termes eſt ramus oliuæ. Horat. Germinat & nunquam termes pallentis oliuæ. Alia vocabula primæ regulæ habes ibi. Mas autem

Compes commune ſi fiet in es, &c. Compes eſt catena pe-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

na pedum. Onid. Spes facit vt viuat foſſor quoq; compede vinctus. Compedire eſt pedes illigare. In Pſalmo. Dominus ſoluit compeditos. Biceps, id eſt, duos pedes habens, vt bi- Biceps
pes aſinus, bipes animal. Tripes, tres pedes Triceps
habens, vt meuſa tripes apud Horatiū. Qua- Quadru-
drupes, habens quatuor pedes. Capitur etiam pes
ſubſtantiue pro animali quatuor pedum, & tunc eſt communis generis ſecundū Seruium. Verg. Saucius aut quadrupes nota intra tecta refugit. Idem. Nulla neq; amnem libauit quadrupes. Octipes, habens octo pedes. Ouid. Octipes
Octipedes fruſtra quæruntur brachia cancri.
Semipes, id eſt, medius pes. Seſquipes, id eſt, Semipes
vnus & dimidius pes. Gallipes, habens pedes Seſquipes
galli, quo nomine dicitur qui nuſquam pro- Gallipes
greditur. Palmipes, id eſt, latos pedes habens, Palmipes
vt anas & anſer. Alipes, id eſt, alatos pedes Alipes
habens, vel velox. Aeripes, æreos pedes ha- Aeripes
bens. Loripes habens pedes contortos & fle- Loripes
xos ad modum lori. Iuuena. Loripedem re- Apes.
ctus derideat, Aethiopem albus. Apes vel apis, Bien. Apicula dicitur parua apis. Apiarius qui apes habet vel cuſtodit. Apiarium eſt vas in quo mellificant apes, alio nomine aluearium. Apis, huius apidis fuit idolum Aegyptiorum, ſcilicet, bos, quem colebant, & ſic eſt maſculini generis & prima producta. Luca. Et ſacer in magnum cineres mactabitur apes. Idem dicitur ſerapis.

Quæ duo dant ſignes, vt miles equesq; ſuperſtes.

Diues hebes ſoſpes præpes teres & comes hoſpes.

Inquies

Inquies antiſtes ales, dic per tria deſes.
Iſtorum multa legimus neutris ſociata.

Nomina in textu poſita ſunt communis generis quibus adduntur ,pedes,reſes,præſes, obſes,præpes,impes,interpres, indiges. Item deſes eſt generis omnis,& multa aliorum adduntur ſubſtantiuo neutri generis, & ſic etiã ſunt omnis generis. Ouid. Poſt mea manſurum fata ſuperſtes opus. Idem. Os hebes eſt, poſiteq; mouent faſtidia menſæ. Prudent. Formatum fortunæ habitum cum diuite cornu. Iuuena. Depoſitum tibi ſoſpes erit. Luca. Rerum nos ſumma ſequetur. Imperiumq; comes.

Miles Miles eſt qui vel quæ militat, Lantzknecht. Ouid. Nam rudis ad partus & noua miles eram.

Eques Eques qui vel quæ eqtat. Ponitur etiam pro equo. Verg. Equitem docuere ſub armis Inſultare ſolo. Eques auratus, Ridder.

Pedes Pedes,pedibus vadens & non equitans. Peditatus dicitur exercitus peditum. Equitatus, multitudo equitum.

Superſtes Superſtes, id eſt, permanens & non moriens. Terent. Deos quæſo vt puer ſit ſuperſtes.

Diues Diues, ryg. Diuitare, facere diuitem.

Comes Comes qui vel quæ comitatur.

Inquies Inquies vno modo capitur adiectiue, & ſic eſt idem quod inquietus. Saluſt. Nobis primæ diſſenſiones vitio humani ingenij euenere, quod inquies atq; indomitum ſemper agitur. Alio modo capitur ſubſtantiue, & eſt fœminini generis, ſignificans idem quod inquietudo. Plinius. Ex ebrietate fit inquies nocturna. Similiter quies olim capiebatur adiectiue, vt ait Priſcianus.

Ales Ales adiectiue eſt idẽ quod velox.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

velox. Sillius. Alite vectus equo. Ales ſubſtantiue eſt auis, ſed tamen eſt communis generis. Verg. Namq́ꝫ volans rubra fuluus Iouis ales in æthra. Boet. Quæ canit altis garrula ramis Ales cauæ clauditur antro. Frequentius tamen in maſculino genere legitur. Alia ſuperius dicta ſunt.

HAEc dabit es longe, veteres hic debet habere. Es longa
Hic dabit hæc vel dies, dant hi tantummodo plures.
Cumq́ꝫ meri dabit hic, & Patronymica iunges.

Nomen in es longum deſinens eſt fœminini generis, præter verres. Vt ſedes, cædes, clades, ſtrages, ambages, nubes, proles, moles, ſoboles, labes, ſudes, trudes, lues, rupes, torques, vepres, acies, facies, & omnia nomina quintæ declinationis, præter dies, quod in ſingulari eſt dubij generis, in plurali maſculini, et compoſitum eius meridies eſt maſculinum. Item patronymica in es ſunt maſculina, vt Priamides, Eacides. Quibus adduntur multa Græca in es maſculina, vt Bootes, Cometes, Prophetes, Euangeliſtes, Plaſtes, Sophiſtes, quæ ſæpe in a mutantnr. Item tapes, lebes, & nomina lapidum, vt achates, pyrites, magnes, ophites. Stat. Quæriturq́ꝫ excluſus ophites. Plinius tamen his nominibus lapidum vario genere vtitur, nunc maſculini nunc fœminini, ſcilicet, ſecundum diuerſam ſubintellectionem lapidis aut gemmæ. Moles magnitudo vel grauitas. Moles

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

tas. Verg. Tantæ molis erat Romanam condere gentem. Proles eſt filius aut filia. Torques eſt ornamentum colli, ſcilicet, aurea vel argentea catena. Torquatus, id eſt, torque ornatus. Etiam dicitur torquis maſculini generis. Statius. Colloq́; decorus. Torquis in hoſtiles cecidit per vulnus arenas. Nubes, volcke. Rupes eſt altus & præruptus locus. Vergilius. Dumoſa de rupe procul pendere videbo. Ambages eſt circuitus. Vepres, id eſt, ſpina. Trudes, id eſt, ſtipes quo nauis truditur. Verg. Ferratasq́; trudes & acuta cuſpide contos Expediunt. Reliqua exempla regulæ ſupra. Verres eſt porcus, orne, qui ſi caſtratus ſit, dicitur maialis. Verrinus ad verrem pertinens, vel de verre, vt verinus callus. Item Verres fuit nobilis vir Romanus, qui prætor Siciliæ factus, diripuit prouinciam, in quem ſunt orationes Tullij, quæ vocantur Verrinæ. Dies ſupra. Meridies eſt medium diei, quaſi medidies. Vnde verbum meridio merìdias, vel meridior aris, id eſt, meridie quieſco, vel dormio, vel comedo. Bootes interpretatur bubulcus, & eſt quædam ſtella. Aratus. Tardus in occaſum ſequitur ſua plauſtra Bootes. Sophiſtes eſt ſapiens vel Doctor, vel deceptor. Zelotes, id eſt, vehemens amator.

(Margin: Proles, Torques, Nubes, Rupes, Ambages, Vepres, Trudes, Verres, Meridies, Bootes, Sophiſtes, Zelotes)

Es quoq́; commune, ceu ſunt hæres locupleſq́;.
Hic aries paries pes præs, ſed dicitur hoc æs.

Sunt quædam nomina in es producta communis generis, vt hæres, locuples, vates, expes, man-

pes, manſues. Item aries, paries, pes & præs ſunt maſculini generis, ſed æs æris eſt neutri generis. Et nota quòd tantum vnum eſt nomen Latinum in es neutri generis, æs æris, licet etiam legamus aliqua Græca in es neutri, vt Hippomanes & Cacoethes. Iuuena. Tenet inſanabile multos Scribendi cacoethes ægro in corde ſeneſcit. Cacoethes e producta, dicitur Latine malus mos. Hippomanes eſt caruncula, qnæ innaſcitur pullis equinis in fronte, quam carunculam mater pulli deuorat, vel eſt virus ſtillans ex inguine equarum coire volentium. Verg. Hinc demum hippomanes vero quod nomine dicunt Paſtores, lentum diſtillat ab inguine virus, Hippomanes quod ſæpe malæ legere nouercæ. Expes, qui vel quæ eſt ſine ſpe.

Cacoethes

Hippomanes

Expes

IS.

HAEC dat nomen in is, tamen hic declino moraris.
Caulis & ædilis axis quintilis aprilis.
Riualis cum natalis maialis aqualis.
Vomis glis puluis cucumis ſanguis lapis anguis.
Faſcis cum piſcis fuſtis poſtis cinis ignis.
Centuſsis vectis ſextilis acynacis amnis.
Panis cum penis crinis funis ſimul vnguis.

Enſis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Enſis vel menſis vermis torquis quoque torris.
Et collis follis & callis pollis & orbis.
Hic aut hæc finis clunis corbisq; canalis.

In is deſinentia ſunt fœminini generis,tam Græca,quàm Latina, vt Aſsis, bilis, noualis, curulis,cratis,vallis baſis,craſis,phraſis,doſis, poeſis, phreneſis. Excipiuntur nomina quæ ſunt maſculina,ſcilicet,finis,clunis,corbis,canalis, quæ ſunt generis dubij. Poſſent addi plura maſculina,vt iugalis, conſularis,cardinalis, officialis,patruelis,auricularis, ſed hæc ſæpius leguntur adiectiue. **Aſsis** Aſsis,id eſt,aſſer. Inde aſſula,id eſt,parua aſsis. **Bilis** Bilis eſt quidam humor in corpore, qui vocatur cholera. Accipitur pro ira, vt moues mihi bilem, id eſt, facis me iratum. **Noualis** Noualis eſt nouus ager, vel qui renouatur ſemine. Quidam putauerunt eſſe maſculini,ſicut & curilis,ſed errant. Vergilius. Alternis idem tonſas ceſſare nouales. Dicitur etiã hoc nouale. Idem.Impius hæc tã culta noualia miles habebit. **Curulis** Curulis u longa, dicitur ſella vel ſedile conſulis, & accipitur pro Conſule vel magiſtratu. Luca. Vacuæq; loco ceſſere Curiles. **Cratis** Cratis eſt rata connexio ferramentorum aut lignorum. Cratis ferrea, roſt. Cratis lignea, leed. **Vallis** Vallis eſt locus decliuus, dale. Legitur etiam valles. Verg. Eſt curuo anfracti valles accommoda fraudi. Conuallis, eſt rotunda vallis vndiq; montes habens. **Baſis** Baſis eſt lapis aut lignum portans columnam

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

lumnam vel ſtatuam. Craſis ſignificat temperamentum. Phraſis, id eſt, eloquentia. Doſis Græce, datio Latine. Poeſis, id eſt, factura vel opus poeticum. Phreneſis eſt inſania, & producit e. Iuuena. Cum furor aut dubius, cum ſit manifeſta phreneſis. Phreneticus, id eſt, inſanus. Molaris eſt lapis molæ, & dens quo molitur cibus. Eſt & adiectiuum, vt molaris, molaris carrus, molaris rota. Caulis eſt tener & nouus ramus herbarum in folijs. Horatius. Qui teneros caules alienos fregerit horti. Dicitur etiam colus pro eodem. Item caulis dicitur etiam de pennis & caudis animalium. Plin. Boum caudis longiſsimus caulis. Idem. Pennarum caules præciſi non creſcunt. Compoſita huius nominis adiectiua ſunt, vt vnicaulis, id eſt, habens vnum caulem. Multicaulis, id eſt, habens multos caules. Plinius. Carduus multicaulis eſt & ramoſus. Braſsica eſt ſpecies oleris quæ vulgo dicitur caulis. Aedilis qui præeſt ædibus, & fuit quidam Magiſtratus Romæ. Axis eſt lignum in curru circum quod rota voluitur. Accipitur pro curru vel pro parte cœli. Axungia eſt pinguedo qua axis vngitur. Riualis, qui alterius amicam amat. Maialis dicitur porcus caſtratus. Ponitur & adiectiue, vt maialis arbor, maytre. Aqualis eſt vas aquæ. Aqualiculus, id eſt, lynter porcorum, & ponitur pro ventre. Anguis eſt ſpecies ſerpentis. Ouid. Anguibus exuitur veteri cum pelle vetuſtas. Anguiculus eſt eius diminutiuum, quod apud Ciceronem legitur. Faſcis eſt pondus vel res quæ portatur. Verg. Ego hoc te faſce leuabo. Inde faſciculus, id

Craſis
Phraſis
Doſis
Poeſis
Phræneſis
Molaris
Caulis
Aedilis
Axis
Riualis
Maialis
Aqualis
Anguis
Faſcis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

eſt, paruus faſcis. Faſces pluraliter accipitur
pro Conſulatu, quia faſces virgarum porta-
bantur à lictoribus ante Conſulem Roma-
Fuſtis num. Fuſtis, baculus. Fuſtigare, id eſt, fuſte
Poſtis percutere. Poſtis eſt lignũ craſſum ad ianuam,
et ponitur pro ianua. Verg. Poſteſq; ſub ipſos
nituntur gradibus, id eſt, per ianuam conan-
Centuſsis tur ingredi. Centuſsis eſt quidam nummus
Vectis valens centum aſſes. Vectis eſt ſtipes ferreus,
quo mouetur aliquid, vel lignũ teres q̃ porta-
tur aliqd, vt arca Moyſi portabat̃ vectibus. Ac-
Acinacis cipit̃ ꝓ Diabolo. Acinacis a curta, dicitur gla-
Amnis dius Perſicus. Amnis eſt fluuius. Horat. Ruſti
Panis cus expectat dũ defluat amnis. Panis cibarius.
Penis Panaria, brodkorff. Penis. i. cauda. Peniculus
Funis idem. Funis eſt reſtis. Inde funiculus, paruus
Vnguis funis. Vnguis eſt duricies ad digitos homi-
nis, vel auis, vel beſtię, negel eller klou. Ouid.
Terretur minimo pennæ ſtridore columba.
Vnguibus accipitris ſaucia facta felis. Vngui-
uiculus paruus vnguis. A teneris vnguiculis
Enſis mihi cognitus es. Enſis, id eſt, gladius. Menſis
Menſis ſpacium quatuor hebdomodarum. Inde men-
Vermis ſtruus adiectiuũ pertinens ad menſem. Ver-
mis, orm. Vermiare, id eſt, dolere vel ſtimu-
Torris lari, vt faciunt vermes. Vermiculus, paruus
vermis. Vermiculare, id eſt, ſculpere. Torris
Callis eſt lignum ardens vel aduſtum. Callis eſt via
Collis durata pedibus. Collis eſt paruus mons. Fol-
Follis lis eſt pellis inflata, vel illud quo ignis excita-
Pollis tur. Pollis vel pollen eſt flos tritici vel fari-
Orbis na. Orbis eſt circulus vel res rotunda. Corbis
Corbis korff. Corbio qui facit corbes. Canalis eſt li-
gnum cauatum. Iugalis adiectiuum ſignificat,
pertinens

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

pertinens ad iugum, vt iugalis bos. Accipitur Canalis
ſubſtantiue pro equo. Verg. Abſenti Aeneæ Iugalis
currum geminosq́ iugales. Cardinalis adie- Cardi-
ctiue ſignificat principalis vel ſupremus. Pa- nalis
truelis, ad patruũ pertinens, vel filius patrui. Patruelis
Conſularis, qui fuit Conſul, ſed adiectiuum Conſu-
ſignificat, pertinens ad Conſulem. laris.

Adiectiua tenent hic & hæc, pariterq́ tri-
cuſpis. (bis.
Iſtius obliquis neutrum quandoq́ loca-
Dis eſt cõmune, ſed plurali tenet omne.

Nomina adiectiua in is ſunt communis generis, vt hic & hæc infamis, iugis, comis, immanis, ſegnis, &c. quæ etiam habent neutrum per e. Nota quòd compoſita quandoq́ ſunt adiectiua, licet ſimplicia ſint ſubſtantiua, vt cuſpis, ſanguis, caulis ſunt ſubſtantiua, at compoſita eorum ſunt adiectiua & communis generis, vt bicuſpis, tricuſpis, vnicaulis, multicaulis, exanguis. Tricuſpis autem quamuis in nominatiuo non habeat neutrum, tamen in obliquis. Ouid. Poſitoq́ tricuſpide telo Mulcet aquas rector pelagi. Addit quòd dis in ſingulari eſt generis communis, nec habet neutrum per e, ſed in plurali eſt omnis, quia dicitur hi & hæ dites & hæc ditia. Ouid. Delubraq́ ditia donis. Econtrario multa nomina in ſingulari ſunt omnis generis, ſed in plurali ſunt communis, vt pauper, diues, memor, vigil.
Infamis, id eſt, malam famam ha- Infamis
bens. Petrarcha. Infamis mulier multisq́ infauſta maritis.
Iugis, perpetuus vel cõtinuus. Iugis
Salo. Secura mens iuge conuiuium. Comis,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Comis id eſt, ſuauis & benignus. Horat. Ita vir bonus es conuiuaq́ comis. Comiter, benigne. Ouid. Comiter excipitur ſanguine iunctus Immanis erat. Comitas. i. benignitas. Immanis, valde magnus, vel terribilis & crudelis. Pruden. Segnis Immanes feritate lupi. Segnis, id eſt, piger. Verg. Haud ſegnis ſtrato ſurgit Palinurus, Inſignis &c. Inſignis, id eſt, egregius vel ſignatus pro- Tricuſpis pter bonum vel malum. Tricuſpis, tres cuſpi- Dis des habens. Bicuſpis, duas cuſpides habens. Philel. Num fortaſſe ſibi te totum mitra bicuſpis. Arripuitq́, &c. Dis, id eſt, diues. Dito, id eſt, facio diuitem. Dis ſubſtantiuum, idem quod Pluto, id eſt, princeps inferorum.

Eſt hic & hæc teſtis affinis ciuis & hoſtis,
Et canis & iuuenis, extorris, adde ſodalis.

Nomina in textu poſita ſunt communis generis. Sunt autem ſubſtantiua quibus addun-tur contubernalis & perduellis. Scholaris autem licet vulgus vtatur ſubſtantiue, apud autores adiectiue ponitur, vt Scholaris diſciplina. Prudentius neutrum eius ponit. In Caſsiano ſcholare murmur annotantes ſcripſerant. Teſtis eſt qui vel quæ teſtatur. Salomon. Te- Teſtis ſtis falſus non erit impunitus. Teſtes etiam ſunt teſticuli. Horat. Accidit vt quidam teſtes Ciuis caudamq́ ſalacem Demeteret ferro. Ciuis dicitur aliquis vel aliqua de ciuitate, quia ciuitas eſt multitudo ciuium. Ciuilis vel ciuicus, id eſt, pertinens ad ciues, vt Ciuile ius, ciuile bellum. Corona ciuica quæ dabatur alicui qui in bello ciuem ſeruaſſet. Conciuis dicitur ex

eadem ciuitate, vt Petrus eſt conciuis meus. Conterraneus qui ex eadem terra eſt, & vulgo patriota dicitur. Hoſtis eſt contra quem bellamus, ſed inimicus non eſt amicus. Perduellis idem ſignificat quod hoſtis. Plautus. Perduelles penetrant ſe in fugam. Ab hoſtis adiectiua hoſtilis & hoſticus. Horat. Nunc neq; dira venena, nec hoſticus auffert enſis. Hoſtis Perduellis

Canis, hundt. Canis venaticus, qui venatur. Canis villaticus, qui cuſtodit villam, id eſt, domum ruſticam. Canis paſtoralis vel paſtoritius, qui oues tutatur à lupis. Affinis ſuoger. Confinis, id eſt, propinquus, ſed hoc eſt adiectiuum. Extorris, id eſt, exul. Sodalis dicitur ſocius vel ſocia in rebus iucundis. Contubernalis idem eſt quod ſodalis vel cohabitans. Canis Affinis Confinis Extorris Sodalis Contubernalis.

Hic os præponit, tenet hoc os oris & oſsis, OS.
Et chaos atq; melos argos epos aſſociamus.
Dant duo bos impos compos cuſtosq; ſacerdos.
Hæc dant glos cos dos, ſic Græca locantur & arbos.

Nomina in os ſunt maſculina, vt mos, ros, honos, lepos, iſthmos, tipos. Excipiuntur os oris, os oſsis, chaos, argos, epos, quæ ſunt neutra. Item bos, compos, impos, cuſtos & ſacerdos ſunt communis generis. Et quatuor Latina ſunt fœminina, ſcilicet, Cos, dos, & glos, & arbos. Et multa Græca ſunt fœmini-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

na, vt Theodocos,id eſt,Dei mater. Rodos, Pathmos, Chios, & alia nomina Inſularum, quæ ſæpe mutantur in us, vt dicetur ibi, (Os Græcum ſæpe.) Ros,dou. Roro, emitto rorem. Irroro, id eſt, irrigo. Roſidus & rorilentus,id eſt,rore perfuſus. Iſthmos eſt terra anguſta inter duo maria. Chaos eſt omnium rerum confuſa congeries. Ouid. Ante mare & terras,& quod tegit omnia,cœlum, Vnus erat toto naturæ vultus in orbe, Quem dixere chaos rudis indigeſtaq; moles. Ponitur etiam chaos pro inferno & pro nocte, vt ibi, Tetrum chaos illabitur. Melos dicitur cantus vel ſuauitas vocis. Eſt etiam nomen Inſulæ, ſed tunc eſt fœminini generis. Argos eſt nomen ciuitatis in Græcia. Seneca. Argos nobilibus nobile ciuibus. Inde Argi & Argiui & Argolici dicuntur Græci. Logos eſt ſermo vel verbum vel ratio. Hinc Latine dicitur logos maſculini generis, id eſt, ſermo vel verbum. Plaut. Loquere vter meruit culpã paucis, non longos logos. Tullius. Ego te certe ſcio omnes logos, qui Ludis dicti ſunt, animaduertiſſe. A logos ſit dialogus, quod eſt collocutio. Epilogus,id eſt,concluſio orationis Rhetoricæ. Catalogus, id eſt, numeratio vel enarratio per ordinem. Alogus, id eſt, mutus vel ſine ratione. Polylogus,id eſt, loquax vel multorum verborum. Philologus amator ſermonis. Aſtrologus ex aſtris futura loquens. Epos eſt carmen Heroicum. Bos eſt taurus vel vacca. Sæpius autem accipitur pro tauro caſtrato. Cuſtos qui vel quæ cuſtodit. Sacerdos qui vel quæ ſacrificat vel ſacris intendit,

Ros
Iſthmos
Chaos
Melos
Argos
Logos
Epos
Bos
Cuſtos
Sacerdos

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

tendit, vnde legitur in fœminino. Vergilius. Deiphobus contra ne ſæui magna ſacerdos. Nam veteres habebant quædam ſacra, quibus præerant mulieres. Etiam ſacræ virginis dicuntur ſacerdotes. Cos eſt lapis quo ferrum acuitur. Inde coticula eſt lapis quo experimur aurum vel argentum. Dos eſt quod ſponſo datur cum vxore. Terent. Hac fama impulſus Chremes vltro ad me venit, vnicam gnatam ſuam cum dote ſumma filio meo vxorem vt daret. Accipitur dos pro quocunq; dono vel gratia. Sueto. de Tito. In puero ſtatim corporis animiq; dotes explenduerunt. Logos non eſt neutri generis, ſed maſculini, vt omnia ab eo deriuata.

Cos

Dos.

Vs ſecundæ Declinationis.

DAnt hic in us facta tibi declinante ſecunda,
Hæc Paradiſus habet nardus domus atq; zacynthus,
Et ſynodus coſtus & carbaſus alnus abyſſus.
Aluus Criſtallus & humus byſſusq; papyrus.
Hæcq; ſaphirus habet, vannus colus atq; phaſelus.
Exodus Aegyptus dyphthongus ad hæc referantur.
Cryſtallum tamen hoc dicemus & hic Paradiſus.

Nomina ſecundæ Declinationis in us ſunt

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

maſculina, vt aceruus, mannus, neuus, lembus, limbus. Excipiuntur nomina in textu enumerata quæ ſunt fœminina. Nec oportet his addere plura nomina, quia illa omnia clauduntur in ſequenti regula (Os Grçcum) Aceruus eſt cumulus vel congeries, hob ſom ſten hob eller andet. Aceruare, id eſt, cumulare.

Aceruus

Mannus

Neuus

Mannus eſt equus manſuetus, vel paruus vt alij dicunt. Neuus eſt macula corporis. Ouid. Nullus in egregio corpore neuus erit. Neuoſus, plenus neuis. Lembus eſt nauicula piſcatoria. Limbus eſt faſcia ambiens infimam partem veſtis, vt ſericus limbus, pelliceus limbus. Etiam limbus dicitur quælibet extremitas, vt limbus inferni. Nimbus eſt repentina pluuia, & ponitur pro vento vel tempeſtate. Verg. Heu quia nam tanti cinxerunt æthera nimbi. Nimboſus, pluuioſus vel plenus tempeſtate. Paradiſus eſt locus ameniſsimus, vel hortus arboribus conſitus, quia Paradiſus Græce eſt hortus Latine, & legitur maſculini generis. In Geneſi. Plantauerat Deus Paradiſum voluptatis à principio in quo poſuit hominem. Nardus vel nardum eſt frutex radice craſſa & nigra, folijs quidem paruis & denſis, & ſpicas emittens ex ſpicis. Pſeudonardum eſt herba fere ſimilis nardo. Hyacinthus eſt quædam herba habens florem purpureum vel rubrum. Verg. Et ſuaue rubens Hyacinthus. Et legitur ſemper maſculini generis. Verg. Et pinguem tiliam & ferrugineos Hyacinthus. Columella. Nec non vel niueos vel ceruleos Hyacinthos. Quare puto hic in Alexandro legendum Zacynthus, quod nomen eſt fœminini ge-

Lembus

Limbus

Nimbus

Paradiſus

Nardus

Hyacinthus

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

nini generis, & ſignificat Inſulam, & indiffe-
renter dicitur zacynthus vel zacynthos. Verg.
Iam medio apparet fluctu nemeroſa zacyn-
thos. Synodus eſt conuentus vel congregatio, Synodus
à ſyn, quod eſt con, & hodos via. Coſtus vel Coſtus
coſtum eſt frutex vel herba aromatica naſcens
in India. Ouid. Thura nec Euphrates, ne mi-
ſerat India coſtum. Quidam putant omnia
nomina herbarum in us deſinentia eſſe fœmi-
nina, vt crocus, amaracus, ſanſucus. Quandoq́
tamen leguntur generis maſculini. Crocus, Crocus
ſaffran. Amaracus penultima curta, eſt herba Amara-
aromatica, meyeran. Vnde fit vnguentũ quod cus
amaracinum dicitur. Sanſucus eadem herba. Sanſucus
Carbaſus ſupra. Alnus eſt arbor in paludibus Alnus
naſcens, ponitur etiam pro naue. Abyſſus eſt Abyſſus
immenſa profunditas aquarum. Pſal. Iudicia
Dei abyſſus multa. Aluus eſt venter. Plinius. Aluus
Plurimum negocij humano generi aluus ex-
hibet. Legitur quandoq́ maſculino genere, vt Cryſtal-
ait Priſcianus. Cryſtallus vel, lum, eſt lapis lus
perſpicuus & translucidus. Eſt autem nomen
Græcum quod Latine ſonat glacies vel gelu
contractum. Inde cryſtallinus adiectiuum i
curta. Mart. Frangere dum metuis frangis
cryſtallina, peccant. Secure nimium ſollicitæq́
manus. Humus eſt terra. Humare in humo ſe- Humus
pelire. Byſſus eſt lana molliſsima colore fere Byſſus
aureo, q naſcitur in conchis quibuſdam. Hinc
byſsinus i curta, vt biſsina veſtis, quæ etiam
biſſus dicitur. Papyrus vel papyrum eſt frutex Papyrus
vel arbuſcula naſcens in Aegypto, de cuius
cortice fiebant olim chartæ, & ideo papyrus
nunc ſignificat chartam in qua ſcribitur.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Papyrus emporetica eſt qua mercatores vtun-
tur ad imponendum puluerem aromaticum
vel alias res. Papyrus bibula eſt quæ ſupponi-
Smaragdus tur ſcripturæ recenti. Smaragdus eſt lapis
prætioſus viridi colore. Inde ſmaragdinus
adiectiuum i curta. Eſt autem ſmaragdus ma-
ſculini generis. Lucanus 10. Terga ſedent
crebro maculis diſtincta ſmaragdo. Plinius.
Smaragdi Scythici ſunt nobiliſsimi,& ita ſæ-
pius apud eundem. Idem Plinius vtitur ame-
tiſtus & chryſolitus in fœminino genere,quæ
ſunt nomina lapidum vel gemmarum. Pru-
dentius autem poſuit chryſolitus maſculi-
no genere. Ingens chryſolitus natiuo inter-
litus auro. Credo ergo quòd hæc & alia no-
mina lapidum poſſunt poni in genere maſcu-
lino, & etiam in fœminino, ſecundum quod
auditur lapis aut gemma, ſed imitandi ſunt
Vannus autores. Vannus eſt ruſticum inſtrumentum
quo frumenta purgantur. Inde vannare & e-
uannare. Lucillius. Vt euannetur frumentum
vis. Phaſelus eſt nauis velox & longa. Horat.
Phaſelus Fragilemq; mecũ ſoluat Phaſelum. Eſt etiam
Inſula & quoddam legumen. Aegyptus eſt
Aegyptus quædam regio Aphricæ vel Aſiæ. Inde Ae-
Dypthongus. gyptius & Agyptiacus adiectiua. Dyphthon-
gus eſt duarum vocalium commixtus ſonus.
Sapphirus Sapphirus eſt quidam lapis præcioſus. Exo-
dus,id eſt, exitus.
Exodus.

Hoc vulgus pelagus,indeclinabile virus
Os Græcum ſæpe mutabis in us mulie-
bre.

Duo ſunt nomina in us ſecundæ Declina-
tionis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

tionis neutra, ſcilicet, vulgus & pelagus, quibus additur virus, quod nunc eſt indeclinabile, ſed veteres declinabant ſicut vulgus. Lucret. Liquet enim tetri ſupra veſtigia viri. Idem. Contrectansq; ſuo contactos perdere viro. Subdit Alexander quòd nomina quæ Græce terminantur in os, ſæpe mutantur à Latinis in us fœmininum, vt Arctos arctus, balanos us, eremos us, groſſos us, periodos us. Et nomina Inſularum et ciuitatnm, vt Delos, Cypros, Rhodos, Tyros, Damaſcos, Corinthos, quæ omnia apud noſtros leguntur nunc per os nunc per us fœminini generis. Horat. Captiuum portatur ebur captiua Corinthus. Tibull. Prima ratem ventis credere docta Tyrus. Dicit autem ſæpe, quia Græcum nomen in os quandoq; etiam mutatur in us maſculinum, vt Gyros gyrus, id eſt, circuitus. Gomphos gomphus, id eſt, clauus. Cyclos, us, id eſt, circulus. Planos us, id eſt, deceptor. Zelos us, id eſt, æmulatio vel nimius affectus. Quandoq; etiam in us neutrum, vt pelagos pelagus. Quandoq; in us commune, vt Philoſophos us, philocalos us, quæ teſte Priſciano ſunt communis generis. Vulgus & pelagus ſunt explicata, Vulgus inuenitur maſculini generis. Horat. Huic ego vulgum Errori ſimilem cunctũ inſanire docebo. Virus eſt venenum. Verg. Ille malũ virus ſerpentibus addit atris. Viroſus et virulentus, id eſt, venenoſus. Virus etiaw ſignificat malum dolorem & malum ſaporem & naturalem vim. Arctus interprætatur vrſa, & eſt cœleſte ſignũ vel ſtella maris. Verg. Claramq; Lycaonis Arcton.

Virus

Arctus

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Balanus

Balanus a curta, eſt quædam glans vel nux vnde exprimitur ſuccus vel vnguentum quod vocatur balanium vel myrobalanum. Horat. Preſſa tuis balanis capillis. Groſſus eſt ſpecies ficus, ſcilicet, ficus abortiua, quæ non matureſcit. Plin. Crudæ groſsi verucas tollunt. Et ſæpius idem vtitur hoc nomine in genere fœminino, ſed in ſacris literis legitur maſculino, niſi codices mendaces ſint. Ficus protulit groſſos ſuos. Eremus eſt deſertus locus, & producit e mediam, licet vulgo corripiatur. Periodus, id eſt, circuitus vel finis. Philoſophus eſt amator ſapientiæ. Philocalus amator boni.

Groſſus

Eremus
Periodus
Philoſophus
Philocalus.

Vs tertiæ declinationis.

Hoc ternæ dabit us, ſi non tenet u genitiuus.

Dat lepus hic, tenet intercus genus omne vetusq́ꝫ.

Nomen tertiæ declinationis in us eſt neutri generis, ſi non habet i in penultima genitiui, vt corpus, tempus, decus, ſcelus, olus, ſydus, rubus, pondus, vlcus, opus, quæ habent oris vel eris in genitiuo. Excipitur lepus, quod eſt epiceni generis, ſub auriculo hic. Itē intercus & vetus ſunt generis omnis, quia ſunt adiectiua. Opus eſt res per laborem effecta, vel ipſe labor operandi. Vergil. Maius opus moueo. Et ſic eſt neutri generis. Etiam opus in genitiuo habens opuntis, eſt nomen ciuitatis, & ſic eſt fœminini generis, vt alia nomina ciuitatum in us. Item opus eſt idem quod neceſſarius, & ſic eſt adiectiuum omnis generis. Dicimus enim, liber eſt mihi opus. Cicero.

Opus

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Cicero. Dux nobis opus eſt. Etiam pro nominatiuo ponitur ablatiuus, vt opus eſt mihi libro, veſtimento, pecunijs, id eſt, indigeo libro, &c. Intercus, id eſt, quod intrinſecus ca, cum, vt intercus morbus, intercus aqua. Plautus. Nam eum veterum aut aqua intercus tenet. Prudent. Nunc noua materies ſolidata intercute flatu. Vetus, id eſt, antiquus, vt vetus vir, vetus mulier. Inde vetulus a, um. Cicero. Equis vetulis teneras anteponere ſolemus. Item vetuſtus veteranus a, um, id eſt, vetus. Veternus eſt morbus inducens continuũ ſomnum, & ponitur pro pigritia & ſomno. Verg. Nec corpore graui paſſus ſua regna veterno. Inuenitur etiam veternus a, um, pro vetus vel piger. Rudus ſignificat fruſtra lapidum. Plinius. Solo veſtucato inijcitur rudus. Ruderatus rudere plenus, vel lapidoſus. Eruderare eſt effodere. Ruder nuſquam legitnr.

Intercus

Vetus

Rudus

Hæc dant ſi creſcant genitiuis & u tibi ſeruat.
Hoc monoſyllaba dant vt thus, ſed dicitur hic mus.
Hic dat & hæc tibi ſus grus, & ligus addimus illi.
Et pecus hæc pecudis, pecus hoc pecoris ſibi iungit.

Nomina in us quæ habent u in penultima genitiui creſcentis ſunt fœminina, vt virtus, ſalus, ſeruitus, iuuentus, ſenectus, palus, tellus, incus, ſubſcus. Monoſyllaba in us ſunt neutra, vt rus, crus, pus, thus. Excipiuntur

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

tria, ſcilicet, mus, quod eſt epiceni ſub articulo maſculini. Grus & ſus generis communis ſecundum Priſcianum, quibus additur ligus, quod eſt idem quod ligur. Item pecus habet duplex genus ſecundnm duplices obliquos, nam pecus pecoris eſt generis neutri per regulam (Hoc terræ dabit us.) Pecus pecudis, eſt fœminini generis per regulam (Hæc dant ſi creſcant.) Subſcus eſt tenuis et non latus aſſer quo tabulæ vel aſſeres inter ſe coniunguntur. Pacuuius. Nec vlla ſubſcus prohibet compagem. Omnia alia vocabula ſunt interpretata ſuperius in primo capitulo ibi (Vs producta tibi dabit,&c.)

Subſcus

Vs quartæ declinationis.

Quartæ nomen in us maribus ſociare ſolemus.
Hæc anus atq; tribus & porticus & manus idus.
Hæc acus & pinus nurus & ſocrus & domus adde.
Hic tenet hæcue ſpecus, illi penus aſſociemus.

Nam quartæ declinationis in us eſt maſculini generis, vt caſus, cenſus, metus, luctus, fructus, riſus. Excipiuntur decẽ in textu poſita quæ ſunt fœminina, ſcilicet, anus, manus, tribus, &c. quibus licet addere alia nomina arborum quartæ declinationis in heteroclitis poſita, ſcilicet, Laurus, quercus, cornus, ficus, ſed hæc continentur in regula generali (Nominis arborei vis,&c.) Vnde etiam pinus ſuperflue ponitur in textu. Item ſpecus & penus ſunt

nus ſunt generis dubij, leguntur enim nunc in maſculino, nunc in fœminino. Ouid. Eſt ſpecus in medio ſyluis ac vimine denſus. Plau. Niſi mihi annuus penus ab amatoribus congeritur. Aulus Gell. Sole medio & flagranti ſpecum quandam nactus remotam latebroſamq; penetro. Lucilius. Magna penus paruo ſpacio conſumpta peribit. Hæc nomina etiam ſunt neutri generis, ſed tunc ſunt tertiæ declinationis. Prudent. Nox obſcura loci per ſpecus ambiguũ. Horat. Annonæ pro ſe portet frumenta penusq;. Caſus eſt ruina, fit enim à verbo cado. Curtius. Inopinato rhedæ caſu fuit oppreſſus. Rheda eſt currus ſine rotis. Caſus eſt etiã miſeria vel infortunium. Verg. **Caſus** Sed ſi tantus amor caſus cognoſcere noſtros. Etiam eſt euentus vel fortuna. Ouid. Caſus vbiq; valet, ſemper tibi pendeat hamus, Quo minime credis gurgite piſcis erit. Cenſus eſt pecunia vel ſubſtantia. Naſo. In precio preciũ **Cenſus** nunc eſt, dat cenſus honores, Cenſus amicitias pauper vbiq; iacet. Metus eſt timor. Luctus **Metus** eſt dolor qui ſignis externis indicatur. Anus, **Luctus** vetus mulier. Vnde anicula diminutiuum no- **Anus** men, & anilis adiectiuum, id eſt, pertinens ad anum. Prudent. Nunc eſt anilis fabula. Dicitur etiam hic anus ani pro culo. Porticus eſt **Porticus** ampla domus ædificata ſpaciandi tempore calido vel pluuioſo, & propter amenitatem à magnis viris extra vrbem. Statius. Nunc ibi diſtinctis ſtat porticus alta columnis. Crypto porticus, dicitur ſubterranea porticus quæ fiebat pro refrigerio, nam cryptos Græce dicitur occultus vel ſubterraneus.

Manus,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Manus — Manus, haand. Ponitur pro auxilio & pro poteſtate, & pro multitudine hominũ. Verg. Hic manus ob patriã pugnando vulnera paſſi. Compoſita à manus ſunt adiectiua, vt vnimanus, quadrimanus, a, vm. Liuius. Nunciatum eſt Aretij puerum natum vnanimum. Horat. Romæ puer natus eſt quadrupes quadrimanus. Idus ſunt quidam dies, nam quisq; menſis habet octo idus, ſed vltimus vocatur idus, & qui illũ præcedit dicitur tertio idus, et ita deinceps. Eſt autem nomen tantum plurale. Nurus eſt vxor filij. Socrus eſt mater viri. Vnde ſocrus & nurus ſunt relatiua logica, ſicut ſocer & gener, de quibus ſupra. Terent. Vno animo omnes ſocrus oderunt nurus. Ponitur nurus pro qualibet fœmina non antiqua.

Idus

Nurus

Socrus

AVS.

Cum nomen ſit in aus, hæc illi iungitur vt laus.

S conſona præcedens.

S vult hæc iungi ſi conſona præſidet illi.
Mons pons fons hic dant, Mars ſeps ſtirps dens quoq; quadrans.
Et partes aſsis, torrens ſociabitur iſtis.
Atq; chalybs chalybis quod gens eſt ſiue metallum.

Nomen in aus eſt fœminini generis, vt laus fraus, Emaus. Subdit quod nomẽ habens conſonantẽ ante s eſt fœminini generis, vt trabs, plebs, puls, hyems, frons, mors, ſors, vrbs. Excipiuntur mons, pons, &c. in textu poſita, quę ſunt maſculina. Item partes aſsis, id eſt, nomina quæ ſignificant partes aſsis, vt triens, quicuns, de-

cuns,decuns,dodrans,dextans. Adduntur alia maſculina, ſcilicet, oriens, occidens, rudens, tridens, bidens pro inſtrumento duorũ dentium, nam pro oue eſt fœmininum. Serpens autem eſt generis communis. Verg. Corpora natorum ſerpens amplexus vterq;. Iuuena. Et mouiſſe caput viſa eſt argentea ſerpens. Item ſtirps ſcrobs ſunt incerti generis. Verg. Sed ſtirpẽ Teucri millo diſcrimine ſacrum. Idem. Heu ſtirpem inuiſam. Columella. Ne totus ſcrobs terra compleatur. Luca. Exigua trepidus poſuit ſcrobe nobile corpus. Seruius ait, quòd ſtirps quando progeniem ſignificat, eſt fœminini generis tantum, quando vero arborẽ ſignificat, & maſculini & fœminini generis eſt. Idem dicit quòd ſcrobs melius ponatur genere maſculino, quia ita ſæpius reperitur. ¦Scobs vel ſcobes eſt puluis ligni, qui fit Scobs
ſerra vel terebra, vel alio inſtrumento. Scobina eſt parua ſerra. Scobs eſt etiam quæcunq; immundicia. Scrobs eſt foſſa vel foramen in Scrobs
terra. Scrobiculus, id eſt, paruus ſcrobs. Item ſcrofa dicitur ſus, quod ſcrobes facit roſtro.

Vrbs, eſt magna ciuitas. Verg. Vrbs antiqua Vrbs
ruit multos dominata per annos. Vrbanus, in vrbe habitans, vel ad vrbem pertinens, vel facetus. Vrbanitas eſt facetia vel iucunditas. Inurbanus, non vrbanus. Suburbanus, prope vrbem habitans & exiſtens. Suburbanum dicitur prædium iuxta vrbem poſitum. Mons, Mons
biere. Pons, bro. Ponticulus paruus pons vel Pons
aſſer per quem tranſitur. Ponto eſt nauis ſupplens vicem pontis, ſcilicet, qua currus & animalia transferuntur flumẽ. Fons aqua ſaliens, Fons

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

brynd. Fontanus,pontanus,montanus, id eſt,
ad fontem, pontem, montemq́ pertinens, vt
aqua fontana, clauus pontanus. Mars ſupra,
Seps (Idola dicta Dei) Seps vel ſepes,gierde, & eſt
fœminini generis. Item ſepes eſt ſpecies ſer-
pentis, & ſic eſt maſculini. Luca. Oſſaq́ diſ-
ſoluens cum corpore tabificus ſeps. Et fit à
Stirps verbo Græco ſepo,quod eſt putrefacio.Stirps
eſt radix vel interior pars arboris, & accipi-
Quadrās tur ꝓ progenie.Extirpare eſt eradicare.Qua-
drans eſt quarta pars aſsis.Nam as habet duo-
decim vncias. Prima pars aſsis dicitur vncia,
q̃ eſt 12. pars aſsis.Sextans eſt ſexta pars aſsis.
id eſt,vncię duę.Quadrans quarta pars aſsis,i.
vnciæ tres. Triens tertia pars aſsis. i. quatuor
vncię.Semis,id eſt,medius as ſex vncię ſecuns,
vel ſeptunx vnciæ ſeptem. Bes vel beſsis octo
vnciæ.Dodrans vncię nouem.Dextans decem
vnciæ, quaſi dempto ſextante. Deuns vnciæ
vndecim, quaſi dempta vncia ex aſſe. Et ſunt
omnia nomina menſurarū vel ponderum, vn-
de ſignificant vas aut nummum. Triens pro
vaſe.Perſius. Sed tremor inter vina ſubit,ca-
lidumq́ trientem Excutit è manibus. Pro
nummo. Iuuena. Non habet infœlix quem
prorigat ore trientem. Perſius.Quid petis vt
nummi q̃s hic quicunce modeſto Nutrieras,
pergant auidos ſudare deunces. Quincuns
etiam ſignificat menſuram terrę.Cicero.Cum
admiraretur Lyſander proceritates arborum,
Torrens & directos in quincunce ordines. Torrens
aqua hyeme congregata per pluuiam in æſta-
te ſiccatur. Etiam eſt participiū à verbo tor-
reo, & tunc eſt generis omnis ſicut omne
partici-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

participium. Verg. Aut numerum lupus aut torrentia flumina ripas. Oriens regio orientalis. Occidens regio occidentalis. Rudens eſt reſtis nautica. Lucan. Nec quatiunt validos ne ſibilet aurea rudentes. Plautus tamen poſuit rudens genere fœminino. Hanc quam trahis rudentem complico. Chalybs eſt fluuius Hiſpaniæ, in quo optime temperatur ferrum, quod etiam chalybs vocatur. Vergil. Vulnificusq́ chalybs vaſta fornace liqueſcit. Etiam homines ibi habitantes vocantur chalybes.

Oriens
Rudens
Chalybs

Adiectiua notes quibus omne genus dare debes.

Notanda ſunt adiectiua conſonantem ante finalem s habentia, quæ ſunt generis omnis, vt elegans, petulans, demens, prudens, recens, ſons, inſons, particeps, anceps, præceps, iners, ſolers, expers, diſcors, miſericors, amans, demens. Item omnia participia præſentis temporis ſunt generis omnis, quæ tamen quandoq; ſubſtantiuantur in neutro genere, vt occidens ens contingens. Quædam etiam ſubſtantiuantur in maſculino genere, vt oriens, occidens, videns pro Propheta. Item quædam fœminini generis, vt animans, continens pro terra quæ non eſt Inſula. Animans tamē quandoq; legit neutrum. Ouid. Pronaq; cum ſpectent animantia cætera terrā. Elegans, id eſt, ornatus vel electus & ſplendidus, vt elegans oratio. Elegantia, id eſt, ornamentum & electio. Petulans, libidinoſus, vel etiam iniurioſus, Petulantia nequitia eſt vel laſciuia.

Elegans
Petulans

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Recens Sons Iners Solers Expers Amens.

Recens, id eſt, nouus. Sons eſt malus vel nocens. Inſons, innocens. Iners, ſine arte vel piger. Inertia, pigritia. Solers, id eſt, cautus, quaſi totus in arte, quia ſolo noſci dixerunt totum. Expers, id eſt, carens, quaſi extra partem. Sillius, Nec quiſquam noſtri diſcedet muneris expers. Amens, id eſt, ſtultus. Demẽs idem. Amentia & dementia, id eſt, ſtultitia. Verg. O Coridon Coridon quæ te dementia cepit. Nota hic quòd ars, pars & mens ſunt ſubſtantiua fœminini generis, ſed eorum compoſita ſunt adiectiua omnis generis.

PS.

Dant hic ps iuncta poliſyllaba, ſed variantur.
Hic aut hæc forceps & adeps.
Pluraq; dant hic & hæc, cœlebs infansq́; parensq́;.
Et princeps effrons, illis coniunge bifrontem.

Poliſyllaba deſinentia in ps ſunt maſculina, vt manceps, auceps, hydrops, Cyclops. Sed forceps et adeps ſunt dubij generis, tamen ſæpius leguntur maſculini. Subdit autor quòd multa nomina in bs, ps vel ns, ſunt communis generis, vt princeps, infans, &c. quibus adduntur cliens, municeps & ſerpens, de quo iam dictum eſt. Polyſillaba dicuntur ſemper ab Alexandro quæ non ſunt monoſyllaba, ſunt tamen etiam polyſillaba in ps omnis generis, ſcilicet adiectiua, vt præceps, anceps, &c. de quibus prædictum eſt. Forceps eſt inſtrumentum fabrorum, quo tenetur calidum

Forceps

ferrum,

ferrum,tange. Verg. Verſantiq́ꝫ tenaci forcipe
maſſam. Etiam eſt inſtrumentũ ferreum ,quo
carbones diriguntur in igne. Item cancri ha- Adeps
bent forcipes. Adeps eſt pinguedo in ventre
porcorum vel auium,vt Suillus adeps. Plin.
Iuuat aures adeps anſerinus cum ocymi ſucco
impoſitus. Adipatus dicitur adipe linitus.

Manceps eſt princeps artificum vel opera- Manceps
riorum. Municeps dicitur ciuis vel habens ius Municeps
ciuium. Municipium dicitur oppidũ, in quo
habitant municipes. Cœlebs quaſi cœleſtem Calebs
vitam agens, id eſt, caſtus & proprie cœlebs,
qui vxore caret. Ouid. Sine coniuge cœlebs
viuebat. Cœlibatus dicitur cœlebs vita. Sue-
tonius. Amiſſa vxore duobusq́ꝫ liberis manſit
in cœlibatu. Philelmus ſcripſit,Quam in mu-
liebri ſexu virginitatem dicimus, eam in vi-
rili non virginitatem, ſed cœlibatum Priſcia.
vocant. Infans dicitur puer, qui nondum ſcit
fari. Infantia eſt prima ætas. Infantilis i lon-
ga,pertines ad infantem. Infans etiam dicitur
de pullis brutorum. Plini. Quadrupedes in-
fantes ſuos cognoſcunt. Infans etiam poni- Infans
tur adiectiue pro mutus vel fari neſciens.
Tullius. Ipſum Scipionem accipimus non in-
fantem fuiſſe. Ouid. Gutturaq́ꝫ imbuerant in-
fantia lacte canino. Et hoc modo compara-
tur. Prudent. Largire comptum carnem in-
fantiſsimo. Parens dicitur pater & mater. Parens
Item auus & auia & omnes maiores parentes
dicuntur. Parentela eſt parentum ſeries vel
progenies. Parens prima longa eſt participiũ
à verbo pareo. Horat. Qui male parentem in
rupes detruſit aſellum. Princeps qui vel quæ Princeps

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

principatum habet, vel qui primus eſt in di-
Effrons gnitate. Effrons, id eſt, impudens vel inuere-
cundus. Philelphus. Namq; verecundi nihil
eſt quòd penſitet effrons. Frons enim ſedes
eſt verecundiæ. Vnde de inuerecundo dicitur,
Bifrons quòd perfricuit frontē. Bifrons habens duas
frontes. Verg. Ianumq; bifrontem. Ita qua-
drifrons habens quatuor frontes. Veteres
enim pingebant Ianum non ſolum bifrontem
ſed etiam quadrifrontem, à quatuor anni tem
Cliens poribus. Cliens dicitur famulus vel famula,
quaſi colens vel cultor & cultrix. Et proprie
dicitur qui patronum habet, nam patronus &
cliens ſunt relatiua. Clientela multitudo cli-
entum. Reliqua ſuperius.

X Hæc x præponas, ſed plurima demere
debes.

In triplici genere decet adiectiua notare.

Nomina in x deſinentia ſunt fœminina, vt
Pax, fax, lex, fex, radix, ceruix, coxendix, ce-
lex, nux, nox, crux, falx, fornax. Adiectiua
ſunt omnis generis, vt rapax, dicax, audax,
fœlix, trux, atrox, pernox, præcox, artifex.
Celox Celox eſt nauis parua, ſed velox, nam à cele-
Coxendix ritate ſic dicta eſt. Varro. Nautæ remiuagam
mouent celotem. Coxendix eſt id quod coxa,
Rapax ſcilicit, ſuperior pars fœmoris. Rapax, id
Dicax eſt, ſolitus rapere. Dicax eſt deriſor vel deri-
ſorius. Dicacitas, irriſio. Vnde Tullius, De-
Pernox ſine dicacitate iſta vti. Pernox, per noctem
durans, vt Luna fuit pernox. Statius. Nec ſu-
Præcox bire domos, ſed circum funera pernox Tur-
ba ſedet. Præcox eſt præmaturus, vel ante alia
maturus.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

maturus. Columella. Tunc præcox bifera deſcendit ab arbore ficus. Item ſignificat præcoquus.

X e ſi præſit maribus polyſyllaba iungit,
Eſt tamen hæc pellex vibex obexq; ſuppellex,
Forſex adiungis, hic aut hæc dat tibi cortex,
Atq; ſilex imbrex & onyx cum ſardonice adde.

Polyſyllaba in ex ſunt maſculina, vt apex, latex, ramex, murex, vertex, codex, podex, pollex. Excipiuntur vibex, pellex, &c. in textu poſita, quæ ſunt fœminina. Sed cortex & ſilex ſunt dubij generis. Similiter onyx, ſardonyx & imbrex ſecundum Sulpitium. Ramex, id eſt, hernia, id eſt, ruptura & deſcenſio inteſtini in ſcorteum, id eſt, ſaccum teſticulorum. Plaut. Tua cauſa nemo noſtrum rupturus eſt ſuos ramices. Ramicoſus vel hernicoſus, qui patitur id vicium, quod maxime fit ſenibus. Murex eſt quoddam conchilium, quo veſtes tinguntur, & ponitur pro Purpura. Verg. Tyrioq; ardebat murice lana. Etiam ponitur pro ſaxo. Pollex eſt primus & craſſiſsimus digitus, qui plus alijs pollet, id eſt, poteſt. Inde adiectiuum pollicaris, vt lignum pollicare craſsitudine, id eſt, tam craſſum quã pollex. Pellex eſt mulier impudica, quæ rem habet cum viro alterius mulieris. Vnde vxor & pellex ſunt relatiua. Iuuena. de mala vxore. Aut odit pueros, aut ficta pellice plorat.

[Margin: Ramex — Murex — Pollex — Pellex]

R 4 Obex

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Obex Obex eſt quod obijcitur vel opponitur, vt
peſſulus eſt obex ianuæ. Legitur ſæpius maſculini generis. Verg. Ecce maris magno claudit nos obice pontus. Super quem verſum Seruius ait, quod aliqui legunt ibi magna, quia obex olim fuit fœmininum, ſed nunc eſt
Forfex maſculinum. Probus tamen ſcripſit hic & hæc
obex. Hæc Seruius. Forfex eſt inſtrumentum, quo aliquid ſcinditur, ſaxe. Forficula eſt parua forfex, ſcilicet quo pili ſcinduntur, vel q̄d
Cortex aliud, nam forpex non eſt Latinum. Cortex
eſt quaſi corium cuiuſq; rei, ſcilicet arboris, pomi & ſimilium. Verg. Tegmina quis capi-
Silex tum raptus de ſubere cortex. Silex eſt durus
lapis. Statius. Indomitusq; ſilex curua fornace liqueſcit, Verg. Stabat acuta ſilex præciſis vndiq; ſaxis. Inde adiectiuum ſiliceus, vt is habet ſiliceum caput. Onyx & Sardonix ſupra.
Imbrex Imbrex eſt canalis, per quem cadit imber de tecto.

Fætibus hæc terræ dabis, hicq; frutex retinebit.

Et dux & coniunx commune notentur & exlex.

Nomina in x, quæ ſignificant fructus terræ, id eſt, herbas vel arbores ſunt generis fœminini, vt ilex, carex, ſandix, ſilix, nux. Excipitur frutex, quod eſt maſculinum, cui additur rumex. Verg. in Moreto. Fæcundus rumex, &c. Addit Alexander, quòd Dux, coniunx & exlex ſunt communis generis. Similiter ilex & compoſita à Dux, vt tradux, redux & irredux. Luca. Irreducemq; viam deſerto limite carpit.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

carpit. Item compoſita à grex, vt ſegrex, id eſt, ſegregatus, congrex, id eſt, congregatus. Pruden. Omnibus vna ſubeſt natura, ſed exitus omnes. Non vnus pagit meritorum ſegrege forma. Idem. Iam mundus te Chriſte capit, quem congrege nexu. Pax & Roma tenent. Idem neutri generis ſociat. Scindent in partes geminatum ſegrege regno. Ilex eſt ar- Ilex
bor glandifera. Carex eſt herba quædam ha- Carex
bens longa & acuta folia. Carectum locus abundans carice. Verg. Tu poſt carecta latebas. Carica eſt genus ficuum. Sandix eſt herba Sandix
quædam inter olera ſylueſtria, quam vocant aliqui barbulam hircinam. Frutex eſt ramus natus ex radice arboris vel arbuſcula. Fruti- Frutex
cari eſt frutices emittere. Tull. Exciſa eſt arbor non euulſa, itaq; quam fruticetur vides. Frutetum & fruticetū dicitur vbi multi frutices ſunt. Rumex eſt herba quædam ad libi- Rumex
dinem prouocans. Exlex, id eſt, extra legem Exlex
viuens. Illex, ſine lege. Alia ſunt in primo ca- Illex
pitulo.

Hic dant grex & Rex fornix cilixq; calixq;.
Et phenix maſtix, hic calx pedis, hæc latomorum.

Nomina in textu poſita ſunt maſculina, quibus adduntur torax, limax, anthrax, harpax, varix, bombix, oryx, eryx, iapix & natrix pro ſerpente. Luca. Et natrix violator aquæ. Iuuena. Et getulus onyx. Horat. Albus peccet iapix. Martia. Tam leue nec bombix pendulus vrget opus. Cylix dicitur aliquis de Cylix

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Cylicia quę eſt regio prope Syriam. Et quamuis ſit nomen gentile, tamen eſt maſculini & non communis generis, quam fœmininū habet ſuam terminationē. Nam omnia fere gentilia in ix deſinentia ſuut maſculina, et habent fœminina per a, vt hic Trax hæc Thraiſſa, id eſt, vir & mulier de Thracia, hic Phenix hæc Pheniſſa. Verg. Hunc Pheniſſa tenet Dido, hic cylix hæc cyliſſa. Ouid. Quod ferat vt dicam terra cyliſſa crocos. Cylicium eſt veſtis de

Phenix pilis, quæ primo facta fuit in Cilicia. Phenix dicitur vir de Phenicia. Etiam Phenix dicitur auis vnica in Arabia, magnitudine Aquilæ, colore purpureo, ſed circa collum aureo, quæ quingentis annis viuere fertur, ac deinde in nido ſemet comburere, ex cuius cincre nouū phenicem renaſci ſcripſerunt multi, ſed pro aue Phenix eſt dubij generis, quia neſcitur vtrum Phenix mas ſit an fœmina. Ouidius poſuit maſculino. Corpore de patrio paruum

Limax Phenica renaſci. Limax eſt reptile, quod dicitur vulgo teſtudo, ſnegel. Columella. Impli-

Thorax citus conchæ limax hirſutaq; campe. Thorax Græce ſignificat pectus, & etiam munimentum pectoris, vt ferreus thorax, laneus tho-

Anthrax rax. Anthrax eſt hulcus in locis corporis magis periculoſus, quod carbunculus vocatur à

Harpax medicis. Harpax eſt inſtrumentum ferreum aduncum, quo aliquid extrahitur ex puteo.

Calx Alia vocabula habes ſuperius. Calx eſt imus pes, id eſt, ꝙ vulgo pes dicitur. Nam proprie pes eſt tota illa pars corporis qua itur. Pedis partes ſunt coxa, genu, femur, crus et calx, qui etiā pes imus dicitur. Inde calcare et calci-

trare

trare, id eſt, calcibus trudere. Equus calcitroſus qui multum calcitrat. Calcaneum vero eſt poſterior pars calcis. Calx etiam de quo muri fiunt, kalck. Et pro hoc ſignificato eſt fœminini generis, vt viua calx, pro priori ſignificato eſt maſculini. Perſius. In portam rigidos calces extendit. Vergilius autem fœminino genere poſuit, Cornipedemq́ꝫ citum ferrata calce fatigat. Item Caper Grammaticus ait, quod pro materia, quia fiunt muri dicitur cals & non calx. Latomus eſt lapicida, id eſt, qui lapides cædit vel ſculpit. Latomia locus vbi lapides cæduntur, qui Latine dicitur lapicidina, quia latomus & latomia ſunt Græca. Latomus

Thrix tenet hæc, tamen obliquis neutrum ſuperaddes. Trix

Victrices turbæ victricia tela tulere.

Nomina in trix ſunt fœminina, vt meretrix, genitrix, nutrix, matrix. Quædam tamen in obliquis adduntur ſubſtantiuis neutri generis, & ponitur adiectiue, ſcilicet, victrix & vltrix. Claudian. Victrici concepta ſolo. Verg. Res Agamemnonias victriciaq́ꝫ arma ſecutus. Lucan. Tollite iampridem victricia tollite ſigna. Sillius. Mandabat Tyrijs vltricia bella futuris. Et non inueni plura quàm hæc duo victrix & vltrix, quæ ponuntur adiectiue, ſed tamen non adduntur ſubſtantiuis maſculinis, quia non dicitur victrices populi, victor exercitus, victrix manus. Lucanus. Victrix cauſa Deis placuit, ſed victa Catoni.

Matrix

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Matrix

Matrix eſt vterus mulieris, in quo concipit, & ponitur pro charta. Columella tamen accipit matricē pro matre in animalibus brutis, id eſt, fœmina, quæ tenetur cauſa fœtus.

Meretrix

Meretrix eſt quæ turpiter & impudice quæſtum facit. Salomon. Fouea profunda eſt meretrix. Inde adiectiuum meretriceus, id eſt, pertinens ad meretricem, vt habitus meretriceus. Nota quòd ab regula excipitur natrix pro ſerpente quodam, quod eſt maſculinum, vt dictum eſt ſuperius.

Capitulū quintum eſt de formatione præteritorum & ſupinorū regularium. De prima coniugatione.

VT tibi per metrum formatio præteritorum,
Atq; ſupinorum pateat, præſens lege ſcriptum,
Et primo diſce quæ ſit formatio primæ.

Hactenus de nomine, pronomine & participio, nunc de verbo agitur, de quo ſunt tria capitula. Primum de præteritis perfectis & ſupinis. Secundum de verbis imperfectis & anomalis. Tertium de formis verbor. Cognitio præteritorum & ſupinorum valet ad coniugationes verborum. Coniugatio ſecundum Priſcianum, eſt conſequens verborum declinatio, vt amo amas amat, &c. Coniugationes verborum ſunt quatuor, quæ diſtinguuntur per indicatiuos, per imperatiuos & infinitiuos modos. Nam prima Coniugatio habet à productum, ſecunda e productum, tertia e curtum, quarta i longum in imperatiuo & infinitiuo, & in ſecunda perſona præ-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ſentis temporis indicatiui modi, ſed in hoc modo tertia habet i curtum, vt legis. Do tamen cum compoſitis a corripit in infinitiuo. Nota quædam verba ſub vna ſignificatione ſnnt diuerſarum Coniugationum, vt pinſo as & is, lauo as & is, nexo as & is, primę vel tertiæ. Item aliqua pro diuerſis ſignificatis, ſunt nunc primæ nunc tertiæ coniugationis, cum in prima perſona ſit eadem, vt dico as, id eſt, proprium facio, dico ieg ſiger. Mando as, id committo, mando is, comedo. Fundo as, id eſt, ſtatuo, fundo is, ieg ſtober. Volo as, ieg flyffuer. Volo vis notum. Sero as, id eſt, claudo, ſero is, id eſt ſemino. Appello as, alloquor vel prouoco, appello is, id eſt, vi adduco. Compello as, id eſt, alloquor. Compello is, id eſt, cogo. Nota vnum eſt verbum primæ coniugationis habens di in præterito, ſcilicet do cum ſuis compoſitis, & vnum habet ti, vt ſto cum ſuis compoſitis, & tredecim habent ui diuiſis vocalibus, ſcilicet, cubo crepo, domo, ꝛc. Omnia alia primæ coniugationis in o deſinentia habent ui per vnam ſyllabam.

As in præterito ui ſuſcipit s remouendo.

VI à ſecunda perſona præſentis temporis in as.

Verba primæ coniugationis faciunt præteritum perfectum à ſecunda perſona præſentis temporis indicatiui modi ſingularis numeri, remouendo s & addendo ui, vt amo as aui. Excipiuntur quindecim in textu poſita, de quibus poſtea dicetur. Bo. Albo, facio album. Inde dealbo, ſubalbo, &c. quæ idem ſignificant. Labo moueor & cado. Naſo. Et ſatis in dubio pectora noſtra labant. Libo, guſto vel

Albo

Labo

Libo

135

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Libo ſto vel tango. Verg. Oſcula libauit natæ. Ca-
Cibo pitur pro ſacrificio, & producit i. Inde præli-
bo, delibo. Cibo, ſaturo. Cibauit eos ex adipe
Orbo frumenti. Orbo, priuo, fraa at ſkille. Fera
Probo mors orbauit me parentibus. Probo, at beui-
ſe vel at proffue, & corripit o. Inde approbo,
comprobo, id eſt, valde & ſimul probo. Im-
probo, reprobo, id eſt, non probo, non laudo.
Titubo Titubo, pedibus aut lingua moueor. Ouid.
Haud aliter titubat ac ſi mera vina bibiſſet.
Caco Co. Caco, purgo aluum. Paco, in pace conſti-
Paco tuo, vt pacabo vos. Vaco, vacuus ſum vel ca-
Vaco reo. Tull. Vacare culpa magnum eſt ſolatium.
Etiam ſignificat operam do, & ſic exigit da-
Dico tiuum, vt vaco Philoſophiæ. Dico, aſsigno,
conſecro. Vergil. Connubio iungam ſtabili
propriamq́ dicabo. Abdico i curta, eſt repel-
lo. Terent. Chremes recuſat nuptias, generum
Calco abdicat. Dedico, id eſt, dico. Calco, id eſt, calce
premo, vnder at trede. Inculco, ind at trede.
Sulco Conculco, id eſt, calco. Sulco, id eſt, facio ſul-
Vendico cum vel aro, ponitur pro nauigo. Vendico,
aſſummo pro meo, vendico mihi hunc librũ.
Vindico Vindico, vindictam ſumo, vt iniurias vindi-
Extrico cabo, etiam eſt libero. Extrico i longa, id eſt,
Intrico expedio, libero vel expello. Intrico, id eſt,
impedio vel innecto. Petrarcha. Merſat oues
tondere iubens, ne vellera lanæ Intricent pro
hibens. Intricata res, id eſt, difficilis intelle-
Occo ctu. Occo, frango, & proprie glebas poſt ſa-
tionem. Horat. Cum ſegetes occat tibi mox
Fuco trumenta daturas. Segetes, id eſt, terras. Fuco,
Vado coloro. DO. Vado, tranſeo vadum vel duco
per vadum, id eſt, per fundum fluuij. Mando,

committo

committo. Tardo, tardus ſum vel facio tar- Mando
dum,nam et abſolutum et tranſitiuũ eſt.Sedo, Tardo
placo. Luca.Rex puer in bellis populi ſedaue- Sedo
rat iras. Trepido, ſum trepidus vel turbo vel Trepido
curro. Secundo,fortuno. Verg. Tandem læ- Secundo
tus ait, Dij noſtra incepta ſecundent. Repe- Repedo
do, redeo. Iuuencus. Inde Galilæas repedat
Saluator in oras. Trucido i longa,occido. Trucido
Verg. Fit via vi rumpunt aditus primosq́ʒ Beo
trucidant. EO. Beo,facio beatum. Sola vir- Ebeo
tus beat hominem. Ebeo,priuo beatitudine. Creo
Creo, facio. Recreo,reficio. Screo phlegma Screo]
pro fero. Meo,tranſeo,meatus,tranſitus. La- Meo
queo vel illaqueo, id eſt, ligo vel innecto. Laqueo
Nauſeo,appeto vomere. Nauſea eſt appetitus Nauſeo
vomendi ſine affectu. Enucleo,nucem aperio Enucleo
vel nucleum tollo vel declaro. Fo & Pho.
Ruffo, facio ruffum. Plinius.Cortice nucum Ruffo
ruffatur capillus. Triumpho,ago triumphum Trium-
vel maxime lætor. Terent.Non tam ipſo læ- pho
tatur dono quàm abs te datum, id vero ſerio Lympho
triumphat. Proprie autem triumphare,eſt ob
egregiam victoriam magno cum honore in
vrbem recipi, vt Cæſar triumphauit de Gal-
lis. Lympho,furioſum facio. Lymphatus, fu-
rioſus. GO. Lego, mitto hominem, vel do Lego
Teſtamentum. Ioannes legauit mihi libros
ſuos. Rex legauit fratrem ſuum. Allego e
longa,vulgo,at ſende. Ablego,bort at ſende.
Plaut. Adoleſcentem hunc ablegauit. Dele-
go,id eſt, committo, Ipſe delegauit alteri ne-
gocium. Relego, mitto in exilium vel patria
pello. Rogo, at bede. Etiam ſignificat in-
terrogo. Terentius. Dic quòd rogo

Arrogo,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Arrogo, id eſt, aſſumo vel ſuperbe adſcribo. Ambroſi. Quam adeptus es gloriam, non tuis meritis arroges? ſed diuinæ miſerationi ſemper adſcribas. Abrogo,id eſt, tollo vel auffero. Derogo,id eſt, partem auffero, hoc datiuum vult, illud accuſatiuum, vt derogo legi, abrogo legem. Erogo,id eſt, expendo vel diſtribuo. Irrogo,id eſt,infero. Prorogo,id eſt, prolongo. Surrogo, id eſt, ſubſtituo vel in alicuius locum pono, hæc omnia corripiunt.

Caſtigo
Fatigo
Veſtigo
Inſtigo
Profligo
Iurgo
Aporio
Angario
Crucio
Radio
Pallio
Repudio
Tripudio
Vitio
Halo
Balo
Palo
Protelo
Mutilo
Ventilo
Obnubilo
Oppilo

Ro. Caſtigo verbis vel verberibus punio. Fatigo,moleſto vel feſſum facio. Veſtigo,id eſt, quæro. Verg. Veſtigatq; virum. Inueſtigo inuenio. Inſtigo,irrito vel accendo. Profligo,id eſt,deſtruo vel ſupero, at fla paa fluct. Iurgo, litigo. Terent. Credo iam vt ſolet iurgabit. Obiurgo,id eſt,arguo, at ſtraffe metord. Io. Aporio pauperem facio. Angario, id eſt,cogo. Crucio,id eſt, moleſto vel punio. Radio radios emitto vel ſplendeo. Pallio,id eſt, tego vel occulto. Baſio oſculor. Mart. Cur non baſio te Phileni calua es? Repudio, expello. Is repudiauit vxorem. Tripudio,id eſt,ſalto, at dantze. Vitio, corrumpo. Perſi. Non liceat facere id quod faciebat agendo. Lo. Halo,flo vel ſpiro. Halitus,id eſt,flatus. Exhalo,expiro. Anhelo,id eſt,aſpiro,anhelitus. Balo,clamo ſicut ouis. Palo, vago vel erro. Protelo e longa, id eſt, prolongo vel moleſto & vexo. Terent. Ne te iratus ſuis ſæuis dictis protelet. Mutilo,id eſt,amputo. Ventilo,per ventum moueo, vt Ioannes ventilat ignem, ventilat fruges. Obnubilo,id eſt,obſcurum facio. Oppilo,claudo. Compilo,id eſt,ſpolio,expilo idem.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

lo idem. Vacillo, id eſt, moueor vel dubito. Vacillo
Suggillo, id eſt, lædo. Titillo, id eſt, moueo Suggillo
pruritum. Ioannes titillat ſemetipſum. Re- Titillo
ſocillo, id eſt, recreo. MO. Autumo, opinor Autumo
vel affirmo. Horat. Autumat hæc populus. Aeſtimo
Aeſtimo apprecio, vt quanti æſtimas librum?
Etiam ſignificat conſidero. Exiſtimo, id eſt,
puto vel iudico. Cremo, id eſt, vro. Cremium Cremo
quod crematum eſt. Fumo, fumum emitto. Fumo
Spumo, ſpumam eijcio. Deſpumo, id eſt, ſpu- Spumo
mam tollo. Humo, in humo ſepelio. Limo, Humo
lima tero, at fæle. Infamo, facio infamem, vt Limo
vnius improbitas infamat multos. NO. Ma- Infamo
no, fluo. Verg. Cruor hoc de ſtipite manat. Mano
Concinno, apto vel paro. Pſalm. Lingua tua Concin-
concinnauit dolos. Diuino, propheto. Horat. no
Diuinare etenim magnus mihi donat Apol- Diuino
lo. Sereno, facio ſerenum. Verg. Vultu quo Sereno
cœlum tempeſtatesq́ ſerenat. Tamino, id eſt, Tamino
maculo, inquino. Claud. Inquinat egregios
adiuncta ſuperbia mores. Buccino, id eſt, buc- Buccino
cina vel tuba cano. OO. Boo, grauiter ſono. Boo
Plaut. Boat cœlum fremitu virum. Reboo,
id eſt, reſono. Verg. Reboant ſyluæq́ & ma-
gnus olympus. Inchoo, incipio. Horat. Vitæ Inchoo
ſumma breuis ſpes vetat inchoare longas.

PO. Papo, comedo, vel patrem voco, eſt Papo
verbum puerile. Palpo, attingo manu. Etiam Palpo
ſignificat placo. Iuuena. Quem vero timet,
quem munere palpat Carus, &c. Mancipo, Mancipo
proprium facio. Horat. Quædam ſi credis
conſultus mancipas vſus. Anticipo, id eſt, præ
uenio. Participo, id eſt, partem capio. Stipo, Stipo
impono, at ſtoppe. Criſpo, id eſt moueo. Sil- Criſpo

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Vſurpo lius. Non illis ſolitum criſpare haſtilia cam-
Culpo po. Vſurpo,id eſt,vſu habeo. Culpo,id eſt,re-
Aequo prehendo. QVO. Aequo,facio æquum. Om-
Obliquo nia mors æquat. Obliquo,flecto. Philel. Lau-
rentius q̃ties in me incidit, ſemper obliquat
Liquo faciem. Liquo,facio liquidum,vt ignis liquat
Antiquo ceram. Antiquo,facio antiquum,vel tollo, vt
Aquo Princeps antiquauit legem inutilem. Aquo,
aquam adfero vel do. RO. Aro,terram ſcin-
Aro do. Aro littus, id eſt,fruſtra laboro. Exaro,
Gyro id eſt,ſcribo. Gyro,verto vel circumago. Spi-
Spiro ro, flo. Boet. Spirat inſanum nebuloſus Au-
ſter. Aſpiro, afflo vel faueo. Verg. Aſpirat
fortuna labori. Etiam ſignificat inſto, vt is
aſpirat ad ſacerdotiũ. Expiro, efflo vel emit-
to, vt is expirauit animam. Etiam ſignificat
mori, vt Ioannes expirauit. Inſpiro, inflo.
Reſpiro, quieſco vel anhelitum duco. Con-
ſpiro,cum alijs propono, conſentio. Suſpiro,
Delyro gemo. Delyro, erro. Horat. Quicquid dely-
Obturo rant Reges plectuntur Achiui. Obturo, clau-
do. Obturem patulas impune legentibus au-
Blatero res. Blatero, ſtulte loquor. Idem. Audit cum
magno blateras clamore fugiſq;. Tolero, pa-
Tolero tior. Naſo. Vt valeas animo,quicquam tole-
Temero rare negabis. Temero, violo vel vim facio.
Tempero Tempero, rego vel moderor. Obtempero,
Suſurro obędio. Suſurro,clam dico. Naſo. Pars quid
velit aure ſuſurrat. Inde nomen ſuſurro,id eſt
Aſſo detractor. SO. Aſſo,at flege. Coaſſo,conta-
bulo, nam aſsis eſt tabula vel aſſer. Coaſſare,
Craſſo compingere aſſes in ædificio. Craſſo, craſſum
Laſſo facio. Laſſo, laſſum facio vel fatigo. Martia.
Pingue ſolum laſſet,ſed iuuat ipſe labor. Pau-
ſo, id

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ſo, id eſt, quieſo, à nomine pauſa, ꝙ eſt quies. Pauſo
Actius. Nobis datur pauſa loquendi. Incuſo, Incuſo
arguo. Muſſo, murmuro vel dubito, vel ti- Muſſo
meo. Stat. Nec muſſant, ſed voce palam cla-
roq́ꝫ tumultu Reddere regna iubent. Verg.
Cuncti ſe ſcire fatentur, Quid fortuna ferat
populi, ſed dicere muſſant. Idem. Muſſat Rex
ipſe Latinus. Recuſo, id eſt, contemno vel Recuſo
nolo. Horat. Vtq́ꝫ ſacerdotis fugitiuus liba
recuſo. TO. Auſculto, audio. Plaut. Qui au- Auſculto
ſcultare non vult, exurgat foras. Ponitur cum
datiuo pro obedio. Terent. Pamphilum ne
adiutem, aut auſcultem ſeni? Vaſto, deſtruo. Vaſto
Verg. Vaſtabat Cyprum. Vito, caueo. Plautus Vito
in Sticho. Qui poteſt mulieres vitare, vitet, vt
quotidie caueat pridie, ne faciat, quod pigeat
poſtridie. Lito, id eſt, ſacrifico vel offero, Lito
proprie tamẽ ſignificat ſacrificijs placo. Mart.
Non quacunq́ꝫ manu victima cæſa litat. Di- Diſcepto
ſcepto, litigo vel certo. Philel. Diſceptare ni-
mis fugias. Roto, id eſt, circumago ad modũ Roto
rotæ. Verg. Inſtat non ſecius & rotat enſem. Confuto
Confuto, verbis conuinco, refuto idem. Mul- Mulcto
cto, punio auferendo pecuniã. Mulcta eſt pœ-
na pecuniaria. Suppedito, tribuo. Tull. Cice- Suppe-
roni meo ſuppeditabis quantũ ſat videbitur. dito
Idem. Creditores regis aperte pecuniam ſup-
peditant. Irrito, moleſto vel prouoco. Verg. Irrito
Irritatq́ꝫ virum telis ac voce laceſsit. Prorito
idem. VO. Mutuo, at ſkiffte, vt mutua mihi
Dalerum vel Marcam. Mutuo etiam aduerbi- Mutuo
aliter, vt accepi librum mutuo, id eſt, mutua-
ui. Sinuo, id eſt, facio ſinum vel curuo. Verg. Sinuo
Squameus intorta ſinuat veſtigia ſerpens.

Inſinuo Inſinuo, id eſt, latenter immitto. Cicero.
Conti- Me in eius familiaritatem inſinuabo. Conti-
nuo nuo, continue ago. Parum proficit qui ſtudiū
Infatuo non continuat. Infatuo, facio fatuum. Mulie-
Deartuo res infatuarunt Salomonem. Deartuo, per ar-
tus diuido, vel membratim frango. VO. Ca-
Cauo uo, facio cauum. Verg. Cauat arbore lyntres.
Nauo Nauo, diligenter do. Tullius. Nauare operam
volebam. Nauus vel gnauus, id eſt, diligens.
Deprauo Deprauo, facio prauum vel corrumpo. Mul-
Ouo tos deprauat mala ſocietas. Ouo, exulto. Leuo
Leuo facio leue. Verg. Ego hoc te faſce leuabo. Le-
uo prima producta, ſignificat plano. Horat.
Nimis aſpera ſano leuabis culto. XO. Taxo
Taxo repræhendo. Etiam ſignificat æſtimo. Laxo,
Laxo facio laxum vel diſſoluo. Verg. Laxat clauſtra
Lixo Sinon. Lixo, coquo in aqua, vt lixaui carnes.
Luxo Elixo idem. Luxo, diſſoluo vel torqueo. Lu-
xaui brachium vel pedem. Pes luxatus, id eſt,
Aroma- ex iuncturis diſtortus. ZO. Aromatizo, odo-
tizo. rem facio. Anathematizo, deteſtor vel male-
dico. Colaphizo, percutio. Catechizo inſtruo,
Baptizo conſtituo, vel habere facio. Baptizo, mergo.
Exorcizo Exorcizo, adiuro. Exorciſta, adiurator. Et
hæc omnia in zo deſinentia ſunt Græca.

Sed cubo ſiue crepo domo, deinde mi-
coq; fricoq;,
Nexo plicoq; ſono ſeco, deinde tonoq;
vetoq;,
Prætereunt in ui diuiſas, do dedit, & ſto.
Dat ſtetit, & iuui iuuo præterit & lauo
laui.

Excipiun-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Excipiuntur à regula prædicta cubo, crepo &c. in textu poſita, quorum vndecim habent ui, vt cubo cubui, crepo crepui, &c. Item do habet dedi, ſto ſteti, iuuo iuui, lauo laui. Cubo **Cubo**
ſignificat iaceo, & corripit primam vocalem, ſicut omnia alia verba hic poſita, præter nexo, vnde compoſita eorũ corripiunt mediam. Item omnia compoſita verbi cubo ſunt primæ Coniugationis, vel etiam tertiæ, ſed tunc in præſenti aſſumunt m, vt accubo as, vel accumbo is, recubo as, vel recumbo is. Præteritum tamen ſemper eſt idem & etiã ſupinum. Accubo vel accumbo ſignificat adiaceo vel aſſideo menſæ. Verg. Tu das epulis accumbere Diuum. Concubo vel concumbo, id eſt, con- **Concubo**
dormio, vnde concubina. Decubo vel decumbo, id eſt, deorſum cubo vel iaceo, ſicut ægrotus vel dormiens. Diſcubo vel diſcumbo, id eſt, accumbo. Excubo, id eſt, vigilo. Excubiæ, vigiliæ. Incubo vel incumbo, in aliquo vel ſuper aliquid iaceo. Verg. Incubuitq; thoro, dixitq; nouiſsima verba. Ita gallina incubuit ouis. Incumbere etiam ſignificat operam dare, vt incumbe ſtudio literarum. Occubo vel occumbo eſt morior. Verg. Neq; adhuc crudelibus occubat vmbris. Idem. Seu verſare dolos ſeu certæ occumbere morti. Procumbo cado. Ouid. Procumbit vterq; pronus humi. Accipitur pro mori. Recubo vel recumbo, id eſt, cubo. Secubo, ſeorſum cubo, vel ſolus iaceo. Succumbo, id eſt, vincor vel ſubijcior. Verg. Huic vni forſan potui ſuccumbere culpæ. Crepo ſignificat violentum ſonum facio, **Crepo**
ſcilicet ex impulſu vel alia vi. Ouid. Et crepat

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

in medijs Laurus aduſta focis. Concrepo idē.
Diſcrepo, id eſt, diſſono. Concrepo, conſono.
Crepo ponitur pro frangor, quia quod fran-
gitur ſonat, vt Iudas ſuſpenſus crepuit me-
dius. Ponitur etiam pro deploro. Plaut. Qui
Domo crepat defunctum patrem. Domo, facio man-
ſuetum, vt domo equū. Etiam ſignificat vin-
co, vt domui hoſtes. Inde perdomo & edomo
Frico compoſita, o curta. Frico, at gnyde. Verg.
Porcus fricat arbore coſtas. Confrico, conte-
ro, vt Apoſtoli cofricabant ſpicas. Defrico,
aff at gnyde, vt defricui cutem. Perfrico, gen-
nem at gnyde. Perfricare faciem vel frontem,
Mico eſt inuerecundum eſſe. Mico ſignificat fulgeo
& proprie cum motu vel tremore, vt fulgur
micat, enſis micat. Etiam ſignificat moueri &
tremere. Idem de equo. Stare loco neſcit, mi-
cat auribus & tremit artus. Ouid. Corq́ꝫ tre-
more micat. Etiam micare eſt digitis ſortiri.
Cicero. Dignum eſſe dicunt qui cum in tene-
bris micet. Emico, effulgeo. Plaut. Ex oculis
quaſi radij emicant ſolis. Promico, procul mi-
co. Dimico infra. Nexo & plico vt infra. So-
Sono no, facio ſonum. Inde aſſono, ad aliquid ſo-
no. Perſius. Reparabilis aſſonat echo. Con-
ſono, id eſt, ſimul ſono vel concordo. Diſſo-
no, diuerſe ſono. Inſono, valde ſono. Perſo-
no idem. Verg. Cithara crinitus Iopas perſo-
nat aurata. Reſono, ſonum reddo. Idem. Re-
Seco ſonat clangoribus æther. Seco, ſcindo vel di-
uido. Ponitur pro tranſire. Verg. Ille viam
ſecat ad naues ſociosq́ꝫ reuiſit. Deſeco, abſcin-
do. Diſſeco, diſcindo vel diuido. Reſeco, am-
puto. Et hæc omnia corripiunt penultimam.

Tono

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Tono, valde ſono, vel facio tonitrum, & raro Tono
legitur in tertia perſona. Veteres vſurpant
tono & ſono tertiæ Coniugationis. Intono,
valde tono. Veto, id eſt, prohibeo. Perſi. Veto Veto
quiſquam faxit oletum. Idem poſuit præteri-
tum in aui. Excepto ſi quid manſura rubrica
vetauit. Sed Cicero ait vetui. Nam me ad fa-
moſas mater accedere vetuit. Do, id eſt, dono, Do
vt dedi Petro ad te literas. Item ſignificat di-
cere. Vergil. Sed tamen iſte Deus quis ſit da
Tytire nobis. Compoſita eius ſunt tertiæ con
iugationis præter quatuor, ſcilicet circundo,
peſſundo, venundo & ſatis do, quæ ſunt pri-
mæ Coniugationis, & tamen corripiunt a in
penultima ſyllaba cuiuſcunq; temporis, ſicut
& ſimplex ipſum do. Circundo, om kring at Circundo
lægge. Verg. Aut acres venabor apros, non
me vlla vetabunt Frigora Parthenios canibus
circundare ſaltus. Venundo, id eſt, vendo. In Venundo
Euangelio. Poterat hoc vnguentũ venundari
multo. Peſſundo. i. calco vel opprimo. Teren. Peſſundo
Quæ ſi non aſtu prouideantur me aut herum
peſſundabunt. Peſſum aduerbiũ ſignificat ſub
pedibus, vnde etiam dicitur do peſſum ꝑ duas
dictiones. Luca. Quam celſa cacumina peſſum
Tellus victa dedit. Satisdo, ſatisfacio vel ſol- Satisdo
uo. Sto, at ſtaa. Vergil. Stat ſui cuiq; dies, Sto
breue & irreuocabile tempus. Omnib. eſt vi-
tæ. Stare conuẽtis eſt ſeruare pacta. Item ſtare
ꝓ impediri ponĩt, vt per me non ſtabit. Aſto
et adſto, hoeſſ at ſtaa. Anteſto excello, vnde ſit
antiſtes. Conſto ſimul ſto vel cõponor. Ioan-
nes non conſtat ſibi. i. non permanet in vna
ſententia. Conſtat imperſonaliter notum eſt.
Circumſto, om at ſtaa. S 4 Verg.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Verg. Circumſtant animæ dextra leuaq; frequentes. Diſto, fraa at ſtaa. Roma diſtat hinc quingentis miliaribus. Item diſto ſignificat etiam differre. Iuuena. Nec diſtare putant humana carne ſuillam. Exto, til at vere. Verg. de ceruis Scythicis. Torpent mole noua, & ſummis vix cornibus extant. Etiam dicitur, liber iſte non extat, id eſt, non habetur ab aliquo. Inſtare, id eſt, operam dare pro aliqua re habenda, at legge vind paa en tingeſt at haffue. Plaut. Poſcit, inſtat, vrget, hominem non ſinet quieſcere. Vnde inſtitor, id eſt, mercator, & habet inſtiti in præterito, non inſteti. Catul. Inſtitit imperio deterioris heri. Stat. Othrin & arcte gelidum caput inſtitit Oſſæ. Othris & Oſſa ſunt uomina montium. Obſto contra ſto vel impedio. Inde obſtaculum, id eſt, impedimentum. Præſto, id eſt, do. Plinius. Plura hic mihi præſtitit quàm parentes. Etiã ſignificat excello. Tullius. Bona æſtimatio diuinis præſtat. Præſtat imperſonale ſignificat melius eſt. Idem. Nonne emori per virtutem præſtat, quàm vitam miſeram & inhoneſtam per dedecus amittere? Proſto publice ſto cauſa lucri, vt meretrices dicuntur proſtare. Reſto, ſuperſum vel relinquor. Vergilius. Quid tam miſero mihi deniq; reſtat? Subſto, ſub alio ſto, ponitur pro ſimplici, ſicut & con ſto & reſto. Superſto, ſupra aliquid ſto vel viuo. Omnia compoſita verbi ſto ſic habent in præterito ſtiti, vt aſto aſtiti, conſto ſtiti, &c.

Iuuo Iuuo, at hielpe. Verg. Audentes fortuna iuuat. Ponitur pro delecto. Idem. Non omnes arbuſta iuuant, & in hoc ſenſu ſæpius eſt imperſona-

perſonale. Idem. Iuuat arua videre. Adiuuo, id eſt, iuuo. Terent. Fortes fortuna iuuat. Adiuuo in præſenti corripit u, & in præterito perfecto producit u. Lauo, id eſt, aqua purgo, etiam eſt rigo. Et legitur quandoq; tertiæ Coniugationis. Horat. Phebe qui xanto lauis amne triſtas. Lauo

Et neco quod necui facit & quandoq; necaui.

Increpo format ui, tamen & reperitur in aui.

Aui præteritum plico dat cum nomine iunctum.

Hoc ſine præbet ui, tamen & reperitur in aui.

Hic ponuntur verba, quæ habent duplicia præterita perfecta, ſcilicet aui & ui, vt neco, increpo, & compoſita à plico, quæ cum nomine compoſita ſæpius, habent aui, cum præpoſitione ui, & quandoq; aui, vt applico, explico, implico, &c. Neco ſignificat occido, & fit à nomine nex. Ennius. Hos peſtis necuit, pars occidit illa duellis. Eneco idem ſignificat vel vexo. Terent. Cur me enecas? Increpo, ſonum facio. Naſo. Annuit Alcides increpuitq; Lyra. Etiam eſt cum clamore arguo. Plico ſignificat rugas facio, at folde. Inde plicabilis, id eſt, potens plicari. Plinius. Aegyptij naues plicabiles humeris transferunt quoties ad cataractas ventum eſt. Applico, adiungo. Iſte nouit ſe omnibus applicare. Explico, expando, vel extendo, capitur pro declaro & extra-

Neco · Increpo · Plico · Applico

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ho. Implico, inuoluo vel innecto. Verg. Implicuitq; comam. Supplico, humiliter rogo, ſcilicet, plicans manus, & iungitur datiuo. Terent. Hunc orabo, huic ſupplicabo. Inde ſupplex & ſupplicium, de quibus ſupra.

Supplico

AVI in præterito Atum in ſupino.

Regula quæ formam ſeruans as mutat in aui.

Recte præteritum formando ſupinat in atum.

Sic lauo lotum vel lautũ, potoq; potum.

Doq; datum dat, ſtoq; ſtatum, format iuuo iutum.

Omnia verba primæ Coniugationis quæ regulariter habent aui in præterito perfecto, mutant aui in atum in ſupino, vt amaui amatum, oraui oratum a producta. Excipitur vnũ ſcilicet poto potaui potum per ſyncopen pro potatum. Verg. Et potum paſtas age Tytire. Item lauo habet lotum vel lautum in ſupino, do datum, ſto ſtatum a curta, iuuo iutum. Sed hæc quatuor non excipiuntur à regula, quia non habent regulariter aui in præterito. Supinus dicitur erectus. Verg. Tendoq; ſupinas Ad cœlum cum voce manus. Vnde ſupinus dicitur qui iacet in dorſo. Iuuena. Cubet in facie mox deinde ſupinus. Hinc ſupinare & reſupinare eſt erigere vel facere ſupinum, vel peruertere. Prudent. Protrahit & faciem leua reuocante ſupinat. Iuuena. Aulam reſupinat amici. Hinc à Grammaticis ſupina vocantur dictiones à verbis factæ, quæ cum habeant vocem participij paſſiui, tamen ſupinantur, id eſt,

Supinus

id eſt, vertuntur in actiuam ſignificationem, quia primum ſupinum, quod deſinit in um, ſignificat actiue, vt vade lectum, id eſt, vt legas. Ioannes me miſit ad vos oratum, id eſt, vt orem. Sed vltimum ſupinum ſignificat paſsiue, vt facile dictu, facile factu, id eſt, vt dicatur & fiat. A ſupinis autem multa nomina, verba & participia fiunt, quare vtilis eſt cognitio ſupinorum. Poto, id eſt, bibo, quamuis proprie bibere ſit neceſsitatis, potare luxuriæ, id eſt, ſuperfluitatis. Inde potus & potio quæ idem ſignificant, licet potio quandoq; ſignificat potum medicinalem. Legitur etiam potatum ſupinum à poto, vnde potator & potatio & potatus. Melius tamen dicitur potum pro ſupino, vnde potor & potus, quod quandoq; capitur actiue, vt Ioannes fuit heri bene potus, id eſt multum potauerat. Naſo. Occurrit nuper viſa eſt mihi digna relatu Pompa, ſenem potum pota trahebat anus. Accipitur etiam paſsiue. Idem. Quo plus ſunt potæ, plus ſitiuntur aquæ. Epoto, media longa, vd at dricke. Inde epotus. Iuuena. Epotaq; flumina medo. Compoto, ſimul poto. Inde compotor, id eſt, qui cum alio potare ſolet. Item lauo habet tria ſupina, ſcilicet, lautum, lotum & lauatum. Horat. Aſt vbi me feſſum Sol acrior ire lauatum Admonuit. Terentius. Abeunt lauatum. A primo ſupino ſcilicet lotum fit nomen lotium, quod ſignificat vrinam. Ab altero ſupino fit lautus, quod eſt delicatus vel mundus vel elegans. Iutum non eſt in vſu, ſed adiutum dicimus, vt veni adiutum vos. Inde adiuto frequentatiuum u producta.

Poto

Quod

Quod dat ui dat itum, niſi deſinat in co, ſed in ctum.

Iſta ſupinantur, plicat & micat excipiantur.

Nam plico dat plicitum, mico neſcit habere ſupinum.

Verba primæ Coniugationis habentia ui in præterito habent itum in ſupino, vt cubo cubui cubitum, crepo crepui crepitum. Excipiuntur ea quæ in co deſinunt, quæ habent ctum, vt ſeco ſecui ſectum, frico fricui frictū, vnde participia ſectus & frictus. Plico tamen non plictum, ſed plicitum facit cum compoſitis, in quantum habent ui in præterito, nam ſi præteritum fuerit in aui, ſupinum erit in atum, vt duplico caui catum. Mico autem caret ſupino vſitato, & forſan propter mingo, quod habet mictum. Nota quòd verba primæ Coniugationis quæ habent itum in ſupino, formant verbalia in atio, vt cubatio, domatio, ſupplicatio, & non cubitio, ſupplicio. Sed participia eorum præteriti temporis & nomina verbalia illis voce ſimilia habent itus, vt cubitus, crepitus, domitus, ſonitus, tonitus. Huius dicti rationem puto quòd prædicta verba quandoq; leguntur habere aui atum vt ſono ſonaui ſonatum. Vnde Horatius fecit participium ſonaturus. Magna ſonaturum des nominis huius honorem. Item cubo aui atum, vel cubui itum, quod magis in vſu eſt, vt eamus cubitum. Plaut. It incœnatus cubitum. Inde nomen cubitus vel cubitum, de quo ſupra.

pra. Item à crepo crepitus dicitur ſonus violentus, & præcipue turpis ſonus ventris. Item à tono attonitus, id eſt, turbatus, quaſi tonitru percuſſus.

Aui dimico dat vel ui primumq́ſupinat
Sicq́ neco nectum facit & quandoq́ necatum.
More patris nexum faciet tibi nexo ſupinum.

Dimico habet duplex præteritum, ſcilicet, dimicui & dimicaui. A primo præterito non fit ſupinum ſicut nec à ſimplici eius mico, ſed ab altero præterito, ſcilicet dimicaui fit ſupinum dimicatum. Titus Liuius. Inſta acie & collatis ſignis dimicatum eſt. Dimico, id eſt, pugno. Naſo. Vitricus & gladijs & acuta dimicet haſta. Addit Alexander, quòd neco habet duplex ſupinum ſecundum duplex præteritum, dicitur enim necaui necatum, & necui nectum, vnde necatus & nectus participia quę Priſcianus ita differre vult, vt necatus ferro, nectus alia vi peremptus dicatur. Sed hæc differentia falſa eſt, quia ſæpe legimus apud Tullium, Necatus veneno. Enectus proprie dicitur vere mortuus. Cicero. Enectus ſiti Tantalus. Liuius. Fame, frigore, ſqualore enecti. Horat. Bos eſt enectus arando. Nexo habet nexum in ſupino, ſicut primitiuum eius necto. Et dicitur necto is, nexo is, & nexo as, ſub eodem ſignificato, eodem etiam præterito perfecto & ſupino, ſcilicet nexui nexum, ſed necto etiam habet nexi. Nexo as ſignificat frequenter necto.

Dimico

Nexo

Debes

De formatione præteritorum et ſupinorũ ſecundæ coniugationis.

DEbes formare poſt primam verba ſecundæ.

Omnia verba ſecundæ Coniugationis deſinunt in eo, vt habeo, rideo. Et omnia verba deſinentia in eo ſunt ſecundæ coniugationis, præter pauca primæ, ſcilicet beo, creo, ſcreo, meo, calceo, laqueo, nauſeo, enucleo, & duo quartę coniugationis, ſcilicet eo & queo. De verbis ſecundæ coniugationis, Alexander ſeruat hunc ordinem, vt primo ponat quinq; regulas ſpeciales, ſcilicet, de verbis deſinentibus in deo, geo, leo, queo & ueo. Deinde ponit regulam generalem, de omnibus alijs terminationibus, ſcilic. beo, ceo, meo & cæteris.

Deo.

Litera longa vel r deo ſi facit, excipe ſtridi.

Verbum habens longam vocalem vel r ante deo, habet in p̃terito ſi, vt ſuadeo ſuaſi, rideo riſi, ardeo arſi. Excipit ſtrideo ſtridi. Excipit etiam nideo, ꝗ ſecundum quoſdã caret prętęrito. Suadeo, at raade. Ouid. Nox & amor vinumq; nihil moderabile ſuadent. Diſſuadeo, id eſt, non ſuadeo, vel ne facias ſuadeo. Perſuadeo, ſuadendo induco, vt alius mihi ſuaſit, alius diſſuaſit hoc, ſed neuter perſuaſit. Velim tibi perſuadeas, id eſt, velim credas. Suadus, id eſt, ſuadens, & ſuadela, id eſt, ſuaſio. Rideo, at lee. ponitur pro amenum eſſe. Verg. Omnia nunc rident. Item pro derideo, & ſic regit accuſatiuum. Ouid. Riſit amatorem Lida puella ſuum. Adrideo, ad aliquem rideo. Derideo & irrideo, at beſpotte. Terent. Lepidum tibi viſum eſt ſcelus nos irridere. Subrideo, parum

Suadeo

Rideo

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

parum vel clam rideo. Ridiculus, rideri dignus, vel qui deridetur. Ardeo ſignificat comburo, vt domus ardet. Accipitur ꝓ ſplendeo. Verg. Ardet apex capiti. Item pro amo. Idē. Corydon ardebat Alexim. Item pro valde cupio. Idem. Patriæq; mori ꝓ mœnibus ardent. Item pro vehemens eſſe. Idem. Pentheſilea furens medijs in millibus ardet. Redardeo, rurſus ardeo. Naſo. Flamma redardeſcit, quæ modo nulla fuit. Strideo, facio ſtridorem vel ſonum violentum, vt currus non linitus ſtridet. Nideo ſignificat ſplendeo vel odorē do. Plaut. Tota renidet domus. Vnde nidor dicitur odor rei aſſatæ vel aduſtæ. Iuuena. Capitum te nidore ſuæ putat ille culinæ. Ardeo Strideo Nideo

Si breuis eſt e, vel i, producitur atq; facit di.

Verba habentia e vel i breue ante deo, habent di in præterito perfecto e vel i producta, vt ſedeo ſedi, video vidi, cum eorum compoſitis. Nec plura ſunt. Nota quòd compoſita à ſedeo mutant e in i breue, ſed in præterito habent e productum ſicut ſimplex, vt aſsideo aſſedi, poſsideo poſſedi. Sed ſuperſideo tenet e in præſenti. Sedeo, at ſyde. Inde, ſedes ſella & ſedile, quæ idem ſignificant. Aſsideo, hoſſ at ſyde. Plaut. Date illi ſellam vt aſsideat. Etiam ſignificat ſimilem eſſe. Horatius. Parcus ob hæredis curam nimiumq; ſeuerus. Aſsidet inſano. Deſideo, deorſum ſedeo. Inde deſes. Præſideo, princeps ſum, vt Ioannes præſidet huic vrbi. Inde præſes. Diſsideo, diſſentio vel diſcordo. Sedeo

Petrus

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Petrus à Paulo diſsidet capitali odio. Diſsidium diſcordia. Inſideo, ind at ſyde eller paa at ſyde, vt inſidet equo. Obſideo, circundo, at belegge. Lucan. Staturum tamen obſidet hoſtem. Rex obſidet vrbem. Obſideo. belech. Ouid. Fecerat obſidio iam diuturna famem. Superſedeo, ceſſo, & iungitur ablatiuo. Plaut. Superſede iſtis rebus. Cicero. Superſedeas hoc labore itineris. Sedet accipitur pro placet. Verg. Et ſedet hoc animo. Video, at ſee. Præuideo, ante video. Prouideo idem fere ſignificat, vt ſapientis eſt omnia quæ ventura ſunt prouidere. Etiam eſt parare in futurũ, vt ego mihi ſatis prouidi. Inde prouidus eſt prouiſio. Inuideo, id eſt, non libenter video, at benide. Et poteſt habere datiuum cum accuſatiuo. Verg. Liber Pampineas inuidit collibus vmbras. Hinc inuidus & inuidia & inuidentia.

Video

Inuideo

Mordeo ſpondeo pendeo tondeo di geminato.

Formant principio, nec eorum compoſitiua.

Quatuor verba in textu poſita habent in præterito di, geminato principio, vt mordeo momordi, pendeo pependi, tondeo totondi, & ſpondeo ſpopondi & non ſpoſpondi, teſte Priſciano. Compoſita eorum non geminantur, vt habetur infra. Pendeo, at henge. Eſtq; verbum abſolutum, vt fur pendet, toga pendet. Accipitur pro ſollicitus ſum vel moror. Verg. Dum conſulta petis noſtroq; in limine pendes. Pendulus, id eſt, pendens. Impendeo ſupra

Pendeo

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ſupra aliquid pendeo, vt mors impendet omnibus. Ponitur pro inſtare. Cicero. Magnum bellum impendet à Parthis. Pendo & impendo longe aliter ſignificant, vt infra dicetur. Spondeo, promitto. Deſpondeo, in matrimonium promitto. Terent. Placuit, deſpondi. Etiam ſignificat deuouere, at forloffue, vnde deſpondere animum eſt nolle viuere. Plaut. Pater eius poſtquam puerum perdidit, animum deſpondit. Plinius. Quæſo Hercle animum ne deſpondeas. Columella. Quàm probabilis ratio eſt in ſocordiam compelli, quia deſponderis ſapientiam. Reſpondeo, reddo ſermonem. Iuuena. Nil mihi reſpondes ? aut dic aut accipe calcem. Etiam ſignificat conſentio, vt fac verbis tua facta reſpondeant. Tondeo, crines ſeco forfice. Sueto. Boni paſtoris eſt tondere pecus, non deglubere, id eſt, excoriare. Quandoq; ponitur quaſi paſsiue ſicut & lauo. Verg. Cinyphei tondent hirci, id eſt, tondentur. Etiam ponitur tondeo pro ſeco ſimpliciter vel pro carpo, vt bos tondet gramina. Hinc tonſor, & adiectiuum tonſorius, vt tonſorius culter, & tonſtrina, domus tonſoris. Mordeo, at bide. Vnde mordax, id eſt, ſolitus mordere. Accipitur mordeo pro lædo. Terent. Par pari refero quod eam mordeat. Mordicus aduerbium, id eſt, mordendo. Plaut. Iamdudum oportuit naſum ademptum mordicus.

Spondeo

Reſpondeo

Tondeo

Mordeo

Si componantur geminantia non geminantur.

Lex erit hæc cunctis, poſto do disq; re remotis.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Do ſto compoſita geminabunt, poſcoq; diſco.

Curro tamen cum præ geminat, ſic pungere cum re.

Compoſita verborum geminantium principium præteriti non geminant ipſum, vt reſpondeo reſpondi, impendeo impendi, remordeo remordi. Et hæc regula eſt vniuerſalis & communis omnibus verbis, vt tango tetigi, attingo attigi, pello pepuli, compello compuli, cado cecidi, incido incidi. Excipiuntur compoſita à do, ſto, poſco, diſco. Item præcurro & repungo, quæ geminant principia præteritorum, vt addo addidi, aſto aſtiti, depoſco depopoſci, ediſco edidici, præcurro præcucurri, repungo repupugi. Diomedes etiam ponit excurro excucurri. Priſcianus autem ſic ait, A curro compoſita vtroq; modo plata inueniuntur, vt decurro decurri vel decucurri. Plautus. Ego hac præcucurri gratia, ne te pater

Remordeo. opprimeret imprudentem. Remordeo ſignificat rurſus mordeo, ponitur pro redarguo in ſequentia, Dum vox vitam non remordet, dulcis eſt ſymphonia, id eſt, concentus. Reliqua vel dicta ſunt vel dicentur.

Hæc præter per ui deo præterit, excipe prandi,

Pranſus ſum, iunge neutro paſsiua ſecundæ.

Omnia verba in deo deſinentia, de quibus non eſt prædictum, habent ui per diuerſas ſyllabas, vt madeo madui, candeo cãdui, ſplendeo, fren-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

146

deo, frendeo, ſurdeo, &c. Excipitur prandeo, quod habet prandi vel pranſus ſum. Cui adduntur alia neutro paſsiua, vt audeo auſus ſum, gaudeo gauiſus ſum. Madeo, madidus ſum, vt madeo ſudore. Luca. Fraterno primi maduerunt ſanguine muri. Permadeo, totus madeo. Candeo, candidus ſum, & proprie ignis vel res ignita candere dicitur, vt candens carbo, candens ferrum. Capitur pro ſplendeo & pro iraſcor, maxime in compoſitis, vt Ioannes hoc audito vehementer excanduit vel incanduit, id eſt, iratus eſt. Excandeſco, iratus fio. Frendeo eſt fere idem quod ſtrideo. In Pſalm. Frenduerunt ſuper me dentibus ſuis. Dicitur etiam frendo frendis. Frondeo, frondes emitto. Verg. Nunc frondent ſyluæ, nunc formoſiſsimus annus. Sordeo, ſordidus vel vilis ſum. Verg. Sordent tibi munera noſtra. Surdeo, ſurdus ſum, vnde ſurdeſco, ſurdus fio, & obſurdeſco, id eſt, inobediens ſum, vt Petrus meis monitis obſurdeſcit. Studeo, ſtudioſus ſum vel operam do. Terent. Studeo tibi ſororem reddere. Quandoq; ponitur abſolute, quandoq; cum datiuo, vt ſtudeo bonis artibus, ſtudet delicijs. Prandeo, prandium ſumo, vel ante meridiem comedo, quia prandium dicitur comeſtio ante meridiem, tamen accipitur prandium quandoq; ſimpliciter pro comedo. Horat. Si pranderet olus patienter legibus vti Nollet Ariſtippus. Item prandiũ pro quacunque comeſtione ponitur. Audeo, ſum audax. In Epiſt. Pauli. In quo quis audet, audeo & ego. Gaudeo, gaudium habeo. Propheta, Non eſt gaudere impijs dicit Dominus,

Madeo Candeo Frendeo Frondeo Sordeo Surdeo Studeo Prandeo Audeo Gaudeo.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Si, Di, dat ſum. Dans deo di vel ſi geminanſue ſupina dat in ſum.

Sic ſedeo ſeſſum, reddit tamen es geminatum.

Gaudeo gauiſum præbet, ſed ſtrideo nil dat.

Vi dat itum. Præteriens in ui dat itum, nullumue ſupinum.

Nunc agitur de ſupinis verborum in deo. Verbum in deo habens in præterito di vel ſi, etiam quòd geminat principium præteriti, habet in ſupino ſum, vt video vidi viſum, rideo riſi riſum, tondeo totondi tonſum. Supina enim nunquam geminant principium. Sedeo ſedi ſeſſum habet per duo ſſ, gaudeo habet gauiſum, non gauſum. Sed audeo habet auſum non auiſum, vt ait Priſcianus, euphoniæ cauſa aſſumpſit i. Vnde participia gauiſus gauiſurus. Strideo autem & nideo carent ſupinis. Addit Alexander, quòd verba in deo, quæ habent ui in præterito, vel habent itum in ſupino, vel carent ſupino, hoc eſt, aliqua habent tum, vt ſtudeo, aliqua carent ſupino, vt candeo. Et omnia fere præter ſtudeo, quia ſunt neutralia abſoluta, de quibus poſtea ponitur regula generalis. (Pauca ſupinantur.) Nota quòd à ſupino verbi ſedeo fit nomen ſeſsio, quod quandoq; ſignificat accuſatiuum ſedendi, quandoq; idem quod ſedile. Item ſeſsilis, id eſt, ſedens vel amplius, vt ſeſsilis obba.

Si facit l vel r ante geo, xi litera longa.
Vel diphthongus habet, in ui geo cætera Geo.
formaт.
Præbet ui nullum, ſi per ſum, xiq́ꝫ facit
ctum.
Dic tamen indultum, ſed procreat vrgeo
nullum.

De verbis in geo tres ſunt regulæ. Prima eſt. Verba quæ habent l vel r ante geo, habent in præterito ſi, vt algeo alſi, fulgeo fulſi, mulgeo mulſi, indulgeo indulſi, tergeo terſi, turgeo, turſi, vrgeo vrſi, et non ſunt plura ſaltem vſitata. Altera regula eſt. Verba habentia vocalem longam vel dyphthongum ante geo, habent xi in præterito, vt frigeo frixi, lugeo xi, augeo xi, nec plura ſunt. Tertia regula eſt. Omnia alia verba in geo habent ui per diuiſas ſyllabas, vt egeo egui, langueo langui, rigeo rigui, vigeo vigui, indigeo indigui, et hęc carent ſupinis. Sed quæ habent ſi in præterito, habent ſum in ſupino, vt fulſi fulſum. Excipitur indulgeo indulſi, quod habet indultum vel etiam indulſum teſte Priſciano. Excipitur etiam vrgeo, quod caret ſupino ſecundum vſum. Item quæ habent xi in præterito, habent ctum in ſupino, vt luxi luctum, auxi auctum. Algeo ſignificat frigeo. Martialis. Algeo
Alget adhuc nudo clauſa culina foco. Horat.
Qui ſtudet optatam curſu contingere metam, Multa tulit fecitq́ꝫ puer ſudauit & alſit.
Fulgeo eſt ſplendeo. Inde fulgidus, &c. Mul- Fulgeo
geo, lac educo. Verg. Hic alienus oues cuſtos Mulgeo

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

bis mulget in hora. Et habet non ſolum mul-
ſi mulſum, ſed etiam mulxi mulctum ſecun-
dum Priſcianum, vnde mulctra dicitur mulſio
vel extractio lactis. Verg. Bis venit ad mul-
ctram. Item, mulctrale vas in quo mulgetur.
Indulgeo Indulgeo ſignificat clementer concedo vel
permitto. Terent. Nimiũ filio indulges Me-
nedeme. Perſius. Indulge genio. Indulgentia
eſt permiſsio voluntatũ vel clementia. Quin-
tilianus. Mollis illa educatio quam indulgen-
tiam vocamus, neruos omnes & mentis &
corporis frangit. Abuſiue & male ſæpe poni-
tur indulgeo pro ignoſco, & indulgentia pro
Tergeo venia & remiſsione. Tergeo vel tergo ſigni-
ficat purgo. Iuuena. Vaſa aſpera tergeat alter.
Turgeo Turgeo, id eſt, tumeo. Verg. Turgent in pal-
mite gemmæ. Plaut. Vxor nunc in fermento
Vrgeo tota eſt, ita turget mihi. Vrgeo, præmo. Tul-
Frigeo lius. Illum neq; vrſi neq; leuaui. Frigeo, ſum
frigidus. Verg. Sanguis habet, frigentq; effœ-
to in corpore vires. Vtuntur aliqui præteri-
to frigui, cum dicendum ſit frixi. Terentius.
Lugeo Refrixerit res. Lugeo, doleo. Luctus dolor.
Augeo Augeo, maius facio. Cicero. Natura non pati-
tur, vt aliorum ſpoliјs noſtras facultates au-
Egeo geamus. Egeo, ſum egenus, nam egenus dici-
tur qui non ſatis habet. In hac vita alius eget
Rigeo alius abundat. Egeſtas, id eſt, defectus vel in-
digentia. Indigeo, id eſt, egeo. Rigeo, durus
ſum, vt veſtis riget gelu. Inde rigor, duritia,
Vigeo & rigidus, durus. Vigeo, vim habeo & fortis
ſum. Tull. Vigebat in ea domo patrius mos
atq; diſciplina. Inde venit vigor, id eſt, vis vel
fortitudo. Vergil. Igneus eſt ollis vigor &
cœleſtis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

cœleſtis origo. Ollis pro illis. Langueo, ſum debilis. Langueo.

Eui dant etumq́ leo fleo & à pleo nata. Leo.
Cætera verba leo per ui facit abſq́ ſupino.
Sed doleo dat itum ſoleo valeoq́ oleoq́.
Aſt oleo quandoq́ etiam dat oleuit oletum.
Sic & compoſita dicas adolere per vltũ.

Hæc verba fleo, leo & pleo, cum ſuis compoſitis habent in præteritis eui, & in ſupino etum, vt fleui fletum, deleui deletum, repleui repletum. Omnia alia verba in leo habent in præteritis lui, & pleraq́ carent ſupinis, vt caleo calui, palleo pallui, ſqualeo, ſileo, vileo, &c. Sed doleo, valeo & oleo habent ſupina, ſcilicet, dolitum, valitum, olitum. Sed oleo habet etiam eui etum cum ſuis compoſitis, præter adoleo, quod in ſupino habet adultum, vnde fit adultus participium. Item ſoleo habet in ſupino ſolitum, quamuis in præterito non dicatur ſolui, ſed ſolitus ſum, cum ſit verbum neutro paſsiuum, antiqui tamen dicebant ſolui ſicut dolui. Fleo ſignificat emitto lachrymas, quamuis ſit abſolutum, tamen quandoq́ habet actiuum, vt iſte flet patrem. Boetius fleuit amiſſos Ithacus ſodales. Defleo, at begræde. Efflere, id eſt, flendo corrumpere. Petrus effleuit oculos. Fleo

Leo non eſt in vſu, vnde fit lætum pro morte ſecundum Priſcianum. Alleo, id eſt, allino, Leo

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Deleo at beſmore,hic alleuit atramentum ori.Deleo
vd at ſtette,vt deleo ſcripturam. Terent. De-
leo dehinc omnes ex animo mulieres. Quan-
doq; ſignificat deuaſtare, vt Rex deleuit op-
pidum captum. Spongia deletilis, id eſt, qua
Pleo deletur aliquid. Pleo ſignificat plenum facio,
ſed non eſt in vſu. Repleo,impleo,compleo,
idem ferè ſignificant. Depleo ſignificat eua-
cuo. Statius. Tu modo ſi veteres digno de-
pleuimus hauſtu, Da fontes mihi Phœbe no-
uos. Expleo quandoq; ſignificat impleo. Te-
rent. Expleam animum gaudio, quandoq; ſi-
gnificat euacuo vel emitto. Ennius. Nauibus
explebant ſeſe terraſq; replebant. Oppleo,id
eſt,impleo. Terent. Mulier lachrymis opplet
os totum ſibi. Suppleo,id eſt, addo vel com-
Caleo pleo. Caleo,id eſt,calidus ſum. Calleo,calli-
Calleo dus ſum vel intelligo. Terent. Eius ingenium
pulchre calleo. Etiam ſignificat durus ſum vel
habeo callum. Callus,id eſt, duritia ſub pedi-
bus. Occalleo, id eſt, callum habeo. Plinius.
Palleo Longa patientia occallui. Palleo, ſum palli-
dus. Ouid. Palleat omnis amans. Expalleo,
Coaleo valde palleo. Coaleo,id eſt,cohæreo vel con-
Sileo creſco. Sileo,at tye. Verg. Silet arduus æther.
Vileo Inde ſilentium. Vileo,ſum vilis,id eſt,non ca-
Valeo rus, nam carus & vilis ſunt contraria. Valeo,
ſum validus vel ſanus. Quandoq; ſignificat
poſſum,vt non valeo dicere. Etiam ſignificat
recedo. Terent. Valeant qui inter nos diſſi-
dium volunt. Valetudo dicitur ſanitas. Tull.
Doleo Valetudinē tuam cura diligenter. Doleo,do-
lorem habeo vel triſtis ſum. Doleo vicem
Oleo tuam, id eſt, propter te. Oleo, id eſt, habeo
odorem,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

149

odorem,vt hoc olet bene vel male. Olidus,id eſt, fœtidus. Aboleo, id eſt, deleo vel extra conſuetudinem duco. Sueton. Hoc decretum Veſpaſianus aboleuit. Adoleo, id eſt, creſco. Verg. Tu factum mox adoleuerit ætas, *Sis* memor. Quandoq; ſignificat cremare. Idem. Verbenas adole pingues. Exoleo, extra conſuetudinem venio. Plinius. Et hoc in totum exoleuit. Exoletus dicitur adultns vel ſcortum maſculum. Inoleo, id eſt, inualeo vel in vſum venio, vt non probanda res inoleuit. Obſoleo,id eſt, ſordeo vel exoleo. Tull. Obſoleuit iam iſta ratio. Suboleo, id eſt,odoro. Si hoc tibi ſubolet, non laboras rheumatiſmo. Redoleo, id eſt, bene oleo. Verg. Redolentq; thymo fragantia mella. Oletum eſt ſtercus hominis. Perſius. Veto quiſquam faxit oletum.

Torqueo dat ſi ſum vel tum, liqueo liqui dat.

Torqueo

Torqueo facit præteritum torſi, ſupinum vero torſum vel potius tortum.Liqueo habet in prȩterito liqui,carens ſupino,quia eſt neutrale abſolutũ. Nec ſunt plura verba in queo huius Coniugationis. Torqueo ſignificat flecto, at vriæ eller ſnoe. Tortus & tortilis, vrein eller ſnoed, vt tortilis candela. Etiam ſignificat iacto, vt torqueo globum. Vergil. Validus contorſit viribus haſtam. Item ſignificat punio, vnde tortor & tormentum,id eſt, pœna. Tormentum eſt etiam inſtrumentum bellicum quo lapides torquentur, boſſe. Extorqueo, aff at tuinge, vt extorſit mihi pecu-

 niam.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

niam. Diſtorqueo, in diuerſum torqueo vel
Liqueo. iterum iacto. Tua iacula in te torquebo. Li-
queo,ſum liquidus. Liqueſco,id eſt,fio liqui-
dus,vt cera liqueſcit igne. Deliqueo,valde li-
queo,at forſmelte. Ouid. Deliquit ſtagnumq́;
ſuo de nomine fecit.

Veo. Dat ueo ui per tum, ſed multis tolle ſu-
pinum.

Ferueo ui dat ſiue bui,conniueo ui xi.

Verba quæ deſinunt in ueo habent in præ-
terito ui, & in ſupino tum, vt foueo foui fo-
tum,moueo moui motum, caueo caui cautum
faueo faui fautum. Sed multa carent ſupino,
vt aueo aui,flaueo flaui,liueo liui,paueo paui.
Item ferueo ferui vel ferbui, conniueo conni-
ui vel connixi,ſine ſupinis. Priſcianus tamen
ſcripſit ferbui eſſe præteritum à ferbeo, quod
Foueo ſignificat idem quod ferueo. Foueo, calefacio
vel lenio vel nutrio. Gallina fouet oua. Mu-
lier fouet infantem gremio, Medicus fouet
Ferueo vulnus oleo. Ferueo ſignificat valde caleo vel
moueor, vt Aqua calida feruet, id eſt,bullit.
Accipitur pro iraſci, & pro diligens eſſe, vt
Iſti feruent actione. Deferueo, id eſt, feruo-
rem amitto vel tepeſco. Gellius. Interea puer
Conni- venerat & olla deferbuerat. Efferuere,at ſyu-
ueo de offuer. Cereuiſia non efferueſcet. Conni-
ueo,id eſt,oculos claudo. Turpilius.Cum ego
connixi ſomno, hic ſibi proſpexit vigilans.
Ponitur pro conſentio. Perſius. Væ niſi con-
niues.Nota prædicta duo verba leguntur etiã
tertiæ Coniugationis. Vergil. Feruere cæde
noua. Caluus. Cum grauis ingenti conniuere
pupula

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

pupula ſomno. Pupula eſt id quod pupilla, oyenſten. Moueo ſignificat quaſi de loco muto in locum. Terent. Moue ocyus te nutrix. Moueo caſtra, id eſt, duco exercitum in alium locum. Capitur pro induco, vt Quid te mouet ad hoc agendum? Ipſe mouet quæſtionem. Admoueo, id eſt, adduco vel applico, vt admoue ori manum. Amoueo, auffero, vt viam iniquitatis amoue à me. Dimoueo, remoueo. Summoueo idem quod amoueo. Iuuenalis. Cum te ſummoueant qui teſtamenta merentur. Voueo, id eſt, religioſe promitto. Salomo. Si quid uouiſti Deo, ne moreris reddere. Votum eſt promiſsio & proprie quæ Deo vel Sanctis fit. Capitur etiam pro deſiderio, vt compos voti. Deuoueo, id eſt, per votum do vel reſigno, vt Ioannes deuouit ſe Deo. Deuotus, gudelig. Luca. Vidit & ad certam deuotos tendere mortem. Etiam deuoueo ſignificat vouendo dimitto, at forloffue, vt tu credo deuouiſti virtutem. Ouid. Quamuis interdum quæ me læſiſſe recordor, Carmina deuoueo Pieridesq́ meas, Cum bene deuoui, nequeo tamen eſſe ſine illis. Item deuouere eſt maledicere vel malum optare. Idem. Deuouit natum credulus ille ſuum. Inde frequentatiuum deuotare. Nota q moueo, foueo & voueo corripiunt o in pręſenti, ſed in præterito ꝓducunt. Aueo, id eſt, cupio. Tul. Quid actum ſit aueo ſcire. Auidus. i. cupidus. Caueo, id eſt, prouideo, vt caue capiti tuo. Etiam ſignificat vito, & ſic iungit accuſatiuo. Iuue. Conuiuam caueo qui me ſibi comparat. Inde cautus q ſcit cauere ſibi. Incautus, non cautus.

Moueo · Voueo · Deuoueo · Aueo · Caueo

Cautio

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Cautio, prouidentia. Nam cautela non legi-
Faueo mus. Faueo, id eſt, bene opto. Quiſq; fauet
ſuis. Fautor amicus vel qui fauet. Item fautus,
Paueo id eſt fœlix. Paueo, id eſt timeo. Flaueo, fla-
Flaueo uus ſum. Flauus, guul, vt flauus crinis. Seges
Liueo matura flaueſcit, id eſt, fit flaua. Liueo, ſum li-
uidus, id eſt, ſordidus vel niger. Ouid. Liuent
rubigine dentes. Etiam ſignificat inuidere,
Sueo vnde liuor, inuidia. Lucanus. Liuor edax tibi
cuncta negat. Sueo, id eſt, ſoleo, in præterito
habet ſueui & ſuetus ſum. Vnde conſueo &
inſueo eiuſdem ſignificationis.

Regula generalis. De deo deq; geo leo vel queo vel ueo
dicta,
Sufficiunt, in ui diuiſas cætera format.

Hic ponitur regula generalis. Omnia verba
ſecundæ Coniugationis de quibus non eſt di-
ctum, habent in præterito perfecto ui per di-
uiſas ſyllabas, vt habeo habui, rubeo rubui,
doceo docui, vnde hæc regula intelligitur de
verbis deſinentibus in beo, ceo, meo, neo, peo
Albeo reo, teo, vt iam ſequitur. Beo. Albeo, id eſt,
Rubeo albus ſum, vnde albeſco, albus fio. Rubeo, ru-
Tabeo ber ſum. Inde erubeo. Tabeo, conſumor &
Habeo pereo. Inde tabeſco, fio tabidus. Habeo, poſ-
ſideo. Adhibeo, id eſt, addo. Adhibe manus
tuas operi. Exhibeo, id eſt, do vel oſtendo.
Ioannes exhibuit mihi magnam beneuolen-
tiam. Cohibeo, id eſt, compeſco. Inhibeo, id
eſt, prohibeo vel retineo, ne procedas in ali-
Præbeo qua re. Rehibeo, id eſt, rurſus habeo. Præbeo,
Debeo id eſt, do. Debeo, id eſt, obligor. Quantum
debes domino meo. Debitor qui debet. Per-
hibeo,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

hibeo, id eſt, dico vel affirmo. Hebeo, id eſt, Hebeo
hebes ſum. Boetius. Mens hebet & propria
luce relicta. Hebeſco,id eſt,hebes fio. Ebrie-
tate hebeſcit ingenium. Ceo. Aceo,ſum aci- Aceo
dus,at ſuurne. Aceſco,fio acidus. Potus facile
aceſcit æſtate. ~~Iaceo, at ligge, accipitur pro~~ Iaceo
contemnor, vt ~~pauper vbiq; iacet~~. Arceo, id Arceo
eſt, pello. Verg. Hoſtes à mœnibus arcent.
Aberceo,repello. Coerceo,compello vel co-
go. Exerceo, agito, vt quid operis exerces,
ponitur ꝓ moleſto vel fatigo. Terent. Inſa-
ne ego ~~te exercebo hodie vt dignus~~ es. Mar- Marceo
ceo,id eſt, putreo vel pereo. Seneca. Marcet
ſine aduerſario virtus. Marcidus , putridus.
Marcor;corruptio. Marceſco, putreſco. Flac-
ceo, langueo. Inde flaccidus,id eſt,languidus. Flacceo
Flacceſco, langueſco. Meo. Fameo, eſurio
vel fame crucior. Fameſco, id eſt, fio fameli- Fameo
cus.Flammeo,ardeo vel flammam emitto.In- Flammeo
de flammeſco, flammeus fio. Tumeo, ſum tu- Tumeo
midus,id eſt, inflatus. Tumor, inflatio. Plu- Plumeo
meo,plumas habeo, plumeſco, id eſt, acquiro
plumas. Neo. Caneo,ſum canus,id eſt,albus. Caneo
Caneſco, fio canus. Vaneo, ſum vanus. Eua- Vaneo
neo, pereo. Verg. Et procul in tenuem ex o-
culis euanuit auram. Seneo,ſum ſenex. Sene- Seneo
ſco,fio ſenex. Tacitis ſeneſcimus annis. Peo.
Tepeo,ſum tepidus, id eſt,nec calidus nec fri- Tepeo
gidus. Tepeſco, fio tepidus vel piger. Tor- Torpeo
peo, id eſt, langueo vel ſum piger. Torpor,
pigritia, torpidus,piger. Stupeo, patior ſtu- Stupeo
porem. Stupor alienatio ſenſuum. Stupidus,
non ſentiens. Obſtupeo & obſtupeſco, idem
ſunt. Verg. Obſtupui ſteteruntq; comæ & vox

faucibus

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

faucibus hæſit. Stupeo ponitur pro admiror,
Areo & ſtupor pro admiratione. Reo. Areo, at
viſne. Verg. Aret, ager, vitio moriens ſitit ae-
Clareo ris herba. Clareo, clarus ſum vel ſplendeo.
Floreo Floreo, flores profero. Inde floridus, id eſt,
Horreo florens. Horreo, id eſt, tremo vel mente tur-
bor. Vergil. Quanquam animus meminiſſe
horret. Horreſcere, at forskrecke. Idem. Hor-
reſco referens. Cohorreo idem eſt. Cicero.
Quem vt vidi equidem cohorrui. Exhorreo,
id eſt, timeo. Naſo. Nauita ſollicitus ventos
Terreo exhorret iniquos. Terreo, id eſt, timere facio,
Paulus terruit me. Exterreo, perterreo, valde
terreo. Deterreo, terrendo dehortor. TEO.
Lateo Lateo. Inde latebra & latibulum, locus vbi
latere quis poſsit. Latet me, id eſt, neſcio.
Non te latet, id eſt, bene ſcis. Latitare, con-
tinuo latere. Deliteo & deliteſco idem quod
Scateo lateo. Scateo ſignificat ebullio vel exilio, vt
aqua ſcatet ex fonte. Inde ſcaturio eiuſdem ſi-
Niteo gnificationis. Scatebra ebullitio. Niteo, id eſt,
ſplendeo. Nitor, ſplendor. Nitidus, ſplendi-
dus. Omnia prædicta & alia quædam poſtea
poſita, ſcilicet pareo, taceo, cenſeo, pateo, mi-
ſceo, &c. habent ui in præterito per hanc re-
gulam.

Dat maneo manſi, iubeo, iuſsi, neo neui.
Dans a per i maneo dat ui careatq; ſupino.
Luceo cum natis format xi, mulceo mulſi,
Hæreo ſi præbet, dat ſorbeo pſiq; buiq;.

152

A regula prædicta Alexander hic excipit ſeptem verba, ſcilicet maneo manſi, iubeo iuſſi, neo neui, luceo luxi, mulceo mulſi, hæreo hæſi, ſorbeo ſorpſi vel ſorbui. Compoſita tamen à maneo, quæ a in i mutant, habent ui, vt immineo imminui, emineo eminui, &c. Excipiuntur etiam cieo ciui, quieo quieui, & vieo vieui.

Maneo

Maneo, at bliffue, vt mane nobiſcum Domine. Etiam ſignificat expecto. Terent. Quem hic manes. Etiam ſignificat ango. Vergilius. Te triſte manebit ſupplicium. Naſo. Fata manent omnes, id eſt, mors inſtat omnibus. Permaneo, ſemper maneo. Commaneo, ſimul maneo. Emaneo, eſt foris maneo, vnde emanſor dicitur miles, qui diu vagatus tandem redit ad caſtra. Emineo, id eſt, videor præ alijs, vel excello vel pateo. Naſo. Eminet ante oculos quod petis ecce tuos. Immineo, id eſt, inſto. Tullius. Mors propter incertos caſus quotidie imminet. Præmineo, præcello. Seneca Tragicus. Vnius facies præeminet omnibus. Promineo, id eſt, procul emineo. Statius. Prominet excelſis vulgus miſerabile tectis. Inde promontorium, id eſt, mons prominens ad mare.

Iubeo

Iubeo proprie ſignificat dico, vt iubeo te ſaluere, id eſt, dico tibi ſalutē, ponitur pro præcipio.

Neo

Neo, at ſpinne. Naſo. Sic ſedit, ſic culta fuit, ſic ſtamina neuit.

Luceo

Luceo, lucē do. Alluceo, ad aliquid luceo. In Pſal. Alluxerunt fulgura eius orbi terrę. Colluceo, ſimul luceo. Verg. Męnia collucent flam̄is. Eluceo, emitto lucē. Illuceo, ind at Skinne, vt illuxit dies quā fecit Dominus. Pelluceo, quaſi perluceo vel trāſluceo. Plaut. Pellucet quaſi laterna Punica.

Polluceo

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Polluceo ſignificat dedico, vel in ſacrificium do. Plaut. Decimam partem Herculi polluceam. Præluceo ante luceo. Tullius. Ego meis maioribus mea virtute præluxi. Diluceo, valde luceo, vnde dilucidus, & diluculum tempus quo lucere incipit. Item luceſcit & diluceſcit, det daſſuis.

Mulceo Mulceo, id eſt, mitigo. Verg. Et mulcere dedit fluctus & tollere ventos. Demulceo, at ſorlindre. Terent. Non poſſum pati quin tibi caput demulceam. Nota quod mulceo & mulgeo habent idem præteritum & ſupinum. Similiter luceo & lugeo.

Hæreo Hæreo, at henge. Terent. Lingua hæret metu. Verg. Vox faucibus hæſit. Ponitur pro dubito vel incertus ſum. Terent. Hæreo quid faciam. Adhæreo, til at henge. Propheta. Mihi adhærere Deo bonum eſt. Cohæreo idem. Inhæreo, intus hæreo. Hoc animo meo firmius inhæret. Item hæſito frequentatiuum, id eſt, dubito.

Sorbeo Sorbeo, at ſobbe. Exorbere, vd at ſobbe. Abſorbere, at forſſ iude.

Cieo Cieo ſignificat prouoco vel moueo. Vergil. Bella cient primaq́ vetant conſiſtere terra. Et habet ciui in præterito, citum in ſupino i curta, vnde citus, id eſt, velox, & cito frequentatiuum, quod ſignificat voco. Vnde excito, incito, concito, recito, quod eſt alijs lego, & oſcito, id eſt, hio. Dicitur etiam cio cis cire in quarta coniugatione.

Quieo Quieo, id eſt, quieſco.

Vieo. Vieo ſignificat langueo vel debilis ſum. Vnde vietus, id eſt, languidus & ſine vi. Horat. Quis ſudor vietus, & quâm malus vndiq́ membris.

Dat ſi ſum, xi ctum, ſed itum dat ſorbeo vel ptum.

Quæ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Quæ habent in præterito ſi, habent in ſupino ſum, vt maneo manſi manſum, iubeo iuſsi iuſſum, hæreo hæſi hæſum, mulceo mulſi mulſum. Quę vero habent xi faciunt ctum, vt lugeo luxi luctum, quod ſupinum tamen in vſu non eſt, teſte Priſciano. Sorbeo autem habet duplex ſupinum ſecundum duplex prę- teritum, vt ſorbui ſorbitum, & ſorpſi ſorptum. Inde abſorptus participium. A priore autem ſupino ſorbitum fit ſorbitio, à quo ſorbitiuncula, id eſt, cibus liquidus, qui ſorberi poteſt.

Quæ dant præterita per ui, caruere ſupinis,
Ni faciant in itum, teneo tentum, doceo ctum.
Cenſeo dat cenſum, ſed itum ſua compoſitiua.
Miſceo dat mixtum.

Verba quæ per regulam generalem habent ui in præterito, carent ſupino, vt albeo, rubeo, hebeo, iaceo, areo, horreo, &c. Aliqua tamen, ſcilicet tranſitiua, habent itum, vt habeo, debeo, præbeo, torreo. Excipiuntur teneo tentum, doceo doctum, cenſeo cenſum. Sed recenſeo, ſuccenſeo, habent itum. Item miſceo mixtum. Et quæ poſt ea ponuntur, pateo paſſum, torreo toſtum. Teneo, at hol- de, ponitur pro intelligo, vt rem teneo. Com poſita eius mutant e in i in præſenti & in præterito, sed in ſupino habent e, vt retineo retinui retentum, contineo continui conten- Teneo

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

tum. Abſtineo, aff at kolde. Terent. Non manum abſtines maſtigia. Obtineo, acquiro. Suſtineo, porto vel patior. Tento eſt frequentatiuum à teneo, quod ſignificat experior. Naſo. Sed quid tentare nocebit? Doceo, doctrinam trado. Edoceo, plane doceo. Perdoceo, perfecte doceo. Dedoceo, at forlære. Male doctum neceſſe eſt dedoceri. Cenſeo ſignificat iudico vel exiſtimo. Cenſor, iudex morum. Cenſura, iudicium. Iuuena. Dat veniam coruis, vexat cenſura columbas. Recenſeo, id eſt, conſidero & recognoſco. Succenſeo, iraſcor. Adoleſcenti nihil eſt quod ſuccenſeam. Miſceo, at blande, vt Miſceo aquam vino. Mixtarius dicitur vas in quo vinum aqua miſcetur. Lucillius. Vrceus aut gemina longus mixtarius anſa. Admiſceo, permiſceo, immiſceo, commiſceo, eiuſdem ferè ſignificationis cum ſuo ſimplici.

Doceo

Cenſeo

Miſceo

Pauca ſupinantur præter ſex neutra ſecundæ.

Sex retinent neutra, pla, no, ca, ua, pa, doq; ſupina,

Format itum, doleo, noceo, placeo, valeoq;.

Pareo præbet itũ, licet ac doleo taceoq;.

Dat careo carui, caritum caſſumue ſupino.

Cum dat ui pateo paſſum, dat torreo toſtum.

Pando

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Pando pati, pateo paſſum fecere ſupi- no.

Pauca verba neutralia ſecundæ Coniugationis habent ſupina præter ſex, ſcilicet, placeo, noceo, careo, pareo, valeo, doleo, quæ habent ſupina, Sed tamen dicit Alexander quòd ſunt pauca præter ſex, id eſt, non multo plura quàm ſex, quia ipſe ponit hic decem neutralia quæ habent ſupina. Nam vndecimum ſcilicet torreo, eſt tranſitiuum. Intelligitur tamen hæc regula de verbis, quæ habent ui per diuiſas ſyllabas in præterito, alioqui eſſent plura excipienda, vt ardeo, rideo, prandeo, fleo, &c. quæ vtiq; ſunt neutralia, & tamen habent ſupina. Placeo, at behage. Perplaceo, id eſt, valde placeo. Complaceo, ſimul placeo. Diſpliceo, non placeo. Terentius. Quam ego nunc totus diſpliceo mihi. Seneca. Argumentum eſt recti malis diſplicere. Noceo ſignificat malum infero, nunquam nocui tibi. Pareo, eſt obedire. Seneca. Deo parere libertas eſt. Etiam ſignificat videor. Verg. Cui pecudum fibræ, cœli cui ſydera parent. Appareo, id eſt, videor vel manifeſtus ſum. Naſo. Quæ nimis apparent retia vitat auis. Compareo idem. In Geneſi. Puer non comparet. Diſpareo, non pareo, non videor. Ioannes repente diſparuit. Tranſpareo, per aliquid video vel transluceo. Liceo, non legitur, ſed tamen licet & licent in tertia perſona. Licet, id eſt, licitum eſt. Quidam dicunt liceo ſignificare id quod æſtimor, quod nuſquam legi. Taceo, non loquor.

Placeo

Noceo

Pareo

Taceo

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Cato. Proximus ille Deo, qui ſcit ratione tacere. Inde tacitus, id eſt, taciturnus, id eſt multum tacens. Compoſita ſunt ferè eiuſdem ſignificationis, & mutant a in i, vt obticeo, reticeo, ſubticeo & conticeo. Verg. Conticuit tandem. Inde conticeſco, id eſt, taceo. Careo, non habeo. Tullius. Carere debet omni vitio qui in alterum paratus eſt dicere. Inde caſſus, id eſt, carens vel vacuus. Verg. Nunc caſſum lumine lugent. Pateo ſignificat apertus ſum. Idem. Noctes atq; dies patet atri ianua Ditis. Pateſco, aperior. Patefacio, id eſt, aperio. Nota quòd hæc tria verba pateo, patior & pando habent idem voce ſupinum, ſcilicet paſſum. Torreo ſignificat vro, cremo, etiam ſignificat id quod aſſo. Verg. Pinguiaq; in verubus torrebimus exta colurnis. Eſt etiam vertere & ſiccare. Torridus, id eſt, crematus aſſus vel ſiccatus. Item torris & torrens, de quibus ſupra.

Careo

Pateo

Torreo

De formatione præteritorum & ſupinorum tertiæ Coniugationis.

VErſibus his terna formatio fiet aperta.

De verbis tertiæ Coniugationis. Alexander hunc ordinem ſeruat, vt primo ponat ea verba, quæ habent vocales ante o finalem, deinde quæ conſonantes, & quidem ſecundum ordinem alphabeti, neq; eſt hic aliqua regula generalis, vt in alijs coniugationibus, ſed tantum ſpeciales de ſingulis terminationibus. Ideo longius eſt hoc capitulum.

A breuis ante cio cum compoſitis facit eci,

Elicio

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Elicio præter, cio cætera format in exi.
Elicui dat itum, ci vel xi tranſeat in
ctum.

Verba tertiæ Coniugationis in cio, quæ habent a breue ante cio, habent eci in præterito perfecto cum ſuis compoſitis, vt facio feci, afficio affeci, & iaceo ieci, adijcio adieci. Alia in cio habent xi in præterito, vt aſpicio aſpexi, deſpiceo deſpexi, alliceo allexi, &c. Excipitur elicio, quod habet elicui. Priſcianus ait, quod allicio & pellicio habēt in præterito xi vel cui, vt allexi vel allicui, pellexi vel pellicui. Varro. Deinde vbi pellicuit dulcis leuis vna saporis. Nota quòd ſunt tantum quatuor verba in cio, ſcilicet, facio, iacio, ſpecio & licio. Sed vltima duo non ſunt in vſu, niſi compoſita, vt aſpicio, allicio. Facio, at giore, vt facio verſus, facio quòd eſt officij. Facere capitur pro pati, vt facio damnum, facio naufragium. Capitur etiam pro æſtimo, vt parui facio, magnifacio. Multi pecuniam pluris faciunt quàm virtutem. Afficio, til at legge, vt afficio te honore, id eſt, facio tibi honorem. Afficio te iniuria, id eſt, facio tibi iniuriam. Ioannes affecit me dolore, id eſt, fecit mihi dolorem. Conficio, ſimul facio. Terentius. Bonas hic me abſente confeciſti nuptias. Etiam ſignificat finire vel perficere, vt Petrus negocium celerius omnium opinione confecit. Etiã eſt conſumere, vt morbus confecit me. Pater meus confectus eſt ſenio. Efficio, id eſt, perficio, vel rem ad affectum perduco. Inficio ſignificat tingo, vel coloro, vel

Facio

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

corrumpo, vt cadauer inficit aera. Officio, noceo. Seneca. Semper iudicio fauor officit. Pręficio, ſuperiorē facio. Rex Hermannum præfecit equitibus. Proficio, facio profectum vel fructum. Multo labore parum profeci. Reficio, reparo vel iterum facio, quod erat corruptum. Sufficio, ſatis ſum. Auaro nihil ſufficit. Etiam eſt ſubdo vel ſubminiſtro, & ſic regit accuſatiuum cum datiuo. Verg. Suffice tela mihi. Item ſufficio eſt in alterius locum ſubſtituo. Idem. Ipſe Regem paruosq́ Quirites ſufficiunt. Vnde ſuffectus dicitur qui in
Iacio. locum mortui eſt electus. Iacio, id eſt, iacto, at kaſte, vt iacio globum. Inde iaculum quod iacitur in hoſtes. Adiicio, ad aliud iaceo, til at kaſte. Alter alteri adiicit pilam. Abiicio, aff at kaſte eller at forskyde. Abiiciamus opera tenebrarum. Coniicio, ſimul iacio vel exiſtimo. Terent. Annos ſexaginta natus es vel plus eo vt coniicio. Inde coniecto frequentatiuum in eodem ſenſu. Iuuena. Haud male coniectat. Coniector, qui conatur aliquid incertum interpretari. Deiicio, deorſum iacio. Boet. Deiecit humi vultum. Eiicio, expello. Salomon. Eiice deriſorem, & exibit cum eo iurgium. Iniicio, ind at kaſte. Obiicio, contra iacio. Saluſt. Ea ſi tibi falſo obiicio, refelle. Proiicio, procul iacio. Verg. Proiice tela manu. Reiicio rurſus iacio. Terent. Reiecit ſe in eum. Etiam repello. Verg. Tytire paſcentes à flumine reiice capellas. Subiicio, ſubdo. In Pſalm. Subiecit populos nobis. Etiam ſignificat ſurſum iacio. Verg. Quantum vere nouo viridis ſe ſubiicit alnus, Traiicio, id eſt, tranſporto. Liuius.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Traiecit copias Iberum. Etiã ſignificat transfigo. Statius. Haud geminum obliqua traiecit arundine tempus. Traiectus dicitur vbi res & homines traijciuntur aqua, feryſted. Specio ſignificat video, ſed non eſt in vſu. Inde ſpecies & ſpecimen, id eſt, aſpectus vel ſpecies. Verg. Tale dedit ſpecimen. Item ſpecula locus altus vnde videmus. Vnde ſpeculor ſpecularis, id eſt, conſidero. Compoſita à ſpecio ſunt: Aſpicio, til at ſee. Inſpicio, ind at ſee. Reſpicio, om kring eller til at ſee. Deſpicio, deorſum video. Ouid. Vt vero terras deſpexit ab æthere ſummo. Etiam ſignificat id quod ſperno. Verg. O digna coniuncta viro dum deſpicis omnes. In Salomone. Sapientiam atq; doctrinam ſtulti deſpiciunt. Diſpicio, id eſt, clare video. Tullius. Ego quid ſperem non diſpiceo. Perſpicio, id eſt, per aliquid video vel intelligo. Perſpicuus, id eſt, clarus qui perſpicitur. Perſpicax, intelligens, qui bene perſpicit. Proſpicio, prouideo. Auguſtinus. Quiſquis amas mundum bene proſpice, quo ſit eundum. Circumſpicio, huc & illuc video. Petrarcha. I fœlix varioſq; circumſpice caſus. Conſpicio, id eſt, video. Inde conſpectus, id eſt, viſus. Ioannes fugit conſpectum meum. Suſpicio, ſurſum video. Vergil. Aeneas ait & faſtigia ſuſpicit vrbis. Etiam eſt malum de aliquo opinari. Vnde ſuſpitio, id eſt, opinio mali de aliquo, & ſuſpicor ſuſpicaris, id eſt, habeo ſuſpitionem. Dicitur etiam conſpicor aris, pro conſpicio. Terentius. Cur in his te conſpicor regionibns? Item deſpicor deſpicaris pro deſpicio.

Specio.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Licio Licio, id eſt, traho. Allicio, attraho. Elicio, extraho. Liuius. Ad colloquium vatem elicuit. Illicio, induco. Plaut. Meretrix multos illexit in diſpendium. Terent. Tu ne hic homines adoleſcentulos imperitos rerum in fraudem illicis. Pellicio, id eſt, pertraho vel perduco. Idem. Is ſenem per epiſtolam pellexit. Inde pellax dicitur callidus, & pellacia, id eſt, calliditas vel deceptio.

Si præſens tenet a, tenet hic & vbiq; ſupina,
A ſi compoſita mutant in i dant e ſupina.
Vt probat inficio, ſed debes demere do go.

Ponuntur duæ regulæ generales ad verba prædicta & alia perutiles. Prima eſt, Si verbum habet a in præſenti, etiam habet a in ſupino, licet in præterito non habeat a, vt facio feci factum, cado cecidi caſum, ago egi actum, frango fregi fractum, fallo fefelli falſum, &c. Altera regula eſt, Verba compoſita quæ mutant a verbi ſimplicis in i in præſenti, habent e in ſupino, vt inficio infeci infectum, conijcio conieci coniectum, &c. Excipiuntur compoſita verborum deſinentium in do & in go, quæ tenent a in ſupino, vt à cado fit occido occidi occaſum. Item à verbo ago fit exigo exegi exactum, redigo redegi redactum. Item à frango infringo infregi infractum. Excipiuntur etiam compoſita ab his verbis ſtatuo & ſalio & ſapio, quæ licet mutant in præſenti a in i,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

a in i, tamen in ſupino non habent e, ſed aliter, vt inſtituo inſtiti inſtitutum, inſilio inſilui inſultum, deſipio deſipui deſipitum, &c. de quibus infra dicetur amplius loco ſuo.

Dat di ſumq́ꝫ dio, gio gi dat itumq́ꝫ ſupino. Dio Gio.

Verbum tertiæ Coniugationis in dio habet di in præterito, & ſum in ſupino, vt fodio fodi foſſum. Et verbum in gio habet in præterito gi, & in ſupino itum; vt fugio fugi fugitum. Et non ſunt plura exempla quàm duo prædicta, quæ in præſenti corripiunt vocalem o vel u, ſed in prçterito producunt eandem, quod diligenter eſt notandum in eorum compoſitis. Fodio, at graffue. Inde fouea & foſſa. Effodio, vd at graffue. Ouid. Effodiuntur opes irritamenta malorum. Infodio, ind at graffue. Ioannes infodit terræ pecuniam. Confodio, at ſtinge. Iſte confoſſus eſt lancea. Perfodio, igennem at ſtinge. Transfodio idē. Fodio

Fugio ſignificat cum curſu relinquo. Verg. Nos patriam fugimus. Idem. Quem fugis ah demens. Etiam ponitur abſolute pro curſim abeo. Idem. Fugit illic & ocyor Euro. Fuga eſt actus fugiendi vel curſus. Fugax, id eſt, facile fugiens. Confugio, perfugio, refugio, at fly. Inde confugium perfugium & refugium, flucht. Aufugio ab aliquo fugio, at lobe bort. Effugio, id eſt, euado, vndtlobe. Verg. Nunquam hodie effugies. Nemo poteſt effugere mortem. Inde effugium, euaſio. Nullum nobis effugium patet. Profugio, procul fugio. Inde profugus, qui in longinqua loca tendit. Fugio

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Transfugio, ad hoſtes fugio. Inde transfuga nomen, de quo ſupra.

Pio. Dat pio ſemper ui, ſine cepi ſine cupiui.
Ptum facit omne pio, cupio ſapioq; remotis.
Dat ſapio ſapui ſapitum, cupioq; cupitū.

Rio. Dat peperi pario paritum partumue ſupino.

Verba deſinentia in pio habent pui in præterito, vt rapio rapui, ſapio ſapui cum compoſitis. Excipiuntur capio cepi, & cupio cupiui. Rapio & capio habent ptum in ſupino, ſcilicet raptum & captum. Sapio autem habet ſapitum i curta, & cupio cupitum i producta. Item pario in præterito habet peperi, in ſupino partum & paritum. Nota quod ſunt tantum quatuor vſitata verba tertiæ Coniugationis in pio, ſcilicet, capio cepi captum, rapio rapui raptum, ſapio ſapui ſapitum, cupio cupiui cupitum, quod olim fuit quartæ coniugationis. Eſt autem inuſitatum verbum huius Coniugationis cœpio per œ diphongon, cuius præteritum eſt cœpi teſte Priſciano, ſed de illo agemus inter defectiua. Eſt igitur duplex præteritum cepi. Vnum à capio, quod ſcribitur e ſimplici. Alterum à cœpio, quod dyphthongatur. Item ſapio legitur etiā facere ſapui ſapitum i producta. Capio ſignificat id quod accipio, at tage. Verg. Cape ſaxa manu, cape robora paſtor. Ponitur pro decipio. Tull. Ineſt aliquod probri quod capiat ignaros. Item pro intelligo & contineo, vt

Capio

quantum

quantum capit hæc amphora. Item pro comprehendo, vt cepi leporem. Accipio, ad me capio. Martialis. Accipe quamprimum breuis eſt occaſio lucri. Ponitur pro audio, vt rem totam paucis accipe. Excipio, ex alijs capio, vt qui dicit omnia nihil excipit. Etiam ponitur pro accipio. Verg. Non ego te vidi Damonis peſsime caprum Excipere inſidijs. Excipula dicitur res in qua aliqd capitur, vt excipula piſcium, in qua piſces capiuntur. Decipio, at bedryge. Decipula, id eſt, laqueus vel inſtrumentum, quo decipitur aliquis. Præcipio ſignificat iubeo, etiam ſignificat doceo. Vnde præceptor pro Doctore, & præceptum pro doctrina ſæpe ponitur. Item pro antecapio vel præuideo ponitur. Vergilius. Omnia præcepi atq; animo mecum ante peregi. Recipio, rurſus capio, vt recepi librum. Ponitur pro accipio & pro promitto. Tullius. Thermus omnia ſe facturum recepit. Rapio eſt cum impetu & violentia auffero. Vnde raptor & rapina, rouer eller roff. Item raptim aduerbium, id eſt, ſubito & cum impetu. Arripio, ad me rapio. Abripio, ab aliquo rapio. Eripio, id eſt, rapio. Senec. Nihil eripit fortuna, niſi quod dedit. Etiam ſignificat id quod libero vel extraho. Vergilius. Eripe me his inuicte malis. Præripio, id eſt, ante rapio. Terentius. Times ne illum præripiat tibi. Deripio, id eſt, detraho. Vergilius. Vaginaq; caua fulgentem deripit enſem. Diripio, diuerſo modo rapio. Corripio, id eſt, arripio vel cito rapio. Vergilius. Conſtitit hic arcumq; manu celeresq; ſagittas Rapio.

Corripuit,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Corripuit,ponitur pro reprehendo. Surripio id eſt,clam rapio, vt aliquis ſurripuit mihi librum. Proripio, procul rapio vel remoueo. Verg. Quo nunc ſe proripit ille, id eſt, quo

Sapio

currit ille. Sapio,habeo ſaporem. Sapidus,id eſt,boni ſaporis. Inſipidus,mali ſaporis. Accipitur etiam ſapio pro intelligo vel ſapiens ſum. Iuuena. Ille ſapit qui te ſic vtitur. Deſipio,id eſt, male ſapio, vel relinquo ſapientiã. Horat. Miſce ſtultitiam conſilijs breuem,dulce eſt deſipere in loco. Reſipio, id eſt, rurſus vel iterum ſapio, vnde reſipiſco, id eſt, ad ſapientiam redeo. Terent. Multo omnium nunc me fortunatiſsimum factum puto gnate, cum

Cupio

te intelligo reſipuiſſe. Cupio,id eſt,deſidero. Inde cupidus & cupido nomina nota. Percu-

Pario

pio,valde cupio. Pario ſignificat prolem producere,& proprie de fœminis dicitur. Etiam ſignificat id quod efficio vel acquiro. Teren. Hoc tempore obſequium amicos, veritas odium parit. Inde partus participium,id eſt,acquiſitus vel partus. Vergil. Nam mihi parta quies omniſq; in limine portus. Partus etiam eſt nomen ſubſtantiuum, de quo ſuperius. Compoſita huius verbi ſunt quartæ Coniugationis,vt ibi reperies.

Dat ſi ſumq; tio, ſed vtrolibet ſſ geminando.

Verba tertiæ Coniugationis deſinentia in tio habent in præterito ſi & in ſupino ſum per duplex ſſ, tam in præterito quàm in ſupino,vt quatio quaſsi quaſſum, percutio percuſsi percuſſum,&c. Nota ſecundum Priſcianum eſt

num eſt

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

num eſt tantum vnum verbum huius Coniugationis in tio, vt quatio, cuius compoſita ſunt excutio, incutio, percutio, &c. Quatio, id eſt, moueo, vt quatio arborem. Ponitur pro vexo. Verg. Quatit oppida bello. Inde quaſſare frequentatiuum. Concutio, id eſt, percutio vel moueo. Excutio, id eſt, expello, vt excutio veſtibus puluerem. Incutio, ind i at ſla, vt Ioannes incuſsit mihi metum. Decutio, aff at ſlaa. Verg. Mellaq; decuſsit folijs. Diſcutio, examino vel cõſidero, hid oc did at roſte eller Skudde. Diſcuſsio, examinatio vel iudicium, offuerleggelſe, randſagelſe eller dom. Succutio, quaſi ſubtus percutio. Inde ſuccuſſor dicitur equus alte leuans pedes & equitatem lædens. Nota quòd omnia hæc verba corripiant u mediam. Priſcianus ponit adhuc duo verba tertiæ Coniugationis in io, ſcilicet inquio & meio. De inquio dicit Alexander in capitulo de defectiuis, de meio. Priſcianus non ponit præteritum nec ſupinum, ſecundum Phocam habet commodatum præteritum, ſcilicet minxi, quia ſignificat id quod mingo. Iuuena. Cuius ad effigiem non tantum meiere fas eſt.

Quatio.

VO.

Semper uo dat ui, debet ſtruo cum fluo demi.
Et pluo dehinc vtum producit dando ſupinum.
Xum fluxi, ſtruxi ſtructum, pluo ui dat & utum.
Dat ruitum ruo ſiue rutũ, nonnullaq; nullum.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Verba deſinentia in uo habent ui in præterito, u exiſtente vocali in præſenti & præterito, vt arguo argui, acuo acui, ſtatuo ſtatui, ſic ſternuo, delibuo, tribuo, exuo, induo, imbuo, nuo, annuo, renuo, luo, metuo, eluo, ſpuo. Item prædicta verba habent in ſupino utum u producta, ſed ruo habet ruitum vel rutum u curta cum ſuis compoſitis, vt eruo erui erutum, diruo dirui dirutum, u curta. Et aliqua carent ſupino, vt eluo, metuo, renuo, annuo, innuo. Tamen nuo videtur habere nutum, vnde nutus nomen, & nutare frequentatiuũ. Excipitur à regula prædicta fluo fluxi fluctum, ſtruo ſtruxi ſtructũ, pluo plui plutum.

Arguo Arguo ſignificat reprehendo. Etiam ſignificat id quod probo vel oſtendo. Verg. Degeneres animos timor arguit. Vnde argumentum dicitur probatio vel oſtenſio.

Acuo Acuo, at huede. Inde acutus.

Statuo Statuo, id eſt, pono vel ordino. Inſtituo, id eſt, impono. Etiam ſignificat doceo vel inſtruo. Iuuen. Plurimum enim intererit, quibus artibus & quibus hunc tu Moribus inſtituas. Deſtituo, depono vel relinquo, vt infortunatum deſtituunt omnes. Reſtituo, repono. Conſtituo, id eſt, ſtatuo vel propono. Proſtituo ſignificat in publicũ ſtatuo vel meretricem facio, vt Iſte proſtituit vxorem ſuam. Vnde proſtituta vel proſtibula dicitur meretrix, & proſtibulũ lupanar.

Nuo Nuo, moueo caput, vel capite ſignifico, vnde nutus eſt ſignum capite factum, vel voluntas. Nutare, frequenter nuere vel moueri. Annuo, aſſentior vel concedo. Abnuo, nego, renuo idem ſignificat, & proprie ſcribitur vno n.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Sillius. Si placet haud renuo, maneant modo
fœdera noſtra. Poteſt tamen n duplicari cauſa
metri. Innuo, id eſt, ſignifico vel ſigno capitis
oſtendo. Sternuo, at nyſe. Vnde frequentati- **Sternuo**
uum ſternutare, quod idem ſignificat. Deli- **Delibuo**
buo, vngo. Delibutus vnctus, transfertur ad
animum. Terent. Si te delibutum gaudio red- **Tribuo**
do. Tribuo, id eſt, do. Imbuo ſignificat im- **Imbuo**
pleo vel etiam perfundo. Verg. Illius aram,
Sæpe tener noſtris ab ouilibus imbuet agnus.
Horat. Quo ſemel eſt imbuta recens ſeruabit
odorem Teſta diu. Cluo, id eſt, ſplendeo. Pru- **Cluo**
dent. Qui patria virtute cluis propriaq; ſed
vna. Luo, id eſt, ſoluo. Verg. Poſt mihi non **Luo**
ſimili pęna commiſſa luetis. Commiſſa ſigni-
ficat peccata. Abluo, purgo aqua. Diluo idem.
Inde diluuium, de quo ſupra. Eluo, perluo,
colluo, proluo omnia prædicta, ſignificant
idem quod lauo vel purgo. Polluo, id eſt, ma-
culo vel immundum facio. Verg. Polluit ore
dapes. Prædicta tamen compoſita quædam
faciunt à verbo lauo, quod bene quadrat ſi-
gnificationi, ſed non voci. Metuo, id eſt, ti- **Metuo**
meo. Ruo, id eſt, cado. Terent. Quid ſi nunc **Ruo**
cœlum ruat. Ponitur pro curro. Verg. Quo
moriture ruis, maioraq; viribus audes. Item
pro frango. Idem. Cumulusq; ruit male pin-
guis arenæ. Eruo, id eſt, extraho. Irruo, in-
cido vel impetum facio, vt hoſtes irruerunt
in noſtrates. Corruo, cado. Diruo, deſtruo.
Horat. Diruit, ædificat, mutat quadrata ro-
tundis. Obruo, id eſt, opprimo. Paulus ob-
ruit Petrum verbis. Iudæi beatum Stepha-
num obruerunt lapidibus.

Ioannes

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Ioannes obruit ſe vino. Subruo, id eſt, euerto. In hymno. Vitemus autem peſsima, quæ ſubruunt mentes vagas. Hinc participia dirutus, erutus, obrutus, ſubrutus u curta. Ouid. Obrutus inſanis eſſet adulter aquis. Lucanus. Oſſa tui Magni ſi nondnm ſubruta fluctu.

Fluo Fluo, id eſt, curro, ſed dicitur tantum de liquidis, vt aqua fluit. Affluo, abundo, vel ad aliquem fluo. Naſo. Affluit incautis deſidioſus amor. Effluo, ex aliquo fluo, vt vinum effluit. Influo, in aliquid fluo. Confluo, ſimul fluo vel conuenio. Defluo, deorſum fluo vel exeo, vt capillus meus defluit. Refluo, rurſus fluo. Diffluo, varie fluo vel abundo. Tullius. Si conſiderare volumus quæ ſit naturæ humanæ dignitas & excellentia, facile intelligimus quàm ſit turpe diffluere luxuria, & delicate ac molliter viuere. Perfluo, per aliquid fluo. Item à fluo fit fluctuo, quod eſt moueor vel in dubiô ſum. Item fluito, id eſt, ſupernato, vel ſuper aquam fluo, vt ouum inane fluitat.

Struo Struo ſignificat paro ædificium. Vergil. Quid ſtruis aut qua ſpe Lybicis teris ocia terris. Inde ſtructura, id eſt, ædificium vel compoſitio. Adſtruo, ad aliquid ſtruo, vt adſtruxi ſacellũ templo. Etiam ſignificat probo. Ambroſi. Qui fidem exigit, fidem adſtruat. Conſtruo, id eſt, compono vel ædifico. Deſtruo, frango ædificium. Extruo, in altum ædifico. Inſtruo paro. Verg. Inſtruimus menſas. Idem. Socios ſimul inſtruit armis. Obſtruo, contra ſtruo, vel impedio.

Pluo Pluo, aquam dimitto, & raro legitur niſi in tertia perſona, quia nemo dicit, Ego pluo, tu pluis, niſi quando Deus loquitur,

loquitur, vel quando tranſſumitur pro demitto. Impluo, in aliquid pluo. Perpluo, per aliquid pluo, vt tectum perpluit. Compluo, ſimul pluo. Sum complutus, id eſt, madefactus pluuia.

Bo pſi ptumq; facit, ſi litera longa præibit. **BO.**

Cætera bi faciunt, ſed de cubo nata bui dant.

Et niſi pſi faciant, per itum bo cuncta ſupinant.

Verba tertiæ Coniugationis in bo, ſi habent longam vocalem ante bo, habent in præterito pſi, & in ſupino ptum, vt ſcribo ſcripſi ſcriptum, nubo nupſi nuptum, nec plura ſunt in uſu. Alia verba in bo habent bi, vt bibo bibi, lambo lambi, ſcabo ſcabi, deglubo deglubi. Sed compoſita verbi cubo habent bui, vt accumbo accubui, diſcumbo diſcubui, &c. de quibus dictum eſt in prima Coniugatione. Et omnia hæc verba, quæ habent bi vel bui in præterito, habent itum in ſupino, vt bibitum recubitum. Tamen ſcabo & lambo non habent vſitata ſupina, vt dicetur in ſequenti capitulo de verbis defectiuis. Scribo ſignificat literas formo, at ſcriffue. Inde ſcriba qui ſcribit literas ad alterius iuſſum. Etiam ſignificat compono librum, vt Moyſes ſcripſit Pentateuchum, id eſt, opus quinq; librorum. Inde ſcriptor, id eſt, autor librorum. Adſcribo, ad alios ſcribo, vt adſcribam te numero pigrorum. Etiam ſignificat imputo, vt non adſcri- **Scribo.**

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

bo tibi quod non feciſti. Exſcribo, vd at ſcriffue, vt exſcribo Vergilium. Tranſcribo idem. Præſcribo, conſtituo. Tullius. An ille mihi liber videtur cui mulier imperat, cui leges imponit & præſcribit. Proſcribo ſignificat ejcio de ciuitate. Macrob. Non facile eſt in eum ſcribere qui poteſt proſcribere. Etiam ſignificat venale exponere. Inſcribo, ind at ſcriffue. Subſcribo, ſub alijs ſcribo vel adſcribo. Horat. I puer atq; meo citus hæc ſubſcribe libello. Etiam ſignificat conſentio. Circumſcribo, decipio. Nubo ſignificat tradi viro, & regit datiuum. Ouid. Si qua voles apte nubere, nube pari. Quandoq; ſed improprie de viro legitur. Idem. Tibi nubere virgo volentis, Votis ne cede Dei. Apud veteres ponebatur tranſitiue & actiue. Vnde legimus in Euangelio paſsiuũ eius. In futuro ſeculo neq; nubent neq; nubentur, ſed erunt, &c. Vnde participia nuptus nupta et innupta, id eſt, non nupta. Nubo etiam ſignificat tego, & obnuo, obtego. Verg. Arſuraſq; comas obnuit amictu. Nubilis, id eſt, apta nubere. Bibo, id eſt, poto, & corripit in præſenti & præterito. Naſo. Sæpe bibi ſuccos quamuis inuitus amaros. Adbibo, adpoto. Adbibo tibi. Ebibo, vd at dricke. Præbibo, ante bibo, vt præbibo tibi. Tullius. Simul admoneto quod ei præbiberim. Imbibo, in me recipio, vt arena imbibit aquam. Nam bibo cum compoſitis non ſolum dicitur de potu, ſed de quocunq; humore, nec ſolum de animali. Verg. Bibit haſta cruorem. Vnde papyrus dicitur bibula, quæ atramentum ſorbet. Horat. Nunc adbibe puro pecto-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ro Pectore verba puer, nunc te meliorib. offer. Scabo, id eſt, frico. Lucil. Scaberat vt porcus contritis arbore coſtis. Lambo infra dicet. Compoſita à cubo dicta ſunt in prima coniuiugatione. Deglubere. i. decoriare, vt ſupra.

Scabo

Deglubere

Si co perueniat vocalis longa facit xi. Co.

Verba quæ habent longam vocalem ante co, habent in præterito xi, vt dico dixi, duco duxi, nec ſunt plura. Dico, id eſt, loquor. Etiã ſignificat nomino. Verg. Eſt locus Heſperiam Graij cognomine dicant. Graij, id eſt, Græci. Addico, id eſt, adiudico. Iudex addixit mihi domum. Condico, ſimul dico vel conſtituo. Ioannes & Petrus condixerunt ſibi locũ, quo conueniant. Edico, id eſt, iubeo. Verg. Socijs tunc arma capeſſant. Edico. Inde edictum, id eſt, mandatum. Indico, denuncio. Princeps noſter indixit bellum Duci. Interdico, prohibeo, & iungitur datiuo & ablatiuo, vt interdico tibi domo mea. Prædico, ante dico. Duco, at lede. Etiam ſignificat exiſtimo. Tullius. Nec fas eſſe ducebam. Adduco, til at lede, eller til at draffue, vt nullis rationibus adduci poſſum, vt id credã. Abduco, fra at lede. Conduco, at leye, vt conduxi domum vel famulum. Etiam ſignificat vtilis ſum. Sapiens. Neſcit homo quid ſibi conducat. Diduco, id eſt, diuido vel in diuerſum duco. Quintilia. Cum peregrinatio mea nos diduceret. Obduco. i. circundo vel tego. Nubes obduxerunt cęlum. Seduco, id eſt, ſeorſum duco. Verg. Et cum frigida mors anima ſeduxerit artus. Etiam ſignificat at forleyde. Subduco, id eſt, clã tollo.

Dico

Duco

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Martialis. Subduxit mappas quatuor Hermogenes. Etiam eſt leuare. Verg. Qua ſe ſubducere colles Incipiunt. Vnde ſubducere naues eſt in terram trahere & leuare naues. Idem. Vrbem quam ſtatuo veſtra eſt, ſubducite naues. Deducere eſt in viam vel domum ducere, vt deduxi ſocium meum. Traducere, offuer at fore, à trans & duco.

Dat vinco vici, ſed ico ſibi poſtulat ici.
Creſco creui, paſco paui, noſcoq́ noui.
Conquexi, didici, compeſcuit atq́ popoſci.
Inceptiua carent tibi præteritisq́ ſupinis.
Additur his gliſco, dic parſi ſiue peperci.

Vinco habet in præterito vici, ico ici. Item creſco creui, paſco paui, noſco noui, conquiniſco conquexi, diſco didici, compeſco compeſcui, poſco popoſci. Inchoatiua carent præteritis & ſupinis, vt caleſco, frigeſco, &c. de quibus in vltimo capite. Ita gliſco caret præterito & ſupino. Parco habet parſi & peperci. Vinco, offuer at vinde. Tullius. Facile eſt vincere non repugnantes. Conuinco, deuinco euinco idem ſignificant. Ico, id eſt, percutio, ſed raro legitur. Ictus nomen dicitur percuſſio. Ictus participium, id eſt, percuſſus. Iuuenalis. Duceris planta velut ictus ab Hercule Cacus. Creſco, at voxe eller at formeris. Iuue. Creſcit amor nummi quantum ipſa pecunia creſcit. Accreſco, til at voxe. Concreſco, til ſamen at voxe. Lac antiquum concreſcit. Sanguis con-

Vinco

Ico

Creſco

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

guis concretus, loffuer blod. Decreſco,id eſt, minor fio,vt pecunia vel aqua decreſcit. Martialis. Decreuere greges dum cadit agna frequens. Increſco,valde creſco. Succreſco, ſurſum vel latenter creſco.

Paſco

Paſco, id eſt, eſcam do,vt paſce oues meas. Paſtus,id eſt,cibus,vnde paſtillus quidam cibus, paſtey.

Noſco

Noſco, at kende. Noſce teipſum. Agnoſco,cognoſco, dinoſco, ſignificant fere idem quod noſco. Ignoſco, id eſt, dimitto, at forlade. Terent. Pater obſecro vt mihi ignoſcas. Quandoq; ſignificat non noſco, vnde ignotus, non notus.

Conquiniſco

Conquiniſco, caput inclino vel moueo.

Diſco

Diſco, capio doctrinam. Dediſco, at forglemme. Plaut. Haud æquum facit qui quod didicit, id dediſcit. Prauam doctrinam dediſcere oportet. Ediſco, memoriter diſco, vt ediſce hæc carmina.

Compeſco

Compeſco, id eſt, contineo vel domo. Iuuena. Digito compeſce labellum. Lucanus. Oceani tumidas remo compeſcuit vndas. Inuenitur etiam diſpeſco,quod ſignificat ſeparo. Plinius. Nilus Aphricam ab Aegypto diſpeſcit.

Poſco

Poſco,id eſt,peto. Verg. Tu modo poſce Deos veniam. Repoſco, id eſt,repeto. Depoſco,id eſt,valde peto.

Gliſco

Gliſco, ſignificat creſco. Verg. Haud ſecus accenſo gliſcit violentia Turno. Sillius. Et gliſcunt aduerſa metu. Accipitur pro cupio.

Parco

Parco,at ſpaare, vt parce pecuniam filiis tuis. Capitur pro abſtinere. Fabius. Parce iuuenis maledictis, parce conuiuiis. Parcus, qui parcit rebus ſuis.

Xi vel ci dat ctum, ui ctum facit, excipiasq;.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Ag vel cognoſco dat itum, dat paſcoq́; paſtum.

Dant in itum diſco compeſco poſco ſupinum.

Parco facit parſum, conquexi tolle ſupinum.

Verba in Co, habentia xi vel ci in præterito habent ctum in ſupino, vt dico dixi dictũ, duco duxi ductum, vinco vici victum, ico ici ictum. Item quæ habent in præterito ui, mutant ui in tum, vt creſco creui cretum, noſco noui notum, ignoſco ignoui ignotum, ſed paſco facit paſtum, agnoſco agnitum, cognoſco cognitum. Nota tamen quòd noſco habet duplex ſupinũ, ſcil. notum & noſcitum, vnde fit participium noſciturus, & frequentatiuum noſcito. Item ignoſco ignotum & ignoſcitum, vnde ignoſciturus participium fit teſte Priſciano, licet eodem teſte legatur etiam noturus & ignoturus. Nota etiam quòd vinco & viuo habent idem ſupinum, ſcilicet victum & à vinco fit victus participium, ſed à viuo victus nomen. Item diſco, poſco, compeſco & diſpeſco habent itum in ſupinis, quæ tamen ſupina raro leguntur. Item gliſco & conquiniſco carent ſupinis, & parco habent parſum.

DO. In ſi do vertit, ſi per ſe longa præibit
Ante do vocalis, vel diphthongo præeunte.
Excipias cudi ſtridi ceſsiq́; cecidi.

Nullum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Nullum ſido gerit, ſed format pedo pepedi,
Nulla ſupina creans, fiſus ſum fidere format.

Verba tertiæ Coniugationis in do, ſi habent naturaliter longam vocalem vel diphthongon ante do, habent ſi in præterito, vt rado raſi, vado vaſi, lædo læſi, rodo roſi, plodo ploſi, ludo luſi, trudo truſi, claudo clauſi, plaudo plauſi. Excipiuntur ſex, ſcilicet, cudo cudi, ſtrido ſtridi, cedo ceſsi, cædo cæcidi media longa, pedo pepedi, quod caret ſupino, ſido autem caret præterito, ſed commodat à ſedeo ſecundum Priſcianum. Excipitur etiam fido, quod habet fiſus ſum, quia eſt neutropaſsiuum. Radere eſt cultello vel alia re acuta decerpere, at raage, vt rado barbam, rado ollam. Iuuena. Radit inaurati fœmur Herculis, aut faciem ipſam. Per metaphoram etiam aqua dicitur radere terram, & auis aerem. Vergilius de columba loquens, Radit iter liquidum celeres neq; commouet alas. Abrado, aff at raage. Erado, vd at raage. Corrado, colligo. Terent. Minas decem corradat alicunde. Vado, id eſt, eo, vt quo vadis. Euado, exeo vel tranſeo, at vntgaa. Nemo poteſt euadere manus Dei. Virgil. Iuuat euaſiſſe tot vrbes. Accipitur pro eo vel tendo. Terent. Quâm timeo quorſum euadas. Dicitur etiam Ioannes euaſit vir doctus, vel euadet in doctum virum, id eſt, fiet vir doctus. Inuado, id eſt, meo. Vergil. Tuq; inuade viam. Idem. Inuadunt vrbem ſomno vinoq; ſepultam.

Rado

Vado

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Lædo Lædo, facio dolorem vel malum. Ego te
nec opere nec verbo læſi. Compoſita mutant
e in i longam. Allido, ad aliquid lædo, vt al-
liſi caput parieti vel ad parietem. Collido, ſi-
mul lædo vel occido. Elido idem ſignificat.
Verg. Geminoſq; premens eliſerit angues.
Illido, impellendo lædo vel intrudo, vt ven-
tus illiſit nauem ſcopulo, vel in ſcopulum. Il-
ledo non dicitur, ſed tantum illæſus quaſi non
Rodo læſus. Rodo ſignificat mordendo comedo, vt
mus rodit caſeum, caper rodit arborem. Acci-
pitur pro detraho. Horat. Abſentem qui ro-
dit amicum. Corrodo, contero. Erodo denti-
bus effodio. Panis eſt à muribus eroſus. Plo-
Plodo do eſt idem quod plaudo, ſcilicet percutio
manus. Explodo, percutiendo manus aliquem
expello. Complodo, vnum ad alterum concu-
tio. In lib. Iudicum. Cœperunt complodere
inter ſe lagenas. Ludere ſignificat exercere lu-
Ludo dum. Horat. Ludere qui neſcit, campeſtribus
abſtinet armis. Ponitur pro iocari. Plinius.
Ludere me putas, ſerio peto. Serio ſignificat
ſine ioco. Accipitur etiam pro deridere, & ſic
habet accuſatiuũ. Verg. Multa mala ſimulans
vana ſpe luſit amantem. Alludo, ad aliquem
ludo vel blandio, vt canis alludit Domino
ſuo. Colludo, cum alio ludo. Licet ne mihi
colludere vobis. Eludo & deludo, id eſt, deri-
deo, quæ volunt accuſatiuos. Illudo, id eſt, de-
ludo, ſed iungitur indifferenter nunc accuſa-
tiuo nunc datiuo. Verg. Certant illudere ca-
pto. Præludo, anteludo. Statius. Magnuſq;
tibi præludat Achilles. Inde præludium quod
Trudo eſt principium ludi. Trudere eſt manibus im-
pellere,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

pellere, vnde dicitur mola truſatilis, quæ manibus verſatur. Extrudo, vi expello. Ioannes extruſit me domo. Intrudo, vi induco. Detrudo, depello. Verg. Detrudunt naues ſcopulo, id eſt, trudunt de ſcopulo. Cudo, percutio ferrum, at ſmede. Excudo, cudendo facio. Vergil. Excudent alij ſpirantia mollius æra. Etiam ſignificat excutio. Diomedes, Cariſius & Phocas antiqui Grammatici ſcripſerunt cudo facere cuſi in præterito. Sed Priſciano magis placet cudi. Strido idem eſt, quod ſtrideo. Cedo ceſsi ſignificat abeo & locum do. Quintilia. Vbi neceſſe eſt vinci, expedit cædere. Naſo. Cede repugnanti, cedendo victor abibis. Etiam ſignificat in partẽ venio. Ouid. Ceſſerunt nitidis habitandæ piſcibus vndæ. Abſcedo, diſcedo, recedo, decedo idem ſignificant, ſcilicet abire. Accedo, adeo. Excedo exeo, & ſic iungitur ablatiuo. Verg. Omnibus idem animus ſcelerata excedere terrã. Etiam ſignificat ſupero, & tunc iungitur accuſatiuo, vt excedo Cræſum diuitijs. Incedo, ambulo. Concedo, permitto vel do. Succedo, ſequor vel in locum alterius venio, vt Chriſtianus Rex ſucceſsit Friderico Regi. Inde ſucceſſor, vt Linus fuit ſucceſſor Petri. Etiam ſuccedo ſignificat id quod intro. Verg. Noſtris ſuccede penatibus hoſpes. Item eſt procedo vel euenio, vt res bene ſuccedit. Secedo, ſeorſum eo. Inde ſeceſſus, id eſt, ſecretus locus. Cædo cæcidi cæſum ſignificat percutio, & regit accuſatiuum, & ſcribitur per diphthongum, ſed non in præterito. Eſt etiam id quod amputo, vt in Euangelio, Alij cædebant ramos de ar-

Cudo

Strido

Cedo

Cædo

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

boribus. Vnde cæduus a um, id eſt, cædi ſolitus, vt cædua ſylua. Itē ſignificat occido. Vergilius. Cæduntur vigiles. Inde cædes, occiſio. Huius verbi compoſita mutant e in i longum vt occido, id eſt, neco. Excido, ex aliquo cædo, vt excidit columnas ſeptem. Decido, amputo, vnde deciſio. Concido, ſimul cædo. Incido, ſeco. Verg. Atq; mala vites incidere falce nouellas. Præcido, amputo vel ante alia cædo. Recido, ſeco vel amputo. Circumcido, om kring at beskere. Nummus eſt circumciſus.

Sido

Sido ſignificat deſcendo, at ſencke, eller vnder at gaa, vt lapis immiſſus aquæ ſidit. Ponitur pro ſedeo. Verg. de auib. Sedibus optatis gemina ſuper arbore ſidunt, nam qui ſedere vult deſcendit. Conſido & ſubſido idē ſignificant. Idem. Vultis & his mecum pariter conſidere regnis.

Pedo

Pedere eſt crepitū ventris facere. Oppedere pro contradicere ponit Horatius. Pedor nomen, id eſt, fœtor.

Claudo

Claudo, at beſlute. Compoſita perdunt a, vt excludo, includo, concludo, quæ nota ſunt. Recludo, id eſt, aperio quod erat clauſum. Secludo, ſeorſum claudo vel excludo.

Plaudo

Plaudo, id eſt, motū facio præ lętitia. Verg. Pars pedibus plaudunt. Applaudo, ad aliquem plaudo, canis applaudit hero.

A do compoſita formabunt di geminata.
His iungas prendo, ſed prendi rectius optat.

Compoſita verbi do, quæ ſunt tertiæ Coniugationis, habent didi in præterito, vt addo addidi, reddo reddidi, credo credidi, &c. Simile præteritum habet prendo, ſcilicet prendidi,

didi, licet legatur etiam prendi, quod eſt magis autenticum. Abdo ſignificat aufero vel abſcondo. Pruden. Abde caput triſti iam frigida peſtis abyſſo. Abdo, ad aliud do. Condo, facio. Vergil. Multa quoq; & bello paſſus dum conderet vrbē. Etiam ſignificat congrego vel in vnum do. Plinius. Formicæ condunt æſtate fructus quibus hyeme fruantur. Eſt etiam abſcondo vel occulto, & pro illo ſenſu deſcendunt ab eo recondo & abſcondo quæ idem ſignificant, etiam eſt ſepelire. Vnde conditoriū pro ſepulchro. Dedo, in poteſtatē do. Teren. Tibi pater me dedo, quiduis oneris impone ac impera. Deditus ludo, qui multum ludit, deditus vxori, qui ſeruit vxori. Edo, extra do vel emitto. Vnde edere librū, eſt publicare & ad legendum dare. Martia. Cūm tua non edas carpis mea carmina Leli. Carpere vel noli noſtra, vel ede tua. Etiam ſignificat manifeſto. Naſo. Ede tuū nomen. Item ſignificat pario. Iuuena. Si mulier vitulū, vel ſi bos ederet agnum. Indo, ind at legge, vt inde pulti butyro. Obdo, oppono vel contra do. Terent. Peſſulū oſtio obde. Significat etiā claudo. Naſo. Pace fores obdo ne qs diſcedere poſsit. Perdo amitto. Iuuena. Stultum eſt poſt omnia ꝑdere naulum. Etiam eſt occido. Terent. Dij te perdant. Prædo, præ alijs & plus alijs do. Inde p̄ditus, plus alijs datus, vt virtute præditus, nequitia præditus. Prodo, at forrade. Etiam ſignificat manifeſtare. Vergil. Tectuſq; recuſat prodere voce ſua quenquam. Item ſignificat ſcribere. Plinius. Cum hæc proderem. Item ſignificat prorogare, id eſt, longe dare vel extendere.

Abdo.

Tradere

Tradere Tradere quaſi transdare, at antuorde. Etiam eſt docere. In epiſtola Pauli. Accepi à Domino quod & tradidi vobis. Etiam ſignificat at offuerleffueren, vt Iudas tradidit Chriſtum Iudæis. **Prendo** Prendo ſignificat capio. In Euangelio. Afferte de piſcibus q̊s prendidiſtis nunc. Habet etiam prendi in præterito. Vergilius. Quam prendimus arcem. Etiam dicitur pro eodem ſignificato præhendo, vt ſunt compoſita apprehendo, id eſt, attingo vel capio, vt Iudæi apprehenderunt Ieſum. Comprehendo idem eſt quod reprehendo, id eſt, redarguo. Legitur quoq; comprendo, ſed fere in verſibus.

Findo fido dat, ſcindo ſcidi, dat fundere fudi,
Dat tundo tutudi, cecidi cado, ſed dicet rudo rudi.

Findo habet in præterito fidi, ſcindo ſcidi, fundo fudi, tundo tutudi, cuius compoſita u breuiant in præterito, vt contundo contudi, retundo retudi. Ouid. Contudit ingenium patientia longa laborum. Item cado habet cecidi, & rudo rudi. Item ſcindo & findo breuiant in præteritis, quod etiam faciunt compoſita. Verg. Diffidit ac multa porrectum extendit arena. Ouid. Nam cœlo terras & terris abſcidit vndas. Sed fundo cum compoſitis producit u in præterito, vt effudi confudi.

Findo Findo ſignificat diſſeco, at flecke. Diffindo idem. Horat. Diffidit vrbium portas vir Macedo. **Scindo** Scindo, at Skere. Conſcindo, til at ſkere. Abſcindo, aff at skere. Excindo, deſtruo. Vnde exci-

de excidium, deſtructio. Reſcindo, iterum ſcindo, vel non ſeruo. Fundo, vd at oſſe, vt fundo aquã, fundo ollam. Fuſile dicitur quod ex aliquo metallo fuſum eſt, vt ſtatua fuſilis, ſtobt belede, &c. Fuſor, qui fundit vaſa ærea, & ſimilia. Etiam ſignificat præbeo. Vergil. Ipſa tibi blandos fundent cunabula flores. Item ſignificat proſterno. Saluſtius. Maximas hoſtium copias populus Romanus parua ſæpe manu fudit. Confundo, ſimul fundo vel conturbo, Skenden. Diffundo, vario modo vel in diuerſa loca fundo. Offundo, contra fundo. Profundo, nimis expono. Iſte profundit pecuniam, id eſt, male conſumit. Inde profuſus, qui profundit ſua. Refundo, reddo. Deus nobis refundat. Tundo, percutio, vt rea pectora tundamus. Contundo, ſimul tundo. Extundo, excutio vel inuenio. Verg. Vt varias vſus meditando extunderet artes. Obtundo, contra tundo vel hebeto, vnde obtuſus etiam ſignificat nimijs verbis moleſto. Teren. Ne me de hac re obtundas ſæpius. Pertundo, perforo. Iuuen. O medici mediam pertundite venam. Saccus pertuſus qui habet foramen, vt Saccus Monachorum eſt pertuſus. Retundo, reprimo. Cado, at falle. Cecidit in foueam. Ponitur pro mori. Verg. Sed cadat ante diem. Cadiuus & caducus, id eſt, cadens. Omnia à cado compoſita mutant a in i breue, quod etiã ſeruant in præterito. Accido, euenio. Quid accidit noui? Concido, ſimul cado. Decido, de aliquo cado. Ioannes decidit equo. Excido ex aliquo cado. Nummus excidit mihi de manu. Illud non incidat animo tuo, id eſt, non obliui-

Fundo

Tundo

Cado

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

obliuiſcaris illud. Incido, ind at falle. Incidit in foueam, hoc incidit menti meæ. Occido, deſcendo, vt Sol occidit. Etiam eſt mori. In Epitaphio Tullij. Occidit indigne manibus laceratus iniquis Tullius, ac tumulo ſubditus exiguo. Procido, ante aliquem cado. Recido, iterum cado. Item compoſita à cado & cædo ſcribuntur ſimiliter, ſed non proferuntur æqualiter, quia à cado compoſita corripiunt i, à cædo producunt i. Item compoſita à cædo ſunt tranſitiua petentia accuſatiuum, ſed à cado compoſita ſunt abſoluta. Rudere eſt grauiter ſonare, & proprie eſt aſinorum. Naſo. Intempeſtiuo cum rudit ille ſono. Perſius. Finditur Arcadiæ pecuaria rudere credas. Et nota quòd prima huius verbi ſyllaba proprie corripitur, ſed Perſius vtitur metaplaſmo quę vocatur ectaſis, qua breuis ſyllaba producitur. Vergilius etiam dixit Leones rudentes.

Rudo

Nil aliud mutans præbet per cætera di do.
Diuido diuiſi demas, & quæ geminantur.
Tendo tetendi, pendo pependi, dat quoque pendi.

Omnia alia verba in do, de quibus non eſt prædictum, mutant do in di in præterito, vt mando mandi, ſcando ſcandi, pando pandi. Item accendo, incendo, defendo, offendo, comprehendo, &c. Excipitur diuido diuiſi. Item tendo tetendi, pendo pependi vel pendi. Priſcianus tantum dicit pependi. Mandere

ſignificat

ſignificat comedere, vnde mandibula, id eſt, **Mando**
maxilla,ſcilicet os capitis in quo ſunt dentes.
Pando ſignificat aperio. Verg. Vrbem alij re- **Pando**
ſerare iubent & pandere portas. Ponitur pro
manifeſtare. Expandere, extendere. Pandus,
apertus & extenſus. Repandus idem ſignifi-
cat. Scando, op at fare eller at klimme. Inde **Scando**
ſcala,qua ſcanditur. Aſcendo, deſcendo,nota
ſunt. Conſcendo,ſimul ſcando. Inſcendo,ind
at klimme. Accendo,op at tende. Accende lu-
men ſenſibus. Incendo & ſuccendo idem ſi-
gnificant. Incendium,id eſt, inflammatio. Et
prædicta verba formantur à candeo. Defen- **Defendo**
do,protego. Offendo,lædo vel oppugno, vel **Offendo**
iratum facio. Etiam ſignificat inuenio. Te-
rentius. Texentem telam ſtudioſe ipſam of-
fendimus. Diuido, at deele. Diuiduus,diuiſi- **Diuido**
bilis. Indiuiduus, indiuiſibilis. Tendo, vd at **Tendo**
recke eller at ſpende. Verg. Tendunt vela no-
ti,id eſt,venti. In Pſalm. Arcum ſuum teten-
dit & parauit illum. Etiam ſignificat profici-
ſci. Verg. Quo tenditis vnde venitis. Atten-
do,conſidero. Contendo,id eſt, certo, Quo-
cunq; modo auſim contendere. Etiam ſignifi-
cat diligenter peto vel exigo. Etiam ſignificat
valde tendo. Verg. Contendo tenacia vincla.
Diſtendo,id eſt,extendo vel repleo. Idem. Et
dulci diſtendunt nectare cellas. Intendo,id eſt
attendo. Etiam ſignificat valde tendo. Ver-
gilius. Intendunt acres arcus. Item ſignificat
augeo, quia quod tenditur, augetur. Obten-
do, contra tendo vel contradico. Prætendo,
ante tendo vel oſtendo. Vergilius. Pacife-
ræq; manu ramum prætendit oliuæ. Porten-
do ante-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Pendo. do antetendo vel præſignifico. Cometa portendit cladem aliquam. Vnde portentum, id eſt, monſtrum, vel quod portendit aliquid.

Pendo, at hange, vt pendo furem, pendo togam. Etiam ſignificat pondero, & ponitur pro eſtimo, vt paruipendo, nihili pendo. Item ſignificat ſoluo. Verg. Ipſi ſacrilego pendetis ſanguine pœnas. Hinc penſio. Appendo, til at hange. Expendo, expono. Expenſa, id eſt, expoſitio vel ſumptus. Etiam expendo ſignificat æſtimare. Iuuena. Expende Hannibalem. Item ſoluere. Verg. Et tantas voluiſti expendere pœnas. Impendo id eſt, do, vt Petrus impendit mihi multa bona. Impenſa vel impendium dicitur ſumptus. Iſte parcit impenſis. Reddes mihi impendium. Perpendo, conſidero vel examino. Perpendiculum eſt inſtrumentum ædificantium, quo perpenditur altitudo vel æqualitas rei. Rependo, id eſt, reddo. Verg. Si vera feram ſi magna rependam. Suſpendo, ſurſum vel in alto pendo. Suſpenſus quandoq; dicitur incertus vel dubius animo. Verg. Dicam equidem nec te ſuſpenſum nate tenebo.

Do ſum præbet in his, exceptis à dare natis.

Iſta ſupinantur per itum quotiens geminantur.

Abſcondo dat itum geminans di, non geminans ſum.

Pando paſſum, ſcindo ſciſſum, findoq; fiſſum.

Prædi-

Prædicta verba in do deſinentia, ſupina faciunt in ſum, vt rado raſum, lædo læſum, ludo luſum, cudo cuſum, cedo ceſsi ceſſum, cædo cæcidi cæſum, cado caſum, mando manſum, ſcando ſcanſum, defendo defenſum, pendo penſum. Excipiuntur à do compoſita quæ faciunt itum, vt credo creditum, vendo venditum. Abſcondo quod fit ab abs & condo, duplex habet ſupinum, ſicut & præteritum, ſcilicet, abſcondidi abſconditum, & abſcondi abſconſum. Nuſquam tamen legi abſcondidi, ſed abſcondi perſæpe. Item pando, ſcindo & findo duplicant ſſ in ſupino, vt paſſum, fiſſum ſciſſum. Inde participium paſſus. Verg. Paſsis de littore palmis, vnde expaſſus, quamuis abuſus dicat expanſus. Item à fiſſus formatur fiſsilis, id eſt, fiſſus vel ſectus. Nam primi cuneis ſcindebant fiſsile lignum. Item alij ſcripſerunt quòd omnia compoſita verbi cado carent ſupino, præter occido quod habet occaſum. Sed hoc nullius Grammatici autoritate confirmari poteſt. Omnia igitur compoſita à cado habent caſum in ſupino, licet non ſint in frequenti vſu, vt decido decaſum, recido recaſum. Vnde fit participium recaſurus. Tullius ad Atticum. Id ego puto ad nihil recaſurum. Item ſido, ſtrido, pedo & rudo carent ſupinis.

Dat tendo tenſum, tum quædam compo-
ſitorum.
Edi donat edo, ſum donans ſtumq; ſu-
pino.

Hæc ſua compoſita cogunt geminare ſupina.
Ambedo namq; dat ambeſum, comedoq; comeſtum.

Tendo habet tenſum & tentum, ſed ad differentiam verbi teneo magis in vſu eſt tenſum. Compoſita vero ſæpius habent tum, vt attentum, intentum, &c, teſte Priſciano. Edo verbum anomalum habens edi in præterito, habet duplex ſupinum, ſcilicet eſum & eſtum, quod probant eius compoſita, quorum aliqua habent ſum, vt ambedo ambeſum, peredo pereſum. Aliqua habent ſtum, vt comedo comeſtum, quod tamen etiam habet comeſum, vnde comeſus. Iuuena. Et cito capturus de nobilitate comeſa. Nota quòd eſt duplex edo, vnum compoſitum à do, quod producit e, habet edidi editum, vt prædictum eſt. Alterum eſt edo ſimplex et Gręcum verbum corripiens e in præſenti, ſed in præterito producit e, & habet edi eſum, quia eſtum non legitur, niſi in vno compoſito comedo. Eſt etiam anomalum quia coniugatur irregulariter edo es eſt, &c.

Edo

vt habetur in ſequenti capitulo. Edo ſignificat, at æde. Adedo, id eſt, rodo. Verg. Nam ſæpe fauos ignotus adedit ſtellio. Ambedo, circumrodo ab am, quod eſt circum, & edo, vnde ambeſus participium, id eſt, circunciſus. Verg. Ambeſas ſubigat malis abſumere menſas. Exedo, vd at æde, vnde dicitur exeſus mons. Peredo, totum edo, peredi lardum, caſeus eſt pereſus. Semedo, id eſt, medium edo. Inde ſemeſus quaſi ſemieſus. Obedo, id eſt, circum-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

cumedo. Obeſus, id eſt, corroſus vel pinguis. Plinius. Aſsidua ſatietate obeſus. Nota quòd omnia prædicta verba corripiunt e in præſenti, ſed in præterito & ſupino producunt e am. Item ab edo fit edax, id eſt, vorax, & edulium, id eſt, cibus, & inedia, id eſt, fames. Item eſitare frequentatiuum verbum.

Si facit r go, niſi ſint à rego nata, ſed in xi, GO.

Cætera ſunt, pun, pan, le, tan, ſed demis & à fran.

Hæc cum compoſitis dant gi, tribus à lego demptis.

Hæc intelligo diligo negligo, quæ faciunt xi.

Verba quæ habent r ante go, habent ſi in præterito, vt ſpargo ſparſi, mergo merſi, tergo terſi, vergo verſi. Excipiuntur quæ fiunt à verbo rego, vt pergo perrexi, ſurgo ſurrexi. Alia verba in go faciunt præteritum in xi, vt ango anxi, plango planxi, tego texi, affligo afflixi, conflgo conflixi, vngo vnxi, iungo iunxi, ringo rinxi. Excipiuntur ſex, ſcilicet, pungo, pango, lego, tango, ago, frango, quæ cum ſuis compoſitis habent gi in præterito, vt lego legi, colligo collegi. Sed tria ſunt à lego compoſita quæ habent xi, ſcilicet, intelligo, negligo, diligo. Nota quòd hæc regula de verbis in go, intelligitur etiam de verbis in guo deſinentibus, vnde diſtinguo, reſtinguo, extinguo habent xi in præterito per hanc regulam (Sed in xi cętera ſunt.)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Spargo Spargo ſignificat late proijcio. Verg. Sparge marite nuces. Aſpergo, ad aliquem ſpargo. Chriſtus aſperſit omnes in ſe credentes ſuo ſanguine. Diſpergo, diſtribuo, vt ibi, Diſperſit dedit pauperibus. **Mergo** Mergo, id eſt, aqua immitto, vnde frequentatiuum merſo. Vergil. Balantumq́ gregem fluuio merſare ſalubri. Demergo, deorſum mergo. Emergo, vd at komme. Tandem emergit veritas. Item ſignificat exurgo vel in altum venio. Iuuena. Haud facile emergunt quorum virtutibus obſtat, Res anguſta domi. Summergo vel ſubmergo, vnder at ſencke. **Tergo** Tergo, mundo. Detergo, extergo idem. **Vergo** Vergo ſignificat tendo. Tullius. Perſpice quo iſta vergant mihiq́ reſcribe. Plinius. Ethiopia ad occidentem vergit. **Pergo** Pergo ſignificat procedo in quacunq́ re habenda. Vergil. Pergite Pierides. Terent. Si pergis abiero, id eſt, ſi non ceſſas talia dicere. **Affligo** Affligo, percutio vel moleſto. In Leuitico. Nolite affligere contribules veſtros. Confligo, id eſt, pugno vel cum alio percutio. Infligo, incutio. Paulus inflixit mihi vulnus. Et hæc tria producunt i, & fiunt ab inuſitato verbo fligo. **Ringo** Ringo eſt contrahere nares & iraſci, vel os aperire, Vnde rictus, id eſt, contractio narium vel oris vel roſtri. Dicitur etiam ringor deponentaliter. **Legere** Legere, at læſe, vt legi literas tuas. Eſt etiam colligere. Verg. Qui legitis flores & humi naſcentia fragra. Item ſignificat præterire nauigio. Idem. Littoraq́ Epiri legimus. Etiam eligere. Idem. Ipſe ego cana legam tenera lanugine mala. Quandoq́ eſt ſurripere vel furari. Vnde ſacrilegus, id eſt, qui ſa-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

qui ſacra furatus eſt. Deligo, id eſt, eligo. Tullius. Deligere oportet quem velis diligere. Delectus, id eſt, electio. Seligo, id eſt, ſeorſum lego vel eligo vel ſeparo. Negligo, non curo. Tullius. Negligere quid de ſe quiſq; ſentiat, non ſolum arrogantis eſt, ſed etiam omnino diſſoluti. Negligens, non diligens. Perlego ſignificat totum lego. Lactant. Si quis legerit perlegat. Alia ſunt nota. Et attende quod aliqua compoſita à lego mutant in præſenti e in i, ſed tamen in præterito habent e, alia retinent e breue in præſenti, productum in præterito.

Præteritum triplicat & ſenſum, pango paciſci.
Dat pepigi, panxi dat cantus, iungere pegi.
Tango facit tetigi, ſed ago vel frango dat egi.
Præterito duplici duo ſignificans ſtimulando.
Pungo facit pupugi, punxi punctos numerando.
Degi dego dabit, quod dat rego xi ſociabit.

Hic declarat apertius præterita quorundam verborum, de quibus erat dictum. Pango inquit Alexander habet triplex præteritum ſecundum triplex ſignificatum, nam cum ſignificat id quod paciſcor, facit pepegi, cum ſignificat canere facit panxi, & cum ſignificat iun-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

re facit pegi. Tango autem facit tetigi, ago egi, frango fregi. Item pungo cum ſignificat ſtimulare habet pupugi, cum vero ſignificat numerare punctos, habet punxi. Item dego habet degi, rego cum compoſitis xi. Sed iſte verſus eſt ſuperfluus, quia dego eſt compoſitum ab ago. Porro rego continetur in ea regula, (Sed in xi cætera ſunt.)

Pango

Pango proprie ſignificat pono. Columella. Nos vicena millia maleolorum per vineæ iugerum inter ordines pangimus. Malleoli ſunt rami arborum, & maxime vitis qui plantantur. Depango, id eſt, defigo vel pono in terram. Idem. Poſſes in fine vineti cacumina ficorum pyrorumue depangere. Accipitur ſæpe pango pro ſcribo vel compono. Horat. Non ſatis eſt dixiſſe ego mira poemata pango. Verg. Bis quinos pepigere dies, id eſt, compoſuerunt inducias decem dierum. Iob. Pepigi fœdus cum oculis meis, id eſt, compoſui fœdus. Accipitur etiam vulgo pro cano, vt pange lingua, &c. Nondum comperi vnde Alexander ſumpſerit differentiam prædictam. Priſcianus tacens de ſignificatis huius verbi, quod in præterito habet pegi & etiam pepigi, nullam facit differentiam. Item de præterito panxi nihil idem ſcripſit, nec vſquam legimus panxi. Compingo ſignificat compono, vnde compactus, id eſt compoſitus. Impingo, id eſt, impello. Verg. Dum Troia Achilles Examinata ſequens impingeret agmina muris. Suppingo, id eſt, ſuppono vel ſubaffigo, vt ſuppingere calceos.

Tango

Tango, at rore. Contingo, id eſt, tango. Inde contiguus, id eſt, propinquus & tangens. Naſo. Con-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ſo. Contiguas habuere domos. Præterita ho-
rum compoſitorum ſunt attigi, contigi, me-
dia curta. Ago, at giore. Quicquid agas pru- Ago
denter agas & reſpice finem. Capitur pro di-
co, vt ago gratias. Et pro duco, vt ago boues.
Et pro moueo, vt ago pultem. Item pro accu-
ſo, vt ago te furti. Et pro viuo, vt malo Ve-
neriis agere quàm Romę. Dicimus etiam ago
vitam miſeram, ago annum triceſimum, ago
animam, id eſt, expiro vel morior. Item quan-
doq; agere eſt repræſentare, vt Iſte agit Her-
culem furentẽ. Agere cauſas eſt eſſe cauſidicũ.
Martia. in Attalum. Semper agis cauſas & res
agis Attale ſemper, Eſt non eſt quod agas
Attale ſemper agis, Si res & cauſę deſunt agis
Attale multas. Attale ne quod agas deſit agas
animam. Abigo, id eſt, depello. Quintil. Plan-
ctibus aues abigam. Etiam eſt animalia vi vel
furto tollere, vt Hoſtes abegerunt pecora no-
ſtra, & qui facit hæc, vocatur abigens vel aba-
ctor. Adigo, id eſt, vi adduco vel impello. Li-
uius. Conſul adegit milites Sacramento, id
eſt, coegit eos iurare. Adagium, prouerbium.
Cogo, in vnum ago vel congrego. Verg. Ti- Cogo
tyre coge pecus. Etiam compello, vt neceſſi-
tas me coëgit. Exigo, id eſt, poſco, Martialis.
Exiges vt donem noſtros tibi, Quinte libel-
los. Quandoq; ſignificat expello. Plaut. Mu-
lier exegit virum à ſe. Ponitur etiam pro
ago. Verg. Omnes vt tecum meritis pro ta-
libus annos Exigat. Item pro perago. Ouid.
Iamq; opus exi, id eſt, peregi vel finiui. Pro-
digo, id eſt, conſumo. Plaut. Feſto die ſi quid
prodegeris, ꝓfeſto egere licet niſi peperceris.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Inde prodigus. Subigo, id eſt, compello. Vergilius. Caſtigat auditq́; dolos ſubigitq́; fateri. Etiam eſt acuo. Idem. Subigunt in cote ſecures. Item ſubdo, vt rex ſubegit Friſios. Tranſigo, id eſt, perago, vt qualiter tranſegiſti hunc diem, tempus eſt tranſactum. Redigo, id eſt, reduco vel induco. Terent. Tu homo redigis me ad inſaniam. Meretrix redegit

Frango iſtum ad inopiam. Frango, ſonder at bryde. Defringo, aff at bryde. Confringo, ſimul frango. Effringo, vd at bryde. Iſte effregit carcerem. Etiam ſignificat op at bryde. Terent. Eſchinus fores effregit, id eſt, in ædes irruit alienas. Refringo, infringo, ſuffringo,

Pungo idem quod frango. Pungo ſignificat ſtimulo, at ſtinge. Inde pugio, culter quo pungitur. Compungo compunxi, vnde compunctus, id eſt, quem pœnitet peccati. Compunctio dolor de peccato. Repungo, iterum pungo, & facit repupugi vel repunxi, ſed repupugi ſignificat rurſus pupugi. Repunxi vero feci

Dego puncta ſecundum Priſcianum. Dego eſt compoſitum à de & ago, et ſignificat id quod ago, vt dego vitam, id eſt, ago vitam. Etiam ſignificat depello quaſi deago. Plautus. Iſtum labo-

Rego rem ſoror degam & diminuam tibi. Rego, at regere. Arrigo, id eſt, leuo. Terent. Arrige aures Pamphile. Corrigo, emendo. Terent. Si

Dirigo quid peccatũ eſt, id arte vt corrigas. Dirigo,

Surrigo id eſt, recte ordino. Surrigo, ſurſum leuo, vt equus ſurrigit aures. Surgo, op at ſtaa. Aſſurgo, propter aliquem honorandum ſurgo, vt aſſurge præceptori tuo. Inſurgo, contra aliquem ſurgo ad reſiſtendum.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Dans go ſi ſum dat, per ctum gi xiq; ſupinat.
Dat fixi fixum, frigo frixi quoq; frixum.

Verba in go, quorum præterita deſinunt in ſi, faciunt ſum in ſupino, vt ſpargo ſparſi ſparſum, mergo merſi merſum. At quorum præterita in gi vel xi deſinunt, ſupina faciunt ctum, vt ago egi actum, lego legi lectum, texi tectum. Excipitur figo fixi fixum, ad differentiam verbi fingo, quod facit fictum. Excipitur etiam frigo frixi frixum, vnde fit frixus participium, & frixum nomen. Nota quòd compoſita ab ago, frango, pango & tango, licet in præſenti mutent a in i, tamen in ſupino habent a, ſicut ſuperius dictum eſt ibi (A ſi compoſita) vt exigo exegi exactum, effringo effregi effractum, compingo compegi compactum, attingo attigi attactum, &c. Figo

Figo ſignificat acuta re perforo. Verg. Atq; humiles habitare caſas & figere ceruos. Hinc fixus, id eſt, firmus. Affigo, ad aliquid figo, vt affixi literas valuis templi. Defigo, in terra figo vel deijcio. Verg. Conſtitit & Lybiæ defixit lumina regnis. Infigo, in aliquo figo, vnde infixus. Præfigo, ante figo. Verg. Præfigunt ora capiſtris. Refigo quod erat fixum tollo, vt iſte refixit literas à me valuis affixas. Verg. Fixitq; leges precio atq; refixit. Transfigo, id eſt, perfodio, vt transfixi pectora ferro. Fingo

Fingo ſignificat formo. Saluſt. Veluti pecora quæ natura prona atq; ventri obedientia finxit. Hinc figulus qui vaſa fingit de argilla, & figulina, locus vbi fiunt vaſa fictilia, quia

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

fictile dicitur de luto & argilla factũ. Quandoq; fingere ſignificat excogitare. Terent. Fingunt quandam inter ſe fallaciam, vnde fictus & fictitius, id eſt, falſus & excogitatus. Figmentum res ficta vel formatio. Effingere, id eſt, facere ad alterius formam. Vnde effigies, id eſt, imago. A quo effigiare, id eſt, formare. Frigo ſignificat in patella aſſo, vnde frixum dicitur cibus toſtus in patella, & frixoriũ eſt ſartago. Confringo ſignificat idem.

I vel a ſi præ go venit n mediante ſupino,
Semper n reperitur, cin tin an excipiantur,
N retinent ango cingo tingoq; ſupino.
Et clango plango cum compoſitis quoq; ſtinguo.

Verba quæ deſinunt in ango vel in go, amittunt n in ſupino, vt pango pactum, tango tactum, ſtringo ſtrictum, ringo rictum, &c. Sed plango, ango, cingo, tingo tenent n, quia dicitur planctum, cinctum. Adduntur clango & compoſita à ſtinguo, vt extinguo, &c. & lingo, à quo fit nomen linctus. Stringo ſignificat premo vel amputo vel ligo. Adſtringo, alligo. Obſtringo, obligo. Obſtrictus, obligatus. Conſtringo, comprimo vel colligo. Reſtringo, compello. Diſtringo, premo vel abrado vel denudo, vt diſtrictus gladius, id eſt, nudatus vagina. Etiam ſtrictus ponitur pro nudus. Ango, id eſt, moleſto vel crucio. Vnde angor & anxietas & anguſtia, id eſt, moleſtia vel preſſura. Et anxius, id eſt, ſollicitus & opPræſſus

[Margin: Stringo] [Margin: Ango]

præſſus

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

præſſus, & angina eſt morbus faucium, quia
angit fauces & guttur. Plango ſignificat per- Plango
cutio pectus præ triſtitia. Ponitur pro ploro,
vnde planctus & plangor, id eſt, ploratio. Po-
nitur etiam pro percutio. Ouid. Tunc de-
mum pectora planxi. Clango, id eſt, ſono vel
facio clangorem. Clangor eſt fonns tubæ, & Clango
eſt nomen fictitium ſicut clango verbum fi-
ctitium. Statius. Horrida clangunt ſigna tu-
bæ. Cingo, id eſt, circundo. Vergil. Cingite Cingo
fronde comas. Accingo, præparo, vt accinge
te operi, accingo me itineri. Diſcingo, id eſt,
cincturam depono. Diſcincti dicuntur non
cincti, vel molles vel imbecilles homines.

Tingo eſt immergo, ind at ſencke. Vergil. Tingo
Alij ſtridentia tingunt Aera lacu. Capitur
pro colorare vel madefacere. Intingo idem
eſt, vt Qui intingit mecum manum in paro-
pſide, &c. Stinguo vel ſtingo, id eſt, deleo, ſed Stinguo
non eſt in vſu. Extinguo, id eſt, deleo, vel oc-
cido. Inſtingo, id eſt, immitto vel inſpiro. In-
ſtinctus, id eſt, inſpiratio. Reſtinguo, id eſt,
extinguo. Diſtinguo, id eſt, diſcerno.

Ho xi ctumq́ facit. Ho.

Verbum in ho deſinens habet in præterito
xi, in ſupino ctum, vt traho traxi tractum,
veho vexi vectum. Et non ſunt plura verba
huius Coniugationis in ho deſinentia, quàm Traho
hæc duo. Traho, at draffue, vnde trahea vel
traha vehiculum ſine rotis, Slede. Attraho, til
at draffue. Abſtraho, aufero, aff at draffue.
Contrabo, in vnum traho vel colligo. Horat.
Contrahas vento nimiū ſecundo turgida vela

Etiam

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Etiam ſignificat conuenire vel coniugiũ inire, vnde contractus, id eſt, conuentio, ſed contractus adiectiuum, ſignificat Paralyticum. Detraho, aufero. Terent. Accurrunt ſerui, ſoccos detrahunt. Eſt etiam dicere clam malum de aliquo. Hierony. Nulli detrahas, nec in eo te ſanctum putes ſi cæteros laceres. Diſtraho, in diuerſa traho, vt Hyppolitus fuit diſtractus equis in diuerſa nitentibus. Accipitur etiam pro vendo. Subtraho, ſubtus vel clam aufero. Item à traho tracto frequentatiuum, quod ſignificat tractarem, vt Petrus tractauit nos humaniter. Etiam ſignificat attingere vel in manu habere. Perſius. Rem populi tractas. Attrecto & contrecto frequenter in manibus habeo vel attingo, vt cattus amat contrectari. Pueris non licet ea attrectare, quæ illis ſunt prohibita. Obtrecto, id eſt, obloquor vel detraho alicui. Detrecto, frequenter detraho vel etiam recuſo, vt bos detrectat

Veho. aratrum. Vehere eſt plauſtro vel nauigio vel quadrupede deducere. Vehiculum & veħes, id eſt, plauſtrum vel currus. Adueho, vectura apporto. Eueho, exporto vel extollo. Verg. Quos ardens euexit ad æthera virtus. Inueho importo. Proueho, perduco. Liuius. Ad ſummos honores alios ſcientia Iuris ciuilis, alios eloquentia, alios gloria militaris prouexit. Nota quòd traho & veho corripiunt priorem vocalẽ, quod oportet ſcire propter compoſita.

Dat ui lo, ni geminetur
L, ibi tunc per li lo præterit, excipe vulſi.

Dic

Dic etiam velli, tantum primumq́ ſu-
pinat.
Dat pello pepuli,ſed format fallo fefelli.
Dic tollo tetuli, ſed ſuſtulit approbat
vſus.

Verba in lo habent in prǽterito lui, vt alui, colo colui, volo volui, molo molui, conſulo conſului, occulo occului. Excipiuntur quæ duplicant l, quæ habent li, vt ſallo ſalli, pſallo pſalli, vello velli et vulſi. Sed quæ habent mutam ante l, geminant principium præteriti, vt pello pepuli, fallo fefelli, ita tollo tetuli. Sed magis in vſu eſt ſuſtuli, inquit Priſcianus. Item cello, ſecundum quoſdam habet ceculi, ſed non eſt in vſu niſi in compoſitis, vt percello perculi, excello exculi vel excellui, quod vltimum tamen potius ab excelleo fit, ſecundum Priſcianum. Alo ſignificat cibum do. Alo
Lex duodecim tabularum: Liberi parentes in ægeſtate aut alant aut vinciantur. Transfertur etiam ad animum. Cicero. Honos alit artes. Alimentum, id eſt, cibus. Alumnus, id eſt, puer qui alitur ab aliquo. Colo ſignificat Colo
amo. Verg. Ille colit terras. Etiam ſignificat honoro, vt colo Deum. Item eſt habitare. Verg. Pallas quas condidit arces Ipſa colat. Etiam eſt exercere, vt colo rus vel agrum. Accolo, id eſt, prope habito. vt Petrus accolit mare. Incolo, id eſt, inhabito, vt incolo vrbem Romam. Recolo, recordor vel mente pertracto. Molo, comminuo, vnde emolo & Molo
permolo media curta. Perſius. Emole quod metuis.

metuis. Sed immolo eſt primæ coniugationis
Conſulo ſignificans id quod ſacrifico. Conſulo quando
iungitur datiuo,ſignificat do conſiliũ,vt con-
ſulo tibi, ſed quando iungitur accuſatiuo, ſi-
gnificat peto conſilium vel interrogo, vt Pe-
trus me conſuluit ſuper ægritudine ſua. Oc-
culo,id eſt,abſcondo, inde occultare frequen-
Sallo tatiuum. Sallo ſignificat ſale ſpargo,vnde ſal-
Pſallo ſus et inſulſus,id eſt,non ſalſus. Pſallo eſt ver
bum Græcum,id eſt,cano, ſed proprie inſtru-
mentis Muſicis, vnde Pſaltes,qui pſallit,ſcili-
cet Lyrice vel Organiſta, vt vulgo dicitur, &
Vello Pſalmus carmen Lyricum. Vello,id eſt,traho.
Verg. Cynthius aurẽ vellit et admonuit. Auel-
lo,abſtraho. Euello,extraho. Diuello,diſtra-
ho vel abſtraho. Fallo,decipio. Terent. Eho
Fallo quæſo laudas eo, qui heros fallunt. Fallit me,
id eſt,neſcio. Non me fallebat,id eſt,bene ſci-
ebam. Refello ſignificat nego, vel ꝙ dictum
eſt falſum oſtendo. Titus Liuius. Ea nec affir-
mare nec refellere in animo eſt. Verg. Neq; te
Pello teneo, neq; dicta refello. Pello ſignificat id ꝙ
expello. Boet. Gaudia pelle,pelle timorẽ,vn-
de pulſus expulſus. Etiam ſignificat percutio.
Terent. Tu ne has pepuliſti fores. Inde fre-
quentatiuũ pulſo, ꝙ idem ſignificat, vt in lege
xij. Tabularũ apud Senec. Qui parentem pul-
ſauerit manus ei præcidantur. Appello,vi ad-
duco. Ventus appulit naues in portum. Luca.
Qui vetat externas terris appellere naues.
Appello vel aſpello ſignificat amoueo. Com-
pello,cogo. Depello,remoueo. Expello.i. eij-
cio. Plaut. Ancillam domo expulit. Impello,
vrgeo vel induco. Neceſsitas impulit me vt id
facerem.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

facerem. Propello, procul pello, vnde propulſare quod idem ſignificat. Repello, reĳcio vel remoueo. Repulſa id eſt, reiectio à petitione. Ouid. Deq; tot ac tãtis cęliq; terræq; mariſq;. Poſce bonis aliquid, nullam patiere repulſam. Cello ſignificat id quod cedo, ſed non eſt in vſu. Cello. Antecello. i. antecedo in honore. Præcello. i. præcedo. Excello, excedo vel ſupero. Percello id eſt, percutio. Prudent. Rara reos iuſta præcellit pęna ſecuri. Et hæc habent in præterito lui vel li, vt antecello lui, præcello lui, excello exculi vel excellui, percello perculi. Verg. Perculit ac fulua moribundum extendit arena. Tollo infra. Aio, ſiſto, fero.

L ſimplex dat tum, ſed ſum geminata ſupino.
Tum vel itum dat alo, caret omni malo ſupino.
Pſallere nolle caret, ſublatum dat tibi tollo.

Verbum in lo deſinens per ſimplex l ſcriptum, habet tum in ſupino, vt colo cultum, molo multum, conſulo conſultum, alo altum vel alitum. Sed verbum in lo per duo ll habet ſum in ſupino, vt cello celſum, pello pulſum fallo falſum, ſallo ſalſum. Sed pſallo & volo cum compoſitis malo & nolo carent ſupinis. Quidã tamen à volo faciunt ſupinum vultũ. Vnde vultus nomen, quod ſignificat diſpoſitionem faciei. Alĳ faciunt ſupinum volitum, & inde volitum nomen pro voluntate. Item tollo ſicut habet alienum vel commodatum præteri-

præteritum ſuſtuli, ſic etiam habet commodatum ſupinum, ſcilicet ſublatum. Vnde participium ſublatus quod quandoq; eſt idem quod ablatus vel remotus, vt liber eſt mihi ſublatus. Quandoq; ſignificat eleuatus.

Mo dat ui dat itum, ſed como promoq; demo.

Et ſumo pſi præterito dant, ptumq; ſupino.

S gemina ſſi ſum premo dans, emo mi dat & emptum.

Verbum deſinens in mo habet ui, itum, vt fremo, gemo, tremo, vomo. Excipiuntur habentia longam vocalem in penultima ſyllaba, quæ habent pſi ptum, vt demo dempſi demptum, promo, como, ſumo. Excipiuntur etiã emo emi emptum, & premo preſsi preſſum. Nota quòd omnia verba tertiæ Coniugationis in mo deſinentia, corripiuntur in penultima ſyllaba præſentis indicatiui modi, præter illa quatuor, como, promo, demo & ſumo, quæ producuntur.

Fremo: Fremo ſignificat grauiter & confuſe ſonare ex indignatione. In Pſalmo. Quare fremuerunt gentes. Inde fremor & fremitus, id eſt, ſonus indignantium.

Gemo: Gemo, at ſucke. Lucan. Quid veſane gemis, fletus quid fundis inanes? Ingemo, valde gemo.

Tremo: Tremo, at Skelue. Boet. Et tremit effœto corpore laxa cutis. Inde tremor. Vergil. Cur ante tubam tremor occupat artus. Tremebundus, id eſt, plenus tremore. Tremendus, id eſt, terribilis.

Vomo: Vomo ſignificat ſpuo, vel cibum

potumue

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

171

potumue per os reddo. Inde vomitus. Euomo o curta, ſignificat effundo e ſtomacho. Terent. Ibo & exquiram fratrem, vt in eum hæc euomam. Como, id eſt, orno & maxime capillum. Inde comptus, id eſt, ornatus. Incomptus, inornatus. Promo, id eſt, profero. Plautus. Prompſiſti tu illi vinum, non prompſi. Naſo. Deq; ſagittifera prompſit duo tela pharetra. Promus, qui promit potum. Promptus, id eſt, paratus vel apertus. In promptu, id eſt, in aperto. Expromo, depromo idem. Verg. Depromunt tela pharetris. Demo, aufero. Horat. Demo ſupercilio nubem. Sumo, id eſt, accipio. Abſumo, conſumo. Emo, at kiobe. Martia. Omnia Caſtor emis, ſic fiet vt omnia vendas. Compoſita mutant e in i breue, ſed in præterito habent e longum ſicut ſimplex, vt eximo exemi exemptū, &c. Adimo, id eſt, aufero. Naſo. Nam vires adimit Veneris damnoſa voluptas. Eximo, extraho vel excipio. Petrus exemit gladium. Exemptus, exceptus ab onere. Interimo, id eſt, occido. Perimo idem. Martia. Hoſtem cum fugeret ſe Samius ipſe peremit. Redimo, rurſus emo vel libero. Ponitur & pro emo. Dirimo, id eſt, ſeparo. Verg. Et prælia voce diremit. Præmo, at trycke eller at kryſte. Vnde præſſura, tryckelſe. Compoſita habent i breue, ſed in poſitione. Exprimo, vd aff at trycke Imprimo, ind at trycke. Opprimo, ned at trycke. Naſo. Opprime dū noua ſunt ſubiti mala ſemina morbi. Reprimo, retrorſum præmo vel retineo. Verg. Obſtupuit retroq; pedem cum voce repræſſit. Supprimo, occulto vel abſcondo.

Como

Promo

Demo

Sumo

Emo

Præmo

NO. No dat ui g vel o ſi præſit, & à cano nata.
Dat temno tempſi, cecini cano, cætera ui dant.
Datq; lino lini vel liui, deinde litum dat.
No per ui dat itum, ſine natis à cano, nam ptum.
N præcedit in his, pſi ptum dat, uiq; facit tum.

Verbum deſinens in no præcedente g vel o, habet ui in præterito, vt gigno genui, pono poſui. Etiam compoſita à cano habent ui, vt accino accinui, præcino præcinui. Sed Probus Grammaticus ſcripſit quòd habent ni, vt accini, præcini, vnde canitur. De quo Prophetæ præcinerunt. Item temno habet tempſi, & cano cecini. Cætera ui dant, vt ſterno ſtraui, ſperno ſpreui, ſino ſiui, lino liui vel leui. Veteres etiam lini proferebant. Item cerno creui, quod præteritum non eſt in vſu, ſed eius compoſita ſæpe legimus, vt decerno decreui, diſcerno diſcreui, ſecerno ſecreui. Quæ verba in no habent ui diuiſis vocalibus, habent itum in ſupino, vt gigno genui genitum, &c. Sed compoſita à cano faciunt entum, vt accino accentum, concino concentũ. Item quòd in præterito habet pſi, in ſupino facit ptum, vt contempſi coutemptum, & quæ in præterito faciunt ui per vnam ſillabam, in ſupino habent tum, vt ſtraui ſtratum, ſpreui ſpretum, liui litum, ſiui ſitum, quæ duo vltima corripiunt i

ante

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ante tum. Item etiam compoſita eorum, vt illitum, deſitum i curta. Gigno, id eſt, profero filiũ vel genero, & dicitur tam de viro quàm de muliere. Ingenitus quãdoq; ſignificat non genitus, qnandoq; in aliquo genitus. Primo eſt nomen. Secundo eſt participium ab ingigno, quod ſignificat in aliquo gigno. Tullius. Natura cupiditatẽ ingenuit homini, &c. Ponitur gigno pro facio vel indico. Horat. Ludus enim genuit trepidum certamen & iram. Pono, at ſette. Accipitur pro depono vel relinquo. Iuuenal. Ponamus nimios gemitus. Verg. Pone metum. Appono til at ſette, eller for at ſette, vt neſcio quid apponam hoſpitibus. Oppono, contrapono. Naſo. Oppoſuitq; manum fronti. Depono, aff at ſette, vt Deus depoſuit potentes de ſede. Etiam ſignificat til at ſette, ſicut faciunt contendentes & certantes. Item deponere eſt dare cuſtodiendum, vt depoſui apud Petrum ſex aureos, id eſt, tradidi Petro ſex aureos mihi cuſtodiendos. Inde depoſitum, quod alicuius fidei traditum eſt. Iuuena. Depoſitum tibi ſoſpes erit. Expono, ex aliquo pono. Verg. Socios de puppibus altis Pontibus exponunt. Eſt etiam id quod declaro vel narro. Tullius. Exponam breuiter conſiliũ profectionis meæ. Etiam ſignificat expendo, vt multos nummos expoſui. Itẽ abijcio, vt meretrices quandoq; exponunt infãtes. Imponere, id at ſette, vel decipio. Iuue. Facile eſt barbaro imponere Regi. In Geneſi. Cur impoſuiſti mihi? vnde impoſtor, deceptor, & impoſtura, fallacia. Cõpono, ſimul pono vel conſtruo. Quandoq; ſignificat cõparo.

Gigno

Pono

Verg. Sic paruis componere magna ſolebam. Accipit etiam pro diſpono, orno, iungo, & ꝑ claudo. Vergil. Ante diem clauſo componet veſper olympo. Diſpono, id eſt, ordino. Eſaias. Diſpone domui tuæ, quia morieris tu & non viues. Propono, antepono, vt videatur vel cogitetur. Naſo. Proponas animo multa ferenda tuo. Præpono, id eſt, antepono in dignitate. Multi terrena præponunt cœleſtibus. Nota quod pono in præſenti producit o, ſed in præterito corripit. Verg. Arma ſub aduerſa poſuit radiantia quercu.

Cano Cano, id eſt, canto, quod eſt eius frequentatiuum. Vergil. Non canimus ſurdis. Eſt etiam carmine deſcribere. Idem. Arma virumq; cano. Eſt etiam diuinare vel prophetare. Idem. Ipſa canas oro. Eſt etiam laudare. Idem. Ibant æquali numero, Regemq; canebant. Hinc canor & cantio & cantus eiuſdem ſignificati. Compoſita mutant a in i, vt accino, id eſt, ad aliquid cano. Vnde accentus, qui eſt eleuatio vel depreſsio vocis. Concino, ſimul cano. Concentus multorum cantus. Incino, id eſt, cano. Intercino, inter actus quandoq; cano. Horat. Ne quid medios intercinat actus. Occino vel occano, id eſt, contra cano. Præcino, antecano vel prædico. Succino, poſt alium cano, vel ſubmiſſa voce cano.

Temno Temno & contemno, at forſmaa. Verg. Diſcite iuſtitiam moniti & non temnere Diuos. Terent. Ego illum contempſi præ me. Donatus ait principale eſſe contemno, temno autem dici per apheresim cauſa metri. Nota quòd contemno non habet p in præſenti, ſed in præterito & ſupino, & à ſupino formatis.

Sterno

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Sterno ſignificat proijcio in terram, vnde ſternax equus dicitur qui ſeſſorem deijcit. Dicitur Latinè, Straui flores humi, & ſtraui humum floribus, cum ſit idem ſenſus. Sed in ſecunda oratione ſternere ſignificat operire, quum dicitur, ſterno lectum, ſterno equum, vnde ſtragulum dicitur quo lectus ſternitur. Item ſterno viam lapidibus, id eſt, operio. Vnde ſtratum vel ſtrata dicitur via lapidibus operta vel facta. Item ſtratum pro lecto. Inſterno, id eſt, tego. Vergil. Fuluiq; inſternor pelle leonis. Deſterno, tollo ſtraturam. In Geneſi. Deſtrauit Camelos. Conſterno conſternas primæ coniugationis ſignificat turbo, vt Petrus eſt conſtratus animo. Sperno, id eſt, contemno, ſed paulo plus. Spernere mundũ, ſpernere nullum, ſpernere ſeſe. Spernere ſe ſperni. Aſpernor aſpernaris, idem ſignificat. Titus Calphar. Scimus enim, qa te non aſpernatur Apollo. Cerno dicetur infra. Sino, id eſt, præmitto. In Euangelio. Sinite paruulos venire ad me. Deſino, id eſt, omitto. Vergil. Deſine plura puer. Etiam ſignificat finiri. Naſo. Deſinat ante dies, quam conſequar omnia dictis. Lino ſignificat at ſmore, vt lino faciem carbone. Lino vas argilla, vt clauſum ſit. Iuuena. Nam quis plura linit victuro dolia muſto. Vnde litura, id eſt, macula in libro. Naſo. Quaſcunq; aſpicies lachrymæ fecere lituras. Allino, til at ſmore, eller paa at ſmore. Horatius. Vir bonus & prudens verſus reprælendet inertes, Culpabit duros, incomptis allinet atrum Tranſuerſo calamo, &c. Oblino, at beſmore. Idem. Nec ſocerum quærit, quem verſibus

Sterno

Sperno

Sino

Lino

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ſibus oblinat atris. Inde oblitus i curta, beſmoerd. Illino, ſublino, collino idem ſignificant. Plaut. Et os ſubleui modo. Relino lituram tollo & aperio. Terent. Releui omnia dolia mea. Nota quòd lino corripit i in præſenti & ſupino, vnde etiam participia i breuiant. Luca. Illita tela dolis. Priſcianus dicit quòd lino facit præteritum liui, vt lino liui, ſed magis differentię cauſa leui. Vetuſti etiam lini ſcripſere.

Po dat ui dat itum ſi præuenit e breue, rumpo.
Dat rupi ruptũ, pſi cætera ptumq́ꝫ dedere,
Dat liquo liqui, coquo coxi, ctum dat vtrumq́ꝫ.

Verba habentia e breue ante po, faciunt ui, itum, vt crepo crepui crepitum, ſtrepo ſtrepui ſtrepitum, ſed ſtrepo ſtrepui ſtrepitum, ſed rumpo rupi ruptum. Reliqua verba in po deſinentia faciunt pſi ptum, vt repo repſi reptum, carpſi carptum, ſerpo, ſcalpo. Item clepo clepſi cleptum, licet habeat e breue apud Prudentium. Quod rapere & clepere eſt auideq́ꝫ abſcondere parta. Item linquo facit liqui lictum, coquo coxi coctum. Crepo quid ſit habes ſuperius in prima Coniugatione, nam indifferenter eſt primæ vel tertiæ coniugationis.

Strepo

Strepo ſignificat facio ſtrepitum, vel facere ſonum. Perſtrepo, valde ſtrepo. Statius. Rumor in arcana iamdudum perſtrepit aula. Inſtrepo, in aliquo ſtrepo. Apes inſtrepit floribus, vnde inſtrepito frequentatiuum. Ob-

ſtrepo

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ſtrepo, contra ſtrepo, vel etiam reſpondeo. Rumpo, id eſt, frango. Verg. Eripui fateor letho me & vincula rupi. Rumpere vocem & rumpere ſilentium idem ſignificant quod loqui. Abrumpo, aff at bryde eller ſonder at bryde. Horat. Nec læthca valet Theſeus abrumpere caro Vincula Pirithoo, id eſt, illi viro. Corrumpo deſtruo vel contamino. Pecunia corrumpit iudicem. Iſte corrupit virginem. Corruptela, id eſt, corruptio. Dirumpo, in multas partes rumpo. Erumpere eſt cū impetu exire, vt oppidani erumpunt in hoſtes. Irrumpo, impetum facio vel vi intro. Repo, at krybe, vnde reptilia dicuntur animalia pedibus carentia, ſcilic. ſerpentes. Irrepo e longa, ind at krybe. Obrepo, clam venio, vt ſenectus obrepit homini. Somnus obrepit oculis. Serpo, id eſt, repo, vnde ſerpens animal quod ſerpit. Transfertur etiam ad herbas & ad incorporea, vt hædera ſerpit latius. Peſtis ſerpit indies. Carpo, id eſt, tollo. Verg. Carpent tua poma nepotes. Naſo. Languidus in pratis gramina carpit equus. Accipitur pro repræhendo. Petrarcha. Pamphile quâm facile eſt alienam carpere vitam. Ponitur pro capio, vt carpo cibum, carpo vitales auras, id eſt, viuo. Decerpo, id eſt, de aliquo carpo. Diſcerpo, in multas partes carpo. Excerpo, exſcribo vel eligo. Plinius iunior de auunculo ſuo. Nihil vnquam legit quod non excerperet. Scalpo, at klaa eller at skaffue. Bap. Mantua. Phthiriaſin patiens ſcalpit caput vnguibus vncis. Phthiriaſis eſt morbus pedicularis. Scalprum eſt ferreum inſtrumentum, quo ſcalpitur corium.

Rumpo

Repo

Serpo

Carpo

Scalpo

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Scalpellum, paruum ſcalprum quo ſcalpitur membrana. Auriſcalpium,quo ſcalpuntur aures.
Sculpo Sculpo,id eſt,ſeco vel incido ligna vel lapides. Sculptile dicitur ſtatua ſculpta ex lapide vel ligno.
Clepere Clepere eſt furari. Tulli. Ignem Prometheus clepſiſſe dolo, &c. Item clepto Græce ſignificat furari, vnde cleptes fur, & clepſidra inſtrumentum, per quod aqua currit,vel vitrum cum arena indicans horas.
Linquo Linquo, at forlaade. Vergil. Nos patriæ fines & dulcia linquimus arua. Relinquo,derelinquo, oblinquo idem ſignificant. Delinquo, id eſt, pecco. Iuuena. Nemo ſatis credit tantum delinquere, quantum Permittas,adeo indulgent ſibi latius ipſi. Delictum,id eſt,peccatum. Coquo,id eſt, apto eſui, at kaage mad. Coctilis lapis,tegelſteen. Sol coquit poma.
Coquo Coquo cereuiſiam. Accipitur pro vexo. Percoquo ſignificat perfecte coquo. Hic cibus non eſt percoctus. Incoquo,in aliquo coquo. Verg. Huius adorato radices incoquo Baccho. Decoquo ſignificat rebus conſumptis clam fugere, vt fallantur creditores. Concoquere eſt quod vulgus ait digerere, at fortere eller at fordonue i niaſſen. Excoquo,id eſt,coquendo aufero, vd ad ſynde eller vd at brende. Ignis excoquit auro ſcoriam,id eſt, immundiciam. Item coquo coquus & eius compoſita corripiunt o. A quo coquo coquus & coquina. Coquinaria,id eſt, ars coquendi. Item coquinari,id eſt,coquere cibum.

Ro ui tumq; facit,ge cur excipienda veruq;.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Dat ſſi ſtumq́ꝫ, gero velut vro, curro cu-
curri.
Curſum, ri vel ſi verro verſumq́ꝫ ſupino.
Quæro quæſiui quæſitum redde ſupino.

Verba definentia in ro habent ui in præte-
rito, & tum in ſupino, vt tero triui tritum,
ſero ſeui ſatum, quæro quęſiui quæſitum. Ex-
cipiuntur quatuor, ſcilicet, gero geſsi geſtum,
vro vſsi vſtum, curro cucurri curſum, verto
verri vel verſi verſum. Tero ſignificat com- Tero
minuo vel conſumo, vt tero tempus, tero o-
cium. Verg. Quid ſtruis aut qua ſpe Lybicis
teris ocia terris. Attero, ad aliquid tero, vnde
attritus participium. Hierony. Attrita frons
interpretatur ſępe quod neſcit. Attrita frons,
id eſt, impudens homo. Contero, id eſt, com-
minuo. Semen mulieris contriuit caput ſer-
pentis antiqui. Contritus, id eſt, afflictus vel
dolens. Contritio eſt dolor de peccatis. De-
tero, at forſlide eller ſonder at knuſe, vt de-
triui calciamenta pueritiæ. Plinius. Nimia cu-
ra deterit magis quàm emendat. Intero, ind
at brocke. Propheta. Intriuerat panem in al-
ueolum, id eſt, vaſculum. Protero, id eſt, valde
tero. Boetius. Pedibusq́ꝫ datas proterit eſcas.
Item à tero tritura, quod eſt excuſsio frugũ.
Vnde triturare, at terske. Sero dicetur infra.
Gero, id eſt, porto. Vnde gerulus, id eſt, por- Gero
tator, & geſtare frequentatiuum. Accipitur
gero pro rego, vt gero bellum. Petrus bene ſe
gerit. Tullius. Ego te nunquam reprehenſio-
ne dignum putaſſem, cum te ſanctiſsime ge-
reres. Inde geſtus, facte eller noder. Etiam ſi-

 gnificat

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

gnificat agere vel facere. Verg. Nec tecum ta-
lia geſsi. Vnde geſta dicuntur facta magnifi-
ca. Gero morem, id eſt, facio quod vis. Agge-
ro, id eſt, apporto, vnde agger. Eſt aliud ag-
gero primæ Coniugationis, quod ſignificat
augeo. Verg. Incenditq́; animum dictis atq́;
aggerat iras. Congero, id eſt, congrego. Ti-
bull. Diuitias alius fuluo ſibi congerat auro.
Digero, diſpono. Verg. Ita digerit omnia
Calchas. Vnde quidam liber Iuris Ciuilis di-
citur Digeſta. orum. quia in eo leges ſunt
digeſtæ, id eſt, ordinatè diſpoſitæ. Egero, ex-
porto vel emitto. Ingero, importo. Suggero,
ſubminiſtro vel porrigo. Verg. Suggere tela
mihi. Etiam ſignificat in memoriam duco.
Tullius. Si memoria mihi forte defecerit, tuũ
erit vt ſuggeras. In Euangelio. Spiritus ſan-
ctus ſuggeret vobis omnia. Inde ſuggeſtus,
altus locus vnde ſermo fit ad populum. Nam
Vro ambo ambonis non eſt Latinum. Vro ſignifi-
cat ardore vel frigore vel alia vi lędo, vt ignis
vrit me, frigus vrit me. Calceus arctus vrit
pedem. Flagellum vrit nates, &c. Terent. Vro
hominem, id eſt, dolore afficio. Aduro, com-
buro idem ſunt quod vro. Amburo, id eſt, ex
omni parte vro. Plaut. Ille quidem Vulcani
eſt filius, quicquid tangit, omne amburit. Ex-
Curro uro, peruro, totum vro. Inuro, in aliquo vro.
Inuſsi notum boui. Inuſtus, ind brend. Curro
at lobe. Accurro, til at lobe. Accurro, til at
lobe. Concurro, ſimul curro. Excurro, vd at
lobe. Incurro, ind at lobe eller i at komme.
Petrus incurrit grande dedecus. Occurro, con
tra curro vel reſiſto. Percurro, antecurro. Suc-
curro,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

curro, ad auxilium curro. Etiam ſignificat in mentē venio. Cicero. Vt enim quidq; ſuccurrit, libet ſcribere. Nota de his compoſitis ꝙ ſuperius eſt ſcriptum, ibi (Si componantur.) Verro, at Scrabe, vt gallina verrit humū. Ponitur pro ſcopo. Iuuena. Verre pauimentum, nitidas oſtende columnas. Item pro remigo. Verg. Adnixi torquent ſpumas & cerula verrunt. Cerula, id eſt, æquora. Eſt etiam traho, vnde fit verriculum, quod eſt rete. Quæro, at ſlede eller at ſpore, vt quæro patrem. Etiam ſignificat interrogare, & tunc iungitur ablatiuo cum præpoſitione, vt quæſiui à Petro vel ex Petro. Dicitur etiam quæſiui de Petro, id eſt, quomodo Petrus ſe gerit. Magiſter quæſiuit de te. i. poſt te, vt vulgo dicitur. Compoſita habent i longum pro e vel æ. Acquiro, at faa. Conquiro idem. Diſquiro, quærendo diſcerno. Exquiro, eligo vel quæro. Inquiro, valde quæro. Perquiro idem.

Verro

Quæro

A ſero compoſita ſerui ſertumq; dedere.
Inſero ſic format, & conſero uiq; ſitū dat.
Sic fero formauit prius & ſenſum duplicauit.

Compoſita verbi ſero quandoq; habent rui in præterito, & ertum in ſupino, vt deſero deſerui deſertum. Similiter inſero & conſero, quæ tamen etiam habent ui, vt inſeui inſitum, conſeui conſitum. Etiam ſero olim habuit ſerui ſertum. Nota ſero facit præteritum ſeui, & ſupinū ſatum. Compoſita eius quando ſequuntur ſignificatum ſimplicicis, habent ſeui itum i curta, vt conſero conſeui conſituw.

Sed

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Sed quando mutant ſignificatum ſimplicis,
faciunt rui, ertum, vt diſſero diſſerui diſſer-
tum. Et quoniam quædam compoſita à ſero
habent duo ſignificata, ideo etiam habent du-
plicia præterita & ſupina, vt aſſero, inſero,
Sero conſero. Sero ſignificat ſemino vel planto.
Aſſero quandoq; ſignificat ad aliquid ſero vel
proprie planto, ſic habet aſſeui aſitum. Etiã
ſignificat affirmo vel defendo & libero, &
pro his ſignificatis habet aſſerui aſſertum.
Vnde aſſertor, id eſt, defenſor. Conſero quan
doq; eſt ſimul ſero, & ſic habet conſeui conſi-
tum. Vnde dicitur hortus arboribus conſitus.
Quandoq; conſero ſignificat coniungo vel
committo, vt conſero prælium, & ſic habet
conſerui conſertum. Statius. Conſeruitq; ma-
num. Inſero quandoq; ſignificat ramum in
aliam arborem ſero. Verg. Inſere Daphne py-
ros carpent tua poma nepotes. Sic habet in-
ſeui inſitum. Idem. Vidi inſita mala ferre py-
ros. Quandoq; inſero ſignificat impono vel
immitto, vt qui ſingulis foraminibus inſerit
digitum, quandoq; retrahit illum deſędatum-
ſic habet inſerui inſertum. Statius. Tum dex-
træ virgam inſeruit, qua pellere ſomnos. Le-
gimus quandoq; inſitum pro inſertum, & in-
ſertum pro inſitum. Deſero, id eſt, relinquo.
Terent. Heu quo redactus ſum, omnes noti
atq; amici me deſerunt. Diſſero, id eſt, narro
vel dico, vnde diſertus, qui bene ſcit dicere.
Ediſſero, enarro vel declaro. In Euangelio.
Ediſſere nobis hanc parabolam. Exero, id eſt,
emitto vel extendo. Plinius. Glotis auis per-
longam exerit linguã. Inde exertare frequen-
tatiuum.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

tatiuum. Hæc quatuor compoſita habent tantum rui in præterito, & ſertum in ſupino. Sero tamen olim etiã habuit ſerui ſertum. Vnde participium ſertum, quod eſt compoſitum. Luca. Accipient ſertas nardo florente coronas. Item ſertum, id eſt, corona de floribus aut herbis. Obſero obſeui obſitum, id eſt, circunſero vel circundo, vnde participium obſitus, id eſt, circundatus. Verg. Iam ſatis obſita iam bos.

So ſiui ſitumq́ facit, ſed deme capeſſa. SO.
Quod ſi ſumq́ facit, ſic viſo, ſicq́ faceſſo.
Pinſoq́ præteritum per ui formando dat iſtum.

Verba in ſo deſinentia habent ſiui ſitum, vt
arceſſo, laceſſo, accerſo, inceſſo. Excipiuntur
capeſſo, viſo & faceſſo, quæ habent ſi ſum, vt
capeſſi capeſſum. Item pinſo habet pinſui piſtum.
Item quæſo habet in præterito quæſiui,
teſte Priſciano, ſed de hoc inter defectiua di- Arceſſo
cetur. Arceſſo, ſignificat aduoco. Horat. Si
melius quid habes arceſſe vel imperium fer.
Eſt etiam id, quod arceo, à quo verbo forma-
tur. Accerſo, id eſt, aduoco vel adfero. Teren. Accerſo
Obſtetricem accerſo. Laceſſo, id eſt, vexo vel Laceſſo
irrito. Verg. Efficiam poſt hac ne quenquam
voce laceſſas. Inceſſo, accuſo vel impeto. Ca- Capeſſo
peſſo, capio vel accipio. Faceſſo. i. facio vel Faceſſo
eo ad faciendum. Verg. Haud mora continuo Viſo
matris præcepta faceſsit. Etiam ſignificat diſcedo.
Terent. Hęc mulier hinc faceſsit. Viſo,
i. vado viſum vel viſito. Inde reuiſo, prouiſo, Pinſo
inuiſo eiuſdem ſignificationis. Tull. ad Attic.

Reuiſe

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Pinſo

Reuiſe nos aliquando. Pinſo ſignificat tundo, nam antiqui carentes vſu molarum ſolebant frumentum in pilis tundere. Vnde piſtrinum dicitur locus vbi ſerui continuo labore pinſebant, & piſtor qui pinſit, qui & pinſit, qui & pinſor olim dicebatur. Nunc pinſere accipimus pro facere panem, & piſtor pro panifice. Legitur etiam pinſare. Terent. Calphurnius. Dicitur & nigro pinſare legumine panem.

Ante to c veniens, in xi to mutat, & in xum,
Datq; xui pecto pariter xi, ſic quoq; necto.

Verba deſinentia in to, quæ habent c ante to, habent xi in præterito, xum in ſupino, vt flecto flexi flexum, plecto plexi plexum. Pecto autem & necto habent xi xui, & xum in ſupino. Flecto ſignificat curuo vel moueo, at boye, vt flecto genua, flecto arcum, flecto nauem. Transfertur etiam ad animum & incorporea, vt flecte Deum ſupplici prece. Ioannes nullis flectitur precibus. Verg. Flectere ſi nequeo ſuperos Acheronta mouebo. Deflecto, de aliquo flecto. Reflecto, iterum flecto. Circumflecto, om at vende. Inflecto, valde flecto. Flexilis & flexibilis, id eſt, potens flecti. Plecto ſignificat pcutio vel punio. Horat. Quicquid delyrant Reges, plectuntur Achiui, id eſt, Græci, id eſt, ſubditi. Hinc plectrum dicitur inſtrumentum quo fides pulſantur à Citharedis. Quandoq; plecto ſignificat id quod flecto. Vnde plecta dicitur matta. Item perplexus

Flecto

Plecto

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

plexus dicitur intricatus, & perplexè aduerbium, intricarè & obſcurè. Terent. Pergin ſcelesta mecum perplexè loqui. Pecto, capillos orno, vnde pecten. Etiam pecto ſignificat orno, vnde pexa veſtis & impexa barba, id eſt, inornata, & pexare frequentatiuum. Necto ſignificat ligo. Nexilis, id eſt, nexus & ligatus aut firmus, vt ibi, Fratres vnanimes fœdere nexili. Pecto Necto

Ante to, verba duo retinent r absq; ſupino,
Præbet ui ſterto, ti formát ſum quoq; verto.

Duo verba huius Coniugationis habent r ante to, ſcilicet, ſterto & verto, ſterto habet ſterti ſine ſupino, verto verti verſum. Vbi nota quòd tria verba hęc, vergo, verro et verto habent verſum in ſupino. Sterto ſignificat dormio. Perſius. Mane piger ſtertis. Deſterto, id eſt, euigilo vel ceſſo dormire. Perſius. Cor iubet hoc eum, poſtquam deſtertuit eſſe Meonides. Verto ſignificat muto, at vende eller at ſnoe. Inde frequentatiuū verſo. Equus verſat molam, quid verſas animo? Aduerto, til at vende, aduerte mihi faciem tuam. Etiam ſignificat attendo. Verg. Nunc qua ratione quod inſtat Confieri poſsit, paucis aduerte docebo. Auerto, fraa at vende. Auerte iram tuam à nobis, animaduerto, id eſt, noto, quaſi aduerto animam. Terent. Nunc quam rem vicio dent, quæſo animaduertite. Etiam ſignificat punire, vel vt vulgo dicitur, iuſtificare, ſed tunc habet accuſatiuum cum Præpoſitione. Sterto Verto

In Sene.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ros ſuos. Diuerto, id eſt, declino de via. In Seueca. Animaduertit Brutus in libe- Vnde diuerſorium dicitur hoſpitium, quo diuertunt viatores. Hinc etiam diuortium, quod eſt ſeparatio viri & vxoris. Etiam diuortium eſt declinatio à via, quod & diuerticulum dicitur. Euerto, id eſt, deſtruo, om at vende eller om kuld at kaſte. Ventus euertit domum. Subuerto idem. Saluſt. Auaritia fidem probitatemq́ ſubuertit. Inuerto, at vende ind vd. Paulus inuertit Melotem. Interuerto, at foruende nogen ſin tingeſt for. Reuerto, redeo. Tullius in Philippicis. Victor cum legionibus reuertiſti. Nunc magis in vſu eſt reuertor deponens. Obuerto, contrauerto. Præuerto vel præuertor, id eſt, præuenio vel præcurro. Catullus. Flammea præuertit celeris veſtigia ceruæ. Vergil. Volucremq́ fuga præuertitur hebrum. Hebrus eſt quidam fluuius Thraciæ. Veteres ſcribebant vorto pro verto. Terent. Dij vortant bene.

E duo corripiunt, quorum peto ui facit & tum.

S geminando ſui format meto, deinde facit ſum.

Dat ſi ſumq́ mitto, tamen ſſ geminando ſupino.

Duo verba huius Coniugationis habent e breue ante to, ſcilicet, peto petiui petitum, i longo, meto meſſui meſſum, mitto autem habet miſi miſſum. Peto ſignificat cupio vel poſtulo, vt à te peto conſilium. Nec poteſt dici, **Peto**

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

peto te conſilium,ſed à te. Quandoq; ſignificat perſequi, & tunc habet ablatiuum inſtrumenti,vt ille petijt me cultro vel ſaxo. Etiam ſignificat adire,vt Paulus petijt Romã. Verg. Fugit ilice ocyor Euro ſpeluncamq; petit. Appeto,cupio. Vnde appetitus & appetentia, id eſt, cupiditas. Expeto,valde peto, vel honeſte peto. Competo ſimul vel cum alio peto. Etiam ſignificat conuenio. Vnde compita dicuntur loca publica, quo multæ viæ conueniunt. Impeto,id eſt,inuado. Ioannes impetiuit me gladio. Inde fit impetus. Oppeto, id eſt, obeo vel morior. Verg. O terq; quaterq; beati, Quis ante ora patrum Troiæ ſub mœnibus altis Contigit oppetere. Et nota quòd aliquando ponitur abſolute, quandoq; cum accuſatiuo, vt ille oppetijt mortem. Repeto, rurſus peto, vt repeto librum tibi commodatum. Quandoq; ſignificat rurſus adeo. Verg. Vrbem amens repeto. Suppeto,ſufficio. Horat. Pauper enim non eſt, cui rerum ſuppetit vſus. Meto ſignificat ſeco frumentũ. In Epiſt. Pauli. Qui parcè ſeminat,parce & metet. Accipitur pro aufero. Horat. Quid vici proſunt aut horrea ſi metet orcus Grandia cum paruis, non exorabilis auro. Demeto, amputo. Verg. Demetit enſe caput. Mitto,at ſende,vt mitto tibi nummos. Ponitur pro omitto vel relinquo. Horat. Mitte leues ſpes & certamina diuitiarum. Admitto,id eſt,ad me ire permitto. Paulus admittit neminẽ niſi doctum. Committo,commendo,at befale. Teren. Ouẽ lupo commiſiſti. Quandoq; ſignificat facio. Noli committere vt merito ridearis ab omnibus.

Meto

Mitto

Committo.

a

nibus. Quandoq; peccare. Vergil. Quid meus Aeneas in te committere tantum? Etiam eſt componere vel coniungere. Vnde commiſſura compoſitio vel coniunctio. Demitto, deorſum mitto. Horat. Demitto auriculas vt iniquæ ſortis aſellus. Omitto, id eſt, dimitto. Idem. Quem ſua culpa prȩmit deceptus omitte tueri. Submitto vel ſummitto, id eſt, ſubdo. Submitto caput vel ceruices ſignificat obedio, tranſlatum à bobus, qui ſubmittunt caput iugo. Submiſſus vel ſummiſſus dicitur humilis. Tullius. Quanto ſuperiores ſumus, tanto ſubmiſſius nos geramus. Iſte loquitur ſubmiſſa voce, id eſt, non alta voce.

Dat ſiſto ſtatui ſi tranſeat atq; ſtatutum.
Sed ſi neutrale ſteti, nullumq; ſupinum.

Siſto tranſitiue captum habet ſtatui ſtatutum, ſed abſolutè poſitum habet ſteti in præterito abſq; ſupino. Priſcianus aliter ſcripſit, dicens, quòd ſiſto tranſitiuum caret præterito & ſupino. Sed hoc intellige quòd caret proprio præterito & ſupino, nam ſtatui & ſtatutum ſunt à verbo ſtatuo, quod iſti commodant præteritum & ſupinum ſecundum Alexandrum. Siſto quando capitur tranſitiuè, ſignificat facio ſtare. Verg. Siſte gradum teq; aſpectu ne ſubtrahe noſtro. Eſt etiam præſentare, quod ferè eſt idem. In Euangelio. Vt ſiſterent eum Domino. Siſto abſolutè poſitum eſt id quod ſto, vnde ſumitur tantum à ſto, ſed caret ſupino. Gellius tamen ſcripſit quod ſiſto non habet ſteti, ſed ſtiti in præterito, quod

Siſto.

quod non ſeruatur à Grammaticis. Compoſita ſemper accipiuntur abſolutè, ideoq́ꝫ ſignificant id quod compoſita verbi ſto, vt aſsiſto, id eſt, aſto. Conſiſto, conſto. Exiſto, id eſt, exto vel extra ſto. Ouid. Exiſtunt montes quos ſummum texerat æquor. Deſiſto, id eſt, deſto vel ceſſo. Abſiſto idē ſignificat. Verg. Quantum ignes animæq́ꝫ valent, abſiſte precando. Inſiſto, id eſt, inſto. Et licet vulgo iungatur datiuo, tamen Seruius ait accuſatiuo iungendum. Verg. Nulli fas caſto ſceleratum inſiſtere limen. Obſiſto & reſiſto, id eſt, contra ſto, Subſiſto, id eſt, ſto.

L uo præueniens, de uo ui format & utū. VO.
Longaq́ꝫ præcedens vocalis xi facit & ctum.

Verbum in uo deſinens l præcedente, mutat uo in ui in præterito, & habet utum in ſupino, vt ſoluo ſolui ſolutum, voluo volui volutum, caluo calui, cuius ſupinum non reperitur. Item verbum habens longā vocalem ante uo, habet xi ctum, vt vixi ctum. Nota quòd duplicia ſunt verba huius coniugationis in uo, quia quædam ſunt in quibus u ante o eſt vocalis, vt arguo, ſtatuo, de quibus ſuperius eſt habitum. Alia ſunt in quibus u ante o eſt conſona, & de illis agitur hic, & ſunt tantum quatuor iam ſcripta. Soluo eſt id quod diſſoluo, at loſe. Verg. Soluite me pueri. Abſoluo, reſoluo, exoluo idem ſignificant. Etiam ſoluo ſignificat ſatisfactio, at betale, vt ſolue mihi mercedem. In eadem ſignificatione capitur perſoluo. Diſſoluo habet vtranq́ꝫ ſigni- Soluo.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ficationem,ſcilicet, at loſe eller at betale. Diſ-
ſolutus,id eſt, vagus et immodeſtus. Soluo ac-
cipitur etiam pro frango vel non ſeruo, vt.
ſolui ieiunium, ſolui mandatum. Item ſolue-
re pro abnauigare, quia tunc nauis ſoluitur.
Philel. Ad triduum vſq; hinc ſoluere decreui.
Voluo — Voluo eſt verto, at velte. Terent. Satis diu
iam hoc ſaxum voluo. Nota quòd præterita
à voluo & volo vis, ſcribunt eiuſdem literis,
ſed à volo præteritum eſt triſſyllabum. Quam
differentiam ex ſenſu orationis intelligere
oportet. Aduoluo, id eſt, ad aliquem voluo.
Deuoluo, deorſum voluo. Reuoluo, retro-
uoluo. Conuoluo, ſimul voluo. Inde conuol-
uolus eſt vermis conuoluens ſe in folio vitis,
& corrumpens vuas. Inuoluo, implico. Inuo-
lucrũ, id eſt, inuolutio. Iem à voluo frequen-
tatiuum voluto. Verg. Talia flammata ſecum
Dea corde volutans. Inde volutabrum, id eſt,
Caluo — locus lutoſus in quo apri ſe volutant. Caluo,
id eſt, decipio. Inde calumnia, id eſt, deceptio,
Calueo — vel falſa accuſatio. Calueo ſecundæ Coniuga-
tionis ſignificat caluus ſum. Vnde calueſco, id
Viuo — eſt, fio caluus. Viuo, id eſt, viuus ſum. Perſius.
Viue memor læthi, fugit hora, hoc quod lo-
quor inde eſt. Inde victus, id eſt, quo viuimus
ſcilicet, cibus & potus. Conuiuo, id eſt, con-
uerſor. Seneca. Hærebit tibi auaritia, quam-
diu auaro conuixeris. Victito, frequentatiuũ,
ſignificat id quod viuo vel veſcor, vt iſte vi-
ctitat lautè. Barbari victitant lacte. Reuiui-
ſco, rurſus viuo.

XO. — **Xo dat ui xum nexo, facit texo quoq; textum.**

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Verbum in xo habent ui per diuiſas ſyllabas, nexo nexui, texo texui, nexo habet nexum, texo vero textũ in ſupino. Et non ſunt plura in vſu, quàm hæc duo prædicta, nam faxo defectiuum eſt, nec præſentis temporis, ſed tantum futuri, de quo infra. Nexo eſt idem quod necto vel nexo as. Texo ſignificat formo pannum, vnde textor & textrinũ vel textrina locus vbi texitur. Etiam dicitur textrinus a um, vt opus textrinum. Accipitur texo pro compono quodcunq;. Inde textum, id eſt, compoſitio. Verg. Et clypei non enarrabile textum. Idem ſignificat textus quartæ declinationis, quod tamen accipitur vulgo pro ſcriptura principali, ſcilicet quæ non eſt gloſſa. Contexto, compono. Detexo idem. Verg. Viminibus molliq; paras detexere iunco. Intexo idem. Prætexo, id eſt, abſcondo vel tego. Verg. Coniugium vocat, hoc prætexit nomine culpam. Prætextum excuſatio vel ficta cauſa. Quandoq; ſignificat ante texo. Vnde prætexta dicitur toga cui purpura eſt intexta, qua adoleſcentes nobiles vtebantur. Retexo quandoq; ſignificat iterum texo vel reformo. Ouid. Luna quater plenum tenuata retexit orbem, id eſt, ſuum circulum. Etiam ſignificat diſſoluo quod erat textum. Tullius. Itaq; iam retexo orationem meam.

Nexo
Texo

POſt prædicta vide quæ ſit formatio quartæ.

De formatione præteritorum & ſupinorũ quartæ coniugat.

Nunc agendum eſt de verbis quartæ Coniugationis, de quibus ponitur ſola vna terminatio, ſcilicet, cio. Deinde ſequitur re-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

gula generalis, de omnibus aliis terminationibus. Nota quòd omnia verba quartæ coniugationis terminantur in io, præter eo & queo cum eorum compoſitis, vt adeo, veneo, &c. Nota quòd verba quartæ coniugationis habent am in futuro indicatiui, vt audiam, dormiam. Excipiuntur eo & queo cum ſuis compoſitis, quę habent bo, vt ibo, exibo, quibo nequibo. Apud veteres etiam alia verba habebant bo in futuro. Terent. Iam ſcibo. Idem. Hic ego virum operibor. Prouerb. 1. Imprudentes odibunt ſcientiã. Item in Pſalmis legimus partibor pro partiar, & metibor pro metiar. Quæ omnia ſcienda ſunt, non imitanda.

Dat cio xi, quotiens n præuenit, hac ſine dat ſi.

Non ſine compoſitis, debent diſsyllaba demi.

Hæc faciunt iui, ſic format ſancio vel xi.

Verba quartæ Coniugationis in cio, ſi n præcedit cio facit xi in præterito, vt ſancio ſanxi, vincio vinxi. Si non præcedit n, habet ſi, vt fartio farſi, ſarſio ſarſi, raucio rauſi, fulſio fulſi. Excipiuntur diſsyllaba, quæ habent iui cum ſuis compoſitis, vt ſcio ſciui, neſcio neſciui, cio ciui, concio conciui. Sancio quandoq; etiam habet iui, & ſic habet duplex præteritum & duplex ſupinum, ſcilicet ſanxi ſanctum, & ſanciui ſancitum. Nota quòd plura ſunt verba in cio habentia iui, vt amicio, crocio, fero-

188

cio, ferocio, glocio. Singultio autem non eſt
hic ponendum, quia ſcribitur per tio. Sancio Sancio
id eſt, firmo, et propriè effuſo ſanguine, id eſt,
per immolationem hoſtiæ. Lucan. Romanas
ſancire volunt hoc ſanguine leges. Ponitur
pro ſacrare. Vincio, id eſt, ligo, vnde vinctus Vincio
& vinculum. Deuincio, id eſt, obligo vel con-
iungo. Tullius. Sanguinis coniunctio deuin-
cit homines charitate. Fartio ſignificat ſaturo Fartio
vel repleo, vnde farcimẽ & fartum, polff. Re-
fertio, repleo, vnde refertus, id eſt, repletus.
Offertio idem. Infertio, ind at ſtoppe. Sartio, Sartio
at ſy, vnde ſarctor & ſarcinare, id eſt, ſarcire.
Reſarcio, reficio. Raucio, id eſt, raucã vocem Raucio
emitto. Irraucio idem. Fultio, id eſt, ſuſtineo, Fultio
at ſtytte. Verg. Atlantis duri qui cœlum ver-
tice fulcit. Refulcio & fulcio idem. Scio, ha- Scio
beo ſcientiam. Inſcius, non ſciens. Quandoq;
ſcio ſignificat ſtatuo. Vnde ſcitum, id eſt, ſta-
tutum. Præſcio, ante ſcio. Reſcio, id eſt, per-
cipio. Plaut. Quid futurum eſt cum ſenex hoc
reſciuerit. Conſcire, eſt de ſe ſcire, & propriè
malum. Horat. Nil conſcire ſibi nulla palle-
ſcere culpa. Vnde conſcius & conſcientia, id
eſt, ſui ſcientia. Cio, id eſt voco. Accio, aduo- Cio
co, vnde accitus participium, id eſt, aduocatus.
Excio, euoco. Concio, conuoco vel inſero, vt
Cato conciuit ſibi mortem. Crocio eſt voci- Crocio
feror vt coruus, vnde crocitus i longa dicitur
vox coruina, & crocitare frequenter crocire.
Glocire eſt ſonare, vt gallinæ, quando incu- Glocire
bant ouis. Iſta duo ſunt verba fictitia, id eſt, à
ſono vocis formata. Ferocio, fio ferox, id eſt, Ferocio
animoſus. Vino ferociunt homines.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

De verbis quartæ quæ dat cio dicta no-tate.

Cætera præteriti vocem fecere per iui.

Omnia alia verba quartæ Coniugationis habent iui in præterito, cuiuſcunq; terminationis fuerint, vt audio audiui, ſuperbio ſuperbiui, eo iui, queo quiui, veneo. Excipiuntur tamen aliqua de quibus poſtea dicetur. Ponam nunc ſecundum ſingulas terminationes aliqua exempla regulæ cum ſuis ſignificatis.

Ambio

Ambio, id eſt, circumeo, vt lupus ambit ouile, ponitur pro cupio, & maxime honores. In libro Machabæorum, Iaſon ambibat ſummum ſacerdotium. Inde ambitus & ambitio, de quibus infra dicetur.

Superbio

Superbio, ſum ſuperbus.

Audio

Audio, at hore. Ponitur pro obedio, & ſic vult datiuum. Exaudio, at erhoris i ſin bon, vel id quod audio. Obaudio quandoque ſignificat audio, quandoq; obedio, quandoq; non audio.

Faſtidio

Faſtidio contemno.

Erudio

Erudio doceo, & corripitur u. Ouid. Hortaturq; ſequi, damnoſas erudit artes. Rudimentum, id eſt, eruditio.

Impedio

Impedio, id eſt, inuoluo. Accipitur pro noceo.

Expedio

Expedio, id eſt, ſoluo, aut libero. Terent. Quomodo me ex hac turba expediam? Ponitur pro cito ago.

Compedio

Compedio, id eſt, ligo pedes, vnde compes.

Suffio

Suffio, fumigo. Verg. At ſuffire thimo cerasq; reſcindere inanes.

Sagio

Sagio, acutè ſentio vel prudens ſum, vnde ſagax, id eſt, prudens. Præſagio, id eſt, præſentio vel præuideo. Præſagus, prouidus.

Vagio

Vagio, puerilem vocem emitto, nam infantes lachrymantes vagire dicuntur. Inde vagitus,

clamor

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

clamor infantium, & producit i. Mugio, id Mugio
eſt,ſono ſicut bos. Mugitus,ſonus bouis. Ru- Rugio
gio, ſono ſicut leo. Irrugio idem. Inde rugi-
tus. Sallio,ſale condio,vnde ſalitus,id eſt,ſal- Sallio
ſus. Polio,id eſt,orno. Politus, id eſt, orna- Polio
tus. Expolire, exornare. Impolitus, non or-
natus. Mollio, facio molle. Bullio,bullas fa- Mollio
cio vel ferueo, vt aqua bullit. Legitur etiam Bullio
bullo as, ꝓ eodem. Dormio,at ſoffue. Edor- Dormio
mio,dormiendo pello. Gellius. Donec diſci-
puli nocturnum vinum edormiant. Indor-
mio,ind at ſoffue. Ioannes indormit cœnæ,id
eſt, in cœna. Redimio, caput orno vel coro- Redimio
no. Redimiculum eſt ornamentum capitis. Gannio
Gannio, ineptè clamo. Inanio, facio inane. Inanio
Petrus inaniuit catinum. Exinanio idem.
Grunnio, vocifero vt porcus, quia grunnire Grunnio
porcorum eſt. Hinnio, ſono vt equi. Hym- Hinnio
nio, id eſt, laudo vel cano hymnum. Tinnio, Hymnio
id eſt, ſono, & proprie dicitur de vaſis æreis. Tinnio
Lippio,id eſt,lippus ſum. Tullius. Cum leui- Lippio
ter lippirem has literas dedi. Lippus dicitur
cuius oculi fluunt liquore. Sopio, facio dor- Sopio
mire. Hæc potio ſopit hominem. Inde ſopor,
id eſt,ſomnus, ſed ſopor corripit primam,ſo-
pio producit. Naſo. Quæ me non poſſum po-
tui ſopire Draconem. Garrio,multa & inepta Garrio
loquor, & maxime dicitur de minoribus aui-
bus. Inde garrulus, id eſt, loquax. Sarrio,id Sarrio
eſt, purgo. Inde ſarculum & ſarmentum, de
quibus ſupra. Prurio, at klo eller iucke,vt ca- Prurio
put prurit tibi. Ligurio,id eſt, guloſe conſu- Ligurio
mo. Abligurio & obligurio idem. Terent.
Itidem patria qua abligurierat bona. Abor-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Abortio tio, facio abortum. Abortus, dod fod. In Iob. Bos eorum abortiuit. Cæcutio, id eſt, ad morem cæci me habeo, vel erro. Effutio, effundo vel ſtultè loquor. Blactio vel deblactio, id eſt inaniter & ſtultè loquor. Balbutio, at ſtamme, & producit u, ſicut effutio & cęcutio. Geſtio, moueor præ gaudio, vel geſtibus oſtendo lætitiam. Laſciuio, laſciuus & petulans ſum, vt vino & lacticinijs caro laſciuit. Sæuio, ſæuus & crudelis ſum. Deſæuio, valdè ſæuio. Quandoq; ſignificat depono ſæuitiam. Seruio ſeruus ſum. Seruio & dominor ſunt contraria, ſicut ſeruus & Dominus. Inſeruio eſt ſponte ſeruio, nam ſeruire eſt neceſsitatis, inſeruire voluntatis. Proteruio, proteruus ſum. Proteruus, id eſt, petulans vel malignus.

Cæcutio, Effutio, Blactio, Balbutio, Geſtio, Laſciuio, Sæuio, Seruio, Proteruio.

Sed legem caſſant hanc caſſus & inde creata.

Haurio ſepio ſentio ſi, ui cambio vel pſi.

Dat venio veni, ſic quæ componis ab illo.

Dat ſalio ſalui, ſalij quoq; ſiue ſaliui.

A regula prædicta excipiuntur ſex verba, quæ ſignificantur literis huius dictionis caſſus, cambio, haurio, ſepio, ſalio, venio, ſentio. Nam haurio habet hauſi, ſepio ſepſi, ſentio ſenſi, cambio cambiui vel campſi, venio facit veni cum ſuis compoſitis, vt aduenio adueni. Item ſalio habet tria præterita, ſcilicet, ſalui ſaliui, & ſalij per ſyncopen. Haurio propriè ſignificat

Haurio

190

ſignificat aquam accipio, vnde hauſtrum dicitur vas in quo hauritur. Ponitur ſæpe generaliter pro accipio, ſed addito ablatiuo, vt hauſi oculis, id eſt vidi, hauſi auribus, id eſt, audiui, hauſi animo, id eſt, intellexi. Item pro video ſine ablatiuo ponit Vergil. Hauſit cœlum mentemq́ꝫ recepit. Item pro ebibo. Idem. Ille impiger hauſit ſpumantem pateram. Et pro confodio vel percutio. Idem. Per tunicā ſqualentē aurolatus haurit apertum. Exhaurio, id eſt, euacuo vel conſumo, vt diutinum
bellum exhauſit ærarium. Sępio ſignificat obſtruo vel circundo. Et legitur quandoq́ꝫ facere præteritum ſæpiui, ſed melius ſepſi. Verg. At Venus obſcuro gradientis ære ſepſit. Inde ſepes de quo ſupra, & ſeptum, id eſt, locus circumcluſus vel ouile. Sentio, aliqua ſenſu percipio, ſæpius ſenſu tactus, vt ſentio plagam à te mihi incuſſam. Ponitur pro intelligo. Prudentius. Sentio quam contra moueant pallatia litem. Item pro iudico vel opinor. Perſi. De Ioue quid ſentis. Aſſentio vel aſſentior potius, id eſt, cum aliquo ſentio vel concedo. Conſentio idem. Vnde nomina conſenſus & aſſenſus. Diſſentio, id eſt, non conſentio vel aliter ſentio. Præſentio, ante ſentio vel præuideo. Cambio, ſignificat mutuo pecuniam vel alias res, vnde campſor. Priſcianus ſequens Cariſium Grammaticum, poſuit ſolum præteritum campſi. Venio, notæ ſignificationis eſt. Aduenio, ad aliquem venio, vnde aduentus & aduentare frequentatiuum, id eſt, veniendo propinquo. Conuenio, in vnum locum venio. Vnde conuentus, id eſt,

Sæpio

Sentio

Cambio

Venio

congre-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

congregatio hominũ. Conuenticulum idem. Etiam conuenio ſignificat facere pactum vel conſtituere. Vnde conuentum & conuentio dicitur pactum, oportet te ſtare conuentis, id eſt, ſeruare pacta. Etiam eſt alloqui. Terent. Egomet conueniam eum. Item congruere. Idem. Hæc fratri mecum non conueniunt. Sic etiam ponitur imperſonaliter. Iuuena. Sæuis inter ſe conueuit vrſis, id eſt, ſæui vrſi concordes ſunt. Circumuenio, id eſt, circumdo, vt hoſtes circumuenerunt noſtros. Etiam eſt decipio. Paulus. Ne quis circumueniat in negocio fratrẽ ſuum. Deuenio, id eſt, deorſum venio. Euenio, accido vel contingo. Inde euentus, id eſt, caſus. Obuenio, id eſt, euenio. Prouenio, for at komme. Prouentus, id eſt, redditus vel productio. Præuenio, anteuenio. Ioannes præuenit me. Interuenio, inter aliquos venio. Terent. Interuenit homo de improuiſo. Etiam ſignificat rogo, vt interueni pro clero. Nota quòd venio & eius compoſita in præſenti & temporibus à præſenti formatis corripiunt e, ſed in præterito producunt e. Item prima perſona præteriti perfecti, & ſecunda perſona præſentis Imperatiui ſcribuntur ſimiliter in verbo venio & eius compoſitis, ſed inæqualiter proferuntur, nam veni ſi eſt præteritum producit e, ſi eſt Imperatiuus corripit e, ita etiam adueni, reueni, ſubueni, interueni, &c. ſi ſint præteriti temporis Indicatiui producunt e, ſi autem præſentis Imperatiui corripiunt e. Itẽ venimus cum eſt præſentis temporis producit i, cum præteriti eſt, corripit.

Salio. Salio, facio ſaltum, at ſpringe. Aſſilio, ad

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

lio, ad aliquid ſalio. Exilio, ex aliquo ſalio. Lactant. Semine depoſito late ſeges exilit aruis. Hinc frequentatiuum exulto, quod propriè ſignificat, op at ſpringe. Inſilio, ind at ſpringe. Is inſiluit in puteum. Vnde inſulto quod quãdoq; ſignificat ſalto. Verg. De equo inſultare ſolo. Quandoq; ſignificat derideo, vt Dæmones inſultant damnatis animabus. Præſilio, ante ſalio. Vnde præſultor, qui ducit choream. Reſilio, rurſum ſalio, vt pila reſilit. Inde reſulto. Proſilio, procurro. Tranſilio, offuer at ſpringe, vt tranſiliui hanc foſſam. Omnia compoſita verbi ſalio mutant a in i breue.

Quæq; parit pario ſimul excipiantur, & alo.

A pario dant nata rui, niſi quod reperire.

Comperioq; peri faciendo præteriere.

A regula prædicta ſcilicet (Cætera præteriti.) Excipiuntur etiam compoſita verbi pario, quorum duo habent rui in præterito, aperio aperui, operio operui, & duo habent ri, ſcilicet, comperio comperi, & reperio reperi vel repperi. Simplex autem pario eſt tertiæ coniugationis, de quo dictum eſt. Excipitur etiam aio quod caret præterito perfecto, ſed de hoc dicetur poſt inter defectiua. Excipiuntur etiam verba meditatiua, vt lecturio, dicturio, quæ carent præteritis, vt infra dicetur. Aperio, op at lade, vt aperui fores. Etiam ſignificat detego vel denudo, vt Effigiem Christi crucifixi tranſiens, caput cordis tui aperies. Item accipitur pro declaro vel oſtendo. Ope- Aperio

do. Operio, id eſt, tego, vnde operculum & operimentum tegmen. Item ab operio ſunt decompoſita cooperio, adoperio quæ idem ſignificant quod operio. Redoperio, id eſt, rurſus operio. Operior deponens ſignificat expecto. Comperio, id eſt, inuenio vel percipio, vt comperi te ludentem. Dicitur etiam compertum eſt mihi, & compertum habeo, id eſt, bene ſcio. Reperio, id eſt, caſu inuenio, & poteſt in præterito habere ſimplex p & etiam duplex pp, vt patet in hoc diſticho Auſonij, At qui depoſuit poſtquam non repperit aurum, Aptauit collo quem repperit laqueum. In priori verſu eſt duplex pp, quia producitur prima ſyllaba, in altero verſu eſt vnum p, quia corripitur.

In xi præterita per ctum fecere ſupina.
L præeunte vel r ſi tum facit, hac ſine dat ſum.
Excipias hauſtum dans haurio, ſepio ſeptum.
Vt venio ſic dant ab eo venientia ventum.
Et quicquid pario parit r præeunte facit tum.

Verba quartæ Coniugationis habentia xi in præterito habent ctum in ſupino, vt vinco vinxi vinctum, ſancio ſanxi ſanctum. Quæ vero habent ſi in præterito, ſi præcedit l vel r, faciunt in ſupino tum, vt fulcio fulſi fultum, fartio farſi fartum. Si non præcedit l vel

r faciunt

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

r faciunt ſum, vt raucio rauſi rauſum, ſenſio ſenſi ſenſum. Excipiuntur haurio hauſi hauſtum, ſepio ſepſi ſeptum, venio facit in ſupino ventum, ita etiam compoſita, vt aduenio aduentum, præuenio præuentum. Item omnia compoſita verbi pario habent ertum, vt aperio apertum, operio opertũ, comperio compertum, reperio repertum. Sunt etiam deponentia vel communia à verbo pario, quæ habent ertum in ſupino, vt operior opertum, experior expertum. Nota quòd tantum duo ſunt verba huius Coniugationis habentia xi in præterito, ſcilicet, vincio & ſancio, quod tamen etiam habet iui itum, vt prędictum eſt. Item ab haurio ſit nomen hauſtus, dryck. Naſo. Hauſtus aquæ mihi nectar erit. Item hauſtus participiũ ſignificat potatus. Nota quod compoſita à fartio, ſartio & pario, mutant a in e in præterito, præſenti & ſupino.

Iui præteritũ ſemper transfertur in itum.
Dat ſalio ſaltum, ſed componentia ſultum,
I quibus eripitur duo deme ſupina, ſepultum.
Quod ſepelire facit, amicire ſupinat amictum.

Omne verbum quartæ Coniugationis habens iui in præterito habet itum in ſupino, vt audiui auditum, dormio dormitum i producta. Excipiuntur tria verba, ſcilicet, ſalio ſaltum, ſepelio ſepultum, amicio amictum. Salio

tamen etiam habet in præterito ſalui, & ſecundum illud præteritum non excipitur à regula prædicta, tamen ſemper habet ſaltum in ſupino, & compoſita eius habent vltum, vt aſsilio aſſultum, reſilio reſultum, exilio exultum, &c. quod oſtendunt eorum frequentatiua, reſulto, exulto, inſulto, de quibus prædictum eſt. Excipitur etiam ſingultio ſingultiui ſingultum per ſyncopen. Vnde frequentatiuum ſingultare. Sepelio ſignificat defunctum recondo vbicunq;, nam in terra recondere dicitur humare. Sepulchrum, ſepultus & inſepultus, id eſt, non ſepultus, vnde Quintilianus, Qui in calamitate parentes deſeruerit, inſepultus abijciatur. Amicio, id eſt, veſtio. Amictus, id eſt, veſtitus. Amiculum, id eſt, veſtimentum. Singultio, id eſt, ſingultum emitto, ſicut faciunt laſsi, & infrigidati. Vnde aduerbium ſingultim, id eſt, ſingultiendo vel cum ſingultu. Horat. Vt veni coram ſingultim pauca locutus. Et ſingultare frequentatiuum, id eſt, ſingultum emittere. Statius. Semineces pueri trepidas in limine vitæ Singultant animas. Etiam ſignificat frequenter ſingultire.

(Margin: Sepelio; Amicio; Singultio)

A queo compoſita vel eo breuiare ſupina,
Conſtat, & ambitum non corripit ambio ſolum.

Hæc verba eo & queo cum ſuis compoſitis corripiunt i in ſupino, vt adeo adiui aditum, nequeo nequiui nequitum, exeo exiui exitum. Sed ambio producit itum quod probat partici-

participium eius ambitus. Ouid. Iuſsit & ambitæ circumdare littora terræ. Nomen tamen ambitus corripit i. Lucan. Ambitus & luxus & opum metuenda facultas. Nota quòd omnia verba quartæ Coniugationis, quæ habent itum in ſupino producunt i, præter eo & queo cum eorum compoſitis, vt dictum eſt.

Eo, at gaa eller vandre. Abeo, bort at gaa. Adeo, til at gaa. Coeo, ſimul eo vel conuenio. Obeo, id eſt, circumeo. Quandoq; ſignificat perago, vt obeo meum munus, id eſt, perago meum officium. Obeo mortem, id eſt, morior Item obeo per ſe ſignificat mori. Iuuena. Magnus ciuis obit. Vnde obitus, id eſt, mors. Pereo, at forgaa. Plaut. Ego illum perijſſe dico, cui perijt pudor. Prodeo, id eſt, procedo, quaſi porro eo. Terent. Dromo pulſitat fores, anus quædam prodijt & aperuit oſtium. Subeo, ſub aliquid eo, vel ſuper aliquid eo vel adeo. Etiã ſignificat in mentem venio. Verg. Subijt chari genitoris imago, id eſt, cogitaui de patre meo. Tranſeo, offuer at gaa, vt tranſiui forum. Etiam ſignificat til at gaa. Circumeo, om at gaa. Prætereo, for at gaa, vt Petrus præteriuit me. Etiam ſignificat, hen at gaa, vt cito præterit tempus. Queo, id eſt, poſſum. Nequeo, non poſſum. Veneo etiam eſt compoſitum ab eo, habens veniui in præterito, venum in ſupino. Sed de hoc poſtea. Eo.

De formatione ſupinorũ & circũ-

SI reperire cupis ex deponenti ſupina,
Actiui finge vocem, formaq; per illam.

b Sicut

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

locutione præteritorũ deponentalium & aliorum ſolum paſsiuam vocẽ habentium.

Sicut lætatum veritũ, ſed plurima verba,
Illa creant aliter, probat hoc ratus atq;
miſertus.
Dat fateor faſſum, nullum liquor medeorq;,
Et veſcor reminiſcor eis adiungere debes
Hæc circumloquium non ſeruant præteritorum.

Deponentia dicuntur ea verba, quæ in or deſinunt, nec poſſunt r dimittere, & habent tantum vnam ſignificationem, ſcilicet actiuam tantũ vel paſsiuam tantum. Pleraq; tantum ſignificant actiuè præter naſcor & orior. Nota quòd nulla verba deſinentia in or habent proprium præteritum perfectnm, ſed tamen circumlocutum per participium præteriti temporis, & verbum ſubſtantiuum, vt amor amatus ſum, lætor lætatus ſum, propterea Alexander tantum docet hic formare ſupina deponentiũ & non præterita, quia proprijs præteritis carent, & circumlocuta præterita formantur à ſupinis. Nam à ſupinis habent participia præteriti temporis, & ab illis fiunt præterita verborum, ſicut dictum eſt. Vnde hæc regula etiam poteſt intelligi de paſsiuis & communibus verbis, quia illa ſimiliter faciunt ſua ſupina & præterita. Nota quòd aliqua verba leguntur deſinere indifferenter in o & in or, ſub o ſunt actiua vel neutra, ſub or deponentia, vt iurgo, mino, luxutio, villico, numero, partio, execro, fluctuo,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

punio,modulo,adulo,pignero,prædo,tuto, pacifico,vocifero,ludifico, palpo,trutino,populo,ſtabulo,mereo vel or. In vna tamen voce magis vſitata ſunt quàm alia. Nota quòd omnia deponentia primæ coniugationis habent in ſupino atum a producta, vt prædor prędatum,luctor luctatum. In ſecunda coniugatione pauca ſunt deponentia, tamen irregulariter habent itum i curta, vt vereor veritum,mereor meritum, polliceor pollicitum. Excipiuntur reor ratum, miſereor miſertum, fateor faſſum, confiteor confeſſum. Medeor autem caret ſupino,ſicut liquor, veſcor,reminiſcor ; quæ ſunt tertiæ coniugationis. De deponentibus tertiæ & quartæ coniugationis dicetur infra.

Hic ponũtur multa deponentia verba cum eorũ ſignificatis.

Abominor

Abominor, id eſt, ſperno, quaſi malum omen repello. Salomo. Abominantur iuſti virum impium.

Adulor

Adulor u producta, id eſt, blandior & loquor ad gratiam. Legitur etiam adulo. Lucret. Longe alio pacto gannitu vocis adulant.Vale.Max.Si Dionyſium non adulares iſta non eſſes, id eſt, comederes.

Aſſentior

Aſſentior,id eſt, cum alio ſentio,& eius omnia facta & dicta laudo.

Adminiculor

Adminiculor adiuuo.Adminiculum conſilium vel ſuſtentatio.

Auerſor

Auerſor,ſperno. Boet.Auerſamini vitia, colite virtutes.

Aduerſor

Aduerſor,id eſt, ſum aduerſus vel contrarius.

Arbitror

Arbitror,id eſt,iudico vel exiſtimo.

Altercor

Altercor,litigo. Veteres dicebant alterco. Terent. Cum patre altercaſti dudum. Sed nos dicemus altercor, teſte Donato.

Auguror

Auguror, id eſt, coniecto vel puto.

Bacchor

Bacchor,inſanio, ſicut repletus Baccho,id eſt,vino. Debacchor idem ſignificat. Teren. Si ſatis debacchatus es,audiam nunc.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Belliger. Bouinor Calumn. Cauſor Cauillor Caupo- nor Crapulor Conui- uor Conuit. Comitor Conor Contor Cunctor Concion. Dignor Diglad. Diuaric. Depecul. Aemulor Epulor Execror Fabulor Facetior Ferior For Fornicor Furor Fruſtror Graſſor Cratulor Grator

Belligeror, gero bellum. Bouinor, id eſt, derideo cum clamore. Calumnior, facio calumniam, id eſt, iniuriam, vel moleſto. Cauſor cauſam dico vel excuſo, vel ratione probo. Cauillor, derideo. Cauillum deriſio. Etiam cauillari eſt fallacia vti. Cauponor, caupo ſum vel cauponem habeo vel emo. Crapulor, crapula vtor. Conuiuor, conuiuiū habeo. Conuitior, cum clamore derideo. Iſte conuitiatur mihi. Comitor, ſequor. Conor, laboro vel inſto & facere cupio. Contor, quæro. Cunctor, expecto. Concionor, loquor concione vel prædico. Dignor, dignum habeo. Verg. Haud equidem tali me dignor honore. Dedignor, non dignor. Indignor, iraſcor. Digladior, gladio pugno, at skerme. Diuaricor, diſtendo pedes, at ſcreffue. Depeculor, furor rem Principis vel populi. Aemulor, imitor vel ſequor, in moribus vel operibus. Salomo. Non æmuleris hominem malum. Quandoq; ſignificat amare, quandoq; inuidere. Epulor, facio epulum, id eſt, conuiuium, vt ſuperius dictum eſt. Execror, maledico vel odio. Vergil. Dirum execrantur bellum. Fabulor, loquor vel fabulam profero. Facetior, facetias profero vel iocor. Ferior, ferias ago vel feſtum celebro, vt cras feriabimur. For, loquor. Affor, alloquor. Effor, eloquor. Præfor, præloquor. Fornicor, adeo fornicem vel impudice ago. Furor, at ſtiele. Fruſtror, defraudo. Fruticor ſupra patuit. Frutex. Graſſor, crudeliter ago vel occido. Etiam eſt id quod gradior. Gratulor, de alicuius bono lætor apud ipſum. Etiam ſignificat ago gratias. Grator, id eſt,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

id eſt, gratulor. Verg. Inueni germana viam gratare ſorori. Glorior, gloriam habeo vel lætor. Propheta. Quid gloriaris in malitia? Hallucinor, erro. Quidam ſine h ſcribunt. Hariolor, coniecto. Hariolus, coniector qui futura prædicit. Helluor, deuoro vel guloſus ſum. Hoſpitor, hoſpitio accipio vel accipior. Eſt enim verbum commune. Iaculor, iacto. Ouid. Qui fera terribili iaculatur fulmine dextra. Iantor vel ientor, manè comedo, vnde ientaculum comeſtio ante meridiem. Legitur etiam iento apud Suetonium. Imaginor, excogito. Imitor, ſequor in moribus. Inficior, nego. Iuuena. Nunc ſi depoſitum non inficiatur amicus. Inſidior, pono inſidias. Diabolus inſidiatur nobis nocte dieq́;. Lamentor, conqueror. Lamentum quærela flebilis. Latrocinor, facio latrocinium. Lenocinor, facio lenocinium, vel orno corpus, quia lenocinium dicitur ornatus corporalis. Lignor, ligna affero. Luctor, nitor aliquem proſternere. Colluctor, cum alio luctor. Obluctor, contra aliquem luctor vel reſiſto. Ludificor, deludo, vel decipio. Machinor, excogito vel callidè facio. Malignor, malignè ago. Pſalm. Qui malignantur exterminabuntur, id eſt, peribunt. Mœchor, facio adulterium. Non mœchaberis. Mœchus Græcè, adulter Latinè. Medicor, medicinam do vel ſano. Mercor, emo. Meditor, cogito. Metor pono vel conſtituo. Miſeror, miſericordiam facio. Verg. Et res miſerabere fractas. Etiam ſignificat defleo. Titus Liuius. Lachrymæ mulieri obortæ ſunt, & miſerari cauſam adoleſcentis cœpit, qui ſpo-

Glorior
Hallucinor
Hariolor
Helluor
Hoſpitor
Iaculor
Iantor
Imaginor
Imitor
Inficior
Inſidior
Lamentor
Latrocinor
Lenocinor
Lignor
Luctor
Ludificor
Machinor
Malignor
Mœchor
Medicor
Mercor
Meditor
Metor
Miſeror,

Mutuor
Naviculor
Negocior
Nidulor
Nundinor
Nugor
Ominor
Opitulor
Obſonor
Opinor
Ocior
Operor
Patrocinor
Peregrinor
Periclitor
Peculor
Præſtolor
Pigritor
Piſcor
Precor
Quærulor
Quiritor
Ratiocinor
Refragor
Rhetoricor
Teſtor

liatus fortunis erat. Mutuor, mutuum accipio, at laane. Pſalm. Mutuabitur peccator & non ſoluet. Nauiculor, nauigo in nauicula. Negocior, facio negocium vel exerceo mercaturam. Nidulor, nidifico, at bygge reede.

Nundinor, exerceo nundinas. Nugor, mentior. Plaut. Non mihi nugari potes. Ominor coniecto à nomine omen. Plini. Ominamur tibi in proximum annum Conſulatum. Opitulor, opem fero vel adiuuo. Obſonor o producta, emo obſonium, id eſt, cibum. Opinor, habeo opinionem. Ocior, ſum ocioſus. Operor, facio opus. Patrocinor, ſum patronus vel defendo. Peregrinor, longe proficiſcor. Periclitor, periculum ſubeo vel experior. Peculor furor rem ſacram vel publicam vel Principis. Pigritor, piger ſum. Piſcor, piſces capio. Præſtolor, expecto. Precor, rogo. Deprecor, præcibus auerto. Prædor, prædam adfero. Quærulor, at beklage. Quiritor, Quirites inuoco. Ratiocinor, rationibus probo, vel ſignificat computo. Refragor, verbis reſiſto, vel contradico. Rhetoricor, vtor Rhetorica. Rimor, inquiro vel inſpicio, quaſi per rimam video. Rixor, litigo. Corrixor, cum alio litigo. Speculor, conſidero vel aſpicio. Stomachor, indignor. Stipendior, milito, vel ſtipendia mereor. Suffragor verbis iuuo vel intercedo, vel ſimpliciter iuuo, vnde ſuffraganeus. Suſpicor, ſuſpitionem habeo vel puto. Scrutor, inquiro. Tergiuerſor, terga verto vel fugio vel cedo. Teſtor, teſtis ſum, Etiam ſignificat in teſtem accipio, & tunc petit accuſatiuum, vt teſtor Deum. Etiam ſignificat fa-

cere

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

cere Teſtamentum, vnde Teſtator, qui facit
Teſtamentum. Inteſtatus, qui non facit Te-
ſtamentum. Deteſtor,odio. Salomon. Arro-
gantiam & ſuperbiam & os bilingue dete-
ſtor. Iureconſulti accipiunt deteſtari pro de-
nunciare abſenti. Proteſtor, apertè teſtor vel
manifeſtè denuncio cauenda. Obteſtor, valde
oro vel imploro. Vador,vadibus aut ſponſo- **Vador**
ribus obligo vel detineo, quod vulgus dicit
arreſtare. Plaut. Vadatur hic me. Idem. Vbi tu
es qui conuadatus es me Veneris vadimonijs.
Vagor vagus ſum vel diſcurro. Euagor, di- **Vagor**
uagor idem ſignificant. Vaticinor,propheto. **Vaticinor**
Velitor, more velitum pugno. Velites ſunt **Velitor**
milites haſtati. Venor,at iage.Plaut.Stultitia **Venor**
eſt venatum ducere inuitos canes. Ponitur
pro captare.Horatius. Non ego ventoſæ ple-
bis ſuffragia venor. Verecundor,habeo vere- **Verecundor**
cundiam. Plaut. Verecundari neminem apud
menſam decet. Vereor,timeo. Plinius.Multi **Vereor**
famam, pauci conſcientiam verentur. Reue-
reor, honoro. Vnde reuerentia & reueren-
dus,id eſt,honorabilis. Subuereor, paululum
vereor. Mereor, at fortiene, de hoc poſtea. **Mereor**
Liceor, præbeo pecuniam pro re emenda,po- **Liceor**
nitur pro æſtimo.Perſi.Et centũ Græcos cur-
to centuſſe licetur. Plautus poſuit liceo pro
liceor. Quicq; licebunt præſenti pecunia. A li-
ceor fit licitor frequentatiuum, quod idem ſi-
gnificat. Vnde licitator qui defert aut præbet
pretium in auctione. Polliceor,id eſt,ſponte **Polliceor**
promitto. Reor, puto vel opinor, & habet **Reor**
ſecundũ Phocam, ſolum vnũ participiũ ratus.
Ouid. Sum ratus eſſe ferã telum volatile miſi.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Eſt aliud ratus nomen, quod ſignificat firmus. Cicero. Non debet ratum eſſe, quod factum eſt per vim. Vnde irritus, id eſt, non ratus. Seneca. Reluctante natura irritus labor

Miſereor eſt. Miſereor, at forbarme eller at yncke, & regit genitiuum vel datiuum, vt miſerere mei Deus, & miſerere nobis. Veteres dicebant miſereo. Vnde imperſonale miſeret, & inchoatiuum miſereſco. Vergil. His lachrymis vitam damus & miſereſcimus vltro.

Fateor Fateor, id eſt, loquor & concedo, vt Fateor culpam meam, fateor errorem, fateor me peccaſſe. Confiteor, id eſt, ſimul fateor. In Epiſtola Iacobi habetur. Confitemini alterutrum peccata veſtra. Quandoq; ſignificat laudo, vt ibi: Confitemini Domino quoniam bonus. Profiteor apertè & manifeſtè fateor, vt Iſte non audet profiteri patriam ſuam. Ille profitetur ius pontificium vel medicinam, id eſt, fatetur ſe ſcire Ius, &c. Tu profeſſus es ſacram Scripturam. Diffiteor, id eſt, non fateor vel ne-

Medeor go. Medeor, id eſt, do medelam. Tullius. Philoſophia medetur animis. Eſt præterea vnum deponens ſecundæ Coniugationis, Tueor, de

Liquor quo paulò poſt. Liquor, id eſt, liqueo, at ſmelte. Naſo. Liquitur vt glacies incerto ſaucia

Veſcor Sole. Veſcor, id eſt, paſcor, & iungitur ablatiuo, vt libenter veſcor aſsis carnibus. Verg. Si veſcitur aura ætherea. Conueſcor, ſimul ve-

Reminiſcor. ſcor. Reminiſcor, recordor. Nota quòd prædicta quatuor verba quamuis carent proprijs præteritis, tamen ſecundum Diomedem habent accomodata, vt medeor medicatus ſum, veſcor paſtus ſum, liquor liquefactus ſum, reminiſcor recodatus ſum.

Diſce

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

197

Diſce ſupina dare per deponentia ternæ,
Greſſus commentus fruitus fructusq́
  profectus.
Et fretus & lapſus nactus quoq́ pactus
  adeptus,
Vltus & iratus oblitus functus & vſus,
Quæſtus complexus niſus vel dicito ni-
  xus.

Deponentia tertiæ coniugationis non ha-
bent vnam regulam formandi ſupina & præ-
terita, ideo ponuntur hic participia eorum
præteriti temporis, â quibus facile eſt forma-
re vel ſupina vel præterita verborum. Vnde
gradior habet præteritum greſſus ſum, com-
miniſcor commentus ſum, fruor fruitus fru-
ctus & fretus, proficiſcor profectus ſum, la-
bor lapſus ſum, nanciſcor nactus ſum, paci-
ſcor pactus ſum, adipiſcor adeptus ſum, vlci-
ſcor vltus ſum, iraſcor iratus ſum, obliuiſcor
oblitus ſum, fungor functus ſum, vtor vſus
ſum, quæror quæſtus ſum, complector com-
plexus ſum, nitor niſus vel nixus ſum. Gra- Gradior
dior ſignificat eo, vnde gradus, id eſt, proceſ-
ſus vel per quod itur. Aggredior, til at gaa, vt
aggrediamur hoſtes. Congredior, conuenio
vel colloquor. Congreſſus ſocietas vel collo-
quiū. Digredior, procedo vel diſcedo. Egre-
dior, exeo. Ingredior, intro eo, vel gradior.
Progredior, procedo. Tranſgredior, tranſeo.
Sapien. Ne tranſgrediaris terminos, quos po- Commi-
ſuerunt patres tui. Comminiſcor ſignificat niſcor.
excogito. Terent. Quid agam, aut quid com-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Inde commentum, id eſt, figmentum. Idem. Mihi quidem non fit veriſimile, at ipſis commentum placet. Vnde & commentor aris frequentatiuum. Philel. Cupio quædam tecum hodie commentari, id eſt, tractare. Fruor, id eſt, delector. Verg. Fruiturq; Deorum colloquio. Fructus quandoq; eſt participium à fruor. Tullius. Summa amœnitate fructus eſt. Quandoq; eſt nomen, & ſignificat id quod naſcitur, de hoc nomine ſuperius. Fretus quandoq; ſignificat vſus. Terent. Dauum optime video, cuius conſilio fretus ſum. Quandoq; ſignificat confiſus. Quintilia. Tua fretus humanitate id egeram. Nullum legi Grammaticum, qui dicat fretus eſſe à verbo fruor. Fruiſcor, id eſt, fruor.

Fruor

Profici-ſcor

Labor

Proficiſcor ſignificat eo, at reyſe eller at vandre. Labor, id eſt, cado. Allabor a producta, ad aliquem cado. Collabor, concido. Delabor, decido. Dilabor, pereo. Tullius. Malè partum, malè dilabitur. Elabor, excido. Nummus elapſus eſt manibus meis. Etiam ſignificat euado vel effugio. Vergil. Ecce autem elapſus Pyrrhi de cæde Polites. Illabor, incido. Prolabor, procul cado. Relabor, rurſus cado. Horat. Nunc in Ariſtippi furtim præcepta relabor. Item à labor fit frequentatiuum lapſor, vt ægri & ebrij lapſantur in itinere.

Nanci-ſcor

Paciſcor

Nanciſcor, acquiro. Cum plus ocij nactus fuero plura conſcribam. Paciſcor, pactum facio. Oppidiani victu defecti coguntur paciſci cum hoſtibus. Etiam ſignificat in pactum peto. at beskede. Ouidius. Vt meta ſit ſeruata mea virtute paciſcor. Quandoq; promitto.

Idem

Idem. Difficilem mihi ſe non fore pactus
erat. Quam doq; in pactum do. Vergilius. Vi-
tamq; volunt pro laude paciſci. Depeciſcor,
id eſt, paciſcor. Tullius. Depectus eſt cum ho- Adipi-
ſtibus. Adipiſcor, acquiro. Tullius. Qui adi- ſcor
piſci veram gloriam volet, iuſtitiæ fungatur
officijs. Vlciſcor, vindico. Et nota quod in
eodem ſenſu dicitur vlſciſcor te, & vlciſcor
me. Terent. Eſt vbi vos vlciſcar locus. Plau-
tus. Erit vbi te vlciſcar, ſi viuo. Vergilius. Et
tandem læti ſociorum vlciſcimur vmbras, id Vlciſcor
eſt, mortes. Vlciſcor te, id eſt, ſumo de te vl-
tionem. Vlciſcor me, id eſt, iniuriam meam
tibi reddo. Inultus ſignificat ſine vltione. Iraſcor
Nullum malum erit inultum. Iraſcor, habeo Obliui-
iram. Obliuiſcor, at forglemme. Fungor, id ſcor
eſt, ago, vt Ioannes officio boni viri functus Fungor
eſt, id eſt, egit. Fungor vita, id eſt, viuo. Iſte
functus eſt vita, id eſt, vixit vel mortuus eſt.
Defungor, id eſt, fungor. Defunctus quando
ponitur per ſe, ſignificat mortuum, quando
additur ablatiuo ſignificat liberatus. Tullius.
Defuncti periculis homines videbantur. Li-
uius. Defuncta morbis corpora ſalubriora eſ- Vtor
ſe cœpere. Vtor, at bruge. Horatius. Quo
mihi fortuna ſi non conceditur vti. Abutor, Quæror
malè vtor. Quæror, at klage. Inde quærulus,
qui queritur. Senes pleriq; ſunt queruli. Con- Comple-
queror e curta idem ſignificat. Complector, ctor
circumdo vel comprædhendo. Nitor, laboro Nitor.
agere. Ouidius. Nitimur in vetitum ſemper,
cupimusq; negata. Ponitur pro adhæreo vel
ſuſtentor, vt Claudus nititur baculo. Anni-
tor, ad aliquid nitor.

Enitor

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Enitor, valde nitor vel pario. Sedulius. Salue ſancta parens enixa puerpera Regem. Innitor, inſiſto vel inhæreo. Salomon. Ne innitaris prudentiæ tuæ. Obnitor & renitor, contra aliquem nitor. Et nota quòd hæc omnia producunt i. Nixus nomen eſt partus. Niſus, id eſt, labor.

Ortus & eſt oriturus, mortuus & moriturus.

Hæc tria ſi dicas orior morior potiorq́ꝫ.

Declinando potes iris vel eris reperire.

Hinc experrectus faciunt loquor & ſequor utum.

Dat tutum tueor, tuitum tuor ambo tueri.

Orior habet duo ſupina, ſcilicet, ortum & oritum. A primo fit participium præteriti temporis ortus, ab altero fit participium futuri temporis oriturus. Morior habet moritum in ſupino, vnde moriturus, ſed participium præteriti temporis eſt irregulare, ſcilicet mortuus. Item hæc tria verba, orior, morior & potior inueniuntur quandoq́ꝫ tertiæ coniugationis, quandoq́ꝫ quartæ, tamen orior & morior vtimur nunc tantum in tertia coniugatione prȩter infinitiuum verbi orior, qui eſt quartæ, ſcilicet oriri. Potior vtimur ſub quarta coniugatione, licet Poetæ ſæpius corripiunt i ante tur in tertia perſona præſentis indicatiui, quod eſt more tertiæ coniugationis. Naſo. Et potitur capta maurus Hiarbo domo. Hiarbo eſt proprium nomen viri.

Expergi-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Expergiſcor habet ſupinum experrectum.
Loquor locutum, ſequor ſequutum. Tueor
ſecundæ coniugationis habet in ſupino tu-
tum, vnde participium tutus & frequentati-
uum tutor. Tuor tertiæ coniugationis habet
ſupinum tuitum, vnde intuitus,& habet infi-
nitiuum tueri, ſicut tueor. Regulariter tuor
faceret infinitiuum tui,ſicut fruor frui, ſed ad
differentiam pronominis tui, (teſte Priſcia-
no) dicimus tueri, tamen eius compoſita ha-
bent infinitiua regularia,vt intuor intui,con-
tuor contui. Plaut. Ego illud argentum tam
paratum filio ſcio eſſe, quam me hanc Scipio- **Orior**
nem contui. Orior ſignificat ſurgo vel inci-
pio vel naſcor, vt Sol oritur, bellum oritur.
Adorior,id eſt,aggredior. Aborior, non re-
cto tempore orior, vnde abortus & aborti-
uus, id eſt, non debito tempore natus. Coo-
rior & oborior idem. Verg. Hos ego digre-
diens lachrymis affabar obortis. Exorior, id
eſt, enaſcor. Vnde Carolus magnus Rex ex
Auſtraſia (teſte Blondo)exortus eſt. Morior, **Morior**
at do. Emorior idem, & corripit o. Tullius.
Quid tam ſecundum naturam, quàm ſenibus
emori. Commorior,met at do. Si oportuerit
me commori tibi,non te negabo. Immorior,
idem quod morior. Horat. Immoritur ſtudijs
& amore ſeneſcit habendi. Potior,id eſt,poſ- **Potior**
ſideo vel habeo. Ioannes potitur voto ſuo.
Expergiſcor, id eſt, euigilo, vel diligentiam **Expergi-**
adhibeo. Terent. Ceſſatum vſq; adhuc eſt,iam **ſcor**
nunc porro Eſchine expergiſcere. Loquor,at **Loquor**
tale. Alloquor,til at tale. Eloquor,vd at tale.
Vergil. Eloquor an ſileam. Colloquor, cum

alio

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

alio loquor. Obloquor, contra loquor vel reſpondeo. Sequor, at folge. Aſſequor, effter at folge. Petrus tam longè præceſsit vt non poſsis aſſequi eum. Etiam ſignificat acquiro. Conſequor, ſimul ſequor vel acquiro. Exequor, perficio. Inſequor, id eſt, perſequor. Vergilius. Ecce inimicus atrox magno ſtridore per auras Inſequitur. Eſt etiam id quod ſequor. Idem. Inſequitur clamorq́ꝫ virum ſtridorq́ꝫ rudentum. Obſequor, obedio vel ſequor voluntatem. Hinc obſequium, id eſt, complacentia vel aſſenſus. Perſequor, at forfolge. Et accipitur in bonum & in malum. In bonum. Cornel. Nep. Difficile eſt omnia perſequi & non neceſſarium. In malum, Saule Saule quid me perſequeris? Proſequor, id eſt, porro & longè ſequor. Proſequor te laude vel honore, laudo te, vel honoro te. Paulus me proſequitur odio, id eſt, odit me.

Sequor

Tueor

Tueor, defendo. Vergilius. Huc tandem concede, hæc ara tuebitur omnes. Inde tutela, id eſt, defenſio. Tutor, defenſor pupilli. Etiam ſignificat videre, vnde obtutus, id eſt, aſpectus. Tuor, video. Intuor, inſpicio. Intuitus, inſpectio. Contuor, conſpicio.

Dat naſcor natum, dat menſum metior, or ſum.
Ordior, & paſſum patior, potiorq́ꝫ potitum.
Credo quòd exoſus verbo caret atq́ꝫ peroſus.

Naſcor habet in ſupino natum, metior menſum, ordior orſum, patior paſſum, potior potitum. Exoſus & peroſus carent verbis à quibus formarentur. Nota quòd Priſcianus ponit adhuc vnum verbū deponens tertiæ coniugationis, ſcilicet, fatiſcor, cuius præteritum eſt feſſus ſum. Vnde defetiſcor defeſſus ſum. Vergilius tamen vtitur neutraliter fatiſco, niſi forte hoc eſt aliud verbum ab hiſco compoſitum, de quo poſtea. Nota quòd deponentia quartæ coniugationis habent in ſupinis itum i longa, vt mentior mentitum, blandior blanditum, molior molitum. Ita largior, ſartior, partior. Excipiuntur duo in textu, ſcilicet metior & ordior. Excipiuntur etiam aſſentior aſſenſum, operior opertum, experior expertū. Naſcor, ſignificat prouenio in mundum, vt omnis homo naſcitur nudus, habet duplex ſupinum, ſcilicet, natum & naſcitum. Vnde participium naſciturus. Agnoſcor, ad aliquod naſcor, vnde agnati, id eſt, propinqui ſanguine, & agnata partes corporis ſuperfluę. Cognaſcor cum aliquo naſcor, vnde cognatus & cognatio. Innaſcor, ind fod, vt hoc innatū eſt illi. Renaſcor, iterum naſcor. Fatiſcor fio feſſus. Defetiſcor idem. Metior, menſuro vel pondero vel conſidero. Martia. Qui ſua metitur pondera ferre poteſt. Boet. Rerum exitus prudentia metitur. Emetior, permetior, dimetior idem ſignificant. Immenſus, id eſt, permagnus, quaſi non menſus. Ordior, id eſt, incipio. Exordior idem, vnde exordium, id eſt, principium. Patior, at lide. Compatior, met at lide. Perpetior, valde vel diu patior.

Naſcor

Fatiſcor

Metior

Ordior

Patior

Blandior

Blandior

Blandior, at ſmigre. Plaut. Non matronarum eſt officium, ſed meretricum viris alienis ſubblandiri. Molior, laboro vel paro. Ioannes mihi molitur inſidias. Demolior deſtruo. Amolior, amoueo. Mentior, at liuffue. Sapiens. Os quod mentitur occidit animã. Partior, partes facio vel diuido. Bipartior, in duas partes diuido. Tripertior, in tria diuido. vnde bipertitus & tripertitus. Oſus eſt participium à verbo defectiuo odi. Veteres enim (teſte Seruio) dicebant odi et oſus ſum. Plaut. Inimicos oſa ſum. Hinc nomina exoſus et peroſus, quæ ſignificant valde odiens. Verg. Si nondum exoſus ad vnum Troianos. Naſo. Ille peroſus opes ſyluas & rura colebat.

Molior

Mentior

Partior

Oſus.

DOnatum ſequere per verba fruentia lege.

Capitulũ ſextum eſt de irregularibus verbis, hoc eſt, anomalis & defectiuis.

Iſtud eſt capitulum de verbis defectiuis & anomalis. Defectiua dicuntur quæ non habent omnia tempora, quæ requiruntur, vt odi cœpi, aio, ſiſto, &c. Anomala ſunt quæ ſua tempora formant irregulariter, vt facio fac, volo vis, fero fers fert, quia regulariter diceretur, volo volis volit, fero feris ferit, ſicut gero geris gerit. Coniugatio verborum regularium habetur in Donato, qui de ſingulis coniugationibus ſingula verba coniugauit, & formam poſuit omnium verborum, quia omnia verba primæ coniugationis coniugantur ſicut amo. Verba ſecundæ, vt doceo. Tertiæ, vt lego. Quartæ, vt audio. Eſt tamen aliqua differentia in præteritis perfectis & temporibus

ribus inde formatis, quæ ex præcedenti capitulo facilè diſcitur.

Dic duc fac dicis, & quæ componis ab illis.

Cum facit a vertit i, verbi regula ſeruit.

De verbis habentibus minorē irregularitatem in tempore præſenti.

Hæc tria verba dico, duco, facio habent irregularem ſecundam perſonam præſentis imperatiui. Nam alia verba tertiæ Coniugationis faciunt imperatiuum in e, vt iace, diſce, lege, ſed iſta per apocopen, dic, duc, fac. Teren. Heus puer, dic ſodes. Idem. Fac vt iuſsi. Ita benefac, calefac, &c. Sed quæ compoſita à facio mutant a in i, habent imperatiuum regularem, vt perficio perfice, efficio effice, ſufficio ſuffice. Vergil. Suffice tela mihi. Idem. Tuq; ô dubijs ne defice rebus Alma parens. Apud Veteres etiam legitur face pro fac, & duce pro duc. Terent. Orandi iam finem face. Idem. Me miſſum face. Additur prædictis fer à fero. Sed hoc verbum plura tempora facit anomala, vt patet in Donato. Nota quòd illa compoſita à facio mutant a in i, quæ conſtant ex præpoſitione, vt afficio, efficio, conficio, inficio, perficio, interficio, &c. ſignificata eorum ſupra dicta ſunt.

In ui præteritum de ſe data tempora quædam

Syncopat, hinc deme diſsyllaba quodq; fit inde,

Inuenies noſti, fleſti flaſti quoq; ſciſti.

De irregularitate verborũ præteriti temporis.

Præterita deſinentia in ui ſyncopantur ſæpius in quibuſdam temporibus, vt petij petijſti petijt,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

tij petijſti petijt, pro petiui petiuiſti petiuit. Item amaſti amaſtis & amarunt, pro amauiſti, &c. rediſti vel redijſti pro rediuiſti, cognorim pro cognouerim, amaris pro amaueris, &c. Excipiuntur præterita duarum ſyllabarum cum compoſitis, quæ non ſyncopantur, cum ſint ſatis breuia, vt moui mouiſti, & non moſti. Quandoq; etiam iſta ſyncopantur, vt à noui noſti noſtis noris noſſe, pro nouiſti noueris & nouiſſe. A fleo fleui fleſti & fleſſe, & flo flaui flaſti, à ſcio ſciui ſciſti pro ſciuiſti. Horat. Sed vnde tam benè me noſti. Iuuena. Noſſe volunt omnes, mercedem ſoluere nemo. Terent. Omnes congruunt, vnum cum noris, omnes noris. Idem. Ni cauſam noſſem, crederem hunc vera loqui. Idem. Eho tu conſobrinum tuum non noras. Naſo. Fleſti diſcedens hoc ſaltem parce negare. Verg. Flerunt Rhodopeiæ arces. Terent. Sciſti vti foro. Inueniuntur & alia apud Poetas, vt implerunt pro impleuerunt, & admorunt pro admouerunt apud Vergilium. Item commorit pro commouerit apud Horatium. Idem ſcripſit euaſti pro euaſiſti. Euaſti credo metues doctusq; cauebis. Idem apud Terentium, dixti pro dixiſti, intellexti pro intellexiſti.

Præteritis proprijs hæc verba carentq;
ſupinis.
Aio ſiſto ſero tollo ferio furio cerno
Et gliſco fido meio, ceptiuaq; verba,
Et meditatiua, niſi parturit eſurioq;.

Omnia

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Omnia verba in textu poſita carent præteritis perfectis & ſupinis, ſed habent commodata præterita, vt aio dixi, ſiſto ſtatui & ſteti, fero tuli, tollo ſuſtuli, ferio percuſsi, cerno vidi, gliſco creui, ſido ſedi, meio minxi. Aliquorum tamen vera præterita quandoq; leguntur, vt aiſti ab aio, apud Auguſtinum, à furo furui furuiſti apud Seruium & Philelphum. Item à ferrio feriui vel ferij. Bap. Glans ignita manum ferijt mox altera tergum. Item cerno creui dicebant antiqui, teſte Priſciano, ſed ad differentiam verbi creſco creui, non habet creui. Vergilius. Decreuitq; mori. Item inceptiua & meditatiua verba carent præteritis & ſupinis, vt caleſco, lecturio, de quibus infra. Aio ſignificat dico vel affirmo. Tollo ſignificat aufero, vt tolle querelas. Etiam ſignificat leuo. Lucan. Victricia tollite ſigna. Quandoq; ſignificat accipere vel alere. Iuuena. Tollere ducem cogitat hæredem. Extollo, eleuo. Attollo idem. Ferio, percutio aut lædo. Referio, igen at fla. Terentius. Me ſeruulum qui referire non audebam vicit. Furo furis, at galnes. Inde furor & furia. Cerno, id eſt, video. Tullius. Proprium eſt ſtultitiæ aliorum vitia cernere, obliuiſci ſuorum. Decerno, id eſt, ſtatuo, vnde decretum ſtatutum. Diſcerno, id eſt, diſtinguo. Secerno idem, vnde ſecretus, id eſt, occultus, vel ſeorſum poſitus. Excerno, id eſt, purgo. Excrementum, purgamentum vel ſordes. Incerno, id eſt, purgo. Incerniculum, in quo purgatur frumentum. Alia ſunt dicta ſupra.

Aio

Tollo

Ferio

Furo

Cerno.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Hæc dant præterita, ſed non dant vlla ſupina.
Ambigo cum ſatago dego pedo mico pſallo.
Annuo cum renuo ciuit innuo congruo caluo,
Ingruo vel metuo timeo tremit vrgeo ſtrido.
Sterto rudo iungas, præter ſex neutra ſecundæ.

Verba poſita in textu cum habeant præterita, carent tamen ſupinis, ſic omnia neutralia abſoluta ſecundæ coniugationis præter ſex, vt prædictũ eſt. Pauca ſupinantur. Sunt etiam quatuor deponentalia ſupinis carentia, ſcilicet, liquor, medeor, veſcor & reminiſcor, de quibus ſupra. Ambigo, ſignificat dubito vel diſſentio. Ambiguus, id eſt, dubius. Satago, id eſt, ſatis ago aut laboro. Iungitur quandoq; genitiuo. Terent. Is quoq; ſuarum rerum ſatagit. Reliqua omnia ſuperius habes interpretata.

Ambigo Satago

AVdeo cum ſoleo fio quoq; gaudeo fido.
Quinq; puer numero neutropaſſiua tibi do.
Prandeo cum mœreo prædictis annumerabis.

Quinq; ſunt principalia verba neutropaſſiua, ſcili-

ua,ſcilicet,audeo, ſoleo,&c. quibus adduntur pandeo,mœreo, &c. Neutropaſsiuum dicitur verbum quod deſinit in o, & habet præteritum verbi paſsiui, vt audeo auſus ſum, ſoleo ſolitus ſum, fio factus ſum, gaudeo gauiſus ſum, fio fiſus ſum. Prandeo, cœno,iuro,ſueo habent duplicia præterita, vnum actiuæ vocis, alterum paſsiuæ, vt prandi & pranſus ſum, cœnaui cœnatus ſum, iuraui & iuratus ſum,ſueui & ſuetus ſum. Plautus. Nonne & tu iuratus es mihi? Ergo prædicta verba ſecundum vnum præteritum ſunt neutropaſsiua, ſecundum aliud non ſunt. Mœreo habet mœſtus ſum, licet aliqui putent carere præterito. Soleo,van at vere.Participium eius præſentis temporis ſolens non reperitur,ſed inde compoſitum inſolens ſæpe legitur, quod ſignificat non conſuetus. Saluſt. Animus inſolens malarum artium. Etiam ſignificat petulans, vnde inſoleſcere, id eſt, petulans fieri. Puerilis animus per licentiam inſoleſcit. Inſolitus, ſom icke er van at vere. Saluſt. Talibus viris non erat labor inſolitus. Fido is, at betro. Vergil. Fidite ne pedibus.Vnde fidus, tro. Petrarch. Fidus auaritiæ nunquam contingit amicus. Infidus i longa,non fidus. Sed perfidus i curta, non ſeruans fidem. Diffido, non fido. Confido, id eſt, fido. Nolite confidere in Principibus. Confidentia, id eſt, audacia.

Soleo

Fido

Exulo vapulo veneo fio quatuor iſta,
Senſum paſsiui ſub voce gerunt aliena.

De neutropaſsiuis.

Quatuor verba in textu poſita ſub voce

neutrali ſignificant paſsiuè. Vnde vocantur neutropaſsiua, quia vox eſt neutralis, ſignificatio paſsiua. Additur etiam nubo ſecundum

Exulo Priſcianum, quæ ſignificat trador viro. Exulo ſignificat expello patria, vel patior exilium.

Vapulo Vapulo, percutior. Plaut. Vide ſis quàm mox vapulare vis, niſi actutum hinc abis. Actutum

Væneo ſignificat mox. Væneo, id eſt, vendo. In Euangelio. Duo paſſeres aſſe væneunt. Paulus. Omne quod in macello venit, comedite. Eſt autem væneo compoſitum à vænu, quod eſt vænale & eo, vnde præteritum habet veniui, ſupinum eſt venitum, ſed magis in vſu eſt vænum, vt ait Priſcianus. Fio, at vorde. Defio,

Fio deficio. Verg. Lac mihi non æſtate nouum, non frigore defit. Suffio aliud ſignificat, vt ſupra dictum eſt.

De verbis communibus.

Largior experior veneror moror oſculor
hortor.
Criminor amplector interpretor hoſpitor atq;. (hæc.
Conſulor patior ſtimulor cõmunia ſunt

Dicit quòd verba hic poſita ſunt communia. Communia verba ſunt quę in or deſinentia ſignificant actiuè & paſsiuè, vt oſculor te oſculor à te. Nam quando regunt accuſatiuũ ſignificant actiuè, quando ablatiuũ cum præpoſitione ſignificant paſsiuè. Priſcianus ponit per multa alia verba communia, inter quæ ſunt quæ ſequuntur, adulor, auxilior, aſpernor, abominor, adorior, complector, miror, dignor, obliuiſcor, fruſtror. Hæc enim quando;

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

doq; actiuæ leguntur, quandoq; paſsiuę ſignificationis, quod longum eſſet oſtendere. Largior ſignificat tribuo & tribuor. Perſius. Oleum artocreasq; popello Largior an prohibes. Artocrea eſt genus cibi ex pane & carne. Dilargior, elargior, idem quod largior. Experior, tento vel tentor. Terent. Omnia prius experiri verbis quàm armis ſapientem decet. Expertus, qui probauit. Veneror, honoro vel honoror. Venerabilis, honorabilis. Moror, in mora teneo vel teneor, vt quis te moratur. A Ioanne moratus fui. Iuuena. Quid te moror omnia Romæ cum precio. Etiam ſignificat expecto habito tardo. Demoror, immoror idem ſignificant quod ſimplex. Verg. Et tua progenies mortalia demoror arma. Quid multis immoror, id eſt, quare tam multis vtor verbis. Oſculor, do oſculum uel accipio. Exoſculor idem. Hortor, id eſt, incito vel incitor, vt hortor canes in feras. Adhortor, til at raade. Dehortor, diſſuadeo. Criminor. accuſo vel accuſor. Terent. Hanc metui, ne me criminaretur tibi. Crimen propriè eſt accuſatio. Amplector, circundo vel circundor, ponitur pro accipio. Seneca. Mala pro bonis amplecti, dementia eſt. Interpretor, expono declaro, vel exponor & declaror. Interpretabor vobis Vergilium. Ieſus interpretatur ſaluator. Solor & conſolor, at huſuale eller bliffue huſualet, & producit o penultimum. Horatius. His me conſolor victurus ſuauius acſi. Paſsiuè ponitur in Eſaia. Conſolamini popule meus. Item in Euangelio. Nunc autem hic conſolatur, tu verò cruciaris.

Largior. Experior Veneror Moror Oſculor Hortor Criminor Amplector Interpretor Solor

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Hoſpitor — Hoſpitor, ſuſcipio vel ſuſcipior hoſpitio. Vultis nos hoſpitari, placet ne hic hoſpitari.

Stipulor — Stipulor, id eſt, interrogo vel interrogor, rogo vel rogor, vt ſtipulor à te pecuniam, id eſt, rog. Aſtipulor, ſignificat aſſentior.

De deficientibus in præſenti. — **Bis duo ſunt odi noui cœpi meminiq́ꝫ.**

Quæ retinent ſenſum præſentis præteritiq́ꝫ,

Quæ formantur ab his, pariter ſenſum duplicabunt.

Datq́ꝫ mementote memini dedit ante memento.

Quatuor verba in textu poſita habent ſola tempora præteriti perfecti, id eſt, præteritum perfectum indicatiui modi, & tempora quæ formantur ab illo, ſed ſignificant ſimul præſens & præteritum, vt odi, id eſt, odio & odiui. Cœpi, incipio & incœpi. Memini, in memoria habeo & habui. Noui, noſco & noui. Memini tamē etiam habet duas ſecundas perſonas futuri imperatiui, ſcilicet, memento & mementote. Nota, antiqui dicebant cœpio pro incipio. Terent. Sex menſibus prius olfeciſſem quàm ille quicquam cœperit, ſed iam non eſt in vſu niſi præteritum, vt hic dicitur. Nota quòd hæc verba habent ſupina, vt odi oſum. Vnde oſurus participium legitur apud Tullium in Lelio, & oſor nomen verbale. Memini habet ſupinum mentum, vnde mentio. Cœpi cœptum, vnde cœpta dicuntur initia. Verg. Audacibus annue cœptis. Nam hæc omnia ſcribuntur per dyphthongon œ. Nota

quòd

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

205

quòd odit ab odio corripit o, ſed odit ab odi producit o. Odimus ob odio producit i, ſed odimus ab odi corripit, quia omne præteritum corripit i ante mus.

Ex do paſsiua niſi dor ſolum lego dicta.

Do habet omnia tempora paſsiua præter primam perſonam præſentis temporis indicatiui modi, quia dor non legitur. Similiter raro legitur der in futuro optatiui. Diomedes grammaticus ponit plura verba quæ deficiunt in prima perſona ſecundum ipſum, vt ouas ouat, furis furit, inquis inquit, faris fatur. Nam ouo, furo, inquio, for, per raro leguntur. Compoſita tamen à dor & for in vſu ſunt, vt addor, reddor, affor. Ouare eſt lætari vel exclamare præ gaudio.

Ouare

Paſsiui ternis imperſonale locabis.

De modo inueniendi coniugaiones verborũ imperſonalium paſſiuæ vocis.

Verbum imperſonale paſsiuæ vocis coniugatur ſicut verbum paſsiuum in tertijs perſonis ſingularis numeri, vt amatur, amabatur, amatum eſt vel fuit, &c. quod euidenter patet in Donato. Duplex eſt verbum, ſcilicet perſonale & imperſonale. Perſonale eſt quod habet diſtinctas perſonas & numeros, vt lego, doceo. Imperſonale eſt quod non habet diſtinctas perſonas aut numeros. Et eſt duplex, ſcilicet actiuæ vocis, vt decet, licet, & paſsiuæ vocis, vt legitur. Vtrunq; coniugatur tantum in tertijs perſonis ſingularis numeri.

Exemplum de imperſonali vocis actiuæ.

Indicatiuo modo tempore præſenti, decet. Præterito imperfecto, decebat. Prȩterito perfecto, decuit. Præterito pluſquamperfecto,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

decuerat. Futuro, decebit. Imperatiuo modo tempore præſenti, deceat. Futuro, deceto.

Optatiuo modo tempore præſenti & præterito imperfecto, deceret. Præterito perfecto & pluſquamperfecto, decuiſſet. Futuro, deceat. Coniunctiuo modo tempore præſenti cum deceat. Præterito imperfecto, cum deceret. Præterito perfecto, cum decuerit. Præterito pluſquamperfecto, cum decuiſſet. Futuro, cum decuerit. Infinitiuo modo tempore præſenti & præterito imperfecto, decere. Præterito perfecto & pluſquamperfecto, decuiſſe. Futuro caret. Similiter coniugabis alia.

De Imperſonalibus paſsiuæ vocis habes exempla in Donato. Item imperſonalia paſsiuæ vocis fiunt ab omnibus verbis actiuis & neutris, excepto volo & neutro paſsiuis.

Forem.

Tempora terna forem dabit, & fore, cætera ſperne,
Rem dat res ret rent, remus caret atq; foretis.

Forem & fore ſignificat tria tempora, quia forem eſt præſentis & præteriti temporis optatiui, fore eſt futuri temporis infinitiui modi, & coniugatur ſic. Optatiuo modo tempore præſenti & præterito perfecto & pluſquamperfecto, vtinam forem fores foret. Et pluraliter, forent. Futuro infinitiui modi fore. Plura tempora non habet. Forem ſignificat eſſem vel fuiſſem. Fore, id eſt, futurum eſſe. Terent. Dixin hoc fore. Afforem, id eſt, adeſſem. Vergil. Atq; vtinam Rex ipſe noto compul-

206

compulſus eodem, Afforet Aeneas. Confore, id eſt, ſimul fore. Terent. Chremes mihi exorandus eſt, & ſpero confore. Defore, defuturum eſſe. Sillius. Promittitq; viris nulli ſe defore teſtem. Profore, id eſt, vtile fore. Horatius. Quæ nocuere ſequar, fugiam quæ profore credam.

Sum fero fers volo vis enormia verba tenebis. Sum Fero Volo
Quę tria Donatus tibi declinauit apertè.

Tria ſunt verba maximè irregularia, Sum es eſt, volo vis vult, & fero fers fert, ſed hæc aptè docentur à Donato coniugari, quare non eſt opus hic replicari. Dicenda ſunt autem coniugari compoſita verbi ſum, vt aſſum vel adſum, ades adeſt. Et pluraliter, adſumus u curta, adeſtis aſſunt vel adſunt. Præterito perfecto, affui & adfui. In imperatiuo aſsis vel ades, &c. Item poſſum potes poteſt. Et pluraliter, Poſſumus poteſtis poſſunt. Præterito perfecto, potui. Infinitiuo, poſſe, quamuis Terentius ſcripſit poteſſe, quia veteres dicebant poteſſum non poſſum. Adſum, id eſt, prope ſum vel iuuo. Quandoq; ſignificat aduenio. Vergilius. Huc ades ô Mœlibeæ. Abſum, non adſum. Deſum, id eſt, non iuuo vel deficio, vt nihil mihi deeſt. Proſum, id eſt, auxilio ſum, vt hoc non proderit tibi. Obſum, id eſt, noceo, vt ipſe plus obeſt mihi quàm prodeſt. Interſum, id eſt, inter alios ſum. Petrus interfuit his rebus. Præſum, id eſt, ſupremus ſum. Tulli. Qui omnibus rebus Compoſita à ſum.

non

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

non interfuit ſolum, ſed præfuit. Quis præeſt vrbi. Superſum, id eſt, ſuperſtes ſum vel reſto. Fero Fero ſignificat porto. Vnde ferculum in quo aliquid fertur. Quandoq; ſignificat patior. Terent. Nam quem ferret ſi patrem non fert ſuum? Item cupio. Ouid. In noua fert animus mutatas dicere formas. Affero, attuli allatũ, id eſt, apporto. Aufero abſtuli ablatum, id eſt, tollo. Confero, comporto vel dono vel paro. Defero, deporto vel accuſo, vnde delator, id eſt, accuſator. Sueto. Princeps qui delatores non caſtigat, irritat. Differo diſtuli dilatum. Luca. Semper nocuit differre paratis. Etiam ſignificat diſsipo. Effero extuli elatũ, id eſt, exporto vel extollo. Infero intuli illatum, importo. Offero obtuli oblatum, id eſt, contra fero, vel præbeo. Perfero, ſemper fero vel ad locum ſuum fero. Præfero, id eſt, præpono. Profero, id eſt, produco vel pronuncio. Refero, id eſt, reporto vel reddo vel narro. Suffero, ſuſtineo. Verg. Nec clauſtra nec ipſi cuſtodes ſufferre valent. Transfero, transpono vel transporto. Malo & nolo, quæ ſunt compoſita à volo, coniugantur ſicut volo, vt Malo mauis mauult. Et pluraliter. Malumus mauultis malunt. Nolo non vis non vult. Et pluraliter, Nolumus nonuultis nolunt. Iſtud tamen habet ſecundas perſonas imperatiui, Malo ſcilicet, noli nolite, &c. Malo rarò legitur in futuro indicatiui, quod eſſet, malam males males. In infinitiuo malo habet malle, &c. Malo ſignificat magis volo. Iuuena. Malo pater tibi ſit Therſites, dummodo tu ſcis Aeacidæ ſimilis, &c.

207

Es eſt ac eſſe dat edo, dat cætera ternæ. Edo.
Et plures edite dicunt, plurales tamen eſte,
Ac eſtur format paſsiuo ſic editus dat.

Edo prima curta habet quædam tempora irregularia, ſcilicet, ſecundam & tertiam perſonam præſentis indicatiui ſingularis, quia dicitur: Edo es eſt. Pluraliter, edimus editis edunt. Item præſens infinitiui eſſe, & in imperatiuo eſte eſto & eſtote, & in paſsiuo eſtur pro editur. Nota quòd duplex eſt verbum edo, vnum ſimplex, alterum à do compoſitum, vide hoc ſuperius ibi. Edi donat edo. Nam iſtud eſt idem verbum de quo agitur ibi. Nota quòd hæc tempora irregularia verbi edo habent ſonum vocis ſimilem temporibus verbi ſum, ſed diſcernuntur ſic, qa quando ſunt à ſum, petunt poſt ſe nominatiuum, quando ab edo, accuſatiuum. Verg. Eſt mollis flamma medullas. Idem. Vt mala culmos eſſet rubigo. Vbi nota quod etiam dicitur, eſſem eſſes eſſet pro ederē, &c. Item es ab edo producitur, teſte Priſciano, ſed es à ſum, corripitur. Compoſita ab edo etiam habent illa tempora irregularia, vt adedo ades adeſt, exedo exes exeſt, comedo comes comeſt, & comeſſe in infinitiuo. Plaut. Sine modo veniat ſenex quem abſentem comes. Plinius. Comeſſe fœtus ſuibus non eſt prodigium. Tullius. Egritudo lacerat & exeſt animum. Luca. Aut latus alti montis adeſt. Sæpe tamen & in ſimplici & in compoſitis hæc tempora regulariter inueniuntur. In Epiſtola Pauli. Quis

plantat

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

plantat vineam & de fructu eius non edit? Apocalypſi Vincenti dabo edere de ligno vitæ.

Fio

Dat fio fierem fieri, dat cætera ternæ.

De verbis defectiuis & primo de hoc verbo quæſo.

Extremum ternis præſens dabit imperialis.

Quæſumus ex quæſo retinens nil plus dare quæro.

Dat mœreor mœrui, mœſtus ſum mœreo flenti.

Fio coniugatur irregulariter in quibuſdam temporibus. Nam in optatiuo habet fierem, & in infinitiuo habet fieri, & pro præſenti imperatiui habet futurum optatiui, quia non dicitur fi, ſed fias fiat. Quæſo non habet alia tempora vſitata niſi quæſumus irregulariter pro quæſimus. Priſcianus tamē dicit hoc verbum habere præteritum perfectum quæſi vel quæſiui, & nihil ait de eius defectu vel irregularitate, ſed Alexander loquitur ſecundum

Mereor Mœreo.

vſum noſtrum. Mœreor habet duplex præteritum, vnum proprium, ſcilicet, mœritus ſum. aliud commodatum ab antiquo verbo mereo, ſcilicet, mærui. Plaut. Nunquam ego illi poſſum gratiā referre, vt meritus eſt de me. Terent. Quid meritus es? Fio eſt verbum neutropaſſiuum defectiuum & anomalum, in ſecunda perſona præſentis temporis indicatiui dicitur fis. Horat. Leuior & melior fis acce-

Quæſo Mereo

dente ſenecta. Quæſo ſignificat rogo. Nota quod duplex eſt mœreo, vnum prima longa, quod ſcribitur per œ diphthongon, & ſignificat

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ficat lugeo vel triſtis ſum. Stat. Mœrent Argolici deiecto lumine manes. Iſtud habet in præterito mœſtus ſum. Alterum eſt mereo prima curta ſine diphthongo, quod ſignificat id quod mereor. Naſo. Iuſsit & in caſtris æra merere ſuis, & habet in præterito merui. Plaut. Tu meruiſti & nunc mœres. Mereor, at forskilde. Petrus eſt optimé meritus de me, id eſt, fecit mihi benè. Commereor, id eſt, mereor, & ſæpius in malū accipitur. Terent. Quid feci aut commerui pater? Idem. Nunquam ſciens commerui vt illa caperet odium mei, id eſt, odiret me. Demereor ſignificat concilio vel in amicitiam iungo. Quintil. Vt plenior obſequia demerer amantiſsimos mei. Emeritus miles dicitur q amplius non militat præſenio. Mereor

Inquio quis inquit, pluralis imus dat iuntq́;. Inquio

Am tantum dicunt es & donare futurū.

Iuſsio vult inque, nil plus vult vſus habere.

Tempora ſunt ſola cedo pro dic infit & inquam.

Inquam præſenti dic tempore præteritoq́;.

Inquio eſt verbum tertiæ Coniugationis quod ita coniugatur ſecundum Priſcianum. Inquio inquis inquit. Et pluraliter, inquimus inquitis inquiunt. Præterito imperfecto, inquiebam inquiebas, &c. Præterito perfecto,

inqui

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

inqui inquiſti inquit, &c. Præterito pluſquam perfecto, inquiam as at. Futuro, inquiam inquies, &c. Imperatiuo modo tempore præſenti inque inquiat. Reliqua non ſunt in vſu niſi in futuro optatiui, inquiam as at. Tria ſunt verba quæ tamen vnam perſonã habent, vt inquam, infit & cedo pro dic. Teren. Quid factum eſt cedo. Diomedes autem pro prima perſona ſcripſit non inquio, ſed inquam inquis inquit. Infit, id eſt, incipit. Plaut. Infit leoni ſuadere vt ſecum eat. Inquio, id eſt, dico. Inquam, id eſt, dico vel dixi. Vtimur autem his verbis inquam & inquit in Dialogis, & quando alicuius verba referimus hoc modo, rectè diuus Paulus Apoſtolus, Nemo (inquit) coronatur niſi qui legittimè certauerit.

Infit
Inquio

Is it declines auſim, pluraliter auſint.

Auſim

Auſim auſis auſit. Pluraliter. Auſim, legitur pro audeam audeas audeat, audeant. Verg. Auſim vel tenui vitem committere ſulco. Talia verba multa legunt̃ apud Comicos. Plaut. Dij te ſeruaſsint, id eſt, ſeruent. Idem. Id te Iupiter prohibeſſet, id eſt, prohibeat. Teren. Caue quoq; ex iſtoc exceſsis loco, id eſt, excedas.

Deq; vale quidam dixêre valete valeto.
Atq; valetote quidam dixerunt valete.
Sic formantur aue, ſalue coniũgitur illi.

Hæc tria verba, aue, ſalue & vale habent tantũ ſecundas perſonas imperatiui in vtroq; numero in præſenti & in futuro, vt aue auete aueto auetote, vale valete valeto valetote, ſalue ſaluete ſalueto ſaluetote. Etiam habent tempus

tempus infinitiui, ſcilicet, auere, ſaluere, valere. Martia. Iam ſatis eſt non vis Apher auere vale. Horat. Vrbis amatorem fuſcum ſaluere iubemus. Reperimus etiam futura indicatiui. Tullius ad Atticum. Valebis igitur, & valere filiam noſtram iubebis literis, & ſaluebis à meo Cicerone. Aue & ſalue ſunt ſalutationes venientium. Vale recedentium, & quandoq; ſalue dicitur his qui diſcedunt vel à quibus recedimus. Salue æternum mihi maxime, Palla, Aeternumq́; vale. Aeternum, id eſt, æternaliter. Sunt etiam alia verba integra aueo & valeo, de quibus ſupra dictum eſt in ſecunda Coniugatione. Item aue ponitur nominaliter pro ſalutatione, vt ibi. Sumens illud aue, &c.

Aue

Salue

Vale.

Aio dic is it unt plurali ſociabis.
Sic imperfectũ tu præteritum generabis.
Inueniuntur ai per præſens imperatiui.
Faxo vel faxim faxis faxit quoq; faxint.

Aio

Faxo.

Aio ſic coniugatur. Aio ais ait. Pluraliter, aiunt. Præterito imperfecto, aiebam aiebas aiebat. Pluraliter, aiebant. Imperatiuo ai, præteritum perfectum deberet eſſe ai aiſti ait, teſte Priſciano, ſed non eſt in vſu. Tamen aiſti legitur apud ſanctum Auguſtinum pro dixiſti. Aulus Gellius etiam ſcripſit aias. Siue aias ſiue neges, hærebis in captione. Faxo faxis faxit & faxint legitur pro faciam facias faciat & faciant. Vergil. Ego fœdera faxo. Plaut. Verbum caue faxis verbero. Terent. Dij ita faxint. Item legitur faxitis apud Titum Li-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

tiium. Item faxim pro faciam. Veteres quoq; dicebant taxis pro tangas. Varro. Sed caue ne meum taxis librum. Sunt etiam alia defectiua, vt ſodes quod ſignificat ſi audes. Terent. Heus puer dic ſodes. Item apage verbum Comicum habens in plurali apagite, & ſignificat

Apage

remoue. Plaut. Apage illũ à me. Etiam ſignificat abi. Idem. Apage, neſcio quid viri ſis. Fit autem à Græco verbo apago, quod ſignificat abduco vel remoueo. Dicitur etiam apageſis, pro apage. Plaut. Apageſis amor, tuas res tibi habe. Sic etiam legitur videſis, caueſis, prohibeſis, prouide, caue, prohibe, nam ſis eſt parelcon, id eſt, adiectio.

Capitulũ ſeptimum eſt in generali de quatuor formis verbor.

Quatuor in verbis ſunt formæ præteritisq;.
Dic inceptiuam meditatiuamq; carere,
Eſuriit tamen inuenies & parturierunt.

Capitulum ſeptimum de formis verbor, id eſt, quomodo vnum verbum formatur ab altero. Sunt igitur ſecundum Donatum quatuor formæ verborum, ſcilicet, perfecta, frequentatiua, inchoatiua & meditatiua. Et omnia verba inchoatiua & meditatiua carent præteritis perfectis & ſupinis, præter eſurio & parturio, quæ habent, vt in Euangelio, Eſuriui & dediſtis mihi manducare. Multa enim inchoatiua commodant præterita ſuorum primitiuorun, vt à ſeneſco ſenui à ſeneo, quieſco quieui à quieo, caneſco canui à caneo, quia iſta primitiua non ſunt vſitata.

Nota

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Nota quòd Priſcianus ponit plures formas vel ſpecies verborum, ſcilicet, deſideratiuam, vt viſo, capeſſo, faceſſo, quæ ſecundum ipſum ſignificant deſidero videre, capere, & facere, quod tamen ita non eſſe probat Laurentius Valla. Eſt alia forma ſecundum Priſcianum, quæ dicitur diminutiua, & terminatur in lo, vt à ſorbeo ſorbillo, id eſt, parum ſorbeo. A caluo caluillo, id eſt, parum aliquantulum caluo. A garrio garrulo, id eſt, aliquid garrio. Sunt etiam in co deſinentia, vt ab albeo albico, à ſvello vellico, à fodio fodico, à nutrio nutrico, hæc aliqui vocant apparatiua. Priſcianus eis non dat nomen, et ſignificant idem quod ſua primitiua. Nam albico, id eſt, albeo. Baptiſta. Albicet intactum niueo velamine corpus. Vellico, id eſt, vello vel carpo. Horat. Vellicat abſentem Demetrius. Sunt alia in ſo, quæ vocantur imitatiua, vt patriſſo, græciſſo, id eſt, imitor patrem & Græcos. Plaut. Id ne tu miraris ſi patriſſat filius. Et ſcribuntur duobus ſſ. Sunt tamen quædam imitatiua in or deſinentiá, vt poetor, philoſophor, grecor, id eſt, poetas, philoſophos, Græcos imitor. Vellico

De deriuatione meditatiuorum & frequentatiuorum.

Ex verbis illas perfectis credimus ortas.
Quæq; frequenter agis etiam formantur
 ab illis.
Atq; prior ſit ei data declinatio verbi.

De coniugatione frequentatiuorum.

Ex u ſupremi decet o formare ſupini.
Sic curro curſo formabit nectoq; nexo.
Si tamen a longa ſit in illis in ante ſu-
 prema,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

De formatione frequentatiuorum à verbis perfectis ſecundum vocem.

Hanc in i mutabis formans, & eam breuiabis.
Sic rogo dat rogito, ſic aptito fiet ab apto.
Sed ſi perfecti ſit præteritum retinens gi,
Tunc ex perſona præſentis deme ſecunda.
S, & to iungas, legito ſic ex lego formas.
Sciſcitor & citor dices & quærito ſector.

Inchoatiua & meditatiua formantur à verbis perfectis, id eſt, primitiuis eo modo qui poſt habetur in textu. Frequentatiua, quæ ſunt primæ Coniugationis etiam formantur à perfectis, ſcilicet ab vltimo ſupino mutando u in o, vt curro curſo, ab adiuuo adiuto, à moueo moto, à verto verſi, â dormio dormito, ab eo ito. Terent. Amabo adiuta me. Iuuenalis. Iam fas eſt, admitte viros, dormitat adulter. Aulus Gellius. Adoleſcens ego cum ad Grammaticos itarem. Nota quòd frequentatiua ſeruant quantitates ſupinorum exceptis duobus, ſcilicet, nato & noto quæ primam corripiunt cum ſupina à quibus formantur eam producant, ſcilicet, no naui natum, & noſco noui notum. Vergil. Parta meæ Veneri ſunt munera nanq; notaui. Idem. Rura natant foſsis. Vnde & compoſita eorum corripiunt mediam, vt annato, innato, &c. Frequentatiua à verbis primæ coniugationis facta mutant à ſupini in i breue, vt rogito, imperito ab impero, volito à volo. Excipitur nato à no, quod

211

no, quod tenet a, ſed corripit ipſum. Item
verba tertiæ Coniugationis habentia gi in
præterito, faciunt quandoq; frequentatiuum
à ſecunda perſona præſentis indicatiui, vt ago
agis agito, lego legis legito. Sed hæc etiam
faciunt frequentatiua, ſecundum primam re-
gulam ab vltimo ſupino, vt acto, lecto. Ho-
ratius. Ad quartam iaceo poſt hanc vagor aut
ego lecto. Nota quòd vnum frequentatiuum
ſæpe formatur ab altero, vt à lego fit lecto, à
lecto fit lectito, ab ago fit acto, ab acto fit
actito. A iacio iacto, inde iactito. A facio fa-
cto, inde factito. A dico dicto, inde dictito.
A ſcribo ſcripto, inde ſcriptito. Ab edo eſo,
inde eſito. A video viſo, inde viſito. A curro
curſo, inde curſito. Quædam frequentiua fi-
unt irregulariter, vt quæro quærito, à ſcio
ſcitor, à ſciſco ſciſcitor, à ſequor ſector. Item
à paueo quod caret ſupino, fit pauito, à noſco
noſcito, & fundo fundito. Plautus. Cum cru-
ciatu tuo iſtæc verba funditas. Nota quòd de-
ponentia & communia etiã faciunt frequen-
tatiua à ſupinis mutando u in or, vt à com-
miniſcor commentor, à minor minitor, à
tueor tutor, ab amplector amplexor aris. Sci- Sciſcitor
ſcitor ſignificat interrogo. Terent. Quicquid
eſt libet hinc ſciſcitari. Scitor idem ſignificat.
Horat. Scitare libet ex ipſo. Sector, id eſt, Sector
continuè ſequor. Inſector, id eſt, continuè
perſequor vel inſequor, &c. Frequentatiua
plerunq; ſignificant actum ſui prmitiui ver-
bi cum iteratione & frequentatione. Tamen
aliqua mutant ſignificatum vt dicto, quod
non eſt frequenter dico, ſed perlego vel præ-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

dico ſcribendum. Cicero ad Atticum. Hanc epiſtolam dictaui ſedens in rheda. Idem. *Si* ſcriberem ipſe longior epiſtola fuiſſet, ſed dictaui propter lippitudinem. Capto etiam non ſignificat frequenter capere, ſed cupio capere. Martia. Dum me captares, mittebas munera nobis. Idem. Vendico, id eſt, cupio vendere, vel ſedeo cauſa vendendi, vt Ioannes venditat libros.

Capto

De formatione inchoatiuorum à perfectis verbis.

Hanc inceptiuam formam veteres poſuere.
Co cum perſona præſentis iunge ſecunda.
Verbi perfecti decet hinc exemplificari,
Ferues ferueſco dat norma tepesq; tepeſco.
Sed dices hiſco cum regula format hiaſco.
Hanc declinari faciet tibi tertia verbi.

Inchoatiua formantur à ſecunda perſona primitiui addendo co, vt labo labas labaſco, integro integras integraſco, ſordeo ſordes ſordeſco, præſentio præſentis præſentiſco. Excipitur hiſco, nam ſecundum regulam diceretur hiaſco. Nota quòd inchoatiua ferè omnia ſunt abſoluta, præter edormiſco, pertimeſo, præſentiſco, & concupiſco, quæ regunt accuſatiuos, quia ponuntur pro ſuis primitiuis. Plaut. Edormiſcam hanc crapulam quam potaui præter animi ſententiam. Similiter

liter aſciſco, conſciſco & præſciſco. Vergil. Corda licet longè præſciſcere. Sæpius etiam hæc verba formantur à neutralibus, & præcipuè à verbis ſecundæ coniugationis, quæ parum in vſu ſunt, vt erubeſco, ſeneſco, caneſco, calueſco, euaneſco, &c. Et reſoluuntur per hoc verbum fio, vt repueraſco, iterum fio puer. Plaut. Aiunt ſolere ſenes repueraſcere. Iuueneſco, fio iuuenis. Veteraſco, fio vetus. Calueſco, fio caluus. Caneſco, fio canus. Inſoleſco, fio inſolens. Lenteſco, fio lentus. Marceſco, fio macer. Horatius. Inuidus alterius marceſcit rebus opimis. Conualeſco, validus fio. Aegreſco, fio æger vel ægrior. Sordeſco, fio ſordidior. Pingueſco, fio pinguis. Viuiſco, fio viuus, &c. Aliqua ponuntur pro ſuis primitiuis, vt concupiſco, id eſt, cupio. Edormiſco, id eſt, edormio. Præſciſco, id eſt, præſcio. Labaſco, id eſt, labo vel cado. Terentius. Hic labaſcit vno verbo victus. Hiſco, ſignificat idem quod hio, vel os aperio. Titus Liuius, Tantus pauor mulierem cepit, vt diu hiſcere non poſſet. Inde fatiſco, valde hiſco, vel fatigor. Statius. Brachia iampridem Cyclopum operoſa fatiſcunt. Fatim ſignificat valde. Affatim idem. Dehiſco, id eſt, aperior. Verg. O quæ ſatis ima dehiſcat Terra mihi. Ouid. A media cœlum regione dehiſcere cœpit.

[Margin: Iuueneſco. Veteraſ. Calueſco. Caneſco. Inſoleſco. Lenteſco. Marceſco. Conualeſco. Aegreſco. Sordeſco. Pingueſco. Viuiſco. Edormiſco. Præciſco. Labaſco. Hiſco. Dehiſco.]

In meditatiuis fiet formatio talis,
Verbi perfecti ſupremum pone ſupinum.
Et finem breuia cum quo rio ſit ſociata.

[Margin: De ſpeciali modo formandi meditatiua à verbis perfectis.]

Parturio facere ſic debes eſurioq́ꝫ.
Verborumq́ꝫ data ſit declinatio quarta.

De coniugatione meditatiuorum.

Meditatiua formantur ab vltimo ſupino verbi perfecti correpta u & addita rio, vt partu parturio, lectu lecturio, eſu eſurio, cœnatu cœnaturio. Quædam fiunt irregulariter, vt à ſcalpo ſcalpurio, à ſcateo quod caret ſupino ſcaturio. Prurio autem & ligurio non ſunt meditatiua. Hæc verba meditatiua ſignificant vel cupere vel conari, vt eſurio, id eſt, cupio vel conor edere. Parturio, cupio vel conor edere. Parturis almus ager. Cœnaturio, id eſt, cupio cœnare. Cacaturio, id eſt, cupio cacare. Ponitur etiam pro ſuis primitiuis, vt ſcaturio, id eſt, ſcateo. Scalpureo, id eſt, ſcalpo. Plautus. Occepit gallus ſcalpurire vnguibus. Micturio, id eſt, mingo. Iuuena. Noctibus hic ponunt lecticas, micturiunt hic. Et omnia ſunt quartæ coniugationis, & corripiunt u. Iuuena. Eſurit intactam paridi niſi vendat agauen, id eſt, opus Thebanum.

Cœnaturio
Cacaturio
Scalpurio
Micturio

FINIS.

INDEX ALPHABETICVS VOCABVLORVM IN Hermanni Torrentini Commentariis.

Aa.

Aaron 87.

Ab.

Abbas 109.
abdomen 16.
abies 24.
abſis 25.
abax 34.
abyſſus 117.
abdico 34.
abdo 158.
abortio 119.
abominor 122.

Ac.

Acer 19. & 90.
acus 29.
Achilles 36.
acus 49.
acies 51.
acriſione 55.
accola 88.
acer 103.
achantis 92.
acinacis 113.
aceruus 116.
aceo 143.
acuo 151.
accerſo 115.

Ad.

Adulter 6.
aduena 89.
adamas 22.
adraſtine 55.
ador 72.
adoleſcens 86.
adeps 123.
adulor 122.
adminiculor ibid.
aduerſor 123.
adipiſcor 125.

Ae.

Aedon 17.
æquo 129.
ægina 2.
æger 6.
æſtus 49.
æuum 72.
æſtimo 129
ægoceros 27.
æs 30.
aer 19.
aeripes 110.

Af.

Affinis 115.
affligo 162.

Ag.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Ager 7.
agnus 10.
agon 17.
agger 19.
agnes 24.
agape 55.
agilis 83.
agregas 109.
ago 164.

Ai.

Aio 128.

Al.

Albugo 14.
altar 18.
allobroges 24
alteruter 52.
altilis 64. & 57.
alica 71.
alluuium 79.
albula 89.
alacer 103.
alipes 110.
ales ibidem.
alnus 117.
aluus; ibidem.
albo 127.
algeo 139.
albeo 142.
alo 167.
altercor 186.

Am.

Ames 22.
Amaryllus 25.
amens 122.
amigdalum 61.
amarillis 35.
ampluſtre 42.
amazones 47.
ambages 111.
ambages 79.
amnis 113.
amaracus 117.
ambio 119.
amicio 84.
ambigo 94.
amplector 196.

An.

Anima 3.
animal 15.
amen 16.
anſer 19.
antipus 29.
anceps 36.
ancile 42.
anthropos 56.
anus 66. & 120.
animus 68.
antiſtes 38.
anes 49.
anadema 94.
anathema ibidem.
angelus 90.
anguis 113.
anus 128.
anilis ibidem.
amens 18.
anthrax 125.
angario 128.

Anhelos

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

INDEX.

anhelos ibid.
antiquo 129.
ango 165.

Ap.

Aper 7. & 6.
Apher ibid.
apus 30.
apex 33.
aprilis 40.
apes 110.
approbo 84.
aporio 128.
applico 133.
aperio 183.
apage 202.

Aq.

Aquilo 14.
aquinas 108.
aqualis 113.
aquo 129.

Ar.

Articulus 49.
arduus 85.
areopagita 87.
arundo 96.
argo 98.
armilla 103.
arbor 106.
arpinas 108.
argos 56.
argutiæ 49.
arctus 118.
aro 129.
aromatizo 130.
ardeo 135.
arceo 143.
areo 143.
arguo 151.
arete 55.
arceſſo 175.
arbitror 186.
arca 1.
arra ibid.
aroma 13.
artu 75.
ars 22.
artemon 17.
arar 18.
arcas 22.
aries 24.
aruns 31.
arpinas 40.
artifex 43.
arcus 49.
artus 73.
arſacidæ 53.
arete 37.
argos 77.
arbutus 63.
arma 68.
argentum 69.
Arx 32.

Aſ.

Aſper 5.
as 22.
aſpis 17.
aſtyanax 35.
aſtu 75.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

aſcolonita 87.
aſtur 108.
aſsis 112.
aſpiro 86.
aſſo 129.
aſſentior 122.
At.
Ater 6.
atrox 34.
Athenæ 49.
Athleta 88.
Au.
Aula 2.
aura 2.
Auſter 5.
auceps 30.
auernus 65.
aurum 69.
audeo 138.
aurichalcum 70.
auriga 88.
auctio 98.
auctor 106.
augur 108.
autumo 129.
auſculto 130.
augeo 139.
aueo 142.
audio 119.
auerſor 123.
auguror ibidem.
auſim 134.
aue 132.
Ax.
Axis 113.
Az.
Azan 100.
Ba.
Baſilica 3.
baccar 18.
baſis 56.
balneum 61.
balteus 62.
bacillus 68.
bacchanalia 49.
baculus 78.
Bacchus 91.
balena 92.
barbiton 102
bacchar ibid-
baſis 112.
balanus 118.
baſio 85.
balo 128.
baptizo 130.
balbutio 119.
bacchor 123.
Be.
Belliger 6.
beneuolus 81.
beo 128.
belligeror 123.
Bi.
Bitumen 16.
byſon 17.
bicorpor 21.
biceps 36. & 110.
bigæ 73.
bibliopo-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

bibliopola 88.
bidental 99.
bicolor 107.
bicorpor ibidem.
bipes 73.
bilis 112.
byſſus 117.
bifrons 123.
bibo cum ſuis com-
poſitis 153.

Bl.

Blandiciæ 73.
blatero 129.
blactio 201.
blandior 203.

Bo.

Boreas 2.& 72.
bolus 8.
botulus ibidem.
bolis 25.
bombix 33.
bonitas 108.
boreas 1.& 109.
bootes 111.
bos 115.
boo 129.
bouinor 123.

Br.

Brauita 87.

Bu.

Buris 37.
buſcumducis 52.
buccina 79.
buxus 90.
buccino 129.
bullio 119.

Ca.

Caducifer 6.
caula 2.
camera ibidem.
catharacta 3.
caper 6.
cancer 7.
capulus 8.
canterius 10.
catulus 11.
capedo 14.
caligo ibidem.
canon 17.
cacodæmon ibid.
calcar 18.
carcer 19.
caſtor 20.
caſtoreum ibidem.
caput 32.
capitulum ibidem.
caudex 33.
cappadox 34.
caries 50.
carioſus ibidem.
carbaſus 63.
capiſtrum 64.
canthus 67.
cantus ibidem.
canabis 71.
calendæ 74.
caſsis 77.
carrus 78.

cani

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

caul	49.
cancelli	ibidem.
capus	79.
campe	95.
carbo	96.
Carthago	ibid.
campeſter	103.
cadauer	104.
cacoethes	112.
caulis	113.
callis	ibidem.
canalis	114.
Cardinalis	ibid.
canis	115.
caſus	120.
carex	83.
calx	125.
calix	33.
caco	127.
calco	ibidem.
caſtigo	128.
cauo	130.
candeo	138.
caleo	140.
calleo	ibidem.
coaleo	ibid.
caueo	142.
caneo	143.
careo	146.
capio	149.
cado cum ſuis compoſitis	105.
cano	159. & 172.
carpo	113.
capeſſo	175.
caluo	178.
calueo	ibid.
cambio	182.
Calumnior	180.
cauſor	ibid.
cauillor	ibidem.
cauponor	ibidem.
capto	134.
calueſco	134.
caneſco	134.
cacaturio	135.

Ce.

Cella	2.
celtiber	6.
cæter	6.
cementarius	7.
cerdo	14.
ceſpes	22.
cædes	24.
ceres	91.
ceix	33.
ceruix	34.
cæpe	39.
celer	103.
cœlites	46.
cæſaries	50.
cecropidæ	53.
ceraunia	61.
cœlum	63.
cœnaturio	135.
cœſtus	66.
cœtus	ibidem.
cæra	68.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

cœnum 72.
cæremoniæ 73.
cœlites 49.
ceres 16.
ceta 92.
cete 95.
cento 96.
ceruical 99.
celeber 103.
celer ibidem.
centuſsis 113.
cenſus 120.
cœlebs 81.
celox 123.
cædo 157.
cedo ibidem.
cenſeo 145.
cello 168.
cæcutio 181.
cerno 194.

Ch.

Chaos 115.
chameleon 17.
character 19.
chir 20.
chirurgus ibid.
chirgra ibid.
charybdis 37.
chronica 61.
chirographus 78.
charitas 108.
calybs 122.
chitrapus 30.

Ci.

Circus 4.
circinus ibidem.
cyclas 22.
cinis 26.
cingula 79.
cyclops 36.
citrullus 71.
citra 82.
citimus 84.
cybele 91.
cicer 104.
cicur 108.
cicurare ibid.
ciuis 114.
cilix 115.
cibo 127.
circundo 132.
cieo 144.
cingo 166.
cio 180.

Cl.

Clauiger 6.
clyſter 19.
clades 24.
chlamis 25.
clauſtrum 43.
cliuus 69.
cliens 123.
clareo 143.
cluo 152.
claudo 156.
clango 166.
clepo 172.

Co.

Comes

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Comes	110.	conſors	44.
compes	109.	cohors	45.
concolor	ibid.	conſortium	52.
color	107.	commeatus	49.
cor	106.	contribulis	33.
colon	102.	colluuies	51.
concio	98.	cornus	67.
communio	ibid.	colus	67. & 78.
cometa	94.	columis	68.
coturnix	61.	compita	49.
conuena	69.	compitalia	ibid.
conuiua	88.	cornu	74.
collega	ibid.	commentarius	78.
conferre	53.	contagium	ibidem.
compages	79.	conſortium	ibid.
colum	4.	colluuium	ibid.
corniger	6.	collis	113.
coluber	7.	corbis	ibid.
conclaue	13.	conſularis	114.
conſul	15.	comis	ibid.
compos	27.	comitas	ibid.
corpus	ibid.	confinis	115.
concors	31.	contubernalis	ibid.
coniunx	32.	cos	116.
codex	33.	coſtus	117.
cornix	34.	coxendix	123.
colchis	38.	cortex	124.
confuto	130.	compello	132.
concubo	131.	conculco	87.
cogo	164.	compilo	85.
compedio	172.	concinno	129.
committo	174.	conſpiro	86.
como	169.	continuo	130.
complex	43.	coaleo	93.

conniueo

INDEX.

conniueo 141.
concutio 99.
conquiniſco 155.
compeſco ibidem.
colo 167.
conſulo ibidem.
congrex 34.
coquo 172.
conuiuor 186.
conuitior ibid.
comitor ibid.
conor ibid.
contor ibid.
cunctor ibid.
concionor ibid.
comminiſcor 189.
complector 190.
conualeſco 134.

Cr.

Crepido 14.
crater 19.
cres 24.
crus 29.
crux 34.
cripte 55.
craſis 56.
crocum 70.
crepundia 49.
crates ibidem.
cryſtallus 117.& 78.
cruſta 79.
cratis 152.
craſis 113.
crocus 117.
creo 128.
crucio ibidem.
cremo 129.
criſpo ibidem.
craſſo 129.
criminor 196.
crapulor 186.
crocio 180.
creſco 154.
crepo 131.

Cu.

Culter 7.
cuſpis 25.
cucumis 26.
cucurbita ibid.
cuiuſmodi 35.
cucumis 71.
cunabula 49.
curriculus 78.
cubitus ibid.
cupido 91.
cuniculus 92.
cubile 95.
cupido 96.
culmen 101.
curulis 112.
cuſtos 115.
culpo 129.
cubo 131.
cupio 105.
cudo 157.
curro 173.
cunctor 175.

Da.

Damen 16.
Dardanidæ 53.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

dapes 75.
dama 92.

De.

Declinatio 1.
deter 6.
Deus 10.
denarius 11.
dæmon 17.
dedecor 21.
decas 22.
deſes 23.
decus 28.
dedecus ibidem.
delphin 101.
decapolis 37.
delicium 62.
deliquium ibidem.
decimæ 74.
deartuare ibid.
detero 51. & 82.
degener 105.
decolor 107.
deſpumo 85.
deliro 129.
deartuo 130.
deprauo ibidem.
deleo 140.
debeo 142.
decutio 100.
delibuo 152.
deglubere 154.
dehiſco 134.
defendo 160.
dego 164.
demo 169.
depeculor 186.
deuoueo 142.

Di.

Diphthongus 117.
diuus 11.
dieſpiter 20.
dipſas 22.
diplois 25.
diſcors 31.
diocœſis 37.
dies 51
dindymus 66.
dionyſia 49.
dipondius 78.
diadema 94.
ditio 98.
diſcolor 107.
diues 110.
dirigo 164.
diphthongus 78.
dicax 123.
dico 127.
diuino 129.
diſcepto 130.
diuaricor 186.
digladior ibid.
dignor ibid.
dimico 135.
diſcutio 100.
dico 154.
diſco 155.
diuido 160.

Do.

Dolabra 3.
dolus 8.

doma

INDEX.

doma 13.
dogma ibidem.
dorcas 22.
docilis 83.
doſis 113.
dos 116.
domo 131.
doleo 140.
doceo 145.
dormio 181.

Dr.

Drachma 13.
dragma ibidem.
drama ibidem.

Du.

Dux 34.
dulcor 105.
duco 154.

Eb.

Ebur 21.
ebeo 128.

Ec.

Eclipſis 37.
echo 98.

Ed.

Aedilis 113.
edo 161
edormiſco 134.

Ef.

Effigies 34.
effrons 123.
effutio 181.

Eg.

Aegina 1.
æger 4.
ægis 25.
Aegyptus 117.
egeo 139.
ægreſco 134.

El.

Elephas 22.
Electrum 69.
elegans 122.

Em.

Emaus 30.
emo 169.
æmulor 186.
Euan 16.

En.

Endromis 25.
eneſis 56.
eneruus 46.
eneruare ibidem.
enſis 113.
enucleo 128.

Eo.

Aeolus 91.
eo 185.

Ep.

Ephippium 11.
epar 18.
epulum 62.
epirota 87.
epulo 89.
epitome 95.
epos 115.
epulor 186.

Eq.

Equile 13.
æquor 20.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

equiria 74.
equeſter 103.
eques 110.
æquo 85.

Er.

Erugo 14.
eremus 118.
erix 33.
erinnys 37.
erudio 180.

Eſ.

Aeſtus 32.
eſculus 90.
æſtimo 85.

Et.

Aether 19.
æthice 95.

Eu.

Euander 9.
æuum 48.
Euphrates 89.

Ex.

Exter 6.
exul 15.
exemplar 18.
exanguis 28.
excors 31.
exors 45.
exanimus 45.
examinare ibid.
exequiæ 49.
excubiæ 74.
exuuiæ ibidem.
exta ibidem.
expes 112.
exorcizo 130.
expers 122.
extremus 84.
extorris 115.
exodus 117.
exlex 125.
extrico 127.
exhalo 83.
expilo ibid.
excutio 99.
expedio 180.
execror 186.
expergiſcor 191.
exnlo 195.
experior 196.

Fa.

Faber 6.
facinus 28.
faux 32.
falx ibidem.
falcarius ibid.
falcare ibid.
fornax 23.
fax 34.
facies 51.
faſtus 66.
faba 71.
falſidicus 81.
facilis 83.
fagus 89.
falco 92.
factio 98.
facultas 108.
fatigo 128.
faueo 142.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

fameo 95.
fameſco ibid.
famula 3.
facio cum ſuis compoſitis 147.
fallo 167.
fateor 188.
faſcis 113.
fas 72.
faceſſo 175.
fartio 180.
faſtidio 180.
fabulor 186.
facetior ibid.
far 18.
fatiſcor 192
faxo 132.

Fe.

Ferculum 11.
ferrugo 14.
felis 15.
fœmur 21.
fœmen ibid.
fœnero 19.
fœneror ibid.
fœnus 28.
fœdus ibid.
fex 32.
ferox 34.
feriæ 73.
fel 99.
ferueo 141.
ferocior
ferocio 180.
ferior 186.
ferio 194.
fero 198.

Fi.

Fidelia 2.
fiber 7.
filix 34.
ficus 49.
filum 64.
fimus 73.
fidicen 101.
fibula 103.
fingo 165.
figo ibidem.
findo 158.
fido 195.
fio ibidem.

Fl.

Fluuius 170.
flumen 70.
flamen 101.
fleo 140.
flaueo 142.
flacceo 143.
flammeo ibid.
floreo ibid.
fluo 152.
flecto 175.

Fo.

Formido 14.
fomes 22.
fornix 33.
fores 46.
fors 73.
follis 113.
fons 121.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

forceps 122.
fornax 34.
forfex 124.
faueo 94.
fodio 149.
for 186.
fornicor ibidem.
forem 197.

Fr.

Fruſtror 186.
frigus 29.
fraus 36.
fraudulentus ibid.
fraudare ibid.
frux 32.
fruges 14.
fructus 49.
frenum 64.
fretum 70.
fruor 189.
frugi 95.
frumentum 70.
frons 77.
fraxinus 90.
frutex 125.
frico 131.
frendeo 138.
frondeo ibidem.
frigeo 139.
frango 164.
fremo 168.

Fu.

Fuligo 14.
fulgur 21.
funus 28.
futilis 39.
fuſus 67.
fullo 88.
fulmen 101.
fulgor 105.
furfur 108.
fur ibidem.
fuſtis 113.
funis ibidem.
fundo 127.
fuco 85.
fumo 129.
fulgeo 139.
fugio 149.
fulcio 180.
furor 186.
fruor 190.
fungor ibidem.
furo 194.

Ga.

Garamas 22.
gauſape 39.
gargarus 66.
garganus ibid.
gaudeo 138.
gaddir 105.
gades 94.
ganea 79.
gallus 92.
ganeo 96.
garus 98.
gallipes 110.
gannio 181.
garrio ibid.

Ge.

Gener

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

INDEX.

Gener 5.
geneſis 56.
genea ibidem.
genealogia ibid.
genu 74.
gelu 71.& 75.
gelare ibidem.
gemo 168.
geſtio 199.
gero 123.
gyro 129.

Gi.

Gibber 6.
gigno 170.
Gigas 22.
gymnas 22.
gyro 86.

Gl.

Glaber 6.
gluten 16.
glis 26.
glos 27.
glans 31.
gliſco 155.
glocio 180.
glorior 187.

Gn.

Gnomon 17.

Gr.

Grus 29.
grex 34.& 32.
gradus 49.
grates ibidem.
gracilis 83.
gryphus 92.
grando 14.
groſſus 118.
grunnio 181.
graſſor 186.
gratulor ibidem.
grator ibidem.
gradior 189.

Gu.

Guttur 21.
gurges 15.
guttus 78.
gummi 95.
gurgulio 98.

Ha.

Halec 14.& 98.
halcion 17.
harpax 83.
halo 128.
halitus ibidem.
habeo 142
haurio 181.
hallucinor 187.
hariolor ibidem.

He.

Hebdomas 22.
hebes 23.
hebetare ibidem.
hæres 24.
hæreſis 44.
hæreſiarcha 88.
heriercha 59.
helluor 187.
hebenus 90.
hebeo 143.
hæreo 144.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

heros 27.

Hi.

Hircus 4.
hirudo 14.
hyperion 17.
hyr 20.
hydrops 30.
hiſtrix 33.
hipponax 35.
hypocriſis 37.
hyle ibidem.
hypocrita 88.
hiader 89.
hymen 101.
Hippomanes 112.
hyacinthus 116.
hinnio 181.
hymnio ibidem.
hiſco 134.

Ho.

Horizon 17.
honos 27.
heros ibidem.
holus 28.
hoſpes 78.
hoſpitium ibid.
hoſpitari ibid.
homicida 88.
hoſtis 115.
horreo 143.
hoſpitor 187.
hortor 196.
hoſpitor ibid.

Hu.

Hulcus 28.
huiuſmodi 35.
humilis 83.
humus 11. & 71.
humo 129.

Ia.

Iaſpis 26.
iapix 35.
iaceo 143.
iacio cum ſuis compoſitis 147.
iaculor 187.
Iantor ibidem.

Ib.

Iber 6.
iberia ibidem.
ibis 26.
ibrix 34.

Ic.

Icon 10.
ico 154.

Id.

Idus 120.
idolatra 88.
idolum 91.

Ie.

Iecur 21.
Ieſus 57.

Ig.

Inguen 16.

Il.

Ile 37.
ilaris 69.
illecebræ 73.
ilia 73.
ilex 125.

illex ibidem.

Im.

Impes 23.
impos 27.
imber 40.& 104.
imago 96.
immanis 114.
imbrex 124.
imbuo 152.
impedio 180.
imaginor 187.
imitor ibidem.

In.

Intercapedo 14.
indago ibidem.
inſtar 18.
indecor 21.& 107.
ingurgitare 15.
interpres 23.
inquies 110.
incus 29.
iniunx 32.
indoles 44.
ingluuies 51.
intibus 63.
infernus 65.
inanimus 68.
incolumis ibid.
infrenus 44.
inferiæ 71.
induciæ ibidem.
inſidiæ 74.
inferi ibidem.
inops 77.
indages 79.
infra 82.
intra ibidem.
intimus 84.
infimus ibid.
induſtrius 85.
incurius ibid.
iniurius ibid.
inglorius ibid.
incola 88.
indigena ibid.
ignigena ibid.
inchoo 129.
inquies 23.
infamis 114.
inſignis ibidem.
intercus 119.
iners 122.
infans 123.
inculco 84.
intrico 127.
inſtigo 128.
iufamo 129.
inſpiro 86.
incuſo 130.
inſinuo ibid.
infatuo ibid.
increpo 133.
inuideo 136.
indulgeo 139.
incutio 99.
inanio 181.
inficior 187.
inſidior ibidem.
interpretor 196.
infit 200.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

inquio ibidem.
inſoleſco 134.

Io.

Iocus 62.
iocor ibid.
ioculator ibid.
Iordanis 89.

Ir.

Iris 37.
irrito 130.
iraſcor 190.

Iſ.

Iſmarus 66.
iſthmos 115.

It.

Iter 35.

Iu.

Iubar 18.
Iuno 91.
iuuo 132.
Iupiter 19.
iuuentus 29.
ius. ibid.
iurulentus ibid.
Iuriſperitus 52.
Iureconſultus ibid.
iugum 68.
iubilus 78.
iuuenis 86.
iugalis 114.
iugis ibid.
iurgo 128.
iugo ibid.
iubeo 144.
iuueneſco 134.

Ky.

Kyrios 56.
Kyrie eleyſon 93.

La.

Lagena 93.
laniger 6.
lacer ibidem.
lanius 10.
lac 14.
lactare ibid.
lacon 17.
Lacedæmon ibid.
lar 18.
laquear ibid.
lacunar ibid.
later 19.
lampas 22.
labes 24.
latus 28.
laus 30.
lanx 32.
larex 33.
lacus 50.
laurus 67.
lauo 133.
latex 70.
latina 49.
lanugo 96.
lauer 104.
latomus 126.
labo 127.
laqueo 128.
laſſo 129.
laxo 130.
laſciuio 181.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

INDEX.

langueo 140.
lateo 143.
laceſſo 175.
lamentor 187.
latrocinor ibid.
latro 97.
labor 189.
largior 196.
labaſco 134.

Le.

Letifer 64.
lebes 24.
lepos 27.
lepidus ibidem.
lepus 29.
lepuſculus ibidem.
lelex 35.
leleges ibidem.
leopardus 52.
lexis 56.
lætum 72.
lemures 49.
lens 77.
lentigo ibidem.
legio 98.
lembus 116.
lego 128.
leuo 130.
leo 140.
lædo cum ſuis compoſitis 156.
lex 32.
lego cum ſuis compoſitis 107.
lenocinor 187.
lenteſco 134.

Li.

Liberta 3.
libertus ibidem.
liber 6.
lituus 11.
ligo 14.
libido ibidem.
lien 16.
limes 22.
lis 26.
littus 28.
libripens 31.
limus 68.
literæ 49.
liberi ibidem.
lixa 88.
liticen 101.
lynter 105.
ligur 108.
limbus 116.
limax 125.
libo 127.
lympho 128.
limo 129.
liquo ibidem.
lito 130.
lixo ibidem.
liqueo 141.
liueo 142.
licio 148.
lino 171.
linquo 172.
lippio 181.
ligurio ibidem.

lignor

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

lignor 187.
liceor 188.
liquor ibidem.

Lo.

Locuples 24.
Lodex 33.
locus 62.
loculus ibid.
lorum 100.
lorare ibid.
loramentum ibid.
loripes 110.
logos 56. & 115.
loquor 191.

Lu.

Lucaner 4.
Lucifer 6.
lupanar 18.
luter 19.
lues 24.
ludicer 42.
luxus 49.
lupinus 71.
lues 72.
lutra 92.
lupus ibidem.
lutum 180.
lucar 102.
luctus 120.
luxo 130.
lugeo 139.
luceo 144.
luo 152.
Ludo cum ſuis com-
poſitis 156.
luctor 187.
ludificor ibidem.

Ma.

Malua 3.
Magiſter 5.
mantile 13.
mango 14.
marſpiter 20.
martyr ibid.
marmor 20.
mas 22.
magnes 24.
manſues ibidem.
maſtix 33.
magydaris 37.
manes 46.
Macedones 47.
magiſtratus 48.
macies 50.
materies 51.
malumpunicum 52.
multiloquus 81.
multiuolus ibid.
manus 120.
mancipie 85.
maſsicus 66.
manubiæ 74.
maiores ibidem.
magalia ibidem.
mapalia ibidem.
margarita 79.
maledicus 81.
magniloquus ibid.
maleuolus ibid.
macedo 87.

INDEX.

mancipium 89.
malus ibidem.
malum ibidem.
Mars 91.
martius ibidem.
martes 92.
manna ibidem.
mammona 90.
mare ibidem.
maialis 113.
mannus 116.
manceps 123.
matrix 126.
mando 160.
mano 129.
mancipo ibidem.
madeo 143. & 138.
marceo 143.
maneo 144.
mando 128.
machinor 187.
malignor ibidem.
malo 198.
marceſco 134.

Me.

Meander 7.
Menelaus 9.
methatheſis ibidem.
melis 15.
merges 22.
merces 24.
mempbis 26.
melampus 30.
merx 32.
metropolis 37.
melos 56.
metamorphoſis 56.
menelus 65.
metallum 69.
melo 71.
mœnia 49.
megaleſia ibidem.
menda 79.
merula 92.
mœror 105.
memor 106.
meridies 111.
menſis 113.
melos 77.
metus 120.
meretrix 126.
meo 128.
metuo 152.
mergo 162.
meto 177.
mœchor 187.
mercor ibidem.
medicor ibidem.
metor ibidem.
meditor ibidem.
mereor 190.
medeor 188.
metior 192.
mentior ibidem.
mœreo 199.
mœreor 188. & 200.

Mi.

Michael 90.
miſer 5.
minutal 15.

Minos

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

minos 27.
minium 70.
miniare ibidem.
milium 71.
minæ 73.
minores 49.
myropola 88.
mimphur 107.
miles 110.
mico 139.
miſceo 145.
mitto 177.
miſeror 187.
miſereor 180.
micturio 137.

Mo.

Moabites 1.
monas 22.
mos 27.
monoceros ibid.
monile 42.
monarcha 88.
morus 90.
moles 111.
molaris 113.
mons 121.
mordeo 137.
moueo 142.
molo 167.
mollio 181.
morior 191.
molior 192.
moror 196.
moueo 94.

Mu.

Muſa 2.
mulciber 6.
mugil 15.
murena 17.& 61.
mucor 20.
munus 29.
mulſus 70.
muſcus 72.
multicia 74.
munia ibidem.
multiloquus 53.
multiuolus ibid.
muſtela 92.
murena ibid.
mullus 92.
mulier 105.
multicolor 107.
murmur ibidem.
municeps 123.
murex 124.
mutilo 128.
muſſo 130.
mulcto ibidem.
mutuo ibidem.
mulgeo 139.
mulceo 144.
mugio 181.
mutuor 187.

Na.

Nar 18.
natales 49.
nauarcha 88.
nauta ibidem.
nauci 95.
natio 97.

naulum

naulum 100.
nardus 116.
nauſeo 128.
nauo 130.
nauiculor 187.
nanciſcor 189.
naſcor 192.

Ne.

Nepa 2.
nectar 18.
nepos 20.
nemus 25.
nerinæ 55.
neomenia 61.
neruus 68.
neruoſus ibidem.
nex 70.
Neptunus 91.
nereus ibidem.
nefas 109.
neuus 116.
neco 133.
nexo 135.
neo 144.
necto 176.
nexo 179.
negocior 187.

Ni.

Nycticorax 34.
nix 35.
niueus ibid.
niuoſus ibid.
niualis ibid.
nictus 48.
Niniuita 87.
nihili 95.
nil 99.
nimbus 116.
nideo 136.
niteo 143.
nidulor 187.
nitor 190.

No.

Nox 35.
noctiuagus ibid.
noſtras 60. & 108.
norma 68.
nonæ 78.
noualis 112.
noceo 146.
noſco 155.

Nu.

Nummus 11.
nummularius ibid.
numen 16.
nux 34.
nundinæ 49.
nugæ 74.
nuptiæ 75.
nutrix 88.
nubigena ibid.
nugas 109.
nubes 111.
nurus 120.
nuo 151.
nubo 153.
nundinor 187.
nugor ibid.

Ob.

Obſes 24.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

obſcœnus 48.
obſtetrix 83.
obex 124.
obnubilo 128.
obliquo 129.
obturo ibidem.
obdo 104.
obliuiſcor 190.
obſonor 123.

Oc.

Occo 127.
October 40.
octipes 110.
ocior 187.

Od.

Ode 37.

Of.

Offendo 106. & 150.

Og.

Ogdoas 22.

Ol.

Olympias 22.
oleaſter 89.
oleo 140.
olor 92.

Om.

Omen 101.
ominor 187.

On.

Onager 7.
onyx. 33.

Op.

Opifer 6.
opiter 20.
opus 118. & 28.
opuſculum ibidem.
operor 123.
ops 77.
opes ibidem.
opitulor ibidem.
optimates 109.
opus 79.
oppilo 128.
opitulor 187.
obſonor ibidem.
opinor ibidem.
operor ibidem.

Or.

Orion 17.
oryx 35.
orontes 36.
ortus 67.
ordeum 71.
orbis 113.
oriens 122.
orbo 127.
orior 191.
ordior 192.

Oſ.

Oſſa 2.
oſcen 110.
oſus 192.
oſculor 196.

Ot.

Otus 92.

Ou.

Ouare 197.
ouile 13.
ouo 130.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

INDEX.

Pa.

Patria 2.
palpebra 3.
palus 10. & 29.
paxillus 7.
paro 14.
Pan 15.
pandecta 16.
panther 19.
Pallas 22.
palmes ibidem.
paries 24.
paropſis 25.
panis 44. & 113.
panarium 44.
paſſus 49.
partus 50.
pardus 52.
paraſcene 55.
paſcua 61.
pannicum 71.
parentalia 49.
Papa 88.
Patriarcha ibid.
palumbes 92.
panthera ibid.
paluſter 92. & 140.
papauer 104.
pauper 105.
palmipes 110.
panis 29.
patruelis 114.
paradiſus 116.
papyrus 117.
parens 123.
paco 127.
pallio 125.
palo ibid.
papo 129.
palpo ibid.
pauſo 129.
palleo 140.
paueo 142.
pareo 146.
pario 105.
paſco 155.
parco ibid.
pando 160.
pango 163.
patrocinor 157.
paciſcor 189.
patior 192.
partior bid.
pateo 97.

Pe.

Pelta 2.
peculium 8.
peculiaris ibid.
pertica 8.
pedum 4.
pelagus 6. & 71.
pergamus 9.
pero 14.
pean 16.
pedor 20.
perpes 23.
penus 28.
pecus ibid.

f perdix

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

perdix 34.
pernix ibidem.
pernox 35.& 123.
peluis 37.
Penates 46.& 73.
penus 50.
penarium ibid.
pernicies 51.
pernicioſus ibid.
pentecoſte 55.
Pergamus 63.
pendere 70.
pecu 75.
peribolus 78.
perfuga 89.
pellio ibidem.
perſephone 91.
perdix 92.
pecten 101.
pedeſter 103.
pedes 110.
penis 113.
perduellis 115.
periodus 118.
petulans 122.
pernox 82.
precox ibid.
pellex 124.
peculor 187.
periclitor ibid.
peregrinor ibid.
peſſundo 132.
pendeo 136.
pedo 157.
pendo 158.
pergo 162.
pello 167.
pecto 176.
peto ibidem.

Ph.

Phyſeter 19.
pharnax 34.
phalanx 35.
phryx ibid.
phrigius ibid.
phyſis 37.
phraſis ibid.
phœbe 55.
phtyſis 56.& 37.
phaleræ 74.
pharmacopola 88.
philomela 92.
phiſtula 94.
phraſis 37.& 113.
phreneſis 113.
phaſelus 117.
philoſophus 118.
philocalus ibid.
phœnix 33. & 125.

Pi.

Pithon 17. Pyr 20.
pixis 75.
pyramis ibidem.
pignus 28.
picens 31.
pix 34.
piſtis 56.
pileus 66.
pinus 67.
piſa 78.& 79.

piſtrina

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

INDEX.

piſtrina ibidem.
pius 85.
pyrata 88.
pincerna 89.
pinaſter ibidem.
picus 92.
piperi 95.
pinſo 175.
pigrior 187.
piſcor ibidem.
pingueſco 134.

Pl.

Plebs 30.
pleureſis 37.
pleureticus ibid.
plebiſcitum 52.
plumbum 70.
platanus 90.
pluto ibidem.
planeta 94.
plico 133.
pleo 140.
plumeo 143.
placeo 146.
pluo 152.
plodo 156.
plaudo 156.
plango 166.
plecto 175.

Po.

Poeta 1.
populus 10.
porcile 13.
poples 22.
podex 33.
pollux 34.
portus 50.
porrum 64.
porraceus ibid.
poculum 70.
pontus 72.
poſteri 49.
poſtica 79.
poſt 82.
Poeta 94.
polenta ibid.
pondo 97.
portio 98.
pollen 101.
poeſis 113.
poſtis ibid.
pollis ibid.
porticus 120.
pons 121.
pollex 124.
poto 134.
poſco 155.
pono 170.
polio 181.
polliceor 188.
potior 191.

Pr.

Proſper 5.
presbyter 6.
prædo 14.
propago ibidem.
proconſul 15.
præſul ibid.
preſter 19.
prauitas 22.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

probitas ibidem.
præſes 23.
præs 30.
præpes 23.
præceps 56.
præſepe 39.
præneſte ibidem.
proceres 47.
proluuies 51.
progenies ibid.
præfectus vrbis 52.
primitiæ 47.
præcordia ibid.
proceres 73.
preces 75.
pridem 82.
proximus 84.
proxeneta 88.
prunus 90.
prunum ibidem.
propheta 194.
problema ibidem.
præſto 97.
proſtibulum 10.
primas 190.
proles 111.
Princeps 123.
probo 127.
profligo 128.
protelo ibidem.
prandeo 138.
præbeo 142.
prendo 104.
prædo ibidem.
prodo ibidem.
premo 169.
promo ibidem.
prurio 181.
proteruio ibidem.
proficiſcor 189.
præſtolor 187.
precor ibidem.
prædor ibidem.
præcox 123.
phthiſis 25.
præſciſco 134.

Pſ.

Pſitacus 92.
pſeudo 97.
pſallo 167.

Pu.

Puer 5.
pullus 11.
puteal 15.
pugil ibidem.
puluinar 18.
puluis 26.
puls 31.
pulmentum ibid.
pumex 33.
puppis 37.& 34.
puſillanimus 68.
pus 73.
pugillares 49.
pudicus 81.
puſtula 94.
pugio 96.& 105.
puber 96.
pugno 108.
pango 164.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Qua.
Qualus 11.
quaxillus ibidem.
quadrigæ 49.
quadrupes 110.
quadrans 121.
quatio 101.
Que.
Quercus 50.& 67.
quæro 174.
querulor 187.
queror 190.
quæſo 199.
Quo.
Quot 98.
quod ibidem.
Qui.
Quiris 26.
Quintilis 40.& 27.
quiſquiliæ 49.
quinquatria ibidem.
quid 98.
quieo 144.
quiritor 187.
Ra.
Rancor 20.
radix 34.
rauennas 27.
rabies 50.
raſtrum 64.
rapa 79.
ratio 98.
rauennas 40.
rapax 123.
ramex 124.
radio 128.
rapio 105.
rado 156.
raucio 180.
ratiocinor 187.
Re.
Recaluaſter 5.
ren 16.
reſes 23.
remex 32.
remus ibidem.
redux 34.
reſtis 37.
rete 39.
res 51.
res priuata 52.
reliquiæ 74.
reſtio 89.
rex 32.
reſpublica 52.
reſpriuata ibid.
reſpondeo 137.
regio 98.
religio ibidem.
rebellio ibidem.
recens 122.
repedo 128.
repudio ibid.
refocillo ibid.
reboo ibidem.
reſpiro 86.
recuſo 130.
remordeo 137.
rego 164.
repo 172.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

redimio 181
refragor 187.
reor 188.
reminiſcor ibid.

Rh.

Rhetor 20.
rhinoceros 27.
rhetoricor 187.

Ri.

Rictus 48.
ritus ibidem.
riualis 113.
rideo 135.
rigeo 139.
ringo 162.
rimor 123.
rixor ibidem.

Ro.

Robur 21.
ros 115.
rogo 85.
roto 130.
rodo 156.

Ru.

Rudus 28.& 119.
rus 79.
rudis 27.
ructus 49.
rubus 89.
rumor 105.
rupes 111.
rudens 122.
rumex 125.
ruffo 128.
rubeo 142.
ruo 152.
rudere 105.
rumpo 172.
rugio 181.

Sa.

Sagena 2.
ſatur 4.
ſalutifer 6.
ſarculum 11.
ſalſugo 14.
ſalſilago ibidem.
ſanguis 25.
ſardis 26.
ſamnis ibidem.
ſalus 29.
ſardonix 33.
ſalix 34.
ſaltus 49.
ſales 49.
ſaturnalia ibidem.
ſaga 88.
ſambucus 90.
ſarda 92.
ſartago 96.
ſalina 99.
ſagum 100.
ſaluber 103.
ſacerdos 115.
ſanſucus 117.
ſatiſdo 132.
ſaphirus 117.
ſandix 125.
ſapio 105.
falſo 167.
ſancio 180.

ſartio

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

INDEX.

ſartio ibidem.
ſapio 180.
ſallio 181.
ſarrio ibidem.
ſalio 182.
ſatago 194.
ſalue 132.

Sc.

Scaber 6.
ſcrupulus 8.
ſcopulus ibid.
Scipio 17. & 12.
ſcelus 28.
ſciopus 30.
ſchema 36.
ſcyrus ibidem.
ſcopæ 74.
ſcorpius 79.
ſcriba 88.
ſcurra ibidem.
ſcortum ibidem.
ſciurus 92.
Scipio 64.
ſcobs 121.
ſcrobs ibidem.
ſcreo 128.
ſcateo 143.
Scribo cum ſuis compoſitis 153.
ſcabo ibid.
Scindo cum ſuis compoſitis 185.
ſcando 160.
ſcalpo 172.
ſculpo 172.

ſcio 180.
ſcrutor 123.
ſciſcitor 134.
ſcalpurio 135.

Se.

Sella 2.
ſequeſter 5.
ſequeſtrare ibid.
ſetiger 6.
ſeculum 11.
ſeben 11.
ſeges 23.
ſemis 25.
ſenectus 29.
ſenecta ibidem.
ſeruitus ibidem.
ſenex 35.
ſecuris 37.
ſeptember 40.
ſextilis ibidem.
ſenatus 48.
ſegnities 34.
ſenatuſconſultus 52.
ſæuum 70.
ſentes 49.
ſequana 89.
ſepia 92.
ſenio 98.
ſenior 106.
ſemipes 110.
ſeſquipes ibid.
ſegnis 14.
ſeps 121.
ſero 174.
ſedo 12.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ſecundo ibidem.
ſereno 129.
ſeco 131.
ſedeo 136.
ſeneo 143.
ſerpo 172.
ſæuio 181.
ſeruio ibidem.
ſæpio 182.
ſentio ibidem.
ſepelio 184.
ſequor 191.
ſector 134.

Si.

Signifer 6.
ſymbolum 4.
ſyncope ibidem.
ſyren 16.
ſimultas 22.
ſydus 28.
ſilax 34.
ſirynx 35.
ſitis 37.
ſitibundus ibid.
ſyrtis 37.
ſibilus 65.
ſinus 67.
ſyncerus 68.
ſiligo 71. & 96.
ſymbola 79.
ſitula 94.
ſimilis 83.
ſinapi 95.
ſindon 102.
ſylueſter 103.
ſynodus 117.
ſilex 124.
ſinuo 130.
ſido 157.
ſino 169.
ſiſto cum ſuis compoſitis 177.
ſileo 104.
ſingultio 184.

Sm.

Smaragdus 117.

So.

Solum 4. & 72.
ſomnifer 6.
ſocer ibidem.
ſocrus 120.
ſoter 19.
ſocors 31.
ſoboles 44.
ſors ibidem.
ſoſpes 78.
ſoluendo 97.
ſotular 102.
ſoror 106.
ſophiſtes 111.
ſodalis 115.
ſons 122.
ſolers ibidem.
ſono 131.
ſordeo 138.
ſorbeo 144. & 96.
ſoluo 178.
ſopio 181.
ſoleo 195.
ſolor 196.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

INDEX.

ſoracte 39.
ſordeſco 134.

Sp.

Specular 18.
ſphinx 35.
ſpecu 50.
ſpecies 51.
ſponſalia 73.
ſpica 23.& 79.
ſpurcus 81.
ſpinus 89.
ſpinter 103.
ſpumo 129.
ſpiro 129.
ſpondeo 137.
ſpecio cum ſuis compoſitis 48.
ſpargo 162.
ſperno 171.
ſpeculor 123.
ſpecu 75.

St.

Stringo 165.
ſtipio 129.& 96.
ſtrido 157.
ſtruo 152.
ſternuo 152.
ſtatuo 151.
ſtupeo 153.
ſtudeo 136.
ſtrideo 90.
ſto 87.
ſtirps 121.& 30.
ſtabulum 100.
ſtellio 96.
ſtipula 94.
ſtruthio 92.
ſtannum 70.
ſtatuarius 10.
ſtater 19.
ſtrages 24.
ſtips 20.
ſtix 34.
ſtrix ibid.
ſtrigilis 41.
ſtrophe 55.
ſtacte ibidem.
ſtrabus 79.
ſtrenuus 85.
ſterno 171.
ſtrepo cum ſuis compoſitis 171.
ſterto 176.
ſto 132.
ſtinguo 166.
ſtomachor 123.
ſtipendior ibid.
ſtipulor 196.

Su.

Subarrare 1.
ſurdaſter 5.
ſubdolus 5.
ſubtel 5.
ſumen 16.
ſubligar 18.
ſulphur 21.
ſulphureus ibid.
ſus 29.
ſubiuux 32.
ſuppellex 35.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ſupplex 43.
ſupparus 65.
ſuperi 49.
ſupremus 84.
ſuperſtitio 98.
ſuſpicio ibidem.
ſuber 90.& 104.
ſuperſtes 110.
ſubſcus 119.
ſulco 127.
ſuggillo 129.
ſuſpiro 86.
ſuſurro 129.
ſuppedito 130.
ſupplico 133.
ſupinus ibidem.
ſuadeo 135.
ſurdeo 138.
ſueo 142.
ſuccutio 100.
ſurrigo 164.
ſurgo 109.
ſumo 169.
ſuperbio 180.
ſuffio ibidem.
ſuffragor 123.
ſuſpicor ibidem.
Sum cum ſuis compoſitis 198.

Ta.

Tabellarius 10.
talus 11.
talaris ibidem.
tabor 21.
tapes 24.
tartarus 65.
tabes 73.
taxus 90.
talpa 92.
talio 98.
tantundem 100.
tardo 128.
tamino 129.
taxo 130.
tabeo 142.
taceo 146.
tango 163.

Te.

Tener 5.
teter 6.
temetum 8.
temulentus ibid.
teucer ibid.
teſtudo 14.
teres 23.
teges ibidem.
tegeticula ibid.
tergus 28.
tempus 29.
tellus 29.& 71.
tenarus 65.
teſqua 74.
textrina 79.
tetrarcha 88.
terrigena ibidem.
tempe 95.
ternio 96.
teſſara 102.
termes 109.
teſtis 114.

temero 129.
tempero ibidem.
tergeo 139.
tepeo 143.
terreo ibidem.
teneo 145.
tendo 160.
tergo 162.
temno 179.
tero 173.
texo 179.
tergiuerſor 123.
teſtor 187.

Th.

Tholus 8.
thema 36.
Thebais 38.
Thaumantias 55.
theriace ibidem.
thermæ 74.
theſaurus 78.
thorax 125.

Ty.

Tydeus 4.
timber 6.
Titan 15.& 100.
Tiris 31.
Tiburs ibidem.
tignus 78.
tigillum ibidem.
tyro 96.
titio ibidem.
tingo 166.
tibicen 100.
tiaras 109.
titubo 127.
titillo 129.
tinnio 181.

To.

Tomentum 8.
tomaculum ibid.
topazius 9.
torcular 18.
tot 98.
toral 99.
totidem 100.
torques 111.
torris 113.
torrens 121.
tolero 129.
tono 132.
tondeo 137.
torqueo 141.
torpeo 143.
torreo 146.
tollo 194.

Tr.

Trias 22.
trames ibidem.
tros 27.
tripos ibid.
traho 166.
tripes 37.
tripus 20.
trabs 30.
trux 34.
triceps 36.& 110.
tripolis 37.
tribus 49.
tribulus ibid.

Tribu-

Tribunusplebis 52.
triticum 71.
trapezita 88.
tranſfuga ibidem.
tribunal 99.
triental ibid.
tricolor 107.
tricorpor 21.
triton 17.
trigon ibidem.
tricolor 14.
trudes 111.
tricuſpis 114.
trepido 127.
trucido 128.
triumpho ibidem.
tripudio ibidem.
tribuo 152.
trudo 156.
tradere 158.
trabo 109.
tremo 168.

Tu.

Tugurium 8.
tuſsis 37.
turdus 92.
tubicen 101.
tuber 104.
turtur 108.
turgeo 139.
tumeo 143.
tundo 159.
tueor 191.

Va.

Valua. 3.
vafer 6.
vapor 20.
vas 41.& 109.22.
vadimonium ibid.
varix 33.
varicoſas ibidem.
vates 44.
vaticinium 44.
vallis 112.
vannus 117.
vaco 127.
vado 127.& 156.
vacillo 129.
vaſto 130.
vaneo 143.
vagio 180.
vador 188.
vagor ibidem.
vaticinor ibidem.
vapulo 195.
vale 132.

Vb.

Vber 69.& 104.

Ve.

Veteraſco 134.
vellico 133.
veneror 196.
vænco 195.
veſcor 188.
vectigal 15.
vectigalis ibidem.
vellus 28.
vetus 28. & 79.
veterare ibidem.
vecors 31.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

INDEX.

vecordia ibidem.
vertex 33.
veruex ibid.
veru 49.& 74.
veſtras 60.& 108.
veſper 78.
veſpertina ibid.
veſpertilio ibid.
veſpillo ibid.
veridicus 81.
Venus 91.
verna 88.
verbigena ibid.
veſtibulum 67.
verber 104.
verſicolor 107.
vepres 111.
verres ibid.
vectis 113.
vermis ibid.
vetus 119.
vendico 127.
veſtigo 128.
ventilo ibidem.
veto 132.
venundo ibid.
vergo 162.
veho 166.
vello 167.
verro 17.
verto 176.
venio 182.
velitor 188.
venor ibid.
verecundor ibid.
vereor ibidem.

Vi.

Vir 4.
virtus 29.
vibex 33.
vis 37.
victus 48.
vinum 70.
vitia 71.
viſcus 72.
vires ibid.
viſcera 49.
video 140.
vices 75.
viciſsim ibid.
vicarius ibid.
viciſsitudo ibid.
vis 75.& 76.
vitiligo 96.
virgo 97.
virus 118.
vindico 117.
vitio 128.
vito 130.
vigeo 139.
vileo 93.
vieo 144.
vinco 154.
viſo 175.
viuo 178.
vincio 180.
viuiſco 134.

Vl.

Vllus 7.
Vliſſes 36.

vltimus

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

INDEX.

vltimus 84.
vlmus 90.
vligo 96.
vlciſcor 190.

Vm.

Vmber 7.

Vn.

Vncia 31.
vnciola ibid.
vnciatim ibid.
vnda 70.
vnio 98.
vnicolor 107.
vnguis 113.
vnda 70.
vncia 32.

Vo.

Volo 168.
voluo 118.
volucer 108.
volucris 44.
vomo 168.
vomis 26.
vortex 33.
voueo 142.

Vr.

Vrgeo 159.
vro 173.
vrbs 121.

Vſ.

Vſufructus 52.
vſurpo 129.

Vt.

Vter 19.
vtor 190.

Vu.

Vultur 108.
vulgus 8.
vulpes 92.

Ze.

Zea 71.
zelotes 111.

Zi.

Zizania 61.

Zo.

Zodomita 87.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

X.

vortex 33

vouco 142.

Vr.

Vrgeo 159.

vro 173.

vrbs 121.

Vſ.

Vſufructus 52.

vſurpo 124.

Vt.

Vter [illegible]

vtor 190.

Vu.

Vultur 138.

vulgus 5.

vulpes 94.

Ze.

Zea [illegible]

zelotes [illegible]

Zi.

Zizania 61.

Zo.

Zodomita 87.

IS.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

SYN

IOANN
TERII, A
Nouimola
abſolut
dur

ITEM, LI
RECIPRO
dine in dec
matic

ADIECT
EVNDEM, DE
matic, De propr
perationis,
numeri
liſ

ANNO

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

1

SYNTAXIS IOANNIS DESPAVTERII, A SEBASTIANO Nouimola Duisburgenſi in abſolutiſsimam methodum redacta.

ITEM, LIBELLVS DE RECIPROCIS, AC ORdine in declaratione Grammatica ſeruando.

ADIECTVS EST PER EVNDEM, DE SYNCATEGOREmatis, De proprietate graduum comparationis, & De ſpeciebus numeri Libellus utiliſsimus.

ANNO M. D LIX.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

QVID SIT GRAMMATICA, ET VNDE dicatur.

GRAMMATICA EST ars recte ſcribendi, recteq́ue loquendi, Poetarum enarrationem continens, omnium ſcientiarum fons vberrimus. Hæc ars à literis incipit, vnde Grammatica dicitur quaſi literatura, γράμμα nanq́ue literam ſignificat.

Diuiſio Grammaticæ.

Grammatica, ut definitio indicat, eſt duplex, Methodice & Hiſtorice.

Methodice, recte loquendi & ſcribendi præcepta continet.

Hiſtorice, eſt Poetas enarrandi ſcientia. Omnes ſcriptores hic Poetas voco, quod fecit & ipſe Quintilianus libro primo, De inſtitutione oratoria. Nec refragatur nominis Etymologia, ποιέω enim, facio, fingo, ſignificat. Fingit autem omnis ſcriptor.

Diuiſio Methodices.

Methodices Grammatica verſatur circa quatuor, literam, ſyllabam, dictionem, & orationē. Sunt igitur totidem eius partes.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Orthographia, cui debetur litera.
Proſodia, cui ſyllaba.
Etymologia, cui dictio.
Syntaxis, cui oratio curæ eſt.

Orthographia, eſt recte ſcribendi peritia, ut Chryſoſtomus cum ch & y Græco. Dicitur ab ὀρθὸς, rectus, & γράφω, ſcribo, quaſi recta ſcriptura.

Proſodia, carminis eſt & accentus notitia, ut Simon, genitiuo Simonis penultima longa. Proſodia Latine dicitur accentus, a πρὸς, id eſt ad, & ᾠδὴ, cantus, carmen.

Etymologia, eſt ſcientia oſtendens ueram dictionum originem cum reliquis accidentibus, ut rex à rego deſcendit. Etymologia, ab ἔτυμος, id eſt, verus, & λόγος, ſermo, verbum, dictio, ratio. Quidam, teſte Fabio, hanc partem originationem vocauere. Cicero ἐτυμολογίαν, vertit veriloquium, quod verbum ut durum, ipſe qui finxerat fugit, & ſuauius notationē appellauit. Quia nomen eius apud Ariſtotelem inuenitur, σύμβολον, quod eſt nota.

Syntaxis, quæ Latine conſtructio dicitur, eſt congrua dictionum in oratione ordinatio, deriuatur a συντάττω, id eſt ordino, compono, conſtruo. Eſt autem dictionum ordinatio

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ordinatio tripliciter congrua, vel voce tantum, ut populus cantant, vel voce & ſenſu ſimul, ut Petrus ambulat.

Syntaxeos accidentia.

Syntaxi, ſiue conſtructioni accidunt duo, Concordantia & regimen.

Concordantia, eſt debita partium orationis conuenientia, in genere, numero, caſu vel perſona.

Regimen, eſt certi caſus exigentia, de caſus natura nihil amittentis, ut exigentia accuſatiui in verbo Amo eſt regimen, quia dicimus, Amo literas. Addidi, De caſus natura nihil amittentis, propter caſus aduerbialiter poſitos, quia fere totam naturam caſus & nominis amittũt, ut, Vado Romam.

Omnes partes orationis regunt, præter coniunctionem, ut, Oculi Domini ſuper iuſtos. Hæc volucrum, ama Deum, ſatis vini, amans Deum, heu me.

Tres ſolum partes regunt & reguntur, Nomen, Pronomen, & Participium, quia caſus tantum regitur. Sola Coniunctio nec regit, nec regitur, ſuam naturam ſeruans. Sed de regimine plura poſt concordantiam.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Triplex concordantia.

Concordantia eſt triplex, adiectiui & ſubſtantiui, relatiui & antecedentis, verbi cum nominatiuo a fronte recto. In hac vltima concordantia quia etiam eſt regimen, de ea tractabimus in regimine nominatiui.

GRAMMATICES DESPAVTERIANAE LIBER octauus, in Methodum redactus, De concordantia & regimine.

Adiectiui & ſubſtantiui concordantia.

Mobile cum fixo genere & caſu numeroq;
Conueniat, nomen ſic uult cognomini adeſſe.

Adiectiuum & ſubſtantiuum eſſe debent eiuſdem generis, caſus & numeri, ut, Sæuus vitricus, iniuſta nouerca, turpe vicium.

Adiectiuum eſt, quod ſubſtantiuo adijcitur, ſine quo ſenſum non perficit. Triplex eſt adiectiuum, Nomen, ut bonus, Pronomen, ut meus, Participium, ut factus. Adiectiuum vocaui mobile, quia de genere in genus mouetur.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Subſtantiuum eſt, quod adiectiuo ſubſtat. Id fixum vocatur, quia firmum eſt, nec mouetur de genere in genus.

Annotatiuncula.

Quod dicit Cicero, Omnium rerum mors eſt extremum, id datam regulam non impugnat, quia adiectiuum in neutro genere ſæpe fit ſubſtantiuum, & plerunq; declaratur, vel per nomen Res. Verg. Varium & mutabile ſemper fœminina, id eſt, res varia & mutabilis. Vel per nomen pars, ut, frigidiſsimum hominis eſt cerebrum, id eſt, pars frigidiſsima. Vel per nomen quod Dialectici abſtractum vocant, Seruantiſsimus æqui, id eſt, æquitatis. Huc pertinet illud Vergilij:

Fama malum, quo non aliud velocius vllũ.

Sic Ouidius.

Turpe ſenex miles, turpe ſenilis amor.

Nomen ſic vult cognomini adeſſe.) Nomen & cognomen concordant in genere, caſu & numero, ſicut adiectiuum & ſubſtantiuum, ut, Pontius Pilatus, Simon Petrus.

Appendix.

Idem de Prænomine & agnomine dicendum eſt, ut, Marcus Tullius Cicero. Publius Vergilius Maro. Scipio Aphricanus.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Quatuor ſunt igitur propriorum nomi-num ſpecies, Nomen, prænomen, cogno-men, agnomen.

Nomen, eſt proprium ſingulorum voca-bulum, ut, Pontius, Tullius. Vergilius.

Prænomen, eſt quod honoris cauſa præ-ponitur, ut, Marcus, Publius, Titus, Quin-tus.

Cognomen, eſt familię & cognationis no-men, ut, Cicero, Maro, Naſo, Scipio, Nero.

Agnomen, eſt quod ab euentu quodam adquiritur, ut, Naſo, à naſi magnitudine. Cæſar, à cæſo matris ventre. Aphricanus, à deuicta Aphrica. Agnomina ſæpe abeunt in cognomina, cognomina vero deinde in nomina Præterea cognomen & cognomen-tum, pro agnomine aliquando capimus. Cicero, Scipio ille cui Aphricano fuit co-gnomen. Idem, Teq; non cognomentum ſolum Athenis deportaſſe, ſed humanitatē & prudentiam intelligo.

De cognominibus attribuendis præceptum I.

Cognomina ſumpturus à locis, aut etiam aliunde, dices, Terentius Apher, non de Aphrica. Iohannes Pontanus, Paludanus, Monta-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Montanus, nequaquã de ponte, palude, &c.
Item dices, Petrus Pauo, Martinus Magiſter. Iacobus Faber. Ioannes Albus. non pauonis, magiſtri, fabri, albi. Horum omnium hæc eſt ratio, quia nomen & cognomen ad eandem rem pertinent, quod ſane non ſignificatur, ſi dicas, Petus Pauonis, pro Petrus Pauo, Fabius pictoris, pro Fabius Pictor. Si autem dicas, Ioannes Lupus, iam Lupus non ſignificat beſtiam, ſed hominẽ.

Præceptum II. ex Eraſmo.

Barbara & ſono abſurda vocabula, vel hominum, vel locorum, vel familiarum, aut Latinis Græciſue vocibus reddenda ſunt, aut in Latinam faciem commode deflectenda, ut ab idiotis etiam vulgatum nomen agnoſcatur, ut cum pro Barbir, quod vulgo tonſorem ſonat, Barbirum dicimus, pro Busleid, Buslidium, pro Lang, Langium, pro Deſpauter, Deſpauterium.

Annotatiuncula ex eodem.

Præter veterum conſuetudinem faciunt, qui paternum nomẽ cognominis vice ſubijciunt, ut, ſi quis Antonium Dionyſij filium, Antonium Dionyſium appellet. Cæterum, qui parentis vocabulum gignẽdi caſu ſub-

nectunt magis referunt Hebræorum conſuetudinem, quam Romanorum, Iacobus Alphæi, Ioannes Zebedæi. Hæc Eraſmus. At Seruius ſic ait, Figura eſt Græca ſi dicamus, Aeneas Anchiſæ, & ſubaudiamus Filius. Hac autem figura vtimur circa Patres, & circa maritos tantum, ut Vergilius, Deiphobe Glauci, ſubauditur Filia. Hectoris Andromache, intelligitur vxor. Hæc Seruius. Dicimus tamẽ etiam, Euſebius Pamphili, ſcilicet amicus.

Concordantia relatiui & antecedentis.

Pone relatiuum cum antecedente in eodem
Et genere & numero, nec non perſona in eadem

Relatiuum & antecedens concordant in genere, numero, & perſona, ut, Ego gaudeo, qui locupletibus genitus ſum. Non fles tu, qui amiſiſti patrem? Prouerb. 28. Homo qui confidit in corde ſuo, ſtultus eſt. Poſui particulam in perſona, quia licet relatiuum per ſe nullius ſit perſonæ, tamen ſtatim ut cum antecedente ponitur, capit antecedentis perſonam, & ita ſemper conueniunt, in perſona, ideo dices, Tu laudandus es, qui ſtudes, non, qui ſtudet, quia ſic vel relatiuũ ab antecedente, vel verbum à nominatiuo à fronte recto in perſona diſcordaret.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Annotatiuncula.

Eleganter interdum antecedens intelligitur.

Horatius.

Argentum, veſtes Getulo murice tinctas.
Sunt qui non habeant, eſt qui non curat habere.

Iuuenalis.

Sunt quibus eſt ſola viuendi cauſa voluptas.

Relatiuum quid ſit, & quotuplex.

Relatiuum eſt, quod rem antedictam refert, id eſt, repetit, ut, Qui, quæ, quod. Duplex eſt relatiuum, Subſtantiæ & Accidentis.

Relatiuum ſubſtantiæ quid, & quotuplex.

Relatiuum ſubſtantiæ eſt, quod refert antecedens ſubſtantiuum. Publius. Homo qui in homine calamitoſo eſt miſericors, meminit ſui. Relatiua ſubſtantiæ ſunt, Qui, quæ, quod, is, ſuus, ipſe, ſui, ille, idem, alius, alter, reliquus, cætera & cæterum. Nominatiui Quis & quid nunquam relatiue capiuntur.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Duplex eſt relatiuum ſubſtantiæ, ſimilitudinis & diuerſitatis.

Similitudinis eſt, quod idem cum ſuo refert antecedente. Et ſunt hæc, Qui, quæ, quod, is, ſuus, ipſe, ſui, ille, idem.

Diuerſitatis eſt, quod refert antecedens diuerſum quidem a conſequente cum quo concordat, ſed tamen ſub eodem genere vel ſpecie naturæ comprehenſum, ut, Amo laurum & cæteras arbores. Hinc infertur laurum eſſe arborem, verum à cæteris arboribus diuerſam. Relatiua diuerſitatis ſunt, Alius, alter, reliquus, cætera, cæterum, cæter aut cæterus non dicitur. His relatiuis nunquam vtemur, niſi oſtendere velimus, antecedens eiuſdem eſſe generis vel ſpeciei cum eo quod conſequitur. Propterea caue dicas, Iudæi crucifixerunt Chriſtum inter duos alios latrones, quia ſic loquens dicit Chriſtum fuiſſe latronem.

Relatiuum accidentis quid.

Relatiuum accidentis eſt, quod refert antecedens adiectiuum, ut, Sum albus, qualis eſt pater. Huiuſmodi ſunt, qualis, quantus, quot, quotus, quotennis, quotuplus, quotuplex, cuius, cuias. Ponit hæc Priſcianus,

quorum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

quorum tamen quædam, niſi apud Grammaticos nuſquam legi. Hic rurſus ſciendũ eſt, relatiua accidentis ad datam regulam non pertinere, quia ſemper cum ſequenti concordant in genere, numero, & caſu, ut, Catherina eſt pulchra, qualis eſt eius filius, vel quale eſt eius mancipium. Idem faciũt relatiua ſubſtantiæ diuerſitatis, ut eorum definitio indicat, & vnum ſimilitudinis, Suus, ut, Trahit ſua quemq; voluptas. Publius Mimograph. Auarus ipſe, miſeriæ cauſa eſt ſuæ.

De relatiuo regula oratoria.

Quando relatiuo præcedens ſubdis, eodem
Ponatur caſu, quia uerba dantur eidem
Quem ſcribo librum bonus eſt, ornatius dio,
Quam librum quem, nam raro reperimus in uſu.

Quando relatiuum Qui, quæ, quod, præponitur antecedenti, ſic ut antecedens cum eodem verbo conſtruatur, Latine & eleganter in eodem ponuntur caſu, ut, Quas ad me dediſti literas, fuerunt elegantes & iucundæ. Quam legis hiſtoriam, eſt lepida. Terentius, Quas credis eſſe has, non ſunt veræ nuptiæ. Idem, Populo ut placerent, quas

feciſſet

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

feciſſet fabulas. Quintilia. Non ſuſtineo eoſdem expetere, ne quos porrexerim cibos, venena fiant. Ponit hanc regulam Valla, & doctiſsimi quiq;.

Si autem antecedens in eodem caſu præcedat, erit quidem oratio figurata, minus tamẽ elegans & rarior apud probatos. Ver. Vrbem, quam ſtatuo veſtra eſt. Orator dixiſſet, teſte Valla, Quam vrbem ſtatuo veſtra eſt. Plaut. Naucratem, quem conuenire volui, in naui non erat. Hanc orationẽ, & omnes huc pertinentes ſic expone, per expreſsionem alicuius ſubauditæ particulæ. Quem Naucratem conuenire volui, is in naui non erat. Idem, Patronus, qui vobis fuit futurus, eum perdidiſtis. Ordina, Qui patronus fuit vobis futurus, eum perdidiſtis. Iſtam ordinationem tradit Donatus.

Secunda, De relatiuo regula oratoria.

Si referens ponas inter generum uariorum
Cauſas, haudq; ſequens fuerit proprium, dabis ut uis.
Sin proprium fuerat, referens conforme ſit illi.

Quotieſcunq; relatiuum, Qui, quæ, quod, ponitur inter caſus diuerſorum generum, & ſequens fuerit nomen appellatiuum, poterit concor-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

concordare cum vtrolibet, ſi vero ſequens ſit nomen proprium, cum eo concordabit. Prioris partis exempla. Cice. primo de legibus, Animal plenum rationis & conſilij, quem vocamus hominem. Idem, Quibus tandem gradibus Romulus in cœlum aſcendit? His ne, quæ iſti appellant bona? Idem, omnes tenues atq; humiles, quæ maxima in populo multitudo eſt, ſibi præſidium paratum putant. Ouidius.

Ante mare & terras, & quod tegit omnia cœlum,
Vnus erat toto naturæ uultus in orbe,
Quem dixere chaos,

Poſterioris Partis teſtimonia. Saluſti. Eſt locus in carcere, quod Tullianum appellatur. Sic dicimus, eſt opus Ciceronis, qui Cato inſcribitur. Inuenitur interdum, relatiuum conuenire cum præcedenti, licet ſequens caſus ſit nomen proprium, Cicero, propius à terra Iouis ſtella fertur, quę Phaeton dicitur.

De coniunctis & de interrogatiuo.

Conſimiles optant caſus, coniunctio, quærens,
Conſimilesq; modos ſi non regimen uarietur.

Coniunctio, & quicquid coniungendi vim habet, petit ſimiles caſus & modos, ſimiliter

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

militer interrogatiuum & reſponſiuum eiuſdem erunt caſus. Prioris exempla, Maritus & vxor litigans. Ouidius. Aut amat, aut odit mulier, nihil eſt tertium. Superbus ambulat quaſi rex. Vim coniungendi habent, Quam, niſi, præterquam, ſicut, quaſi, velut, & plura. Exempla poſterioris partis, Quis miſeretur peccatoris? mitiſsimus Ieſus. Quem tremunt barathra? Ieſum. A quo liberati ſumus? ab Ieſu. Citat dicta carmina heroico, Quis diues? qui nihil cupiat. Quis pauper? auarus.

Si non regimen varietur.) Quando dictiones neceſſario exigunt diuerſos caſus, hæc regula non habet locum, ut ſi interrogeris, Cuius eſt liber? reſpondebis, meus eſt, non mei, ſi ad te pertinet.

Quanto emiſti? aureo. Accuſaris furti, an homicidij? an vtroq;?

Annotatiuncula.

Ex his ſatis liquet, coniunctionem ex ſua natura, nec ſimiles, nec diſsimiles coniungere caſus, ſed quoſcunq; dictio regens exigit, illa etiam poteſt copulare coniunctio. Notandum eſt etiam interrogatiua & reſponſiua, quæ caſibus carent, in caſu con-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

uenire non poſſe, ut, Vbi comedes? Hic. Terent. De iſta rogas virgine? Ita. Plaut. Ego ne iſthuc dixi? ita. Sic alibi ſæpius, licet Valla vult elegantius reſponderi per etiam.

Quid interrogatiuum.

Interrogatiuum eſt rei dubiæ, vel tanquam dubiæ poſtulatiuum. Interrogatio, eſt rei dubiæ, vel tanquã dubiæ poſtulatio.

Regula apte reſpondendi.

Interrogatiuis danda ſunt debita reſponſiua, ut, Quis es? Petrus. Quis es? homo. Qualis es? albus, niger, doctus, & ſimilia qualitatem dicentia. Quantus es? bipedalis, & cætera quantitatem continuam ſignificantia. Quotus es? primus, ſecundus, &c. Quot ludunt? tres, quatuor, &c. Qualem equum emiſti? Valla dicit recte reſponderi oblongum, lato pectore, breui aluo, quia qualitas magis, quam certa quantitas ſignificatur. Interrogatus, qualis es? ſi reſpondes Homo, inepte loqueris.

DE REGIMINE.

POſt concordantiam, de caſuum regimine agendum eſt, & quidem hoc ordine,

ut ſi qua dictio diuerſos regat caſus, tota de claretur in priore caſu, nec alibi repetatur, quo breuitati ſimul conſulamus, & leuemus ediſcendi laborem, Adſpiret cœptis mitiſsimus Deus noſter Ieſus Chriſtus.

Sex ſunt caſus, Nominatiuus, genitiuus, datiuus, accuſatiuus, vocatiuus, & ablatiuus. De vocatiui regimine, quia à paucis regitur particulis, in conſtructione nominatiui obiter pauca dicemus, vbi de aduerbijs & interiectionibus agetur. Sunt qui ponant ſeptimum caſum, is in ablatiuo comprehenditur, & octauum, is ſub datiuo continetur.

REGIMEN NOMINATIVI.

Nominatiuus in oratione vel regitur, vel ponitur abſolute, ut, Dominus noſter Ieſus Chriſtus, is eſt veritas. Regitur autem nominatiuus duobus modis, figurate & ſine figura. Sine figura à fronte & à tergo, ut, Ego vocor Ioannes. Figurate vero ſeptem regitur modis, per Adpoſitionem, per Euocationem, per Conceptionem, per Prolepſim, per Zeugma, per Antiptoſin, per Syntheſin raro vtendam, exempla videbuntur

debuntur ſuo loco. Hæc præmittere placuit, quia præter alia commoda rationem aperiunt, ob quam hæ figuræ à quibuſdam ad finem Syntaxeos reiectæ in conſtructione nominatiui tractentur.

Regula nominatiui prima.

Ante capit rectum perſona conuenientem,
Et numero, uerbum quod perſonale uocatur.
Nec non finitum. Rectum perſæpe tacemus.
Sæpe loco illius quid pono. Ne puer uni
Pluralem dones ſermonem, non honor eſt hic.
At de me ſolo numerus dicetur uteruis.

Omne verbum perſonale finiti modi, regit ante ſe expreſſe vel ſubaudite, eiuſdem numeri & perſonæ nominatiuum, vel aliquid pro nominatiuo, ut, ego ſcribo, tu legis. Vergil. Fama volat. Nos canimus. Ouid. Tempora labuntur. Pluit, tonitruat. Publ. Deliberare vtilia, mora tutiſsima eſt.

Vtiles annotatiunculæ in datam regulã.

Dixi Perſonale verbum, quia imperſonale ante ſe nominatiuum non recipit, ut, Statur, curritur, pœnitet me peccati.

Dixi Finiti modi, quia infinitiuus ante ſe non nominatiuũ, ſed accuſatiuum recipit,

niſi Poetice vel Hiſtorice, pro præterito imperfecto indicatiui modi ponatur. Terent. Omnes mihi inuidere & mordere clanculum, ego autem flocci pendere, id eſt, omnes mihi inuidebant & mordebant clanculum, ego autem flocci pendebam. Cicero, Hic iudices ridere, ſtomachari atq; acerbe ferre patronus, cauſam ſibi eripi.

Dixi, Vel ſubaudite, quia tribus modis nominatiuus ante verbũ intelligitur. Primo, in omni verbo primæ vel ſecundæ perſonæ poteſt nominatiuus intelligi. Ouid.

Et ſi quid faciam, nunc quoq; quæris, amo.

Idem.

Venturæ memores iam nunc eſtote senectæ,
Sic nullum uobis tempus abibit iners.

Raro exprimitur prima perſona vel ſecunda, niſi fuerit Emphaſis aut diſcretio, ut, Nos hominẽ accuſauimus, vos damnaſtis. Emphaſis, eſt figura altiorem præbens intellectum, quam quem verba per ſe ipſa declarant, ut o Chriſte tu adiutor noſter, tu interceſſor, tu ſpes, quaſi dicat tu ſolus, aut ſimile quid. Aeolus ad Iunonem:

Tu mihi quodcunq; hoc regni tu ſceptra, Iouemq;
Concilias, tu das epulis accumbere diuum.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Secundo, in verbis tertiæ perſonæ pluralis numeri intelligitur Homines, veluti, Lolium, ut aiunt, facile creſcit, difficulter perit. Sic ferunt, perhibent. Ouidius.

Teq; ferunt iræ pœnituiſſe tuæ.

Tertio, in verbis exceptæ actionis intelligitur nominatiuus Deus vel natura, ut Pluit.

Quid verbum exceptæ vel exemptæ actionis.

Verbum exceptæ actionis eſt, cuius actus Deo vel naturæ tribuitur, ut, Pluit, fulminat, quia ſolus Deus vere dicit, Ego pluo, fulmino, tono, hyberno, pro hyemem facio. Apud Poetas nominatiuus aliquando exprimitur, Theocritus apud Philelphum:

Fidere Batte decet, melius cras forſan habebit.
Sperandū eſt viuis, nō eſt ſpes vlla ſepultis.
Nunc pluit, & clarus nunc Iuppiter æthere ſurgit.

Verba exceptæ actionis continentur his verſibus Badianis:

Fulminat atq; tonat, ningit, pluit atq; choruſcat.
Vernat & æſtiuat, gelat, autumnatq; hyematq;

 Hyber-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Hybernat, quandoq; tonitruat atq; pruinat,
Grandinat & rorat, nocteſcit ſiue dieſcit,
Luceſcit ſimul aurorat, conformia iunges.

Poſtremo, adieci regulæ, vel aliquid pro nominatiuo. Quinq; enim modis ponitur aliquid loco nominatiui.

Primo, Infinitiuus ſine caſu. Cato, Legere & non intelligere, negligere eſt. Quicquid ponitur loco nominatiui, eſt generis neutri. Perſius.

Scire tuum nihil eſt, niſi te ſcire hoc, ſciat alter.

Secundo, Infinitiuus cum accuſatiuo ante ſe, ut, Tyrannos viuere non expetit Reipub. Id Dialectici vocant dictum.

Tertio, Infinitiuus cum aliquo caſu poſt ſe. Perſius.

At pulchrum eſt, digito monſtrari, & dicier, hic eſt.

Terent. Seni verba dare eſt difficile. Eſt pij patris, pio ſuccurrere nato.

Quarto, appellatum, ut, Quod ſtudes, eſt tibi conducibile. Appellatum eſt tota oratio nominatiui & verbi, præcedente tali particula, Quod, ut, ne, aut ſimili. Multo ornatius per dictum, quam per appellatiuum loquimur, diligenter igitur diſcant pueri hoc

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

in illud mutare, hac via, Gaudeo quod tu bene vales. Gaudeo te bene valere.

Quinto, quædam aduerbia funguntur nominatiui officio, ut, Partim virorũ ſunt ocioſi. Martial.

Cras te victurum, cras dicis Poſthume ſemper.
Dic mihi cras iſtud, Poſthume quando uenit?

Sunt qui dicunt dictionem technice, ſeu materialiter ſumptam pro nominatiuo poni, ut, Amo eſt verbum. Sed talis dictio eſt verum nomen indeclinabile, neutri generis.

Vnum pluraliter non eſſe compellandum.

Nec puer vni pluralem, &c.) Vni honoris cauſa, non eſt pluraliter loquendum, ut, Rogo te amice, venias ad prandium meum, non autem, Rogo uos amice, ut veniatis. Sed de ſeipſo poteſt quis tam pluraliter, quam ſingulariter loqui. Quintil. Vtinam hoc mihi fata præſtarent, ut reſiduum laborantis animæ in tuo poneremus amplexu.

De his Eraſ ſic ait, Si probatos grammaticos audimus, in prima perſona mutatur numerus perſæpe, aut modeſtiæ, aut feſtiui-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

tatis, aut euphoniæ gratia. In ſecunda perſona nunquam, niſi cum genus ſignificamus, non perſonam. In tertia inuidiæ cauſa, raro. Exempla primæ perſonæ. Cicero ad Brutum.

Populo impoſuimus, & oratores viſi ſumus

Verg.

O Melibœe Deus nobis hæc ocia fecit.

De ſecunda lepidum eſt apud Naſonem exemplum.

Quæcunq; æquor habet, quæcunq; pericula tellus,

Tam longæ cauſas ſuſpicor eſſe moræ.

Hæc ego dum ſtulte meditor, quæ veſtra libido eſt,

Eſſe peregrino captus amore potes.

Ad ſolum Vlyſſem ſcribens Penelope, taxat hic totum virorum genus. Exemplum tertiæ perſonæ Terent. Cum ad vxores ventum eſt, tum fiunt ſenes, Nauſiſtrata Vnum Chremetem per inuidiam Senes appellat.

Appendix.

Quia inuitæ audiuntur, Tu, te, tibi, tuus, ideo blandius poteris ſuperiorem ſic compellare: Oro tuam probitatem, dignitatē, paternitatem, beatitudinem, reuerentiam, gratiam,

gratiam, &c. Ne tamen pro Tuus, veſter ponas, quia intrinſecus plurale eſt. Præterea, quando vni loquentes, ad plures ſermonem dirigimus, poteſt locutio eſſe pluralis. Verg. Vos o Calliope adſpirate canenti. Compellat Calliopen ad omnes Muſas ſermonem dirigens, teſte Landino.

Regula elegantiæ.

Rectos ſi binos numerum uerbo uariorum
Præponas, uerbum quadrabit proximiori.
Omnia pontus erat, dic, & domus antra fuerunt.
At ueſtes ſunt lana, feras, eſt lana caueto.

Verbum ſubſtantiuum poſitum poſt duos nominatiuos diuerſorum numerorum, eleganter conformatur ſecundo nominatiuo. Ouid. Omnia pontus erat. Idem, Domus antra fuerunt, ſingularis numeri eſt domus. Terentius. Amantium iræ amoris reintegratio eſt. Ouidius. Veſtes quas geritis, ſordida lana fuit. Hæc tamen elegantia ſæpe non obſeruatur. Liuius. Captiui militum præda fuerant.

At veſtes ſunt lana, &c. Si verbum ſubſtantiuũ ponatur inter duos nominatiuos diuerſorum numerorum, concordabit cum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

præcedenti, ut Veſtes fuerunt lana, non veſtis fuit lana. Sermones ſummi patris ſunt meditatio iuſti. Aliquando fit contra, vbi Eſt pro ſignificat poni videtur, ut Piſces quos ceperunt Apoſtoli, eſt collectio fidelium.

Secunda regula principalis.

Cum ſubſtante uocans, & uim quod ſeruat eorum,
Si ſit res eadem, poſt ſe rectum retinebunt.

Verbum ſubſtantiuum, verbumq; vocatiuum, & eorum vim habentia, regunt poſt ſe nominatiuum, qui ſignificatur accipi pro eodem cum nominatiuo præcedente, explicite vel implicite, ut Deus eſt omnipotens, Vocor Ioannes, cognominor Deſpauterius. Plaut. Hic vigilans ſomniat. Poſterior caſus non eſt nominatiuus, ſi non ſignificatur accipi pro eodem, ut Gladius eſt Petri. Pater eſt Ioanni.

Annotatiuncula.

Vt verbum ante ſe habet aliquid vice nominatiui, ita etiam poſt ſe, ut Furari, peccare. Cicero, Magis iſti ſeruiunt, ſi obſeruare ſeruire eſt, id eſt, ſi obſeruatio eſt ſeruitus.

Quid

Quid verbum ſubſtantiuum, & quot.

Verbum ſubſtantiuum eſt, quod aliȷs verbis ſubſtat in coniugando uel reſoluendo, ut, Lego, id eſt, ſum legens, legor, lectus ſum in præterito. Sum vnicum eſt verbum ſubſtantiuum. Fio ſubſtantiuum non eſt, ut nec exto & exiſto, de quibus lege Laurentium Vallam.

Vim ſubſtantiui verbi habentia.

Triplicia verba habent vim verbi ſubſtantiui. Primo, paſsiua, quorum actiua regunt duos accuſatiuos pro eadem re acceptos, ut crederis diues, quia dicimus, credo te diuitem. Sic habeor, iudicor, æſtimor, fio doctus. Saluſt. Virtus clara æternaq́ꝫ habetur.

Ouidius.

Quæritur Aegiſtus, quare ſit factus adulter,
In promptu cauſa eſt, deſidioſus erat.

Secundo, multa verba neutra, veluti eundi, manendi, viuendi, ut concedo domum potus, id eſt, eo. Ouidius, Victa iacet pietas. Vergil. Aſt ego quæ diuum incedo regina, Iouiſq́ꝫ & ſoror & coniunx. Incedere, eſt cum faſtu & magno adparatu ire. Seneca: Tenero ac molli paſſu gradum ſupēdimus, nec am-

nec ambulamus, ſed incedimus. Sedes triſtis, curuus, erectus. Viuo inops. Euado doctus, dic etiam, Euado in doctum virum.

Tertio, plurima alia verba actiua, deponentia, quorum non conſtat certa regula, ut, audiui hoc puer, feci inuitus, melius quam inuite. Nudus egreſſus ſum de vtero matris, nudus reuertar. Huiuſmodi nominatiui eleganter ponuntur pene pro aduerbijs.

Appendix.

Factus, habitus, creditus, & ſimilia ab huius farinæ verbis participia, poſt ſe cupiunt caſum, quem ante ſe habent, adeo ut etiamſi ipſa vocatiui caſus fuerint, vocatiuos caſus poſt ſe copulent.

Propert. Lectule diuitijs facte beate meis.

Catul. Rufe mihi fruſtra ne quidquam credite amice.

Appendix altera.

Quotieſcunque participium verbi ſubſtantiui, vocatiui, vel vim eorum habentis, ponitur inter duo ſubſtantiua, concordabit cũ præcedente, ut, Petrus eſt factus mancipiũ. Si vero vtrique poſtponatur, conforme erit vtrilibet. Liuius ſexto, decadis quartæ,

Ludos

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Ludos Megaleſia appellatos. Idem lib. nono deca. 3. Ludi fuerunt Megaleſia appellata. Cicero.

Video amicitiam noſtram inimicitias modo factas.

Quid verbum vocatiuum, & quot.

Verbum vocatiuum, eſt quiddam generale, quod rei nomen, præſertim proprium, aliquando etiam commune determinat, ut, Vocor Ioannes. Studium ſapientiæ, quæ Philoſophia appellatur. Quinq; ſunt verba vocatiua, Nuncupor, adpellor, vocor, dicor, nominor. Eorum actiua regunt duos accuſatiuos, qui ſignificantur ad eandem rem pertinere. Publius. Timidus vocat ſe cautum, parcum ſordidus. Vocatiuorum verborum vim habent, Cognominor, agnominor, inſcribor, ſalutor, baptiſor, arguor, &c. ut, Cognominor Scipio, agnominor Aphricanus. Horatius in Arte: Deſcriptas ſeruare vices operumq; colores, Cur ego ſi nequeo ignoroq; Poeta ſalutor?

Appendix.

Septem modis poteris exprimere, Quis vel qui vocaris? Vocor, dicor, nominor, appellor, nuncupor Petrus. Eſt mihi nomen Petrus.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Petrus. Eſt mihi nomen Petri. Plaut. Nomen Mercurij eſt mihi.
Eſt mihi nomen Petro. Hic eſt elegantiſſimus. Habeo nomen Petrus. Ouid. Lactea nomen habet.
Habeo nomen Petri, Autor Seruius.
Habeo nomen Petrum Idem autor eſt.
Sic dicimus, Facio, impono, indo tibi nomen Ioannes, Ioannis, ni, nem.

Appendix de infinito Eſſe, & ſimilibus.

Eſſe pares optat caſus, ſed non male dices
Huic licet eſſe probum, loquitur ſic Quintilianus.

Eſſe & alia, à verbis vtrinq; nominatiuum habentibus, infinita, copulant ſimiles caſus explicite vel implicite, qui ſignificantur accipi pro eodem. De nominatiuo, Petrus cupit eſſe doctus. De genitiuo, miſereor Ioannis cupientis eſſe docti, cui deeſt ingenium. De datiuo, Licet mihi eſſe ſacerdoti. De accuſatiuo, Audiui Ioannem eſſe doctum. De ablatiuo, Vtor familiariter Ioanne cupiente eſſe docto.

Cato.
Sperne, epugnando tibi tu contrarius eſſe.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Claudianus, Natura beatis omnibus eſſe dedit, ſi quis cognouerit uti. Terent. Adparet hunc ſeruum eſſe domini pauperis. De genitiuo & ablatiuo Grammatici ſibi exempla fingunt, apud autores enim vix reperiuntur.

Annotatiuncula.

In dictis copulantur ſimiles caſus explicite, in ſequentibus nominatiui & accuſatiui implicite. Terent. Hei mihi, diſce eſſe pater ab his, qui vere ſciunt. Tibi placet euaſiſſe diuitem, ſubauditur Te. At ſi dicas, tibi placet euaſiſſe diuiti, nihil ſubaudies. Præſtat viuere pauperem, quam iniuſte diuitem, venuſte, ſubauditur generalis accuſatiuus Aliquem.

De nominatiuo, & obiter de aliis caſibus figurate conſtructis.

Figura, eſt aliqua arte nouata dicendi forma, ut, Miratur molem Aeneas magalia quondam, figurate dixit Vergilius, Dic, molem quæ fuit magalia quondam, figura non erit, quia nihil arte nouatum, nihil a primum ſe offerente ratione remotum.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Figura eſt triplex, Dictionis, Locutionis, Conſtructionis.

Dictionis figura eſt, quæ fit in dictione. Quatuordecim figurarũ dictionis (ut ſummatim dicam) hæc natura eſt, ut dictionem vel augeant, veluti Proſtheſis, Epentheſis, Paragoge, Ectaſis, Diæreſis, vel minuant, ut, Aphæreſis, Syncopa, Apocope, Syſtole, Synæreſis, Eclipſis, Synalœphe, vel inuertant eius Elementa, ut, Antitheſis, Metatheſis. Vnde Græco nomine Metaplaſmi, hoc eſt, transformationes vocantur. Ectaſis vero non auget dictionem ſyllaba, ſed tempore, ita Syſtole non minuit dictionem ſyllabam auferens, ſed tempus.
Verg. Obſtupui, ſteteruntq́ comæ, vox faucibus hæſit. In ſteterunt artificioſiſsime penultimam corripuit, ut ſubitum terrorem magis exprimeret.

Figura locutionis eſt, quæ circa loquendi aliquem modum, non circa congruitatis regulam verſatur, ut, Sine Cerere & Baccho friget Venus, eſt metonymia, quia inuentor pro inuento capitur.

Figura conſtructionis eſt, quæ circa Grammaticas conſtructiones verſatur. Et

ſunt

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ſunt octo, Appoſitio, Euocatio, Sylleptis uel Conceptio, Prolepſis, Zeugma, Antyptoſis, Syntheſis, Synecdoche. De hac vltima, in conſtructione genitiui, commodiór erit dicendi locus.

Appoſitio.

Apponens coniunge pari caſu duo fixa.
Eſto res eadem, declaratumq́; præito.

Si duo nomina ſubſtantiua ad eandem rem pertinentia coniungantur ſine coniunctione, erunt eiuſdem caſus, præcedente declarato per appoſitionem, ut, Fratres gemini, fluuius Rhenus, vrbs Roma, arbor morus, menſis Auguſtus. Dico declaratum debere præcedere, ex ſententia Quintiliani, dicentis libro nono: Quædam ordine permutato fiunt ſuperuacua, ut fratres gemini. Nam ſi præceſſerit Gemini, fratres addere non eſt neceſſe. Hæc Quintilianus, ſecundum cuius præceptionem inepte dicitur, Gemini fratres, Rhenus fluuius, Roma vrbs &c. Sed notandum eſt, Quintilianum magis oſtẽdere, quid ars exigat, quam quid obtinuerit vſus probatiſsimorum virorum, qui frequentiſsime ordinem illum ſubſtantiuorum in appoſitione non ſeruant. Cicer.

Procles & Cariſthenes Lacedæmoniorum reges, gemini fratres fuerunt. Suetonius: Rheni fluminis. Titus liuius. Prope Tybrim fluuium.

Quid Appoſitio?

Appoſitio eſt ſine coniunctionis medio ſubſtantiuorum ad eandem rem pertinentium in eodem caſu poſitio, ut vrbs Roma. Horatius: Et genus & formam regina pecunia donat.

Annotatiunculæ.

Si dicam, Maria & mater & virgo ſancta, coniunctio nec iuuat nec impedit appoſitionem, ſed ſolum ponitur propter duo vni connectenda. Verum cum dico: Fluuius & Rhenus, vrbs & Roma, non eſt Appoſitio.

Gentilia ſiue patria nomina, ut Romani, Itali, Galli, Sulmonenſes, Inſubres, pene ſunt ſubſtantiua, ideo inter huiuſmodi apud Titum Liuium, & alios optimos autores ſæpe inuenies appoſitionem, aut ager captus de Gallis Boijs fuerat. Hic nota obiter, quod non ſolum gentilia, ſiue patria nomina non ſunt plene adiectiua, verumetiam numeralia, pronomina, Syncategoremata,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

remata, veluti Omnis & Nullus & cætera, quia aliĳs adiectiuis rite mariantur, ut, Multi albi homines, quinq; fatuæ virgines.

Vergilius.

Antea mala decem miſi, cras altera mittam

Subſtantiua in appoſitione duobus modis poſſunt eſſe diuerſorum numerorum. Priore, ubi alterum alterius numero caret, ut, vrbs Athenæ, piſces ſignum, quoniam duo ſunt. Vergil. Corydon ardebat Alexin Delicias domini. Poſteriore vbi alterum eſt collectiuum.

Ouidius.

Turba ruunt in me luxurioſa proci. Idem.
Quid meruere boues, animal ſine fraude doliſq;.

Animal hic collectiuum eſt, ſic apud Iuuenalem:

Quanta eſt gula, quæ ſibi totos
Ponit apros animal propter conuiuia natum.

Tribus de cauſis fit appoſitio. Primo, cauſa reſtringendæ generalitatis, ut, Vrbs Gandauum, arbor laurus, menſis Iunius.

Secundo, cauſa remouendæ æquiuocationis, ut, Leo ſignum ardet, Plinius, Lu-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

pum piſcem non vidit Italia. Aequiuocum eſt Polyſemum, hoc eſt, dictio diuerſa ſignificatione multa ſignificans, ut Canis.

Tertio, fit cauſa attribuendæ proprietatis, ut Plato homo doctiſsimus.

Appoſitio declaratur per participium Ens, licet parum ſit in vſu, teſte Priſciano, ut, Diligo Petrum hominem iuſtum, id eſt, Petrum entem hominem iuſtum. Iſtud monuiſſe eſt vtiliſsimum, nam hic, Voco te Iohannem, Facio Petrum Sacerdotem, non eſt appoſitio, quia non intelligitur ens, neq; in hac oratione. Dedit filium precium mundi, ubi intelligitur præpoſitio In.

Duo millia viri, dicunt eſſe appoſitionē, nec repugno, quia ſic exponendum eſt, Viri entes duo millia. Eodem modo reſoluendæ ſunt Eccleſiaſticorum orationes. Ex tribu Dan duodecim millia ſignati. Debebat decem millia talenta. Autor eſt Laurent. Valla, qui tamen maluiſſet dicere, Duodecim millia ſignatorum. Decem millia talentorum. Sed eiuſmodi locutiones frequentiores ſunt claſsicis ſcriptoribus, quam ille putauit. Plin. lib. 13. cap. 7. Ancus Martius rex ſalis modia ſex millia in congiario dedit populus. Iuſtin. Trecentis millibus

mulieri-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

mulieribus. Liuius, Duodecim millia pedites. Cicero, Tritici modios quinq; millia. Vergil. Tot millia gentes arma ferent Italæ. Male ergo ſcripſit Georgius Valla, millia aliquando adiectiuum eſſe, non animaduertens in exemplis citatis ſubſtantiua appoſitorie coniungi.

Euocatio.

Si ternam primæ des, totum ſit tibi primæ,
Siq; ſecundæ des ternam, totum eſto ſecundæ.
Pauper ego canto. Luca uir maximus audi.

Quando immeditate primæ uel ſecundæ perſonæ iungitur tertia, tota oratio eſt primæ vel ſecundæ perſonæ, ut, Ego pauper canto, tu diues trepidas.

Dico immediate, quia in Euocatione non poteſt intercedere coniunctio, eſtq; hæc figura appoſitio quædam, exigit enim & perſonas ad eandem rem pertinentes, quarum euocans ab euocata declaretur, & præterea reſolui poteſt per ens, ut appoſitio, veluti, Ego pauper nil timeo, id eſt, ego ens pauper, aut qui ſum pauper. Defende me tu vir optimus. Tace tu homo imperitus, ens ſubintelligitur, teſte Valla tertio elegantiarum libro.

Quid ſit Euocatio.

Euocatio, eſt continua tertiæ perſonæ ad primam vel ſecundam reductio, ut, Ego Ioannes ſedeo. Vergil. Non omnia poſſumus omnes.

Quatuor ſunt neceſſaria in Euocatione, perſona Euocans, perſona euocata, abſentia coniunctionis, & verbum perſonæ euocanti conforme. Perſona euocans eſt prima vel ſecunda perſona. Sola tertia eſt euocata.

Duplex eſt Euocatio, explicita & implicita. Explicita eſt, vbi perſona euocans cum euocata exprimitur, ut, Ego Petrus ſcribo. Tu Paulus ludis. Titus Liuius: Audi tu populus Albanus.

Implicita eſt, vbi perſona euocans ſubauditur, ut Peccatores, te rogamus audi nos. Aue Cæſar ſummus imperator. Horat. Decipimur ſpecie recti pars maxima Vatum.

Ouidius.

Si qua vales apte nubere, nube pari.

Cice. Omnes trahimur & ducimur ad ſcientiam cupiditate gloriæ.

Perſona euocans & euocata quatuor modis poſſunt eſſe diuerſorum numerorum. Primo, vbi idem de ſe pluraliter loquitur, ut,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ut, Nos Carolus diuina gratia Francorum rex mandamus. Eiuſmodi tamen orationes ſunt inuſitatæ ſcriptoribus probatis.

Secundo, vbi alterum ſingulari numero caret, aut ſaltem Eteroclitum eſt, ut, Ego delitiæ tuæ canto.

Tertio, in collectiuis. Ouid. Populus ſuperamur ab vno, Vixq; viro, ſenſus eſt, nos populus ſuperamur, & cætera. Plin. Pars magna ſtudiorum amœnitates quærimus.

Vergilius.

Nos tua progenies, cœli quibus annuis arcem,
Prodimur.

Quarto, in diſtributiuis. Ouid.
In magnis læſi rebus vterq; ſumus.

Perſona euocans Nos intelligitur, quia ſenſus eſt, Nos vterq; ſumus læſi, niſi malis ſic ordinare, Nos ſumus læſi, vterq; in magnis rebus.

Conceptionum paraſceue.

Quæ per &, aut ſocias iungo, dant rite ualorem
Pluralem, ſic cum, pro coniungente repoſtum.

Copulatum per coniunctionem, per præpoſitionem Cum pro &, valet ſæpe dictionem pluralis numeri, ut, Ego & tu, id eſt,

 nos,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

nos, tu & iſte, id eſt, uos. Petrus & Iohannes, id eſt, illi. Ideo verbum, vel adiectiuum, aut relatiuum erit pluralis numeri, ut Ioannes & Petrus ludunt, quos video. Virgilius & Ouidius ſunt docti. Exemplũ de Cum. Apuleius. Poſtquam finitum eſt illud Paridis iudicium, Iuno quidem cum Minerua triſtes & iratis ſimiles ſcena redeunt, indignationem repulſæ geſtibus profeſſæ. Ouid.

Ilia cum Lauſo de Numitore ſati.

Nota, quod coniunctio aliquando intelligitur per Aſyndeton. Terent. Dum ætas, metus, magiſter prohibebant. Quandoq; multiplicatur per Polyſyndeton, ut, Et ego & Petrus & Paulus currimus.

Conceptionis regula.

Perſonam atq; genus ſemper dabimus mage digno.
Prima quidem reliquis præſtat, ternæq; ſecunda,
Maſculeum reliquis præſtat, neutro muliebre.

Copulatum æquipollens vni plurali, eſt eius perſonæ aut generis, cuius eſt pars dignior, per Conceptionem. Exemplum de perſona, Ego & tu, eſt primæ perſonæ, quia Ego eſt pars dignior, Ideo dicemus, Ego & tu diſputamus. Exemplum de genere, Pe-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

trus & Anna, eſt maſculini generis, cuius eſt pars dignior copulati Petrus. Ideo dicemus per adiectiuum maſculini generis, Petrus & Anna ſunt pij.

Prima quidem reliquis præſtat, &c. Prima perſona dignior eſt ſecunda & tertia, ſecunda vero ſolum tertia. Concipit ergo prima ſecundam & tertiam, ſecunda tertiam tantum. Tertia perſona ut indignior nunquam concipit.

Maſculeum reliquis præſtat, &c) Maſculinum genus dignius eſt fœminino & neutro, quæ ab illo concipiuntur. Fœmininum ſuperat & concipit neutrum, ut, Lena & ſcortum ſunt impudicæ.

Quid Syllepſis ſiue conceptio.

Conceptio eſt mediata indignioris ad dignius reductio, ut, Ego tuq́ damus.

Quinq́ in Conceptione ſunt neceſſaria, Dictio concipiens, dictio concepta, copula, verbum vel adiectiuum, concordantia cum dictione concipiente & non concepta.

Conceptionis quatuor ſunt ſpecies, Perſonarum, generum, numerorum, caſuum.

Conceptio perſonarum.

Conceptio perſonarum eſt, in qua perſo-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

na à perſona concipitur, ut, Ego tuq́ damus. Et eſt duplex, directa & indirecta. Conceptio directa eſt, quæ fit ſine Cum, ut, Tu & Petrus luditis. Indirecta eſt, quæ fit per Cum præpoſitionem perſonæ concipienti adiunctam, ut, Tu mecũ gaudemus. Verg. Diuellimur inde Iphitus & Pelias mecum.

Conceptio generum implicita.

Conceptio generum eſt, in qua vnum genus concipit alterum, ut, Pater materq́ ſunt boni. Ptolemæus & Cleopatra ſunt reges. Conceptio generum eſt duplex, explicita & implicita. Explicita eſt, in qua genus conceptum & concipiens exprimuntur, ut, Ioannes eiusq́ vxor ſunt pij. Miſereor Ioannes & Catherinæ pauperrimorum. De conceptione implicita hi ſunt verſus:

Conceptio generum.

Implicitam uocites generum Syllepſin, uterq́
Eſt probus, at debent mas & fœmella notari.

Conceptio generum implicita eſt, quando de viro & fœmina loquimur, non expenſis concipiente & concepto, ut, Vterq́ eſt probus, de Petro eiusq́ vxore. Vterq́ parentum tuorum eſt mortuus. Quis fecit? aliquis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

quis fecit. Nullus homo currit. Semper oportet loqui de viro & fœmina, alioquin nulla eſſet figura. In Geneſi: Erat vterq; nudus, de Adam & Eua dicitur. Verg. de Cupidine & Venere:

Vna dolo diuum ſi fœmina victa duorũ eſt.

Ouid. Nubere ſi qua voles, quamuis properabitis ambo,

Differ, habent paruæ commoda magna moræ.

Conceptio generum implicita fit quinq; modis, Primo, per diſtributiuum, ut. Vterq; eſt probus. Nullus homo eſt Græcus. Secundo, per particulare, ut, Alter horum loquitur. Tertio, per demonſtratiuum, ut, Hi ſunt Chriſtiani. Quarto, per quæſitiuum, ut, Quis horum mentitur ſexum? Quinto, per ſubſtantiuum, ut, Latona peperit geminos, ſcilicet, Apollinem & Dianam.

Conceptio caſuum.

Conceptio caſuum eſt, in qua nominatiuus tertiæ perſonæ concipit ablatiuum mediante præpoſitione Cum. Verg. Remo cum fratre Quirinus Iura dabunt, id eſt, Quirinus & frater Remus. In huiuſmodi orationibus, qualis eſt, Ego tecum ludimus,

magis

magis eſt perſonarum conceptio, quam caſuum, ideo dixi: Nominatiuus tertiæ perſonæ.

Conceptio numerorum.

Conceptio numerorum eſt, ubi plurale concipit ſingulare, ut, Petrus & iſti ludunt, ſic dicunt plurimi, Sed Aldus adfirmat plurale debere præcedere, ut, Sunt nobis mitia poma, Caſtaneæ molles, & preſsi copia lactis. Alioqui fieri Zeugma ait.

In conceptionem generum Annotatiuncula.

Vix bene dicitur, Calamus & Papyrus ſunt ſtudioſo neceſſarij. Quia in conceptione generum copulatum debet ſignificare res animatas, ſin minus, adiectiuum ei dabitur neutri generis, per regulam indifferentiæ.

Regula indifferentiæ.

Sint res abſq; anima, ponetur mobile neutrum.

Quotieſcunq; ſubſtantiua rerum inanimatarum, cuiuſcunq; generis, coniunguntur ad adiectiuum vel demonſtratiuum, vel relatiuum plurale, ipſum erit neutri generis fere ſemper, ut: Penna & atramentum

ſunt

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ſunt ſcribendi neceſſaria. In ſacris: Virga tua, & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt. Lunam & ſtellas quæ tu fundaſti. Cicero: Eadem mente comprehendimus colorem, ſaporem, odorem, ſonum, quæ nunquam animus cognoſceret. In promouendis ætas, maturitas, grauitas morum & literarum ſcientia ſunt inquirenda. T. Liuius: Labor voluptaſq; diſimillima natura, ſocietate quadam inter ſe naturali ſunt innexa. Dixi, FERE SEMPER, quia quando res ſunt inanimatæ, fit aliquando Conceptio generum, ſed rariſsime. Lucan: Hinc leges & plebiſcita coactæ. Cice. in ſom. Scipi: Concilia cœtusq; hominum iure ſociati, quæ ciuitates appellantur. Loquitur ita ſine dubio Iuſt. lib. 9. Miſericordia in eo & perfidia pari iure dilectæ.

Fit & implicite indifferentiæ regula, veluti vtrunq; eſt homini vtile, ſcilicet aqua & ignis. Similiter vbi non de multis loquimur, ſed multa vni conuenire ſignificamus. Plaut: Vtrunq; hæc, & multiloqua & multibiba eſt anus.

Prolepſis.

In partes totum partitur rite Prolepſis
Cum uerbo poſitum. Tacitam quandoq; uidebis.

Propter

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Propter totum cum verbo vel adiectiuo congrue conſtructum, in partibus verbum vel adiectiuum eleganter intelligitur per Prolepſim, quæ Latine præſumptio dicitur, ut, Noluerunt venire, ſed abierunt, vnus in villam ſuam, alius ad negociationes ſuas. Vidi duos angelos, vnum ad caput, alterum ad pedes. Petrus & Paulus ſunt admodum periti, hic pilæ, ille aleæ. Totum eſt dictio pluralis numeri, ut, Homines, aut copulatum, ut, Petrus & Paulus, aut dictio collectiua, ut, Turba, populus.

Quid prolepſis.

Prolepſis, eſt attributio proprietatis toti diuiſio in ſuas partes, quæ totius proprietatem vario modo continent, ut, Omnes ſtudent, hic ſcientiæ, illi pecuniæ, alius Veneri. Totum eſt omnes, cui attribuitur proprietas Student, quæ in partibus, hic, ille, alius, vario modo continetur. In hac definitione Sulpitij, nomen Attributio regit datiuum ſui verbi.

In Prolepſi ſunt quinqȝ neceſſaria, Totũ, Partes, Determinationes partium, Proprietas & Ordo. Proprietas, eſt verbum vel adiectiuum. Ordo in eo conſiſtit ut præcedat totum, & partes ſequantur.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Duplex eſt Prolepſis, Explicita & implicita. Implicitam indicat poſterior verſus; eamq́ vocat tacitam.

Prolepſis explicita eſt, in qua totum & partes exprimuntur, ut, Duo homines aſcenderunt in templum, vnus Phariſæus, & alter Publicanus.

Implicita eſt, in qua totum intelligitur, vel partes in adiectiuo continentur, ut, Alter alterius onera portate, totum Vos intelligitur in Portate, & partes continentur in alter. Saluſt. Cœperunt ſe quiſq; magis magiſq; extollere. In ſacris: Vana locuti ſunt, vnusquiſq; ad proximum ſuum. Ad Galat. Quod ſi alius alium viciſſim mordetis & deuoratis, videte, ne viciſſim alius ab alio conſumamini.

Zeugma quid.

Vnius eſt uerbi ad diuerſa reductio Zeugma,
Aut adiectiui, nihil hic niſi carmina deſunt:
Iratus rex eſt reginaq; non ſine cauſa.

Zeugma, eſt vnius proprietatis ad diuerſa reductio, ut, Carus eſt panis & vinum. Ego ſicut fœnum arui.

Differt Zeugma a Syllepſi. In Zeugmate vna proprietas diuerſis tribuitur, vni expreſſe,

expreſſe, alteri ſubaudite, ut, Iratus eſt rex & regina. In Syllepſi proprietas pluribus tribuitur ſimul, ut, Rex & regina irati ſunt.

In Zeugmate quinq; ſunt neceſſaria, proprietas, duo ſubſtantiua, coniungens, & concordantia proprietatis cum vno expreſſe, cum altero intellecte.

Tres ſunt Zeugmatis ſpecies. Hyperzeugma vel Protozeugma, Meſozeugma, & Hypozeugma vel Hyſterozeugma. Latine, Zeugma a ſuperiori, Zeugma a medio, Zeugma ab inferiori.

Protozeugma eſt, in quo verbum vel adiectiuum ponitur in principio, ut, Erunt ſigna in Sole & Luna, & in terris preſſura gentium. Beatus venter qui te portauit, & vbera quæ ſuxiſti.

Meſozeugma eſt, in quo verbum vel adiectiuum ponitur in medio. Cornel. Tacit. Mediocres poetas nemo nouit, bonos pauci. In ſacris, Si radix ſancta, & rami. Cœli mouendi ſunt & terra.

Hyperzeugma eſt, in quo proprietas in fine ponitur. Vergil. Nihil hic niſi carmina deſunt. Terent. Vtinam aut hic ſurdus, aut hæc muta facta ſit.

Antipto-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

NOMINATIVI.

Antiptoſis quid.

Antiptoſis erit, pro caſu ponito caſum.

Antiptoſis eſt caſus pro caſu poſitio, ſub aliqua proprietate. Pomponius apud Nonium: Quot læticias inſperatas modi mihi irrepſere in ſinum, pro læticiæ inſperatæ. Næuius, Res vis hanc priuari pulchras, pro rebus pulchris. Saluſt. Multi qui de caſtris proceſſerant, amicum alij, pars hoſpitem aut cognatum reperiebant, pro multorum. Perſius. Cenſoremue tuum vel quod Trabeate ſalutas, pro Trabeatus, teſte Priſciano. Plaut. Habet gladium, ſed duos, quibus altero te occiſurum ait, altero villicum. Quibus pro quorum. Vergil.

Forte ratis celſi coniuncta crepidine ſaxi,
Expoſitis ſtabat ſcalis & ponte parato.

Pro datiuo Crepidini, teſte Seruio.

Antiptoſis pro ratione habet autoritatem, proinde nobis eiuſmodi orationes non ſunt imitandæ. Eſt tamen Antiptoſis quædam adeo ab oratoribus vſurpata, ut nulli ſit vitanda, veluti Id genus, pro Eius generis. Omne genus, pro Omnis generis. Dicimus etiam venuſte, quibus in extremis, pro in quorum extremo.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Syntheſis.

Syntheſis haud uocem, ſed cernit ſignificatum:
Rem magis adſpiciunt, quàm uocem ſæpe poetæ.

Syntheſis, eſt attributio proprietatis vni vel pluribus copulatis, quod fit non gratiâ vocis, ſed ſignificati, ut, Pars in fruſta ſecāt, id eſt aliqui. Hanc figuram apud oratores vix vnquam reperies, ſed familiaris eſt Poetis & Hiſtoricis, præcipue tamen Poetis.

Syntheſis eſt triplex, adiectiui & ſubſtantiui, relatiui & antecedentis, nominatiui & verbi.

Syntheſis inter adiectiuum & ſubſtantiuum, relatiuum & antecedens quinis fit modis.

Primo, ratione diſcernendi ſexus. Plaut. Audiui ſæpe hæc vulgo dicier, ſolere Elephantum grauidam perpetuos decem eſſe annos. De relatiuo, ut ſi quis dicat, Anſer quæ incubat ouis.

Secundo, ratione ſubauditionis, ut Præneſte ſub ipſa, ſubaudi vrbe. Rex eſt Carnoti quæ eſt pulchra, ſcilicet vrbs.

Tertio, ratione collectiui. Cornelius Tacitus, Magna pars ſaucij aut palantes in montem Vocetium perfugere. Apuleius, Vulgus ignobile quos.

Quarto,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Quarto, ratione diſtributionis. Ouidius. Vtraqꝫ formoſæ Paridi potuere videri. Terent. Si quiſquam eſt, qui placere ſe ſtudiat bonis quam plurimis, in his Poeta nomen profitetur ſuum.

Quinto, ratione abſtracti pro concreto poſiti. Terent. Scelus poſtquam ludificatus eſt, Ad rem reſpexit, teſte Donato. Idem, Vbi illic eſt ſcelus, qui me perdidit, ſcelus, id eſt, plurimum ſceleſtus.

Syntheſis in nominatiuo & verbo fit duobus modis. Priore, ratione collectionis. Statius: En vtraqꝫ generis turba rogant. Poſteriore, cauſa diſtributionis. Saluſtius. Vterqꝫ inſaniunt. Ouidius. Quo ruitis? veſtras quiſqꝫ redite domos.

Aduerbia & Interiectiones.

En, ecce, hem, primū quartumq́; aliquando requirunt.
Hei petit & quintum, uelut o, Hei uæhq́; datiuum.
Prò primum, quartum, quintumq́; notatur habere.

Hæc aduerbia demonſtrandi, En, ecce, hem, petunt poſt ſe nominatiuum, vel accuſatiuum. Cicero. Ecce tibi ſtatus noſter. Terent. Hem aſtutias. Hem comicum eſt, non oratorium. En ſæpe exprobrantis. Ponuntur & ſine caſu, & tunc Ecce fere vtimur, vbi quid ex improuiſo fieri ſignificamus.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Heu petit & quintum velut o.) Heu & ô petunt poſt ſe nominatiuum, accuſatiuum, aut vocatiuum. Plin. Heu dementia, adlatoris aduentus ſemper eſt gratus. Cicero. O variam volucremq; fortunam. Idem, O magna vis veritatis, quæ contra hominum ingenia, calliditatem, ſolertiam, contraq; fictas omnium inſidias, facile ſe per ſeipſam defendit. O ſeruit omni adfectui, teſte Valla, & pulchre ſubauditur, quando adfectus eſt parum vehemens. Cicero in Anton. Indignum facinus, & hominem nequam. Et Hui leuioris caloris eſt interiectio petens accuſatiuum. Tentius. Hui tam graues raſtros quæſo.

Hei væhq; datiuum.) Duæ interiectiones Hei & Væh regunt datiuum poſt ſe. Verg. Hei mihi qualis erat. Martial. Væh tibi cauſidice. Væh quoq; cum accuſatiuo antiqui poſuerunt.

Pro primum, &c.) Pro interiectio dolentis, vel indignantis & aliquando admirantis, conſtruitur cum nominatiuo, accuſatiuo, vocatiuo, ut, Pro dolor. Plaut. Pro ſancte Iuppiter quid video. Terent. Pro Deum atq; hominem fidem. Georgius. Valla adſpirauit proh vegetioris ſoni gratia.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Regimen nominatiui, & obiter aliorum implicitum.

Cuiuſuis tacitam do caſus ſæpe regentem,
Supprimit orator, quæ ruſticus edit inepte.

Dictio regens tam nominatiui quam aliorum caſuum, aliquando etiam dictio recta eleganter ſubauditur, ut, Gloria tibi Domine. Difficile bonum eſſe. Difficilia quæ pulchra. Exemplum vbi ſubauditur dictio recta. Vocor Ioannes. Cicer. Quod in tabulis quæ ſunt ad Opis patebat. T. Liui. Linteis libris ad Monetæ iuuentis, ſubauditur templum. Difficile eſſet omnes ſubintelligēdi modos enumerare, plurimos frequens offeret lectio. Hoc nobis obſeruandum eſt, quod quotieſcunq; ſubauditio obſcuritatē non parit, ornate multa ſubticemus.

REGIMEN GENITIVI.

Regula prima.

SI duo continue iungantur fixa, nec una
Sit res, in patrio recte caſu dabis unum.

Omne nomen ſubſtantiuum regit alterum ſubſtantiuum in genitiuo, ſi ipſa pro

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

diuerſis ſignificentur accipi, coniunctione nec explicite nec implicite intercedente, ut Ager Petri, facundia Ciceronis, Biantis dictum, Valere corpore, naturæ munus eſt. Diuitiæ dantur à fortuna, ſapientia animi bonum eſt. Summa ſummarum, apud Plin. Liber illius, quia pronomen primitiuæ ſpeciei fungitur officio nominis ſubſtantiui,

Elegantiæ regula.

Quoties loquendum foret per Quis, quæ quod, multus, is, minor, tantus, quantus, & alia nonnulla adiectiua, venuſte adiectiui in neutro genere ſubſtantiuum efficiemus, mutando prius ſubſtantiuum in genitiuum, priore ſeruato numero. Quæ cauſa, quid cauſæ, multa pecunia, multum pecuniæ. Nullus in Nihil vertitur, ut, Nullus locus, nihil loci. Plaut. Neq; habet plus ſapientiæ, quam lapis.

Iuuenalis.

Quantum quiſq; ſua nummorum ſeruat in arca, Tantum habet & fidei.

Horatius.

Sed tacitus paſci ſi poſſet coruus, haberet
Plus dapis, & rixæ multo minus inuidiæq;.

Pulcherrimum eſt, Id temporis, pro eo tempore,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

pore, Id ætatis, pro ea ætate, Id locorum, pro eorum locorum Neq; hoc regimen ſolum in nominatiuo aut accuſatiuo fit. Valer. Max. Fuerat eodem loci. Idem, Multo iam noctis ſerrum auxilium venis.

Aliquando, Id, pulchre ſubauditur. Mela. Quod terrarum iacet à freto ad ea flumina, ab altero latere Africam vocamus, ab altero Europen.

Secunda regula.

Temporis atq; loci, quantiq; aduerbia quædam
Hunc optant caſum, dic uenimus illius ergo.

Quædam aduerbia temporis, loci & quantitatis regunt genitiuum.

Temporis. In Eſaia: Nunc temporis nubes pluant iuſtum. Tum temporis. Interea loci, id eſt, temporis. Pridie illius diei. Poſtridiæ diuæ virginis. Dicimus etiam, Pridie calendas, poſtridie nonas, & tunc intelligi videtur præpoſitio Ante vel poſt, cuius virtute accuſatiuum habent.

Loci, Vbiuis, gentium, nuſquam gentium, vnde gentium, vbi terrarum, in quibus Gentium & Terrarum ſolū ornatus gratia ponuntur. Cic. Tu autem abes longe gentium. Cæſar. Eo diſcordiæ ventum eſt. Valde

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

elegans locutio, pro ad eam diſcordiam. Sic, quo miſeriæ venimus? Perſius. Huccine rerum venimus?

Quantitatis, Satis eloquentiæ, affatim lignorum, partim hominum. Ouidiana Helena ad Paridem: Nec tibi plus cordis, ſed magis oris ineſt. Plaut.

Virtute ambire oportet, non fautoribus.
Sat habet fautorum ſemper, qui recte facit.

Caue dicas, Paruum vini, ſed parum, nec, Magnum oris, aut maius oris, ſed multum & magis. Vbi enim aduerbia ſunt quantitatis, nominibus neutri generis genitiuum vix damus.

Ergo aliquando aduerbium eſt, teſte Seruio, cum genitiuo. Vergilius. Illius ergo venimus.

Tertia regula de Mei, tui, ſui, noſtri, veſtri.

Poſſeſſum ſpernit patrium, quo paßio fertur,
Filius ergò mei ne dixeris, at meus inque.

Nomen ſignificans rem poſſeſſam, vel habitam, non poteſt, pro poſsidente vel habente regere genitiuos paſsiue ſignificantes, Mei, tui, ſui, noſtri, veſtri, ut de filio quem habeo non licet dicere, filius mei, nec

de agro quem habes, ager tui, ſimiliter non licet dicere ager noſtri, ager veſtri, liber ſui. Quia Mei, tui, ſui, noſtri, veſtri, non ſignificant poſſeſſorem, ſed paſsiue rem, de qua, aut in quam aliquid habetur, ut Amor mei, id eſt, amor, quem quis habet in me, non quem habeo, niſi eum habeam erga me ipſū. Ouidius, Vror amore mei. Notandum eſt ergo, quod veteres dicebant, Filius mis, tis, ſis, noſtrum, veſtrum, nam hi genitiui actiue ſignificabant. Nunc Mis, tis, ſis, non ſunt in vſu. Noſtrum, veſtrum fere partitiue ponuntur. Ideo per poſſeſsiua loquemur, Filius meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, quæ actiue & poſſeſsiue ſumuntur. Et meus ponitur interdum pulchre, pro mei iuris, ſic tuus pro tui iuris, &c. Perſius. Vindicta poſtquam meus à prætore receſsi.

Annotatiuncula.

Ex prædictis, Amor tui & amor tuus, ſic differunt: Amor tui, paſsiue eſt, quo tu amaris. Amor tuus, quo tu amas, ſiue te, ſiue alium. Sic vtilitas mea, quam ego habeo, & vtilitas mei, quam de me aliqui habent. Eadem differentia ſeruabitur in omnibus, quæ actiue & paſsiue declarari poſſunt,

qualia ſunt, Vſus, memoria, faſtidium, deſiderium, cura, odium, dolor, poteſtas, & quod idem eſt copia, ſuſpicatio, exiſtimatio &c. Ouidius.

Sit tibi cura tui, ſit tibi cura mei.

Plin. Nulla eſt voluptas, quæ non aſsiduitate ſui faſtidium pariat.

Quarta regula.

Queuis proprietas, aut pars, cui mobile iungis,
Laudem ſignificans aut uituperamen in hoc ſit,
Vel ſexto caſu, ceu uultus fœmina pulchri.
Aut uultu pulchro. Quandoq; ſynecdoche habebit.
Rite locum quarto aut ſexto, ceu candida collum,
Aut collo, miſere doleo cor, cordeue dices.

Nomen ſubiecti aut totius regit dictionem proprietatis aut partis cum, adiectiuo laudis vel vituperationis, in genitiuo vel in ablatiuo. Proprietatis, ut Vir ſummæ virtutis vel ſumma virtute. Plin. Ariſtoteles vir immenſæ ſubtilitatis. Cicero. Non multi cibi hoſpitem accipies, [illegible] multi ioci. Terent. Homo antiqua virtute ac fide. Partis, Populus duræ ceruicis vel dura ceruice. Herba magnæ radicis vel magna radice. Paraſitus auidiſsimæ gulæ, vel auidiſsima gula. Teren. Virgo rufa, cæſia, ſparſo ore, adunco

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

adunco naſo. Subiectum eſt, cui aliquid accidit, ut homo ſubiectum eſt ſcientiæ. Proprietas, eſt res, quæ accidit, ut ſcientia eſt proprietas, quia accidit homini.

Annotatiuncula.

Pars vel proprietas regitur à quatuor orationis partibus.

A nomine. Liuius. Mulier magno natu.i. annoſa.

A pronomine. Plaut. Tu cano capite, amas ſenex nequiſsime.

A verbo ſubſtantiuo vel habente vim eius, aut ſaltem intercedente, Magna autoritate es vir, aut magnæ autoritatis. Sueton. Cibi minimi erat. Cato. Eſto animo forti cum ſis damnatus inique. A participio, veluti, Hic adoleſcens optimæ profecto indolis eſt, olim futurus magnæ autoritatis apud principem.

Synecdoche quando fiat.

Quandoq; Synecdoche habebit, &c,) Nomen adiectiuum aut cum participio ſuo verbum paſsiuum, aut neutrum ſignificans proprietatem aut accidens in parte rei poteſt illius partis dictionem in accuſatiuo vel ablatiuo regere per Synecdochen, ut,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Aethiops albus dentes, vel dentibus, doleo caput, vel capite, frangor brachium vel brachio, fractus membra vel membris.

Synecdoche quid.

Synecdoche, eſt attributio partis ad aliquod totum, ſub proprietate verbi vel adiectiui, ut Nuda genu. Ager depaſtus ſegetes. Flores inſcripti nomina regum. Hæc figura (ut Valla docuit) tantum ad animi & corporis qualitatem pertinet, nihil ad externa reſpiciens, proinde Synecdoche non eſt: Potens diuitijs, grauis pietate, præditus dignitate, ſed in hoc Martialis diſticho in Zoilum.

Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine læſus,
Rem magnam præſtas Zoile, ſi bonus es.

Duplex eſt Synecdoche, Locutionis & Conſtructionis. Locutionis Synecdoche alterum ex altero intelligit, ex parte totum, ut, Octo animæ intrauerunt arcam Noæ, Ex toto partes, ut Petrus eſt in cœlo.

De Synecdoche Conſtructionis hic agimus, quæ diuiditur in directam & indirectam. Directa eſt in qua veræ partis dictio in accuſatiuo vel ablatiuo regitur, ut Nuda

pedem vel pede. Indirecta Synecdoche eſt, in qua non vera pars, ſed pro parte adiacens quidpiam reperitur, ut, Sum albus veſtem.

In Synecdoche conſtructionis tria ſunt neceſſaria, Totum, pars, proprietas, id eſt, verbum vel adiectiuum.

Conſtructionis Synecdoche Poetis maxime licet vti, proxime deinde Hiſtoricis, Oratoribus vix Vnquam.

Regula quinta.
Opus, vſus.

Poſcit opus ſextum, tolerans quandoq; ſecundum.
Vt mihi opus libro eſt. At opus dux, Tullius inquit,
Eſt nobis. Vt opus, Plautus ſic utitur vſus.

Opus regit ablatiuum cum datiuo intercedente verbo ſubſtantiuo, habet quoq; ſed rariſsime genitiuum pro ablatiuo. Cicero. Autoritate tua nobis opus eſt, & conſilio, & etiam gratia. Ouidius.

Nec minor eſt virtus, quam quærere parta tueri.

Caſus ineſt illic, hic erit artis opus. Saluſt. Priuſquam incipias cōſulto, & vbi conſulueris, mature facto opus eſt. Hic ablatiui participiorum neutri generis, eleganter ponuntur pro infinitiuis, conſulere & facere.

At

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

At opus dux Tullius, &c.) Opus capitur pro neceſſarijs interdum, adiectiue ac indeclinabiliter, & ita quemuis caſum ſecum permittit. Cicero. Dux nobis & autor opus eſt, Idem, Dices nummos mihi opus eſſe ad apparatum triumphi. Cæſar. Reſpondit ſi quid ipſi à Cæſare opus eſſet, ſeſe ad eũ venturum fuiſſe. Sic dicimus, opus eſt mihi conſilio à te.

Vt opus, Plautus ſic vtitur vſus.) Vſus capitur aliquando pro opus, & regit ſimiliter ablatiuum cum datiuo intercedente verbo ſubſtantiuo, præſertim apud Plautum in Aſinaria: Viginti iam vſus eſt filio argenti minis, Menedemus apud Teren. Mihi ſic eſt vſus, tibi ut opus eſt facto, face.
Ch. An cuiquam eſt vſus homini ſe ut cruciet? Menedemus, mihi eſt.

Regula de adiectiuis verbalibus.

Actiuè ſignans uerbale dabit genitiuum
Mobile, ceu quædam quorum uix ſcitur origo.

Adiectiuum verbale actiue ſignificans, regit genitiuum, ut quædam adiectiua de quibus an verbalia ſint, ambigitur, ut, Amans vini, patiens frigoris, conſultus iuris, memor beneficij, compos voti.

Vt plurimorum nominum ad hanc regu‑lam pertinentium vis liqueſcat, opus eſt ſe‑quentem adnectere differentiam.

Amans vini & amans vinum ſic diffe‑runt. Amans vini eſt, qui vinum multum cupit, & ex conſuetudine amat, nec præſens tempus hic magis ſignificatur quam præte‑ritum, eſt enim Amans nomen comparabi‑le. Amans vinum eſt, qui iam amat vinum, & participium eſt. *Sic* patiens frigus, qui patitur. Patiens frigoris, qui per multam conſuetudinem frigus facile tolerat, & mul‑tos videas patientes frigus, minime pati‑entes frigoris. Doctus Grammaticam, qui Grammaticam didicit, etiamſi neglexerit, participium eſt. Doctus grammaticæ, qui multo vſu grammaticam callet, nomen eſt. Ita dices in reliquis.

Vndecuplicia adiectiua nomina re‑gunt caſum huius regulæ.

Primo in ans & ens.

Amans, fugiens, fugitans, patiens, po‑tens, pro potentiam habens, nam pro abun‑dans etiam ablatiuum habet. Verg. de Ita‑lia. Terra antiqua potens armis atq; vbere glebæ. Seneca, Amantes tui ama. Saluſt.

Catilina

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Catilina patiens inediæ, algoris, vigiliæ, ſupra quam cuiquam eſt credibile. Tacitus: Vulgus cupiens voluptatum: Iuuenal. Metuens virgæ iam grandis Achilles. Gell. Saluſtius proprietatum in verbis retinentiſsimus conſuetudini conceſsit.

Secundo in tus, ſus, e præteriti temporis participijs.

Doctus, indoctus, profuſus, peritus, imperitus, inſuetus, ſuſpenſus, &c. Saluſt. Alieni appetens, ſui profuſus. Horatius.

Ludere qui neſcit campeſtribus abſtinet armis,
Indoctusq́; pilæ, diſciue, trochiue quieſcit,
Ne ſpiſſæ riſum tollant impune coronæ.

Tertio, in iuus.

Cometes eſt belli ſignificatiuus. Plinius. Imitatiuo Iuris. Multis ſic vtuntur medici, ut herba expulſiua veneni, vinum incentiuum libidinis, ſic virtus ſui diffuſiua, lapis conſiſtiuus ſanguinis, potio opitulatiua alui. Ita apprehenſiuus, penetratiuus, &c.

Quarto, in idus.

Auidus, cupidus, trepidus, validus, impauidus. Plin. Natura hominum eſt noui-

tatis auida. Plaut. Leno auri cupidus. Oui. Cupidus ſtudiorum quiſq; ſuorum. Tacitus. Animi validus, & corpore ingens.

Quinto, in ax.

Rapax, capax, ferax, fugax, ſagax, prouicax.
Quintil. Natura tenaciſsimi ſumus eorum, quæ rudibus annis percipimus. Tacit. Opum contemptor, recti peruicax.

Ouidius.

Tempus edax rerũ, tuq; inuidioſa vetuſtas
Omnia deſtruitis. Idem de ſeipſo.
Nec patiens corpus, nec mens fuit apta labo(ri,
Solicitæq; fugax ambitionis eram.

Sexto, in oſus.

Ambitioſus dignitatis, ſtudioſus, curioſus, incurioſus. Cicero de amicitia: Pilæ ſtudioſi fuerunt. Philelphus: Quid enim earum rerum ſumus curioſi, quæ animæ curas non adimunt, ſed augent? Oſus, peroſus, & exoſus, modo nomina ſunt, actiue ſignificantia cum genitiuo, ut, Exoſus vitæ, peroſus ridendi, ſed paſsiue capta cum datiuo, ut, Epictetus dijs haud eſt exoſus. Modo ſunt participia accuſatiuum regentia, licet verba Exodi & Perodi non ſint in vſu. Columel. Immundam ſegnitiem peroſa eſt.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Ouidius.

Ille peroſus opes, ſyluas & rura colebat.

Sexto, in ius.

Dubius, nuncius, ſcius, præſcius, conſcius, neſcius, innoxius, obnoxius.

Verg. Fama eſt tam ficti prauiq; tenax, quã nuncia veri. Idem.

Neſcia mens hominum fati, ſortisq; futuræ,
Et ſeruare modum rebus ſublata ſecundis.

Auſonius:

Quæ nam ſumma boni? mens quæ ſibi conſcia recti.

Secundo, in ilis.

Docilis, ſuſceptibilis, penetrabilis, mutabilis. Ouid. Praui docilis Romana iuuentus. Plin. Luſcinias Græco atq; Latino ſermone dociles. Hic docilis ablatiuum habet.

Valerius Maxi.

Alexandri pectus inſatiabile laudis.

Nono, in rus.

Auarus pecuniæ, maturus, ſecurus, gnarus, ignarus. Tacitus: Famæ nec incurioſus, nec vendicator, pecuniæ alienæ non appetens, ſuæ parcus, publicæ auarus. Vergil. Securus amorum.

Hora-

GENITIVI.

Horatius.

Graĩs ingenium, Graĩs dedit ore rotundo
Muſa loqui, præter laudem nullius auaris.

Decimo, in gus.

Prodigus pecuniæ. Belli præſagus. Vergilius de Drance:

Largus opum, lingua melior, ſed frigida bello Dextera.

Vndecimo, plurima diuerſæ terminationis nomina.

Rudis, compos, impos, memor, immemor, fœlix, infœlix, æmulus, multa puer ſimilia obſeruabis crebra lectione. Cicero. Græcarum literarum rudis. Plautus. Ita me rex Deorum atq; hominũ faxit patriæ compotem. Saluſt. Laudis auidi, pecuniæ liberales erant.

Claud.

Munificus laudis, ſed non eſt prodigus auri.

Oriundus rariſsime habet genitiuum, frequenter vero ablatiuum cum præpoſitione vel ſine præpoſitione.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Regula ſeptima.

Adfinis ſimilis, communis, par propriusq́;,
Finitimus, fidus, conterminus, atq; ſuperſtes,
Conſcius & ſocius, conformis, ſiue propinquus;
Et uicinus, amicus, habet iungi his alienus,
Hæc caſum ternum donabunt ſiue ſecundum,
Cætera, queîs damnum ſignabitur, utilitasue,
Cum terno pones. Armis fer & aptus ad arma.

Quædam adiectiua regunt genitiuum vel datiuum, ftequentius tamen datiuum, ut, Adfinis ſenectutis vel ſenectuti. Similis patris, plerunq; dicitur de moribus, Similis patri, de figura. Commune omnium vel omnibus. Par tui. Par odio importuna beneuolentia. Finitimus fluuij vel fluuio. Cicero. Eſt finitimus oratori Poeta, Fidus amici vel amico. Conterminus fontis vel fonti. Superſtes dignitatis paternæ, vel dignitati. Conſcius deliciarum vel delicijs. Socius belli vel bello. Conformis imaginis uel imagini. Propinquus, vicinus vrbis vel vrbi. Eraſmus: Aurora Muſis amica eſt, apta ſtudijs. Quintil. Sicut aues ad volatũ, equi ad curſum, ad ſæuitiam feræ gignuntur, ita nobis propria eſt mentis agitatio atq; ſolertia. Idem, Rationem nobis præcipuam

puam

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

puam dedit, eiusq́ nos ſocios eſſe cum dijs immortalibus voluit. Ouid. Mala ſunt vicina bonis. Alienus conſilij, conſilio, & à conſilio. Terent, Homo ſum, humani à me nihil alienum puto.

Cætera queis damnum, &c. Cætera adiectiua quibus ſignificatur quæpiam vtilitas vel damnum, regunt datiuum. Et ſunt quintuplicia.

Primo adiectiua aduerſitatis ſiue contrarietatis.

Hyems eſt nobis grauis. Infeſtus hoſti, id eſt, valde moleſtus. Infenſus diſcipulo, id eſt, valde iratus. Ouidius.

Qui color albus erat, nunc eſt contrarius
albo. Plautus.

Opulento homini haud ſeruitus dura eſt.

Hoc magis miſer eſt diuitis ſeruus. Hoc modo conſtruuntur plurima contrarietatis ſeu repugnantiæ verba, de quibus agemus in conſtructione datiui.

Secundo, adiectiua proximitatis.

Confinis, intimus, familiaris adiectiuum. Cato. Proximus ille Deo, qui ſcit ratione tacere. Reducuntur huc multa proxi-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

[V]icinitatis verba, ut, Propinquo, adhæreo, proximo. Solini verbum, quod ut alia, pro datiuo poteſt habere accuſatiuum cum præpoſitione Ad. Solinus, Geloni ad hos proximant.

Tertio, verbalia in bilis paſsiuæ ſignificationis.

[A]uſonius, Multis terribilis, caueto multos.

Horatius.

Hic tibi fit potius, quam tu mirabilis illi.

Idem: Nulli flebilior, quam tibi.

Vergilius.

Nec viſu facilis, nec dictu adfabilis vlli.

Quarto, verbalia in dus

Ouidius.

Sæpe tibi pater eſt, ſæpe legendus auus.

Idem: Pauper agat acute, timeat maledicere pauper.

Multaq́ꝫ diuitibus non patienda ferat.

Horatius.

Si vis me flere, dolendum eſt Primum ipſi tibi.

Sed hoc magis eſt gerundium nominatiui caſus. Legendus, nomen, id eſt, legi dignus, aut qui debet legi. Legendus participium, id eſt, qui legetur. Ita dices in reliquis.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Quinto, varia.

Plurima datiuum adſciſcunt, de quibus non datur certa lex quæ ſemper ex ſe, vel ex adiuncto commodum vel incommodum, damnum vel vtilitatem important, ut, Gratus, ingratus, iucundus, iniucundus, fidelis, fidus, perfidus, infidus, dulcis, amarus, congruus, proſper, ſecundus, dexter, obnoxius, peſtifer, exitialis, lethalis, odioſus, malus, nequam, &c. Sapiens, Qui ſibi nequam cui bonus? Publi. O vita, miſero longa, fœlici breuis. Seneca, Cunctis eſto benignus, nulli blandus, paucis familiaris, omnibus æquus. Plinius. Fideliſsimi ante omnia homini canes & æqui. Cato, Somno ne deditus eſto. Abſonus fidei apud Liuium, id eſt, infidelis. Abſonus voce, cui inepta vox eſt. Cicero. Sunt quidam aut lingua ita hæſitantes, aut ita voce abſoni. Abſonus à voce, id eſt, diſcordans.

Armis fer & aptus ad arma.) Quædam pro datiuo poſſunt accuſatiuum habere cũ præpoſitione Ad:

Horatius.

Infirmo capiti fons aptus, idoneus aluo.
Plaut. Tot quidem non potuiſti adducere homines, magis ad hanc rem idoneos.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Regula octaua, De partitiuis.

Partitiua uolunt genitiuum, ut ſigna, graduſq;,
Pronomen, numerus duplex, aduerbia quædam.

Dictio partitiua poſtulat genitiuum pluralem nominis non collectiui, vel ſingularem collectiui, ut, Quiſq; hominum. Dictio partitiua eſt adiectiuum, vel ex eo aduerbium, multitudinis partem indicans, ut, Quiſq;, maior, maximus, maxime.

Annotatiuncula.

Pro genitiuo huius regulæ licet interdũ ponere caſus, per quos declaratur, nempe, accuſatiuum cum Inter, aut ablatiuum cum De, vel Ex, vel In pro Inter, ut, Vnus iſtorum, id eſt, inter iſtos, de vel ex, vel in iſtis. Sueton. Verbum M. Catonis eſt, vnum ex omnibus Cæſarem, ad euertendam rempublicam ſobrium acceſsiſſe.

Concordantia partitiui cum genitiuo.

Sit conforme genus, partitio quando notatur.
Ni collectiuum, uel uox heteroclita detur.
Recte etiam dices, Quid agis dulciſsime rerum?

Adiectiuum partitiuum conuenit cum genitiuo in genere, ut, Quiſq; virorũ, quæq; fœmina.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

fœminarum. Tres ſunt ab hac regula exceptiones. Prima in collectiuis, ut, Optimus plebis. Secunda in Heteroclitis, ut, Infimum cœlorum lunam continet. Tertia vbi adiectiuum præcedens reſpicit. Terent. Eſt genus hominum, qui ſe primos omnium rerum eſſe volunt. Horat. Quid agis dulciſsime rerum? Boetius, Confitemur Deum omnium rerum eſſe præſtantiſsimum.

Ad regulam partitiuorum pertinentia.

Quintuplices dictiones regunt genitiuum per regimen partitionis.

Primo, ſigna vniuerſalia quidem, ut, Quicunq; hominum peccauerit, punietur, particularia vero, ut, Surripuit commilitonum aliquis librum meum. Interrogatiua, ut, Quis horum mecum ibit? Vter veſtrorum ſcit Latine?

Secundo, caſum huius regulæ petunt gradus comparationis. Poſitiuus quidē. Plin. In capite paucis animalium, niſi volucribus apices. Idem: Lanarum nigræ nullum colorem bibunt. Comparatiuus, ut, Fortior manuum eſt dextera. Superlatiuus, ut, Doctiſsimus Poetarum, optimus plebis.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Regula de comparatiuo & ſuperlatiuo.

Res ſimilis generis medius gradus atq; ſupremus
Poſcunt, ille duas, hic plures uſq; duabus.

Comparatiuus & ſuperlatiuus, ut regunt genitiuum per regimen partitionis, requirunt comparationem inter res eiuſdem generis vel naturæ. Comparatiuus inter duas, ſuperlatiuus inter plures duabus, ut Dextera eſt fortior manuū. Pollex eſt fortiſsimus digitorū. Ideo male dicitur, Hector eſt fortiſsimus Græcorum, quia non fit comparatio inter ea, quæ ſunt eiuſdē generis, quum Hector non ſit Græcus, ſed Troianus. Eſſe eiuſdem generis nihil hic eſt aliud, quam rem excedentem contineri ſub caſu comparatiui vel ſuperlatiui.

Regula comparatiua propria,

Sin minus iſta aderunt, medio gradui dato ſextum,

Vbi comparatio non fit inter duo eiuſdem generis, comparatiuus habet ablatiuum, ut, Doctior illo, vel doctior illis. Hector fuit fortior quouis Græco.

Horatius.

Vilius argentum eſt auro, virtutibus aurū.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Appendix I.

Additur comparatiuo ablatiuus menſuram exceſſus ſignificans, ut, Sum longior te quatuor digitis. Item hi ablatiui, Opinione, fide, iuſto, æquo, ſolito, dicto, & ſimiles rem exceſſam non ſignificantes Cice Maiorem opinione hominum cœpi dolorem.

Iuuenalis.

Ponamus nimios gemitus, flagrãtior æquo
Non debet eſſe dolor viri.

Appendix II.

Comparatiuus ac ſuperlatiuus regunt etiam omnem caſum ſui poſitiui, ut, Plenior rimarum, pleniſsimus rimarum, quia plenus rimarum dicimus. Sic gratus regi, gratior regi, gratiſsimus regi.

Annotatiuncula.

Comparatiuus in neutro genere elegantiſsime ponitur, ut, Ornatius dixeris, nihil tuo patre generoſius, nihil Vergilio ſuauius, nihil matre tua caſtius, quam nullus patre tuo generoſior, nemo Vergilio ſuauior, nulla matre tua caſtior. Redeo ad partitiua.

Tertio, omne vero pronomen regit genitiuum huius regulæ, ut, Hæc volucrum, illa ſororum.

ſororum. In ethicis Ariſtotelis, Laudamus quidem iuuenum eos, qui ſunt verecundi.

Quarto, duplex numerus regit caſum huius regulæ, numerus cardinalis, id eſt, principalis quo vulgo numeramus, Duo, tres, quatuor, quinq;, ut, Duo iſtorum, centum virorum, & numerus ordinalis, quo ordinem indicamus, ut, Primus hominum, octauus ſapientum. Vnus, numeri principium & ſolus, pro quo vnus eleganter ponitur, hunc caſum regunt. Plini. Caluitium vni tantum animalium homini. Idem, Solus animalium. Quot, quotus, tot, vltimus, ad numeros pertinent, ideo genitiuum partitiue regunt. Terent. Quot hominum illic litigant. Iuuenalis. Regum vltimus ille bonorum.

Quinto, aduerbia quædam regunt caſum huius regulæ, Vbi locorum, nuſquam ſcripturarum. Omnium dulciſsime canit philomela. Plinius:

Lynces clariſsime omnium quadrupedum cernunt.

Annotatiuncula.

Subſtantiua partitiue non regunt, niſi per ſubauditionem adiectiui partitiue poſiti.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ſiti. Plin. Quadrupedum talpis viſus non eſt, ſubaudi ſolis. Sciendum eſt, etiam nomina quædam ſub prædictis non comprehenſa partitiue conſtrui, ut Medius & dimidius. Horat. Virtus eſt medium viciorum. Idem, Dimidiũ facti, qui bene cœpit, habet.

Regula nona.

Dat patrium aut ſextum tibi copia ſicut egeſtas
Plenus, inops, ſaturat cum fratribus, implet, abundat.
Atq; egeo, careo, teſtes quibus adijce ſanus,
Et miſer, & dignus cum pluribus, & bene multa
Verba, uelut crucio cum pendeo, lætor & ango,
Deſipio, abſtineo, potior ſic ponis, aloq;
Indoleo, recreo, quæ pluraq; proſa recludet.

Adiectiua & verba quædam copiæ, egeſtatis, cum nonnullis alijs regunt genitiuum vel ablatiuum, ut, Plenus rimarum ſum, ſinum lacte plenum. Inops conſilij ſum, inops ſermone. Potior regni. Verg. Auro vi potitur. Quid non mortalia pectora cogis Auri ſacra fames? Terent. Quaſi tu huius indigeas patris. Valerius, Malo virum pecunia, quam pecuniam viro indigentem. Iam late omnia declarabo.

Adiectiua genitiuum vel ablatiuum regentia.

Geniti-

Genitiuum vel ablatiuum indifferenter habent Plenus, locuples, ſatur, diues, abundans, refertus, fœcundus, egenus, indignus, immunis, pauper & plura, ſi doctiſsimorum vſum diligenter rimemur. Verg. Deſpectus tibi ſum, nec qui ſim quæris Alexi, Quam diues pecoris niuei, quam lactis abundans. Hic abundans nomen eſt, teſte Priſciano, quia verbum Abundo rariſsime genitiuum regit. Horatius: Diues agris, diues poſitis in fœnore nummis. Lucan. Fœcunda virorum paupertas fugitur. Plaut. Amor & melle & felle fœcundiſsimus. Ouid. Quis matrem, niſi mentis inops, in funere nati Flere vetat? Cicero, Inops verbis.

Sæpius genitiuum regunt, ſterilis, vanus, expers, inanis & alia nonnulla. Plautinus Soſia, Ipſe diues, operis & laboris expers, Quodcunq; homini accidit, libere poſſe retur, Aequum eſſe putat, non reputat laboris, quid ſit. Perſius. O curuæ in terras animæ, & cœleſtium inanes.

Ablatiuum ſæpius habent quam genitiuum, Truncus, oneratus, orbus, orbatus, dignus, indignus, viduus, vacuus, contentus, ſaucius, lapſus, miſer, ſanus, & plura, ſi doctorum ſcripta diligenter euolueris. In

ſacris,

ſacris, Dignus eſt mercenarius mercede ſua. Captus oculis, auribus, pedibus, mente, membris, id eſt, carens horum vſu. Captus auaritia, amore, id eſt, detendus. Captus amœnitate loci, id eſt, delectatus.

Quædam habent etiam ablatiuum mediante præpoſitione. Saluſt. Omnes homines, qui de rebus dubijs conſultant, ab odio, amicitia, ira, atq; miſericordia vacuos eſſe decet. Terentius, Ne expers eſſet de noſtris bonis.

Verba genitiuum & ablatiuum regentia.

Licite genitiuum vel ablatiuum regunt, Egeo atq; indigeo, at reliqua huius regulæ verba ſæpius ablatiuum, ut, Impleo, compleo, ſaturo, abundo, potior, pendeo, lætor, &c. Id ſemper obſeruandum eſt, ut oratio noſtra varietate delectet citra adfectationem. Quædam quoq; habent ablatiuum interceſſu præpoſitionis, aut pro eo datiuũ, ut, Abſtine iſti hanc tu manum, id eſt, ab iſto, apud Plautũ. Sic impleui nauem de omni genere frumenti. Et referſi Apothecam de varia natura vinorum. Vix auſim, inquit Valla, præpoſitionem hic omittere, quia

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

non eſt nauis impleta omni genere frumenti, ſed frumento omnis generis. Neq; Apotheca referta eſt omni natura vinorum, ſed vino omnis naturæ.

Sunt quæ variant cōſtructionem, ut, Adfluis, abundas amore, vel adfluit, abundat tibi amor. Publius, Negandi cauſa auaro nuſquam deficit. Participo te auro vel auri. Participo pœnam, id eſt, in pœna fio particeps. Cicero: Qui alteri exitium parat, hunc ſcire oportet, ſibi paratam peſtem, ut participet parem. Dat patrium aut quartū, faſtidio ſed mage quartum. Faſtidio hanc rem, nunc dicimus, olim etiam Faſtidio huius rei. Lucil. Triſtes, difficiles ſumus, faſtidimus honorum, ſic plures antiquorum, teſte Nonio.

Regula decima.

Dic ſatago rerum. Patrium aut dantem miſereri.
Sed mage uult patrium. Dominor dat rite datiuum,
In ſacris etiam patrium, uelut auxiliari.
Grammaticæ leges plerunq; Eccleſia ſpreuit,
Tu uiuendo bonos, ſcribendo ſequare peritos.

Satago exigit genitiuum rerum. Terent. Is quoq; rerum ſuarum ſatagit. Miſereor vult genitiuum vel datiuum, ſed melius geniti-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

genitiuum. Huic ſynonymum miſereſco eoſ dem petit caſus. Verg. Miſereſcite regis.

Idem.

Nil noſtri miſerere mori me deniq; cogis.

Miſeror ſemper habet accuſatiuum, & differt á miſereor. Miſereri paſsiuum adfectum habet, eſt enim corde anxium eſſe alicuius miſeria. Miſerari vero actiuum, eſtq; verbis, lacrymis aut ope, dolorem quem ex miſeria vel noſtra, vel aliena habemus oſtendere. Ab illo fiunt, miſericors & miſericordia, ab hoc miſerator & miſeratio, quæ nomina eodem modo diſtinguuntur. Cice. Miſericordia eſt ægritudo ex miſeria alterius. Sed ad rem.

Dominor dat rite datiuum, &c) Dominor & auxilior datiuum poſtulant, in ſacris etiam cum genitiuo leguntur. Cæterum ſi recte viuere velimus, ſanctos imitabimur, etiam indoctiſsimos, ſi venuſte cupiamus ſcribere aut loqui linguæ Latinæ peritos imitari ſtudebimus, licet Nerone peiores.

Præter dictos caſus, Dominor etiam habet accuſatiuum, mediante præpoſitione, aut ablatiuum. Cice. Fœlix ſenectus, ſi vſq; ad vltimum ſpiritum dominabitur in ſuos. Saluſt. Fortuna in omni re dominatur.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Regula vndecima.

Accuſo, damno, moneo, contraria laudo
Criminis aut pœne uel laudis habento ſecundum,
Aut ſextum. Sed Valla dedit tantummodo ſextis,
Altero & ambobus, neutro, uel utro uel utroq;,

Verba accuſandi, damnandi, monendi, laudandi, & his contraria, ut excuſandi, abſoluendi, vituperandi regunt genitiuū vel ablatiuum criminis, pœne, admoniti, laudis, vituperij. Omnia ferme genitiuum frequentius habent, quam ablatiuum, demptis quinq; ablatiuis, Altero, ambobus, neutro, vtro, vtroq;, per quorum genitiuos hic loqui non liquet, teſte Valla, ut, Vtro accuſatus es, furti an homicidij? non vtrius.

Accuſandi verba.

Accuſo, incuſo, ago, poſtulo, arceſſo, inſimulo, arguo, noto, defero, adligo, adſtringo, criminor & ſimilia, ut, Accuſo te furti vel furto, Incuſo te negligentiæ vel negligentia. Plaut. Qui alterum incuſat probri, ipſum ſe intueri oportet. Cicero. Ne quem vnquam innocentem iudicio capitis arceſſas. Terent. Si herum inſimulabis auaritiæ, male audies. Ouid. Vtinam temeraria dicar, Criminibus falſis inſimulaſſe virum.

Terent.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

GENITIVI.

Terent. Hic furti ſe adligat. Plaut. Furti ſe adſtringit. Hierony. Qui alterum mendacij criminaris, deſine ipſe mentiri.

Excuſandi verba.

Excuſo, purgo, expurgo me parricidij vel parricidio. Lucan. Littuſq; malignum excuſat. Eodem modo dicimus, Littus malignum cauſatur, cauſatur morbos, id eſt, in excuſationem adducit.

Damnandi.

Damno, condemno, multo, admulto, punio, plecto, conuinco, redarguo. Ad accuſationem vel damnationem pertinent etiam, Teneo, interrogo, cado, periclitor, pecco, perdo, do pœnas, ſatiſdo, ſuſpectum habeo, ut, Qui ſuſtulit rem ſacram de prophano, furti ne tenetur, an ſacrilegij, an vtroq;? Horat. Damnatus longi Siſyphus laboris. Cicero. Capite damnatos, morte multauit. Idem: Si iniquus es in me iudex, condemnabo eodem te crimine. Idem: Meipſum inertiæ nequitiæq; condemno.

Abſoluendi.

Abſoluo, libero, &c. ut, Abſolutus eſt parricidij vel parricidio.

Monendi.

Moneo, admoneo, commoneo, commonefacio te debiti. Liui. Aduerſæ res admonuerunt Religionum. Commemoro pro adneo rerum eſt cum genitiuo.

Laudandi.

Laudo, miror, probo, commendo, ut, Commendo te pietatis aut pietate. Seruius figuram Græcam hic eſſe putat.
Vir Troiane quibus cœlo te laudibus ęquē,
Iuſtitiæ ne prius mirer, belli ne laborum:

Vituperandi.

Vitupero, corripio, reprehendo, increpo, increpito te negligentiæ, male geſtæ rei.

Appendix.

Ablatiuo huius regulæ apponitur interdum præpoſitio, ut, Ago te repetundarum, repetundis, aut de repetundis. Cice. Lex vetat, eum, qui de pecunijs repetundis damnatus ſit, in concione orationem habere. Ponitur interdum crimen in accuſatiuo. Cice. Inertiam accuſas adoleſcentum. Sic quoq; admonitum, laus, vituperium. Terent. Ridiculum eſt, te iſtud me admonere Clitipho.

Ouid.

Ouid.

Tunc agitur cenſura, & ſic exempla parãtur,
Cum iudex alios quod monet, ipſe facit.

Regula duodecima.

Verba uolunt ſexto precium. Ponas ſine fixo,
In patrio, pluris, tanti, quanti atq; minoris,
Cum fixo in ſexto. Raro quartum ualeo uult.
Vilius & melius, Peius uel carius emi,
Valla negat, recte dici per nomina poſſe.

Omne verbum cuius actus aliquo precio conſtat, poteſt regere poſt ſe nomen precij vel valoris in ablatiuo, ut, Emi abs te equũ decem aureis. Excipiuntur quatuor nomina, Tanti, quanti, pluris, atq; minoris, cum compoſitis, Tantilibet, tantidem, quantiuis & ſimilibus, quæ ſine ſubſtantiuis in genitiuo ponuntur, at cum ſubſtantiuis in ablatiuo, ut, Quanti pranſus es, aut quanto precio? Quanticunq; locabis, præſtaret domum vendere.

Valeo huc pertinet, ut, Tanti res valet, quanti poteſt vendi. Aliquando hoc verbũ regit precium in accuſatiuo. Varro, Denarij dicti, quod denos æris valebant, quinarij, quod quinos.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Vilius & melius, &c. In quibuſdam ſoſum aduerbialiter loquendum eſt, teſte Valla, ut, Emo vilius & melius, id eſt, quod barbari dicunt, pro meliore foro, Latini, emo minoris, Emo peius aut carius, id eſt, pluris.

Verba huius regulæ.

Emo, comparo, mercor, vendo, venundo, diſtraho, veneo, loco, conduco, taxo, liceo, addico, metior, fœneror, paciſcor, mutuor, ſto, conſto, ſum, redimo, ædifico, impleo, calceo, doceo, ago, &c. Emi tanti, quanti voluiſti, pulchre ſubauditur vendere. Hectoris exanimum corpus vendebat Achilles auro. Terent. Quid agas? niſi ut te redimas captum quam queas minimo, & ſi nequeas paulo, at quanti queas. Plin. de Pamphilo pictore, Docuit neminem minoris talento, quam mercedem & Apelles & Melantius ei dedere. Quanti ſtat, quanti conſtat, idem ſunt. Senec. Paruo fames conſtat, magno faſtidium. Liui. Multo ſanguine ac vulneribus ea Pœnis victoria ſtetit. Teren. Quanti eſt ſapere, id eſt, valet. Plaut. Pluris eſt oculatus teſtis vnus, quam auriti decem.

Annotatiuncula.

Tanti, quanti, pluris, minoris, ſunt hic ſubſtan-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ſubſtantiua teſte Lanciloto. Præterea eiuſmodi orationes, qualis eſt hæc Plauti. Mortuus pluris precij eſt, quam ego & Terentij, Meam herus operam deputat parui precij, pertinent ad regulam quartam genitiui, & in poſteriore ſubaudiendum eſt, Eſſe.

Regula XIII.

De verbis æſtimandi.

Aeſtimo, curo, puto, facio, cum conſulo, duco,
Pendo, habeo, refert, eſt, inter & eſt bene iungo,
Ante dabunt rectos patrios, cum plurimi & æqui,
Et parui, nihili, nauci, flocciq́; boniq́;
Magni, infiniti, maioris, maximi & aßis
Et memini, multi. Quædam bene ponito ſexto.

Verba æſtimandi, ut Aeſtimo, exiſtimo, curo, puto, facio, conſulo, duco, pendo, habeo, ſum, & de quibus ſequitur pecularis regula, Intereſt ac refert, præter genitiuos, Tanti, quanti, pluris, minoris, regunt etiam genitiuos, Plurimi, æqui, parui, nihili, nauci, flocci, boni, &c. quibus additur genitiuus Pili, & forſan plures. Pro quibuſdam poſſunt habere ablatiuum, ut, Aeſtimo te aſsis, vel aſſe, exiſtimo te magni, vel magno, Valerius Maxim. Magno vbiq; pre

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

cio virtus æſtimatur. Seneca. Data magno æſtimas, accepta paruo. Cice. Glorioſa ſapientia non magno æſtimanda eſt. Exempla de genitiuo. Terent. Quid de me fiat, parui curas. Plaut. Reſpicio vos nihil meam gratiam facere. Nihili vel pro nihilo hunc habeo librum, id eſt, contemno, non autem poſsideo. Plaut. Qui homo timidus non in rebus dubijs, nauci non erit. Ouid. Plures opes nunc ſunt, quam priſci temporis annis. Boni conſulo, id eſt, in bonam accipio partem. Conſulo te, id eſt, conſilium à te peto. Conſulo tibi, id eſt, do conſilium. Conſulo honori aut famæ. i. prouideo.

Regula XIIII.

Pauca recordandi patrium, quartumue requirunt,
Vt memini, memoror, ſic obliuiſcor habetur.

Pauca verba recordandi, ut Recordor, memini, memoror deponens, reminiſcor, recolo, & hoc verbum obliuiſcor, regunt genitiuum vel accuſatiuum. Cicer. Proprium eſt ſtultitiæ, aliorum cernere vicia, obliuiſci ſuorum. Verg. Quiſquis es amiſſos hinc iam obliuiſcere Graios. Plaut. Faciam ut huius dici lociq; meiq; ſemper meminerit, qui mihi in curſu obſtiterit. Cicero. Illud ſemper

per memento, qui ipſe ſibi ſapiens prodeſſe nequit, nec quicquam ſapit. Memini pro mentionem facio, reſpuit accuſatiuum, poſtulatq; ſolum genitiuum vel ablatiuum cũ præpoſitione De. Sic dices etiam Recordor, cogito de hac re. Cicero. Obliti ſalutis meæ, de bonis ac de liberis veſtris cogitate.

Appendix.

Huc pertinent, Venio in obliuionem, venit in mentem illius diei, vel, Venit in mentem ille dies. Subit cogitationi, vel ſubit animum cogitatio. Fugit, latet me hæc res, id eſt, rem ignoro, aut non recordor. Lucanus per datiuum ait, Tu mihi cauſa lates.

Regula XV.

Refert, inter & eſt, eſt ſignans commoditatem,
Officiumue petit quoſuis patrios, niſi ſeptem,
Refert, inter & eſt, noſtráq; meáq; referto
Cum reliquis. Capiet cuia uel cuius utrunq;
Eſt noſtrum, ueſtrumq; meumq; tuumq; ſuumq;.

Hæc tria verba, Refert, intereſt, & eſt, ad alicuius rei commoditatem, vel vtilitatem, vel officium pertinentia, regunt quoſuis genitiuos, præter ſeptem primitiui ſpeciei, Mei, tui, ſui, noſtri, veſtri, noſtrum & ve-

ſtrum, pro quibus Refert & intereſt regunt ablatiuos, Mea, tua, ſua, noſtra, veſtra, quibus iungitur Cuia. Eſt vero capit nominatiuos, Meum, tuum, ſuum, noſtrum, veſtrũ.

Exempla de genitiuis.

Vxoris refert, quid rerum gerat maritus noſſe. Cicero. Intereſt omnium recta agere. Idem: Adoleſcentis eſt maiores natu vereri. Plaut. Eſt miſerorum, ut maleuolentes ſint, atq; inuideant bonis.

De ablatiuis cum Intereſt & Refert.

Terent. Tua quod nihil refert, percontari deſinas. Sueton. de Iulio Cæſare, Ferunt dicere ſolitum, non tam ſua, quam reipublicæ intereſſe, vti ſaluus eſſet. Dices, cuius vel cuia intereſt.

De nominatiuis cum eſt.

Cicero: Neq; enim meum eſt, contra autoritatem ſenatus dicere. Idem: Tuum eſt conſulere temporibus, & incolumitati, & vitæ, & fortunis tuis.

Appendix I.

Dictis ablatiuis apponuntur interdum genitiui, Vnius, ſolius, ipſius, ut, Mea vnius re-

us re-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

us refert. Item genitiui ſignorum quorundam, ut, Cuiuſq; omnium. Et numerorum cum cognatis, ut, Duorum, trium, paucorū, multorum, Præterea genitiui participiorū. Qui quidem omnes (ut hæc vtiliſsima ſane παρέργως addam) illis non ſolum ablatiuis apponuntur, verumetiam aliĳs poſſeſsiuorum pronominum caſibus, & genitiuis primitiuorum, Mei, tui, ſui, noſtri, veſtri, quibus etiam gerundiorum genitiui iunguntur. Hæc per ordinem declarabo exemplis. Cicero. Ex tuo ipſius animo coniecturam cœperis. Idem: Voluntati veſtræ omnium parui. Liuius. Noſter duorum euentus oſtendat, vtra gens bello ſit melior. Brutus ad Ciceronem, Qui veſtris paucorum reſpondeat laudibus. Cicero. Quocunq; tempore mihi poteſtas præſentis tui fuerit. Ouidius. Copia placandæ ſit modo parua tui, hic Tui à Tu, eſt fœminini generis. Hæc dediſſe exempla, tanquam formas plurium ſin gendorum ſufficiat.

Appendix II.

Intereſt & Refert habent etiam genitiuos, non ſignificantes res quarum intereſt, videlicet Tanti, quanti, magni, parui. In re-

liquis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

liquis ſæpius habent vel nomina vel aduerbia, Multum, plus, plurimum, magis, minus, parum, paululum, maxime, minime, pauxillum, nihil, aliquid, quid, & ſi qua ſunt ſimilia, ut, Magni mea intereſt. Cicero. Permagni intereſt, quo tempore hæc epiſtola tibi reddita ſit. Valerius Maxi. Nihil intereſt, an humi, an ſublime putreſcam. Iuuenal. Plurimum enim intererit, quibus artibus, aut quibus hunc tu Moribus inſtituas. Minimum intereſt, pauxillum. Minime refert, id eſt, nihil. Terent. Quid tua malum, id refert? Reſpondet alter, magni. Malum eſt interiectio. Notandum eſt, & hos genitiuos addito ſubſtantiuo in ablatiuum mutari. Iuuenal. Paruo diſcrimine refert, Quo geſtu lepores aut quo gallina ſecetur.

Regula XVI.

Pœnitet & tædet, miſeret, pudet, & piget, optant
Accuſatiuum patientem cum genitiuo.

Hæc quinque impersonalia actiuæ vocis, Pœnitet, tædet, miſeret, pudet, piget, regunt accuſatiuum patientis rei cum genitiuo agentis, cuius loco interdum habent verbum infinitum, ut, Pœnitet me peccati, vel pœnitet me peccaſſe. Tædet me vitæ, tædet me viuere.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

viuere. Miſeret Chriſtum peccatoris. Plaut. Aliorum te miſeret, tui te nec miſeret, nec pudet. Sub miſeret comprehenditur Miſereſcit, ſub alijs compoſita, ut, Pertædet, diſpudet. Gellius de Euripide, Matrimonij pertædebat. Cornel. Nepos in vita Attici, Nuſquam ſuſcepti operis eum pertæſum eſt. Pertæſus ignauiæ, participium eſt. Pertæſus ignauiam, nomen.

Regula XVII.

De Tenus, ac obiter de alijs præpoſitionibus.

Sæpe tenus patrium numero præeunte carentem,
Aut res ſignantem geminas, uult Valla tenere,
Vult ad cum ſocijs quartum, uelut abſq; Latinum
Sub, ſuper, in, ſubter, caſu iunguntur utriq;
In uario ſenſu, facilis docet omnia proſa.

Tenus præpoſitio petit genitiuum pluralem, res geminas (ut Valla notauit) ſignificantem, aut numero ſingulari carentem, alioqui vult ablatiuum, in plurali etiam quandoq; genitiuum. Exemplum vbi res ſunt geminæ. Verg. Optima toruæ

Forma bouis, cui turpe caput, cui plurima ceruix,
Et crurum tenus à mento palearia pēdent.

De genitiuo ſingulari numero carēte. Cæli. Illi rumores de comitijs Tranſpadanorum, Cuma-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Cumarum tenus caluerunt. De ſecundo ge-
nitiuo. Olympus attollitur nubiũ tenus. De ablatiuo ſingulari. Verg. Lateri capulo tenus abdidit enſem. Hinc Hactenus, quatenus, eatenus, quæ plerunq; aduerbia ſunt.

Vult ad cum ſocijs quartum.) Ad, apud &c. quæ ſimul ponuntur in Donato, regunt accuſatiuum caſum, ut, Ad patrem, apud villam. His Valla verſus addit, quod ſemper poſtponitur. Saluſt. Aegyptum verſus.

Velut abſq; Latinum.) A, ab, abs, & quæ cum his ponuntur in Donato, regunt Latinum, qui ablatiuus eſt, ut, A domo, ab homine.

Sub, ſuper, in, ſubter.) Quatuor ſunt præpoſitiones accuſatiuum vel ablatiuum regentes, In, ſub, ſuper, & ſubter, ſed plerunq; in diuerſo ſenſu, ut, Sum in templo. Vado in forum. Vtriq; interdum caſui ſeruiunt. Clam & Procul præpoſitionibus adnumerantur. Curtius. Procul muro. Liuius. Procul muros. Sed hæc ſine caſu aduerbia ſunt.

Ouidius.

Sint procul à nobis iuuenes ut fœmina compti.

Verg. Clam ferro incautum ſuperat.

De

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

De præpoſitionibus accuſatiuum petentibus annotatiunculæ.

Ad & apud differunt.

Ad tam motus, quam quietis verbum admittit, ut, Samnites ingrediuntur ad Curium, ſedentem ad focum. Apud, ſolum quietis verbum deſiderat, aut ſaltem non exterioris motus, ut, Sedeo apud Petrum.

Ad pro circiter ponitur. Cice. Dormit ad horas tres. Elegantiam habent, Omnes ad vnum periere, id eſt, nullo excepto. Ad amuſsim, ad vnguem, id eſt, exactiſsime, exquiſita diligentia. Ad tempus. Item, Ad habet vim ſimilitudinis. Terent. Pulchra quidem, ſed nihil ad noſtram hanc.

Apud, Penes, diſtinguuntur.

Apud, locum aut perſonam innuit, ut, Vidi te apud forum. Cœnaui apud Pompeium. Penes perſonam, dominium ac poteſtatem. Ianus apud Ouidium.

Me penes eſt vnum vaſti cuſtodia mundi.

Horatius.

Multa renaſcētur, quę iam cecidere, cadētq́;
Quæ nunc ſunt in honore vocabula, ſi volet vſus,

Quem

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Quem penes arbitrium eſt, & vis, & norma loquendi. Interdum, ſed rariſsime loco ſeruit. Cicero. Penes ſcænam, id eſt, apud ſcænam.

Ante & Poſt.

Ante & Poſt, vbi accuſatiuus abeſt, aduerbia ſunt, pro antea, poſtea. Verg. Longo poſt tempore venit. Et dicimus, multo ante vel poſt, aut ante vel poſt multo. Item, poſt paulo, vel paulo, contra indoctos.

Sic omnes præpoſitiones abſente caſu aduerbiaſcunt. Perſius. Nec te quæſieris extra. Plaut. Veniam aduerſum tempori, id eſt, obuiam tempeſtiue.

Cis, citra, cum contrarijs.

Cis & citra, quibus opponuntur Trans & Vltra, nihil differunt, niſi quod Cis antiquius eſt, magisq; nominibus montium vel fluuiorum præponitur, ut, Cis Rhenum, cis Alpes. Nec tamen male dixeris, citra Rhenum. Et Cis aliquando pro vltra ponitur, teſte Marcello. Citra ponitur etiam pro Minus quam, vltra pro Magis quam, ut, Citra naturæ leges, id eſt, minus quam naturæ leges patiantur. Item citra, id eſt, ſine. Senec. Ede citra cruditatem, bibe citra ebrietatem.

GENITIVI.

Circa, Circiter, Erga.

Circa, ad locum & tempus refertur, ut, Circa forum, circa horam tertiam. Circiter ad tempus numerumqꝫ. Plaut. Redito huc circiter meridiem. Curt. Circiter duo milia. Aliquando etiam locum dicit, & ſæpe aduerbiaſcit, ut, Lapis circiter in medio quadratus.

Erga ad perſonam refertur. Cornel. Taci. Erga populum ſuperbum, erga principem contumelioſum. Ideo non bene Latine dicitur, Martha ſolicita es & turbaris erga plurima, dicendum fuerat Circa, ut monet Laurentius Valla. Sic loquitur Quintili. Pleraqꝫ contra frigus ex ſuo corpore veſtiuntur, & arma ijs ingenia quædam, & ex obuio fere victus, circa quæ omnia multis hominibus labor eſt.

Inter, Intra, & Extra.

Inter innuit medians aliquid, ut, Multa cadunt inter calicem ſupremaqꝫ labra. Inter certos loci, temporis aut alterius rei fines demonſtrando In ſignificat, habetqꝫ contrarium Extra.

Horatius.

Iliacos inter muros pugnatur & extra.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Intra triduum. Intra famam, id eſt, citra opinionem.

Infra, Supra, Super, Subter.

Infra ad dignitatem refertur, ut, Infra omnes infimos es homo nequiſsime. Et ad locum, habetq; relatiuum ſupra, cum quo res plerunq; ſignificat interiecto ſpacio diſtantes, ut, Infra tectum es, ſi foco adſideas. Nubes ſupra nos pendent.

Vergilius.

Tum mihi cœruleus ſupra caput adſtitit imber.
Noctem hyememq; ferens, & inhorruit vnda tenebris.

Eodem modo Subter & Super relatiua ſunt, nec diſtantiam, quemadmodum illa, ſed rerum contactum frequenter ſignificant, ut, Sedeo ſuper lapidem. Vrinator mirifice ſubter aquam durat.

Iuxta, Prope.

Pro eodem accipiuntur Iuxta & Prope. Iuxta autem aduerbium apud eloquentiſſimos ſæpe ſignificat Similiter, eodem modo, æque. Saluſtius de inertibus, Eorum ego vitam, mortemq; iuxta æſtimo, quoniam de vtraq; ſiletur. Eraſmus Roterodamus,

mus, In aliorum pulchre ac turpiter factis, quid deceat, quid non, iuxta videmus.

Ob, Propter.

Cauſam innuunt Ob & Propter, veluti, Ob virtutem amandus es. Cicero. Is deniq; honos mihi videri ſolet, qui non propter ſpem futuri beneficij, ſed propter magna merita claris viris defertur, & datur, Propter etiam Prope ſignificat.

Vergilius.

Et viridi in campo templum de marmore ponam Propter aquam.

Ob interdum ſignificat Ante. Liui. Fœda mors ob oculos erat.

Secundum, Secus.

Caper negat recte dici, Secus te ſedeo, quia dicendum eſt, inquit, ſecundum te ſedeo. Variat autem ſecundum ſignificationem. Cicero. Proxime ſecundum deos, homines hominibus maxime vtiles eſſe poſſunt. Hic poſt & quaſi ſecundo loco ſignificat. Item, ſecundum te iudicio, id eſt, pro te. Secundum quietem tua imago mihi obſeruata eſt, id eſt, in quiete. Vulgare eſt, ſecundum Solonem cecinit. Ouid.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Vltima ſemper.

Expectanda dies homini eſt, diciq; beatus
Ante obitum nemo, ſupremaq; funera debet.

Vſque.

Vſq; ſine alia præpoſitione appoſita gaudet plerunq; poſtponi, ut, Romam vſq; iter habeo. Addita præpoſitione tranſit in aduerbium. Cicero. Vſq; ad Numantiam miſit. Teren. Ex Aethiopia eſt vſq; hæc. Vſurpatur etiam quando aduerbium eſt, pro aſſidue, diu, ſemper. Plaut. Valuiſtin vſq;?

Præpoſitiones ablatiui caſus.

A, ab, abs, idem ſignificant. Sed A ſolum conſonantibus iungitur, Ab vocalibus, raro autem aliis conſonantibus, quam I conſonanti, & liquidis, L & R, ut, Ab Ioue, ab lege, ab rege. Ouidius.

Viuitur ex rapto, nec hoſpes ab hoſpite tutus, Non ſocer à genero, fratrum quoq; gratia rara eſt. Abs vix aliter vtimur, quam ante Q & T, ut, Abs Tito. Terent. Abs quouis homine beneficium accipere gaudeas.

A vel Ab pro poſt ornate ponuntur.

Perſius. O Iane à tergo quem nulla ciconia pinſit.

Item defenſionis vim habent. Cicero. M. Cælius talis tribunus fuit, ut nemo contra ciuium perditorum popularem turbulentamq; dementiam à Senatu, & à bonorum cauſa ſteterit conſtantius, id eſt, pro partibus Senatus, pro partibus bonorum.

Ab epiſtolis, à rationibus dicitur, qui Epiſtolis, rationibus præeſt. A ſecretis, id eſt, ſecretarius, ſecretorum ſocius.

Ab re, id eſt, præter rem, indecens, inutile. Liuius. Haud ab re duxi.

Cum.

Cum aliquando Euphoniæ cauſa neceſſario poſtponitur, ut, Mecum, tecum, ſecum, nobiſcum, vobiſcum. Qua cum, quo cum, quibus cum, melius quam cum qua, cum quo, cum quibus. Cicero. Quid dulcius, quam habere, quo cum omnia audeas loqui, ut tecum?

Coram, Clam, Ante, Palam.

Coram aduerſatur Clam, & differt ab Ante, Nam Ante oculos, longe intelligi poteſt. Coram proximitatem ſignificat. Teren. Quæ mihi ante oculos coram amatorem ad duxit ſuum.

Differt quoq; Coram à Palam. Coram ad certas perſonas pertinet, Palam ad omnes,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

& fere aduerbium eſt, pro manifeſte. Te-rent. Quæ vera audiui taceo, & contineo optime, Sin falſum, aut vanum, aut fictum eſt, continuo palam eſt.

De, E, Ex.

D ab A differt. De materiam ſignificat, quemadmodum E & Ex. A nunquam ma-teriam innuit, ſed efficientem cauſam. Plin. Liber tam ineptus, ut non de puero, ſed à puero factum eſſe credas. Diuerſa ſunt igi-tur, Hoc de te audio, & hoc audio à te. Hic enim eſt cauſa efficiens, illic materialis.

E & Ex idem ſignificant, ſed E conſonan-tibus tantum iungitur, ut, E iure. E republi-ca, id eſt, ad vtilitatem reipublicæ. Ex tam vocalibus quam conſonantibus, ut, Ex ar-bore. Ex dignitate, id eſt, pro dignitate, vel ad dignitatem. E renibus laboro, id eſt, mor-bum patior in renibus. Ex ſententia aliquid habere, id eſt, ad votum & deſiderium no-ſtrum.

Ex compoſito, id eſt, dedita opera.

Ex amphitheatro venit, qui in illo fuit.

Ab amphitheatro venit, qui in loco fuit illi proximo.

Pro.

Comes facundus in via pro vehiculo eſt,

id eſt,

id eſt, vehiculi vice, Sto pro turribus, pro Io-anne, ut turres, ut Ioannem defendam. Pro viribus, pro virili vulgaria ſunt. Pro foribus, id eſt, ante fores. Pro roſtris, pro tribunali, id eſt, in roſtris, in tribunali.

Præ.

Præ ſignificat Ante, ut, Præ cunctis es honorandus. Et Propter vel Ab. Terent. Vt fit, miſera præ amore. Comparationis præterea vim habet. Idem, Hic ego illum contempſi præ me.

Præpoſitiones communes.

In cum accuſatiuo.

In accuſatiuo ſeruit, quoties motum ad quamuis rem ſignificamus. Motum dico, vel manifeſtũ, ut, Redeo in gratiam. Horat.
In vicium ducit culpæ fuga, ſi caret arte.
Vel latentem, ut, Auaritia creſcit in horas.
Martialis.
Heſterno fœtere mero qui credit Acerram,
Fallitur, in lucem ſemper Acerra bibit.

Verg. Scinditur incertum ſtudia in contraria vulgus. In pro Contra ponitur, ut, Crudelis in priuignos nouerca, Inuehor in æmulum.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Vergilius.

Quid meus Aeneas in te committere tantũ,
Quid Troes potuere?

Item In pro Erga. Idem:

Accipit in Teucros animum, mentemq́ benignam.

In & Sub cum ablatiuo.

Cum in loco, aut alia re quid fieri ſignificamus, In & Sub ablatiuum poſtulant, ut, Verſor in foro, ſub dio, ſub nocte. Cice. Verum decus in virtute poſitum eſt, quæ maxime illuſtratur magnis in rempublicam meritis. Vergilius.

Aedibus in medijs nudoq́ ſub ætheris axe
Ingens ara fuit. Ouidius.

Scilicet ut fuluum ſpectatur in ignibus aurum,
Tempore ſic duro eſt experiunda fides.

In pro Inter ponitur. Verg.

Cadit & Ripheus, iuſtiſsimus vnus
Qui fuit in Teucris.

Sub cum accuſatiuo.

Sub accuſatiuum habet, vbi motus fit ad rem, ut, Eo ſub tectum. Verg.

Poſteſq́ ſub ipſos Nituntur gradibus.

Item,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Item, Sub pro paulo ante vel circa. Eraſ. Sub cœnam pauliſper inambula, cœnatus idem facito, ſub ſomnum exquiſiti quidpiam ac dignum memoria legito. Et pro ſtatim poſt, ut Sub hæc verba. Cicero Planco: sub eas ſtatim recitatæ ſunt tuæ.

Super & Subter cum accuſatiuo.

Super quando aduerſatur præpoſitioni Subter, cum accuſatiuo ſæpius legitur, ut Super aera æther eſt. Similiter quoties Vltra ſignificat, ut, Super Garamantes & Indos proferet imperium. Et Præter. Sueton. Super cætera flagitia.

Sic Subter ſiue quies fuerit, ſiue motus, accuſatiuum fere ſemper habet. Poeticæ interdum ablatiuum. Vergil.

Subter denſa teſtudine.

Super cum ablatiuo.

Super pro De poſitum habet ablatiuum. Vergilius.

Multa ſuper Priamo rogitans ſuper, Hectore multa. Præterea pro In aut Propter. Verg. Fronde ſuper viridi. Non moueor ſuper hac re, id eſt, propter hanc rem.

Regula 18. de genitiuo & obiter de aliis caſibus pro aduerbiis loci.

Quæſtio ſi fiat per ubi, nomenq; prioris
Sit numeri proprium, ſeu primæ ſiue ſecundæ,
In patrio dabo quando locum deſigno minorem.
Militiæ, belli, atq; domi ſic ponis, humiq;.
Addimus interdum dictis terræq; togæq;.

Propria nomina pagorum & oppidorum (quæ minora loca dicuntur) primæ vel ſecundæ declinationis, ſingularis numeri, & appellatiua, Militiæ, belli, domi, humi, terræ & togæ, cum quæſtio fieret per Vbi, adponentur verbis vel participijs in genitiuo, pro aduerbijs loci, ut ſi quæratur, Vbi eſt Papa? Optime reſpondebis, eſt Romæ. Vbi ſtuduiſti? Studui Gandaui. Vbi eſt ſegnis? Domi. Vbi agit temerarius? Militiæ. Sic poma iacent humi. Condo corpus terræ, id eſt, in terra. Gratus principi belli togæq;. Hoc per ablatiuum dicere poſſes. Plin. Dubium eſt, toga ne an bello præſtantior fuerit. Humi conſtruitur etiam cum verbo motus ad locum.

Vergilius.

Nec prius abſiſtit, quam ſeptem ingentia victor
Corpora fundat humi. Idem:
Procumbit humi bos.

Si ternæ nomen fuerit, numeriue ſecundi,
Cum R*uri dabitur terno aut ſexto, mage terno.*

Nomina propria oppidorum aut pagorum tertiæ declinationis, aut pluralis numeri, cum quæſtio fieret per Vbi, ponuntur pro aduerbijs loci in datiuo vel in ablatiuo, elegantius autem in datiuo, cum appellatiuo Ruri, ut, Terentius natus eſt Carthagine, vel natus eſt Carthagini. Tarquinius vixit Gabijs. Studes Athenis. Ruri philoſopharis. Dicis & rure per appellatiuum. Liuius Scipio vitam Literni egit ſine deſiderio vrbis, morientem rure, eo ipſo loco ſepelire ſe, iuſsiſſe ferunt. Per datiuum locutionem eſſe lepidorem, innuit Seruius, nec deſunt apud Latinos ſcriptores teſtimonia. Cice. Conuento Antonio Tyburi. Liui. Quæ Romæ quæq; Carthagini acta.

Appendix.

Non ſolum pro aduerbijs localibus quidam datiui ponuntur, ſed inueniuntur etiã pro aduerbijs temporis poſiti, aut verius ad uerbia ſunt, ut, Tempori, luci, veſperi, quibus addi poteſt Sorti, id eſt, per ſortem.

Vergilius.

Sunt quibus ad portas cecidit cuſtodia ſorti.

Terent.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Terent. Nunquam tam mane egredior, neq; tam veſperi domum reuertor, quin te in fundo conſpicer fodere.

Tum ſextum caſum, ſi quando per unde rogaris,
Aut qua reſponde. Si per quo, ponito quartum,
In proprijs, quibus uſq; cupit rus, cum domus addi.

Nomina propria oppidorum aut pagorum, vbi quæſtio fieret per Vnde, aut per Qua, ponuntur pro aduerbijs loci in ablatiuo ſine præpoſitione, cum duobus appellatiuis Rus & Domus, ut, Vnde venis? Venio Roma, Tybure, domo. Terent. Timeo ne pater iam rure redierit. Qua ibis? Romam, Colonia. Sed hic per præpoſitionem ſæpius loquuntur propter Amphibologiam vitandam, ut, Per Coloniam proficiſcor Romam verſus.

Si per Quo, ponito quartum.) Nomina propria oppidorum vel pagorum, vbi quæſtio fieret per Quo, ponuntur ſine præpoſitione in accuſatiuo, cum ablatiuis, Rus & domus, ut, Quo vadis? Vado Gandauum, Brugas, Parriſios. Terent. Ego cum filio rus ibo. Vergilius.

Ite domum ſaturæ, venit Heſperus, ite capellæ.

Barba-

Barbarus haud fies, apponens præpoſituras.

Si quis dictis nominibus præpoſitionem interdum adijciat, non cenſebitur barbare loquutus. Quintil. In domo factum furtum ab eo, qui domo fuit. Liuius. Legati ab Ardea veniunt. Cicero. Ad Capuam vel ad Luceriam iturus putabatur. Maxime autem vti licet Ad, vbi locum proximū ſignificamus, ut, Hoſtes venerunt ad Gandauum, id eſt in locum Gandauo vicinum.

Appendix.

Accedentibus adiectiuis, vix abeſſe poteſt præpoſitio. Propert. Magnum iter ad doctas proficiſci cogor Athenas. Excipiuntur Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter & alienus. Dicimus enim, Sum domi meæ, tuæ, &c. Cice. Malo eſſe cum timore domi meæ, quam cum periculo domi alienæ. Dicendū eſt igitur, Verſor in domo ampla, magnifica, regia, non autem Verſor domi amplæ, magnificæ, regiæ. At Liuius ait, Capuam flectit iter, luxuriantem longa fœlicitate ac indulgentia fortunæ. Sic & alij interdum. Eodem quoq; modo maiorum locorum nomina, ſine præpoſitione aduerbialiter poſita inuenies, licet aliter grammatici præcipiant, ut ſubnotabimus.

Annota-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Annotatiuncula generalis.

Diximus vbiq; propria oppidorum & pagorum nomina, quia proprijs aliorum locorum, ut regionum, inſularum, montium, fluuiorum, & præter dicta, appellatiuis omnibus adhæret præpoſitio, ſiue actio fiat in loco, de loco, per locum, ſeu deniq; ad locum. Plan. Ciceroni, Ab Hiſara caſtra moui, pontem tamen quem in Hiſara feceram, caſtellis duobus ad capita poſitis reliqui.

Vergilius.

Per varios caſus, per tot diſcrimina rerum
Tendimus in Latium.

Horatius.

Impiger extremos currit mercator ad Indos
Per mare pauperiem fugiens, per ſaxa, per ignes.

De aduerbijs localibus.

Vbi, quo, qua, vnde, quorſum & quouſq;, de loco quærunt, ſi nec relatiue, nec infinite ponantur. Quæcunq; autem nomina ad hæc prima quatuor diximus reſponderi, eadem ad Quorſum & ad Quouſq; in accuſatiuo reddi poſſunt, adiecto Verſus, quando per Illud: & Vſq;, quando per Hoc facta eſt quæſtio, ut quorſum tenes iter Aenea?

Cartha=

Carthaginem verſus. Quouſqꝫ te fata trahunt? In Italiam vſqꝫ. Hoc tamen ſæpe intelligitur, teſte Valla Sed de nominibus ſatis. Tribuuntur etiam ſingulis ſua aduerbia, de quibus nunc agendum eſt.

Aduerbia in loco.

Ad Vbi reſpondetur, Hic, illic, iſtic, ibi, alibi, aliubi, ibidem, vbiqꝫ, vbilibet, vbiuis, ſicubi, necubi, nuncubi, paſsim, vulgo, inibi, vſquam, nuſquam, peregre, alicubi, intus, foris, ſuperius, inferius, vel ſupra, infra.

Aduerbia ad locum.

Ad Quo reſpondentur, Huc, illuc, iſtuc, intro, foras, eo, eodem, alio, aliquo, quoqꝫ, quolibet, quouis, quodam, quopiam, ſiquo, nequo, vltro, citro, vtroqꝫ, neutro, peregre, vſquam, nuſquam, quoquo, quodcunqꝫ, ſupra, infra, vel ſuperius, inferius Inuenies interdum Hoc, iſto, illo, pro huc, iſtuc, illuc.

Aduerbia per locum.

Ad Qua reſpondentur, Hac, illac, iſtac, vſquam, nuſquam, intus, foris, ea, eadem, quaqua, quacunqꝫ, quaqꝫ, qualibet, ſiqua,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

nequa, aliqua, alia, vtraq; & recta. Terent. Cur non recta introiſti? Cicero. Recta venit ad me.

Aduerbia de loco.

Ad Vnde reſpondentur, Hinc, illinc, iſtinc, intus, foris, vtrinq;, vndiq;, cominus, eminus, intrinſecus, extrinſecus, vtrinſecus, forinſecus, nuſquam, inde, peregre, ſuperne, inferne, ſtirpitus, humanitus, radicitus, cœlitus, vnde, vndecunq;, vndelibet, aliunde, alicunde, ſicunde, &c.

Dehinc, non loci, ſed ordinis aduerbium eſt, pro poſt hoc. Abhinc temporis eſt, pro ab hoc tempore.

Aduerbia locum verſus.

Ad Quorſum reſpondentur, Horſum, iſtorſum, illorſum, ſurſum, deorſum, antrorſum, dextrorſum, læuorſum, ſiniſtrorſum, retrorſũ, aliorſum, quoquouerſus, vel quoquorſum.

Aduerbia vſq; ad locum.

Ad Quouſq; reſpondentur, Hucuſq;, iſtuc vſq;, illucuſq;, hactenus, &c.

Annotatiuncula generalis.

Hic, illic, iſtic, &c. eodem modo differũt, quo

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

quo pronomina, hic, iſte, ille. Hic pronomen pertinet ad primam perſonam, & Me ſignificat, aut meum, aut quod eſt, vbi ego ſum, vel habito, aut de quo loquor.

Iſte refertur ad ſecundam, & ſignificat, Te, aut tuum, aut quod eſt vbi habitas, vel de quo loqueris.

Ille ad tertiam pertinet, & neutrum prædictorum ſignificat, ſed tertium quiddam. Plaut. Quis eſt, quem videmus venientem, pannoſum ac ſqualidum? Ille ne eſt noſter Syrus?

Hic aduerbium ſignificat in loco, vbi ego ſum. Iſtic in loco, vbi es tu. Illic in loco, vbi eſt de quo loquimur. Huc, id eſt, ad hunc locum. Iſtuc, id eſt, ad iſtum locum, in quo tu es. Illuc, id eſt, ad illum locum, in quo nec ego ſum, nec tu. Sic dices de aliis.

DATIVI REGIMEN.

Prima Regula.

Fixa dabunt ternum ſubſtantiuo mediante
Verbo, quod per habet contingit ſæpe reſolui.

Omne nomen ſubſtantiuum poteſt regere datiuum mediante verbo ſubſtantiuo,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

quod exponitur per Habeo, ut, Mihi liber eſt, tibi pecunia, id eſt, ego librum habeo, tu pecuniam. Hora. Sancta probis pax eſt.

Idem.

Ludite ſecure, quibus eſt æs ſemper in arca.

Dic etiam, Mihi bene eſt, id eſt, bene habeo, bene valeo. Sunt qui dicunt, huius regulæ datiuum à nomine regi mediante verbo ſubſtantiuo. Alij dicunt, regi ab ipſo verbo. Suum cuiq; relinquo iudicium.

Regula ſecunda.

Ternum pro quarto, aut ſexto, cum præpoſituris
Ponimus. It clamor cœlo, mihi filia curæ eſt,
Cur tibi deſpicior? nunc omnibus itur ad aurum.

Datiuus ponitur ſæpe pro accuſatiuo vel ablatiuo cum præpoſitione, ut, It clamor cœlo, id eſt, ad vel in cœlum. Inferretq; Deos Latio, id eſt, in Latium. Deſpicior tibi, id eſt, à te. Curritur omnibus ad aurũ, id eſt, ab omnibus. Tu es mihi viſus. Publius. Mora omnis odio eſt, ſed facit ſapientiam.

Gemini datiui.

Sunt quæ præter datiuum huius regulæ, alium admittunt datiuum, ut Filia eſt mihi curæ. Sum tibi auxilio, præſidio, conſilio, commo-

commodo. Terentius. Sunt hæc tibi nuptiæ cordi? Horatius.
Nec timuit, ſibi ne vicio quis verteret olim.

Sic, do tibi hanc rem doti, vel dotem. Sum tibi documento vel documentũ. Plautus. Eſt ager hic nobis ſub vrbe, eum dabo dotem ſorori.

Regula tertia.

Adquiſitiue ſi ponas uerba, datiuum
His dato. Communis ferme omnibus eſto datiuus.

Omne verbum adquiſitiue poſitum, regere poteſt datiuum rei adquirentis, in cuius honorem, vituperationem, vtilitatem, damnum, lætitiam, iucunditatem, fauorẽ, petitionem, ſimilitudinem, aliquid fieri ſignificamus, ut Doce mihi prolem. Cicero. Non omnibus dormio. Vergil.
It haſta Tago per tempus vtrunq;. Idem.
Centum cui templa Sabæo thure calent.
Perſius ad deſidem. Tibi luditur, effluis amens,
Contemnere. Horatius.
Omnem crede diem tibi diluxiſſe supremũ.
Ouidius.
Caſus vbiq; valet, ſemper tibi pendeat hamus,
Quo minime credis gurgite piſcis erit.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Cum datiuo accuſatiuum regentia.

Decuplicia verba datiuum cum accuſatiuo plerunq; regunt.

Primo, verba comparandi.

Comparo, compono, confero, adſimulo, accommodo, æquo, exæquo, adæquo, poſtpono, poſthabeo, antepono, antefero, ut, Comparo Vergilium Homero, vel per ablatiuum, Cum Homero.

Horatius.

Interdũ vulgus rectum videt, eſt vbi peccat.
Si veteres ita miratur, laudatq; poetas,
Vt nihil anteferat, nihil illis comparet, errat.

Cicero ad Lepidum. Hoc eſſe animo ſcito omnes ſanos, ut mortem ſeruituti anteponant. Confero te Ioanni, id eſt, comparo. Confero tibi vel in te beneficium, id eſt, do. Confero me ad villam, id eſt, eo.

Secundo, dandi vel reddendi.

Verba dandi, Do, dono, impertio vel impertior, partior, impendo, diuido, diſtribuo, præbeo, lego, as, exhibeo, concedo, mutuo, commodo, fœneror, ſtipulor, adhibeo, adiĳcio, adiungo, admoneo, addo, & ſimilia.

Redden-

Reddendi, Reddo, reſtituo, reſigno, retribuo, rependo, repono, refero, ſoluo, & cætera, ut Par pari referto. Plaut. Do tibi operam, ſi quid eſt, quod me velis.

Horatius.

Quis ſcit, an adijciant hodiernæ craſtina vitæ
Tempora dij ſuperi?

Dicimus, Dono tibi equum, & dono te equo. Dono te ciuitate, id eſt, efficio te ciuem. Impertio vel impertior tibi ſalutem, vel impertior te ſalute.

Tertio, iubendi & prohibendi.

Verba iubendi, Iubeo, præcipio, mando, impero, iniungo, committo, edico, &c.

Prohibendi, Veto, prohibeo, nego, denego, interdico &c. Publi. Nil peccent oculi, ſi animus oculis imperet. Iubeo tibi hanc rem, & aliquando, Iubeo te hanc rem, cum duobus accuſatiuis. Cice. Non quia te aliquid iuberem, ſubaudiri videtur Facere. Prohibeo, interdico tibi domum, vel prohibeo, interdico te domo. Plautus. Damna multa mulierum, me vxore prohibēt. Interdico ſæpius inuenies cum datiuo & ablatiuo, ut Interdico tibi domo mea. Per eoſdem caſus & imperſonaliter lepide loquimur.

Cicero. Male rem gerentibus patriſs bonis interdici ſolet. Paſsiue dices, Interdicor aqua & igni, aut aqua & ignis interdicuntur mihi. Huc pertinent, Tempero & Moderor. Plaut. Linguæ tempera. Tempero iram & ab ira. Moderor tibi & te.

Quarto, nunciandi.

Verba nunciandi, iudicandi, declarandi. Indico, nuncio, declaro, annuncio, inſinuo, manifeſto, reuelo, recludo, refero, patefacio, aperio, monſtro, oſtendo, ſignifico, lego, interpretor, ſuggero, dico, prædico, exprimo, narro, enarro, memoro, recenſeo, recito, repeto, refero, reſpondeo, fari, loqui &c. Indico tibi veritatem, primæ coniugationis ſecundam ſyllabam corripit. Indico ventri bellum, id eſt, denuncio, tertiæ eſt, & ſecundam producit. Dico tibi diem, id eſt, tempus conſtituo. Refero tibi hanc rem, id eſt, narro. Refero ad te, id eſt, in conſulationem fero. Quintil. Non retulit ad matrem, non propinquos conſuluit, non amicos. De his referam ad ſenatum potius quam, Hæc referam ad Senatum Refero tibi acceptum, id eſt, fateor me accepiſſe abs te. Cicero. Vitam acceptam refert clementiæ tuæ. Re-

ſpondeo quæſtioni & ad quæſtionem. Structuram perpendiculo, vel ad perpendiculum reſpondere oportet, id eſt, conuenire.

Vergilius.

Illa ſeges demum votis reſpondet auari
Agricolæ, id eſt, ſatisfacit.

Quinto, vendicandi.

Vendico, adſcribo, vſurpo, occupo, addico, acquiro, adipiſcor, &c. non idem, ſed ſimile quid ſignificantia, ut, Vendico mihi hunc librum. Adſcribo tibi honorem.

Sexto, mittendi.

Mitto, tranſmitto tibi literas. Sæpius, Mitto ad te, ſcribo ad te, quam tibi dicimus. Legauit rex ad nos decem oratores. Deſtino tibi literas, pro mitto, raro legitur, ſed proprie ſignificat adſigno, delibero, conſtituo. Verg. Me deſtinat aræ.

Septimo, opponendi.

Oppono, obiicio, offero, offundo, &c. Cicero in Saluſt. Ego meis maioribus virtute mea præluxi. Tu tuis vita, quam turpiter egiſti, magnas offudiſti tenebras, Quare noli mihi antiquos viros obiectare.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Octauo, promittendi.

Spondeo, deſpondeo, promitto rogatus, polliceor vltro, pollicitor, recipio, ut, redde quæ coram recepiſti mihi, id eſt, promiſiſti. Recipio te, notum eſt. Do tibi fidem, id eſt, ſancte promitto. Habeo fidem, id eſt, credo.

Nono, ſubiugandi.

Subijcio, ſubmitto, ſupero, debello, ut, Rex ſubiugauit ſibi hoſtes. Horat. Mihi res, non me rebus ſubmittere conor.

Decimo, varia verba.

Poſtremo plurima verba, de quibus non eſt certa regula, datiuum & accuſatiuum poſtulant, ut, Minor, interminor, debeo, inuideo. Plin. Neq; ego, ut multi, inuideo alijs, bonum quo ipſe careo. Debeo tibi vitam. Adſueſco pro aſſuefacio, nam alioqui ſolū datiuum habet. Quintil. de puero. Non aſſueſcat, ne dum infans quidem eſt, ſermoni, qui dediſcendus ſit. Suadeo, perſuadeo. Plaut. Odi ego aurum, multa multis ſæpe ſuaſit perperam. Impono vrbem mor[illegible]i. Impono tibi, id eſt, decipio te. Commendo te regi, id eſt, amice committo. Commendo te apud regem, id eſt, laudo. Credo, fido, confido,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

fido, committo. Terent. Ah ſceleſta, ouem lupo commiſiſti. Dices etiam, Fido, confido hac re. Formido, metuo, timeo te, ne quid mali mihi facias. Publi. Inimicum quamuis humilem docti eſt metuere. Formido, metuo, timeo tibi, ne quid mali tibi contingat, ut, Metuo tibi infortunium.

Annotatiuncula generalis.

Quemadmodum datiuus ſæpe ponitur pro accuſatiuo aut ablatiuo cum præpoſitione, ita viciſsim quandoq; accuſatiuus aut ablatiuus mediante præpoſitione verbis adhærent loco datiui. Hinc variam conſtructionem multa verba ſortiuntur, ut, Loquor tibi, ad te, vel loquor tecum. Miſceo aquam vino vel cum vino. Nitor haſtæ, vel haſta, vel in haſtam, ſed peculiare eſt, Nitor ad hanc rem. Fabius, Altius ibunt, qui ad ſumma nituntur. Huc plurima ſane pertinent verba, quæ diligenti lectione obſeruanda ac vſu, qui vbiq; multum poteſt, diſcenda cenſeo.

Verba datiuum ut proprium caſum regentia.

Tertius eſt uerbis proprius natis fore, ſum, fit,
Atq; manente facit, poſcunt hunc ſæpe per, ob, con,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Ante, ſub, inter, ad, in, tum præ coniuncta, quibus do
Occurro, faueo, ſtudeo, medeorq́; & adulor,
Auxilior, famulor, noceo, ſed dat iuuo quartum,
Pareo, præſideo, pugno cum parcere grator.
Quaq́; frequenter erunt imperſonalia iunge,
Contingit, reſtat, placet, euenit, accidit & fit,
Sufficit, & conſtat, libet, & liquet, & dolet, adde
His uacat & conducit, & expedit, & licet, atq́;
Conuenit, & præſtat, ſed dicito, pertinet ad me,
Attinet & ſpectat recte coniungimus iſti.
Multa regunt ternũ, quibus haud eſt regula certa.

Datiuum, ut proprium caſum, regunt verba vndeuigecuplecia.

Primo compoſita a Fore.

Compoſita a Fore datiuum ſibi propriũ exigunt, ut, Spero mihi hæc profore. Vtinam Ioannes adforet nobis. Cicero Sulpitio, Maior mihi ratio adfore nulla poteſt, quam coniunctio conſuetudinis ſermonũq; noſtrorum.

Secundo, a Sum.

Compoſita a Sum, ut, adſum, deſum, obſum, proſum, abſum, inſum. Publi. Luxuriæ deſunt multa, auaritiæ omnia. Aſinius Pollio Cice. Neq; deeſſe, neq; ſupereſſe Reipub.

pub. volo, id eſt, ſuperſtes eſſe. Superſum labori, id eſt, vinco laborem. Quædam pro datiuo vel accuſatiuum vel ablatiuum addita præpoſitione ſortiuntur, dicimus enim Adſum pugnæ, adſum in pugna, vel adſum ad pugnam. Proinde puer fac memineris iam datæ annotatiunculæ.

Tertio, a facio & fio.

Compoſita a Facio & Fio, vbi facio non mutat A in I; ut, ſatisfacio tibi, ſatis fit tibi. Malefacio, benefacio patri. Saluſt. Pulchrum eſt benefacere Reipub. Brutus Cice. Cui re gratias vix referre poſſum, huic verbis non patitur res ſatisfieri.

Quarto, cum præpoſitionibus quibuſdam compoſita.

Verba plurima cum his præpoſitionibus, Ob, con, ante, ſub, inter, ad, in, præ, compoſita, datiuum poſtulant.

Ob.

Occumbo, obluctor, obrepo, obgannio, obmurmuro, occino, obturbo. Vergilius. In vtrunq; paratus, Seu verſare dolos, ſeu certe occumbere morti. Idem: Gentibuſq; aduerſæ obluctor arenæ.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Con.

Condormio, conſono, colludo, conuiuo. Commorior tibi vel tecum. Cicero. Omnis oratio moribus conſonet. Terent. Ex Andro commigrauit huic viciniæ. Et nomina quædam a Con compoſita, datiuum habent, ut, Concolor coruo, cognominis Paulo.

Ante.

Antecello, antecedo, anteeo, anteſto, anteuerto illi vel illum doctrina. Cice. pro Archia. Antecellere omnibus ingenij gloria contigit. Plaut. Virtus omnibus rebus anteit. Terent. Miror vbi ego huic anteuerterim, id eſt, hanc præceſſerim. Suetonius in Auguſt. Magnificentia omnes anteceſsit.

Sub.

Succedo tibi, ſubijcio, ſubiaceo, ſuboleo, ut pecunia fortunæ ſubiacet. Verg. Noſtris ſuccede penatibus hoſpes. Plaut. Subolet iam vxori, quod ego machinor.

Inter.

Interſero, interſono, interuenio, interſum, intermiſceo, intermico, ut, Lupus interuenit fabulæ. Claud. Rutilum ſquamis intermicat aurum.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

DATIVI.

Ad.

Adrideo, adclamo, adſto, adquieſco, adſide, adhæreo, adpropinquo, adlabor, admolior, adigo, ut, Lucretia adegit cultrum cordi. Horat. Parcus ob hæredis curam, nimiumq; ſeuerus, Adſidet inſano. Verg. Antiquis Curetum adlabimur oris.

In.

Impendeo, inſurgo, inſuſurro, inhio, innitor, immoror, inhæreo, inſideo ſaxis. Cice. Omnibus quorum mens abhorret à ratione, ſemper aliquis alijs dolor, alijs terror impendet. Verg. Vela cadunt, remis inſurgimus. Immineo, incedo pro inuado, immitto illi vel in illum.

Ouidius.

Imminet exitio vir coniugis, illa mariti.
Cice. In noſtras fortunas imminent.

Vergilius.

Regibus inceſsit magno diſcordia motu.

Sed Incedo & alia nonnulla ab In compoſita, accuſatiuum quoq; exigunt ſine præpoſitione, per regulam quintam conſtructionis accuſatiui. Intendo vires, id eſt, extendo. Intendo animum ſtudijs, id eſt, do operam ſtudijs.

Hora-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Horatius.

Inuidia vel amore vigil torquebere,ſi non
Intendes animum ſtudijs & rebus honeſtis.

Præ.

Præpondero, præniteo tibi fide. Cicero. Suis maioribus virtute præluxit. Præcurro, præeo, præcedo, præſto omnibus vel omnes. Plaut. Veſtræ fortunæ meis præcedunt. Cæſar. Heluetij reliquos Gallos virtute præcedunt. Cicero. Hoc præſtat amicitia propinquitati, quod ex propinquitate beneuolentia tolli poteſt, ex amicitia non poteſt. Quintil. Præſtat ingenio alius alium.

Quinto, verba occurrendi.

Verba occurrendi datiuum habent. Perſius. Venienti occurrite morbo. Sic Obuio, obſto, obſiſto, occurſo.

Vergilius.

Occurſare capro, cornu ferit ille caueto.

Ouidius.

Principijs obſta, ſero medicina paratur,
Cum mala per longas conualuere moras.

Obuius nomen, & obuiam aduerbium ſimiliter datiuum regunt, ut, Sum tibi obuius. Venio tibi obuiam. Sic præuius. Ouid. Præuius auroræ Lucifer ortus erat.

Sexto,

Sexto, fauendi.

Verba fauendi. Faueo amico: Sic annuo, arrideo, ſubſcribo, conſentio, adſentio vel adſentior, hæreo, adhæreo, adſtipulor, concino, ſuffragor, accedo, bene volo, bene cupio, bene opto, &c. Verg. Iuppiter omnipotens audacibus annue cœptis. Cicero. Senatus mihi adſenſus eſt. Adſentior quandoq; regit accuſatiuum cũ datiuo. Cicero primo de oratore, Cætera adſentior Craſſo. Idem: Quare tibi Antoni vtrunq; adſentior. Verg. Adſpirat primo fortuna labori, id eſt, fauet, auxiliatur. Cicero. Ad hanc laudem adſpirare non poſſunt, id eſt, de hac laude adquirenda ne ſpirare quidem poſſunt. Accedo tuæ ſententiæ, id eſt, adſentior. Nouum plerunq; infortunium nouo accedit dolori, ſiue ad nouum dolorem, id eſt, adiungitur.

Septimo, ſtudendi.

Verba ſtudendi & diligentiam adhibendi. Studeo, incumbo, incubo, attendo, indulgeo, inſiſto, inſto, inhio, inſudo, inuigilo, innitor, vaco, inhæreo, operam do, impendo, nauo, adhibeo operam, ut, Studeo grammaticæ, Inuigilo pecuniæ, Cic. Quantum

tum quiſq; reipub. ſtuduit, tantum mihi fuit aut amicus aut aduerſarius. Studeo pro vehementer cupio aut volo, regit accuſatiuū. Idem, Vnum ſentitis, vnum omnes ſtudetis. Dicimus incumbo laudi, & incumbo ad vel in laudem. Tullius, Mi Plance incumbe toto pectore ad laudem. Idem, Incumbe per Deos immortales in eam curam & cogitationem, quæ tibi ſummam dignitatem & gloriam adferat. Illud autem Vergilij. Incubuitq; choro, dixitq; nouiſsima verba.

Pertinet ad compoſita ab In. Attendo iuri vel ius. Inſiſte negocio ſapienter, id eſt, da operam. Inſiſte bonorum veſtigijs, id eſt, innitere. Habet etiam accuſatiuum.

Vergilius.

Nulli fas caſto, ſceleratum inſiſtere limen.

Inſto operi, id eſt, diligenter inſiſto. Inſto opus, id eſt, adgredior, facio opus. Tibi multa bona inſtant à me, id eſt, futura ſunt.

Vergil. Heu quantæ miſeris cædes Laurentibus inſtant.

Vaco pro Ceſſo aut Careo, capit ablatiuum cum A vel Ab, ut, Vaco à labore, à ſtudio, id eſt, non laboro, non ſtudeo. Cice. Vacare à culpa, magnum eſt ſolatium. Quando;

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

doq; præpoſitio omittitur. Idem: Nullum eſt tempus, quod iuſticia vacare debeat. Huius conſtructionis cauſam require in regula nona genitiui.

Octauo, medendi.

Medeor ac medicor, & ſi qua ſunt his ſignificatione conformia. Verg. Senibus medicantur anhelis. Lactantius. Circumſpice conſcientiam tuam, & iniquitatem medere vulneribus. Legitur etiam vtrunq; cum accuſatiuo.

Nono, adulandi.

Adulandi verba, Adulor, blandior, adſentior, adplaudo, lenocinor, palpor, ut, Adulor diuiti, blandior matri, adſentior nobili, indoctis plaudit plebecula. Cicero. Tibi ſeruiet, tibi lenocinabitur. Plaut. Obſeruatore, quam blande mulieri palpabitur. Palpo, as, idem quod palpor, accuſatiuum regit, aut datiuum.

Decimo, auxiliandi.

Verba auxiliandi, Auxilior, ſubuenio, ſuccurro, adminiculor, opitulor, patrocinor, commodo, ſubeo, proſpicio, prouideo, caueo, conſulo, de quo dictum eſt latius, ut,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Auxilior tibi, ſubuenio pauperi. Caueo tibi, id eſt, proſpicio. Lege cautum eſt, id eſt, prouiſum eſt. Caueo periculum, id eſt, fugio. Caueo te vel à te, id eſt, prouideo ne mihi noceas. Plaut. Qui cauet ne decipiatur, vix cauet, quem etiam cauet. Conducit, confert huic rei, vel ad hanc rem, id eſt, vtile eſt. Iuuo nunc accuſatiuum habet, olim etiam datiuum.

Vndecimo, famulandi.

Verba famulandi, ut, Famulor diuiti. Sic ancillor, ſeruio, inſeruio. Eraſmus. Nil magis optandum, quam ut ſacerdos immunis à coniugio, liber ac totus ſeruiat domino ſuo.

Duodecimo, nocendi.

Nocendi verba, Noceo, reſiſto, inimicor, reluctor, obnitor, inſidior, obloquor, detraho, ſuccenſeo, indignor, iraſcor, derogo, obtrecto, incommodo, officio, renitor, iniurior, aduerſor, obſiſto, obſto, renuncio, diſſentio, refragor, inuideo, male volo, ut, Noceo nemini. Deus ſuperbis reſiſtit. Horat. Eutrapelus cuicunqꝫ nocere volebat, Veſtimenta dabat precioſa. Terentianus ſenex de Dauo, Quem ego credo manibus pedibuſqꝫ obnixe

obnixe omnia facturum magis id adeo, mihi ut incommodet, quam ut obſequatur gnato. Derogo, detraho tibi vel de te. Cice. Indignum eſt de lege aliquid derogari, aut legem abrogari. Idem: Ille in Achia non ceſſat de nobis detrahere. Aemulor illi, id eſt, Inuideo. Aemulor illum, id eſt, Imitor. Illudo, inſulto illi vel illum aliquando. Lædo illi per datiuum veteres dixere, nunc vero, Lædo illum.

Decimotertio, parendi.

Verba parendi ſiue obediendi, Pareo, obedio, obtempero, adquieſco, morigeror, obſequor, geniculor, ſupplico, audio, auſculto, cedo, concedo, ut, Pareo magiſtro, obedio patri.

Tib: Longa dies homini docuit parere leones. Audio tibi vel audio te, id eſt, obedio. Cicero. Si me audies, vitabis inimicitias. Audio cum datiuo rarius eſt. Audiens dicto ſæpiſsime legitur, ſed hic audiens nomen eſt, teſte Diomede. Auſculto autē pro Obedio, plerunq; datiuum habet. Dauus apud Terent. Nec quid agam certum eſt, Pamphilum ne adiutem, an auſcultem ſeni. Cedo, concedo tibi, id eſt, locum do.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Cedit amor rebus, res age tutus eris.
Cedunt mihi hæc bona, id eſt, in ius meum veniunt.
Concedo fato, id eſt, morior.

Decimoquarto, præſidendi.

Verba præſidendi, ut, Præſideo, præſum, &c. Cice. Debeo ſperare, omnes Deos, qui huic vrbi præſident, mihi ac mereor relatu=ros eſſe gratiam.

Decimoquinto, pugnandi.

Pugnandi verba poetice datiuum regũt, apud Oratores & Hiſtoricos ablatiuum ha=bent intercedente Cum, elegantiſsime ac=cuſatiuum etiam cum præpoſitione In, ut, Pugno tibi, vel tecum, vel in te, ſic certo, di=gladior, concurro, congredior, &c.

Vergilius.

Montibus in noſtris ſolus tibi certet A=myntas. Cicero. Aequitas, temperantia, fortitudo, prudentia, virtutes omnes cer=tant cum iniquitate, luxuria, ignauia, te=meritate, cum vicijs omnibus. At rebello, repugno & quædam alia nuſquam non da=tiuum habent. Plin. Difficilius eſt volupta=ti repugnare, quam iræ. Ouid. Ignauis pre=cibus fortuna repugnat. Sunt item quæ ac=

cuſatiuum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

cuſatiuum habent ſine præpoſitione, veluti, Debello & Expugno.

Decimoſexto, parcendi.

Verba parcendi & veniam dandi, ut, Parco, ignoſco. Publ. Bonis nocet, quiſquis pepercerit malis. Plaut. Stultitiæ adoleſcentiæq; eius ignoſcas. Ignoſco poteſt habere accuſatiuum cum datiuo. Idem: Nunc hoc mihi ignoſcas quæſo. Sic Parco pro conſeruo. Vergil. Multa talenta natis parce tuis. Parce lacrymis, iniuriæ vindictæ, metu, id eſt, abſtine à lacrymis, ab iniuria, &c. Verg. Parce metu, pro metui, antiquus datiuus eſt. Dicimus etiam per infinitiuum, parce lacrymari. Verg. Parce pias ſcelerare manus.

Decimoſeptimo, gratulandi.

Verba gratulandi, ut, Gratulor & grator poetis hiſtoricisq; proprium.

Ouidius.

Gratulor huius terrę quod abeſt regionibus illis.

Vergilius.

Inueni germana viam, gratare ſorori.

Dicimus, Gratulor tibi hanc rem, hac re, de hac re. Cicero. Gratulor tibi victoriam.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Idem: Gratulor tibi adfinitate viri medius fidius optimi. Idem: Quod mihi de Italia gratularis, agnoſco humanitatē tuam. His cognata ſunt, Gaudeo, gratificor, & gratum facio. Cice. Tibi gratulor, mihi gaudeo.

Decimooctauo, imperſonalia quædam.

Quædam verba cum infinitiuo imperſonalia, ſine eo perſonalia (ſed raro aliter quã in tertia perſona) regunt datiuum, ut, Contingit, reſtat & reliqua verſibus comprehenſa, quibus cognitis non erit labor, ſynonymorum contrariorum conſtructionem perſpicere, qualia ſunt, Obtingit, obuenit, perplacet, diſplicet, ſuperat, ſupereſt, reliquum eſt, collibet, ſedet, patet, &c. De imperſonalibus exempla.

Horatius.

Non cuiuis homini contingit adire Corinthum. Ouidius.

Non vacat exiguis rebus adeſſe Ioui.

De perſonalibus. Horat.

Quod ſatis eſt, cui contingit, nil amplius optet. Publius.

Cui plus licet quam par eſt, plus vult quam licet. Stat & Præſtat imperſonalia.

raro

raro datiuum habent expreſſum. Verg. Stat caſus renouare omnes. Saluſt. Nonne emori per virtutem præſtat, quam vitam per dedecus amittere? Pertinet, attinet, ſpectat ad me, dicendum eſt, non autem mihi.

Decimonono, varia.

Multa regunt datiuum, de quibus certa non conſtat regula, ut, Sto iudicio. Cano receptui, ut milites à pugna redeãt. Cano progreſſui, ut ad pugnam progrediantur. Intercedit mihi tecum amicitia. Datiuus interdum ſolius feſtiuitatis cauſa verbis adponitur, ut, Suo ſibi hunc iugulo gladio. Horat. Quid mihi Celſus agit?

ACCVSATIVI REGIMINIS.

Prima regula.

ANte uolunt quartum uerba infinita ſuorum
Poſt caſum, Præ nulla ſupina, gerundia nulla
Dant caſum, dabitur uerbi poſt caſus agentis,
Ni fit in u, Poſt nil capit hoc, uult mobile præ ſe.
Poſt etiam ſequitur ſua participans bene uerba.
Nam regimen fit idem, ſi ſignificatio par ſit.

Omne infinitum verbi perſonalis poteſt ante ſe regere accuſatiuum, poſt ſe autem

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

caſum verbi à quo deſcendit, ut, Hominem parere Deo, æquum eſt. Terent. Meum gnatum rumor eſt amare. Idem: Qui poſtquam audierit filio ſuo non datum iri vxorem. Cice. Hanc ſibi rem præſidio ſperant futurum. Hic non repeto, nominatiuum verbi finiti, reiectis particulis, Quod, ut, aut ſimili, in accuſatiuum ante infinitum mutari, proinde refer animum ad Syntaxin nominatiui, vbi & alia de infinitiuo dicta inuenies.

Gerundiorum & Supinorum conſtructio.

Præ nulla ſupina, gerundia nulla &c.) Nec ſupina, nec gerundium regit ante ſe vllum caſum, ſed poſt ſe regit caſum verbi actiuæ ſignificationis, ut ſicut dicimus, Lego hiſtoriam, ita: Venio cauſa legendi hiſtoriam, vado lectum hiſtoriam.

Annotatiuncula.

Caſum, dico, verbi actiuæ ſignificationis, quia vbi gerundium & ſupinum paſsiue capiuntur, non admittunt ablatiuum verborum paſsiue ſignificantium, ſed ponuntur abſolute, teſte Valla, ut male dicitur, Liber eſt difficilis ad intelligendum à nobis.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

nobis. Non venio vapulatum à te. Omitti enim debet ablatiuus iuxta probatorũ conſuetudinem. Verg. Alitur vicium creſcitq́ tegendo. Idem: Vritq́ videndo Fœmina. Quintil. Memoria excolendo, ſicut omnia alia, augetur, id eſt, dum tegitur, videtur, excolitur. Refragantur Valla Sulpitius & Calepinus, verum ipſi exempla fingunt, nulla è doctis adferunt.

Gerundiorum caſus.

Quatuor ſunt gerundiorum caſus, nominatiuus in Vm, ut, Petendum, genitiuus in Di, ut, Petendi, accuſatiuus in Dum, ut, Petendum, ablatiuus in Do, ut, Petendo. Soluendo non ſum, dubitari poteſt (inquit Valla) datiuus ne ſit, an ablatiuus. Vtcunq́ eſt gerundia datiui caſus rariſsime inuenies apud probatos ſcriptores. Iungimus Soluendo datiuum. Quintil. Pauperi ſoluendo non ſumus.

De gerundio nominatiui caſus.

Gerundium nominatiui caſus verbo ſubſtantiuo adhæret, cum quo neceſsitatẽ quandam indicat. Iuuenal. Viuendum eſt recte. Horat. Si vis me flere, dolendum eſt Primum ipſi tibi.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Ouidius.

Vtendum eſt ætate, cito pede labitur ætas.

Cicero.

Iterandum eadem iſta mihi, ſubauditur Eſt.

De Gerundio genitiui caſus.

Gerundia in Di ſæpiſsime capiuntur actiue, ut, Cauſa dicendi iſtuc venio, id eſt, ut dicam. Paſsiue raro, ut, Miſi filium Coloniam erudiendi cauſa, id eſt, ut erudiatur. Iuſtinus, Athenas erudiendi gratia miſſus, quanto doctior maioribus ſuis, tanto & gratior populo fuit.

Iunguntur nominibus ſubſtantiuis. Amor, cauſa, occaſio, tempus, locus, ratio, gratia, opportunitas & ſimilibus, ut, Amor habendi, cauſa pereundi, tempus tacendi.

Ouid. Carpe cibos digitis, eſt quidam geſtus edendi.
Ora nec immunda tota perunge manu.

Iunguntur etiam in Di adiectiuis, ut, Certus eundi, peritus nauigandi. Notandũ hic eſt, infinitiuum pro gerundio capi, huiuſmodi nominibus appoſitum. Verg.

Sed ſi tantus amor, caſus cognoſcere noſtros
Et breuiter Troiæ ſupremum audire laborẽ,
Incipiam.

Amor cognoſcere, & audire, id eſt, cognoſcendi & audiendi, ſiue ut cognoſcas & audias. Ouid. de iuuentute & ſenectute,

Hæc dare conſiliũ, pugnare paratior illa eſt.
Hæc ætas bellum ſuadet, at illa gerit.

Paratior dare conſilium, id eſt, ad dandum conſiliũ. Sic pugnare, pro ad pugnandum.

Habent interim in Di gerundia genitiuum pro accuſatiuo, præſertim in plurali, licet Valla neget vicio carere, ut, Compoſui hunc librum inſtituendi puerorum gratia. Plin. Cum illorum videndi gratia me in forum contuliſſem. Illorum pro illos dixit.

De gerundio accuſatiui caſus.

Gerundia in Dum ſæpiſsime ſignificant actiue, ut inter legendum hoc notaui, id eſt, dum legerem. Paſsiuam ſignificationem raro tenent, ut, Perſij carmen ad intelligendum eſt difficile. Ponuntur cum Ad, ob, propter, ante, & inter. Verg. Ante domandum ingentes tollent animos. Bias: Ne præceps ſis ad loquendum.

De gerundijs ablatiui caſus.

Gerundia in Do aliquando actiue ſignificant, ut, Hos occidendo, illos accuſando

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

totam ciuitatem labefactaſti. Aliquando capiuntur paſsiue, ut, Memoria excolendo augetur. Apponuntur dictionibus quæ ablatiuum requirunt, ut, Ex defendendo, quã ex accuſando vberior gloria comparatur. Quintil. Ratio recte ſcribendi, iuncta cum loquendo eſt. Scribendo diſces ſcribere.

Gerundiua nomina.

Ornatius per gerundiua loquimur, quam per gerundia. Conueniunt autem gerundiua cum dictionibus per gerundia rectis, in genere, numero & caſu, ut, Cauſa habendæ pecuniæ tibi famulor, per gerundium diceres, Cauſa habendi pecuniam. Sic per gerundium dicimus, Petendam eſſe pacem. Per gerundiuum, Petenda eſt pax.

Gerundiuorum nominum caſus.

Gerundiua in vocatiuo vix vnquam reperiuntur. In nominatiuo rara ſunt abſente verbo ſubſtantiuo, quale eſt hoc Vergilij, Voluenda dies en attulit vltro, id eſt, quæ voluitur. Gerundiuorum obliquis ſæpe vtimur. Ouidius.

Nunc fœcundus ager, pecoris nunc hora creandi,
Nunc auis in ramo tecta laremq; parat.

Vergi-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Vergilius. Tantus amor florum & generandi gloria mellis.

De Datiuo, Vaco agro colendo, vineæ paſtinandæ, nemori ſuccidendo. De Accuſatiuo. Cicero in Catilinam: Viuis, & viuis, nõ ad deponendam, ſed ad confirmandam audaciam. De ablatiuo, Laboraui in colendo agro, in conficienda Epiſtola. Cicero. Orationem autem Latinam profecto legendis noſtris efficies pleniorem.

Appendix de ſupinis.

Supina in Vm adponuntur verbis aut participijs motum ſignificantibus, ut, Eo venatum. Vel clam indicantibus motum, ut, Do filiam nuptum. Plaut. Heu ſenex pro vapulando hercle ego abs te mercedem petam.

Coctum ego, non vapulatum dudũ conductus fui. Horat. Spectatum admiſsi riſum teneatis amici?

Supina in V, elegantiſsime conſtruuntur cum adiectiuis, ſine vllo regimine. Plin. Accipenſer piſcis rarus inuentu. Cice. Non facile eſt dictu, quantopere conciliet amicos comitas, affabilitasq; ſermonis.

Ouid. Turpe quidem dictu, ſed ſi modo vera fatemur,
Vulgus amicitias vtilitate probat.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Conſtructio participiorum.

Poſt etiam ſequitur ſua participans &c.) Omne participium regit poſt ſe caſum verbi ſui, ut ſicut dicimus, Amo Deum, ita, Amans Deum, & amaturus Deum, ut, Amor à Deo, ita amatus & amandus à Deo, ſic, Seruiens Deo, Vapulans à magiſtro.

Verborum communium in Ns, & in Rus participia regunt accuſatiuum patientem. In Dus ablatiuum agentem mediante præpoſitione. In Tus vtrunque admittunt caſum, accuſatiuum in ſignificatione actiua, ablatiuum in paſsiua.

Quando participium nomen fiat.

Participium tranſit in nomen quinque modis. Conſtructione, quum alium quam verbum regit caſum, ut, Scitus vadorum, acceptus tibi.

Comparatione, ut, Amans nomen eſt, quum facit comparatiuum Amantior.

Compoſitione, quoties aliter componitur quam verbum, ut, Illæſus, innocens nomina ſunt, quia non dicimus, Illædo, Innoceo.

Amiſsione temporis, ut, Palleat omnis amans, Beatus pro diuite.

Amiſsione ſignificationis, ut, Indictus pro non dictus, quaſi indico minime ſignificat non dico, ſic Ingenitus, pro non genitus, Amandus pro amari dignus.

Nam regimen fit idem, &c.) Cur gerundia, ſupina, participia regant caſus verborum ſuorum, ratio hæc eſt, Vbi ſignificatio eſt eadem, idem erit & regimen.

Appendix.

Per eandem rationem nomina quædam pro participijs poſita, verborum caſus regũt, ut, Præſcius futura, populabundus agros. Iuſtin. Gratulabundus patriæ expirauit.

Item & verba neutra pro actiuis, habent actiuorũ caſus, ut Amo regit accuſatiuum, ergo etiam Ardeo pro vehementer amo. Verg. Formoſum paſtor Corydon ardebat Alexim. Sic pereo, depereo puellam. Huc pertinent accuſatiuum proprij actus regentia, veluti, Curro longum curſum, Viuo vitam, Gaudeo gaudium, Seruio miſeram ſeruitutem. Cic. Rideamus γέλωτα σαρδώνιον, id eſt, riſum Sardonium. Iuuenal.

Qui Curios ſimulant, & bacchanalia viuunt. Præterea verba ad ſenſus pertinentia ſæpe pro actiuis ſumuntur, ut, Vox hominem ſonat, id eſt, ſono exhibet, Olet vnguenta.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

guenta. Oratio Demoſthenis olet lucernam. Sapit vas, Sapit aduſtionem.

Dicimus etiam, Pluit ſanguinem, Pluit ſanguine, vel, Sanguis pluit.

Regula accuſatiui ſecunda.

Omne dat actiuum, tolle interdicere quartum,
Hoc uerbum ſextum pro quarto ſæpius optat.

Omne verbum actiuum regit poſt ſe accuſatiuum rei patientis, qui in oratione paſſiua fit nominatiuus, ut, Amo Deum, Deus amatur à me. Aras terram, Terra aratur à te. Puer oſculatur matrem, Mater oſculatur à puero.

A regula excipitur Interdico, quia pro accuſatiuo ſæpius ablatiuum habet, ut diximus. Potes etiam excipere Iubeo & Inuideo, ut, Iubeo & inuideo tibi. Tu iuberis & inuideris à me. At a multis paſsiuis abſtinendum eſt, teſte Diomede, quia venuſtius per imperſonale dices, Iubetur & inuidetur mihi.

Annotatiuncula.

Actiuum verbum hic voco, quod ab aliis Tranſitiuum dicitur, & differt à verbo actiui generis. Verbum actiui generis eſt, quod

in O

in O deſinens, accepta R facit ex ſe paſsiuum. Præter Facio, cuius paſsiuum eſt Fio.

Verbum actiuum eſt, quod agere ſignificat, ſiue in O, ſiue in Or deſinat, ante ſe regens nominatiuum agentem, poſt ſe vero accuſatiuum patientem, ut Diligo, aro, operior, criminor. Horat.

Sedulitas autem ſtulte quem diligit vrget.

Idem: Nec tardum operior, nec præcedentibus iſto.

Pertinent igitur ad hanc regulam non ſolum verba actiui generis, verumetiam neutra, deponētia & communia. Hic notabis obiter quod quæcunq; neutra accuſatiuum patientem regunt, tertiam habent paſſiui generis perſonam, & quatuor participia, duo in ſignificatione actiua, ut, Seminans, ſeminaturus, duo paſsiua, ut, Seminatus & ſeminandus.

Regula tertia.

Celo, rogo, doceo, geminant ut ueſtio quartos
Diuerſos, dices ueniam quoq; poſcimus abs te,
Indue ueſte patrem dic, aut ueſtem induo patri,
Rem tibi uel de re te celo, dicimus apte.
Te doceo de Grammatica, tu dicito parce.

Celo cum verbis rogandi, docendi, veſti-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

endi,regit duos accuſatiuos pro diuerſis acceptos,ut, Celo te arcana mea. Doceo diſcipulos poeſim, Rogo magiſtrum veniam. Induo te tunicam.

Sed rogandi, id eſt, precandi & interrogandi verba admittunt quandoq; ablatiuum pro altero accuſatiuorum,ut, A nemine percontaberis ea, quæ tua non interſunt. Vergilius.

Ipſum obteſtemur, veniamq; oremus ab ipſo. Cicero. Legem ſibi indicunt innocentiæ,continentiæ,virtutum omnium,qui ab altero rationem vitæ repoſcunt. Supplico ſemper datiuum habet. Terent. Ipſum hunc orabo,huic ſupplicabo.

Verba veſtiendi mutant interdum accuſatiuum perſonæ in datiuum,ut, Induo tibi tunicam. Rei vero in ablatiuum,ut, Induo te tunica. Ouidius.

Fluminaq; obliquis cinxit decliuia ripis.

Perſonam hic voco, quidquid patitur, Rem, quod neq; agit neq; patitur.

Eodem plane modo variat Celo, ut, Celo tibi conſilium meum. Sed hoc ablatiuo rei dat præpoſitionem. Cicero. Baſſus noſter de hoc me libro celauit. Celo pro Sculpo huc non pertinet.

Quam-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Quamuis inuenitur, Doceo te de hac re. Saluſtius. De itinere hoſtium ſenatum doceo. Non tamen libenter dicerem, Doceo te de hac arte. Inſtituo, imbuo, & inſtruo exigunt ablatiuum ſine præpoſitione, ut, Intererit multum quibus moribus puerum inſtituas.

Horatius.

Quo ſemel eſt imbuta recens ſeruabit odorem
Teſta diu. Cato.
Si tibi ſint nati, nec opes, tunc artibus illos
Inſtrue.

Sed hoc pro Doceo ſimpliciter rarum eſt.

Annotatiuncula.

Dixi duos accuſatiuos pro diuerſis acceptos, quia duos accuſatiuos ad eandem rem pertinentes, aut qui ſignificantur ad eandem rem pertinere, bene regunt alia verba, ut, Voco te hominem. Circe fecit homines lupos & leones.

Appendix.

Paſsiua verborum huc pertinentium, priore accuſatiuo in nominatiuum mutato, poſteriorem admittunt, qui fere eſt rei inanimæ, ut, Rogo te veniam, Tu rogaris à me veniam.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Vergilius.

Arma diu ſenior deſueta trementibus æuo
Circundat nequidquam humeris, & inutile
ferrum Cingitur.

Regula quarta.

Delectat, decet atq; iuuat, da quarto & oportet.

Hæc quatuor verba, Delectat, decet, iuuat, oportet, accuſatiuum poſt ſe cupiunt, & cum infinitiuo impersonalia dicuntur, cum nominatiuo ante ſe perſonalia, ut, Delectat me ſtudere, aut, Delectat me ſtudium. Decet Chriſtianum ſobrie viuere, aut, Decet Chriſtianum ſobria vita. Iuuat nos adſpicere arua, aut, iuuat nos adſpectus aruorũ. Dubium videri poteſt an Oportet accuſatiuum habeat, ſi enim dicas, Oportet te ire, Te non regitur ab Oportet, ſane vbicunq; hoc verbum perſonaliter inuenitur, poſt ſe nuſquã habet accuſatiuum, cum quo alia tria paſſim occurrunt.

Horatius.

Quem res plus nimio delectauere ſecundæ,
Mutatæ quatient. Idem:
Paruum parua decent. Ouid.
Scilicet interdum miſcentur triſtia lætis,
Nec populum toto pectore feſta iuuant.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Dedecet, offendit, lædit & alia nonnulla cum infinitiuo imperſonalium quoq; naturam accipiunt, ut, Indulgere Baccho offendit cerebrum. Antiqui Decet ponebant cum datiuo.

Regula quinta.

Compoſitum quandoq; dabit ſibi præpoſituræ
Caſum: Quocirca quartum ſextumq; dat exit.
Sæpe quidem docti repetunt bene præpoſituram.

Verbum compoſitæ figuræ regit aliquando caſum præpoſitionis cum qua componitur, ut, Adeo Petrum. Circumſiſtimus magiſtrum. Plaut. Me miſeram ad hunc modum, decies die vno ſæpe extrudit ædibus. Horat. Deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem feruidus Aethnam Inſiluit. Idem: Hæres
Hæredam alterius, velut vnda ſuperuenit vndam.

Dicimus, Exeo & Egredior domo vel domum, quia E, Ex & Extra, in compoſitione idem valent. Sæpe præpoſitio repetitur, ut, Egredior è templo. Cice. Extra cancellos egredi conabor. Teren. In amore hæc omnia inſunt vicia, iniuriæ, ſuſpiciones, inimicitiæ, induciæ, bellum, pax rurſum.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Verum ne quis in repetitione præpoſitionis Pleonaſmum committi putet, ſequens notanda eſt regula.

Aequiualens geminis, harum ſi iungitur uni
Dictio, pro reliqua tantummodo debet haberi.

Quoties dictio æquiualet duabus dictionibus in ſignificando, ſi ipſi altera illarum iungatur, capitur ſolum pro reliqua, ut, Inſum in lectione, id eſt, Sum in lectione. Opuſculum ſignificat paruum opus, at ſi Paruum adponatur, habetur pro primitiuo. Cicero in Parad. Accipies igitur hoc paruum opuſculum. Sed hoc modo diminutius vtimur ob vehementiorem rei depreſsionem. Huc non reſpexerunt Lancilotus, Perotus & Bergomates, qui negant, Nemo idem ſignificare, quod Nullus homo, quia Liuius ſuperflue dixiſſet, Nemo hominum, & Terent. Hominem callidiorem vidi neminē, quam Phormionem. Sed certe in his & ſimilibus, Nemo ſolum pro Nullus ponitur. Quod vero idem Liuius ait, Nemo deorum, & Vergilius:

Turne quod optandi diuū promittere nemo
Auderet, voluenda dies en attulit vltro.

Tolerabilis ἀκυϱολογία eſt, teſte Seruio. Ip-

ſa autem Etymologia indicat, Nemo ad homines peculiariter pertinere, conſtat enim à Ne & Homo, ut cum Seruio Pompeius Feſtus teſtatur.

Regula ſexta.

Quam poſcendo diu, quantum uel ponito ſextum.
Cum quouis uerbo, ſecus ablatiuus adeſto.

Omne verbum regere poteſt accuſatiuum vel ablatiuum temporis ſine præpoſitione, aut accuſatiuum cum præpoſitione, vbi quæſtio fieret per Quam diu, & Quam dudum, aut per Quam pridem, de longiori tempore quærens, ut, Quam diu habitaſti Lutetiæ? Tres annos, vel tribus annis, vel per tres annos. Quam dudum obijt pater tuus? Ab hinc tres dies, vel tribus diebus. Cicero ad Atticum. Quod queris, quam diu hic? paucos dies, ſed certum non habeo.

Vergilius.

Noctes atq; dies patet atri ianua Ditis. Cicero. Tenuiſti prouinciam per decem annos. Sueton. de Caligula. Vixit annis 28. imperauit triennio, & decem menſibus, diebuſq; octo. Venuſtius tamen tempus continuum per accuſatiuū effertur. Plaut. Quaſi claudus ſutor domi ſedet totos dies.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Secus ablatiuus adeſto.) At quæſtione facta per Quando, aut Quando tempore, pro Intra quantum tempus, ſolus ablatiuus datur, ut, Quando veniſti? Hora tertia.

Ouidius.

Menſe malas Maio nubere, vulgus ait.

Quanto tempore hæc ſcripſiſti? Tribus horis. Ouidius.

Si quoties peccant homines ſua fulmina mittat

Iuppiter, exiguo tempore inermis erit.

Id eſt, intra exiguum tempus.

Regula ſeptima.

Quantum ſit ſpacium, quarto uel dicito ſexto.

Aſt ubi quid factum, ſexto tantummodo prome.

Verbum eundi & diſtandi regit accuſatiuum vel ablatiuum diſtantiæ, aut ſpacij, ut, Ambulaui ſeptem millia vel millibus. Colonia abeſt hinc iter vel itinere quatuor dierum. Plautinus Euclio. Si hercle tu ex iſthoc loco digitum transuerſum, aut vnguem latum exceſſeris, continuo hercle ego te dedam diſcipulam cruci.

Annotatiuncula.

Diſtantiæ caſus aliquando ſubauditur. Cice. Nos properabamus in caſtra, quæ aberant

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

rant bidui. Cum dicimus, Iui duo millia, ſubauditur genitiuus paſſuum, quia milia-re continet proprie mille paſſus. Continet autem paſſus quinq; pedes.

Martialis.

Te tamen ut videam, duo millia non piget ire,
Vt te non videam, quatuor ire piget.

Aſt vbi quid factum, ſexto &c.) Vbi quid factum ſit, eloquemur ſolum per ablatiuum, ut, Captus eſt latro ſexto ab vrbe lapide, non ſextum lapidem. Sed opus eſt, ut nomen diſtantiæ ſit, alioqui præpoſitio adderetur, ut, Ioannes Baptiſta decollatus eſt in carcere.

REGIMINIS ABLATIVI.

Prima Regula.

Natura faciens regitur ſine præpoſitura
In ſexto, à uerbis permultis, mobilibusq;.
Sic dabis efficiens quodcunq; modo bene poßis
Hoc per præ propter reſerare, pudore tacemus.
Te uirtute colo, tardus ſenio, grauis ære.
Rex dono Chriſti, diuino numine præſul.

Omne fere verbum, & plurima adiectiua regere poſſunt ablatiuum cauſæ efficien-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

tis, præcipue naturalis & internæ, qui ablatiuus declaratur per præpoſitionem Per, vel Præ, vel Propter. Exempla de verbis, Taceo pudore, rubeſco ignorantia, Hic ſtupet vicio, Pingueſcit glis ſomno, Feci amore tui, id eſt, Propter pudorē, ignorantiam, &c. aut præ pudore, &c. Cicero ad Petum, Mirifice capior facetijs, maxime noſtratibus. Ambroſius. Peccator quamuis foris abundet & delicijs fluat, odoribus fragret, in amaritudine animæ ſuæ vitam exiget.

Horatius.

Hic murus atheneus eſto,
Nil conſcire ſibi, nulla palleſcere culpa.

Idem:

Imberbis iuuenis, tandem cuſtode remoto,
Gaudet equis canibuſq;, & aprici gramine
campi.

Exempla de adiectiuis. Pallidus morte, Albus frigore, Tardus ſenio, Grauis ære, Superbus honore, id eſt, Propter mortem, frigus &c. Plin. Vtica Catonis morte nobilis. Quintil. Ariſtotelem dubito ſcientia rerum, an ſcriptorum copia, an eloquendi ſuauitate, an inuentionum acumine, ac varietate operum clariorem putem.

Quædam

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Quædam ſubſtantiua, ut dignitatum nomina, regunt ablatiuum efficientis, ut, Dei gratia rex, Diabolico auxilio Papa.

Regula ſecunda.

Materies ex qua raro ſine præpoſitura
Ponitur, ut fuluo nummos cudit faber auro.

Materia ex qua aliquid fit, in ablatiuo exprimitur ſæpius cum præpoſitione De, E, vel Ex, ut, Faber facit ex auro calicem. Homo factus eſt de limo terræ. Aliquando præpoſitio ſubauditur, ſed fere apud Poetas, ut apud Vergil. Aere cauo clypeus, Sectaq; intexunt abiete coſtas Viminibus, molliq; paras detexere iunco.

Regula tertia.

Materiam, circa quam proprietatis habet eſſe,
Mobile cum uerbo ſexto capit, auctus honore,
Lacteq; diſtentus, ſic adiectiua dabuntur
Plurima, cum uerbis fungor, ueſcor, fruor, utor,
Victito, fraudo, beo, dono, adficio, colo, ſterno.
Cum multis iunges, quæ proſa recludet abunde.

Plurima adiectiua & verba regunt in ablatiuo materiam, circa quam proprietas verſatur. De adiectiuis, ut, Auctus muneribus, Huber diſtentum lacte, Duplex auro, Vir duplex

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

duplex animo, Præditus virtute. Cicero in Verrem: Homo ſingulari cupiditate, audacia, ſcelere præditus. Lentus gradu, dulcis eloquio, benignus natura, promptus lingua, tardus manu. Licet hic ſit materia cui quid inhæret, tamen dici quoq; poteſt materia circa quam fit aliquid.

Exempla de verbis. Fungor, defungor magiſtratu, Veſcor carne, Fruor amici conſpectu. Vtor, abutor nummo, Victito lacte, Fraudo te iure, Beo te diuitijs, Dono te equo, Adficio te honore. Colo te modico munere, Sterno lectum tapetis, Proſequor te laude, id eſt, Laudo te. Sic, Perſequor te odio, amore beneuolentia, &c. Paſcor herbis, paſsiui generis eſt. Paſcor herbas, deponens eſt. Dignor te laude, id eſt, dignum iudico. Vergil. Haud equidem tali me dignor honore. Mutat aurea æris.

Horatius.

Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis. Tempero me vino, vel à vino. Conficior mœrore, ſenectute, triſtitia. Fruſtro aut fruſtror te ſpe, id eſt, decipio. Fruſtror expenſas, id eſt, fruſtra ago. Multa tam nomina, quam verba huc referri poſſent, quibus ex ordine inſtituto, nona in conſtructione genitiui

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

data eſt regula. Fungor, veſcor, fruor, vtor, inueniuntur etiam cum accuſatiuo. De Impertior & Dono latius in datiuo dictum eſt.

Regula quarta.

Forma, moduſue datur per caſum rite Latinum.

Nomen formæ vel modi regitur in ablatiuo à verbo & adiectiuo nomine, aliquando etiam à ſubſtantiuo, quotieſcunq; apta fieret interrogatio per Quomodo, ut ſi quis quærat, Quomodo cantabimus? apte reſpondebis, ſubmiſſa voce, graui accentu. Sic, Adſpicio te toruis oculis. Facies miris modis pallida. Ouid. Tres ſumus imbelles numero. Nomine Petrus, cognomine Paulus. Nomine Grammaticus, Re barbarus. Præceptor conſilijs. Rex titulo. Troianus origine Cæſar. Non iniuria id feci. More meo doceo. Iure meo hoc mihi vendico. Recito dulci prolatione.

Regula quinta.

Mobile uel uerbum menſuram dat, tibi quarto,
Vel ſexto, longus tres ulnas, uel tribus ulnis.

Adiectiuum nomen vel verbum regit menſuræ nomen in accuſatiuo vel in ablatiuo, ut, Hic pannus eſt longus tres vlnas, vel

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

vel tribus vlnis. Plinius de Babylone, Muris ducentos pedes altis, quinquagenos latis. Plaut. Comeſſe panem tres pedes latum potes. In ſacris, Erat autem Niniue magna itinere trium dierum. Perſius. Nugaris cum tibi calue, Pinguis aqualiculus propenſo ſeſquipede extet.

Regula ſexta.

Menſuram exceſſus uerbum uel mobile ſexto
Optat, ut, Excedo digito, pede longior uno.

Dictio ſignificans exceſſum regit ablatiuum, qui ſignificat exceſſus quantitatem, certam vel incertam, ut, Sum te longior capite. Hoc lignum excedit illud digito. Sum te modico doctior, multo fortior. Iuuenalis de Pygmeis, Tota cohors pede non eſt altior vno.

Regula ſeptima.

Paſsiuis ſextum dabimus cum præpoſitura
A uel ab. Accipiens ſic do, diſtans remouensq́;.
Sic aliis ponas, & quæ conformia noris.

Omne verbum paſsiuum poteſt regere poſt ſe ablatiuum, mediante præpoſitione A vel Ab, ut Amor à Petro, Liber legitur à magi-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

magiſtro, Vapulas à præceptore, Infans oſculatur à matre. Horatius. Laudatur ab his, Culpatur ab illis. Quintilian. Fabritius reſpõdit, ſe à ciue ſpoliari malle, quam ab hoſte venire.

Annotatiuncula de conſtructione imperſonalium in Tur.

Paſsiuum verbum hic voco non ſolum quod eſt paſsiui generis, ſed quodcunq; pati ſignificat, ſiue in O, ſiue in Or deſinat. Et adduntur paſsiuæ vocis imperſonalia, licet actiue ſignificent, quæ præter ablatiuum poſt ſe regunt caſum ſuorum verborum, ut Tibi clamatur ab omnibus. Cicero. Nihil eſt à me inſeruitum tempori. Sed cauendũ, ne eis quæ veniunt ab actiuis, & à neutris accuſatiuum regentibus, accuſatiuum adponas, non enim ſic loquerer, A me legitur Matthæum, A te aratur terram, ſed perſonaliter, A me legitur Matthæus, vel Lego Matthæum, A te aratur terra, vel Tu aras terram.

Accipiens ſic Do, diſtans, remouensq;.)
Verba accipiendi, diſtandi, & remouendi, regunt ablatiuum cum præpoſitione A vel Ab.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Accipiendi, ut Accipio, recipio, audio, diſco, quæro, habeo, intelligo, conduco, ſpero, expecto, naſcor, &c. Binas à te accepi literas. Terent. Diſce ab his, qui vere ſciunt. Publi. Ab alio expectes, alteri quod feceris. Tacitus. Naſci à principibus fortuitum eſt. Fœnero vel fœneror tibi, id eſt, pecuniam ad vſuram do. Fœnero vel fœneror abs te, id eſt, ad vſuram accipio, Contra Vallam, teſte Mancinello.

Diſtandi & remouendi, ut, Diſto, differo, abſum, abeo, recedo, abhorreo, alieno, amolior, diuido, ſegrego, arceo, abhorreo, auerto, aufero, &c. ut, Longe diſtat à nobis India. Abſum ab Italia. Sueton. Nec abhorret à veritate. Horreo, abhorreo hanc rem, id eſt, obominor, execror aut formido. Aufer à nobis Domine iniquitates. Auerto iram tuam à nobis. Superſedeo ſæpius legitur cum ablatiuo, quam accuſatiuo. Cicero. Superſedeas hoc labore itineris.

Annotatiuncula generalis.

Verbis huius regulæ aliquando datur ablatiuus amiſſa præpoſitione. Sueton. in Domitian. Philoſophos omnes vrbe, Italiaq́ſubmouit. Horat. Aliorum opprobria

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ſepe Abſterrent vicijs. Idem: Viuere ſi recte neſcis diſce peritis.

Sic Alius ponas) Quædam adiectiua regunt ablatiuum cum A vel Ab, ut, Alius ab illo, ſic Alter, Diuerſus &c. Primus à rege. Secundus à principe. Integer à vicijs. Caſtus à Venereis. Romulus oriundus eſt Troia, vel à Troia. De Vacuus & alijs quibuſdam dictũ eſt in conſtructione genitiui.

Regula octaua.

Inſtrumenta dabis ſextis ſine præpoſitura.

Quotuis verbum poteſt regere inſtrumentum in ablatiuo, cui nullo modo addi poteſt præpoſitio, ut, Scindo panem cultro. Cædo ferula. Impuli te pugno. Peto te ſtricto gladio. Concordia res paruæ creſcunt, diſcordia maximæ dilabuntur.

Horatius.

Reges dicuntur magnis Vrgere culullis,
Et torquere mero, quem perſpexiſſe laborant.
Vergilius.
Nullus vbiq; poteſt fœlici ludere dextra.

Annotatiuncula.

Vbi non inſtrumentum ſignificamus ſed comitem, quemadmodum actionis vocant,

L licet

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

licet præpoſitionem addere, teſte Valla, ut, Acceptus eſt nobis cum honore. Magna cū beneuolentia ſcripſit. Cum mira affabilitate me allocutus eſt.

Regula vltima.

Abſq; regente duos ſextos bene pone ſequelæ.
Diſcunt diſcipuli me præceptore docente.

Quoties duæ orationes nominatiui & verbi ſic ſe habent, ut alteri adponatur talis particula: Dum, quando, poſtquam, aut ſimilis, lepide priorem mutamus in duos ablatiuos, qui non reguntur, ſed ponuntur abſolute, ut pro, Dum magiſter legit, pueri ſcribunt, eleganter dicitur, Magiſtro legente pueri ſcribunt. Sic, Magi apertis theſauris obtulerunt munera. Auguſto regnante natus eſt Chriſtus, Tyberio imperante crucifixus. Terentius. Me impulſore non fecit. Horatius de ſenectute. Laudator temporis acti ſe puero, id eſt, cum ipſe eſſet puer.

Annotatiuncula.

Dicitur ablatiuus ſequelæ ſiue conſequētiæ, quia aliquid ex alio denotatur ſequi, ut Sole lucente euaneſcunt tenebræ. Dicitur abſolutus, quia non regitur. FINIS.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

GRAMMATICAE DEſpauterianæ liber nonus, de ordine declarationis grammaticæ, & de Syntaxi Reciprocorum.

Ordo grammaticæ declarationis.

Optandi debent aduerbia ſiue uocandi
Sumere principium, ueluti interiectio ſæpe,
Ecce, age & heus. Poſt hæc caſum decet addere quin-
Hinc rectum ſequitur uerbũ. Tibi ſit generalis (tũ
Regula, quæ à tergo regitur uult dictio cuncta
Poſtponi: Si quid declarat iuris idem ſit.
Si quid ſit tacite poſitum, ſupplere iubebo.

Regulæ in ordine grammaticæ declarationis obſeruandæ ſunt ſeptem.

PRIMA REGVLA.

Excitandi particulæ, ut aduerbia optandi, vocandi, demonſtrandi, hortandi & reſpondendi, & interiectiones plerunq; ſumunt principium in ordine grammaticæ declarationis.

SECVNDA.

Poſt hæc ſequitur vocatiuus.

TERTIA.

Poſt vocatiuum ſequitur nominatiuus à fronte verbi rectus.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

QVARTA.

Poſt nominatiuum ſequitur verbum perſonale finiti modi. Semper intelligo ſi ſit in oratione, nam ſi hæc abfuerint, ab imperſonali inciperemus, ut Tædet animam meam vitæ meæ.

QVINTA.

Dictio recta à tergo ſequitur dictionem regentem. Itaq; poſt verbum perſonale aliquando ſequitur nominatiuus, ut, Sum homo, aut genitiuus, ut Miſerere mei, aut datiuus, ut Seruio Deo, aut accuſatiuus, ut Amo Deum, vel ablatiuus, ut Careo nummis.

SEXTA.

Declarans declarato poſtponitur, ut adiectiuum ſubſtantiuo, aduerbium verbo, infinitiuus finito. Item infinitiuus, & ſupinum, & gerundium poſtponitur adiectiuo, ut Certus mori, aut moriendi, Turpe dictu. Præpoſitio cum ſuo caſu poſtponitur verbo per hanc regulam, quia ipſa cum caſu declarat ſignificationem verbi, ut, Vado ad forum.

SEPTIMA.

In declaratione orationis diligenter videndum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

dendum eſt, an aliquid ſubaudiatur, quia hoc ſuppleri debet, ut Miſeram me, vereor, ſubauditur O vel heu. Vnde mihi lapidem? Ebræi ſunt & ego.

Sex à dictis regulis exceptiones.

Quod rogat atq; refert, et habet quod uim referētis,
Vt quod uerba petit ſemper duo, dum, quia, donec
Atq; negans præit, ob logicam mutabitur ordo.
Præcedens ſemper præponitur & referenti.

PRIMA EXCEPTIO.

Interrogatiuum ſemper præcedit, ideo ab obliquo vel aduerbio ſæpe inchoamus ordinem, ut, Quem quæritis? Vbi vidiſtis hominem? Quem tædet vicij?

SECVNDA.

Nomen relatiuum, & hinc aduerbium præcedit dictionem à qua regitur, ut, Hic eſt, quem videre cupiui. Vidi campum, vbi Adam habitauit. Verg.

O terq; quaterq; beati,
Quis ante ora patrum, Troiæ ſub mœnibus altis
Contigit oppetere.

TERTIA.

Dictiones vim relatiuam habentes, ut

quæ ad ſenſus perfectionem plura verba pe-tunt, debent in declaratione Grammatica præcedere. Tales dictiones ſunt nomina vel aduerbia infinita: Cum, deinde, deinceps, ſic, ſicut, dum, quando, quia, quoniam, licet, poſtquam, quam, quamuis, & ſimilia his quam plurima.

QVARTA.

Dictio negatiua debet præcedere, ut, Neutiquam faciam, neminem video. Aduerbium prohibendi etiam negandi vim habet, ergo præcedit, ut, Ne feceris.

QVINTA.

Propter Dialecticorum præcepta oportet interdum contra dictas regulas partes orationis ordinare, ut, Cuiq; homini anima eſt. Aliquo homine ditior ſum. Hominem cognoſco & ſimilia, quæ tamen à doctis interim ſpernuntur. Sonorum alius vox, alius non vox.

SEXTA EXCEPTIO.

Relatiuum neceſſario poſtponitur antecedenti, ideo obliquus contra dictas regulas aliquando præponitur nominatiuo aut verbo, ut, Ciceronis indiget ſuus filius. Patrem ſequitur ſua proles.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

DE RECIPROCIS.

Reciprocum eſt relatiuum reflexiuum, quod ad id vnde prodijt, reuertitur, ut primitiuum Sui, & deriuatiuum Suus. Velut, Iſte amat ſe, ecce hic amor deflectitur ad amantem. Sic, Iſte diligit filium ſuum, hic dilectio tendit in rem diligentis.

Vt autem facile pateat ad reciprocorum notitiam iter, ante omnia diligenter conſiderandum eſt principale ſuppoſitum, ad quod fieri debet reciprocatio, ut, Superbus eſt ſui laudator. Publ. Auarus ipſe miſeriæ cauſa eſt ſuæ. Expectat te Ioannes ut ſe iuues, principale ſuppoſitum eſt Ioannes. Sic in omnibus orationibus de Vt & Ne, principale ſuppoſitum, eſt ſuppoſitum prioris orationis, veluti Magiſter præcepit, ut ad ſe venirem. Ioannes timet, ne ſibi noceam. Ioannes diligit Petrum & fratrem ſuum, de fratre Ioannis intelligitur. Ioannes diligit Petrum & fratrem eius, de fratre Petri intelligitur, quia hic ad obliquum, illic ad principale ſuppoſitum fit relatio. Ideo in Euangelio bene dicitur, Surgens accepit puerum & matrem eius nocte. Et vocabis nomẽ eius Ieſum, Ipſe enim ſaluum faciet populũ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ſuum à peccatis eorum. Eorum dixit, non ſuis, ne de peccatis Ieſu, quæ nulla fuere, loqui videatur. Vertit autem interpræs Eorum pro Eius. Matthæus enim Græcus pluralem genitiuum ἀυτῶν habet.

Annotatiuncula.

In reciprocis multi errauerunt, aut ipſis ex induſtria abuſi ſunt, ut Laurentius Valla oſtendit, ſed caute uidendum eſt, at quid fiat relatio, nonne illi, ſed noſtra aberret cenſura, ut apud Horatium. Aut famam ſequere, aut ſibi conuenientia finge. Georgius. Valla vult Sibi pro Ei poni, quod verum non eſt, quia ſibi ad famam non refertur. Sed ſenſus eſt, finge conuenientia ſibi, id eſt, ea quæ ſibijpſis non aduerſentur, verum inter ſe apte cohæreant, ne monſtrum naſcatur tale, ut nec pes, nec caput vni reddatur formæ. FINIS.

VTILISSIMVS DE SIGNIS, DE GRADVVM COMPARAtionis proprietate, ac de numeris libellus, ex Deſpauteriana Syntaxi, per Sebaſtianum Duisbergenſem collectus.

Seba-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Sebaſtianus Duisbergenſis lectori. S.

BReuiter & dilucide in hæc tria capita contuli, quæ poſt partitiuorum conſtructionem, diffuſius quam par erat, tum obſcurius quam conueniebat pueris, tractata fuerant. Ne autem eis illum in noſtra Methodo darem locum, inter alias, quas longum foret exequi cauſas, hæc me non parum mouit, quod licet omnia & digna ſint & neceſſaria ſcitu, maxima tamen eorũ pars nihil ad Syntaxin pertineat. Quid aio? Vt hæc illinc eximerem, voluiſſe videtur ipſe Deſpauterius. Cum enim in his ſe longius à propoſito digreſſurum animaduerteret, præmonuit lectorem, ut ad nouam conſtructionis genitiui, quæ proxima eſt, ſe conferret, regulam, hæc deinde ſi commodius appareret, percepta iam Syntaxi ediſceret. Quamobrem, præcipue mihi placuit, poſtremo diſcenda, rudiorisq; captum excedentia, in poſtremas reſeruare chartas. Quod ut in percipiendis præceptis maxime iuuat, ita in tradendis eis, à probatis ſcriptoribus vbiq; videmus obſeruatum.

VALE.

DE SIGNIS.

Caput primum.

QVod hic ſignum voco, à Græcis Syncategorema dicitur, eſt enim dictio per ſe nullius rei ſignificatiua, quæ alteri adiecta, ſignificationem eius dirigit, ut cum dico, omnis homo mortalis eſt, Omnis eſt ſignũ.

Signorum alia ſunt vniuerſalia, alia particularia. Item quædam modo ponuntur interrogatiue, veluti, Quis vbiq; ſapit? Modo infinite, ut, Neſcio, quis ſibi non faueat.

Signum vniuerſale ſeu diſtributiuum eſt, quod ſingulis quidquam diſtribuit vel aufert, ut, Omnis, Nullus.

Signum particulare eſt, quod alicui quidquam dat vel aufert, ut, Aliquis, Aliquis non. Hic nota, nullum eſſe ſimplex ſignum particulare negatiuum, ſed fieri quandoq; ex negatione & ſequente ſigno vniuerſali. Verg. Non omnia poſſumus omnes, id eſt, aliqui aliqua non poſſumus.

Quis & Vter differunt. Quis quærit de pluribus quam duobus, & aliquando de duobus. Vter ſolum de duobus interrogat, ut, Quis digitorum eſt longiſsimus? Vtra manuum eſt fortior? Exemplum vbi Quis

de

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

de duobus quærit. Perſius de Ioue & Staio, Quis potior iudex, pueriſue quis aptior orbis? Nollem niſi rariſsime imitari.

Eandem differentiam habent omnia à Quis & Vter compoſita. Vterq; pro duobus diſtribuit. Quiſq; ut Omnis pro pluribus, Neuter pro duobus, Nullus pro multis. Vterlibet, Vteruis, duorum ſunt. Quilibet, Quiuis, plurium. Quicunq;, id eſt, omnis qui. Vtercunq;, id eſt, ſiue hic, ſiue ille.

Quiſq; & Quiſquis in eo conueniunt, quod vtrunq; eſt vniuerſale, ſed in hoc differunt, quod Quiſq; vnico verbo contentum eſt, ut, Ditiſsimus quiſq; eſt ſuperbus, id eſt, omnis diues. Quiſquis duo verba petit, quia per relatiuum, ſeu Quicunq; declaratur, ut, Saluabitur, quiſquis mandata Dei fideliter ſeruauerit, Quiſquis, id eſt, omnis qui, aut quicunq;. In obliquis tamen vnico interdum verbo orationem perficit, veluti hominem quoquo modo abſoluas, pro quouis modo, Autor Eraſmus. Sed propter præcedentia bonam hic notabis regulam.

Interrogatiuum cum Que coniunctione compoſitum, ſit vniuerſale vnico verbo contentum, compoſitum vero cum ſe ipſo expo-

nitur

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

nitur per Cunq;, ut, Quiſquis, quicunq;, qualiſqualis, qualiſcunq;. Terent. Vbiubi erit, diu latere non poterit, id eſt, vbicunq;. Plautus. Vtut es facturus, hoc quidem Hercule haud reticebo, id eſt, vtcunq;.

Ambo & vterq; differunt. Vtrunq; feciſſe dicimus, ſi & hic & ille fecerit diuiſim, ut, Vterq; fecit domum, ergo duæ domus factæ ſunt. Ambos feciſſe dicimus, ſi duo coniunctim aliquid fecerint, ut, Ambo ſibi monumentum conſtituerunt, hoc eſt, vnum monumentum commune.

Vterq; nominatiuus ſingularis, & vtriq; nominatiuus pluralis hoc diſcrimen habēt, Vterq; ſolum duo ſignificat, ut vterq; exercitus. Vtriq; duo quidem ſignificat, ſed ſic, ut in ſingulis plura intelligas, ut cum dico, Vtriq; exercitus, ſignifico vtriuſq; ducis compluſculos exercitus. Hæc ex arte dicuntur, quam ſæpe confundit autoritas.

Quilibet, quiuis, vterlibet, vteruis, differunt ab Vterq; & quiſq;. Quiſq; & vterq; ſunt diſtributiua & vniuerſalia. Quilibet, quiuis, vterlibet, vteruis ſunt particularia, & ſignificant vnum ſub optione ad cætera, ideo hæc enunciatio particularis eſt: Quilibet librorum meorum erit tuus, id eſt,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

vnus erit tuus, quicunq; ex omnibus eli-getur. Horatius.

Ilia & Aegeria eſt, do nomen, quodlibet illi, id eſt, quodcunq; placet, non tamen do omne nomẽ. Ex his patet errare neotericos Dialecticos ſumentes Quilibet pro Quisq;, Vteruis pro vterq;. Cauſa erroris eſt, quod hæc cum verbis præſentis temporis indicatiui modi parum differunt, ut Quilibet homo eſt auarus, uera non eſt, niſi omnis homo ſit auarus. Ouidius.

Pollicitis diues quilibet eſſe poteſt.

Recte hic dixiſſet Quiſq;. Similiter differunt & aduerbia Vbiq;, vbiuis, quoq;, quolibet, &c.

Alter & alius hoc diſcriminis habent. Alter vnam duarum rerum vel partium ſignificat, ut Hannibal in tranſitu Alpium alterum oculum amiſit. Exemplum de partibus. Cicero. Duplices ſimilitudines eſſe debent, vnæ rerum alteræ verborum.

Vergilius.

Aurea mala decem miſi, cras altera mittam.

Alius de pluribus dicitur, ut Alij virtutem præponunt, alij voluptatem, alij indolentiam. Interdum tamen alius de duobus dicitur, vbi diuerſa eſſe conceduntur, ut

Alia

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Alia eſt facies mea, alia tua. Dubitatur vter excellat, Liuius an Saluſtius, & alius alium præponit. Hic aliter loqui non liceret, teſte Valla. Item, alter aliquando capitur pro Alius. Alteruter quis è duobus, ſiue vterlibet, vel alter ex duobus.

Quis & Qui nominatiui ſingulares differunt.

Quis interrogatiue aut infinite ponitur, nunquam relatiue. Interrogatiue, ut Quis fecit? Infinite. Plin. Tum mihi, neſcio quis, in aurem inſuſurrauit.

Qui ponitur interrogatiue & relatiue. Interrogatiue. Liuius, Qui finis erit diſcordiarum? Relatiue, ut Diligo diſcipulum, qui literis diligenter operam nauat.

Quæ & qua nominatiui ſingulares fœminini generis differunt, ut Quæ & Qua nominatiui accuſatiuiq́; plurales neutri generis. Quæ vtimur in compoſitione, ut Quædam, & extra compoſitionem, ut Quæ hæc impudentia? Qua ſolum in compoſitione vtimur, ut Aliqua, ſiqua.

Inter Quod & Quid hæc interſunt. Quod cum ſuis compoſitis eſt adiectiuū, ut, Quod pomum, quodcunq; donum. Quid cum ſuis eſt ſubſtantiuum, ut Quid negocij, quicquid

cauſæ.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

cauſæ. Quod quærit & refert. Quid quærit tantum, aut infinite ponitur.

Differt quidam ab Aliquis, Quiſquam, Quiſpiam. Quidam dicit perſonam certam, & ſingulare potius ſignum eſt, quam particulare. Aliquis, quiſquam, quiſpiam dicunt perſonam incertam, ut, Quodam tempore natus ſum, aliquo moriar. Eraſmus ait, Quidam nonnunquam incertam perſonam ſignificare, veluti quando aut contemptũ, aut translationem habet, ut, Iſidorum mihi quendam citabat, perinde ac ſi dicas, Iſidorum neſcio quem. Lacrymas emiſit quendam animi ſanguinem. Seditio morbus eſt quidam ciuitatis. In his translatio eſt. Idem teſtatur, Quiſpiam tam certam, quam incertam ſignificare perſonam.

Etſi Vllus ſignificat Aliquis, nunquam tamen adfirmatiue ponitur, ſed aut negatiue, ut, Non eſt vllus qui curat, aut interrogatiue, ut, Me vocat vllus? aut ſubiunctiue, ut, Si me vllus vocauerit, ilico adero. Hinc fit Nullus, quod comice pro Non capitur, ut, Nullus faciam.

Differunt Nullus & Nemo. Nullus generaliter ad omnia pertinet. Nemo proprie tantum ad homines, quia interpretatur nec homo,

homo. Ita dicit Seruius, & plures. Vide regulam quintã de conſtructione accuſatiui.

De vi graduum comparationis.

Caput II.

QVinq; modis fit comparatio. Primo, ab vno ad plures ſui generis, & tunc ſuperlatiuo eſt vtendum, ſi illi plures ſunt impares, ut, Medius digitorum eſt fortiſsimus. Si vero pares fuerint, comparatiuo eſt vtendum, ut, Hoc vas eſt cæteris capacius, ſi quatuor ſint vaſa, tria quidem æque capacia, quartum capacius.

Secundo fit comparatio ab vno ad plures diuerſi generis, & comparatiuo vtimur, ut, Leo eſt fortior equis.

Tertio fit comparatio ab vno ad vnum, per caſum ſignificantem vtrunq;, & ſic comparatiuus partitiue habet genitiuum, ut, Dextera eſt fortior manuum, fit comparatio à dextra ad læuam, per genitiuum Manuum, ſignificantem & dextram & ſiniſtram. Vel fit comparatio ab vno ad vnum ſine caſu vtrunq; ſignificante, ut, Dextera eſt fortior ſiniſtra.

Quarto fit comparatio à pluribus ad vnũ ut, Socij mei ſunt doctiores me.

Quinto

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Quinto fit comparatio à pluribus ad plures, ut, Sumus fortiores vobis.

Duplex eſt comparatio, propria & impropria, vel abuſiua.

Abuſio in ſuperlatiuis rarior eſt. In comparatiuis fit tribus modis, Primo conſtructione, vbi comparatiuus proprium non regit caſum. Saluſtius in hiſto. Nulla arte cuiquam inferior, pro Quoquam. Plinius de Pado: Nulli amnum celeritate inferior, pro Nullo.

Secundo fit abuſio formatione, vbi fit à ſubſtantiuis, ut Neronior. Ipſiſsimus, ſuperlatiuus eſt formatione abuſiuus. Sic apud Ariſtophanem ab, ἀυτὸς, id eſt, ipſe, inuenitur ἀυτότατος, id eſt, ipſiſsimus.

Tertio ſignificatione, vbi pro poſitiuo capitur, ut, Senior pro ſenex, aut minus ſignificatur, ut, Triſtior, id eſt, parum triſtis, aut fere contrarium, ut Dulcius, id eſt, minus amarum. Melius eſt amittere rem, quam famam, id eſt, minus malum. Curtius, Mare Caſpium dulcius cæteris, ingentis magnitudinis ſerpentes alit. Aut vbi comparatiuus pro ſuperlatiuo ponitur, quod nimis fit ſæpe in ſacris, nec debes imitari, ut, Minor diſcipulorum, pro minimus diſcipulorum,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Fides, ſpes, charitas, tria hæc, ſed maior horum eſt charitas, pro maximum horum vel maxima horum, vel, ut Eraſmus vertit, maximum in his charitas. Eſt etiam impropria comparatio, quando accidens accidenti tantum conuenit, ut, Deus eſt melior dæmone.

Quod dixi comparatiuum aliquando minus ſignificare quam poſitiuum, in eo ſubſcribo Priſciano, Seruio, Plinio, Quintiliano deniq; & Varroni contra Vallam. Vergilius de Charonte.

Iam ſenior, ſed cruda Deo viridisq; ſenectus.

Senior dixit, pro, Ex parte ſenex, quia ſubdit. Cruda Deo viridisq; ſenectus.

Interdum vrbanior & modeſtior eſt per comparatiuum ſermo, ut, Es in dicendo loquacior, liberior, ſuperbior, Vbi ſubaudiri videtur, paulo quam decet, aut quam æquũ eſt. Perſius, Ocyus adſit huc aliquis.

Ad propriam comparationem neceſſaria ſunt quinq;. Primo, res comparata. Secundo, res cui comparatur. Tertio, aliquid in quo fit comparatio. Quarto, ut vterq; terminus accidentis ſit particeps. Quinto, ut alter terminorum magis participet, vel participare intelligatur, ut, Rex eſt ditior Comite.

mite. Rex eſt res comparata, Comes res cũ comparatur, accidens ſiue id in quo comparatio fit, diuitiæ ſunt, de quibus participant Rex & Comes, magis autem Rex.

Inter comparatiuum & ſuperlatiuum hæc eſt differentia, Superlatiuus facit comparationem inter plura duobus eiuſdem generis vel naturæ, vbi res exceſſæ ſunt impares, ut, Vergilius fuit doctiſsimus poetarũ. Comparatiuus partitiue regẽs genitiuum, facit comparationem inter duo eiuſdem generis, ut, Dextera eſt manuum fortior. Vbicunq; hæc abſunt, comparatiuus locũ habet cũ ablatiuo, ut, Petrus eſt doctior ſuis condiſcipulis. Paulus eſt longior Petro, Andrea & Ioanne, æqualem ſtaturam habentibus. Dictum eſt in Syntaxi, comparationem inter res eiuſdem generis tunc fieri, quando caſus comparatiui vel ſuperlatiui tam excedens quam exceſſum continet.

Hæc breuiter repetij, ut intelligas quam inepte Mancinellus, Sulpitius, Lancilotus, Aldus, & plures Vallæ dictam ponenti differentiam repugnent. Quorum omnium tela duobus modis excuties. Primo, reſpondebis Vallam fateri, ſe de gradibus cõparationis annotaſſe ea, non quæ ſcriptorũ

vulgus, ſed duo lumina eloquentiæ Latinæ, M. Cicero, Marcuſq; Fabius Quintil. obſeruauerunt. Proinde notatur ab eo Macrobius, ſuperlatiuo ad plura diuerſi generis abuſus, cum ait, Age Serui, non adoleſcentum, qui tibi æquæ vi ſunt, ſed ſenum quoq; omnium doctiſsimus. Rectius dixiſſet, Non ſolum adoleſcentum doctiſsimus, ſed ſenibus quoq; omnibus doctior. Nec probatur Q. Curtius dicens per comparatiuum: Duo maiora omnium nauigia, pro, Duo maxima omnium nauigia. Secundo, Vallam defendes oſtendens non fieri comparationem inter res eiuſdem generis. At ſi eam fieri primo adſpectu adparet, responde rem excedentem à caſu comparatiui, per ablatiuum relatiui ſubſtantiæ diuerſitatis tacite ſubauditum excludi, quod ſit in hoc Martialis loco,

Hic totus volo rideat libellus,
Et ſit nequior omnibus libellis.

Subaudi Aliјs, vel reliquis vel cæteris, & ſic non ſit comparatio inter res eiuſdem generis, ut, Laurentius id accepit, diuerſum enim hunc libellū reddidiſti ab aliјs. Ouid. Virginibus præſtantior omnibus Herſe, ſub intellige Reliquis. Hoc pacto multa alia, quæ Vallæ obiјciuntur, examinabis.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Notandum eſt præterea, huiuſmodi ablatiuum ſubaudiri poſſe, quando in diuiſionibus genitiuus abrupte & pene abſolute ponitur, vbi videri poſſet comparatiuum inter plura duobus, per regimen partitionis comparationem faciens. Plin. Animalium fortiora, quibus ſanguis craſsior, ſapientiora, quibus tenuior, timidiora, quibus minimus, aut quibus nullus, hebetia. Nunc dicemus quæ dictiones quibus gradibus eleganter apponantur, vbi nonnihil de Prior & Primus præmiſerimus.

Vbi Prior partitiue capitur, ſemper inter duo tantum comparationem facit. Primus inter plura duobus & aliquando inter duo tantum, ut, Vter fuit prior, Numa, an Pythagoras? Quis fuit poetarum primus? Exemplum vbi Primus de duobus tantum dicitur. Cicero. Duo quidem te nominatim rogo, primum, ut ſi quid ſatisdandum erit amplius eo nomine, non peti cures, ut ſatiſdem fide mea, &c. Sic inuenies & apud alios, iſtud igitur bene notauit contra Vallam Lancilotus, ſed quod idem de Prior addit, contra eundem nihil facit.

Quintilianus & Cicero Vter ſemper comparatiuo, Quis ſuperlatiuo dedere, vbi ſit

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

comparatio inter ea, quæ ſunt eiuſdem generis, vbi non fit, Quis etiam comparatiuo appoſuerunt. Quintilian. Ita non tantum, vtrum ſit melius, ſed quid ſit optimũ quæritur. Cicero. Quis omnium doctior, quis acutior, quis in rebus inueniendis, vel iudicandis acrior Ariſtotele fuit?

Quiſq; ſuperlatiuo eleganter datur & numero ordinali. Omnis & Cunctus poſitiuo & comparatiuo, ut, Pauperrimus quiſq; contemnitur. Tertio quoq; verbo loqueris barbare, non omni tertio verbo. Omnis diues honoratur. Cunctus doctus irridetur. Petrus aſportauit cuncta vtiliora. Inuenitur etiam quiſq; cum poſitiuo & comparatiuo, ſed minus eleganter, teſte Valla. At ſi comparatiuus habeat Quo vel Quanto, Quiſq; ei venuſte iungitur. Quintil. Erit ergo etiam obſcurior, quo quiſq; deterior. Lancilotus contra Vallam notauit, Omnis etiam ſuperlatiuo adhærere. Cice. Qui fuiſti cum in omni gradu ampliſsimo digniſsimus, tum facile ordinis tui certe princeps.

Vnusquiſq; non facile patitur ſuperlatiuum, quia Vnus vim quandam ac naturam ſuperlatiui obtinet. Potius ergo dicimus, Vnusquiſq; bonus, quam, vnusquiſq; optimus. Autor Valla.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Vt & Ita, eundemq; ſenſum faciẽtia Tam & Quam, ſemper ſimilibus dantur gradibus, & potiſsimum ſuperlatiuis. Cicero. Vt enim quiſq; optime dixit, ita maxime dicendi difficultatem, varioſq; euentus orationis, expectationemq; hominum pertimeſcit. Varro de canibus, Quam pauciſsimos relinques, tam optimi in alendo fient. Saluſt. Quam quiſq; peſsime fecit, tam maxime tutus eſt. Cicero. Vt quiſq; animi magnitudine excellit, ita & maxime vult princeps omnium vel potius ſolus eſſe. Sed in habentibus vim ſuperlatiuam omittimus quandoq; ſuperlatiuum. Cicero. Vt quiſq; ætate antecedit, ita ſententiæ principatum obtinet. Hic Antecedo & Principatus ſuperlationem habent.

Quo, eo, vel hoc, quanto, tanto, multo, paulo, aliquando, longe, facile, comparatiuo dantur. Quintilianus. Quo quiſq; ingenio minus valet, hoc ſe magis attollere ac dilatare conatur. Cicero. Quanto maior es, tanto te geras ſubmiſsius. Valerius Maximus, Multo ſeipſum, quam hoſtem ſuperare operoſus eſt. Verg. At pedibus longe melior Lycus.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Multa ex dictis dantur etiam ſuperlatiuo, aut vim ſuperlatiuam diuerſitatemue innuentibus. Quintil. Declamandi ratio ut eſt ex omnibus nouiſsime inuenta, ita multo eſt vtiliſsima. Catullus ad Ciceronem:

Gratias tibi maximas Catullus
Agit, peſsimus omnium poeta,
Tanto peſsimus omnium poeta,
Quanto tu optimus omnium patronus.

Quintilian. Longe omnium, quos quidem mihi audire contigit, præſtantiſsimus Domitius Apher. Cicero. Totius Græciæ facile doctiſsimum Platonem.

Vim ſuperlatiuam aut diuerſitatem habent, Alius, aliter, ſecus, ante, poſt, præſto, malo, antecedo, excello, princeps, & ſimilia. Cicero, Multo ſecus euenit. Saluſt. Multo to præſtat beneficij, quam maleficij memorem eſſe. Quintil. Nouem Lyricorum facile Pindarus princeps. Cum his etiam locum habent in Vm aduerbia, maxime cum verbis, ut, Paulo vel paulum poſthabui mea negocia tuis. Cice. Longe multumq; præſtat mens atq; ratio. Hinc fit quandoq;, ut venuſte in eadem oratione in O & Vm aduerbia connectamus. Quintil. in laude Muſices: Quid autem in noſtris legionibus cornua

nua

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

nua & tubæ faciunt: Quorum concentus quanto eſt vehementior tantum Romana in Bellis gloria cæteris præſtat.

Ouidius.

Quanto dux milite maior,
Tantum ego te ſupero.

De aduerbijs in Vm, hoc præterea notandum eſt, quod poſitiuo gaudent, ut Multum doctus. Et quibuslibet verbis, ut, Quantum potes, tantum elabora. Aliquando comparatiuo dantur, ſed minus eleganter. Teren. Eius frater aliquantum eſt ad rem audior. Quintil. Negocia paulum ad dicendum tenuiora. Poteris hos parce imitari.

Valde & per, perquam, oppido quam, ſane, ſane quam, nimis quam, in primis, cum primis, inter primos, præter cæteros, cum paucis, inter paucos, ante alios, apprime, admodum, admodum quam, mirum in modum, plerunq; poſitiuo gaudent, ut, Valde ſuauis, perdoctus, per quam literatus, oppido elegans, vir in primis doctus, &c.

Vergilius.

O fœlix vna ante alias Priameia virgo.

Dixi, plerunq;, quia aliter interdum reperies quam Valla præcipit, quod ne quis eum ignoraſſe credat, hæc illius legat verba,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Neq; ſiquid aliter penes autores reperiatur, mihi obeſſe debet, qui non legem ſcribo, quaſi nunquam aliter factum ſit, ſed quod frequentiſsime factitatum eſt, præſertim à M. Tullio, Marcoq; Fabio. Hæc Valla.

Quædam igitur etſi poſitiuo frequentius iungantur (habent enim ſuperlationis vim) patiuntur tamen nonnunquam comparatiuum aut ſuperlatiuum. Vergilius. Pygmalion ſcelere ante alios immanior omnes. Idem:

Petit ante alios pulcherrimus omnes
Turnus, auis atauisq; potens.

Cicero.

Homini in primis glorioſiſsimo reſpondet.

Qua ex variatione ſignificationis omnibus datur gradibus.

Quando ſignificat Quantum, iungitur poſitiuo, Cic. Quam moroſi ſint qui amant, vel ex hoc intelligi poteſt. Iungitur etiam ſuperlatiuo in eadem ſignificatione, ſi ponatur cum verbis, Poſſum, queo, valeo aut conformi, quale eſt Licet, veluti, Scribas quam bene potes, vel Quam optime potes. Cicero: Reliquum vitæ curſum, quam quidem poſſum breuiter perſtringam, & ut potui breuiter perſtrinxi. Hic etiam Vt pro

Quan=

Quantum ponitur. Saluſt. Iugurtha quam maximas poteſt copias armat. Notabis indifferenter, dici, Dicam, quam breuiſsime potero, vel, Dicam quanta maxima breuitate potero. Cicero. Tanta eſt inter eos, quanta maxima poteſt morum, ſtudiorũq́ȝ diſtantia.

Quam pro Quanto, datur comparatiuo, quod raro vſu venit.

Vergilius.

Tam magis illa fremens, & triſtibus effera flammis, Quam magis effuſo crudeſcunt ſanguine pugnæ. Tam, id eſt, Tanto.

Quam pro Valde, elegantiſsime datur ſuperlatiuo, ut, Literæ tuæ fuere mihi quam gratiſsimæ, id eſt, valde gratæ. Iungitur etiam poſitiuo, ut probant Mancinellus & Lancilotus. Cicero ad Luceium: Me ita cepit vel incendit, ut cuperem quam celeriter rumores noſtros monumentis commendari tuis. Idem: Quam multa enim, quæ noſtra cauſa nunquam faceremus, facimus cauſa amicorum. Plinius. Quam multum intereſt, quid à quoq; fiat.

Valla putat male dici: Quamplures, pro Complures, perſæpe tamen aliter inuenitur apud probatiſsimos ſcriptores. Cæſar. Hæ

perman-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

permanſerunt aquæ dies quam plures. Cice. Cæteras quam plures tabulas pinxit.

Ex dictis obſeruandum eſt, non bene comparari, Perdoctus, perdoctior, perdoctiſsimus, ſed perdoctus, longe vel multo doctior, quam doctiſsimus. Ita iudicabis de ſimilibus.

DE NVMERIS.

Caput III.

NVmerus eſt vnitatum collectio, ut, Duo, tria. Vnitas numerus non eſt, ſed numeri principium. Ordinis numerorum duæ ſunt regulæ. Prima, Vt maximus quiſq; numerus, ita primum ſibi locum vendicat, vbi coniunctio abeſt, niſi infra viginti, ut, Vigintiunus, &c. ſeptendecim, &c. Quia manifeſta compoſitio eſt. Colum. Nec verſus plures, quam vigintiunus. Sic trigintaunus equites deſiderati ſunt.

Secunda regula. Vt minimus quiſq; numerus eſt, ita primum locum ſibi vendicat infra centum & ſupra viginti, intercedente copula, at ſupra centum & infra viginti maior numerus præponitur, ut, Vnus & viginti,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ti,duo & quinquaginta. Sed decem & ſeptẽ. Centum & viginti. Cice. Plato vno & octogeſimo anno ſcribens, eſt mortuus. Idem: Gorgias centũ & ſeptem compleuit annos.

Numeri ſpecies ſunt quatuor, Numerus cardinalis, ordinalis, ponderalis, ſiue multiplicatiuus, & numerus diſtributiuus.

Cardinalis numerus.

Cardinalis numerus, eſt principalis numerus, è quo cæteri oriuntur, ut, Vnus, vna, vnum: Duo, duæ, duo: Tres, tria, quatuor, quinq;, ſex, ſeptem, octo, nouem, decem, vndecim, duodecim, tredecim, quatuordecim, quindecim, ſexdecim, ſeptemdecim, octodecim, nouemdecim, Viginti, vigintiunus &c. Triginta, quadraginta, quinquaginta, Sexaginta, ſeptuaginta, octoginta, nunquam dices octuaginta, nonaginta, centum, centum & vnum, & bis centum, ter centum &c. vel declinabiliter per compoſitionem ducenti, tæ, ta, trecenti, quadringenti, quingenti, ſexcenti, ſeptingenti, octingenti, nongenti, vel noningenti, Mille, mille & vnus, &c. bis mille, ter mille, &c. non autem duo centum, duo mille, quia duo adiectiua inepte connectuntur.

At bene dicimus Duo millia. Quia mille idem ſignificans, quod apud Græcos Chilias, Subſtantiuum eſt, declinaturq́ in ablatiuo ſingulari, ac toto plurali numero. Vide Macrobium pluresq́ alios.

In compoſitis à Centum in omni ſpecie numeri poſt N, C mutatur in G, ut, Quadringenti, vbi etiam T in D mutatur, Quadringenteſimus, quadringenteni, & cætera.

Ordinalis numerus.

Ordinalis numerus eſt, quo ordinem ſeriemq́ rerum indicamus, ut, Primus, ſecundus, tertius, quartus, quintus, ſextus, ſeptimus, octauus, nonus, decimus, vndecimus, duodecimus, tertiusdecimus, quartusdecimus, &c. vel decimustertius, decimusquartus, &c. viceſimus, vel vigeſimus, vigeſimusprimus, &c. Trigeſimus, quadrageſimus, quinquageſimus, ſexageſimus, ſeptuageſimus, octogeſimus, nonageſimus, centeſimus, ducenteſimus, tricenteſimus, quadringenteſimus, quingenteſimus, ſexcenteſimus, ſeptingenteſimus, octingenteſimus, nongenteſimus, vel noningenteſimus, milleſimus. Hæc nomina propriè ſignificant è numero quopiam, vltimum, ut,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Decimus, id eſt, è Decem vltimis. Primus tamen excipitur, quia numeri principium eſt. Ouidiana Laodamaia Proteſilao.

Inter mille rates, tua ſit milleſima puppis,
Iamq́ fatigatas vltima verſet aquas.

Milleſima, id eſt, è mille vltima.

Perſius.

Hoc ſatis? an deceat pulmonem rumpere ventis, Stemmate quod Tuſco ramum milleſime ducis, id eſt, vltime è mille. Aliquando ſignificant vnum quemuis è tali numero, Sueton. in Calig. Ducenteſimam actionem Italiæ remiſit. Sic, Centeſimam partem bonorum patris adſecutus ſum, id eſt, vnam è centum. Tertio capitur pro cardinali hic numerus. Seneca in libro de ira, Iacebat conuiua centeſimus, id eſt, iacebant centum conuiuæ, teſte Lanciloto. Quarto, ſignificat bis tantum, ter tantum, &c. ut, Ager hic centeſimum fructum attulit, id eſt, centies tantum, quantum ſementis acceperat. Georgius, Valla notauit, in hoc numero aliquando ſyncopam fieri, ut, Duceſimus, Triceſimus, Quadringeſimus, Quingeſimus, & cætera, pro Ducenteſimus, trecenteſimus, & cætera. Liuius. XXIX. Anno quingeſimo.

Multi-

Multiplicatiuus numerus.

Multiplicatiuus numerus eſt, qui duplicationem aut multiplicationem rerum denotat, ut, Duplum, bis tantum. Duplex cui duæ ſunt partes. Centenarius lapis, id eſt, centum ponderum. Ergo multiplicatiuus numerus eſt triplex, in Plus, in Plex, & in Arius.

In plus, pla, plum ſunt: Simplus, duplus, triplus, quadruplus, quintuplus, ſextuplus, ſeptuplus, octuplus, noncuplus, decuplus, vndecuplus, duodecuplus, decupluſtribus, &c. vigecuplus, trigecuplus, quadragecuplus, quinquagecuplus, ſexagecuplus, ſeptuagecuplus, octogecuplus, nonagecuplus Centuplus, ducentuplus, trecentuplus, quadringentuplus, quingentuplus, ſexcentuplus, ſeptingentuplus, octingentuplus, nongentuplus, millecuplus. Raro vtimur his in maſculino aut fœminino genere, ſæpiſſime vero in neutro. Interrogatiuum horum Grammatici dicunt eſſe Quotuplum. Et ſignificat ſemel tantum, bis tantum, &c.

In Plex, ut, Simplex, duplex, triplex, &c. eodem modo ut præcedentia eunt, ponendo Plex, pro Plus, & ſignificant multiplicationem materiæ vel generum, ut, Veſtis eſt duplex.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

duplex. Dictiones ſunt octuplices. Aliquando capiuntur pro cardinali. Suetonius. Teſtamentum duplex ante biennium fecerat, alterum ſua, alterum liberti manu, id eſt, duo teſtamenta. Vergilius. Duplices tendens ad ſidera palmas, id eſt, duas, vel ambas potius. Sic iunguntur carentibus plurali, veluti, duplex aurum.

In Arius ſic eunt, Vnarius, binarius, ternarius, quaternarius, quinarius, ſenarius, ſeptenarius, octonarius, nonarius, denarius, vndenarius, duodenarius, &c. vicenarius, tricenarius vel trigenarius, quadragenarius, quinquagenarius, ſexagenarius, ſegtuagenarius. Hæc ſignificant numerum aliarum rerum, quæ non nominantur, veluti, Lapis centenarius, id eſt, centum librarum. Sic in alijs menſuratis, homo quadragenatius, id eſt, quadraginta annorum, ſic in reliquis vbi ætatem inquirimus. Grex centenarius. i. centum capitum, ſic in ſimilibus. Centenarius numerus recte dicitur, quia numerus omnia complectitur. Nō autem recte dices, Millenarium annum, ſed millenarius numerus annorum.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Diſtributiuus vel diuiduus.

Diſtributiuus numerus eſt, qui pluribus aliquid diuidit, & per ſignum vniuerſale declaratur, ſi proprie ſumas, ut, Dedi diſcipulis bina poma, id eſt, cuiq; diſcipulorum duo. Dedi ad Petrum & Paulum binas epiſtolas, id eſt, ad vtrunq; duas. Hi numeri ſic eunt: Singuli, bini, terni, quaterni, quini, ſeni, ſepteni, octoni, noueni, deni, vndeni, duodeni, ternideni, aut deniterni, &c. Viceni, viceniſinguli, &c. Triceni, quadrageni, quinquageni, ſexageni, ſeptuageni, octogeni, nonageni, centeni, ducenteni, trecenteni, quadringenteni, quingenteni, ſexcenteni, ſeptingenteni, octingenteni, noningenteni, vel nongenteni, milleni. A viginti viceni dicimus, à Triginta triceni, G in C verſa. Compoſita à Centum in hac ſpecie poſſunt ſyncopari, ut Deceni, treceni, quadringeni, quingeni, ſexceni, ſeptingeni, octingeni, nongeni, pro ducenteni, &c. Raro vtimur his numeralibus ſingulariter. Quandoq; pro primitiuis vtimur, etiam in ſingulari.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Vergilius.

Gurgite ſepteno rapidus mare ſubmouet amnis, id eſt, ſeptem gurgitibus.

Idem:

Per duodena regit mundũ ſol aureus aſtra, id eſt, per duodecim aſtra. Numerus diſtributiuus neceſſario pro cardinali, ſingulari numero carentibus adponitur, ut Binæ literæ, id eſt, duæ Epiſtolæ. Terna arma, &c. In his pluraliter vni, vnæ, vna, dicimus potius, quam ſinguli, ut, Vnæ literæ, vnæ nuptiæ.

Saluſtius.

Hi poſtquam in vna mœnia conuenere.

Idem:

Vbi vnæ & alteræ ſchalæ comminutæ ſunt. Valla tamen ait, recte dici, Duos liberos, & tres liberos, quorum vnus, &c. quia intelligi ſolet filius. Non autem, Ternas accepi literas, quarum vnam &c. ſed quarum vnas & cætera. Litera pro Epiſtola ſingulariter, poeticum eſt.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Ouidius.

Quam legis, à rapta Bryſeide litera venit.

Aduerbialis numerus.

Aduerbialis numerus, eſt aduerbium numeri. Nec eſt diſtincta ſpecies, quia aliquando eſt numerus cardinalis, ut, Semel, bis, ter. Nonnunquam ordinis, ut, Primo, ſecundo, tertio. Interim multiplicationem dicit, ut, Dupliciter, tripliciter. Aduerbia numeri ſic eunt: Semel, bis, ter, quater, quinquies, ſexies, ſepties, octies, nouies, decies, vndecies, duodecies, tredecies, quatuordecies, quindecies, ſexdecies, ſeptendecies, duodeuicies, vndeuicies, vicies, vicies ſemel, &c. Tricies, quadragies, quinquagies, ſexagies, ſeptuagies, octogies, nonagies. Centies, ducenties, trecenties, quadringenties, quingenties, ſexcenties, ſeptingenties, octingenties, noningenties, vel nongenties, millies. In his nec ante Vicies, nec poſt Centies fit ſyncopa, in reliquis fit ſæpiſsime, vicies pro viginties, tricies pro triginties. At barbara ſunt, vigeſies, centeſies, milleſies, &c. Interrogatiuũ huius ſpeciei eſt Quoties ſine N, teſte Capro.

NVMERI.

Duode, id eſt, duobus demptis. Vnde, id eſt, vno dempto, in compoſitione ſolum vtimur, duntaxat ſupra decem, vbicunq; octonarius, & nouenarius numerus eſt, idq; fit in omni ſpecie numeri, ut duodeuicies, id eſt, decies & octies. Vndeuicies, id eſt, decies & nouies. Sic duodeuiginti, vndeuiginti, Duodeuiceſimus, vndeuiceſimus, &c. Vndetriginta, duodequadraginta.

F I N I S.

FRANCOFORTI AD ODERAM, EX OFFIcina Ioan. Eichorn.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Nominativo hec musa vel die ...
Genitivo huius muse dans e
Dativo huic muse dans e
Accusativo hanc musam den ...
Vocativo o musa vel die ...
Ablativo ab hac musa
Et pluraliter nominativo hee muse
Genitivo harum musarum
Dativo his musis
Accusativo has musas
Vocativo o muse
Ablativo ab his musis

IOA

DESP

DE FIGV

ticalibus Li

Donato, D

centino,

gro, p

dili

FRANCOFO

IN OFF

EI

ANNO

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058

1

IOANNIS DESPAVTERII

DE FIGVRIS GRAMMA-ticalibus Liber, ex Quintiliano, Donato, Diomede, Valla, Pla-centino, Mancinello, Ni-gro, pluribuſq́ʒ alijs diligenter col-lectus.

FRANCOFORTI AD ODERAM,
IN OFFICINA IOAN.
EICHORN.

ANNO M. D. LIX.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

IOANN
TERII,
L

Figuræ D

Rte nouata
A Sunt eius ſp
puſq;,
Quas manifeſtatis u

Figura eſt ar
dicendi. Aut
quædam oratic
& primum ſe o
definitio eſt Q
de inſtitutione
to eiuſdem ſu
quæ de Figuris
medes, Valla P
cinellus, & e
Barbariſmo &
Hos ipſe poſtr
pioſius & clar
conatus ſum,
candidi facile
notitia eſt Poe
ia, ut Quintil

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

IOANNIS DESPAVTERII, DE FIGVRIS Liber vnicus.

Figuræ Definitio & Diuiſio.

ARte nouata aliqua dicendi forma figura eſt.
Sunt eius ſpecies Metaplaſmus Schema Tropuſq;,
Quas manifeſtatis uitijs reſerabimus ample.

Figura eſt arte aliqua nouata forma dicendi. Aut, Figura eſt confirmatio quædam orationis, remota à communi & primum ſe offerente ratione. Vtraq; definitio eſt Quintiliani in libro nono de inſtitutione oratoria. Ex quo & octauo eiuſdem ſumpta ſunt ferme omnia quæ de Figuris ſcripſere Donatus, Diomedes, Valla Placentinus, Niger, Mancinellus, & ex primo eiuſdem, quæ de Barbariſmo & Solœciſmo tradiderunt. Hos ipſe poſtremum ſecutus, omnia copioſius & clarius tradere totis viribus conatus ſum, id an effecerim, lectores candidi facile iudicarint. Figurarum notitia eſt Poetis Oratoribuſq; neceſſaria, ut Quintilianus declarat. Cæterum *Figura.*

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

fuerit operæprecium vitiorum naturam ante manifeſtare, quæ authore Fabio in primo, ſæpe â figuris ſeparare difficile eſt, tam facile ſpecie recti decipimur, tantaq́ʒ eſt ijs inter ſe cognatio, ut quod in proſa, aut apud imperitos vitij nomẽ indipiſcitur, poetis veneri ducatur.

De Vitijs.

Vitia. Vitia orationis generalia ſunt tria, ut Diomedes ſcribit. Obſcurum, Inordinatum, Barbarum. Obſcuritatis ſpecies ſunt octo. Acyrologia, Pleonaſmus, Periſſologia, Amphibologia, Tautologia, Eclypſis cum Apoſiopeſi, Aenigma, Macrologia. Inordinatæ orationis ſpecies ſunt quinq́ʒ, authore Diomede, Tapinoſis, Cacophaton ſiue Cacephaton, Cacoſyntheton, Aeſcrologia, Cacozelia. Barbaræ orationis ſpecies ſunt duæ, Barbariſmus & Solœciſmus, quæ vitia in primis vitanda primum declarabuntur.

Barbarus eſt quiſquis ſcribendo ſiue loquendo
Verbum corrumpit, peregrinum eſt Barbara lexis.

Barbariſmus. Barbariſmus eſt vnicæ dictionis corruptio ſcribendo aut loquendo commiſ-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ſa, ut tollero cum duobus ll. Buſiris pœnultima correpta. Neq; enim defenditur authoritate Papinij, ut plæriq; male putant. Barbariſmus ſecundam corripit, ut Barbarus. Ideo hexametrum non ingreditur. Aleander eius loco Barbaris dixit, ut flectatur Barbaris idis. Barbara lexis eſt dictio peregrina, ut guerra, bladum, ſtufa, fardellus, catullum & mille id genus alia, imperitis ſacerdotibus & notarijs vſitatiſsima, elegantiæ amatoribus ſummopere vitanda. Nonnulla tamen longo veterum vſu recepta ſunt, ut maſtruca aut maſtruga. Sardum apud Ciceronem veſtimenti nomē. Magalia & mapalia punica, lancea & gurdus pro ſtolido hiſpanica. Reda & Petorritum vehicula Gallica. Gaza perſicum. Acinaces Medicum, Authore Donato. Mappa circo vſitatum nomen punicum. Author Quintilianus in primo, Barbara lexis eſt oratio adiectiui & ſubſtantiui, lexis, id eſt dictio, lexicon vocabularium. Barbariſmus dicitur à Barbarus, id eſt, diſſonans, quia à vera latinitate diſſonat, diſsidet, diſcordat. Barbari ab initio dicti ſunt factitio nomine,

Barbara lexis.

Lexis.

Barbarus.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

qui duri atqꝫ aſpere loquebantur. Barbari etiam ſunt quicunqꝫ alienigenæ pręſertim feri & moribus inculti. Martialis. Barbara pyramidum ſileat miracula memphis. Pſalmographus. In exitu Iſrael de Aegypto, domus Iacob de populo Barbaro. Græci per ſe Barbaros cenſebant etiam latinos. Plautus in Aſinariæ argumento. Marcus vortit Barbare, id eſt, latine, ut recte declarat meo iudicio Pylades. Poſtea deſierunt latini inter Barbaros haberi. Cæterum tam inter Græcos quã latinos Barbari ſemper vocati ſunt, quicunqꝫ latina & græca verba male ſcripſerunt aut pronunciauerunt, quos Alcæus Barbarophonos appellat, & ipſum vitium Barbarophoniam. Differt Barbariſmus à Solœciſmo, quod hic orationis ſit corruptio ille vero vnicæ dictionis. Author Quintilianus in primo. Barbariſmus in proſa nomen ſuum retinet, apud Poetam Metaplaſmus & pathos nuncupatur. Ideo licet ex Poetis depromantur Barbariſmi exempla, ne credas ipſos locucos eſſe barbare, ſiue (ut veteres ſæpius dicebant) ruſtice. Sed intelligas

Barbarophoni.

Barba-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Barbariſmum fore, ſi quis ita loqueretur in proſa. Itidem cenſendum eſt de Solœciſmo, cui ſchemati apud Poetas nomen eſt.

Barbariſmus fit duobus modis, Scripto & pronunciatione. Idq; quadrifariam. Adiectione, Detractione, Mutatione, Tranſmutatione literæ, ſyllabæ, temporis. Adiectione literæ, ut relliquiæ, relligio, rellatus, gemino ll. Adiectione ſyllabæ, ut alituum, mauors, Induperator. Adiectione temporis, ut Italia prima longa, cum ſit naturaliter breuis. Author Quintilianus in primo. Sic Sophia, Philoſophia, penultima longa, barbariſmus eſt, nulla authoritate excuſabilis, quicquid dicat hic Mancinellus. Detractione literæ fit Barbariſmus, ut ſi quis detracta à litera Pretor dicat, veluti fecit Lucilius, authore Diomede, Pretor ne ruſticus fiat, cum debeat æ pronunciari prætor. Sed ſtructuræ gratia ſyllaba longa corripitur. Hæc Diomedes, Ergo manifeſtum eſt, æ diphthongon ſcribi & pronunciari. Sic ſi recte legatur illud Auſonij, Sed Citheron toties ternas ex ære ſacrauit, dicendum

Barbariſmus quot modis fiat.

Diphthongus æ ſcribenda. Pretor, Prætor. Citheron.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

erit Auſonium extrita priore vocali corripuiſſe ſecundam in Citheron, pro Cithæron. Mirum eſt Auſonij enarratorem id ſilentio obruiſſe. Mihi certe non eſt veriſimile eum locum menda carere, de qua re & mille alijs copioſe in maximo operc diſputabimus, ſi mitiſsimus Ieſus aliquot annos vitæ noſtræ adiecerit. Item, Tuguri pro tugurij. Infantibu paruis, pro infantibus. Detractione ſyllabæ, ut ſurpitis, ſalmentum, pro ſurripitis, ſalſamentum. Sic, ſi Quintiliano credas, ſapis pro Iſapis, In qua re complures ſugillat, Palinodiam cantaturus, ſi bene conſideraſſet illud Silij in octauo. Sed non ruricolæ firmarũt robore caſtra Deteriore, cauis venientes montibus vmbri. Hos æſis ſapiſq́ lauant rapidaſq́ ſonanti Vertice contorquens vndas per ſaxa Metaurus.

Sapis pro Iſapis.

DEtractione temporis, ut ſteterunt penultima breui. MVtatione literæ fit Barbariſmus, ut aſuenio, vpilio, pro aduenio, opilio.

MVtatione ſyllabæ, ut pernuces, pro pernices, author Donatus.

MVtatione tempotis, ut teſte eodem apud

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

apud Vergilium. Feruere leucaten au=
roq; effulgere fluctus, licet non deſint
qui aſſerant, olim in vſu fuiſſe verbum
tertij ordinis Feruo, quod Quintiliano
inauditum eſt, licet Lucilius dixerit,
Feruit aqua & feruet, feruit nunc feruit
ad annum. TRanſmutatione literæ fit
Barbariſmus, ſi quis Lerigio pro reli-
gio, aut Pregula pro pergula dixerit.
Tinga Placentinus duos in vno nomi=
ne faciebat Barbariſmos, Preculam pro
pergulam dicens, authore Quintiliano
in primo. TRanſmutatione ſyllabæ, ut
Diſplicina pro diſciplina. TRanſmuta=
tione temporis, ut ſi quis prima breui, &
ſecunda producta Lucia pronunciet,
more imperitorum. Fiunt (inquit Do=
natus) Barbariſmi per tonorum com=
mutationem. Nam ipſi adijciuntur, de=
trahuntur, mutantur & tranſmutantur,
quorum exempla vltro ſe offerũt, ſi quis
inquirat. Totidem etiam modis per a=
ſpirationem deprehēditur Barbariſmus,
quem quidam ſcripto, quidam pronun=
ciatione iudicant adſcribendum, pro=
pter h, quam alij literam, alij aſpiratio=
nis notam deputant. Fiunt quoq; Bar=

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

bariſmi per hiatus & colliſiones, Sunt etiam malæ compoſitiones, ut Cacoſyntheton, quæ vitia nonnulli Barbariſmum eſſe putant, in quibus ſunt Metaciſmi, Labdaciſmi, Iotaciſmi, Hiatus, Colliſiones, & omnia quæ plus æquo minuſue ſonantia ab eruditis auribus reſpuuntur. Nos canenda hæc omnia vitia prælocuti, controuerſiam de nomine pertinacibus relinquamus. Hæc cum Diomede Donatus. Addit Diomedes.

Iotaciſmus. *Labdaciſmus.*

Iotaciſmi ſunt quum i litera ſupra iuſtum decorem in dictionibus oſtenditur. Labdaciſmi ſimiliter, ſi lucem prima ſyllaba vel alma nimium pronunciemus. Metaciſmi ſunt, quum in fine partium orationis inuenitur m litera, & incipiens ſequens a vocali, quæ non ſit loco conſonantis poſita. Hæc enim ſcribitur, non autem pronunciatur, ut, Quouſq; tandem abutere? Tunc autem pronunciamus m literam, quum ſequitur vocalis loco conſonantis poſita, ut eſt. Tum Iuno æternum ſeruans. Diſtinctio quoq; ſeparat verba. Dū conderet vrbem, Inferetq; deos Latio. Quæ pronunciatio ſeruanda, ne ſit Barbariſmus,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ſmus, non in ſcriptura, ſed in ſermone ſi enunciata fuerit. Hæc Diomedes.

Eſto Solœciſmus uicioſa oratio quæuis.

Solœciſmus eſt impar & inconueniens compoſitura partiũ orationis. Author Aſinius Capito, ut acuta gradius. Saluete reuerende Magiſter. In proſa præſertim ſi imperito excitat nomen ſuum retinet. In carmine præſtantis poetæ Schema vocatur, &, (ut Georgius Valla aſſerit) Alleoſis atq; Solœcophanes, quæ nomina ſuis locis declarabuntur. Differt Solœciſmus à Barbariſmo, ut dictum eſt, quia Barbariſmus dictionem corrumpit, Solœciſmus vero orationem. Diciturq; latine imparilitas. A vetuſtioribus latinis Stribiligo dicebatur, à verſura ſcilicet & prauitate tortuoſæ orationis, tanquam Strebloligo quædam, à ſtreblo, id eſt, torqueo, deprauo. Perottus in Cornucopiæ, Scribligo dicit ut Scriblita ex eodem fonte ortum, ut credit. At in Diomede & Gellio Stribiligo offendo, quod magis placet. Nomine Solœciſmus cum Quintiliano intrepidi vtamur, licet Gellius putet

Solœciſmus.

Stribiligo an Scribiligo.

Antiquiſsi-

antiquiſsimum quenq; Solœcum & Bar-
Solœcus barum dixiſſe, non Solœciſmum neq;
Barbariſmum. Solœci autem nomen à
Solone deductum Laertius Diogenes
teſtatur, qui quum in Cilicia vrbem à
ſuo nomine Solos condidiſſet, pauci ex
Athenienſibus, quos in ea reliquit, non
multo interiecto tempore, corrupto pa-
trio ſermone, inconuenienti partium
ſtructura loqui cœperunt. Quapropter
qui eo vitio aliquando vterentur dicti
ſunt σολοικίζειν, h.e. (ut Perottus loqui-
Solœ. tur) Solœciſare. Solœ autem vrbis no-
men, quæ poſtea Pompeiopolis dicta eſt.
Duas tantum ſyllabas obtinens in œ
diphthongon deſinit in nominatiuo plu
rali, ut apud Plinium Inſularum no-
mina aut oppidorum Taphrœ, Neurœ,
Solœ, Dioſcurœ, Pazœ, Cepœ, & apud
Ciceronem Canephorœ, quæ ac ſi in i de-
ſinerent faciunt obliquos per ſecundam
declinationẽ. Author Hermolaus Bar-
barus in Plinium. Male igitur imperi-
tum vulgus cum Alexandro Soloe tri-
ſyllabum profert. A Poetis Solœciſmus
pro errore Metaphoricôs 'capitur. Iuue.
Solœciſmum liceat feciſſe marito.

Solœ-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Solœciſmus fit modis generalibus quatuordecim. Primo immutatione generũ, ut Spiſſus ſuber, pro ſpiſſum. Purpurea Narciſſus. At, Silex atra, Vergilij authoritate excuſatur. Secundo immutatione caſuum, ut Illum quem quæris, ego ſum. Vrbem quam ſtatuo veſtra eſt. Niſi excuſetur, ut in Syntaxi noſtra docui. Tertio immutatione numerorum, ut Saluete, ad vnũ, pro ſalue. Turba clamant. Quarto immutatione perſonarum, ut Danai qui parent Atridis quam primum arma ſumite, pro qui paretis. Diomedes credit ſecundam perſonam poni pro tertia, hic. Hæc prima piacula ſunto, pro ſint. Donatus tamen, amanto, ſunto, &c. tertiæ perſonæ eſſe putat. Quinto immutatione temporum, ut Fumat Neptunia Troia, pro fumauit. Licet de hoc ſit inter Grammaticos controuerſia. Nec veni, niſi fata locum, ſedemq́ dediſſent, pro nec veniſſem. Ponitur hic præteritum Perfectum pro Pluſquamperfecto, authore Diomede, & Indicatiuus modus pro Coniunctiuo. Sexto per qualitates vel ſignificationes Verborum, Vergil. Expoliantur

Solœciſmus quot modis.

eos,

eos,& corpora nuda relinquunt. Idem, Placidam paci nutrior oliuam,pro expoliant,& nutrito. Facit enim Commune verbum nutrior ab eo, quod erat Actiuum nutrio. Septimo per modos verborum,ut,Itis,paratis arma, pro ite,parate arma. Indicatiuum pro Imperatiuo poſuit, authore Donato. Vergilius. At Rutulo Regi, ducibuſq; ea mira videri Auſonijs,id eſt,videbantur,ut aſſerit Diomedes. Nonnulli malunt ſubaudire verbum cæperunt. Octauo per aduerbia,ut, Intus eo, pro intro. Apuleij imperitus Miles. Vbi ducis aſinum iſtū? pro quo ducis? Similiter fit Solœciſmus, authore Donato, quoties nomen pro aduerbio ponitur, ut Toruumq; repente Clamat,pro torue. Aut ſi proprium pro Appellatiuo ponatur, ut Dardanus pro Dardanius. Hauriat hūc oculis ignem crudelis ab alto Dardanus. Nono per præpoſitiones, ut Eo apnd amicum,pro ad amicum, Solœciſmus eſt teſtibus Donato & Diomede Verg. Rapuitq; in fomite flammam, pro in fomitem, quaſi ad fomitem. Sub lucem ibant,pro ante, author Donatus. Ea tamen

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

men locutio tantæ authoritatis tibicinibus fulcitur, ut cuiq; licitam putemus, videatur Syntaxis noſtra. Cui tantum de te licuit, pro in te. Decimo per gradus, ut Reſpōdit Iuno Saturnia ſancta dearum, pro ſanctiſsima, authore Donato. Diomedes ponit exemplum. Is quæſtus eſt multo uberrimus, quum debuerit dicere, multo uberrior. Nos in Syntaxi oſtendimus id genus orationes eſſe oppido venuſtas, tantum abeſt, ut vlla ſit Solœciſmi ſpecies. Vndecimo per coniunctiones, ut ſi copulatiua pro diſiunctiua ponatur, aut contra, veluti, q; pro ve, apud Vergilium in Secundo Aeneidos de equo Durateo. At Capys, & quorum melior ſententia menti, Aut Pelago Danaum inſidias, ſuſpectaq; dona Præcipitare iubent, ſubiectiſq; vrere flammis, Aut terebrare cauas vteri, & tentare latebras. Duodecimo per geminationem abnuendi, ut nihil nunquam peccaui, pro nihil vnquam peccaui. Tertiodecimo per Accentus, ut ſi quis pronunciaret ſine accentu in fine, pone, falſo, vna, aduerbia, quem in vltima differentiæ cauſa habent, authore Priſciano.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Priſciano. Quartodecimo per ordinis mutationem, ut, Aedituuſq; ſacerdos cantant, pro æditus ſacerdoſq;. Et ut ſummatim dicam, Solœciſmus fit, quoties oratio vitiatur citra corruptionem ſcripturæ aut prolationis, ut Saluete ad vnum. Quo pergis? Romæ. Non mei intereſt. Quem percuſsiſti? hunc, demonſtrata fœmina. In quibus licet videatur eſſe vnius dictionis vitium, tamen per ſubauditionem oratio eſt, ut, Saluete tu, Quem percuſiſti? hunc fœminam. Quo pergis? pergo Romæ &c. Author Quintilianus in primo, ſuffragatur cum Diomede Donatus. At ſi quis multitudinis dũtaxat numero flectanda honicos aut contra enunciet, ut nuptia, calenda, diuitia, ferra, plumba, Barbariſmum proculdubio committit, Authoribus eiſdem.

Obſcuræ ignobiliſq; orationis ſpecies.

Improprie ſumptum uerbum dicatur Acyron.

Acyron. Acyrologia. Acyron ſiue Acyrologia, eſt impropria dictionis vſurpatio, ut ſpero pro timeo, improprium eſt. Nam ſperamus bona,

bona, timemus aduerſa. Vergil. Hunc ego ſi potui tantum ſperare dolorem. Idem, Si genus humanum & mortalia temnitis arma, At ſperate deos memores fandi atq; nefandi. Quintilianus in octauo Proprietati contrarium eſt vitium, quod apud nos improprium, Acyron apud Græcos vocatur, quale eſt, tantum ſperare dolorem. Terentius, Accede ad ignem hunc, iam caleſces plus ſatis. Acyrologicos dixit ad ignem hunc, pro ad meretricem, vbi etiam Metaphora inuenitur. Acyrologia interpretatur impropria locutio, ab Acyros, id eſt, improprius, & Logia, id eſt, locutio. Logia autem (ut in Verſificatoria noſtra oſtendimus) tribrachus eſt. Ideo nihil ex eo nomine compoſitũ hexametris idoneum eſt. Propterea metri gratia Periſſologus, Tautologus, Macrologus diximus, pro Periſſologia, &c. non inepte ut opinor. Siquidem logos, id eſt ſermo vel ratio, in compoſitis interdum adiectiue, interdum ſubſtantiue capitur, ut indicant Polylogus & Dialogus. Apologus & Apologia haud parum ſignificatione differunt. Acyron dicitur ab a parti-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

cula priuatiua, & Cyrios, id eſt, propri-
us & dominus, Cyriacos dominicus.
Cyria hera, domina. Ab his deducta pri-
mam ſyllabam producere in Verſifica-
toria oſtendi. Ideo produxi ſecundam
in Acyron.

Omne ſuperuacuum Pleonaſmos rite uocatur.

Pleonaſmos. Pleonaſmos eſt adiectio ſuperuacua ad plenam ſignificationem, ut, ſic ore locuta eſt, vidi oculis ante ipſe meis. Nam ore & oculis hic ſuperuacanea ſunt, & in illo vidi, ineſt ipſe. Autore Fabio afferente & geminationem, & repetitionem, & qualemcunq; adiectionem Pleonaſmum videri poſſe. Ttransfertur autem Pleonaſmos ſuperabundantia, à Pleonazo, id eſt, pluſquam oportet facio aut dico. Poteſt hæc figura cum Periſſologia & Macrologia, Tautologiaq; vocari Periergia, quæ eſt curioſitas & **Perierga.** ſedulitas ſuperflua, prorſusq; verbum omne, quod neq; ornatum neq; ſenſum iuuat. Periergos, id eſt, curioſus & ſuperflue ſedulus. Periergazomæ, id eſt, curioſe ago & ſatago. Ne quid autem ſcitu dignum ſciens prætercam, non te

latet

latet apud Vergiliũ in duodecimo Aeneidos, quoſdã libros habere, Vidi oculos ante ipſe meos, me voce vocantem Murrhanum, ſic ante præpoſitio hic foret, de qua oratione perdocte doctiſsimus Bardius in nono Fabij diſſeruit. Perierga, quaſi vltra opus & præter neceſsitatem, à peri vltra, & ergon opus & officium.

Eſto Periſſologus tibi ſermo ſuperfluus omnis.

Periſſologia eſt adiectio verborum ſuperflua, ſine vlla vi rerum, ut, Ibant qua poterant, qua non poterant, non ibant Hic excepto ibant omnia ſuperuacua ſunt. Viuat rex, & non moriatur. Superflue adijcitur, & non moriatur. Siquidem non ſit aliud viuere quam non mori. Periſſologia interpretatur ſuperflua locutio, à Periſſos, id eſt, ſuperfluus. Periſſeumatos abundantia. Periſſeuo abundo, ſupero. Periſſologia.

Amphibolon dubius Romanis ſermo feretur.

Amphibologia eſt vitio compoſitionis in ambiguo poſita ſententia. Fit autem pluribus modis, quos recenſere omnes, ne nimis longũ eſſet non oportet, ut in- Amphibologia.

quit Donatus. Fit autem per accuſatiuum, ut audio ſecutorem retiarium occidiſſe. Dubium eſt an ſecutor retiarium occiderit an contra. Secutor & retiarius gladiatorum nomina ſunt, ut Thrax & Mirmillo. Aio te Aeacida Romanos vincere poſſe. Certum eſt Antonium præcedere eloquentia Craſſum. Fit item per verbum commune, ut Criminatur Cato. Vadatur Tullius, dubium eſt actiue an paſsiue intelligas. Et per participium, ut video ſtatuam auream haſtam tenentem. Dubium eſt, an ſtatua haſtam teneat, an contra. Fit item per æquiuoca, quæ græce dicuntur Homonyma & Polyſema, ut fregi aciem, dubium eſt, an oculorum, an exercitus, an ferri. Sic taurus denotat montem, animal, ſignum cœleſte, & partem obſcenam. Conductus eſt cæcus ſecus viam, amor Dei, vtilitas magiſtri. In his & mille id genus orationibus eſt Amphibolia, id eſt, ambiguus ſermo. Plene diceretur Amplibologia, ſed Euphoniæ gratia vnica ſyllaba eſt extrita, fit enim ab Amphibolos, id eſt, ambiguus, dubius. Vnde hæc figura etiam dicitur Amphibolia, penultima breui.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ui. Amphiballo amplector, dubito, circumpono, ab amphi, id eſt, circum. Ballo, id eſt, mitto & iacio. Bole & Bolos, id eſt, iactus. Logia locutio.

Tautologus uerbis uarijs rem ſignat eandem.

Tautologia eſt diuerſorum verborum aut orationum eandem rem ſignificantium inculcatio, ut, ipſe egomet venio, exultans redeo gaudenſq́ reuertor. Vergilius primo Aeneidos. Quem ſi fata virum ſeruant, ſi veſcitur aura Aetherea, neq́ adhuc crudelibus occubat vmbris. Nam totum quod repetitur vnum eſt. Idem in nono. Lachrymis ita fatur obortis. Te ne inquit miſerande puer quum læta veniret, Inuidit fortuna mihi. Nam cum dixiſſet fatur, ſuperfluum erat eiuſdem rei verbum, inquit. Tautologia transfertur eadem locutio. Habet id nomen au diphthongon in prima ſyllaba, contra ineptos, credentes hic primam ſyllabam eſſe, quæ eſt in tantus. Tautotes penultima breui, id eſt, identitas. Logia, locutio, Logos, ſermo, ratio. Tautologia.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Macrologos ſermo nimium prolixus habetur.

Macrologia.

Macrologia eſt longa ſententia res non neceſſarias comprehendens, ut apud Liuium, teſte in octauo Quintiliano. Legati non impetrata pace retro domum vnde venerant abierunt. Vergil. Poſtera lux ſummo ſpargebat lumine terras, Orta dies, quum primum alto ſe gurgite tollunt Solis equi, lucemq́ elatis naribus efflant. Satis fuerat dixiſſe, Orta dies. Cæterũ hoc vitium verſibus minus nocet, quam ſolutæ orationi. Author Diomedes. Macrologia transfertur longa locutio. Nam macros longus eſt. Huic vitio aduerſatur orationis virtus, quam græci Syntomiam vocant, Latini breuitatem, quæ authore Diomede tunc fit, quum rei magnæ ſenſus ſufficiẽter ad dignitatem quamuis breui enunciatur ſententia, ut apud Vergilium. Naſcetur pulchra Troianus origine Cæſar, Imperium Oceano famã qui terminet aſtris. Hic enim & Troiana dignitas, & Cæſaris principatus, & Romano imperio poſſeſſio indicatur terrarum orbis. Syntomos. i. breuis, conciſus. Syntomia, breuitas, a ſyn, i. con, &

Syntomia.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

tome vel tomos, id eſt, inciſio, ſectio. Huic virtuti vicina eſt omnibus aduerſa vitijs Ceriologia aut Ciriologia, per κ in prima ſyllaba. Hanc Diomedes ſic Ciriologia. definit. Ciriologia eſt culta & ſana oratio ſine lenocinio ornata, ut Romanos rerum dominos, gentemq́ togatã. Hic etiam ipſa veritas ſententiam ornauit. Videtur interpretari cor animaq́ orationis. à κῆρ κηρός, cor, anima. Eadem virtus dicitur Orthoepea, quæ Authore Orthoepea. Quintil. in primo, eſt remotis omnibus vitijs emendata cum ſuauitate vocum explanatio. Niger exemplum dat ex Vergilio. Mecumq́ fouebit Romanos rerum dominos gentemq́ togatam.

Eclipſis uerbum, Reticentia uerba ſubaudit.

Eclipſis vnicum verbum, id eſt, dictionem ſubaudit. Reticentia vero, id Eclipſis. eſt, Apoſiopeſis plures dictiones ſupprimit. Hanc differentiam ex Mancinello pluribuſq́ colligo. Itaq́ Eclipſis eſt defectus quidam neceſſariæ dictionis, quam deſiderat præciſa ſententia, ut, Hæc ſecum, deeſt loquebatur. Italiam fato profugus Lauinaq́ venit Littora,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

deeſt præpoſitio ad. Terris iactatus & alto, deeſt in. Et in quarto Aene. O mihi ſola mei ſuper Aſtyanactis imago, deeſt verbum eſt, ad perfectionem orationis. Nec enim apocopam poſſumus dicere eam quæ fit in plena dictione, ſed quæ in litera vel ſyllaba, ſenſu per ſe carentibus. Hoc Priſcianus xvij. Apud Auſonium, in ſuper ſubauditur infinitiuus, eſſe. Tu ſenium quodcunq; ſuper labentibus annis Fata dabunt &c. Eclipſis, id eſt, defectus aut defectio. Eclipo cum ει diphthongo in ſecunda ſyllaba, id eſt, deficio. Eclipticos defectiuus.

Apoſiopeſis. APOſiopeſis eſt plurium dictionũ ſubauditio, iratis in primis apta. Terent. Quem ego ſi ſenſero, quem ego ſubaudi acerrime puniam, aut in piſtrinum dabo, ſi ſenſero, ſubaudi fallaciæ quicquam machinari, aut quid ſimile. Verg. Quos ego, ſed motos præſtat componere fluctus, quos ego, ſubaudi acerrime puniam, aut quid ſimile. Id autem fit, quum quis iraſcitur aut perturbatur, ut, Meme adſum qui feci, in me conuertite ferrum. Et, Incipit effari mediaq; in voce reſiſtit, His enim affectibus tantum ſer-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

monis defectio congruit, teſte Seruio in 1. Aeneid. Apoſiopeſis aut Apoſiopiſis penultima longa, ſcribitur enim græce per ω mega ante p. & η ante ſ, ἀποσιώπη-σις η autem fere ſemper vertitur in e longum, ut oſtendunt dictiones, Monaſterium, Baptiſterium, Elaterium, Cœmiterium, Phrontiſterium, Poterium, Apoditerium, Mimeſis, Ecphoneſis, &c. Sic & græce & latine ſcribitur apud Quintilianum & Vallam Placentinũ & Volaterranum, Apoſiopeſis. Itaq; id nomẽ producit penultimam, licet Mancinellus corripuerit, male quidem ut plæraq; alia, conuenientius certe produxiſſet, melius enim fuerit prima tantum ſyllaba abuti quam penultima, ob id ſemper à iuuenibus male pronunciata. Apoſiopeſis latine dicitur reticentia à Cicerone, obticentia à Celſo, à nonnullis interruptio. Fit autem ex apo, id eſt, ab & re, & ſiopao, id eſt ſileo, taceo, hinc Siope, & Siopeſis, id eſt, ſilentium, per η id eſt, e longũ, qualia ſunt apud græcos verbalia plurima, ut Catecheſis inſtructio, Cœmeſis dormitio, Synideſis conſcientia, Metachoreſis ſeceſsio, &c, Siopelos

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Mioſis aut Meoſis.

taciturnus. Sioperos idem, Tam Eclipſis quam Apoſiopeſis dici poteſt Mioſis aut meoſis per ει diphthongum in prima ſyllaba ſequente ω mega, μειωσις, de qua ſic ait Quintilianus in octauo. Vitanda & μειωσις, quum ſermoni quidem deeſt aliquid, quo minus plenus ſit, quanquam id obſcuræ potius, quam inornatæ orationis vitium eſt, ſed hoc quoq; quum à prudentibus fit, ſchema dici ſolet, ſicut Tautologia &c. Ex quibus verbis liquet, omnia vitia doctiſſimorum authoritate prædita in figurarum album admitti, μειωμα, ατος aut μειωσις, id eſt, diminutio, à μειρω, id eſt, diuido.

Eſt ænigma grauis nimium tibi ſermo ſolutu.

Aenigma

Aenigma eſt obſcura ſententia per obſcuram ſimilitudinem rerum, ut, mater me genuit, eadem mox gignitur ex me, ſignificatur enim aquam in niuem conuerti, & ex eadem rurſus effluere. Aenigma diriuatur ab ænittomæ, id eſt, ab obſcure loquendo innuendoq;, teſte Raphaele Regio in 8. Quintilia. Aenittomæ, id eſt, obſcure loquor. Ae-

nigma

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

nigma à quibuſdam dicitur velata quęſtio. Diomedes ſic ait. Aenigma eſt per incredibilia confuſa ſententia, ut Auia filiorum eſt quæ mater mariti, de Iocaſta matre Oedipodis, cui nupta peperit Eteoclem & Polynicem, quorum fuit & auia & mater. Item, Mare concretum in creta ligneo in campo vbi caro humana oſsibus ludebat, quo ſignificatur ſal in ſalino cretaceo ſuper menſam, in quam manus talos iactabat. Donatus ænigma non vitijs, ſed tropis annumerat, Diomedes non iniuria vtriſq;, quia allegoriã habet annexam ferme ſemper.

Inordinatæ orationis ſpecies.

INordinatæ orationis ſpecies ſunt quinq;. Tapinoſis, Aeſchrologia, Cacephaton, Cacozelia, Cacoſyntheton. Author Diomedes. Mancinellus Donatum imitatus omiſit Aeſchrologiam & Cacozeliam, quæ vitia ſcitu digna non grauabimur declarare, licet Aeſchrologia ſub Cacephato, & Cacozelia ſub Cacoſyntheto poſsit comprehendi.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Magna Tapinoſis tenui ſermone recludit.

Tapinoſis. Tapinoſis eſt humilitas magnæ rei non id agente ſententia quod demonſtrat, ut apud Vergilium. Penituſq; cauernas Ingentes, vterumq; armato milite complent, pro multis armatorum militum legionibus. Idem, Multa malus ſimulans, pro ſceleſtus. Idem, Dulichias vexaſſe rates, pro atrociſsime raptaſſe & laniaſſe. Gellius tamen in 6. capit. lib. 2. oſtendit vexare non tam leuis rei verbum eſſe quam Grammatici rentur. Horat. Pelidæ ſtomachum cedere neſcij, pro bile & vehementi iracundia. Item quoties de mari gurges dicitur, Tapinoſis eſt, quæ magnifico plærunq; epitheto adiuuatur. Vergilius, Apparent rari nantes in gurgite vaſto. Tapinoſis cum ει diphthongo & ω mega, genitiuo Tapinoſeos. i. humiliatio. Tapinos humilis, tapinoo humilio. Tapinophroneo humiliter ſentio, Tapinophroſyne, id eſt, humilitas.

Aeſchrologos nobis obſcœna oratio fertur.

Aeſchrologia. Aeſchrologia eſt vitio compoſitionis inuerecunda oratio, ut compoſitio ver-

borum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

borum obſcœnæ ſignificationis, aut vnius verbi obſcœna ſignificatio & pronunciatio. Compoſitione fit, ut cum numero fui. Emendatur hoc vitium interpoſita aliqua particula, ut cum quodam numero fui. Item vnius verbi obſcœna pronunciatione ſic fit, ut eſt apud Saluſt. Ductabat & arrexit animos militum. Nam ductare & arrigere etiam ſunt turpis rei verba. Aeſchrologia cum æ diphthongo ante ſ ſequente ch aſpirato, interpretatur turpiloquium, aut turpis locutio, ab æſchros, id eſt, turpitudo, æſchrocerdes turpis lucri, æſchrocerdia, id eſt, turpe lucrum.

Eſt Cacoſyte phaton quicquid ſonat haud bene nobis.

Cacophaton aut cacephaton eſt obſcena pronunciatio, vel in compoſita dictione, vel in vno verbo, ut Numerum cum nauibus æquat. Arrige aures Pamphile, ſic Donatus. Cacephaton inquit Diomedes, eſt vicio compoſitionis inuerecũda ſuſpitio, ut, arrige aures Pamphile. Idem, At ramum hunc aperit, ramum qui veſte latebat. Notum eſt arri- Cacophaton.

gere

gere ad vetulas apud Martialem obſcœne accipi, & ramum veſte latentem impudicus facile ad impudica referret. Cacophaton item fit earundem literarum aut ſyllabarum concurſu, ut apud Ciceronem, O fortunatam natam, me conſule Romam, & apud Vergilium. Numerum cum nauibus æquat, hic rum cum cacophaton eſt, & in Somnio Scipionis. Luce lucebat aliena. Seruius aſſerit Cacophaton fieri, ſi CVM particulam n litera ſequatur, ut cum nauibus. Diomedes æſchrologiam vocat, ut cum numero. Dicitur à cacon, id eſt, malum, cace malitia, cacos aduerbium male, & phaton, id eſt, dictum, ut ſit Cacophaton mala locutio, & male ſonans dictum.

Eſto Cacozelon praua affectatio nobis.

Cacozelia.

Cacozelia eſt per affectionem decoris corrupta ſententia, cum eo ipſo dedecoretur oratio, quo illam voluit author ornare. Hæc fit aut nimio tumore, aut nimio cultu. Nimio tumore. Iuppiter o præſens cœli qui ſidera torques. Ore tuo dicenda loquar. Nimio cultu. Aureus axis erat, temo aureus, aurea ſummæ Cur-

mæ Curuatura rotæ, radiorum argenteus ordo, Per iuga chryſolithi poſitæq́ꝫ ex ordine gemmæ. Hæc Diomedes, apud quem timore legitur per tertiam vocalem, ego tumorem per quintam vocalem legendum cenſeo, iuxta illud Horatij. Profeſſus grandia turget, id quod ex Diomedis exemplo manifeſtum eſt. De hoc vicio ſic loquitur in 8. Quint. Cacazelon, id eſt, mala affectatio per omne dicendi genus peccat. Nam & tumida & exilia & prædulcia & abundantia & accerſita & exultantia ſub idem nomen cadunt. Deniq́ꝫ κακόκκλον vocatur, quicquid eſt vltra virtutem, quoties ingenium iudicio caret, & ſpecie boni fallitur, omnium in eloquentia vitiorum peſſimum, Nam cætera vitantur, hoc petitur. Cacozelia transfertur mala affectatio, æmulatio, imitatio, cacos malus eſt, zelus æmulatio & imitatio, zeloo imitor, æmulor. Scribitur per κ ante λ, ne quenquam mendax impreſsio decipiat.

Haud bene compoſitum Cacoſyntheton eſto latinis.

Cacoſyntheton eſt vitioſa dictionum compo- Cacoſyntheton.

compoſitio, ſic Donatus. Cacoſyntheton eſt indecens ſtructura verborum, ſic Diomedes. Dat vterq; exemplum ex nono Aeneid. Verſaq; iuuencum Terga fatigamus haſta. Seruius aſſerit eſſe cacoſyntheton & homœoteleuton. Cacoſyntheton transfertur male compoſitum, & (ut in Octauo dicit Quintilianus) male collocatum, à cacos aduerbio id eſt male, & ſyn, id eſt, con, & theton, id eſt, poſitum.

De Metaplaſmo.

DIctio transformata poetæ ſit Metaplaſmus.

Metaplaſmus. Metaplaſmus eſt transformatio quædam recti ſolitiq; ſermonis in alteram ſpeciem, metri, ornatus, neceſsitatiſue cauſa, ut cœlicolum, induperator, dicier. Vocatur etiam Pathos. Nam Georgius Valla ſic ait: In ſyllabis figura omnis pathos dicta, ut Metatheſis Apocope &c Metaplaſmus dicitur à meta, id eſt trans, & plaſma, atos, id eſt, figmentum, & plaſis formatio.

Pathos. Pathos neutri generis, id eſt, paſsio, plurale eſt pathe, ut cete, tempe. Ethe ab ethos. Mele à melos &c.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

los &c. Patitur autem dictio quicquam adiectione, detractione, &c. Valla Placentinus. Hæc fere ſunt, quæ in ſyllabis Pathe vocant græci. Metaplaſmi ſpecies ſunt quatuordecim. Proſtheſis, Epentheſis, Paragoge, Aphæreſis, Syncope, Apocope, Ectaſis, Syſtole, Diæreſis, Synæreſis, Synalœphe, Ecthlipſis, Antitheſis, Metatheſis.

Adijce principio quicquam, ſic Poſtheſin edes.

Proſtheſis eſt appoſitio quædam ad principium dictionis, literæ vel ſyllabæ, ut gnatæ pro natæ, tetulit pro tulit, aſtat pro ſtat. Vergilius, Arduus Alcides medijs in mœnibus aſtat. Comicus. Nunquam huc tetuliſſem pedem. Proſtheſis dicitur à pros, id eſt, ad & theſis, id eſt, poſitio, hoc eſt appoſitio, proſthetos, id eſt, appoſitus. **Proſtheſis.**

Adijce quid medio, ſic fiet Epentheſis apte.

Epentheſis eſt appoſitio quædam ad mediam dictionem literæ vel ſyllabæ, ut relliquias gemino ll, pro reliquias, Induperator, pro Imperator. Hanc nonnulli Parentheſim vocant, authore Donato. Alij Pleonaſmum, teſte Diomede. **Epentheſis.**

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Quidam Epectaſim. Iuue. Quales tunc epulas ipſum glutiſſe putamus Induperatorem. Georgius Valla hanc figuram partitur in Anadiploſim & Epectaſim.

Anadiploſis. Anadiploſis eſt eiuſdem literæ iteratio metri cauſa, ut relligio, relliquiæ, redduco, reffert, rellatus, rettuli, reppuli, repperi. In dictione refert, nos Vallæ refragari alibi oſtendimus.

Epectaſis. Epectaſis eſt in media dictione ſyllabæ additio, ut mauros, nauita, alituum, indugredi &c. Epentheſis eſt interpoſitio, ab epi & en, quæ coniuncta ſignificant inter, & theſis, id eſt, poſitio. Eandem ſignificationem habet Parentheſis, quia para cum en ſignificat inter. Epectaſis dicitur porrectio, productio, extenſio, ab epi, id eſt ſuper, in, pro ex, & ecteno vel ectino media longa, id eſt, produco & extendo. Anadiploſis, id eſt, reduplicatio, ab ana, id eſt, re, & diploſis duplicatio, diploo, duplico.

Adijce quid fini, pulchram facies Paragogen.

Peragoge. Paragoge eſt appoſitio quædam ad finem dictionis literæ vel ſyllabæ, ut magis pro mage, poteſtur pro poteſt.

Hanc

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Hanc aliĳ Paralepſin, aliĳ Prolepſin, id eſt, præſumptionem vocant, ſic Donatus. Diomedes vero Proparalepſin, quanquam nonnihil differre credat, ita ſcribens. Proparalepſis eſt cum aliquid ad nouiſsimam partem dictionis accedit, ut Admittier ora, pro admitti, &, Magicas inuitam accingier artes, pro accingi. Paragoge eſt, cum ad vltimam ſimplicis dictionis clauſulam, aut litera iungitur, aut ſyllaba. Litera, ut apud Plautum. Quod & hoſtis, pro hoſti. Syllaba, poſtetur, pro poteſt. Nos cum Donato tam ſcrupuloſam obſeruationem miſſam facientes, omnia hæc Paragogen vocamus. Paragoge, id eſt, adductio vel deductio, à Para, id eſt, ad & iuxta, & Agoge, id eſt, ductio. Proparalepſis dicitur (ut Mancinellus ait) quaſi iuxta ante acceptio, à Pro, id eſt, ante, & Para, id eſt, iuxta, & Lepſis, acceptio.

Proparalepſis.

Aufert quid capiti uates ut Aphæreſin edat.

Aphæreſis eſt ablatio de principio dictionis literæ vel ſyllabæ, contraria Proſtheſi. Ouidius. Pone metum, valeo, pro depone. Vergilius. Diſcite iuſticiam

Aphæreſis.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

moniti & non temnere diuos, pro contemnere. Aphæreſis eſt ablatio vel abſciſsio, ab aphæro, id eſt, abſcindo.

E medio quicquam tollas, ita Syncopa fiet.

Syncopa. Syncopa eſt ablatio de media dictione literæ vel ſyllabæ, contraria Epentheſi, ut audacter pro audaciter, commorat pro commouerat, ſic Donatus. Vſus autem orationis magiſter effecit, ut audacter non audaciter nunc dicamus. Diomedes aſſerit nantes pro natantes per ſyncopam dici. Id ſi verum eſt, natare primitiuum erit, vnde per ſyncopen nare. Syncope eſt conciſio, à ſin, id eſt, con & copto incido, ut cœlicolum, gluttiſſe, amaſti, dixti, euaſti, ſurpite.

Eſt Apo nempe cope quicquam de fine recidens.

Apocope. Apocope eſt ablatio de fine dictionis literæ vel ſyllabæ, contraria Peragogæ, ut achilli pro achillis, poſsis pro poſsitis, potes pro poteſtis, mutu pro mutuo, ſic Donatus, quæ exempla non reperiuntur in Poetis, quorum opera extant, præter achilli pro achillis, quod tamen alia ratione defendi in declinationibus oſtendimus. Ennius dixit per hanc figuram

guram. Nanq; ſuam do, pro domum, ſic habet Probus, at Diomedes, En do ſuam, ſic & volup pro volupe, & veſperug, pro veſperugo lectum eſt. Apocope eſt abſciſsio vel amputatio, ex apo, id eſt, ab vel re, & copto, id eſt, ſcindo. Vergilius, Nec ſpes libertatis erat, nec cura peculi. Producit Apocope tantum vltimam ſyllabam, proinde hexametris nequaquam congruit.

Ectaſis extendit tibi iure puer breuiandam.

Ectaſis eſt extenſio ſyllabę contra naturam verbi. Baptiſta Mant. in 6. Faſto. Perdidit & fracto paſſa eſt naufragia clauo, ſic Manilius in 5. Incubuit Pontus timuit naufragia tellus. Vergil. Italiam fato profugus. Exercet Diana choros. In hac & ſequenti figura authoritate opus eſt, ita ut rarenter à claſsicis vſurpata parcę imitemur quale eſt naufragia, frequenter vſurpata non formidemus, qualia ſunt Diana, Italia. Ectaſis dicitur productio vel extenſio, ab ecteno vel ectino, id eſt, produco, extendo. Dicitur eadem figura Diaſtole, id eſt, diſtinctio, à diaſtello id eſt, diſtin- Ectaſis.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

guo. Lucanus, Dum ſanguis inerat. Cæſura ſectio & diſtinctio facit, ut ſyllaba naturaliter breuis interdum producatur, ut in Verſificatoria diximus.

Producenda foret quam Syſtola corripit ipſa.

Syſtole. Syſtole aut Syſtola eſt correptio ſyllabæ contra naturam verbi facta, contraria Ectaſi, ut, aquoſus orion, pro orion producte, author Donatus. Et, obſtupuit ſteteruntq́; comæ & vox faucibus hæſit. Syſtole, id eſt, correptio, à Syſtello, id eſt corripio, contraho.

Syllaba per binas diuiſa Diæreſis eſto.

Diæreſis. Diæreſis eſt diuiſio vnius ſyllabæ in duas, ut Olli reſpondit rex albai longai, pro albæ longæ dixit Ennius, ut Vergilius, aulai pictai. Cicero nepai, & alij alia. Horatius ſyluae triſſyllabum, pro diſſyllabo, ut in Verſificatoria oſtendimus. Diæreſis, id eſt, diuiſio, à diæreo, id eſt, diuido.

Syllaba de binis eſt facta Synæreſis una.

Synæreſis Synæreſis eſt conglutinatio duarum ſyllabarum in vnam, contraria Diæreſi, ut phæton diſſyllabum, pro triſſyllabo,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

æripedem tetraſyllabum, pro pentaſyllabo. Author Donatus cum Diomede, de hac figura copioſe in Verſificatoria diſſeruimus. Dicitur autem Synæreſis complexio ſiue contractio, à ſyn, id eſt con, & hæreſis diuiſio, quaſi diuiſorum coniunctio, ſynæreo vel ſynæro, id eſt, contraho vel coniungo, ut panthus alcinus bini, pro panthous alcinous biuni. Eadem figura dicitur Epiſynalœpha, ab epiſynapto, id eſt, coapto vel coniungo.

M. necat Ellipſis, ceu uocalem Synalœpha.

Ellipſis vel Ecthlipſis eſt m literæ cum ſua vocali ante vocalem eliſio. Synalœpha eſt vocalis ante vocalem interemptio in diuerſis dictionibus, ut, O curuæ in terras animæ & cœleſtium inanes. Sunt qui Synalœpham vocent Synæreſin, ſed melius diſtinguuntur, ut Synalœphe ſit in diuerſis dictionibus, Synæreſis in eadem. Ellipſis vel elleipſis eſt expreſſio vel eliſio, aut ut Quintilianus transfert, detractio, ab ec & lipo vel lepo, id eſt, deſero deficio, linquo. Ecthlipſis dici poteſt expreſſio vel eliſio, ab ecthlippo, id eſt, exprimo, elido,

Ellipſis. Synalœpha.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

excudo. Synalœphe, id eſt, coniunctio cum œ diphthongo in græco Lexico, in quo Synalipho cum ει diphthongo imprimitur, pro coniungo, de his figuris in Verſificatoria affatim diſputatum eſt. Quintilianus, Synalœphen transfert complexionem, & imprimitur apud eum cum œ diphthongo.

Antitheſis fiet tibi litera ſi uarietur.

Antitheſis. Antitheſis eſt literæ pro litera poſitio, ut, Olli ſubridens, pro illi, & impete, pro impetu, teſte Probo & Diomede, alij malunt ab impes recte id inflecti. Georgius Valla Metalepſim vocat, ut pulydamas, vpilio, adulefcens, pro polydamas, opilio, adoleſcens, ſic in proſa ſcribendum eſt, non aduleſcens. Niger ponit figuram huic cognatã Craſim, quum duæ vocales in eadem dictione poſitæ, in vnam ab illis alienam vertuntur, ut Ola, pro aula, Dicitur Antitheſis pro alio poſitio, ab anti, id eſt, pro, & theſis poſitio. Eſt item Antitheſis contrarietas vel oppoſitio, ab anti, id eſt, contra, vnde Antichriſtus. Dicitur hæc figura etiam Antiſtœchon per œ diphthongon, ab anti, id eſt, pro, & ſtœchion, id

Metalepſis.

Craſis.

Antiſtœchon.

eſt,

eſt, elementum. Litera, ut magalia, pro magaria. Nam magar non magal pœni villam vocant. Author Seruius in illud Vergilij: Miratur molem Aeneas magalia quondam. Sic pro ſedda ſella à ſedeo inflexũ eſt. Metalepſis eſt transſumptio, à meta, id eſt, trans, & lepſis acceptio vel ſumptio. Craſis eſt temperamentum, complexio, miſtio.

Eſt Meta nempe theſis ſi tranſponas elementum.

Metatheſis. Metatheſis eſt literarum in alium locum transformatio, nulla litera è dictione ſublata, ut Euandre, tymbre, puere. Author cum Donato & Diomede Seruius. At Priſcianus copioſe probat hos vocatiuos recte formari à nominatiuis, Euandrus, tymbrus, puerus. Metatheſis transfertur tranſpoſitio, à meta, id eſt trans, & theſis, id eſt, poſitio. Corripit id nomen omnes ſyllabas, ideo ſine tmeſi hexamerrum non ingreditur. His figuris ſubnectit Diomedes Protheſeon Parallagen, haud iniuria, quia in quantum eſt literæ mutatio in præpoſitione ſic continetur ſub Antitheſi. Habeat itaq; puer verſiculum:

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Præpoſitura quidem mutata Parallaga fiet.

Protheſeon. Parallaga — Protheſeon Parallaga aut Parallage, eſt præpoſitionum mutatio, quum altera pro altera ponitur, ut, Cui tantum de te licuit, pro in te. Aut cum præpoſitionis litera mutatur, ut aſuenio, pro aduenio, ſic Diomedes. Protheſeon parallage transfertur præpoſitionum mutatio. Nam Protheſis eſt præpoſitio, propoſitio & propoſitum, à pro, id eſt, præ & ante, & theſis, id eſt, poſitio, huius genitiuus pluralis eſt προθεσέων protheſeon, id eſt præpoſitionum penultima breui, quia tantum vltimam producit, nec eſt protheſeon nomen figuræ, ut voluiſſe videtur Mancinellus ita inepte ſcribens: Eſto protheſeon mihi ſiue parallega, quando eſt Præpoſitura quidem non propria, litera ſiue &c. Parallage eſt mutatio. Parallatos mutabilis &c.

De Schemate.

Schemata dant ſpecies tibi lexeos & dianœas.

Schema. — Schema eſt, quicquid á ſimplici atque in promptu poſito dicendi modo, vel poetice, vel oratorie mutatur, author

Quinti-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Quintilianus in nono, duas ſchematis ponens partes. Dianœas, id eſt mentis vel ſenſus vel ſententiarum. Et lexeos, id eſt, dictionis, verborum, ſermonis, orationum. Donatus ait: ſchemata dianœas ad oratores pertinere, ad Grammaticos vero lexeos. Schematis autē lexeos ſpecies multæ ſunt, ſed neceſſariæ tradū-tur, per quas (ut Diomedes ait) ſimiles colligentur, Prolepſis, Zeugma, Hypozeuxis, Syllepſis, Aſyntheton, ſeu Dialyton, Polyſyntheton, Anadiploſis, Anaphora, Epanalepſis, Epizeuxis, Paronomaſia, Scheſiſonomaton, Paromœon, Homœoteleuton, Homœoptoton, Polypteton, Hyrmos, Climax. Schema transfertur cultus, figura, habitus modus. Cicero de claris oratoribus appellat ſchemata ſententiarum orationisq́ʒ formas. Dianœa cuius genitiuus ſecundum græcam declinationem eſt dianœas interpretatur ſententia, intelligentia, cogitatio, dianœo, id eſt animaduerto, delibero, cogito, lexis, id eſt dictio, lexicon liber vocabularius.

Per partes totum aut referat poſt facta Prolepſis.

Prolepſis eſt præſumptio rerū ordine Prolepſis

ſecuta-

ſecutarum, vel quum ante numerus ver-
bo redditur, quam perſonæ definiantur,
ut, Interea reges, Ingenti mole Latinus
Quadriiugo vehitur curru, bigis it Tur-
nus in albis. Tum pater Aeneas Roma-
næ ſtirpis origo, Et iuxta Aſcanius ma-
gnæ ſpes altera Romæ Procedunt ca-
ſtris, Sic cum Donato Diomedes, hic to-
tum per partes reſeratur. Reges proce-
dunt caſtris, Latinus curru quadriiugo
vehitur. Turnus id albis quadrigis &c.
Plærunq; totius verbū in partibus ſub-
auditum repetitur, de qua re ſat in Syn-
taxi dictum. Vt diſcipuli diſcunt, hic
Pindarum, ille Catullū. Prolepſis item
eſt, authore Diomede, quum id quod
poſterius accidit ante tempus aſcribi-
tur. Vt, Lauinaq; venit littora. Laui-
num enim nondum erat, quum ad Itali-
am venit Aeneas. Et apud Saluſtium,
Montem ſacrum atq; Auentinum inſe-
dit, qui mons ob hoc quod illum plebs
inſederit, poſtea ſacer dictus. Vergilius
in ſexto, Portuſq; require velinos. Velia
nondum erat quum ad Italiam venit
Aeneas, ut ait Seruius, ſed dicebatur
Helia, & ita Prolepſis reſerat poſt facta,
id eſt,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

id eſt, quæ poſtea contigerunt. Prolepſin Fabius in nono præſumptionem appellat, quum id quod obijci poteſt occupamus, & præcipue prooemio cõuenit. Cicero Anticipationem vocat in primo de natura deorum, aſſerens Prolepſim ante Epicurum dixiſſe neminem. Dicitur autem à pro, id eſt, ante, & lepſis, id eſt, acceptio vel ſumptio, prolambano, id eſt, anticipo, lambano, id eſt, capio & ſumo, hinc Prolepſis, id eſt, præacceptio, anticipatio, præſumptio.

Verbo uno plureis ſenſus per Zeugma recludo.

Zeugma eſt vnius verbi concluſio diuerſis clanſulis apte coniuncta ut: aduerſatur libidini caſtitas, auaritiæ liberalitas, mediocritati luxuria, modeſtiæ ſuperbia, ſtrenuitati acedia &c. Zeugma item eſt, quoties verbum vel adiectiuum ad plura refertur, ad vnum explicite, ad alterum implicite, ut Carus eſt panis & vinum, de hoc ſatis in Syntaxi dictum eſt. Fabius in nono hanc figuram appellat Synezeugmenon penultima breui, quo, ut ait, ad verbum plures ſententiæ referuntur, quarum vnaquæq; deſi-

Zeugma.

Synezeugmenon.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

derare illud, ſi ſolæ ponerentur. Geor. Valla Enexærumenon vocat. Zeugma interpretatur coniunctio, adiunctio, aut iugatio. Zeugnyo, id eſt iungo. Zeucteria, id eſt iunctura. Species Zeugmatis ſunt tres. Protozeugma, Meſozeugma, Hypozeugma vel Hyſterozeugma Protozeugma eſt quod verbum in principio habet, à proton, id eſt primum, ut Vicit pudorem libido, timorem audacia, rationem amentia. Meſozeugma eſt quod verbum in medio habet. Vergil. Troiugena interpræs diuum, qui numina Phœbi, Qui tripodas Clarij lauros, qui ſidera ſentis, Et volucrum linguas & præpetis omnia pennæ. Dicitur à meſos, id eſt medius. Hypozeugma eſt, q̃d verbum in ſine habet, ut, Neq; enim is es Catilina, ut te aut pudor à turpitudine, aut metus à periculo, aut ratio à furore reuocarit. Dicitur ab hypo, id eſt ſub, ut quod idem eſt Hyſterozeugma, ab hyſteron, id eſt poſt vel nouiſsime.

Enexærumenō.

Protozeugma.

Meſozeugma.

Hypozeugma.

Iungit Hypozeuxis ſua rebus uerba quibuſq;.

Hypozeuxis eſt figura zeugmati contraria, vbi ſuum cuiq; verbum clauſulæ redditur.

Hypo-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

redditur. Vergilius, Regem adit & regi memorat nomenq́; genuſq́;. Quidue petat, quidue ipſe ferat: Mezentius arma, Quæ ſibi conciliet, violentaq́; pectora Turni Edocet, humanis quæ ſit fiducia rebus Admonet, immiſcetq́; preces, haud ſit mora Tarchon Iungit opes, fœduſq́; ferit. Hypozeuxis transfertur ſubiunctio, quia ſuum cuiq; rei verbum ſubiungitur, ab hypo, id eſt ſub, & zeuxis coniunctio vel iugatio, habet id nomen z, in prima ſyllaba, & x, non ſ, in ſecunda, ut ex lexico græco patet.

Verbo uno uaria eſt Syllepſis clauſula nexa.

Syllepſis eſt diuerſarum clauſarum per vnum verbum conglutinata conceptio, veluti: Hic illius arma, Hic currus fuit. Hoc ſchema late patet, & fieri ſolet, non per partes orationis, ſed per accidentia partium orationis. Item, Syllepſis eſt in diſsimilibus clauſulis, quando dictio ſingularis verbo plurali adiungitur, ut, Sũt nobis mitia poma, Caſtaneæ molles, & preſsi copia lactis. Hæc Donatus cum Diomede. Aliter de conceptione ſiue Syllepſi ex ſentẽtia Priſciani in Syllepſis.

Syntaxi

Syntaxi locuti ſumus. Non deſunt, qui Syllepſin vocent, quoties pro multis ponitur vnus, ut, hoſtis habet muros, pro hoſtes habent. Aut pro vno multi. Vergilius 9. Aeneid. Vos o Calliope precor aſpirate canenti. Eſt enim Syllepſis per numeros, ut ait Seruius. Erat namq; rectum, vos o Muſæ & tu Calliope. Syllepſis eſt conceptio, à ſyn, id eſt, con, & lepſis, id eſt acceptio, dicitur item comprehenſio. Syllego, id eſt, colligo, ſyn autem mutat n in l, ut apud Latinos m, veluti Syllogiſmus, Syllepſis, cuius primam Alexander, ut alia multa inepte corripit.

Copula ſupprimitur quo fiat Aſyntheton apte.

Aſyntheton. Aſynthethon eſt oratio ſine coniunctionibus neceſſario ſubauditis, ut, Alij naualibus ite, Ferte citi ferrum, date tela, impellite remos. Et, Veni, vidi, vici. Ede, bibe, lude. Aetas, metus, magiſter prohibebant. Iuſticia, prudentia, fortitudine me ſuperaſti. Cicero contra concionem Metelli, authore Fabio libro nono: Qui iudicabantur, eos vocari, cuſtodiri, ad ſenatum adduci iuſsit.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058

Aſyntheton interpretatur incompoſitum, ab a particula priuatiua, & ſyn, id eſt, con, & theton, id eſt poſitum. Dicitur etiam Aſyndeton, id eſt inconiunctum. *Aſyndeton.* Nam ſyndeton coniunctum eſt, ſyndeſmos coniunctio & nodus. Syndeo, id eſt, colligo, à deo vel deſo, id eſt, ligo. Vocatur etiam Dialyton, id eſt diſſolutum, à dialyo, id eſt diſſoluo, *Dialytō. Brachylogia.* dialyſis diſſolutio, à dia, id eſt de, & dis, & lyo ſoluo. Eadem figura eſt Brachylogia, id eſt breuiloquium, brachylogus breuiloquus, à brachys, id eſt breuis, & logia, id eſt, locutio, logos ſermo.

Copula multiplicata facit Polyſyntheton uſq;.

Poiyſyntheton eſt oratio multis nexa coniunctionibus. *Polyſyntheton.* Vergilius. Athamaſq;, Thoaſq;, Pelideſq; Neoptolemus, primuſq; Machaon. Polyſyntheton, id eſt multipliciter compoſitum. Dicitur etiam Polyſyndeton, id eſt, multipliciter coniunctum, colligatum, *Polyſyndeton.* connexum, à poly, id eſt multum, & ſyndeton, id eſt coniunctum.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Finem principio repetens Anadiploſin edes.

Anadiploſis. Anadiploſis eſt finis verſus in principio alterius repetitio, ut vrbs Hetruſca ſolo, ſequitur pulcherrimus Aſtur, Aſtur equo fidens, & verſicoloribus armis. Anadiploſis eſt reduplicatio, ab ana, id eſt re, & diploſis, id eſt duplicatio, diplazo & diploo, id eſt, duplico, diplaſios duplus, diploos, id eſt duplex.

Principium fit idem nonnunquam uerſibus apte.

Anaphora. Anaphora eſt relatio verbi eiuſdē aut ſimilis per principia complurium verſuum, ut, Nate meæ vires, mea magna potentia ſolus. Nate patris ſummi, qui tela Typhoia temnis. Item, Spes tu nunc vna ſenectæ, Tu requies miſeræ, decus imperiumqꝫ Latini Te penes, in te omnis domus inclinata recumbit. Eſt & ſecunda Anaphora, authore Diomede, per quam elocutio non conuenienter reſpondens aliud refert occulte, ut eſt apud Saluſtium. Sed antea item cōiurauere pauci, in quibus Catilina, de qua quam breuiſsime potero dicam. Hic de qua intelligendum coniuratione. Anaphora, id eſt, relatio, ab ana, id eſt re, & phora, id

Anaphora ſecunda.

eſt

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

eſt latio. Anaphero refero. Anaphoricos, id eſt, relatiuus. Anaphora proceleumaticus eſt. Nam ana pyrrhichium eſſe oſtendit analecta apud Martialem, ideo Hexametrum non ingreditur.

Principio & fini reperitur uerſus eodem.

Epanalepſis eſt quum eadem dictio & principium verſus & clauſulam tenet, ut Multa ſuper Priamo rogitans, ſuper Hectore multa. Ante etiam ſceptrum Dictæi Regis & ante. Pauper amet caute, timeat maledicere pauper. Eſt item Epanalepſis cum maiore ſignificato facta repetitio, ut, Pater inquam me lumine orbauit pater. Vergilius. Te nemus Angitiæ, vitrea te Fucinus vnda, Te liquidi fleuere lacus. Horat. Heu heu fugaces Poſthume Poſthume labuntur anni. Epanalepſis interpretatur reacceptio, replicatio, repetitio, ab epi & ana, quæ coniuncta ſignificant re, iterum, rurſum, & lepſis, id eſt acceptio. Epanalambano, id eſt repeto. Habet hæc dictio in principio Tribrachum, ideo hexametrum non ingreditur. Epanalepſis.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Dictio format Epizeuxim cum ui geminata.

Epizeuxis. Epizeuxis eſt eiuſdem dictionis ſine medio geminatio cum impetu pronunciationis, ut, Meme adſum, qui feci, in me conuertite ferrum, O Rutuli, mea fraus omnis. Interpretatur coniunctio aut conbinatio. Vocatur etiam Epitome, id eſt, perſeuerantia, inſiſtentia, vel aſsiduitas. **Epitome.**

In ſimili uerbo ludit quandoq; poeta.

Paronomaſia. Paronomaſia eſt veluti quædam denominatio, vel quoties aliud nomen efficitur de alio, ut: Nam hæc inceptio eſt amentium haud amantium, ſic Donatus. Diomedes vero ait tunc fieri Paronomaſiam, id eſt, denominationem, cum dictio iteratur, mutata tamen aut litera, aut ſyllaba in ſignificatione diuerſa, ut, Abire non obire te conuenit. Non prætorem te, ſed prædonem dicimus. Fit quoq; cum præcedenti nomini, aut nomen, aut verbum annectitur, ex eodem figuratum, ut, fugam fugit, ludum ludit, factum facit, furorem furit, pugna pugnata eſt. Paronomaſia dicitur denominatio, aut iuxta nomen, à para, id eſt

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

iuxta, & onomaſia nominatio, onomazo nomino, onoma nomen, hinc non multum diſtat Proſonomaſia, quæ (ut Fabius in nono ait) eſt agnominatio quæ ex vicinia quadam prædicti nominis ducta caſibus declinatur, ut apud Domitium aphrum pro Cloantilla: Mulier rerum omnium imperita, in omnibus rebus infœlix. Dicitur à pros, id eſt ad, & onomaſia. Corripiunt hæc nomina omnes ſyllabas, ideo hexametris nō conueniunt. Onoma namq; tū demum omicron in ω mega vertit, dum ſecundū o in y græcum mutatur, ut ſynonymia, Hieronymus. Apud Quintilianum per incuriam Typographorum ſæpe græca literatura vitiatur, quia nunc per ω mega, nunc per omicron imprimitur, & quædam nunc per ε nunc per κ, ſed ad Paronomaſiam redeo, de qua Fabius libro nono ait: Paronomaſia eſt, quando eodem verbo quaſi falſum augetur, ut quæ lex priuatis hominibus, eſſe lex videbatur: Huic (ut aſſerit ibidem Fabius) confinis eſt Antanaclaſis, quæ eſt eiuſdem verbi contraria ſignificatio, quum (ut Rutilius ait) id quod ab al-

Proſonomaſia.

Antanaclaſis.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

tero dictum eſt, non in eam mentem qua intelligitur, ſed in aliam aut contrariam accipitur, ut quum Proculeius quereretur de filio, quod is mortem ſuam expectaret, Et ille dixiſſet, ſe vero non expectare, immo inquit, rogo expectes. Vis huius exempli conſiſtit in verbo Expecto, de qua re in 9. Fabij ſic loquitur doctiſsimus Badius noſter. Si quis forte dictum Proculeij non capit, ſciat Expectare proprie ſignificare extra ſpectare, ſed per Metaphoram (in qua frequentius accipitur) duo. Vnum, multum cupere ac deſiderare ſiue expetere. Vergilius Aeneid. 2. Quibus Hector ab oris Expectate venis. Et Iob. Cunctis diebus quibus nunc milito expecto, donec veniat immutatio mea, quod inde tractum eſt, quod cuius aduentum auide cupimus, ad eum expectamus. Alterum, quaſi obſeruare, differre, & quod Galli dicunt attendre. Cum ergo filius negaſſet ſe expectare, id eſt, auide petere mortem patris, pater rogauit ut expectaret, ſcilicet donec eſſet matura, id eſt, non acceleraret ſibi mortem. Hæc doctiſsimus amicus noſter Badius, quo

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

teſte codex Laurentij Vallæ Antapodoſis habet pro Antanaclaſis, forſitan haud inepte. Nam Antapodoſis dicitur ex aduerſo aut contraria redditio, quod iam dictis optime quadrat, ab anti, id eſt, contra, & apodoſis, id eſt redditio, Antanaclaſis ad verbum transfertur ex aduerſo refractio, ab anti, id eſt, contra, & anaclaſis, id eſt, refractio, ab ana, id eſt re, & claſis, id eſt, fractio, clazo frango, anaclazo reuerbero, refringo, claſma atis, fragmentum. Antapodoſis.

Mobile cuiq; ſuum fixo connectitur apte.

Scheſiſonomaton eſt quum ſingulis nominibus epitheta connectuntur, ut Marſa manus, peligna cohors, feſtina virum vis. Eſt quoq; Scheſiſonomaton, quando in connexu ſentẽtiarum plures Antonomaſiæ ponuntur, ut Armipotens Tritonia virgo. Scheſiſonomaton transfertur habitus vel habitudo nominum. Componitur enim ex nominatiuo ſcheſis, id eſt habitus, & genitiuo onomaton, id eſt nominum, ab onoma, atos id eſt nomen. In Scheſiſonomaton Scheſiſonomatõ.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

vltima tantum producitur, ideo hexa-metrum non ingreditur. Apud Nigrum, Scheſis eſt figuræ nomen, quam ita de-finit. Scheſis eſt multitudo inconiun-ctorum nominum in eadem oratione, ut Nubila, nix, grandoq́ꝫ, procellæ, flu-mina, venti.

Scheſis.

Principijs eadem eſt Paromœon litera multis.

Paromœon.

Paromœon eſt quando ab eiſdem li-teris diuerſæ dictiones ſumunt initium. Ennius, O Tite tute Tati tibi tanta ty-rañe tuliſti. Machina multa minax mi-natur maxima muris. Eſt item Paro-mœon ſecundum Diomedem, quum ver ba vel nomina parum inflexa, & tamen ſimilia ſuperioribus inferuntur, ut Mul-ta viri virtus animo, multuſq́ꝫ recuſat Gentis honos. Paromœon cum œ diph-thongo interpretatur ſimile. Paromœos ſimilis, aut iuxta ſimile, à para, id eſt, iuxta, & homœos, id eſt ſimilis, aſpira-tione extrita, ut in Diæreſis, Synæreſis, Argyrippus, &c.

Verborum ſimilis ſit finis Homœoteleuton.

Homœoteleuton.

Homœoteleuton eſt quum ſimili mo-do plurimę dictiones finiuntur. Ennius,

Eos

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Eos deduci, euehi, quam deſeri malui. Vergilius, Bella horrida bella. Homoteleuton, aut Homœoteleuton transfertur à Cicerone in dignitatibus, ſimiliter deſinens, ab homos, id eſt ſimiliter. Homœos cum œ diphthongo, id eſt ſimilis. Teleuton, id eſt, finitum. Telos, id eſt finis. Telo, id eſt, finio, perficio.

Caſus Homœoptoton erit ſimilis tibi multus.

Homœoptoton vel homoptoton eſt oratio vno ſimiliq́ꝫ caſu compacta, & excurrens in eoſdem & ſimiles caſus. Ennius, Mærentes, flentes, lacrymantes, ac miſcrantes, ſic Diomedes. In Donato pro ac miſerantes, legitur, concomitantes. Saluſtius apud Diomedem. Maximis ducibus fortibus ſtrenuiſq́ꝫ miniſtris. Dicitur ab homæos, id eſt, ſimilis, aut homos, id eſt, ſimiliter, & ptoſis per ω mega, id eſt caſus, quaſi ſimiliter cadens, aut ſimilium caſuum. **Homœoptoton.**

Bella Polyptoton uarij ſit clauſula caſus.

Polyptoton eſt oratio caſuum varietate diſtincta, aut clauſula varios caſus retinens, ut, Littora littoribus contraria, fluctibus vndas, Imprecor arma ar- **Polyptoton.**

mis, pugnent ipſiq; nepotes. Terentius, In te ſpes Hegio nobis ſita eſt, te ſolum habemus, tu es patronus, tu pater, ille tibi moriens nos commendauit ſenex, ſi deſeris tu, nos perimus. Item, Pater hic tuus? patrem hunc appellas? patris tu huius filius es? Polyptoton dicitur à poly, id eſt multus, & ptoſis, id eſt, caſus, quaſi multorum caſuum. Huic figuræ & duobus ſuperioribus cognatæ ſunt, Metabole, Ploce, Cœnonia, ideo non pigebit ex Quintiliani libro nono, aliquid de his ſubtexere. Metabole eſt rerum coniuncta diuerſitas, ut apud Ciceronem pro Cluentio in Oppianicum. Illum tabulas publicas violaſſe, cenſorias corrupiſſe, decuriones vniuerſi iudicauerunt, cum illo nemo rationem, nemo rem vllam contrahebat, nemo illum ex tam multis cognatis & affinibus tutorẽ vnquam liberis ſuis ſcripſit, & deinceps adhuc multa. Vt hæc in vnum congeruntur, ita contra illa diſperſa ſunt, quæ à Cic. Diſsipata dici puto, inquit Fabius. Hic ſegetes, illic veniunt fœlicius vuæ. Arborei fœtus alibi, & deinceps. Metabole transfertur mutatio, tranſitus,

Metabole. Diſsipata

tus, traiectio, à meta, id eſt trans, & bolos aut bole, id eſt iactus. Ploce eſt frequentior repetitio, in qua media primis, & medijs vltima congruunt, ut apud Cice. Veſtrum iam hic factũ deprehenditur patres conſcripti non meum, at pulcherrimum quidem factum, verum ut dixi non meum, ſed veſtrum. In hoc exemplo inuenitur etiã Antapodoſis, id eſt, contraria redditio. Eſt item Ploce in Epiſtola Ciceronis ad Brutum. Ego cum in gratiam redierim cum Appio Claudio, & redierim per Cnæum Pompeium, te ego ergo cũ redierim. Ploce item eſt iteratio verborum hoc modo. Vſq; adeo ne Scire tuum nihil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter. Ploce transfertur implicatio, teſte Raphaele Regio. Lexicon græcum ita habet. Ploce eſt inclinatio, auulſio, nexus. Cœnonia eſt verborum idem ſignificantium diſiunctio aut ſeparatio, hoc modo. Vos enim ſtatuiſtis, vos ſententiam dixiſtis, vos iudicaſtis. Cœnonia interpretatur communicatio, hic enim verba diſiũcta in re communicant, á cœnos, id eſt communis. Cice. in Catilinã, Abijt, exceſsit, erupit, euaſit.

Ploce.

Cœnonia.

Hæc

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Hæc figura videtur ferme eadem, cum Tautologia. Cæcilius Pleonaſmum vocat, authore Fabio.

Sermonis ſeries prælonga uocabitur Hyrmos.

Hyrmos. Hyrmos eſt ſeries aut conſtructio orationis continuæ, tenorem ſuum in multos verſus protendens. Vergilius in ſexto. Principio cœlum ac terras campoſq; liquentes, Lucentemq; globum lunæ titaniaq; aſtra, &c. Et in primo Aeneid. Eſt in ſeceſſu longo locus, inſula portum Efficit, &c. Vnde teſte Seruio: Hyrmos eſt longiſsimum hyperbaton, & dicitur hyrmos, quaſi ſyrmos, id eſt tractus, à ſyro, id eſt traho, ſyrma, id eſt tractus, & longa veſtis. A ſyrmos fit Diaſyrmos, quaſi detractio, à diaſyro, id eſt detraho.

Diaſyrmos. Eſt enim figura, quæ tunc fit, quum magna verbis minuuntur & minima extolluntur, ut, Quorum æmulari exoptat negligentiam potius quam iſtorum obſcuram diligentiam. Fit item quum vna dictio ad duo ſignificata trahitur, ut, Interſtrepere anſer olores.

E uerbo in uerbum Climax it pulchra figura.

Climax. Climax eſt de verbo in verbum gradatio,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

datio, quæ dicta repetit, & priuſquam ad aliud deſcendat, in prioribus reſiſtit, author Fabius in nono, ut, Aphricano virtutem induſtria, virtus gloriam, gloria æmulos comparauit. Climax apertiorem habet artem & magis affectatam, ideoq́ eſſe rarior debet, author ibidem Fabius. Climax interpretatur ſcala vel gradatio. Vergil. Torua leæna lupum ſequitur, lupus ipſe capellam. Genitiuus eſt climacos, verum latinos eius nominis obliquis, nondum vſos comperio, Clima atos, id eſt regio.

De Tropis.

Vertit ad improprium Tropus omnia ſignificatum.

Tropus eſt verbi vel ſermonis à propria ſignificatione in aliam cum virtute mutatio. Author Fabius in octauo & nono, cui ſuffragantur Donatus & Diomedes. Vt, vulpes pro aſtuto. Bachus pro vino. Intus canere, pro vtilitati propriæ ſtudere. Tropi dicti à tropeo, id eſt verto, Trope, id eſt mutatio, & conuerſio, quia vertũt à propria ſignificatione Tropus.

ad im-

ad impropriam plærunq; per ſimilitudinem. Vnde & motus dicuntur, authore Quintiliano. Tropi ſpecies ſunt tredecim. Metaphora, Catachreſis, Metalepſis, Metonymia, Antonomaſia, Epitheton, Synecdoche, Onomatopœia, Periphraſis, Hyperbaton, Hyperbole, Allegoria, Homœoſis. Horum omnium generalis eſt Metaphora, cæteri omnes huius ſpecies videntur. Author Diomedes.

Propter rem ſimilem pro uerbis uerba repones.

Metaphora. Metaphora eſt rerum verborumq; per ſimilitudinem translatio, ut, Rident prata, ſitiunt ſegetes, pro, florent & humore indigent & arent. Hæc figura (ut Fabius 8. ait) copiam auget ſermonis permittendo mutuari quod non habet, quodq; eſt difficilimum, præſtat ne vlli rei nomen deeſſe videatur. Transfertur ergo nomen aut verbum ex eo loco, in quo proprium erat, in eum, in quo aut proprium deeſt, aut translatum proprio melius eſt. Id facimus aut quia neceſſe eſt, aut quia ſignificantius, aut quia decentius, Vnde neceſsitate ruſtici dicunt

gemmam

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

gemmam in vitibus, quid enim dicerent aliud? & ſitire ſegetes. Item alia ad ornatum, ut, lumen orationis, generis claritatem, & concionum procellas, & eloquentiæ flumina aut fulmina. Sic Maro dixit: Claſſiq; immittit habenas. Et: Arrectiſq; auribus aſtant. Ferrumq; armare veneno, apud Vergil. duplex eſt Metaphora. Nam & veneno armare, & ferrum armari translatio eſt, quam Metaphoram græci vocant. Metapherin, id eſt, transferre. Metaphora eſt proceleumaticus, ideo hexametrum non ingreditur.

Eſto Catachreſis bona uocis abuſio nobis.

Catachreſis eſt vſurpatio nominis alieni, ut, Parricidam matris quoq; aut fratris interfectorem dicimus, authore Fabio in 8. quum proprie is dicatur, qui patrem occiderit. Sic piſcinam per hanc figuram etiam dicimus, quæ piſces non habet. Catachreſis eſt vſurpatio vel abuſio, à cata, id eſt contra, & chreſis, id eſt, vſus, quaſi contra vſum. Catachraomæ, id eſt, abutor. Catachreſticus, abuſiuus. Catachreſtice, id eſt, abuſiue. Catachreſis.

Aduer-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Aduerbia qualitatis græce in os longũ deſinunt, & ita vtuntur eis latiniſsimi, ut Catachreſticos, metaphoricos, ironicos &c. Vergil. Methaphoricos potius quam Catachreſticos dixit in decimo Aeneid. An ſeſe mucrone ob tantum dedecus amens induat, id eſt feriat. Catachraſis enim, ut Fabius in octauo ſcribit, non habentibus nomen ſuum accommodat, quia in proximo eſt. Sic dicuntur pyxides cuiuſcunq; materiæ ſunt, quanquam à buxo nomẽ habeant. Itaq; Catachreſis eſt neceſſaria, quia multæ res proprijs vocabulis carentes per eam vocabula inueniunt. Nam & qui iaculum emittit, iaculari dicitur, qui pilam aut ſudem, appellatione priuatim ſibi aſſignata caret, & ut lapidare quid ſit, manifeſtũ eſt, ita glæbarum teſtarumq; iactus non habet nomen. Vnde abuſio quæ Catachreſis dicitur, neceſſaria eſt, Author Quintilianus.

At Metalepſis erit tranſumptio facta gradatim.

Metalepſis. Metalepſis eſt tranſumptio gradatim facta, quum dictio aliud à ſua propria ſignificatione ex his quæ præceſſerunt denotat,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

denotat, ut, Poſt aliquot mea regna videns mirabor ariſtas, poſt aliquot ariſtas, ergo poſt ſegetes, & ſic poſt æſtates, & proinde poſt aliquot annos. Et de ventis in primo Aeneidos: Sed pater omnipotens ſpeluncis abdidit atris, Hoc metuens, Regemq; dedit &c. Ab atris enim nigræ intelligũtur, ex nigris tenebras habentes, & per hoc in præceps profundæ, ut cum Donato aſſerit Diomedes. Metalepſis eſt tranſumptio, à meta, id eſt, trans, & lepſis, id eſt ſumptio vel acceptio.

Dico Metonymiam Bacchum bibo, uina coronant.

Metonymia eſt nominis tranſmutatio, quoties pro inuentore inuentum, pro continente contentum, pro efficiente effectum, pro poſſeſſo poſſeſſorem, aut contra capimus. Hæc definitio ex Donato & Diomede & ex Quintiliani libro nono colligitur. Fit itaq; Metonymia, Primo, vbi per id quod continet id quod continetur oſtenditur, ut, Nunc pateras libate Ioui, id eſt vina. Cœlo gratiſsimus amnis, id eſt cœlicolis. Secundo econtrario, ut, Crateras magnos Metonymia.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ſtatuunt ac vina coronant, vina pro vaſis dixit, authore Seruio. Antiqui enim coronabant pocula, & ſic libabant. Vnde eſt, Magnum cratera corona Induit, impleuitq́ mero. Seruius Synecdochen vocat pro Metonymia. Tertio vbi per inuentorem inuentum oſtenditur. Terentius, Sine Cerere & Baccho friget Venus, id eſt, ſine pane & vino languet libido. Quarto ediuerſo. Plautus teſte Seruio in ſuperiorem Vergilij verſum, Vinum precemur, nam hic Deus præſens adeſt, id eſt, Bacchum vini repertorem. Quinto vbi per efficientē id quod efficitur intelligimus, ut, Melior remis. Infert enim velocitatem, ſed velocitatem quæ per remos fit. Sexto ab eo quod fit id quod facit, ut frigus pigrum, quia pigros efficit. Mœſtumq́ timorem mittite, id eſt, qui vos mœſtos & triſtes efficit. Septimo vbi poſſeſſor pro poſſeſſo accipitur, ſic hominē deuorari dicimus, cuius patrimonium abſumitur. Vergilius: Iam proximus ardet Vcalegon. Quo modo, ut in nono Quintilianus ait, fiunt innumerabiles ſpecies. Ideo Donatus quatuor modis enumeratis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ſubiungit: Hæc exempli cauſa poſita addiſcentibus ſunt, reliqua demonſtrabit lectio. Metonymia transfertur nominis tranſmutatio, à meta, id eſt trans, & Onoma, id eſt nomen. Onomazo nomino. Onomaſia nominatio. Onoma mutat prius o breue in o longum, & ſecundum o in y græcum in plæriſq; compoſitis, ut Metonymia, Patrocinium, Synonymum, Hieronymus &c. Videat, qui mihi parum credit, Lexicon græcum.

Appellatiuum proprij uice ſæpe locatur.

Antonomaſia eſt vocabulum, quod ſine nomine poſitum, loco eius fungitur, ut magnanimus Anchiſiades, pro Aenea. Saturnia, pro Iuuone, author in 8. Fabi. Arma viruſq; cano, pro Aenea, eſt Antonomaſia, teſte Diomede Et, Domitor maris, pro Neptuno. Antonomaſia dicitur Characteriſmos, quæ per accidentia rem deſignat, ut, Caluo ſeruiret Roma Neroni, pro Domitiano. Quæ vero per excellentiam fit, dicitur Exoche & Catexoche, ut, Poeta apud græcos pro Homero, apud Latinos pro Vergilio. Antonomaſia. Characteriſmos. Exoche. Catexoche.

Vergilio. Et, Ius ciuile, pro iure Romanorum. Antonomaſia fit tribus modis. Ab animo, ut, magnanimus Anchiſiades, id eſt, Aeneas. A corpore, ut, ipſe arduus, id eſt, Polyphemus. Extrinſecus, ut, Infœlix puer, atque impar congreſſus Achilli, id eſt, Troilus. Antonomaſia interpretatur pronominatio, aut pro nomine, ab anti, id eſt pro, & Onoma, id eſt nomen. Onomazo nomino. Onomaſia, nominatio. Antonomaſia propter tribrachum incluſum hexametris non congruit. Characteriſmos interpretatur effictio, aut per ſigna indicium, à Character, id eſt ſignum & figura. Exoche, id eſt, excellentia vel eminentia. Exochos excellens, egregius. Catexoche, per excellentiam, à cata, id eſt per, & Exoche excellentia. Vergilius, Boues per exochen vel catexochen nominauit: Quæ cura boum, quis cultus habendò Sit pecori. Et Dodonam: Deficerent ſyluæ, & victum Dodona negaret.

Exornat carmen fixo bene mobile quadrans:

Epitheton. Epitheton eſt appoſitum nomini adiectiuum perpetuam ferme naturam rei indicans,

indicans, ut, alma Ceres, Pulchra Venus, Triſtia bella, Dulce muſtum. Eo Poetæ & frequentius & liberius vtuntur. Itaq; & dentes albi & humida vina in his non reprehendimus. Apud oratores niſi aliquid efficitur, redundat. Tunc autem efficitur, ſi abſq; illo quod dicitur minus eſt, qualia ſunt: O ſcelus abominandũ. O deformem libidinem. Author Fabius libro octauo. Epitheton transfertur appoſitum, ab epi præpoſitione, quę in compoſitis ſignificat in, ad, ſuper, & theton, id eſt poſitum. Epitheton eſt proceleumaticus, ideo hexametrum auerſatur. Epitheta ſumũtur tribus modis. Ab animo, ut, iuſtus imperator. Contemptor diuũ Mezentius, A corpore, ut pulcher Iulus. Extrinſecus, idq; plurifariã. A loco, ut, Vlyſſes Ithacus. Ab actu, ut, Aeneia nutrix Caieta. Ab euentu, ut, Inſula diues opum Tenedos. Epitheton ab Antonomaſia differt, authore Donato. Hæc enim vicem nominis ſuſtinet. Illud ſine nomine reperitur nunquam, ut dira Celeno, dia Camilla. His duobus tropis, vel vituperamus, vel oſtendimus, vel laudamus.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Pro naui puppis contráue Synecdoche habetur.

Synec-doche. Synecdoche eſt figura, cum à parte totum intelligitur, aut contra, numeruſue pro numero ſumitur. Primo itaq; à parte totum intelligitur, ut in primo Aeneidos: Puppeſq; tuæ, pubeſq; tuorum, Aut portum tenet, aut pleno ſubit oſtia velo. A puppibus enim naues ſignificat. A pube totos homines. Secundo à toto pars intelligitur, ut in eodem libro: Ipſius ante oculos ingens à vertice pontus In puppim ferit, id eſt, multa ponti aqua, non totus pontus. Et alibi: Fontemq; ignemq; ferebant, id eſt, aliquantum aquæ ex fonte. Vtriuſq; modi exemplum continet hic verſus: Da requiem puppi, veniet cum frigidus annus, pro naui, & hyeme. Tertio capitur numerus pro numero. Naues armato milite complent. Hoſtis habet muros, pro militibus, & hoſtibus dixit. Meminiſſe autem debemus, ait Donatus, quando à parte totum intelligitur, id faciendum eſſe ab inſigniori parte. Fit item Synecdoche, quoties verbum vel adiectiuum regit partem in accuſatiuo vel in ablatiuo, ut, Iugulum dolui,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

dolui, nudus crura, de hac in Syntaxi affatim diſputatū eſt. Synecdoche item eſt, ut ait Fabius libro nono, quum ſubtractum verbum aliquod ſatis ex cæteris intelligitur. Vt Cælius in Antonium, Stupere gaudio, ſimul enim auditur cœpit. Cui ſimilia ſunt illa meo quidem iudicio, ait Fabius, in quibus verba decenter pudoris gratia ſubtrahuntur. Nouimus & qui te tranſuerſa tuentibus hirquis, Et quo, ſed faciles nymphæ riſere ſacello. Hanc quidam Apoſiopeſim putant fruſtra. Nam illa quid taceat incertum eſt, aut certe longiore ſermone explicandum. Hic vnum verbum & manifeſtum quidem deſideratur, quæ ſi Apoſiopeſis eſt, nihil non in quo deeſt aliquid, idē appellabitur. Hæc Fabius. Synecdoche transfertur conceptio vel comprehenſio, à Cicerone vero in dignitatibus dicitur intellectio. Synecdochios, id eſt comprehenſim.

Sæpe ſonus cauſam fingendi nomina præſtat.

Onomatopœia eſt dictionis ex ſono confictio, ut mugio, hinnio, pipilo. Clamorq; virum clangorq; tubarū. Atq; le- Onomatopœia.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

uem ſtipulam crepitantibus vrere flammis. Dicitur ab Onoma,atos, id eſt nomen, & pœia, id eſt fictio, hoc eſt, nominis fictio. Continet id nomen in principio Proceleumaticum, ſic enim græce ſcribitur ὀνοματοποιία. Ideo ab hexametris non admittitur. De hoc tropo ait in octauo Fabius: Onomatopœia eſt fictio nominis, Græcis inter maximas habita virtutes, nobis vix permittitur. Inde tamen mugitus, & ſibilus, & murmur venerunt. Fit autem, quando vocis confuſæ nomen ad imitandum ſonum affingimus, ut Ouium dicimus balatum, boum mugitum, equorum hinnitum, æris tinnitum. Terribilis buccinæ ſonitum Taratantara. Ennius: At tuba terribili ſonitu taratantara dixit. Scrofa quoq; à ſono dicta creditur.

Rem circumloquimur fit quando Periphraſis apta.

Periphraſis eſt circumlocutio quædã, quum id quod vno aut paucioribus verbis dici poteſt, pluribus explicatur. Vergilius: Et iam prima nouo ſpargebat lumine terras Tithoni croceum linquens aurora cubile, id eſt, dies oriebatur.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

Idem: Tempus erat, quo prima quies mortalibus ægris Incipit, & dono diuum gratiſsima ſerpit, id eſt, nox erat. Ouium teneros depellere fœtus, id eſt, agnos. Periphraſis transfertur circumlocutio, à peri, id eſt circum, & phraſis, id eſt locutio. Phrazo, id eſt dico vel diſſero. Periphraſis fit bifariam, aut ordinandæ rei cauſa, quæ pulchra eſt, quum breuitatem ſplendide producit, ut in ſuperioribus exemplis. Aut vitandæ rei cauſa quæ turpis eſt, quum fœditatem circuitu deuitat, ſic: Placidumq; petiuit Coniugis effuſus gremio per membra ſoporem, Hoc enim circuitu euitata decenter obſcœnitate oſtendit concubitũ. Item: Hoc faciunt, nimio luxu ne obtuſior vſus Sit genitali aruo, & ſulcos oblimet inertes. Hoc enim circuitu ſignificat conceptum fœminæ difficilem. In Donato pro vitandæ, librariorum incuria, mendoſe legitur iuuandæ, & vituperandæ, ut ex Diomede liquet.

Valde turbatus uocum ſit Hyperbaton ordo.

Hyperbaton eſt tranſcenſio quædam verborum ordinem perturbans. Vergil. Hyperbaton.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

in 12. Interea reges, ingenti mole Lati=
nus Quadriiugo vehitur curru, cui tem=
pora circum Aurati bis ſex radij fulgen=
tia cingunt, Solis aui ſpecimen, bigis
it Turnus in albis, Bina manu lato cri=
ſpans haſtilia ferro, Hinc pater Aene=
as Romanæ ſtirpis origo, Sidereo fla=
grans clypeo, & cœleſtibus armis, Et iu=
xta Aſcanius, magnæ ſpes altera Ro=
mæ, Procedunt caſtris. Hic Hyperba=
ton eſt, teſte Seruio, Interea reges proce=
dunt caſtris. Latinus vehitur quadriiu=
go curru. Eſt hic etiam Prolepſis, ut an=
te declarauimus. Frequenter enim in
eadem oratione diuerſæ figuræ compe=
riuntur diuerſis rationibus. Fabius in
8. Hyperbaton, verbi tranſgreſsionem
interpretatur, quam frequenter ratio
comparationis, & decor poſcit. Fit enim
frequentiſsime aſpera, dura, diſſoluta,
& hians oratio, ſi ad neceſsitatem ordi=
nis ſui verba redigantur, & ut quodq;
oritur, ita proximis, etiamſi vinciri non
poſsis, alligetur. Ita quoties decoris
gratia contrahitur longius verbum, pro=
prie Hyperbati tenet nomen. Animad=
uerti iudices omnem accuſatoris ora=
tionem

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

tionem in duas diuiſam eſſe partes. Nam in duas parteis diuiſam eſſe, rectum erat, ſed durum & incomptum. Hyperbati ſpecies ſunt quinq;, Hyſterologia ſiue hyſteron proteron, Anaſtrophe, Parentheſis, Syncheſis, Tmeſis. Hyperbaton dicitur ab hyperbæno, id eſt tranſcendo vel tranſgredior, Hyperballo, extendo, ſupero, Hyperbaſia, vel Hyperbaſis tranſgreſsio.

Hyſteron eſt proteron, poſtponas ſi ante locanda.

Hyſterologia, ſiue hyſteron proteron, eſt ſententiæ cum verbis ordo mutatus. Vergilius: Et torrere parant flammis, & frangere ſaxo. Prius enim ſaxo frangunt quam torrent. Idem, Poſtquam altos tetigit fluctus, & ad æquora venit. Nam prius ad æquora venit quam tetigit fluctus. Idem in 2. Aeneid. Moriamur, & in media arma ruamus, pro in media arma ruamus, & moriamur, ut notauit Priſcianus lib. 17. Sic me Margarita nutriuit, & peperit. Hyſteron, id eſt vltimum, poſt, aut nouiſsime. Inde hyſterologia præpoſtera locutio, proteron, id eſt, prius.

Hyſterō. Proterō.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Ordo inuerſus erit tibi Anaſtropha præpoſituræ.

Anaſtrophe. Anaſtrophe eſt verborum tantum ordo præpoſterus, ut Italiam contra, maria omnia circum. Tranſtra per & remos. Pro, contra Italiam. Anaſtrophe eſt reuerſio vel inuerſio. Anaſtrepho, reuertor.

Interiecta Parentheſis eſt ſententia quæuis.

Parentheſis. Parentheſis eſt interpoſita formatio diuerſæ ſentētiæ, ut, Aeneas (neq; enim patrius conſiſtere mētem, Paſſus amor) rapidum ad naues præmittit Achatem. Interpretatur interpoſitio, à para & en, quæ duo dicunt inter, & theſis poſitio. Hanc figuram Dialyſim, id eſt diſſolutionem vocat Diomedes, à dialyo, id eſt diſſoluo.

Synchеſis eſt prorſum uocum aut confuſio ſenſus.

Syncheſis. Syncheſis eſt hyperbaton obſcurum, & ex omni parte confuſum. Verg. primo Aeneid. Treis Notus abreptas in ſaxa latentia torquet, Saxa vocant Itali medijs quæ in fluctibus aras. Eſt autem hic ordo: Treis naues abreptas Notus torquet in ſaxa, quæ ſaxa in medijs fluctibus latentia, Itali vocant aras. In eodem:

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

dem: Vina, bonus quę deinde cadis onerarat Aceſtes Littore Trinacrio, dederatq; abeuntibus, heros Diuidit, Quum ſit ordo: Deinde heros diuidit vina, quæ bonus Aceſtes onerarat cadis, & de littore Trinacrio abeuntibus dederat. Et ſecundo Aeneid. Iuuenes, fortiſsima fruſtra Pectora, ſi vobis audentem extrema cupido eſt Certa ſequi, quæ ſit rebus fortuna videtis: Exceſſere omnes adytis, ariſq; relictis Dij, quibus imperium hoc ſteterat, ſuccurritis vrbi Incenſæ, moriamur, & in media arma ruamus. Eſt enim ordo: Iuuenes fortiſsima pectora, fruſtra ſuccurritis vrbi incenſæ, Omnes dij, quibus imperium hoc ſteterat, exceſſere adytis ariſq; relictis. Videtis quæ fortuna ſit rebus, Si vobis certa cupido eſt ſequi me, audentem extrema, ruamus in media arma, & moriamur. Syncheſis transfertur confuſio, â ſyn, id eſt con, & cheſis, id eſt, fuſio, â cheo, id eſt, fundo.

Quoquam interpoſito per Tmeſim uerbula ſcindo.

Tmeſis eſt vnius compoſiti vel ſimplicis ſectio vna dictione vel pluribus **Tmeſis.**

interie-

interiectis, veluti: Eſt boreæ regio ſeptẽ ſubiecta trioni. Ennius: Saxo cere comminuit brum. Et: Maſsili portant ad littora tanas. Pro, cerebrum, & Maſsilitanas. Hæc figura non facile admittitur, niſi multorũ authoritate fulciatur. Tmeſis diſſyllaba dictio, non Temeſis, transferrur ſectio, ſciſsio, diuiſio, Temno, id eſt, incido, tmaſſo, id eſt, ſcindo.

Diacope. Eadem vocatur Diacope, id eſt interciſio, diacopto, id eſt intercido, à dia, id eſt per, & copto, id eſt, incido.

Exceſſus fidei manifeſtus Hyperbola *fertur.*

Hyperbole. Hyperbole eſt oratio excedens fidem, augendi minuendiue cauſa. Augendi: ut Niue candidior, fulminis ocyor alis. Aſtra ferit ſonus armorum clangorq; tubarum. Minuendi cauſa, ut, Vix oſsibus hærent. Tardior teſtudine. Cadentis te folij ſonitus terreret. Hyperbole dici poteſt eminentia, vel, ut Cicero ait, ſuperlatio. A Fabio libro octauo, Superiectio dicitur, à quibuſdam exceſſus. Componitur ab hyper, id eſt, ſuper, & bole vel bolos, id eſt iactus.

Dic *allegoriam ſenſu ſi uerba repugnent.*

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

Allegoria eſt tropus,quo aliud ſignificatur aliud dicitnr, & ita verba ſenſu, id eſt,ſenſui repugnant. Vergilius in fine 2. Georg. Sed nos immenſum ſpacio confecimus æquor. Et iam tempus equum fumantia ſoluere colla,id eſt,quæ tractanda fuerant affatim explicuimus, Iam congruum eſt carmen finire. Sic in bucolico ludicro. Claudite iam riuos pueri, ſat prata biberunt. Horatius in Odis: O nauis referent in mare te noui fluctus. O quid agis fortiter occupa portum. Hic per nauem allegoricos populum intelligit,per fluctum tempeſtatem, bella ciuilia, per portum pacem & concordiam. Allegoriam Fab. in 8. inuerſionem vocat. Raphael regius aſſerit, dici ab allo agoreuin, id eſt, ab aliud agendo. Conſtat allegoria ex ſpondeo & tribracho. Ideo Mancinellus & cæteri turpiter citra neceſsitatem abuſi ſunt huius nominis quantitate, ſcribitur enim græce ſic, ἀλληγορία. Ita certe apud Quintilianum (vbi græce ſcriptum offenditur)Italica impreſsio ſemper habet haud immerito, quia quantū ad ſecundam partem eiuſdem originis eſt cum

Allegoria.

κατηγορία.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

κατηγορια. categoria, id eſt accuſatio & prædicamentum, κατηγορεω categoreo, accuſo & prædico, categeros accuſator, à cata, id eſt aduerſus, contra, in, ex, per, ſecundum, & ἀγορεύω agoreuo, id eſt, dico, concionor. Eodem modo allegoria fit ex allo, id eſt aliud, & agoreuo, ergo ſine dubio ſcribitur ſimiliter per η, quod in e longum vertimus. Qui apud Quintilianum aliter impreſſerunt, non mutauiſſent Italicam impreſsionem, ſi hæc bene conſideraſſent, ſed nil mirandum, quum per incuriam Cacozelia per εψιλον, & Ironia per o micron, & plura, male exarata conſpiciantur. Allegoriæ ſpecies multæ ſunt, è quibus ſeptem eminent, ut Donatus ait: Ironia, Antiphraſis, Aenigma, Charientiſmos, Paroemia, Sarcaſmos, Aſteiſmus.

Illudens recte ſermo Ironia feretur.

Ironia. Ironia eſt diſsimulatio aut illuſio, qua contraria oſtenduntur ſenſui quem verba præ ſe ferunt, ut: Egregiam vero laudem & ſpolia ampla refertis Tuq́ puerq́ tuus. Scilicet is ſuperis labor eſt. Id populus curat ſcilicet. Hanc niſi grauitas

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058

uitas pronunciationis adiuuerit, confiteri uidebitur, quod negare contendit, ut: Verres prætor vrbanus, homo ſanctus & diligens. Et in Clodium: Integritas tua te purgauit, mihi crede, pudor eripuit, vita anteacta ſeruauit. Ironia dicitur ab εἰρωνεύομαι. Ironeuomæ, id eſt diſsimulo, & cauillatorie decipio. Iron, id eſt cauillator & Colax. Socrates vulgo Iron dicebatur, id eſt, agens imperitum, & admirator aliorũ tanquam ſapientium, ut meminit Fabius.

Antiphraſis uerbum ſit per contraria dictum.

Antiphraſis eſt vnius verbi Ironia, ut, Bellum quod minime bellum eſt, & lucus quod minime lucet. Hæc Donatus, & Diomedes, addens, Parcas dici, quod minime parcant. Meminit huius rei Quintilianus in primo de inſtitutione oratoria, dicens: Et etiã ne à contrarijs aliqua ſinamus trahi, ut lucus, quia vmbra opacus parũ luceat, & ludus quia ſit longiſsimus ab luſu, & dis quia minime diues. Varro Parcas quaſi partas dici vult, t in c mutata, à partu, quod naſcentibus bonum aut malum conferunt, **Antiphraſis.**

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

authore Heſiodo, ut meminit Gellius. Ideo Auguſtinus Dathus contra Priſcianum debacchatur, oſtendens, per Antiphraſim non dici bellũ, Parcas, Ludum, Lucum &c. Hac etiam figura nonnunquam quos Nanos conſpicimus Atlantes vocamus, & Aethiopes argenteos. Hæc enim ab Ironia differt, quod Ironia pronunciando mutat affectum, & ſignificationem. Antiphraſis vero diuerſitatem rei denotat, ut Diomedes ait. Antiphraſis eſt per contrarium locutio, ab anti, id eſt contra, & phraſis, id eſt locutio. Antiphraticos contradictorius.

Aenigma ſupra declaratum eſt.

At Charientiſmos tibi molliet aſpera dictu.

Charien- tiſmos. Charientiſmos eſt tropus quo dura dictu gratius proferuntur, ut, ſi interroganti, Num me quæſiuit quiſpiam? reſponderit bona fortuna, id eſt, nemo, nunquid vis aliud? ut recte valeas, id eſt nihil. Charientiſmos, id eſt gratificatio, & vrbanitas, à χαρίεις, εντος charis charientos, id eſt, gratus, gratioſus, χαρις charis itis, id eſt gratia. Charientizome, id eſt iocor, nugor, vrbanus ſum, alludo Charizomæ, id eſt, dono, gratificor.

Sermo

Sermo procul notus feſtiua Parœmia fertur.

Parœmia eſt accommodatum rebus temporibuſq́ꝫ prouerbium, ut, Lupus eſt in fabula, id eſt, adeſt is cui præſentia loqui vetamur. Lupi enim vocem adimere creduntur ei quem priores conſpexerint. Vergil. Lupi Mœrim videre priores. Cocta enumerabimus exta, id eſt, ut Diomedes ait, ex euentu rem ſciemus. Nos poma natamus, quoties indoctus, ignobilis, improbus, inter doctos, aut nobiles, aut probos numerari cupit, velut in pomis oletum. Parœmia, prouerbium. Parœmiacus prouerbialis. Dicitur à para, id eſt, iuxta, & œme, id eſt, cantus vel cantilena, quaſi iuxta omnium cantilenam. In Donato & Diomede mendoſe legitur Paronomia, pro parœmia. Hos librariorum incuria excuſat Alexander, venia caret dicens. Eſt & Epizeuxis & Anaphora Paronomia, ſed hic ferme omnia figurarũ nomina corrupit, ut legenti liquet mediocriter docto. **Parœmia**

Hoſticus irriſus nobis Sarcaſmos habetur.

Sarcaſmos eſt plena odio atq́ꝫ hoſtilis deriſio. Vergilius in 12. Aeneidos: En **Sarcaſmos.**

agros & quam bello Troiane petiſti He-
ſperiam metire iacens. Et in 2. Aeneid.
Pyrrhus ad Priamum: Referes ergo hęc,
& nuncius ibis Pelidæ genitori, illi mea
triſtia facta Degeneremq́ Neoptolemũ
narrare memento. Sarcaſmo ſimilis eſt
Mycteriſmos, cum quodam riſu & con-
tractione narium ſubdola illuſio. Fabi-
us in 8. Adijcitur his Mycteriſmos, ſi-
mulatus quidem, ſed non latens deri-
ſus. Scribitur id nomen græce cum y
græco in prima ſyllaba, & κ quam in e
Mycteriſmos. longum vertimus in ſecunda μυκτηρι-
σμος mycteriſmos, id eſt, ſubſannatio, à
mycterizo, id eſt, ſubſãno. Idq́ à μυκτηρ,
ηρος mycter, eros, penultima genitiui
longa (ut crater eris) id eſt, naſus.

Simplicitas Aſteiſmos erit ſi ruſtica deſit.

Aſteiſmos. Aſteiſmos eſt tropus multiplex nu-
meroſæq́ virtutis. Nam eſt quicquid
ruſtica ſimplicitate caret, & faceta ſatis
vrbanitate exprimitur. Vt apud Vergi-
lium in Buco. Qui Bauium non odit,
amet tua carmina Mæui. Atq́ idem
iungat vulpes, & mulgeat hircos. Id eſt,
pro pœna ei contingat, ut diligat Mæ-
uium

2058.

uium peiorem poetam. Nam Mæuius & Bauius peſsimi fuerunt poetæ, inimici tam Horatio quam Vergilio. Vnde Horatius: Mala ſoluta nauis exit alite ferens olentem Mæuium. Iungere vulpes & mulgere hircos, eſt contra naturã quicquam conari. Niger cum Alexandro etiam Antiſmon vocat hanc figuram, Doctiores Aſteiſmon duntaxat, quos potius imitandos cenſeo. Aſteiſmus eſt dictio tetraſyllaba, duobus Trochæis conſtans, ideo Synæreſim fecimus, ut Vergilius in Aluearia. Aſteiſmos transfertur vrbanitas. Aſteios vrbanus. Aſteizomæ, id eſt, vrbanus ſum. Aſteizo, id eſt, iocor.

Nota parum demonſtrat Homœoſis mage notis.

Homœoſis eſt minus notæ rei per ſimilitudinem eius quæ magis nota eſt, demonſtratio. Eius ſpecies ſunt tres: Icon, Parabola, Paradigma. Homœoſis transfertur ſimilitudo, ab homœos cum œ diphthongo, id eſt ſimilis. Hinc homœologia, id eſt ſimilis locutio. Eſt autem Homœologia orationis vitium, quum nulla varietas gratia leuat tædi- Homœoſis. Homœologia.

 um,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

um, atq; eſt tota coloris vnius, quæ maxime deprehenditur carens arte oratoria. Author Fabius in octauo.

Soræſmos. Contrarium huic vitiũ eſt Soræſmos, quædam mixta ex varia ratione linguarum oratio, ut ſi Atticis Dorica, Aeolica, Ionica etiam dicta confundas. Cui ſimile vitium eſt apud nos, ſi quis ſublimia humilibus, vetera nouis, poetica vulgaribus miſceat. Id enim tale eſt mõſtrum, quale Horatius in principio artis poeticæ fingit. Author in octauo Fabius, apud quem Valla & Aldus legunt Soræſmos. Regius vero Cœniſmos à cœnoneo, id eſt cõmunico, legit. Vnde etiã cœnonia, id eſt, communicatio, rectius dicitur quam cœnomia. Badius noſter, vir acerrimi iudicij, ſuffragatur hic Vallæ & Aldo. Soræſmos cum æ diphthongo dicitur aceruatio & congeries. Soros per ω mega ante r, id eſt, cumulus, aceruus. Soreuo cumulo. Soria per ει diphthongon, id eſt congeries. Soreuma atos id eſt, cumulus. Soreuſis aceruatio.

Eſt Icon, quoties formæ bene confero formam.

Icon. Icon eſt perſonarum inter ſe, vel eorũ quæ

2058.

44

quæ perſonis accidunt, comparatio, ut: Os humeroſq; Deo ſimilis. Aut: Icon eſt formæ ad formam collatio, laudis aut vituperationis cauſa, ut, Ibat in prælium corpore Tauri validiſsimi, impetu Leonis acerrimi. Et: Iſte quotidie per forum tanquam iubatus Draco ſerpit dentibus aduncis.

Icaſmos.

Hæc figura à Diomede vocatur etiam Icaſmos. Alio nomine dicitur Catatypoſis. Icon onos, penultima genitiui correpta, cum ει diphthongo in prima græce ſcribitur, transfertur imago & ſimilitudo. Icaſmos idem.

Catatypoſis.

Catatypoſis interpretatur iuxta figuram aut formam, ut: Omnia Mercurio ſimilis, vocemq; coloremq;, Et crines flauos, & membra decora iuuentæ. Dicitur à cata, id eſt, per & ſecundum, & à typoſis per ω mega, id eſt, impreſsio, & formatio. Typos, id eſt, forma, figura, adumbratio. Typoo ſigno, formo. Ab hypo, id eſt ſub, & typoſis ſit Hypotypoſis, id eſt informatio, deſignatio, diſpoſitio. Hypotypoo, id eſt per figuram demonſtro & deſigno.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Hypotypoſis. Hypotypoſis dicitur à Cicerone, ſub oculos ſubiectio, ut ait Fabius libro nono. Eſt autē Hypotypoſis quædam propoſita forma rerum, ita expreſſa verbis, ut cerni potius quam audiri videatur, veluti: Ipſe inflammatus ſcelere ac furore in forum venit, ardebant oculi, toto ex ore crudelitas emicabat. Huic figuræ cognata eſt Metaſtaſis, quæ eſt tem

Metaſtaſis. porum translatio, qua ita quæ futura ſint aut futura fuerint imaginamur, ut non narrari res, ſed agi videatur. Author ibidem Fabius. Veluti: Credite vos intueri hæc, quæ non vidiſtis oculis, animis cernere poteſtis. Eadem fere

Enargia. me dicitur Enargia, quæ eſt rerum geſtarum, aut quaſi geſtarum ſub oculos inductio, ut: Ac veluti in ſopnis, oculos vbi languida preſsit Nocte quies, nequicquam auidos extendere curſus Velle videmur, & in medijs conatibus ægri Succidimus, non lingua valet, non corpore notæ Sufficiunt vires, nec vox nec verba ſequuntur. Metaſtaſis transfertur tranſmutatio & tranſitus, à meta, id eſt, trans, & ſtaſis ios, id eſt, ſtatio.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

45

Enargia euidentia eſt, cum â prima vocali in ſecunda ſyllaba,& ει diphthongo in tertia apud græcos, nos in i longum vertimus. Enarges,id eſt manifeſtus. Energia vero cum ſecunda vocali in ſecunda ſyllaba dicitur efficacia, actus, & actio, cum ει diphthongo ſimiliter in penultima.

Iure diſertus erit,quiſquis rem comparat apte.

Parabole

Parabola eſt rerum genere diſsimilium comparatio,nt: Qualis mugitus fugit cum ſaucius aram Taurus, & incertam excuſsit ceruice ſecurim. Huic venuſte ſubijci ſolet Antapodoſis, quæ eſt contraria redditio, vel ex aduerſo, ex anti,id eſt,contra, & apodoſis redditio. Hæc, ut in octauo ait Fabius, rem vtramq; comparat,& velut ſubijcit oculis,& pariter oſtendit. Cicero pro Muræna: Vt aiunt in græcis artificibus eos aulœdos eſſe, qui citharœdi fieri non potuerunt, ſic nos videmus qui oratores euadere non potuerunt, ad iuris ſtudium deuenire. Parabolam Fabius libro quinto appellat Exemplum. Diomedes vero

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

des vero Similitudinem, alij Comparationem. Facit id nomen Proceleumaticum, ideo hexametron non ingreditur. Proinde non credo Mancinello, id nomen deducenti ex para, id eſt iuxta, & bule cum ου diphthongo, id eſt conſilium & ſententia, quaſi iuxta ſententiam, Quanquam non ignorem interim, correptionis gratia alteram diphthongi vocalem apud græcos abijci, Tamen mihi placet parabolam dici adiectionē, à para, id eſt ad & iuxta, & bole, id eſt, iactus. Ballo id eſt iacio, ut ſit adiecta cuiquam rei comparatio.

Exemplum facti uel dicti fit paradigma.

Paradigma. Paradigma eſt exempli hortantis vel dehortantis enarratio. Hortantis, ut: Antenor potuit medijs elapſus Achiuis Illyricos penetrare ſinus &c. Dehortantis aut deterrentis, ut: At non ſic phrygius penetrat Lacedæmona paſtor, Ledæamq; Helenam Troianas vexit ad vrbes. Paradigma, id eſt exemplum. Paradignyo, id eſt exemplifico, à para, id eſt iuxta, & digma atos, id eſt ſignum, Digmatizo, id eſt traduco & ſigno,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

ſigno, oſtendo, græci cum œ diphthongo in prima ſyllaba.

Hactenus ex Diomede & Donato, pauculis figuris obiter inſertis. Quæ deinceps ſcribentur, ex Mancinello & Nigro atq; Quintiliano ſumpſimus. Nec tamen quicquid vſquam figurarum eſt, huc contulimus, id enim foret immenſum, parumq; vtile, authore Quintiliano in nono. Nec mirum, quum Apollodorus, ut Cælius ſcribit, teſte Fabio, incomprehenſibilia patris huius præcepta exiſtimauerit. Itaq; mecum præclare actum putabo, ſi poſt tantos viros non inutiliter hunc laborem obijſſe candidis lectoribus videbor.

Miſcellanea Reliquarum Figurarum declaratio.

MVlta figurarum deſcriptio nomina ſumit.

Deſcriptiones temporis, loci, generationis, pugnæ & plurium rerum à nonnullis inter figuras numerãtur, quarum declarationem proſa facilis enucleabit, cum ijs quas Niger in Phraſios, id eſt elocutionis ſpeciebus declarat.

Eſt

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Eſt autem Phraſis ſermo eloquens, totius ſententiæ ſignificationem oſtendens.

Chronographia. Chronographia eſt temporis deſcriptio, ut: Vertitur interea cœlum, & ruit Oceano nox. Dicitur à chronos, id eſt tempus, chronicos temporalis, & grapho, id eſt ſcribo, graphe ſcriptura.

Topographia. Topographia eſt loci vera deſcriptio, ut: Lucus in vrbe fuit, media lætiſsimus vmbra. Eſt in conſpectu Tenedos, notiſsima fama Inſula. Dicitur à Topos. i. locus, & grapho.

Chorographia. Vocatur etiam Chorographia, à choros, id eſt, locus, per ω mega ante r.

Topotheſia. Topotheſia eſt loci ficta deſcriptio, ut: Eſt in ſeceſſu longo locus, inſula portum Efficit, &c. Nam hic portus nuſquam eſt in Aphrica, authore Seruio. Dicitur à topos, id eſt locus, & theſis, id eſt poſitio. Coſmographia eſt mundi deſcriptio, à coſmos, id eſt mundus.

Aetiologia. Aetiologia eſt cauſæ redditio, ut: Ad cœlum tendens ardentia lumina fruſtra, Lumina, nam teneras arcebant vincula palmas. Dicitur ab ætia cum æ diphthongo, penultima breui, ſiue aſpiratione, id

ne, id eſt, cauſa, ratio, accuſatio, confirmatio, culpa, & logos. i. ſermo vel logia, id eſt locutio.

Ecbaſis eſt longus in deſcribendo excurſus, ut in deſcriptione tempeſtatis apud Vergilium in Georgicis. Interpretatur exitus egreſsioq́ aut prouentus, ab ecbæno, id eſt euenio, egredior, prætereo. Vocatur etiam Parecbaſis, id eſt tranſgreſsio. Ecbaſis.

Antilogia eſt verborum contradictio, aut refragatio, ut: Haud vnquam tibi fiſtula cæra iuncta fuit. Anti contra: logia, locutio, hoc eſt contradictio. Antilogia

Canchaſmos eſt riſus ſolutus, ut: Ha ha he apud comicos. Interpretatur cachinnus, à canchazo. Canchaloo & canchao, id eſt, cachinnor. Canchaſmos.

Apophaſis vel apologia eſt obiectorum reſponſio vel excuſatio, ut: An mihi cantando victus non redderet ille, Quem mea carminibus meruiſſet fiſtula, caprum. Apophaſis item, ut dicit Fabius in nono, eſt cuiuſpiam rei negatio, aut per tranſitum demonſtratio, in hunc modum: Non agam tecum iure ſummo, Non dicam quod forſan obtinerem, Apophaſis.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

rem. Et quid ego iſtius decreta? quid rapinas? quid hæreditatum poſſeſsiones datas, quid ereptas proferam? Et: Mitto illam primam libidinis iniuriam. Et: Ne illa quidem teſtimonia recito, quæ dicta ſunt de ſeſtertijs ſeptingentis millibus. Et: Poſſum dicere. Quibus generibus per totas interim quæſtiones decurrimus, ut Cicero: Hoc ego ſi ſic agerem tanquam mihi crimen eſſet diluendum, hoc pluribus dicerem. Hæc Fabius, aſſerens Apophaſim à negando dici. Nam apophaſtæ ſignificat negare, apophæno, id eſt demonſtro, definio, hinc apophaſis ios, id eſt negatio, ſententia, demonſtratio. Apophaſco, id eſt, nego vel ſententiam dico.

Apologia. Apologia, id eſt, defenſio & excuſatio, ab Apologeo, id eſt reſpondeo. Apologema, atos, id eſt, excuſatio. Apologeomæ defendo, reſpondeo, purgo, excuſo.

Cacoethos. Cacoethos eſt mali moris aut conſuetudinis deſcriptio, ut: Exul ab octaua Marius bibit. Dicitur à cacos, id eſt, malus, & ethos mos.

Catacriſis. Catacriſis eſt alicuius facinoris condemnatio vel iudicatio, ut: Tum pendere pœnas

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

re pœnas Cecropidæ iuſsi. Dicitur à cata, id eſt per, & ſecundũ, & criſis, id eſt iudiciũ, hoc eſt condemnatio, Catacrino, id eſt damno. Catacritos condemnatus.

Apotheoſis eſt alicuius mortalis in deos relatio, ut, Candidus inſuetum miratur limen Olympi. Interpretatur deificatio, cum ω mega in penultima. Apotheoo, id eſt, deifico, ab apo præpoſitione variæ ſignificationis in compoſitione, & Theoo deifico. Theos, id eſt Deus. Malim dicere Apotheoſin Diuæ Virginis, quam canonizationem cum vulgo. Apotheoſis.

Catalogus eſt ſermo, rerum ordinem & numerum oſtendens, ut: Tres ſumus imbelles numero ſine viribus, vxor Laerteſq́ ſenex Telemachuſq́ puer. Catalagus eſt numeratio & delectus militũ, à catalego, id eſt numero. Catalogus.

Elogium eſt alicuius rei teſtificatio, vel honoris, vel vituperationis gratia, ut, Solonis ſapientis elogium eſt, quo ſe negat velle ſuam mortem dolere, amicorum lacrymis vacare. Elogium.

Genealogia eſt alicuius generationis deſcripta ſeries, ut: Hunc Fauno & nym- Genealogia.

pha

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

pha genitum laurente Marica Accipimus: Fauno Picus pater, iſq; parentem Te Saturne refert. Interpretatur ſermo de generatione, à genea, id eſt generatio, genus, progenies, & logos vel logia.

Genethliacon. Genethliacon eſt natalis deſcriptio, ut apud Vergilium in Pollione. Interpretatur natalitium, & poteſt flecti Genethliacus, a, um, id eſt, natalitius, à genethlon vel Genethle, id eſt genus natiuitas. Genethlia celebritas natalitia, quæ fit in natali die.

Monomachia. Monomachia eſt duorum ſingulare certamen, ut Turni & Aeneæ, à monon, id eſt, ſolum, tantum. Monos, id eſt ſolus. Monomachus gladiator cum vnico pugnans. Mache, id eſt pugna.

Naumachia. Hinc Naumachia pugna naualis, aut ipſius deſcriptio, ut apud Liuium. Gigantomachia, ut Gigoganthea, id eſt, Gigantum pugna, ſic Pedomachia, & cætera.

Syllogiſmus. Syllogiſmus eſt oratio conſtans ex propoſitione, aſſumptione, & concluſione. Nanq; haud tibi vultus Mortalis, nec vxor hominem ſonat, o Dea certe.

Interpre-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

49

Interpretatur computatio, penſatio. Sylloge es, congregatio, collectio. Syllogizo computo, concludo.

Enthymema.

Enthymema eſt ex vnico aſſumpto concludens, eſtq; Syllogiſmus imperfectus, ut, Licet ut volo viuere, non ſum Liberior bruto? Adiicito propoſitionē, Syllogiſmus erit, ſic: An quiſquam eſt alius liber niſi ducere vitam, Cui licet ut voluit, licet ut volo viuere, non ſum liberior bruto? Argumentationes poeticæ non conſtituuntur ſecundū normulas logicorum, ſed ex eis poſſunt elici ſecundum canones logicos, Syllogiſmi, Enthymemata &c. Vt ex dictis Perſij verbis habetur hic Syllogiſmus in tertio modo primæ figuræ: Omnis homo cui licet viuere ut vult, eſt liber. Ego ſum homo cui licet viuere ut volo, ergo ego ſum liber. Hæc ſine noticia logicæ perfecte noſcet nemo. Enthymema interpretatur commentū & cogitatio. Enthymeomæ, id eſt animaduerto, conſidero, cogito, reminiſcor. Enthymeſis penultima longa, cogitatio. Enthymion, id eſt caute excogitatum, & aſtutia, res quæ in animo verſatur.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Oecono-mia. Oeconomia eſt rei gubernandæ diſpenſatio, ut: Tu regere imperio populos Romane memento: Hæ tibi erunt artes, paciq; imponere morem: Parcere ſubiectis & debellare ſuperbos. Dicitur Oeconomia lex domus, ab œcos, id eſt domus, & nomos, id eſt, lex, hoc eſt diſpenſatio domeſtica. Oeconomos, id eſt, diſpenſator rei familiaris, villicus.

Palillo-gia. Palillogia eſt dictorum ornata replicatio, ut: Arma viri ferte arma. Interpretatur reiteratio vel duplicatio. Palillogus iterum collectus, à palin, id eſt iterum, logos, ſermo, logia, locutio.

Strata-gema. Stratagema eſt exemplum militare ſummo ſtudio imitandum, ut apud Liuium de Hannibale. Interpretatur geſtum militare & conſiliũ, ſcribitur græce per η, στρατηγημα ſtrategema, ſed in a longum ſæpe vertitur η, ut machina, camus &c. Ideo male corripitur in ſtratagema ſecunda ſyllaba à Mantuano & pluribus. Strategia, id eſt, militatio, prætura. Strategos imperator, dux exercitus.

Parado-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

Paradoxon eſt electa ſententia, ut: Quicquid erit, ſuperanda omnis fortuna ferendo eſt. Interpretatur admirabile, præter vulgi opinionem. Vnde Paradoxa Ciceronis, à para, id eſt, præter, & doxa maieſtas, gloria, opinio. Paradoxon.

Epauxeſis eſt ſententiarum incrementum ab imo ad ſuperiora conſurgens, ut: Pompeium & hortari, & orare, & iam liberius accuſare, & monere, ut magnam infamiam fugiat, non deſiſtimus. Transfertur magnum incrementum, ab epi præpoſitione, quæ interdum auget, & auxeſis penultima longa, id eſt, augmentum, auxe es, idem, auxeticos auctiuus, auxo & auxano, id eſt, augeo. Epauxeſis. Auxeſis.

Phyſiologia eſt rei naturalis deſcriptio. Horat. Albus ut obſcuro deterget nubila cœlo Sæpe Notus, nec parturit imbres Perpetuos, ſic tu ſapiens finire memento Triſtitiam vitæq́ labores. Interpretatur locutio de natura, à phyſis ios, id eſt natura, & logia locutio Phyſiologia.

Epicherema eſt argumentum ratiocinatiuum. Verum hoc cum Syllogiſmo Epicherema.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

& Enthymemate, aliiſq; pluribus inter figuras proprie numerandum non eſt, ut in nono Quintilianus innuit, licet non defuerint qui hæc omnia in figurarũ contubernium admiſerint. Epicherema cum e longo ante r, quia per ει diphthongon græce ſcribitur, interpretatur conamen. Epichereo conor. Epichereſis penultima longa, id eſt, conatus.

Proble-ma. Problema eſt propoſitio interrogationem detinens annexam, ut apud Plutarchum. Interpretatur propugnaculum, prætextus, propoſitio.

Epipho-nema. Epiphonema eſt rei narratæ ſumma acclamatio, ut: Tantæ molis erat Romanam condere gentem. Tantum ſeries iuncturaq; pollet. Interpretatur acclamatio, ab Epiphoneo, id eſt acclamo, inclamo. Niger annectit his tria carminum nomina: Epicedium, Epitaphium & Epithalamium, quæ etſi proprie figuras non dixerimus, tamen cognationis nonnihil cum his obtinent. Eſtq; eorum cum cæteris carminum nominibus cognitio vtiliſsima, ideo non pigebit ea annectere.

2058.

Epicedium eſt carmen funebre, quod Epicediũ.
& Seruius in Bucolica teſtatur, & habe-
tur cadauere nondum humato, ut: Ex-
tinctum nymphæ crudeli funere Daph-
nim flebant &c. Dicitur ab epi, id eſt, in,
& ſuper, & cedia penultima longa, id eſt
funus & affinitas. Cedeno, id eſt iuſta
ſoluo, funus curo, affinis ſum, ad fu-
nus eo. Scribitur græce κιδεία. In Ni-
gro mendoſe legitur Epiodium pro Epi-
cedium.

Epitaphium eſt carmen cadaueri ſe- Epita-
pulto cantatum, ut: Daphnis ego in ſyl- phium.
uis hinc vſq; ad ſidera notus, Formoſi
pecoris cuſtos formoſior ipſe. Dicitur ab
epi, & taphos, id eſt ſepulchrum. Ta-
phe es, exequiæ ſepultura. Tapheus diſ-
ſyllabum pollinctor.

Epithalamium eſt carmen nuptiale, Epitha-
ut apud Catullum, Claudianum & Au- lamium.
ſonium. Dicitur ab Epi & Thalamos, id
eſt, geniale cubiculum.

Protrepticon eſt carmẽ inſtructiuum, Protre-
& adhortatiuum, à protrepo, id eſt, diri- pticon.
go, exhortor, ut apud Auſonium de ſtu-
dio puerili.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Propempticon. Propempticon carmen ut comitetur quenquam ſcriptum, ut apud Sidonium offendes, à propempo, id eſt comitor, præmitto, cum pompa aſſequor.

Epiniciū. Epinicium carmen de victoria cuiuſquam, ab epi, & nice, id eſt victoria. Epinicios, id eſt victorioſus. Epinicium carmen aut celebritas pro victoria habita. Talia ſunt, aut fingi è græco fonte poſſunt, carminum plurima nomina. Sed iam ſatis ſuperq; euagati ad monoſticha noſtra redeamus.

Inuenies uerſum repetitum ſæpe decenter.

Epimone. Epimone eſt eiuſdem verſus frequens repetitio, ut in ludicro Virgiliano: Incipe mænalios mecum mea tibia verſus. Ducite ab vrbe domum mea carmina, ducite Daphnim. Epimone vltimam ſolum producit, ideo hexametrum non ingreditur. Interpretatur perſeuerantia, inſiſtentia, aſsiduitas. Epimonos aduerbium, id eſt conſtanter, corripit ſecundam ſine dubio, ut omnia compoſita ab epi. ἐπιμονή, ab epi, id eſt in, de,

in,de,ſuper,& mone manſio, monimos, id eſt ſtabilis. Verſus ſæpe repetitus vocatur intercalaris, ab intercalando, id eſt interponendo vel interuocando, ut dies intercalaris in Februario.

Reſpondere ſolent ſcriptores obijciendis.

Anthypophora eſt ad obijcienda reſponſio, ut: Sum pius, heu doleo, nam mihi ſæpe nocet. Poſſet quæri, cur doles te pium eſſe? Huic tacite quæſtioni ſic occurritur: Nam mihi ſæpe nocet. Anthypophora eſt ſolutio, Hypophora nanque obiectio dicitur. Ab anti, id eſt contra, & Hypophora fit Anthypophora, quaſi contra obiectionem, id autem ſolutio eſt. Hypophero, id eſt ſuffero, ſub duco. Hypopheros tributarius. Anthypophora.

Huic figuræ haud multum abſimilis eſt Proſapodoſis, quum aut ſingulis ſtatim ratio ſubijcitur, ut eſt illud: Neque accuſatorem eum metuo, qui ſum innocens, neque competitorem vereor, qui ſum Antonius, neque conſulem ſpero, qui eſt Cicero. Aut poſitis duobus vel tribus Proſapodoſis.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

eodem ordine ſingulis continua reddatur ratio. Quale apud Brutum de dictatura Cnæi Pompeij: Præſtat enim nemini imperare, quam alicui ſeruire, ſine illo enim viuere honeſte licet, cum hoc viuendi nulla conditio. Dicitur à pros, id eſt ad, & apodoſis, id eſt, redditio, hoc eſt, ad aliquid rationis redditio. Quintilianus in nono, vix cenſet in figuris habendam Antypophoram cum Diexodo & Aphodo.

Diexodos. Diexodos eſt ab Ecbaſi ad principalem materiã tranſitus, hoc modo: Longius euectus ſum, redeo ad propoſitum. Interpretatur decurſus & tranſitus. Mantuanus in primo Faſtorum: Sed quo mente vagor? video, mea longior æquo eſt Ecbaſis, ad ſancti feſtum redeamus Hilari.

Aphodos Aphodon Georgius Valla vocat dubitationem, licet Quintilianus diſtinguere videatur, ut: Siue me malitiam ſiue ſtultitiam dicere oportet. Quintilianus coniunctim ponit Diexodon Aphodon, ut ſit eadem figura, veluti, Hyſteron Proteron, ideo Vallæ vix hæreo.

Signiſi-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

Significãt autem Diexodos Aphodos, tranſitum & reditũ, teſte Raphaele Regio, ut ſit tranſitus & reditus ab Ecbaſi ad priorem materiam. Vtrunq; componitur ab hodos, id eſt via.

Quas tibi declarat Syntaxis non repetemus.

De Appoſitione, Euocatione, Conceptione, Prolepſi, Zeugmate, Antiptoſi, Syntheſi, & Synecdoche, quæ in Syntaxi dicta ſunt, haud operæprecium fuerit hic repetere, ita illis ſuperſedendum cenſeo.

Idiophaſis.

Neq; multum dicendum de Idiophaſi & Allophyli, quum Idiophaſis ſit reciproca conſtructio, quaſi propria locutio aut dictio, ab idios, id eſt, proprius, & phaſis, id eſt fama aut dictio, ut: Ego me diligo, tu te, ille ſe.

Allophylis.

Allophylis eſt conſtructio non reciproca, ut: Diligo Paulum. Dicitur quaſi alterius generis, ex allo, id eſt aliud, & phylon cum y græco, id eſt, genus, gens, natio. Mancinellus figuras eſſe cenſet. Neutrum nomen eſt hexametro aptum,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

quia Idiophaſis tribrachum includit: Allophylis vero contra Mancinellum eſt Ditrochæus, quia tertiam ſyllabam producit, ut Pamphylia ſecundam.

Rem nimis ut notam ferimus nos ſæpe tacere.

Paraſiopeſis. Paraſiopeſis eſt quum aliquid nos reticere dicimus, utpote omnibus notum, aut cum ſuſpicionem excitare maiorem reticendo poſſumus. Quale eſt illud: In præſentia iudices iniuſſu populi quæ improbiſsime geſſerit reticebo. De falſis eius literis, quas ad ſenatum miſerit, nihil dicam. Quod illi ſæpe interminati eſtis omittam. Nam & hæc vobis nota ſunt, & quæ nouiſsime multo indigniora commiſit, quamprimum cognoſcenda. Item illud: Cogis me iniuriæ tuæ cauſam proferre, Nihil agis, nihil dicam, ſed ipſum tempus eam patefaciet. Latine hæc figura dicitur occupatio & præoccupatio. Paraſiopeſis penultima longa, ut, Apoſiopeſis, in Cornucopiæ Perotti ſcribitur per ſecundam vocalem ante ſ. Fit à para, id eſt apud, ab, præter, & ſiopeſis, id eſt ſilentium.

Fingere

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058

Fingere perſonam res eſt percrebra poetæ.

Proſopopœia eſt perſonæ fictio, quoties inanimatum ad animatum loquitur, aut contra, vel animatum ad inanimatum, vel rationis expers, ut Ouidius ad librum: Parue nec inuideo ſine me liber ibis in vrbem. Et Ouidiani libri: Qui modo Naſonis fueramus quinqꝫ libelli. Horatius: Quid amplius o mare & o terra ardeo. Apud Ouidium in Metam. Terra loquitur & Cornix &c Proſopopœia continet duos continuos Iambos, ideo hexametrum non ingreditur, à proſopon per ω mega in ſecunda ſyllaba, id eſt perſona, & pœeo, id eſt facio aut fingo. Hinc etiam & ab ethos, id eſt mos, fit Ethopœia, quæ eſt morum effictio, ſiue Mimeſis, id eſt, imitatio, ut apud Terentium: At ego neſciebam, quorſum tu ires, paruula hinc eſt abrepta, eduxit mater pro ſua, ſoror dicta eſt, cupio abducere, ut reddam ſuis. Mimeſis ne male pronuncies penultimam producit, quia græce ſcribitur per η, μιμησις.

Proſopopœia. Ethopœia. Mimeſis.

Lauda-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Laudatur uerbi repetitio, facta decenter.

Epanodos.

Epanodos eſt cum decore dictionis repetitio ſiue regreſsio, plærunqꝫ cum negatione,& interdum ſine ea, ut: Principum dignitas eſt pœne par, non par fortaſſe eorum quæ ſequebantur. Item: Principatus bonus eſt, non bonus autem qui in Tyrannidem commutatur. Item: Magnus eſt labor dicendi, magna eſt res. Item: Par eſt vobis, non par mihi Iulius arte. Et ut Georgius Valla ait: Compulerātqꝫ greges Corydon & Thyrſis in vnum, Thyrſis oues, Corydon diſtentas lacte capellas. Epanodos proceleumaticus eſt, hexametris contumax. Fit ex epi & ana, quæ coniuncta iterum vel retro indicant, & hodos, id eſt via, quaſi ad priorem viam regreſsio. Sunt qui Epanhodos aſpirant, ut hodos, alij citra flatum Epanodos, Periodos, Exodus, Synodus ſcribunt, ut Philippus argyrippus, non Philhippus argyrhippus, &c. licet componātur ab hippos, de qua re alias plura dicemus, ſi mitiſsimus Dominus noſter Ieſus vitam dederit.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Virtutum uitijs interdum nomina dantur.

Paradiaſtole eſt, quum rem noſtram dilatamus interpretatione, ut cum aſtutum ſapientem vocamus, Prodigum liberalem, Temerarium fortem. Sic cum Nigro Mancinellus. Componitur ex para, id eſt iuxta, & diaſtole, id eſt dilatatio, ut Mancinellus ait. At Fabius in nono Diſtinctionem transfert. Verba eius ſunt hæc: Detractionis gratia facta cõiunctio (συνοικειωσιν vocãt) quæ duas res diuerſas colligat. Tam deeſt auaro quod habet, quam quod nõ habet. Huic diuerſam volunt eſſe diſtinctionem, cui nomen dant Paradiaſtolen, quia ſimilia diſcernuntur, quum te pro aſtuto ſapientem appelles, pro confidente fortem, pro illiberali diligentem. In hunc locum ſic ſcribit Raphael Regius: Synœciosis aut Synœceoſis (Nam ει diphthongus modo in i modo in e longum vertitur) ex eo nomen accepit, quod duo diuerſa ſimul habitare faciat, hoc eſt, colliget aut coniungat. Nam συνοικειωσις Synœceoſis cohabitatio dicitur.

Paradiaſtole.

Synœceoſis.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Paradiaſtole. Paradiaſtole autē transfertur ſeiunctio, diuiſio, ſeparatio, diſtinctio. Diaſtello, id eſt diſtinguo. Hoc autem modo à Rutilio Lupo definitur: Paradiaſtole eſt ſchema, quod duas aut plures, quæ videntur vnam vim habere, ſententias diſiungit, & quantum diſtant docet, cuiq; ſuam ſententiam ſubiungendo, in hunc modum: Nam quum cæterorum opinionem fallere conaris, tute ipſe fruſtraris. Non enim probas te pro aſtuto ſapientem, pro confidenti fortem, pro illiberali diligentem, pro maleuolo ſeuerum. Nullum eſt enim vitium, quod virtutis laude gloriari poſsit. Huic Figuræ (inquit Fabius) contraria eſt ea qua ex vicinia tranſit ad diuerſa aut ſimilia. Breuis eſſe laboro, Obſcurus fio, &c. Georgius Valla Synœſim, vocat, quam Quintilianus Synœceoſim, credo mendam eſſe in Valla. In Lexico græco Synœceſis dicitur cohabitatio. Synœceo cohabiro &c.

Diaſtole. Diaſtole (vnde Paradiaſtole) inter figuras à nonnullis ponitur, ut Hyphen, quamuis ad accentū magis pertineant.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

Itaq; Diaſtole eſt diſtinctionis nota inter dictiones, ne putetur eſſe compoſitio.

Hyphen eſt dictionum coniunctio, ut noſcatur eſſe compoſitio, utq; plura ſub vno accentu proferantur, ut apud Vergilium, teſte Seruio: O ſocij, neq; enim ignari ſumus ante malorũ, Et Cœli ſubterlabentia ſigna. Dicitur ſubunio, ab hypo, id eſt ſub, & hen, id eſt vnum. Hyphen.

Hendiadym facies ſoluens immobile fixum.

Hendiadys figura eſt, quum reſoluitur ſubſtantiuum in adiectiuũ, ut: Chalybem frænoſq; momordit, pro chalybeos frænos, Et: Pateris libamus & auro, id eſt, pateris aureis per Hendiadym, ut Seruius docet in ſecundo Georgi. Poetis figura eſt peculiaris. Oratores vix vnquam vtuntur. Interpretatur vnum per duo, ab hen cum aſpiratione, id eſt vnum, & dia per, & dyo duo, quando vnum per duo dicitur, Vt, annulum aurumq; geſto, pro annulum aureum. Hendiadys.

Quando pati quod agit fero, contráue, Hypallage habetur.

Hypal-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Hypallage. Hypallage eſt figura, quum verba per aduerſum intelliguntur, quum quod patitur agere dicitur aut contra. Vt: Trade rati ventos, pro trade ratem ventis. Hypallage dicitur ſubmutatio vel ſubalternatio, ex hypo, id eſt, ſub, & allage, id eſt mutatio. Allatto, id eſt muto. Hypallatto, id eſt, ſubmuto vel ſubalterno. Contra corripui cum Auſonio, licet productio ſit melior, & longe frequentior.

Liptote erit quoties plus ſignificans minus aio.

Liptote. Liptote eſt figura, qua minus dicimus quam ſignificamus, ut: Haud parum doctus, pro multum doctus. Munera nec ſperno dulcis amice tua, id eſt, libenter accipio. Liptote, id eſt defectiua aut defectio, a lipo, id eſt, deficio vel linquo.

Antitheton fiet quoties contraria nectes.

Antitheton. Antitheton eſt figura, qua contraria contrarijs opponuntur. Ouidius in primo Meta: Frigida pugnabant calidis, humentia ſiccis, Mollia cum duris, ſine

pondere

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

pondere habentia pondus. Hæc, ut Fabius ait in nono, non vnico fit modo. Nam & fit ſi ſingula ſingulis opponuntur, ut: Vicit pudorem libido, timorem audacia. Et bina binis: Non noſtri ingenij eſt, veſtri auxilij eſt. Et ſententia ſententijs: Dominetur in concionibus, taceat in iudicijs. Cui commodiſsime iungitur ea ſpecies, quæ Diſtinctio dicitur. Odit populus Romanus priuatam luxuriam, publicam magnificentiam diligit. Antitheto non abſimilis eſt Antimetabole, quæ eſt ex diuerſo mutatio, quum verba declinata repetuntur, hoc modo: Non ut edem viuo, ſed ut viuam edo. Author Fabius in nono. Georgius Valla Antimetaphoram vocat. Dicitur ab anti, id eſt, contra, & Metabole, id eſt tranſitus, quaſi in contrarium tranſitus. Antitheton, id eſt contra poſitum, ab anti, id eſt, contra, & theton, id eſt, poſitum. Perſius: Crimina raſis Librat in Antithetis, doctas poſuiſſe figuras Laudatur. Antimetabole.

Quæſtio Erotema eſt inter numerata figuras.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Erotema.

Erotema eſt interrogatio. Mancinellus inter figuras locat. Lucanus in primo: Quis furor o ciues? quæ tanta licentia ferri? Gentibus inuiſis latium præbere cruorem? Erotao, id eſt interrogo. Erotema, vel Eroteſis penultima longa, id eſt interrogatio. Erotematicus, id eſt interrogatiuus.

Dicta prius declarat Epexegeſis aperte.

Epexegeſis.

Epexegeſis eſt ante dictorũ expoſitio vel declaratio, ut: Tolle fuga Turnum, atq; inſtantibus eripe fatis. Dicitur ab Epi, id eſt ſupra, & exegeſis penultima longa cum antepenultima, id eſt expoſitio. Exegema expoſitio vel narratio. Exegeomæ, id eſt præſum & expono. Exegetes, id eſt præceptor & expoſitor.

Emphaſis eſt ſenſus maior quam uerba recludant.

Emphaſis.

Emphaſis eſt figura, altiorem præbens intellectum, quam quem verba per ſe ipſa declarant. Author Quintilianus in octauo. Eius duæ ſunt ſpecies. Altera quæ plus ſignificat quam dicit. Altera quæ etiam id quod non dicit.

Prior

Prior eſt apud Homerum, quum Mene=laus Graios in equum deſcendiſſe ait. Nam verbo vno magnitudinem eius o=ſtendit, & apud Vergilium: Demiſſum lapſi per funem. Nam ſic quoq; demon=ſtrata eſt magnitudo. Idem Cyclopa quũ iacuiſſe dicit per antrum, prodigioſum illud corpus ſpacio loci menſus eſt. Se=quens poſitum eſt in voce aut omnino ſuppreſſa, aut etiam abſciſſa. Supprimi=tur vox apud Ciceronem pro Ligario: Quod ſi in tanta fortuna, bonitas tanta non eſt, quam tu per te, per te inquam obtines, intellecto quid loquor? Tacuit enim illud, quod nihilominus intelli=gitur, non deeſſe homines, qui ad cru=delitatem eum impellerent. Vergilius in primo Georgicorum Emphaſim fecit, authore Seruio, dicens: Quum iam glan des atq; arbuta ſacræ Deficerent ſyluæ, & victum Dodona negaret. Signifi=catur enim etiam id quod non dicit, hoc eſt, non ſolum aliæ, ſed etiam ſacræ. Nam harum ſterilitas aliarum denotat infœcunditatem. Emphaſis interpreta=tur ſuſpicio, ſignificatio, demonſtratio,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

effigies. Emphanizo, id eſt, demonſtro, declaro. Emphæno, id eſt, manifeſto. Niger Emphaſim vocat, quoties fixum pro mobili ponitur, ut, ſcelus pro ſceleſtus, &c.

Quod nihil ad ſenſum facit, eſto Parelcon ubiq;.

Parelcon Parelcon eſt dictionis aut ſyllabæ, nihil ad ſenſum facientis, adiectio. Vt apud Terentium: Adeſdum paucis te volo. Dum Parelcon eſt, ſyllabica adiectio. Author Donatus. Sic Parelcon eſt, SIBI, teſte Beroaldo in octauo Apuleij: In ſuo ſibi peruoluta ſanguine. Vt apud Terentium: Suo ſibi gladio hunc iugulo. Dicitur à Parelco, id eſt, produco prolongo. Si quid metri tantum cauſa

Peripleroma. inculcatur, dicitur Peripleroma, Vt: Multum ille & terris iactatus & alto. Ille enim ſuperabundat, teſte Seruio. Interpretatur ſuperfluitas. Peripleos, id eſt ſuperfluus, quaſi vltra plenitudinem & perfectionem, à peri, id eſt vltra, & pleroma, id eſt, plenitudo, ſupplementum. Pleroſis, id eſt perfectio. Plerao, id eſt repleo, perficio.

Ob

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

Ob pulchram uocem quid factum Euphonia fertur.

Euphonia. Euphonia eſt mutatio quæpiam venuſtioris ſoni gratia, ut: Tytides pro Tydides, & redeo pro reeo. Interpretatur bona vox. Eu enim bonum indicat. Phone vox eſt. Quintilianus elegantius Vocalitatem appellat, quam Priſcianus bonam ſonoritatem. Euphonia, ut apud Horatium Symphonia, corripit penultimam. Licet ea ſyllaba, ut pluribus, citra neceſsitatem abutatur Mancinellus.

Verſus ad abſentem dicetur Apoſtropha ſermo.

Apoſtrophe. Apoſtrophe vel Apoſtropha eſt ad abſentem ſermonis conuerſio. Vt: Te nunc appello Aphricane. Et: Nec te tua plurima Panthu Labentem pietas nec Apollonis inſula texit. Dicitur à Fabio in nono, Auerſus ſermo ſiue auerſio, Apoſtrepho auerto. Apoſtrophe etiam odium ſignificat. Apoſtrophos eſt accentus quidam apud Græcos.

Dic Allœothetam contra artem quid uariatum.

Allœotheta. Allœotheta eſt accidentiũ contra artem mutatio, ut, Generis, Numeri, Ca-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ſus, Perſonæ, Modi, Cōparationis. Itaq; continet ſub ſe Antiptoſim, Syntheſim, & plures figuras. Exempla Mancinelli ſunt hæc: Pars in fruſta ſecant. Tu mihi quodcunq; hoc regni. Vrbem quam ſtatuo veſtra eſt. Dulce ſatis humor, depulſis arbutus hædis, Lenta ſalix fœto pecori, mihi ſolus Amyntas. De quibus omnibus quid ſentiamus, ſatis in Syntaxi noſtra patet. Allœothetam Priſcia. lib. decimo octauo interpretatur variationem, ad verbũ interpretatur aliter poſita, aut alia poſitio, ab allos, id eſt aliter, vel allœos cum œ diphthongo, ut græca literatura indicat, ἄλλοιος, id eſt alius & varius atq; diuerſus, ἀλλοιόω, id eſt, permuto, ἀλλοίωσις allœoſis cum œ diphthongo, ſequẽte o longo, id eſt mutatio, & (ut ita dixerim) alteratio, & à theton, id eſt poſitũ. Theſis poſitio, quorum compoſita penultimam corripiunt omnia, ut Antitheton apud Perſium. Agonotheta, Epitheton &c. Ideo tam Mancinellus quam cæteri, quotquot hactenus figurarũ nomina verſibus concluſere, duos Barbariſmos in hoc nomine

fecerunt,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

fecerunt, peruerſe citra neceſsitatem ſecundam corripientes, & penultimam producentes.

Allœotheta dicitur alio nomine Allœoſis, quæ duo nomina in Gæorgio Valla rectiſsime cum œ diphthongo impreſsit Aldus, vir vtriusq; linguæ inſtaurator ſummus. Allœoſis.

Valla Allœothetam vocat alio nomine Solœcophanem, quaſi Solœcum ſiue Solœciſmum apparentem, à ſolœcus, & phanos, id eſt apparens. Vnde Amorem phaneta vocauit Orpheus, q̃d primus ex chao apparuerit. Hunc ſolem eſſe volũt nonnulli. Phanizo, id eſt appareo, oſtendo, manifeſto, Vocatur eadẽ figura Archaiſmos, id eſt, antiquitas, ab archæos, id eſt antiquus, priſcus. Licet imperitum vulgus putet, Archaiſmon præpoſitionis tantum figuram eſſe. Mihi concinet quiſquis commentarios Donati, Seruij, Beroaldiq; diligenter perlectitauerit. Solœcophanes.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

INDEX FIGVRARVM HVIVS LIBELLI.

A

Acyron. 8
Acyrologia. 8
Aenigma. 13
Aeſchrologia. 14
Allegoria. 40
Alleoſis. 59
Allophylis. 53
Alleotheta. 59
Amphibologia. 10
Anadiploſis. 17
Anaphora. 25
Anaphora ſecũda. 25
Antonomaſia. 34
Anaſtrophe. 38
Antapodoſis. 28
Antilogia. 47
Antypophora. 52
Anritheton. 56
Antimetabole. 57
Antanaclaſis. 27
Antapodoſis. 22
Antitheſis. 20
Antiſtœchon. 20
Antiphraſis. 41
Apologia. 47
Aphæreſis. 18
Apocope. 18
Apoſiopeſis. 12
Apoſtrophe. 59
Apophaſis. 47
Apotheoſis. 48
Aphodos. 52
Aſyntheton. 25
Aſyndeton. 24
Aſteiſmos. 42
Auxeſis. 50

B

Barbariſmus 2
Barbariſmus quot modis fiat. 3
Barbarus 3
Barbara lexis 3
Barbaraphoni 3
Brachylogia 25

C

Cacophaton 15
Cacozelia 15

Cacoſyn-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

INDEX.

Cacoſyntheton 16
Caracteriſmos 34
Cacoethos 47
Catexoche 34
Charientiſmos 41
Catatypoſis 44
Cancaſmos 47
Catacreſis 32
Catalogus 48
Catacriſis 47
Cœnonia 30
Craſis 20
Chronographia 46
Corographia 46
Ciriologia 12
Climax 30
Cithron 3

D

Diphthongus 3
Diaſtole 55
Dialyton 25
Diæreſis 19
Diacope 39
Diſsipata 29
Dyaſirmos 30
Diexodos 52

E

Eclipſis 12
Ectaſis 19
Ecbaſis 47
Oeconomia 49
Elogium 48
Ellipſis 20
Enargia 44
Enexerumeron 23
Epiphonema 50
Epicherema 50
Epinicium 51
Epimone 51
Epicedium 51
Epitaphium 51
Epithalamium 51
Enthymema 49
Epentheſis 17
Epectaſis 17
Epitheton 34
Epanalepſis 26
Epizeugſiis 26
Epitome 26
Emphaſis 57

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Erotema 57
Epanados 54
Epexegeſis 57
Ethopœia 54
Epatixeſis 50
Aethiologia 46
Euphonia 59
Exoche 34

F

Figuræ definitio 2

G

Genealogia 48
Genethliacon 48

H

Hendiadis 56
Hyperbaton 37
Hyſteron proterō 38
Hypozeugma 23
Hypozeugſis 23
Hyrmos 30
Hypallage 56
Hyphen 56
Hyperbole 39
Hypotypoſis 44
Homeoptoton 29
Homeoteleutō 28
Homœologia 44
Homeoſis 43

I

Icon 43
Icaſmos 44
Idiophaſis 53
Ironia 40
Iothaciſmus 5

L

Labdaciſmus 5
Lexis 3
Liptote 56

M

Macrologia 11
Metaphora 31
Metabole 29
Metalepſis 32
Metaplaſmus 16
Metaciſmus 5
Metalepſis 26

Metaſta-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

INDEX.

Metaſtaſis 44
Metateſis 21
Metonymia 33
Meſozeugma 23
Mimeſis 54
Mioſis aut Meoſis 12
Macteriſmos 42
Monomachia 48

N

Naumachia 48

O

Onomatopœia 36
Orthopœa 12

P

Parallage 21
Paragoge 17
Parabole 45
Paradigma 45
Paradiaſtole 55
Paraſiopeſis 53
Paradoxon 50
Parelcon 58
Palillogia 49
Pathos 16
Paronomaſia 26
Paromaton
Parentheſis 38
Parœmia 42
Paromeon 28
Phraſis 37
Periergia 9
Periſſologia 10
Periphraſis
Peripleroma 58
Phyſiologia 50
Pleonaſmus 9
Ploce 30
Polyptoton 29
Polyſyntheton 25
Polyſyndeton 25
Prætor 3
Pretor 3
Problema 50
Prolepſis 22
Proparalepſis 18
Proſtheſis 17
Protheſeon 26
Proſonomaſia 27
Protrepticon 51
Proſopo=

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

INDEX.

Proſopodoſis 52
Proſopopœia 54
Protozeugma 23
Propempticon 51

SA

Sapis pro Iſapis 4
Sarcaſmos 42
Schema 21
Scheſiſonomaton 28
Scheſis 28
Syllepſis 24
Syllogiſmus 48
Syncopa 18
Syntomia. 11
Synalepha 29
Synecdoche 35
Synazeugmenon 23
Syncheſis 38
Synœceoſis 55
Syſtole 19
Synæreſis 19
Solœcophanes 59
Solecismus 6
Solecismus quot modis 7
Solœcus 6
Solœ 6
Soræſmos 43
Stratagema 49
Stribiligo an Scribiligo 6

T

Tapinoſis 14
Tautologia 11
Tmeſis 39
Topographia 46
Topotheſia 46
Tropus 31

VI

Vitia orationis 2

ZE

Zeugma 23

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Nominatiuo hic doctus, re vel in
rer docta ut hec ab [illegible] a hoc doctum
re vel in [illegible] genitiuo huius docti mas
par sicut et [illegible] huius docte dans [illegible]
huius ti vna par sicut et [illegible] datiuo
huic docto [illegible] o posuit huius doc
te dans [illegible] huic docto [illegible]
o posuit Accusatiuo hunc doctum mas
[illegible] quartus hanc doctam [illegible]
[illegible] quartus hoc doctum [illegible]
[illegible] quartus vocatiuo o docte [illegible]
[illegible] o docta quintus in
a dabitur o doctum ut [illegible] re vel
in [illegible] ablatiuo ab hoc docto [illegible]
[illegible] o posuit ab hac docta a [illegible]
ab hac docto [illegible] o posuit et
pluraliter nominatiuo hi docti
primo plurali quinto singul.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

Hec docte primo plurali dicit e
hec docta hos capitis neutri qua
genitivo horum doctorum dicimus
harum doctarum et presencia
habet arum. horum doctorum
dicimus omnium. Dativo his do
ctis tercius finit accusativo has
doctas os facit et quartus has
doctas accusativus pluralis as
Hec docta ~~has facit et quartus~~
has capitis neutri vocativo o do
ti primo plurali quinto o do
te primo plurali dicit e o do
ta has capitis neutri, ablativo
ab his doctis tercius is finit his
doctis tercius et sextus habent is his
doctis tercius is finit

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

ANTONII MANCINELLI VERSILOGVS, DILIGENTER AB Iohanne Murmelio veræ lectioni reſtitutus, eiuſdemq́; commentariolis explicatus.

IMPRESSVM FRANCOFORTI AD ODERAM, IN officina Ioan. Eichorn.

ANNO M. D. LIX.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

IOANNES MVRMELIVS RVREMVNDENSIS, PETRO Nehemæo Drolshagio, præclaro bonarum artium Profeſſori, S. D.

VErſificatoriæ artis quanta ſit utilitas, nemo eſt, uel modicæ literaturæ, qui ignoret. De qua cùm multa ab egregijs ſcripta Grammaticis extant opuſcula, tum maxime ad inſtituendos pueros, idoneus uidetur Antonij Mancinelli (hominis rei literariæ peritiſsimi) libellus, quem ille (quod de uerſibus componendis rationem, ſermonemuè contineat) uerſilogum non inepte nominauit. In hunc ſtudioſæ iuuentutis gratia, commentariolos olim calamo tumultuante ſcripſi, quos iam recognitos, & à mendis repurgatos, tibi Petre literatiſsime nuncupatim dedico, peculiariterq; adſcribo. Quod munuſculum, licet haud quaquam ſit pretioſum, & te, homine mei nominis amantiſsimo, non ſatis dignum, erit tam (ut ſpero) mutui erga te amoris mei, qualecunq; ueluti pignus ac monumentum. Vale, ex urbe Monaſterienſi, octauo Calendas Februarij, Anno ſalutis noſtræ ſupra milleſimum quingenteſimo nono.

Anto-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

ANTONIVS MANCINEL-LVS INCLYTO ADOLESCEN-ti Ioanni Michaeli de bonis augurijs, clariſsimi uiri Dominici filio, urbani quidem Gymna-ſij doctoris ſum-mi, S. P. D.

AVgur Romulidas inter celebrande Michael
Laudibus innumeris, ſpes, decus, aura meis.
Calliope te noſtra petit, chorus ipſe ſurorum
Conſequitur, Phœbo percutiente lyram.
Has tu ſuſcipiens, lauro redimitus ad altam
Pernaſsi Cyrphin, illico ductus eris. Ductus eris,
Hic ſacrum nectar libans dicere Poeta: (pro duceris.
Aſcrei calamos Calliopeia dabit.
His igitur poteris, clari memoranda parentis
Plurima uicturis tradere carminibus.
At quia permagna eſt genitori copia laudum,
Deficient uires promere cuncta tibi.
Quid refert? Iacobus adeſt, Marcellus & alter,
Eſt Bernhardinus gloria Romulidum.
Cantabunt igitur, uerſu quæcunq; decoro
Promere noluerit Calliopeia tibi.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Augur hic eſt cognomen. Romulidæ dicuntur Romani à Romulo conditore.

Perſius.

Verum inter pocula quærunt
Romulidæ ſaturi, quid dia poemata narrent.

Michael mediam producit, quod autem vulgus eam corripit, hinc reor proueniſſe, quia accentu acuto vltima pronunciatur, pro lege barbarorum nominum, ideo mediam, quæ grauem accentum habet, creditum eſt natura breuem eſſe, quod in pluribus dictionibus eueniſſe compertum habemus. Angelus tamen Politianus verſum hunc reliquit:

Verinus Michael florentibus occidit annis.

Calliope Muſarum optima eſt, & bona vox interpretatur. Verg. Vos o Calliope precor aſpirate canẽti. Dicitur etiam Calliopeia. Ouid. Prima ſui cœpit Calliopeia chori. Parnaſſus mons eſt Phocidis (ut ait Strabo lib. 9.) qui vniuerſus conſecratus exiſtit, antra & alia loca honore & ſanctitate digna continens. Eſtq; in Parnaſſo rupes quædam prærupta, fundoſam relinquens vallem, per quam plurimus amnis diſper=

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

diſpergitur, quæ rupes Cyrphis vocatur, hinc itaq; biceps Parnaſſus dicitur. Ibi autem Phœbus Muſis præeſſe fertur lyra ſonans.

Aſcra vicus ad Heliconis partem, vbi Heſiodus patris oues cuſtodiens, viſis Muſis, ac Dijs alijs, ad fontem Hippocrenem ductus, clariſsimus factus eſt Poeta. Calliopeia igitur dabit tibi calamos Aſcrei, hoc eſt, tales fiſtulas, quales olim Heſiodo dediſſe perhibetur.

Iacobus tetraſyllabum eſt, & penultimam producit. Claudianus: Ne laceres verſus dux Iacobe meos. Quatuor filios habuit Dominicus de bonis augurijs, vtriuſq; iuris Doctor, quorum primo Ioanni Michaeli hunc verſilogũ dedicauit Mancinellus. Alij tres vocantur Iacobus, Marcellus, Bernardinus.

Cantabunt igitur, ordo eſt, ſubaudi fratres tui cantabunt decoro verſu, quæcunq; Calliopeia noluerit promere tibi. Romulidum per ſyncopen dixit, pro Romulidarum.

De verſu Hexametro.

HExametrum ſenis pedibus deducere carmen
Theſpiades monuēre Deæ, pia numina uatum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Heroum quintus, ſpondeum ſextus habeto,
Communes reliquis debent utriq; reponi.

Verſus (ut Diomedi placet) eſt partium legitima diſpoſitio, & pedum culta copulatio conſonanti ſpecie, metricam exhibens regulam. Verſuum genera plura ſunt, ſed inter omnia frequentiſsimi verſus ſunt, heroicus hexameter, & elegiacus pentameter.

Heroicus verſus dictus eſt, quod eo res geſtæ heroum deſcribi ſolent, hexameter vero, quod ſex regiones habet, quarum quinta ſoli dactylo, ſexta ſoli ſpondeo propria eſt, reliquæ ijs communes ſunt. Theſpiades dictæ ſunt Muſæ, à Theſpia oppido Heliconi propinquo, patria Theſpidis, quæ Muſarum nutrix fuiſſe traditur.

De pedibus Hexametri verſus.

Dactylus è longa fiet, breuibusq; duabus:
Martius oſtendit, uel carmina, nempè latinis.
Spondeum faciet, diſſyllaba dictio longa.
Multi, uel currunt, amenſuè, exempla teneto.
Vltima cuiuſq; eſt communis ſyllaba uerſus.

Pes eſt metrica conſtitutio ſyllabarum. Pedes multi ſunt, inter quos duo ſolum, dactylus

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

dactylus & ſpondeus, verſum hexametrũ conſtituunt, quorum etiam cognitio tibi tyruncule ſufficit. Dactylus conſtat ex vna longa, & duabus breuibus ſyllabis, ut Martius, carmina. Spondæus vero ex duabus longis, ut, multi, currunt, amens. Trocheus in ſexta regione aliquando poſitus videtur, ſed quia vltima ſyllaba cuiuſq; verſus communis eſt, in illa spondeus ſemper reſidere comprobatur. Tertia autem regio, tribrachyn aut iambum non admittit, nam ſyllaba finalis, quæ natura breuis eſt, gratia pentimemeris, id eſt, ſemiquinariæ producitur, & ſic illic vel dactylus eſt, vel ſpondeus.

Auctarium, ex arte verſificatoria eiuſdem Murmelij ſumptum ad verbum. Nec hoc prætereundum mihi videtur, quod equidem ab omnibus huius artis ſcriptoribus, (quos hactenus non parum multos legi) præteritum miror, in quinta nonnunquam regione, Peana primum inueniri.

Illuuies ſcabies oculos hinc deniq; petigo. Lucilius.

Deniq; cœleſti ſumus omnes ſemine oriundi. Lucret.

Apud Plinium in libro natur. hiſtor. 35.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Marcus Ludius Elotas, Aetolia oriũdus.
Pruden. Scrutari æternũ regẽ cognouimus Ieſum.
Idem. Bile ſub obliqua pretioſam proderit Ieſu.

De carmine elegiaco.

Pentametri dabitur primus Romane duobus,
Spondæus duplex, duplex uel dactylus, aut ſunt
Alterni, poſt hoc bene ſyllaba longa ſequetur.
Inuenias quandoq; breuem tu plura legendo.
Dactylus inde duplex, poſt unica ſyllaba detur.

Elegiacus verſus dicitur, quod eo, hexametro addito miſerabiles hominũ ærumnæ, amorumq́ʒ labores deſcribi ſolent. Elegos enim luctus interpretatur. Hinc elegia, quaſi luctuoſum carmen. Poetæ tamen etiam res lætas eo carmine poſtea ſcribere cœperunt.

Pentameter dicitur, quod duabus ſemiquinarijs conſtat. Semiquinaria autem duos pedes & ſyllabam continet. Prior ſemiquinaria, conſtat ex duabus dactylis, & longa ſyllaba, ut, Maxima de nihilo. Vel ex duobus ſpondeis & longa ſyllaba, ut, O nullis tutum, Vel ex altero dactylo, & altero ſpondeo ac longa ſyllaba, ut, Immemor antiqui. Poſterior vero pentametri ſemiquinaria, ſemper ex duobus da-

ctylis

ctylis & ſyllaba conſtat, ut, Naſcitur hiſto-
ria. Pectore profer opus.
Vulneris arma capit. Quod monet ipſe
facit. In priori ſemiquinaria poſt duos
pedes, aliquando breuis ſyllaba ſuperat.

Propertius:

Omnia ſi dederis, oſcula pauca dabis.

Ouidius:

Si nihil attuleris, ibis Homere foras.

Clauditur optime pentameter diſſylla-
ba dictione, dehinc tetraſyllaba, ut:
O nullis tutum credere blanditijs. Reli-
quis vero deterius.

Auctarium ex Deſpauterio.

Non omnia quæ grammaticis dura vi-
dentur, Poetæ vſquequaq; refugerũt. De-
ſinit enim pentametrum venuſte in dictio
nem diſſyllabam, nec male in tetraſylla-
bam, pentaſyllabamq; interim etiam in
hexaſyllabam. Duriter autem in triſſylla-
bam, duriſsime in monoſyllabam, niſi en-
clitica ſit, quæ ad ſuperioris dictionis ſub-
ſtantiam pertinere videtur, aut niſi mo-
noſyllaba præcedat.

Ouid. 1. Triſt.

Interdicta mihi cernitur Italia.
Dantur opes nullis nunc niſi diuitibus. Martia.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Propert. Contractum nullis ante cupidinibus.
Hele. ad. Nec ſedeo duris torua ſuperciliјs.
Martial. Portinus ingentes ſunt inimicitiæ.
Propert. Et caput impoſitis preſsit amor pedibus.
Martial. Sunt hæc tria quidem zoile, ſed mea ſunt.
Catul. Aut facere hæc à te dictaq; factaq; ſunt.

Tolerabiliora ſunt in fine duo mono-ſyllaba.

Ouidius. Præmia ſi ſtudio conſequar iſta, ſat eſt.

Monoſyllaba præeunte ſynalœpha frequens eſt.

Ouidius:

Et ſolum conſtans in leuitate ſua eſt.

De tempore.

Temporis unius correpta eſt ſyllaba ſemper.
Longa duum: Nono Fabij præcepta notarunt.
In pede ſic quinto ſpondeus ſæpe locatur.
Dactylus æqualis ſpondæo in tempore, nam ſit.
Cornua uelatarum obuertimus Antemnarum.
Tertius Aeneidos meminit.

Tempus eſt mora qua ſyllaba effertur, longa autem ſyllaba duo tempora, breuis vnum habet, ut in nono libro Oratoriæ inſtitutionis Quintil. & in 2. Priſcia. tradiderunt. Tantũ enim temporis vna longa proferenda abſumitur, quantum dua-

bus

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

bus breuibus exprimendis. Dactylus tem porũ quatuor eſt: Spondæus eſt ei æqualis temporibus, hinc aliquando in quinta regione, quæ dactylo propria eſt, inuenitur.

Vergil in Buco.

Chara deum ſoboles, magnum Iouis incrementum. Horat.

Inuitum qui ſeruat, idem facit occidenti. Quotieſcunq; autem id fit à Poetis, fere obſeruatur, ut in quarta regione ſit dactylus, ne tres ſpondei ſe continue ſubſequantur, quod tamen nonnunquam, licet rariſsime, deprehenditur.

De poteſtatibus literarum.

Inter uocales i duplex conſona fiet.
Maiores, meio, uel maij, pandit abunde.
Syllaba detur ei duplex, hei ſyllaba ſola,
Vniusq; etiam, cui dicas, huic quoq; iunge.
Ille cui patuere, cui Albinus tamen inquit. Priſci. 7.
Lætus huic dono uideas dare thura nepotes.
Falſus huic pennas, ſyluarum protulit autor.
Acsipe Pompei, quarto Naſonis habetur,
Aſt aliqui Pompei dicunt. Vultei, quoq;, Caiq;.
Durus ait Vultei nimis attentusq; uideris. Horat. 7.
Caius a prima tremebundus luce ſalutat. Mart. 9.
Quod debes Cai redde, inquit, Phœbus & illic. Mart. 9.

Litera

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Litera eſt minima pars vocis, quæ ſcribi poteſt indiuidua. Literarum aliæ vocales, aliæ conſonantes. Vocales quinque ſunt, a, e, i, o, u, ſic dictæ quod per ſe voces perficiunt, Y additur Græcorum cauſa nominum. Reliquæ conſonantes dictæ ſunt, quia cum vocalibus ſonant. Quarũ aliæ ſunt ſemiuocales, aliæ mutæ. Semiuocales à vocali incipiunt, & in ſe deſinunt, & ſunt hæc ſeptem, f, l, m, n, r, ſ, x, quibus additur z, propter græcas dictiones. Omnes autem ſemiuocales, ſonum ab e vocali inchoant, & in ſe terminant, præter x, quæ teſte Priſcia. ab i incipit, f, tamen ſola, nomine eſt ſemiuocalis, poteſtate vero(ut idem Priſcia. multis rationibus probat) eſt muta. Sunt autem præter f mutæ octo, b, c, d, g, k, p, q, t, quia à proprio ſono incipientes, in vocalem e deſinunt, preter k, quæ in a terminatur, & ſuperuacua litera eſt, & q, quæ in u vocalem ſonum finit. Inter ſemiuocales duæ ſunt veræ liquidæ, l & r, quæ poſt mutam poſitæ, vocalem præcedentẽ natura breuem, non cogunt poſitione eſſe longam, ſed ſæpe liqueſcunt, id eſt, cedunt, & illam breuem eſſe permittunt. Sunt etiam duæ du-

plices

2058.

plices conſonantes, x & z. X, enim vim habet cs, ut, pax, vel gs, ut rex. Z, geminum ſſ valet, ut gaza, veteres enim gaſſa ſcribebant. Ex vacalibus, i & u, conſonantes fiunt, quoties ſuum ſonum amittunt, & aliam vocalem in vna ſyllaba præcedunt, ut, Iuno, Venus. I autem conſonans, inter duas vocales, in ſimplici dictione poſita, duplex conſonans eſt, ut, maiores, meio, Caius, Pompeius. In compoſitis aliquando ſimplex manet, ut, bijugus, quadrijugus, reijcio.

Ouid. 4. Metam.

Corpora dũ bijugum, pictis inſignia frenis

Iuuenalis 7. Satyra.

Quadrijugis in veſtibulis atq; ipſe feroci.

Vergilius:

Tityre paſcentes à flumine reijce capellas

Eſt enim proceleumaticus in 5. regione pro dactylo, ut Seruius teſtatur. Eſt etiam nonnunquam, i conſonans in fine ſyllabæ, ut Priſcianus ſcribit libro 7. & hæ dictiones oſtendunt, cui, huic, Pompei, Vultei, Cai, & ſimilis vocatiui. In ei, quoq; conſonans eſt, & monoſyllaba eſt dictio, ut idem vult 11. lib. ſed per diæreſin à Poetis, in duas ſyllabas diuiditur, aut

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ideo duarum ſyllabarum eſt, etiam in ſoluta oratione, ut ab interiectione hei, quæ monoſyllaba eſt, differat. Hinc Mancinellus dicit:

Syllaba detur, ei, duplex, hei ſyllaba ſola.

In datiuis, cui, & huic, pronunciandis, duo cauenda ſunt, vnum ne diuiſis ſyllabis proferamus, alterum ne, u, quæ illic vocalis eſt, ſonum in pronunciatione perdat. Albinus per diæreſin primo rerum Romanorum libro, cui diſſyllabum protulit:

Ille cui ternis Capitolia celſa triumphis,
Sponte Deum patuere, cui freta nulla repoſtos
Abſcondere ſinus, non tutæ mœnibus vrbes.

Statius ſimiliter primo ſyluarum, huic, diuiſit:

Lætus huic dono videas dare thura nepotes,

Et: Falſus huic pennas, & cornua ſumeret ethre

Idem tamen ſæpe huic monoſyllabum protulit.

Huic quamuis cenſus dederit largita beatus,

Et:

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

Et: Huic Hermum fuluoq; Tagum decurrere limo. De vocatiuis in i ſciendum eſt, quod autore Priſcia. omnis vocatiuus ſecundæ declinationis in i, vna ſyllaba minor eſt nominatiuo ſuo, Hinc Pompei Vultei Fontei duarum ſyllabarum ſunt, quoniam Pompeius, Tulteius tres ſyllabas habent. Cui autem monoſyllabum eſt, quia Caius duarum ſyllabarū eſt. Sed i in illis vocalis eſſe non poteſt, nam ſi vocalis eſſet, diphthongon faceret. Tales autem diphthongos, non habent latini. Poetæ tamen interdum diæreſi vtentes, vnam ſyllabam in duas reſoluunt. & tamen more ſuo vocalem ante vocalem producunt.

Ouidius in principio quarti de Ponto: Accipe Pompei deductum carmen ab illo. Mart. 9. Quod debes Cai redde, inquit, Phœbus, & illic, vbi etiam nominatiuum, Caius, triſyllabum protulit. Caius à prima tremebundus luce ſalutat.

Auctarium. Diæreſis eſt vnius ſyllabæ in duas diuiſio, ut ſyluæ, diſſyllabum eſt, ſed vates lyricus Horatius per treis ſyllabas, ſyluæ dixit. Vnde Ioannes Deſpauterius libro primo artis verſificatoriæ, Scādere ſi bene vis, tu noſſe diæreſin apte,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Ex vna per quã duplex ſit ſyllaba ſemper.
Sic, ſyluæ, fates, lyricus triſyllabon effert.
Synæreſis eſt duarum vocalium in vnam contractio naturaliter diuiſarum.

I ſimul u iunctæ uocali, conſonæ habentur.
Continuo ueruntamen unica ſyllaba fiet,
Vt: Ianus, Iuno, uinum, uacinia, uellus.

I & u de vocalibus conſonantes fiunt, quando in eadem ſyllaba præpoſitæ alteri vocali, ſonum ſuum amittunt, ut, Ianus, Iuno, vbi, i, fere ſonum, g, habet, vado, Venus, vanum, vbi u fere ſonum f tenet.

V poſt g ſeu q uocali nempè ſequente.
Vim perdit, iam, lingua, docet, iam pandit, iniquus,
Euaneſcit item dicendo, ſueſcouè, ſuetus,
Dicendo & ſuauis, perſuadeo, ſiue ferendo,
Tul. de fi. *Quod tu id maluiſti: Lucilius edidit ipſe,*
Theb. 1. *Statius at dixit, quas nox inopina ſuaſit.*
Horat. *Flaccus item ſcribit, fureſq; fereq; ſuetæ.*
Conſona uocalis facta eſt in, perſoluenda:
Ouidius. *Nunc quoq; te ſaluo perſoluenda mihi.*

V poſt g q vel s poſitum, ſæpe vim literæ perdit, vt lingua, iniquus, ſueſco, ſanguis, aqua, ſuauis, vnguis, qualis, ſuadeo. Non enim vocalis eſſe poteſt, cum in eadem ſyllaba alia vocalis. Sic & diphthon-

gus

gus ab u incipiat, & huiuſmodi ſyllabæ ſæpe corripiantur, Necq; in illis dictionibus conſonans eſt, nam ſi conſonans eſſet, cum altera ſibi propoſita poſitionem faceret, quod minime fieri dictio, aqua docet, cuius prima eſt correpta.

Vergilius:

Propter aquæ riuum viridi procumbit in herba.

Poetæ tamen interdum quando u poſt s ponitur, ſyllabam diuidunt, & u fit vocalis.

Stat. Theba.

Quas nox inopina ſuaſit.

Horatius octaua ſatyra primo ſermonum:
Cum tibi non tantum fureſcq; fereq; ſuetæ.

Solet etiam Poetica licentia u ex vocali fieri conſonans. Lucilius, referente Cicerone in finibus bonorum & malorum.
Quod tu id maluiſti. Verg. 1. Georg.
Tenuis nec lanæ per cœlum Vellera ferri.
Contra, aliquando ex conſonante fit vocalis. Tibul.
Pectora triſtitiæ diſſoluenda dedit.

Similiter i modo ex vocali conſonans efficitur. Seneca trag. 2.
Cuncta diuitias metuitq; caſus.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Eſt enim verſus ſapphicus. Hinc etiam Alexander Gallus, artis verſificatoriȩ peritus, verſus ſic reliquit:

Diuitias nuptias ſimul induciaſq; minaſq;.

Vbi in dictione nuptias i facta eſt conſonans. Id etiam diligens lector apud probatos ſæpe comperiet. Econtrario, i modo ex conſonante fit vocalis. Seneca in quarta Tragœdia.

Si qua feruenti ſubiecta cancro eſt. Nam & hic ſapphicus verſus eſt.

De Scanſione.

Ex ijdem, ac eiſdem, uocalis tollitur una,
Seu potius binas uocales uertit in unam,
Ii ſimul atq; ijs tu monoſyllaba dicere debes?
Dij quoq; Dijſq; ſimul tolletur litera prima,
Semianimus lector ſemiuſtus ſemihominiſuè:
I perdunt quoties ſcandendo diuido carmen.
E dehinc amittit, ſic deinceps e quoq; perdit,
Oq; proinde ſuum dimittere debet ubique,
E deerat perdit, deeſt perdere uult ſimul illud:
Sic deero, deeſſem, uel deeſſe. Tamen puer audi:
Horatius. *Cogitat aut ſpecioſa dehinc miracula promat.*
Flaccus in arte tulit. Summus fert ipſe Poeta:
Aeneid. *Vix ea dicta, dehinc progreſſus monſtrat ad aram.*
The. 8. *Fracta dehinc cunctis, auerſaq; pectora bello.*

Scanſio

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Scanſio eſt legitima metri in pedes ſingulos diſtinctio, & commenſuratio. Origo nominis hinc eſt, quod per pedes ipſos, quaſi ſcalarum gradus, ſcandentes incedimus. In ſcanſione ijdem, ijſdem, ij, ijs, dij, & dijs alterum i abijciunt.

Horatius.

Iidem eadem poſſunt horam durare probantes,

Idem:

Dij tibi diuitias dederint artemq́; fruendi.

Alij dicunt, quod per ſynæreſin duo ij in vnum coeunt. Semianimis, ſemiuſtus, & ſemihominis, in ſcanſione i perdunt.

Statius.

Viſcera ſemianimeſq́; libens traxiſſe medullas.

Dehinc, deinde, & deinceps, e in ſcanſione amittunt. Verg.

Sic dehinc effatus frondenti tēpora lauro.

Horatius.

Vnguibus & pugnis dein fuſtibus atq́; ita porto.

Dehinc tamen ſæpe diſſyllabum remanet.

Proinde o abijcit in metro. Verg.

Proinde tona eloquia.

Deeſt, deerat, & deerit alterum e dimittunt.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Lucanus.

Non deeſt prolato ieiunus venditur auro.

E quoq; ſæpe fugit, uocali poſt ſubeunte,

Georg. *Vergilius profert, aluearia uimine texta.*

In Bucol. *Nec tantum Rodope miratur & Iſmarus Orphea.*

In 1. Aene. *Ferreiq; Eumenidum thalami et deſcordia demens,*

Iam ualidam Ilionei nauem, iam fortis Achatæ.

Caucaſeaſq; refert uolucres, furtumq; Promethei.

In Bucol. *Ilioni quidam ueruntamen atq; Promethi*

Scribendum monuere, ſynæreſin efficiendo.

E ſequente altera vocali, in ſcanſione ſæpe eliditur, aut per ſynæreſin duæ vocales in vnam coeunt, ſiue vna pro duabus ponitur. Eſt autem ſynæreſis conglutinatio duarum ſyllabarum in vnam facta.

Tibullus.

Rure leuis vero flores apis ingerit alueo.

Vergil. in Aeneid.

Iam validam Ilionei nauem iam fortis Achatæ.

Quidam tamen ſcribunt Ilioni, & non Ilionei.

Sic 2. Georg.

Corticibuſq; cauis vitioſæq; ilicis aluo, per ſynæreſin teſte Seruio, aluo pro alueo dicitur.

De

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

Verſilogus.

De Colliſione.

Ecthlipſis necat m: uocalem aufert ſynalœpha,
Multum ille & terris ſuerat iactatus & alto. Ex 1. ene.
Terminat in nomen quoties uocalis, & illud
Conſequitur, prima eſt uocalis & m remouenda:
Dictio præcedens uocalem poſt retinendo.
Illam dimittit uocali quippe ſequente.

Scanſioni accidunt ecthlipſis & ſynalœpha. Ecthlipſis dici poteſt expreſſio, vel eliſio, fit autem quando ſequente vocali, conſonans præcedentis dictionis exprimitur cum ſua vocali. Eadem figura vocatur ellipſis, vel ellepſis, & transfertur à Quintiliano detractio. Verg. Monſtrum horrendum ingens, cui quot ſunt corpore plumæ. Scanditur enim ſic: Monſtor, rend in, gens cui, quot ſunt, corpore, plumæ. Synalœpha interpretatur coniunctio, compreſsio, vel complexio. Et fit quando vocalis aliqua in fine dictionis, per ſubſequentē vocalem abijcitur in metro. Verg. O ſcilla ex alta ſuſpendunt mollia pinu. Sic enim demenſuratur, O ſcil, lex al, ta ſuſ, pendunt, mollia, pinu.

Auctarium ex Deſpauterio.

Dicimus ellipſis cum i in ſecunda ſylla-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ba, vel cum e ellepſis, & interpretatur (ut dictum eſt) detractio, ab ex & lipo vel lepo, id eſt, deſero, deficio, linquo. Dicitur etiam ecthlipſis vel ecthlepſis cum c exili & th aſpirato, id eſt, expreſsio vel eliſio, ecthlibo, id eſt, exprimo, elido, excludo. Caue ne dicas cum indoctis ſcandiſare.

Id tamen haud ſemper poſſunt ſeruare Poëtæ.
Aeneid. 3. *Inſulæ Ionio in magno fert Muſa Maronis.*
Victor apud rapidum Simoënta ſub Ilio alto.
Et uera inceſſu patuit Dea, ille ubi matrem.
In Georg. *Ter ſunt conati imponere Pelio Oſſam.*
In Bucol. *Et longum formoſe uale, uale, inquit, Iola.*
In Bucol. 6. *Clamarent ut littus Hyla Hyla omne ſonaret.*
In Bucol. *Credimus an qui amant ipſi ſibi ſomnia fingunt.*
Proper. 4. *Egerat à ſtabulis ò Erythee tuis.*
Vergil. 10. *Rumpe moras omnes turbataq; arripe caſtra.*
Nomen & arua locum ſeruant te amice nequiui.
Catullus. *Saltem laudemus dummodo ipſe egeat.*
Iuuenal. 10 *Bellorum pompa animam exhalaſſet opimam.*
Ennius. *Inſignita forent tum millia militum octo.*
Priſcianus. *Et formam contra poſitarum imagine coni.*
Iuuenal. 10 *Viuendū eſt recte cum propter plurima, tum his.*
Aſt aliqui tamen h ſcripſerunt conſona quod ſit.

Pluribus exemplis comprobat, Poetas non ſemper ſeruare id quod dictū eſt de m

cum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

cum ſua vocali elidenda ſi ſubſequens di-
ctio a vocali incipiat, & de vocali in fine dictionis per alteram ſubſequentem interimenda. Solent enim ſæpe in integrum ſeruare cum ſua vocali, ut:

Inſignita forent tum millia militum octo.

Frequenter etiam vocalem ſeruant incolumen. Vergilius.

Stant & iuniperi & caſtaneæ hirſutæ.

Interdum non totam vocalem excludunt, altera ſubſequente, ſed vnum tempus abijciunt, & ex longa breuem ſyllabā faciunt, græcorum imitatione.

Idem.

Te Corydon o Alexi, trahit ſua quenq; voluptas.

S cum uocali ſibi iuncta aliquando mouetur,
Aut ouium fœtus, aut urentes culta capellas. 2. Georg.
Inter ſe coijſſe uiros & decernere ferro. 12. Aeneid.
At Seneca octauo uult eſſe: Et cernere ferro.
Diſpoſitis prædiues hamis uigilare cohortem. Iuuen. 14.
S, quoq; ſola perit: te nanq; exempla docebunt.
Arboribus ueteres decidere falcibus ramos. Lucr. 5.
Affixus noſtris tu dabis ſupplicium. Catullus.
Sudor tibi arcano florentes igne ſmaragdos.
Interea ſol albus receßit in infera noctis. Ennius.
Linquimus inſani ridentes præmia ſcribæ. Horatius.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

S, aliquando in metro cum ſua vocali abijcitur. Vergil. in 2. Georg.

Aut ouium fœtus aut vrentes culta capellas.

Alij tamen verſum ſic legunt, Aut fœtus ouium, aut vrētes culta capellas. Alij vero non fœtus ſed fœtum legunt.

Idem in 12.

Inter ſe coijſſe viros & decernere ferro.

Seneca tamen in 8. epiſtolarum libro, non decernere, ſed cernere legit, ut ſimplex poſitū ſit pro compoſito, ſicut apud Ennium

Ferro non auro vitam cernamus vtriq;.

Aliquando s, ſola abijcitur vocali remanent. Et hoc modo fit in fine quinti libri Lucretij:

Arboribus veteres decidere falcibus ramos.

Modo in principio dictionis.

Horatius.

Linquimus inſani ridētes præmia ſcribæ.

Auctarium.

In prædicto verſu Iuue. Diſpoſitis prædiues hamis, cenſeo cum Britannico eſſe legendum potius armis, Auarus enim, de quo loquitur Poeta, diſpoſitis armis res

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

ſuas cuſtodit, non hamis, quod alij inepte exponunt quibus fures caperentur.

De verſu Hypermetro.

Exuperat uerſus cui ſyllaba Hypermeter eſto.
Ecce furens animis aderat Tyrinthius, omnemq́;
Acceſſum luſtrans, huc ora ferebat & illuc. 8. Aeneid.
Finem principio uerſus adiunge ſequentis,
Quacceſſum dicens, de cunctis ſic quoq; fiet.

Verſus Hypermeter vel Hypermetrus dicitur, cui ſyllaba in fine ſupereſt, quotienſcunq; tamen hoc fit, ſequens verſus a vocali inchoatur, quæ vocalē in fine præcedentis verſus elidit.

De aſpiratione.

Vim quandam in uerſu aſpiratio habere uidetur.
Haud tamen id uerum eſt, illa ſine namq́; relegi
Carmina multa, quibus ſynalœphe nulla tenetur.
Exempla oſtendit uideas, illa ſubeunte:
Poſthabita coluiſſe Samo, hic illius arma. 1. Aeneid.
Pontice cum Licino hic quoq; magnus homo eſt. Mart. 2.
Si fur diſpliceat Verri, homicida Miloni. Iuuenal. 2.
Atq; Catullus ait, iam dicetur hymenæus.
Vergilius, manibus hominum perijſſe inuabit. 3. Aeneid.
Quid mirum? plura inuenies, non hac ſubeunte,
Longa quidem prolata, licet correpta locanda.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Lucanus 2. *Dum ſanguis inerati Lucani contimet alter.*
10. Aenei. *Nam tibi Tymbre caput Euandrius abſtulit enſis.*
2. Aeneid. *Luctus ubiq; pauor, & plurima mortis imago.*
12. Aeneid. *Et furijs agitatus amor, & conſcia uirtus.*
Aeneid. 4. *Pectoribus inhians, ſpirantia conſulis exta.*
Aeneid. 2. *Noſtrorum obruimur, oriturq; miſerrima cedes.*
Aeneid. 3. *Liminaq; lauruſq; dei totuſq; moueri.*
Ouid. 5. *Sideraq; uentiq; nocent, auidæq; uolucres.*
Idem. *Mittit Hypermeſtra de tot modo fratribus uni.*

H, non eſt litera, ſed aſpirationis nota, autore Priſciano in primo libro. Plerique autem ob hoc dictiones per h ſcriptas, eodem modo pronunciant, ac ſine h ſcriptas, ut hora & ora, hara & ara, hac & ac eodem modo enunciant, quorum manifeſtus eſt error, ex ipſo aſpirationis nomine. Angelus Politianus, in yndeuigeſimo miſcellaneorum capite ſic ſcribit: Eſt vero obſeruandum, ut etiam in pronunciando, quemadmodum in ſcribendo vocibus aſpires. Quod autem in metro nullam vim habeat, contra multorum opinionem late belleque probat nunc Mancinellus. Vltimum exemplum, quod Naſonis eſt, quidam purgant, quod græce Hypermeſtre ſcribatur per ita.

De

De prima Syllaba.

OCto rite modis noſcetur ſyllaba prima,
Seu poſitu, ſeu diphthongo, ſeu præpoſitiua,
Deductu, exemplo, uel norma, compoſitiuè.
Vocali ante aliam, poſitus tamen eſſe feretur,
Cum poſt uocalem ponetur conſona bina,
Vel plures, aut X duplex, aut Zeta uel i ſit,
Vt: tempus, luſtrum, dixerunt azymus, aio.
Hinc ſemper longa eſt uocalis quælibet ante.

Syllaba eſt comprehenſio literarũ, quæ ſub vno accentu, & vno ſpiritu profertur, ut, ab, de, rex, dens, frons, ſtirps, abuſiue tamen & ſingulas vocales ſyllabas dicimus, a, e, i, o, & u. Syllabarum aliæ primæ, aliæ mediæ, aliæ vltimæ. Monoſyllabæ autem dictiones inter vltimas ſyllabas cenſentur. Prima ſyllaba octo modis cognoſcitur, poſitione, diphthongo, præpoſitione, deriuatione, exemplo, regula, compoſitione, & vocali ante alteram vocalem. Poſitio eſt, cũ duæ aut plures conſonantes, aut vna duplex vocalem ſequitur, in eadem vel diuerſis dictionibus, ut, tempus, luſtrũ, axis, azymus, aio. Sed ad tres exceptiones animum attende o ſtudioſe tyro. Vna eſt, ſi dictio in breuem vocalem termine-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

terminetur, ſubſequens ab x, vel z, incipiat, ideo non producitur illius dictionis vltima.

Lucanus:

Tales fama canit tumidum ſuper æquora Xerxem.

Vergilius:

Iam medio apparet fluctu nemoroſa Zacinthos.

Dictio præcedens poſitu quandoq; petitur.
Iuuen.16. *Vindicta grauior, quam iniuria, fert*
Iuuen.8. *Occulta ſpolia, & plures de pace triumphos (cho.*
Ouid.3. *Cur hedera hæc cincta eſt, hedera gratißima Bac-*

Secunda exceptio eſt. Si dictio in breuem vocalem deſinat, & ſubſequens à duabus conſonantibus inchoetur, aliquando illius dictionis vltima, ob conſonantes ſubſequentes, producitur, ut, Occulta ſpolia, & cætera, aliquando remanet breuis, ut:

Ibant quo poterant, quo non poterant ibi ſtabant.

L, tamen r'q; ſimul poſt mutam ſorte ſequentes,
Vocalem efficiunt communem, ſi breuis eſſet.
Vt, Cyclades, Doryclus, uel Cyclades, atq; Doryclus
Sic, patris, ac tenebræ, patris uel ſiue tenebræ.

Tertia

Tertia exceptio eſt, ſi vocalem naturâ breuem, muta cum liquida ſequatur, facit eam communem, hoc eſt, quæ modo corripi, modo produci poſsit. Sunt autem duæ veræ liquidæ, l & r, ut, Cyclades primam habet communem, doryclus mediam, patris primam indifferentem habet, tenebræ vero mediam.

M, ſimul n, græcis liquidæ quoq; uocibus inſunt.
Ecce inter primos Theramneo à ſanguine clauſi. Sil. 8.
M tanquam poſuit mutam, Marcus tamen inquit,
Delectat Marium ſi pernicioſus Ichneumon. In 7.
Euterpe cohibet nec Polymneia. Horatius.
Communem mediam, Græcis ſeruabit arithmos.

M, & n, in Græcis dictionibus nonnunquam liqueſcunt. Hinc græci arithmos modo media breui, modo longa vtuntur. Sæpe etiam vocalem ante m & n poſitam corripiunt.

Siluius in 8.

Ecce inter primos Theramneo â ſanguine clauſi.

Hic, m, tanquam mutam poſuit. Sic Horatius in primo Oda.

Euterpe cohibet nec Polymneia.

Eſt enim verſus aſclepiadeus, & ei diphthongus diuiſa eſt. Sunt tamen qui legũt,

Euterpe cohibet nec polyhimnia. N,eti-
am ſæpe,poſt mutam poſita liqueſcit.

Ouidius.

Piſcoſamq́; Gnidon grauidamq́; Ametun
ta metallis. Martialis.

Delectat Mariũ ſi pernicioſus Ichneumon

De Diphthongo.

Diphthongus græce producitur atq́; latine.
Euterpe,prædico,docent,breuiato præuſtus.
Corripies etiam Romane,præire,præeſſe.

Diphthongus eſt duarum vocalium in vna ſyllaba comprehenſio,vnum efficiens ſonum. Et ſunt quatuor apud latinos,æ, au,eu,& œ,ut ætas,aurum,eurus, fœlix. Præ,ſequente vocali corripitur.

Stipitibus duris agitur ſudibuſue præu-
ſtis.

Aliquando diphthongus, per diæreſin, in duas breues ſyllabas diuiditur.

Catullus.

Si linguam clauſo tenes in ore.

Idem:

Verboſa gaudet Venus loquela.

Martialis 5.

Nunc viuit neuter ſi bibo noſq́;.

Sunt enim verſus Phaleucij.

De

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

De Præpoſitione.

Compoſitæ, de, præ, ſe, di, quoq; præpoſitiuæ
Sunt producendæ, dirimo breuiare memento.
A ſimul e, longa eſt uocali non ſubeunte.
Amitto, euado, nobis exempla dabuntur.

Præpoſitio tanta eſſe ſolet in compoſitione, quanta per ſe eſt. Hinc, de, præ, ſe, di, a, & e, produeuntur, ut, deſero, prædico ſepono, diligo, amoueo, emitto. Excipiuntur, dirimo, diſertus, aperio, quæ primam corripiunt.

Ouidius.

Hānc deus & melior litē natura diremit.

Horatius.

Fœcundi calices, quem non fecere diſertū

Ouidius.

Tunc aperit mentes æuo rariſsima noſtro

Ab, uel ad, obq́; breue eſt, uocali nempe ſequente,
Nempe re corripitur, refert producitur, eſſe
Vtile ſignificat quotiens, diſtatuè notabit.
Producit reduco quidem, breui atq́; reduco,
Dij tibi dent capta claſſem reducere Troia. Horat: 2.
Palma negata macrum donata reducit opimum. Idem 2.

Ab, ad, ob, in, ſub, per, ſequente vocali, in compoſitione corripiuntur, ut, abigo, adamo, abeo, inuro, ſubigo, pereo. Re-

in

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

in compoſitione corripitur, ut, repono, recurro. Refert imperſonale, ſignificans intereſt, vel diſtat, primam producit.

Prudent:

Nil refert armis contingat palma poliſue.

Reduco, reijcio, rettuli, reppuli, repperi, & rellatus, primam poſitione producunt. Reduco vero, reijcio, retuli, repuli, relatus, primam natura corripiunt.

Pro longam doceo, uocali non ſubeunte.
Nam, proauus, prohibet, ſoliti breuiare Poetæ.
Corripiunt etiam, profugusſuè, procella, profanus.
Tum pronepos, propero proficiſcor, ſiue proteruus
Sitq; profeſſus, eritue, propheta, profecto, profundus
Adde ſimul dictiſuè, profundus ſiue profectus.
A propè, ſiue procul, dixerunt talia duci.
Corripit & prologus, tu cætera noſſe labora.

Pro in compoſitione plerunq; producitur, niſi vocalis ſequatur, ut, proauus, prohibeo. Multa tamen excipiuntur, in quibus pro corripitur, & hæc quidam credunt compoſita à prope vel à procul.

De deriuatione.

Deductæ uoces, primaria rite ſequuntur.
Hinc donum, à dono ueniens, producitur uſq;.

Deriua-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Deriuatiua ſolent plerunq; primitiuorum quantitatem retinere, ut, donum, primam producit, quia dono, à quo deriuatur, primam habet longam. Sed hic modus valde incertus eſt, & duæ latiſsimæ ſunt exceptiones, ſed quia tyrunculis hæc ſcribuntur, breuitati ſtudebo.

A breuibus deducta quidem, producimus iſta,
Iunior, & caſus, ſtatutus, tegula, remus,
Vitupero humanus, laternaq;, ſecula, rapum,
Legem, iucundus, binus, totus, quoq; regem,
Regula, uel denus, nonus, uocem, quoq; trinus,
Viginti Italiam, uel macero, uenaq;, uomer.
Iumentum, pecus, iungantur ſecius humor,
Sicelis, ac fomes, ceritus, iugera, ſedes.
Cætera Marte tuo poteris dinoſcere lector.

Hæc vna eſt exceptio. Hæ dictiones, â breuibus deriuatiuæ producuntur. Iunior à iuuenis, caſus à cado, ſtatutus à ſtatutũ, tegula à tego, remus à remoueo, vitupero â vitium, humanus ab homo, laterna à lateo, ſeculum à ſeco vel à ſequendo vel à ſene, rapum à rapio, legis nomen â lego, iucundus â iuuo, binus à bis, totus à tot, regis nomen à rego, regula á regor, denus à decem, nonus à nouem, vocis nomen à

voco, trinus à ter, viginta à biſginta, Italia ab Italus, macero à macer, vena à venio, vomer à vomo, iumentum à iuuo, pecus à peto, ſecius à ſeco, humor ab humus, Sicelis à ſiculis, fomes à foueo, ceritus à ceres, iugerũ à iugum, ſedes à ſedeo.

Hæc nata ab longis correpta reponere debes.
Sume dicax, ſtabilis, manus, & titulus, uel ariſta.
Iunge lucerna, ſopor, quater, atq; farina, diſertus,
Sic fragor, aut fragilis, ducis, atq; tigillus, oſella,
Adde uadumuè, ſagax, prædictis adde ſigillum,
Iunge uirũ, uel aquam, noto uerbum, iunge quaternus,
Inde mamilla, fides, ſiquidem, nato, ſiue bubulcus,
Hinc odium, lotium, fatuuſuè, currulus, acerbus.
Et femur, ac ligulam, uel omaſum, ſic & aceruus,
Cætera Marte tuo poteris dinoſcere lector.

Altera exceptio: A longis deducta corr. Dicax a dico, ſtabilis a ſto, manus a mano, titulus a tutum tutu, ariſta ab aro, lucerna a luceo, ſopor a ſopio, quater a quatuor, farina a farre, diſertus a diſſero, fragor a frango, fragilis ab eodem, ducis nomen a duco, tigillus a tignum, oſella ab oſſa, vadum a vado, ſagax a ſagio, ſigillũ a ſignum, vir a vis, aqua ab æquo, noto verbum a notum notu ſupino, quaternus

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

a quatuor, mamilla a mamma, fides a fi-do, ſiquidem a ſi, nato a natum ſupino, bubulcus a bos, odium ab odi, locium a lotus, fatuus a fatum ſupino, curulis a currus, acerbus ab acer, femur a femen, ligula a lingua, omaſum ab omen, acer-uus ab aggero.

De Exemplo.

Exemplo utemur, ratio cum deficit ulla.
Inde ſiler breuio, ſectans exempla Maronis.
Curua tenent, ut molle ſiler, lentæq; geniſtæ. Vergil. 2.
Hinc Ruffine ſequar te, cùm penultima dicens.
Tullius hunc laudat, cui ſit penultima longa.
Tubera ſunt fungi, tubu res at poma uocantur.
Obijce producas, obice at correpta locetur.
Correptum ſubicit, productum ſubijcit eſto.

Exemplo cognoſcimus primæ ſyllabæ quantitatem, cū ad alicuius probati Poe-tæ confugimus autoritatem, ut, ſtylus pri-mam corripit, dicente Horatio:

Sæpe ſtylum vertas iterum quæ digna le-
gi ſunt.

Georg. Valla in lib. de Poetica. Hoc no-bis ad omne carminis genus ſum̄um fue-rit præceptum, ut clarorū Poetarum mul-ta carmina teneamus, ea ſiquidem non ad

quantitates ſyllabarum modo dinoſcendas præſtabunt autoritatem, ſed magnam quoq; in dicendo copiam facient, ingeniũ excitabunt & iudicium maturabunt.

De primis ſyllabis communibus.

Communẽ retinent primam, quæcunq; ſequuntur,
Gradiuus, Pelcon, palatia, ſiue Diana,
Hymen, Fidene, rubigo, loquorue, Pachinus
Sychæus, tineæ, uitrum, liquiduſq;, Sicanus,
Britanni, ac Italus, Bithynus ſiue profectus,
Profundo uerbum, Cacus quoq; iunge propino,
Procurro, Orion, Corcyra ac inſula quædam.
Humulus, & cratis, Silenus, Criticus, atque
Rutilius, rudo, uel Lycas, atque Pyrene,
Dolon, Curetes. Verum tu plura notabis.

De Regula.

Regula iam ueniet, qua ſyllaba prima patebit.
Præteritum quotiens diſſyllabon inuenietur,
Producit primam, ceu legi, tolle fidiq;.
Tolle dedi, atque tuli, ſtetit, & bibit, ac ſcidit ipſe.
Abſcido abſcidi, abſcindo tamen abſcidit effert.

Regulæ generales, quibus primæ, ſyllabæ quantitas innoteſcit, tres ponuntur. Prima eſt, Omne præteritum diſſylabum primam

2058.

primam producit,ut,legi,feci, luſi. Hinc ſex excipiuntur,fidi à fido,dedi à do,tuli à fero,ſteti à ſto,bibi à bibo,& ſcidi à ſcindo.

Præteritum geminans,primam ſibi corripit uſque,
Pendo demonſtrat ſolitum formare pependi
Cætera præſentis naturam quippe reſeruant.
His tamen exceptis,genui poſui,potuiq;,
Nam gigno,& pono,poſſum,quoq; longa notãtur
Inuenies reperi,repuli,retuliq; legendo,
Repperit inuenies,& reppulit,illud idem ſit.

Secunda regula,Omne præteritum geminans principium, primam corripit, ut, pependi,fefelli. Reliqua autem præterita naturam præſentis ſeruant,ut clamaui primam producit,ſicut clamo,rapui primam corripit ſicut rapio.

Excipiuntur tria,genui,poſui,& potui, quæ primam corripiunt , cum præſentia producantur. Coegi etiam primam breuem habet,cogo longam. Reperi,repuli, retuli, vel repperi, reppuli, rettuli per geminatam literam inuenimus.

Producunt primam diſſyllaba cuncta ſupina.
Vt: luſum, uiſum,tolluntur itumq;,quitumq;.
A cieoq; citum,coniunge datumq; ſitumq;,
Adde litumuè,ſatumuè,rutum,ſtata iungere debes.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Tertia regula, Supina diſſyllaba primam producunt, ut, riſum, viſum. Excipiuntur itum ab eo, quitum a queo, cicum a cieo (nam citum a cio primam longam habet) datum a do, ſitum a ſino, litum a lino, ſatum a ſero, rutum a ruo, & ſtatum a ſto.

De Compoſitione.

Compoſita accentu monſtratur ſyllaba quanta eſt.
Perlego, propono, prædico, præparo dices.

Qui ignorat, quanta ſit prima ſimplici dictione, componat eam, & iam accentu deprehendet, ut quod vado primam producit, euado indicat, quod paro primam corripit, præparo demonſtrat.

De vocali ante vocalem.

Vocalis tamen ante aliam, correpta manebit
Nominibus noſtris, præter dius ſimul aër.
Nomina græca tamen ſunt iſta ferenda latinis.
Dic fio fiebat item, ſed nempe ſequenti
R poſt e, ut fierem, fieres, correpta dicemus.
Græca quidem producta leges, correptaq; multa:
Aonides, Clio, demonſtrat Iulius, Iola.

Vocalis ante vocalē in latinis dictionibus corripitur, ut, pius, meus, tuus, ſuus.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

Excipiuntur dius & aer, quæ primam producunt, hæc tamen græca ſunt dicenda. Fio etiam primam producit, & inde formata, niſi quando i, e & r, ſubſequuntur, ut, fierem, fieri, in græcis ſæpe vocalis producitur ante vocalem, ſæpe corripitur, ut late Dionyſius Neſtor ſcribit, qui diligentiſsime latiniſsimeq; de ſyllabarum quantitatibus tractauit.

De media Syllaba.

Syllaba quinq; modis meſa noſcitur ipſa Latinis:
Diphthongo, poſitu, exemplo, accentu quoq; bino,
Vocali ante aliam, diuiſum cuncta patebunt.

Media ſyllaba quinq; modis cognoſcitur, diphthongo, poſitione, exemplo, accentu, & vocali ante alteram vocalem, adduntur a quibuſdam duo modi, diminutio & regula.

Diphthongus longa eſt, poſitus quoq; longus habetur.
Pandit lenæus, comœdia ſiue repoſtus.

Diphthongo & poſitione, media ſyllaba producitur, ut, lenæus, comœdia, aduſtus, guberno.

Noſcitur exemplo, fiducia quanta locetur.
Omnis ſpes Danaum, & cepta fiducia belli. 2. Aeneid.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Bacchius Ruffinus ait, non bacchius autem.
Principium bacchius erit, concludet iambus.

De medijs communibus.

Communes medias quædam ſeruare notabo.
Contudit Syphacem pharſalia, ſiue Bathaui,
Cyane cyane, letythus lecythus atq;,
Connubium Cybelæ, bebrycis, ſiue Cybellæ,
Orion dices orionis ac orionis.
Aegæona ferunt ægæona ſæpe Poetæ,
Porſena, ficedulæ, Proſenna ac iunge Sicamus,
Mart. 1. Vrere quam potuit contempto Mutius igne,
Hanc ſpectare manũ Porſena non potuit. (Accipere.
Aeneid. 8. Nec non Tarquinium eiectum Porſenna iubebat.
Plura quoq; inuenies ſita ſic, relegendo Poetas.
Communem retinet mediam ablatiuus, eodem:
Iuuena. 10. Nec placeat curru ſeruus portatur eodem:
Cato. Non eodem curſu reſpondent ultima primis.
Cic. in or. Non eodem ſemper ſpatio portata teruntur.
Prop. 2. Hoc eodem ferro ſtillet uterq; cruor.
Verg. 10. Vno eodemq; tulit partu: Maro protulit ipſe.
Sic etiam dices in, eadem, poſſe notari.
10. Aeneid. Vna eademq; uia ſanguiſq; animuſq; ſequuntur.
Propert. 3. Hac eadem rurſus Ligdame curre uia.

De Accentu.

Accentus lex eſt, qua ſyllaba tollitur ipſa.

Deprimi-

Verſilogus.

Deprimiturue tibi, quicquam Romane ferendo.
Eſt grauis accentus, circumflexus, uel acutus,
Aſt circumflexus, uocem leuat & premit ipſam.
Noſcitur accentu ſolum penultima quanta eſt.
Sidera, latratus, fortuna, uel indicat ample.
Semper, ubiq;, feras uol ibidem: corripe nunquam.

Accentus eſt certa lex ſiue regula, ad leuandũ deprimendumue ſyllabam vniuſcuiuſq; dict onis. Et eſt triplex, grauis, acutus, & circumflexus. His omiſsis penultima ſyllaba duplici accentu cognoſcitur, producto & correpto, producto, ut, natura, fortuna, correpto, ut tabula, ſidera. Sæpe tamen fallit nos accentus, ut, Vergili, Mercuri, vtraq;, & pleraq; nominatiui aut accuſatiui caſus, calefacis, frigefacis, & ſimilia penultimam acuunt, quæ tamen in metro corripiuntur. Contra vero deinde, exinde, proinde, exaduerſum, quieſco, nimirum, ſiquando, Michael, Raphael, Iſrael, Barrabas, & ſimilia, penultimam doctiſsimorum iudicio grauant, quam verſificatores proculdubio producunt.

Ante aliam ſemper uocalis corripietur
Vocibus in noſtris; ut gloria, filius, ac dic

Vnius unius, uel ſic cognata reponas
Alterius tantum uel alius dicere debes.
Conſona præcedens es quintæ, res tibi demonſtrat,
Tradit e correptum genitiuo ſiue datiuo.
Namq; rei format fideq; fides generabit.
At ſi præcedet uocalis: longa fit e tunc.
Oſtendit facies facici ſiue diei.
Aulai pro Aulæ recte producere debes.
Dic choream, plateamúe, choream, ſiue plateam.
Sic maleam dices, maleam nomina græca.
Corripiunt partim, partim producta uidebis.
Oceanus, Simois, docet id, ſpondeus oreas.

Vocali ante alteram cognoſcitur media ſyllaba, nam illa in latinis dictionibus corripitur, ut, dubius, tenuis, gloria, filius. Excipiuntur genitiui in ius, qui habent penultimam communem, ut, ſolius, vnius, illius. Alterius tamen penultimam corripit: Alius vero ſemper producit: Nomina item quintæ declinationis in ies terminata, penultimam genitiui & datiui producunt, ut, ſpeciei, diei. Sic aulai, terrai, pictai, pro aulæ, terræ, pictæ, penultimam longam habent. In græcis nominibus vocalis ante vocalem, modo producitur, ut ſpondeus oreas, modo corripi-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

corripitur, ut, oceanus Simois, modo eſt communis, ut, chorea, platea, malea.

De vltima Syllaba.

Vltima noſcetur triplici ratione Latinis.
Diphthongo, ut, muſæ, poſitu quoq;, ſicut amarent.
Regula prædictis quamplurima iungitur apte.

Vltima ſyllaba tribus modis cognoſcitur, diphthongo, ut, muſæ, ut heu, poſitione, ut, ſapiens, pars, ſors, & regula. Præterea cognoſcitur exemplo, ut, ver producitur, dicente Ouidio.

Ver erat æternum, placidiſq; tepentibus auris.

In A.

Omnia lector in a debes producere, ſicut
Intereà, contra, tolles, ita, uel quia, tantum,
Vltrà, uel fruſtra, uerum communia legi.
Ima uehunt cœli luxit dum fruſtra frequenter, Ruffinus.
Curaq; nil prodeſt, nec ducitur ultrà cicatrix. Sere.
Caſus in a breuis eſt, præterquam, ſextus, ut aula.
Quintus item græcus, quem rectus in as generabit,
O Palla, Aenea, Diana, Bitia, Peliaq;,
In rectoq; etiam muliebria ſæpe Pelaſgum
Produxere, uelut Tegea, Nemeaq;, Rheaue,
In ginta inuenio communia, corripe genta.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Quadraginta, docet, uel quinquaginta, Michael,
In The. Quinquaginta uiros, prologo dixere ſecundo.
In Sat. 2. Quadraginta dedit gracchus ſeſtertia dotem.
Martial. Mutua quod nobis ter quinquaginta dediſti,
Sexaginta teras cum limina mane ſenator.

Dictiones in a deſinentes producuntur, ut, contra, interea, ama. Excipiuntur ita & quia, quæ corripiuntur. Vltra & fruſtra habent vltimam communem. Omnes etiam caſus in a corripiuntur, præter ablatiuum & vocatiuum nominis græci in as terminata, ut, Palla, Aenea, Borea. Quædam etiam græca nominatiui caſus fœminini generis a producunt, ut, Tegea, Nemea, Rhea. Nomina item in ginta, habent vltimam communem, ut, triginta, quadraginta, quinquaginta, ſed quæ in genta finiuntur, ſemper corripiunt.

In E.

Producuntur in e monoſyllaba, me, ſeu, te, ſe.
Ipſaq; pro &, breuiat, quæ longa eſt ſemper ubiq;,
Rite, ne, pro an, breuis eſt, probibens, ne lõga manebit
Ne quoq; pro certe, uel pro ut non, longa docetur.
Væ populo dicens, producas, corripe pro uel.
Fœmineum nomen Græcorum ſit tibi longum.

Penelope,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

Penelope, Libye, Nerine, pandit abunde.
Quintæ ablatiuum produc, ternæ breuiabis.
Excipiturq; fame, tabe communis habetur.
Diphthongo primæ genitiui, ſiue datiui,
Recti, uel quinti plurales, ſunt bene longi.
Exemplum muſæ demonſtrat, ſiue Poetæ.
Quippe uocatiuus primæ ſextuſúe Pelaſgum
Producunt ſemper: docet Anchiſe uel Achate.
A dandi caſu deducta aduerbia produc
E ſumunt quoties, mutato o: pandere poſſunt:
Doctè, uel ſtultè, breuia malè uel benè ſemper.
Illa ferè fermè quarè & producere debes.
Induperatiui longi quoq; ſunto ſecundæ.
Dic uale ſiue uale, quoniam reperitur utrunq;
Idq; quod ignoti faciunt uale dicere ſaltem. Triſt. 1.
Tu tepe, communem lector, cale, uel lique ponas.
Alta tepefaciet permixta ſanguine cæde, Catullus.
Tura liquefaciunt peligni ſeptimus inquit, Ouid. 7.
Omne aliud iam iam poliſyllabon eſt breuiandum.
Scribere, demonſtrat, prope, gauſape, cepe, cubile.

De dictionibus in e terminatis, octo dantur regulæ. Prima, Monoſyllaba in e producuntur, ut, me, te, ſe, de, præ, e. Excipiuntur, q;, ne, & ve, coniunctiones.

Secunda, Omne græcum nomen in e, fœminini generis vltimã habet longam, ut, Penelope, libye, nerine.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Tertia, Ablatiui quintæ declinationis in e, producuntur, tertiæ vero corripiuntur. Excipitur fame, quod vltimam habet longam, & tabe quod habet vltimam indifferenter.

Quarta regula, Genitiui & datiui ſingulares, ac nominatiui & vocatiui plurales, primę declinationis, vltimam ratione diphthongi producunt, ut, muſæ, poetæ.

Quinta regula, Vocatiui & ablatiui græcorum nominum in e producuntur, ut Anchiſe, Achate.

Sexta, Aduerbia in e deducta à datiuo in o nominis adiectiui, producũtur, ut, docte, pulchre, tute, clare, ſtulte. Sed male & bene, ſemper corripiuntur. Fere etiam, ferme, hodie, & quare producuntur.

Septima, Verba imperatiui modi, ſecundæ coniugationis, e producunt, ut doce, tene. Vale tamen vltima breui, inuenitur, Caue & vide nonnunquam corripiuntur, quod olim tertiæ coniugationis erant cauere & videre. In verbis quoq; compoſitis, tepefacio, calefacio, liquefacio e communis eſt.

Octaua regula, Omnia alia poliſyllaba in e corripiuntur, ut, amare, docere, ſcribere, audire, velle, domine, tempore.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

In I.

I finita uelut ſtudui producito cuncta.
Græcorum quintus, ceu Thebai, corripietur.
Sicq; datiuus aget, d iuncto: id Phillidi monſtrat.
Tyndaridi uerum, Paridiq;, Propertius inquit: Lib. 3.
Statius, ac Thetidi, quare ſic plurima cernes,
Præcipue quoties, is, nomina græca tenebunt.
Aſt ubi, ſiue mihi, tibi, uel ſibi, lector ibiue,
Communes legi, niſi uel quaſi corripiuntur,
Sæpe, quaſi, Ruffus uertens producit Aratum,

Dictiones in i producunt, ut, magiſtri, ſtudui. Excipitur vocatiuus græci nominis, ut, Thebai, Amarylli, Alexi. Et datiuus à græco nomine in di, ut, Palladi, Phyllidi. Ponuntur tamen huiuſmodi datiui interdum vltima longa. Vbi, mihi, tibi, ſibi, ibi, vltimam communem habent. Additur cui, quando eſt diſſyllabum. Niſi & quaſi corripiuntur frequentius, quandoq; tamen producitur quaſi.

Lucret. lib. 2.

Et deuicta quaſi cogatur ferre patiq;.

Ruff. in ara.

Vt nec curua quaſi declinat cornua.

Melius tamen corripitur, quaſi cæſuræ licentia videri poteſt, ut apud Sidonium in Epita. Polemij.

Sint

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Sint tamen, penituſq; niſi nihil eſſe pro-
bentur.

In O.

Omnia (ceu do, ſto) monoſyllaba longa feruntur.
Producunt, breuiantq; ſimul poliſyllaba uerba,
Nomina item, ueluti curro, currendo, Catoue.
Ablatiuus enim producitur atq; datiuus,
A domino monſtrat. Duo, ſemper corripietur.
Sæpe, ego, communem ſacri poſuere Poetæ.
Frater ego tibi ſim filius unus ego.
Græcula, ceu Dido, uel Sappho, longa tenebis.
Tanto uel quanto, ſit cuncta aduerbia produc.
Illico, corripies, modo mutuo, uel cito ſemper.
Commune eſt, ergo, crebro, ſero atq; profecto.

Omnia in o monoſyllaba producuntur, ut, do, ſto, pro, fio. Poliſyllaba verba, & gerundia habent vltimam communem ut, curro, lego, currendo, legendo. Nomina etiam habent vltimam communem, ut, homo, virgo, formido, latro. Excipiuntur datiui & ablatiui, ut, magiſtro, domino. Duo ſemper habet vltimam breuem. Græca enim in o produci ſolent, ut, Dido, Sappho, Erato, Clio. Aduerbia præterea in o producēda ſunt, ut, tanto, quanto,

2058.

to, vero, falſo. Excipiuntur illico, modo, muto, & cito, quæ ſemper corripiuntur. Ergo, crebro, ſero, & profecto, vltimam communem habent.

In V.

V longam pones, ueluti cornu, uel amatu.

In C.

In c producas, ceu, fac, dic, duc, ſimul halec.
Excipitur donec, lac, nec, quia corripiuntur,
Hic pronomen, erit commune, alias bene longum.

Fac iuniores nonnulli produxerunt, Et Ouid. 1. de remed. am.

Durius incedit? fac ambulet, omne papillæ.

Item pri. de arte aman.

Hos hac Armenios, hæc eſt Danęia Perſis

Sed & idem Ouidius alibi corripuit, cum inquit:

Mille fac eſſe iocos, turpe eſt neſcire puellam.

Et, Phylli fac expectes Demophoonta tuum.

Martial. etiam corripuit in lib. 5. Epigra.

Signa rarius aut ſemel fac illud. Analogia id etiam oſtendet, nam dic, duc, fac, pro dice, duce, face, dicimus, per apocopen, abiecta autem e litera, vocalem quæ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

ante c eſt, naturalem quantitatem ſeruare æquum eſt. Vnde dic, duc, producenda, fac vero corripiendum eſt. Sulpitius tamen Verulanus putat, fac natura produci, & vbi corripitur, more veterum face legendum cenſet, ſed eius opinioni Neſtor Nouarienſis non ſubſcribit.

B, d, corripitur, ſic m, t, ni poſitus ſit:
Vel ſit diphthongus: uel ſyncopa facta Poetis.
Sub, uel ob oſtendunt, ad, ſed, caput, occiput, umq;.
Ennius. *Inſignita forent tum millia militum octo,*
Iuue. Sat. 6. *Magnus ciuis obit, & formidatus Othoni.*
Quis neſcit, aut quis non uidit uulnera Pali?

In H.

Ach, uach producunt.

In h ſunt longa, ſicut monoſyllaba, & indeclinabilia, in a, ut, ach & vach, pro aha & vaha.

In L.

L breuis ſemper: ceu ſal, ſemel, Annibal, & mel,
Sol, nil, produces, Gabriel, Pol, ſiue Michael.

In L corripiuntur, niſi exeant in ol, ut, ſol, pol, quæ producuntur, & nil, ſed nihil, corripitur. Producuntur etiam in l facientis elis, penultima longa, ut, Michael, Gabriel.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

Verſilogus.

In N.

N producatur, ceu titan, quin, Helicon, ſplen,
Excipe tu forſan, uel forſitan, attamen, exin,
In, uel an, atq; uiden: ſic creſcens per genitiuum,
(Vt nomen) producit: hymen, Syren quoq; ſemper.
An ullas proferre preces, Balbus tamen inquit.
Rectus in in, delphin demonſtrat, longus habetur.
Ilion ac Pelion breuies, ſic plura Pelaſgum.
Quartus in in breuis eſt: ceu Tigrin, Thirſin, & Iſin
Quartus in an primæ, uel in en producitur uſq;
Indicat Aenean, Anchiſen, Penelopenúe,
Fœminei quartus dans, an breuiatur ubiq;:
Maian & Aeginan, ſed Naſo in triſtibus inquit:
Qui legis Electran, & egentem mentis Oreſtem. I. triſt.

Dictiones in n producuntur, ut, pean, titan, ſplen, quin, helicon. Excipiuntur, forſan, forſitan, tamen, attamen, exin, in, & apocopata, ut, viden.

Nomina item in en, quæ inis habent in genitiuo, ut, nomen, lumen. Nonnulla etiam græca in on, ut, Ilion, pelion. Et accuſatiui in in deſinentes, ut, delphin, alexin, & accuſatiui in an fœminini generis, ut, Maian, Aeginan.

In R

Omnia lector in r correpta, ut, Cæſar & imber.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Producas aër, craterq́; ſtaterq́;, character,
Sic & iber, æther, cur, fur, panther, quoq; lar, far,
Ver, nar, par, diſpar, uel compar, compoſitiua.
Cor commune leges, amor, atq́; dolor, pauor atq́;.
Plurima ſic etiam, ni forte figura notetur.

Dictiones in r finitæ, habent vltimam breuem, ut, Cæſar, mater, martyr, lector, murmur. Excipiuntur aer, crater, ſtater, character, iber, æther, cur, fur, panther, lar, far, ver, nar, par, & eius compoſita quæ producuntur. Cor, amor, dolor, pauor, communia leguntur, ſed amor, dolor & pauor rectius corripiuntur, quod autē longa, & plura eis ſimilia inueniuntur, figurate à Poetis factum eſt.

In As.

As finita (uelut pietas) producito cuncta.
Corripe græca tamen, ſi dis, genitiuus habebit.
Palladis ut Pallas. Plurales corripe quartos.
Græcorum ternæ, uelut Arcadas ac elephantas.

In as producuntur, ut pietas, & accuſatiuus primæ. Excipiũtur græca in as, quæ faciunt adis vel ados in genitiuo, ut, pallas, dis, vel dos. Omnis etiam accuſatiuus tertiæ corripitur, ut, arcadas, elephantas, priamidas, à priamis &c. Neq; omnia græ

ca in

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

ca in as corripiuntur, quia pallas pallan-tos, & ſimilia producuntur.

In Es.

Es retinens produc, ſpecies oſtendit, & hæres.
Corripe multa tamen, penes, inquies, es quoq; uerbum
Compoſitiua ſimul. Breuis & penultima creſcens.
In quibus eſt breuia, teres & miles, ſimul hoſpes.
Hic tamen excipimus paries, abies, pes,
Resq;, ceres, & ſpes, iungantur compoſitiua.
Plurales caſus græcorum corripe ſemper.
Lampades accipiam, uel Troades aut Garamantes.

Dictiones in es producuntur, ut ſpecies, hæres, doces, leges, audies. Multa excipiuntur, ut, penes, inquies, es verbum, & compoſita, ut, addes, abes, potes. Nomina item quorum genitiuus creſcens, penultimam corripit, ut, teres teretis, miles militis. Hinc excipiuntur aries, paries, abies, pes, res, ceres, & ſpes, cum compoſitis, ut, expes, bipes, tripes, quæ vltimam longam habent. Græca nomina in es, pluralis numeri corripiuntur, ut, rhetores, lampades, garamantes, troades.

In Is.

Is correpta manet, tum Græcis tumq; Latinis,
Vt Paris, ac ignis, produc Simois, Pyroisq;.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Colum. *Thetyos & Thety. Thetis ac Thetidis breuianda.*
Sic micat aut rutilis Pyroeis aut ore coruſco.
Priſcian. *Et formidantem patrios Pyroenta dolores.*
Balbus ait quinto, recto ei diphthongus habetur.
Delphis Delphinis, ſic Aris, ſic & Eleuſis.
Vel Delphin, Arin, & Eleuſin longa manebunt.
Producti recti, quibus a penultima, creſcens
Longa datur patrio: Samnis Samnitis id offert.
Caſus in is numeri longus pluralis habetur,
Vt quis uel nobis, dominis. Vis ſis quoq; longæ,
Sic nolis, quamuis, adſis, & compoſitiua.
Is uero, quis, bis, mis, tis, ſunt corripienda.
Verborum quartæ (uelut audis) ultima longa.
Neſcis uel dormis, communia legimus eſſe,
Producunt fueris, dederis, legerisq; Poetæ,
Longa uelis, mauis, is uerbum & compoſitiua.
Vt tranſis, uel adis, uel obis: ſic cætera cuncta.

Græca & Latinis in is corripiuntur, ut, paris, alexis, lapis, ignis. Excipiuntur Simois, & Pyrois, Tethys & Thethios vltimam cum prima producit. Vergilius in 1. Georg.

Teq; ſibi generum Tethys emat omnibus
vndis.

Sed thetis thetidis, habet vltimam cum prima breuem.

Statius.

2058.

Statius.

Iam dudum tacito luſtrat Thetis omnia viſu.

Delphis item, aris, & eleuſis vltimam producunt, quæ indifferenter in is vel in in terminantur. Nominatiui etiam producentes penultimam creſcentis genitiui, habent vltimam longam, ut dis, lis, ſamnis. Plurales item caſus in is producuntur, ut dominis, nobis. Quis datiui & ablatiui caſus producitur, quis nominatiui caſus corripitur. Vis & ſis cum compoſitis producuntur, ut mauis, adſis, præſis. Similiter velis & nolis habent vltimam longam. Verba quartæ coniugationis, ſecundam perſonam ſingularis numeri producunt, ut, venis, audis, abis, ibis, redis, & cætera id genus.

Is pronomen nominatiui caſus corripitur

In Os.

Os longum fiet, uelut os oriſúe, ſacerdos.
Os tamen oſsis habens, breuiandum compos, & impos,
Corripe græca, uelut chaos, ilios: ac genitiuos,
Tethios, iliados: longa heros, tros quoq; minos,
Androgeos, & athos, uel rhinoceros, phileroſúe.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

In os producuntur, ut, os, oris, corripi-tur autem os oſsis. Item compos, & græca nominatiui aut genitiui caſus, quæ non habent omega, ut, logos, iliados, produ-cuntur autem quæ mutant os in oos, aut otos, penultima longa, ut, tros, minos, he-ros, rhinoceros. Item androgeos, & athos.

In Vs.

Vs breue: ceu Marius, monoſyllaba longa, uelut thus,
Sic etiam tellus, quibus & penultima creſcit
Longa quidem ſemper: palus eſt communis habenda,
Quarta autem patrium producit treis quoq; plures.
Longi græcorum patrij: diduſúe, calipſus. *(pus.*
Longa manet, Hydrus, Panthus, Amatuſúe, Melam-
Pus retinens breue fit, quoties iunxere ſecundæ.
Oedipus oſtendit, græce œdipos atq; melampos.

Dictiones in vs finitæ corripiuntur, ut, candidus, albus, tempus Excipiuntur mo-noſyllaba, ut, thus, ius, plus, rus. Et ea no-mina quæ u longam habent in penultima creſcentis genitiui, ut, virtus, ſalus, tellus palus, quod Horatius corripuit. Geniti-uus item ſingularis & nominatiuus, ac-cuſatiuus ac vocatiuus plurales quartæ declinationis in us producunt, ut, fructus, manus. Præterea genitiui à græcis in o, ut ſapphus,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

ſapphus, didus, clius, calipſus. Multa præterea græca producuntur, ut, hydrus, panthus, amathus, melampus, œdipus. Sed ſi in pus exeat, & ſit ſecundæ declinationis, corripitur, ut, œdipus, œdipi.

De carmine elegiaco.

Elegiacum metrum, binis verſibus conſtat, hexametro heroico, ſubiūcto quinario

Carmen ſapphicum hendecaſyllabum.

–˘ –– –˘˘ –˘ –˘

–˘˘ ––

Condere conſtituam ſapphus à nomine carmen:
Ante trocheus erit, ſpondeus dactylus inde.
Primus item binus, tribus autem uerſibus actis,
Verſiculum herous, ſpondeus & , ædere debent.

Ad Michaelem Augurem.

Te Deus ſummo titulo decoret,
Tradat & mundi regimen ſuperbi.
Regiam poſthac teneas olympi
Chare Michael.

Sapphicus verſus, à Sappho inuentrice nomen habet. Pentameter dicitur à numero pedum. Hendecaſyllabus, quod eſt vndecim ſyllabarum. Conſtat primo trochæo, ſecundo ſpondeo, tertio, dactylo, quarto & quinto trochæo. Solet autem

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

tribus ſapphicis verſibus verſiculus, qui adonius dicitur, adiungi, ex dactylo & ſpondeo conſtans. Sapphicus vero ſic ſcanditur.

Te de,us ſum.mo titu,lo de, coret.

Metrum dactylicum aſclepiadeum.

–– –UU – –UU –UU

Metro aſclepiadis ſpondeus dactylus inſit.
Hinc cæſura datur, duplex ſit dactylus inde.

Ad Hieronymum Mauſerium Forliuienſem.

Iam tempus redeas dulcior omnibus
O mi diuitijs culte Hieronyme.
Magnam cui tribuit Iuppiter optimus
Rerum notitiam, cui loca ſiderum,
Cui cœli ratio cunctaq; climata,
Noſcuntur penitus, carmine dulcior
Nato Calliopes, cultus in omnibus,
Quare iam repetas atria principum.

Metrum Aſclepiadeum, ab inuentore Aſclepiade nominatum, conſtat ſpondeo, dactylo, cæſura, & duobus dactylis, ut, Iam tem,pus rede as, dulcior omnibus. Alij etiam ſic ſcandunt, Diomede teſte, Iam tem, pus redeas, dulcior omnibus. Eſt enim ſpondeus, choriambi duo, inde Pyrrhichius.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

Verſilogus.

Auctarium.

Nato Calliopes, id eſt, qui natus eſt ex Eagro fluuio, & Calliope Muſa, quam Calliopeiam in Buco. Maro vocat dicens:

Orphi Calliopeia.

Metrum Phalecium Hendecaſyllabũ.

— —∪∪ —∪ —∪ —∪

Quinq; pedes uerſus capit hendecaſyllabus apte
Spondeum heroum capiet, treis inde trochæos,

Ad Lectorem.

Paruo percipies labore noſtris
Artem carminibus, benigne Lector.
Non paruo mihi conſtitit docere:
Nam legi uarios diu libellos,
Quo poſſet mea tutior uagari
Clio: iam ualeas amice fœlix.

Phalecius verſus, à Phaleco inuentore dictus eſt, ut ſcribit Perottus, vel ut alij dicunt phaleucius à Phaleuco. Georgius Valla in lib. de Poetica ſemper phalecinum, nunquam phalecium vocat. Conſtat autem primo ſpondeo, ſecundo dactylo, deinde tribus trocheis, ut, Paruo, percipi, es la, bore, noſtris.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

PEroratio. Vale tyruncule, & his paucis præceptis ad maiora te confer. Hos equidem commentariolos breues eſſe volui, neq; ſtudium fuit ex alienis libris quæcunq; potuiſſem, conquiſita congerere.

De pedibus metrorum ſecundum Fabium & Diomedem.

– – *Spondæum faciet diſſyllaba dictio longa. Vt: Muſæ.*
⏑ ⏑ *Contra eſt pyrrhichius, periambus tribrachus atq;.*
– ⏑ *Longa breuisq; dabuntuè choreum ſiue trocheũ. dixit*
⏑ – *Prima breuis, tũ longa ſequẽs, formabit iambũ Amant*
Ipſe choreus erit tribrachuſuè trocheus habendus.
Quod nono Fabius meminit Romane Michael.

Auctarium ex Deſpauterio.

Spondeus dicitur à ſponde, id eſt, libamentum & ſacrificium, quia ſacrificantes eo frequenter vtebantur, ideo etiam pontificius dicitur, & pes ſtabilis, quia cum magna grauitate pronunciatur. Pyrrichius à Pyrrhica ſaltatione, quam Pyrrhus primus in Creta inſtituit, ut libro 7. ſcribit Strabo. Ideo ſaltationi eſt aptiſsimus. Alij à concitatione quadam ignea, qua mouetur, hunc pedem dictum volunt. De

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

pyrrhica ſaltatione, quæ pyrrhiche dicitur, Sueton. in Cæſare, Pyrrhichenſaltauerunt, Aſiæ Bythiniæq́ principum ludis, dicitur etiam periambus.

Trochæus à trechin, id eſt, à currendo, vel à trocho, id eſt, rota, quia in verſu rotatim ac volubiliter fluit, dicitur etiam rutulus & Choecus.

Iambus & iambizin, id eſt, à maledicendo. Eſt enim pes, verſibus maledicis aptiſsimus. Alij à Iambe puella deducunt. Appellatur quoq́ daunius, & gradarius.

Octo triſyllabi.

Dactylus e longa fiet, breuibusq́; duabus, ut : **Martius** – ◡ ◡
Dactylus herous quoq́; dicitur, ut Fabius uult.
Binis e breuibus longa ſimul, eſt anapeſtus. Species ◡ ◡ –
Hic etiam fertur græce antidactylus idem.
Tresq́; breues tribrachiū faciunt, refert bene mōſtrat. ◡ ◡ ◡
Treis longasq́; moloſſus habet contrarius illi Cantabāt – – –
Iunge duas longas, mediante breui, amphymacrus fit:
Pes tamen à Fabio uocitatur creticus idem. (Cha – ◡ –
Inter longas breues amphibrachus eſt, ut amantur. ◡ – ◡
Eq́; breui baccheius erit longisq́; duabus. Egeſtas. ◡ – –
Si binis longis correpta eſt ſyllaba iuncta
Antibacchiuſuè palimbacchius habetur. Natura – – ◡

Pedes

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Pedes triſyllabi.

Dactylus à dactylis, id eſt, digitis, vel à Dactylis Cretæ populis, qui hoc pede plurimum vſu dicuntur. Dicitur etiam politicus vel heroicus.

Anapeſtus ab anapin, id eſt, repercutiendo, qui ſono reciproco recurrendo, dactylum repercutit, ob eam rem antidactylus appellatus.

Tribrachus à tris, id eſt, tres, brachys, id eſt breuis, quaſi ex tribus breuibus.

Moloſſus cuius modulatione ad bellum procedentes Moloſsi Epirotæ dicuntur vſi. Hinc moloſſum appellare grammatici aſſerunt.

Hippius dicitur, quia equeſtri pugnæ conueniebat. Hippos enim equus eſt. Vocatur quoq;, ut Franciſcus Niger ait, vertumnus, & extenſipes, & Canius.

Amphimacer vel amphimacrus vtrunq; recte dicitur, teſte Neſtore: Ab amphi, id eſt, circum & macros, id eſt longus, quia breuem circa longas habet. Dicitur etiam creticus, quia Cretes ſaltando eius rithmica compoſitione vtebantur.

Amphibrachus ab amphi, id eſt, circum, & brachys, id eſt, breuis, quia circum breues

ues

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

ues eſt longa. Dicitur etiam ſcholius, quia ſcholio, quæ erat citharæ ſpecies, conueniebat.

Bacchius ſic dictus, quia in Bacchi laudibus, eo vtebantur. Producit autem hoc nomen penultimam.

Ruffinus.

At finis bacchius erit, breuis vltima claudet.
Appellatur quoq; œnotrius, tripudius & ſaltans.

Antibacchius ſiue palimbacchius eſt pes, bacchio contrarius, ab anti, id eſt, contra, & palin, id eſt, rurſus, vel contra, diciturq; Latius, Saturnius, propompicus & Theſeleus.

Sedecim tetraſyllabi.

Et proceleumatico correptæ quatuor inſunt. ⏑⏑⏑⏑
Ariete.
Eſt diſpondeus ſemper contrarius illi. Oratores. – – – –
Longa breuis, dehinc longa breuis, iungantur in unũ, –⏑–⏑
Ditrochæus erit, uel ditrochæus habendus. Vindicator.
Eſt breuis & longa, breuis & longa dijambus. ⏑–⏑–
Amœnitas.

Longa

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Nec te colades, nec te cupaverasse

–∪∪– *Longa duæq; breues, & longa ſimul choriambus.*
Verſificans.

∪––∪ *Anapeſtus erit breuis, & bis longa, breuiſq;.*
Videretur.

––∪∪ *Tuq; duas longas, breuibus præpone duabus:*
Deponite.

––∪∪ *Ionicus maior, minor eſt contrarius illi.* Diomedes.

–∪∪∪ *Primus erit peon, longam breuibus tribus adde.*
Lætitia.

∪–∪∪ *Longa ſecunda, breues aliæ tres, ſitq; ſecundus.*
Amabilis.

∪∪–∪ *Tertia longa, breues aliæ tres, tertius extat. Alienus.*

∪∪∪– *Quartaq; longa, breues aliæ tres, quartus habetur.*
Celeritas.

∪––– *Prima breuis, longæ tres, primum dant epitritum.*
Sacerdotes.

–∪–– *Sitq; ſecunda breuis, longæ tres, ſitq; ſecundus.*
Conditores.

––∪– *Tertia ſitq; breuis, tres longæ, tertius eſto.*
Hæreditas.

–––∪ *Syllaba quarta breuis, longæ tres, quartus habetur.*
Oratores.

Hippius hic etiam fertur pes à Diomede.

Diſpondæus, quaſi ex ſpondæis duobus, ut mœcenates.

Proceleumaticus ex duobus Pyrrhichijs, ut ariete, a proceleuin dicitur, id eſt, exhortari

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

exhortari & ſuadere, quia ij qui ſe ad aliquod opus faciendum, ad molem impellendam vel attollendam hortantur, frequenter ob nimiam celeritatem hoc pede vtuntur, hinc celeuſma eſt nauticus clamor, quo proreta, id eſt, cuſtos & gubernator in nauis prora remiges hortatur.

Martialis.

Lentos tingitis ad celeuſma remos.

Hierony. ad Helio. Quoniam è ſcopulis enauigauit oratio, iam epilogi celeuſma cantandum eſt. Dichoreus ex duobus choreis, id eſt, trochæis, ut cantilena.

Trochæus autem vocatur choreus, quia choreis aptiſsimus eſt.

Choriambus ex choreo & iambo, ut, nobilitas.

Huic contrarius eſt anapeſtus, ut, legebamus.

Pæon ſyllabis quatuor conſtat, quarum vnica ſemper longa eſt, vel prima, & pæon primus dicitur, ut, multiuolus, vel ſecunda, & pæon ſecundus appellatur, ut, Colonia, vel tertia, & pæon tertius vocatur, ut veniatis, vel quarta, & pæon quartus dicitur, ut, celeritas. Dicitur Pæon à Pæone inuentore, aut quia laudes A-

2058.
Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

pollinis hoc pede cantabantur, qui pæon dicitur.

Epitritus ſimiliter quadrupliciter eſt, hic ſemper vnicam habet breuem, vel primam, & epitritus primus dicitur, ut, amauerunt, vel ſecundam, & epitritus ſecundus eſt, ut, Cantilenæ, vel tertiam, & epitritus tertius eſt, ut, diſcordiæ, vel quartam, & epitritus quartus dicitur, veluti audiuiſtis. Dicitur (ut Sulpitius ait) ab epi, id eſt, ſupra, & tris, ſemper enim in ijs pedibus vna tribus alijs diſcrepat. Dicitur etiam Hippius primus &c.

Ionicus à maiori ex ſpondeo & pyrrhichio, ut præconium. Ionicus à minori ex pyrrhichio, & ſpondeo, ut Diomedes, peruerſe habetur in multis libris contrario modo. Dicti ſunt Ionici, quia Iones populi in carminibus eo pede vtebantur.

Communium ſyllabarum teſtimonia.

Auſonius. *Atqui condiderat poſtquam non repperit aurum.*
Optauit collo quem reperit laqueum.
Luc. 1. *Reppulit à Libycis immenſum Syrtibus æquor.*
Met. Oui. *Quæq; feros repulit doctis medicantibus igneus.*
Pen. Oui. *Retulit & ferro Rheſumq; dolonaq; cæſos.*

Si

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

Verſilogus.

Si reditum retuliſſet is aut in tempore longo.	Catul.
Gradiuus quantas populus ſpoliauerit urbes.	Theb. 4.
Gradiuumq; patrem, Geticis qui præſidet aruis.	Verg. 4.
Inclyta Amazonidum magnoq; exorta Gradiuo.	Balb. 4.
Et genus à magno ducentem forte Gradiuo.	Meth. 5.
Pelion Aemoniæ mons eſt obuerſus in auſtros.	Faſt. 5.
Oſſáq; dum Pelio cumq; Hæmo ceſſerit Othrys.	Sillius 3.
Haud timeam magni dixiſſe palatia cœli.	Meth. 1.
Quam tanti fuerit cadere ut palatia cernas.	Sillius 12.
At noua contemptis ſurgant palatia flammis.	Sta. 1. ſil.
Exercet Diana choros quam mille ſecutæ.	Verg. 1.
Ter geminamq; Hecaten tria uirginis ora Dianæ.	Verg. 4.
Hymen ô Hymnæe hymen ades ô Hymenæe.	Catullus.
Affuit & ſertis tempora uinctus hymen.	Ouidius.
Viuat Fidenis & agello cedo paterno.	Iuuena. 6.
Hic tibi Nomentum & Gabios urbemq; Fidenam.	Verg. 6.
Exeſa inuenies ſcabra rubigine pila.	Vergilius.
Vteris ore aliter, nimiaq; rubigine captus.	Martial. 2.
Pondus uti ſaxis calor ignis liquor aquarum.	Lucret. 1.
Fiet uti cibus omnis & aridus & liquor ipſe.	Idem 1.
Præſtat Trinacrij metas luſtrare Pachini.	Verg. 3.
Dextera ſed Auſonio manus eſt ſubiecta Peloro	Ouid. 6.
Læua Pachinne tibi.	
E quibus imbriferos uerſus Pachinus & auſtros.	Meta. 12.
Huic coniux Sichæus erat, ditiſſimus agri.	1. Aeneid.
Anna fatebor enim miſeri poſt fata Sichæi.	Verg. 4.
Natura interno cum uiſcere tinca ſerpens.	Serenus.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Meta 6. Agreſtes tineæ res obſeruata colonis.
Marti 3. Condantur parco ſuſa phalerna uitro.
Mart. 4. Condita ſic puro numerantur lilia uitro.
Luca 4. Craſſaq; conueniunt liquidis, & liquida craßis.
Aeneid. 5 Fidereor fraterna Ericis portuq; Sicanos.
Aeneid 3. Sicano prætenta ſinu iacet inſula contra
Sicanio prætenta legunt aliqui tamen illud.
Sicanium dedituq; fretum Balbus canit ipſe.
Verg. 1. Et penitus toto diuiſos orbe Britannos.
Lucret. 6. Nam quid Britannis cœlum differre putamus.
Aeneid. 8, Hinc Auguſtus agens Italos in prælia Cæſar.
Aeneid. 9 Coniecta ſternit iaculo uolat Itala cornus.
Balb 3. Bithynio Phrygioue ſatum quem ſua noto.
Iuuenal. 8 Quanquam & Cappadoces faciunt equitesq; Bithyni.
Propert. Hæc quoq; profecto ludebat Iaſone Varro.
Aeneid. 8. Arcades his oris, genus à Pallante profectum:
Statius 12. Hunc ego te coniunx ad debita regna profectum:
Catullus. Has poſtquam mœſto profudit pectore uoces.
Silui. 10. Impia dementis uulgi & uix tota profudit.
Faſt. 1. Cacus Auentinæ timor atq; infamia ſyluæ.
Proper 4. Cacus & Alcides ſic ait ite boues.
Meth. 9. His Cacus horrendum Tiberino gurgite monſtrum.
Iuuenal. 5. Hiſcere tanq̄ habeas tria nomina quando propinat.
Martial. 1. Cœnat, propinat, poſcit, negat, innuit unà.
Faſt. 3 Riſit & his inquit, facito mea tela procures.
Aeneid 9. Procurate uiri, & pugnam ſperate parati.
Aeneid. 1. Quum ſubito aſſurgens fluctu nymboſus Orion,

Noctibus

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

Noctibus hybernis & ſidera terret Orion. Stat. 1.
Enſifer Orion æquore merſus erit. Faſt. 4.
Non meus Orion aut ſæuus pleiade taurus. Vale. 1.
Fertilis eſt Melitæ ſterili uicina Coſyre, Faſt. 3.
Et bellare Tabas docilis Coſyraq; parua. Sil. 14.
Atq; hinuli pellis totos operibit amanteis. Proper. 3.
Vitas hinnuleo me ſimilis Cloe. Horat. 24.
Huc Lycus, huc Sagaris, Peneusq;, Hipanisq; Cra-
Crathis & hinc Sybaris ueſtris conterminus oris. Meth. 15.
Silenum pueri ſomno uidere iacentem. Vergilius
Quantum omnis mundus gaudet cantante Sileno. In Bucol.
Vt critici dicunt leuiter curare uidetur. Horat. 2.
Aequalis liber eſt critice qui malus eſt. Martial. 7.
Tam graue magnanimi robur mirare Rutili. 1. de pon.
Hanc tibi præpoſito memorant dixiſſe Rutili. Faſt. 6.
Fame Rutilium ſuæ relinquas. Martial. 5.
Vincla recuſantum & ſera nocte rudentum. Verg. 7.
Findor, ut Arcadiæ pecuaria rudere credas: Perſius 3.
Inde Lycam ferit exectum iam matre perempta. Verg. 10.
Protinus Anthæum & Lycam prima agmina Turni. Ibidem.
Non ſine me eſt tibi partus honos tua bella pyrenæ. Tibul. 1.
Pyrenæ miſit populus qui nomen ab amne. Silli. 13.
Antiqui proles bello præclara Dolonis. 12. Aeneid.
Retulit & ferro Rheſumq; Dolonaq; cæſos. Penel.
Illic bellaci confiſus gente Curetum. Lucan. 4.
Celme Ioui, largoq; ſatus Curetes ab imbri. Meth. 3.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Mediæ communes.

Ennius.	Viroſq; ualentes contudit crudelis hyems.
Horat 2.	Speratum meritus diram qui contudit hydram.
Iuuenal.6.	Tolle tuum precor Annibalem uictum'q; Syphacem.
Claud. 3.	Compulimus dirum Syphacem fractumq; Metello.
Catullus.	Pharſaliam coeunt Pharſalia tecta frequentant.
Luc. 1.	Vangiones Batauiq; truces quos ære recuruo.
Iuuenal. 8.	Hic petit Eufratem iuuenis domitiq; Bataui.
Meth. 5.	Inter Sicilidas Cyane celeberrima Nymphas.
Meth. 9.	Cognita Cyane præſtanti corpore Nympha.
	Lecythus, de hoc uide græcum uocabularium.
Vergil. 1.	Connubio iungam ſtabili, propriamq; dicabo.
Vergil 4.	Experiar Numidumq; petam connubia ſupplex.
Vergil. 11.	Occurrit comitum Nymphæ quas arma Cybelle.
Propert.	Vel tu quæ tardo mouiſti fune Cybellen.
Martial. 7.	Hinc uiduæ Cybeles, illinc ſacraria Veſtæ.
Balb. 2.	Bebrycis & Scytici procul inclementia ſacri.
Sill. in 4.	Poſſeſſus Baccho ſæua Bebrycis in aula.
Lucan. 1.	Enſiferi nimium fulget latus Orionis.
Meth 8.	Aut helicen iubeo, ſtrictumq; Orionis enſem.
Theſ. 7.	Atq; auro rude fulmen habens Orionis alti.
Metha. 2.	Aegæona ſuis immania terga lacertis.
Clau. 3.	Hæc centum gemini ſtrictos Aegæonis enſes.
Vergil. 8.	Nec non tarquinium eiectum Porſenna iubebat.
Martial 1.	Hanc ſpectare manum Porſena non potuit.
Mart. 11.	Cætera quæ patulo lucet ficedula lumbo.

Mergere

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

Verſilogus.

Mergere ficedulas didicit nebulone parente. Iuuenal. 14.
Fida reor paterna Eri:is portuſq́; Sicanos. Verg. 5.
Sicana nunc tellus, nunc littora :bera cruore. Sil. 16.
Ionioq́; mari maleæq́; ſequacibus undis. Vergilius.
Deſtinet, & raucæ circumſonat ira maleæ. Stat. 7.

F. I. N. I. S.

Mancinellus Auentino Pitio, S. D. P.

EA quidem omni pertinaci opera curaq; intenta & diligenti quæſita mihi fuere, ut noſti inclite adoleſcens. Tardi nanq; ingenij eſt (quod & Cicero meminit) riuulos conſectari, fontes rerum non videre, itaq; locis ſuis autorum nomina, librorumq; certos numeros apposui. Vale noſtri memor ex vrbe, Nouembris Idibus 1488.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

yhs dilbet im prepe barba

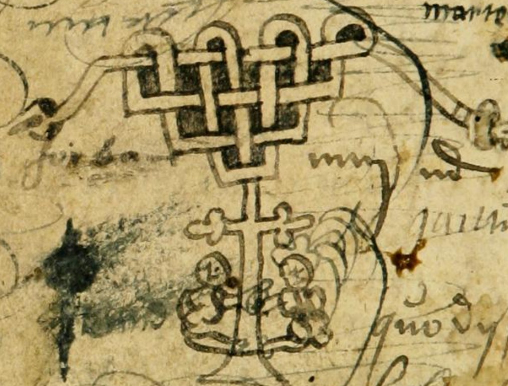
und

mat mectin

Hans melkift.

maz andres

marten maga

quod est deus o

scolastici est

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)

2058.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2058 8° (LN 677)